

تەفسیری زمانکۆیی

بە قەڵەمی

مەلا سەعیدی زمانکۆیی

جەژمی: ٢٠، ٢١، ٢٢، ٢٣

بەرگی دەهەم

محمد یونس رحمانی

تہ فسیری زمانا کوئی

بہ قہ لہ می

مہ لا سعیدی زمانا کوئی

جزمی ﴿۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳﴾

بہرگی دہہم

ناوی کتیب : ته فسیری ز مناکویی .

ناوی نووسهر : مه لا سعیدی ز مناکویی .

جزمی بیستم و بیستو یه کهم و بیستو دوهدهم و بیستو سیهدهم .

به رگی دههدهم .

چایی یه کهم .

چایی کۆمپیوتەر و راکیشانی : ﴿ چاپخانه ی ئوفسیتی بابان ﴾

ژماره ی سپاردنی (٤٠٩) ی سالی (٢٠٠٠) ی وهزاره تی روشنبیری پی سپردراوه .

مافی له چاپدانی بۆ نووسهر پارێزراره .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به ناوی خوی به خشندهو میهره بان. سوپاسی بی پایان بو په روه رد گاری همهو بونه وهران.
درودی خوی مهزن له سهر پيشوای زانست و زانیاری پیغمبه ری خواو له سهر یارو یاه وهران
په یروانی بی.

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ

عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ؕ اللَّهُ خَيْرٌ مَّا يُشْرِكُونَ ﴿٥٩﴾
أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ
مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ
أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا ؕ أَلَيْسَ اللَّهُ مَعَ الَّذِينَ بَلَّغُوا هَمَّهُمْ قَوْمٌ يَعِدُونَ ﴿٦٠﴾
أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا
رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ؕ أَلَيْسَ اللَّهُ مَعَ الَّذِينَ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦١﴾ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ
وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ؕ أَلَيْسَ
مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي
ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلِ الرِّيحَ بِأُورْدَىٰ
رَحْمَتِهِ ؕ أَلَيْسَ اللَّهُ تَعَالَىٰ اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٣﴾
أَمَّنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
ءَلَيْسَ اللَّهُ قُلُّ هَا تَأْوَبُ رَهْنَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾

دواى نهوې خوی مهزن باسی هندی له پیغمبه ره کان و شتیکی کرد په ی وندی به وانه وه
هه بو له نیشانه رونه کان و کاره په ک خه ره کان فرمانی داوه به پیغمبه ری به ریږی خوۍ.

ته فسیری زمان کزی

﴿ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى ﴾ تَو بَلَى: هه مو سوپاس و ستایش بَو
خوایه له سهر ئه و هه مو شتانه ی به خشویه به بونه وهران له چه ندین شتی جَوَراو جَوَر بَو
رِابوردنیان و له بهر ژیانان له جیهانداو، تَو بَلَى به و به ندانه ی خوا ئه و که سانه ی ئه و توئیان
خوای مه زن هه لیژاردن بَو پیغمبه رایده تی و بَو دَو ستایه تی خَوی سلاوی خوای مه زن و
ناشتیتان له سهر بِن، چونکه ئه و که سانه تَو شی نازاری زَوَر بوون له سهر موسلمانان ئه و
شتانه یان به کار هیناوه.

بَو زانین: ئه و رسته یه فیرمان ئه کا له سهره تای نو سین و گفتوگو و خو تبه دا ناوی
خوای مه زن و سوپاس بَو خواو درود له سهر پیغمبه رو پیاو چاکان بیژری. زَوَر ناشکرایه
ههر له کاتی پیغمبه ره وه ﴿ ﷺ ﴾ هه تا نیستا موسلمانان ئه و شتانه یان به کار هیناوه.

﴿ اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ به بت په رستانی قوره یش بَلَى: نایا خوایه که ئیوه ی دروست
کردوه و ئه م هه موه چاکانه تان ئه داتی چاکره یاشتی ئه وان ئه یکه ن به هاویه ش بَو خوای
مه زن له و بتانه خاوه نی سودو زیان نین بَو خویان نه بَو جگه ی خویان، ئیتر چوئیان
ئه په رستن؟ مه به ست له م پر سیارانه ی دواپی سه رزه نشتی کردنه بَو بت په رستان،
وولامه کانیان جگه له سهر شو رکردن هیچ شتی تر نابی.

﴿ أَمِنْ خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ﴾ نایا که سی چاکره ناسمانه کان
و زهوی دروست کردوه به و په یرو و پر وگرامه سهر سورینه رانه وه و ناردویتی خواره وه له
ناسمانه وه ئاو بَو سودی ئیوه یا ئه و بتانه ی دروست کراوی دهستی خوتانن و بی گیانن؟

﴿ فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَبَادِقَ دَاثَ بِهِجَةً مَّا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا ﴾ دواپی ئیمه به هوی ئه و ئاوه
ئه ریوئین چه ندین بیستان و چیمه نی خاوه نی جوانی و دلخوشین و پر ن له دره خت و گول و
رووه کی جَوَراو جَوَر، شایسته نیه بَو ئیوه که بتوانن سه وز بکه ن درختی ئه و بیستانانه و ئه و
گول و و گولزاره ی چیمه نانه. بیگومان ئه و ئاوه به هوی توانای خوای مه زنه وه و گهرمایی
دروست ئه بی هه لم په یدا ئه بی له ده ریا و زه ریاکان و به رزه بیته وه بَو ناسمان و ئه بی به هه ورکی
چروپرو ئه بی به باران و ئه رژینه سهر زهوی.

﴿ أَلَمْ يَخْلُقْنَا لَهُمْ قُورُمٌ يَغْدِلُونَ ﴾ نایا هه یه له گه ل خوای مه زندا خوایه ترشیایسته ی
په رستی به راستی ئیوه ی بت په رست ریگه ی راست وهرناگرن به لکو ئیوه تاقمیکن لاتان داوه
له ریگه ی راست و هاوتاو هاوینه دائه نین بَو خوای مه زن.

﴿ أَمْ يَجْعَلُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا ﴾ نایا چ که سیکه زهوی به خری دروست
کردوه و گهرانو به تی به جیگه ی دانیشتی ئیوه له سهری دروستی کردوه له نیو زه ویدا چه ندین
روباری ئیوه و خوتان و نازه لئان سودیان لی وهرنه گرن و شار گونده کانی خوتان به ره و پیش
که وتن ئه بدن.

﴿ وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِي وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ﴾ وه خوی مهزن دروستی کردوه بۆ زهوی چەندین کتوبی وهستاو نایه‌لن زهویی بسورته‌وه بجولتی و ئیوه نه‌میتن یاتوشی ئازاربین و دایاوه له زهویدا چەندین کانگا بۆ نه‌وهی ئیوه به‌کاریان به‌یتن له سودی خۆتان، دروستی کردوه له نیتوان نه‌وه دوو پروباردا په‌رده‌یه هه‌تا بیکه‌لاوی یه‌کتزی نه‌بن و زیان به‌ ئیوه بگه‌یه‌نن.. به‌هۆی میهره‌بانی خوی مه‌زنه‌وه ناوی شیرینی له جینگه‌ی به‌رزه‌کاندا دروست کردوه هه‌تا به‌ته‌واوی سود له سروشتی تایه‌تی هه‌ردوولایان وه‌برگرن.

﴿ اِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴾ ئایا هه‌یه له‌گه‌ل خوی مه‌زن‌دا به‌وه هه‌موه تواناییه‌وه خوایێ تر شایسته‌ی په‌رستنی؟ به‌راستی نه‌وه بت په‌رستانه‌ بیر له‌ چا‌ك و خراپ و به‌تواناو لاواز نا‌که‌نه‌وه.

به‌ل‌کو زۆر تر له‌وان به‌ده‌سه‌لات و یه‌کیتی خوی مه‌زن نازانن و خۆیانیان له‌ سودی نه‌قل به‌کاره‌یتان روت کردوه ته‌وه نازانن به‌ پو‌چی بت په‌رستی خۆیان.

﴿ اَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ ﴾ ئایا چ که‌سی‌که‌وه وولامی سته‌م لی‌ کراویکی بیچاره‌ بداته‌وه کاتی له‌وه نه‌پارا‌یه‌ته‌وه وه پی‌ویسته‌که‌ی جی‌به‌جی کردبی خراپه‌ و نازاری نه‌وه لا‌به‌ری و ترس و بیمه‌که‌ی؟ نه‌یه‌لی؟

﴿ وَيَجْعَلْكُمْ خُلَفَاءَ اَلْاَرْضِ اِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا تَدْكُرُوْنَ ﴾ وه‌ئیوه بینگری به‌ جینگه‌داری زهویی چین له‌ دوای چین و ناوه‌دانی بکه‌نه‌وه رامی بکه‌ن و به‌کاری به‌یتن بۆ سود و خوشی خۆتان، ئایا له‌گه‌ل خوی مه‌زن‌دا هه‌یه له‌گه‌ل نه‌وه هه‌موه چا‌که‌کردنه‌دا له‌گه‌ل ئیوه کردوه خوایه‌ تر شایانی په‌رستنی؟ به‌لام ئیوه که‌می بیر نه‌که‌نه‌وه، به‌وه جو‌ره‌ نیه‌ ئیوه با‌وه‌ر به‌یتن و نا‌که‌نه‌ نه‌وه‌ی با‌وه‌ر به‌یتن.

﴿ اَمَّنْ يَهْدِيْكُمْ فِيْ ظُلُمَاتٍ اَلْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهٖ ﴾ ئایا چ که‌سی‌که‌ شاره‌زایی ئیوه بکا بۆ لای راستی له‌ناو تاریکه‌کانی ده‌شت و ده‌ریادا و بتان گه‌یه‌نی بۆ لای مه‌به‌ستی خۆتان به‌ ئه‌ستیره‌کان و نیشانه‌ی دیاری کراو مناره‌و نامیری چا‌ودیری کردن و ده‌رزی مو‌گناتیه‌وه، هه‌تا بتوان ده‌ریای تاریک و ده‌شتی چۆل به‌رن نه‌گه‌رنیشانه‌دیاری کراویان نه‌به‌وو چ که‌س با‌ ره‌وانه‌ نه‌کا هه‌تا هه‌ور کو‌بکاته‌وه باران بیاری مو‌ژده‌ده‌ر بی نه‌وه با‌یه به‌ر له‌بارینی باران که‌ میهره‌بانی خوی مه‌زنه‌ بۆ سودی ئاده‌میزاد.

﴿ اِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ تَعَالٰی اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴾ ئایا هه‌یه له‌گه‌ل خوی مه‌زن‌دا له‌گه‌ل نه‌وه میهره‌بانیه‌دا خوایێ تر شایانی په‌رستنی، خوی مه‌زن بالا‌ تر و پا‌ک‌تره‌ له‌شتی بی با‌وه‌ران نه‌یکه‌ن به‌ ها‌وبه‌ش بۆ خوی مه‌زن.

﴿ اَمَّنْ يَبْدَا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ ﴾ ئایا چ که‌سی‌که‌ یه‌که‌م جار ئاده‌میزاد و بونه‌وه‌رانی دروست کردوه له‌نه‌بونه‌وه هینا‌ویه بونه‌وه له‌پاشا‌ نه‌یان مریتنی و

زیندویان نه کاته وه دوی مردن نه یان گپړته وه بۆ پرسیارو پاداشت وه چ که سیکه ئیوه به خپو
بکاو خواره ده مه نیتان بداتی له ناسمانه وه به هوی بارینه یه کهم جارو له زه ویدا به هاتنه
دهر وه رووه ک و په دابونی دانه ویله دوو هه مجار.

﴿ اِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ نایا هه یه له گه ل خوی مه زندا به و
دهسه لاته گه وره یه وه هه یه تی خوی تر شایانی په رستنې؟ به راستی نه و نایه تانده ی پیشو دهسه لات
و میهره بانی خوی مه زنیان دهر خدست که توانای تایه تی و میهره بانی گشتی هدر بۆ نه و خویسه
په و که سی تر ناتوانی نه و کارانه ی پیشو ساخته به یی. نه وانه هه مویان به لگدن له سدر یه کیتی
خوی مه زن و که هدر نه ویش به ته نه شایانی په رسته، تۆ به وان بلای: نه گهر ئیوه راست
نه که خوا هاو بهش و منالی هه یه ئیوه به لین و به ل گه ی خوتان به یین له سدر راستی خوتان. به
کور تی خوی مه زن نه و هه مو به لگه بیگو مانانه ی هیتا یه وه له سدر بونی خوی و یه کیتی خوی به
جوړیکی رون و ناشکرا، دوی بایی باوه ران و بت په رستان تاکه به لگه به یینه وه له سدر بی
باوه ری و راستی بت په رستن.

قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ
أَيَّانَ يَبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾ بَلِ أَدْرَكَ عَلَيْهِمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ
فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
أَءِذَا كُنَّا تُرَابًا وَّأَبَآؤُنَا إِنَّا الْمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾ لَقَدْ وُعِدْنَا
هَذَا نَحْنُ وَّأَبَآؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾
قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ
﴿٦٩﴾ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾ قُلْ عَسَى
أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ

رَبِّكَ لَيَعْلَمَ مَا تَكْنُ صُدُورُهُمْ وَمَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ
فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾

﴿ قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُنْعَثُونَ ﴾ تۆ بلی به و بت په رستانه کاتی پرسپار له تۆ نه کهڼ چ کاتی رۆزی دواپی په یدا نه بی: هیچ که سنی له ناسمانه کان و له زه ویدا له ناده میزادو له جنوکه و له فرشته نازانی به شتی دیار نیه و په نهانه مه گهر هدرخوای مه زن نه یزانی، رۆزی دواپش له نه نییه کانه و نه وان هه ست ناکهڼ چ کاتی زیندو نه کرینه وه بۆ وهر گرتنی پرسپار و پا داشت له خزمدت که سیکا دیاری و نادیاپی نه زانی.

﴿ بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴾ تۆ بلی به بی باوهرشان به راستی هو ی زانی نه وان به هاتی رۆزی دواپی یه که له دوا ی هاتوه به به لگه ی ته و او له سهر زیندو بونه وه و قورنانی پیرو زو پیغه مبه ر ﴿﴾ باسی به لگه ی زوریان کردوه بۆ بی باوهران له سهر هاتی رۆزی دواپی نه وان باوهرپان نه هینا. به لکو نه وان له باره ی هاتی رۆزی دواپی له گوماندان، ئیر چۆن پرسپاری کاتی هاتی نه کهڼ و نه وان باوهرپان پی نیه. به راستی نه وان له که ل ته و او ی زانیان به رۆزی دواپی کویر و دلیان قو فل دراوه و ریگه ی راستیان وون کردوه.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ﴾ وه که سانیک ی نه و تۆ باوهرپان نه هینا وه نه لین: ئایا کاتی ئیمه مردین و بوین به خاک و باوک و باپی ری ئیمه مردوون و بون به خاک ئایا ئیمه به زیندوی له گزره کاغمان نه هینرینه وه دهره وه؟ نه و شته ناچیته نه قلده وه.

﴿ لَقَدْ وَعَدْنَا هَذَا لَخُنْ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴾ به راستی نه و گفتو گو یه له باره ی هاتی رۆزی دواپی و زیندو بونه وه له مه و به ر به لین به ئیمه و باو باپی رمان دراوه، نه و به لینه هیچ شتی نیه مه گهر پرو پوچی رابوردو وانه وه له دروکانی مو حمه د وراست نیه.

﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴾ تۆ به بی باوهران بلی برون و بگهرین به زه ویدا، نیشانه ی له ناو بردن و سزای تاوان باران ببین، دواپی ته ماشا بکهڼ، دوا رۆزی کاری نه وان چۆن بوه.

﴿ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ﴾ وه تۆ خه فدت مه خو له سهر باوهر نه هینانی تاوان باران به ردو خسته نه وه ی تۆ وه نو له دل تنگی و خه فدا مه به له باره ی شتی که وه بی باوهران پیلانی بۆ ساخته نه هین، نه دیا نه و ی تۆ له ناوین. خوا ی مه زن تۆ نه پاریزی له پیلانی خرابی نه وان.

﴿ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ و هبت پەرستان تهلین: چ کاتی پهیدا ته بی
 تهو به لیتدی تیوه بو رژی دوا بی ته گهر تیوه راست ته کدن له هاتی تهو رژه دا.
 ﴿ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفٌ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴾ تو بلتی به بی باوه ران: به راستی
 شایسته به بهم نریکه که توشی تیوه بی و بگا به تیوه له جیهاندا هندی لهو سزایانده تهو تو
 باوه ران به بونی نیه له رژی دوا پیدا. دوا بی تهو بو توشی تهو نیو له رژی به دردا کوشتن و
 دیل کردن و هلهاتیان له جهنگدا، خوی مهزن تاقمیکی که می سه رخت به سه ر تاقمیکی
 زور له بت پەرستان.

﴿ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴾ وه به راستی پروه دگاری تو
 خاوه نی به زهی و گه ورهی و میهره بانی به سه ر ناده میزاده وه، یه کن له وانه تهو به سزادانیان دوا
 ته خا له سه ر تهو هه مو بی قهرمانیهی خوی مهزن هه تا بیر بکه نه وه و په شیمان بینه وه به لام
 زورتر له وان سوپاسی پروه دگاری خویان ناکدن.

﴿ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُغْلِثُونَ ﴾ وه به راستی پروه دگاری تو به شتی
 ته زانی بت پەرستان په نهانیاندا وه له دلینا له پیلان گیران و خراپه کردن له گهل توو ته زانی
 به شتی ده ری ته خدن له نازاردان به دروخستنه وهی تو، خوی مهزن به بی گومان توو له یان لی
 ته سینتی.

﴿ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾ وه هبج شتی نیه شارایتنه وه له
 تیوه دیار نه بی.

له ناسمان و له زه ویدا مه گهر تهو شته تو مار کراوه له ناو نامه یه کی ناشکرای نامه ی کرداری
 ناده میزاد، له رژی دوا پیدا پیشانی تیوه ته درتی هه تا به گویره ی کرداری خویان پاداشت و
 توله وهر گرن.

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ

يَقُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَءِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

وَأَنَّهُ هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ

بِحُكْمِهِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَىٰ

الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾ إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْوَقْوَ وَلَا تَسْمَعُ الصَّخَّاءَ

إِذَا وَلَوْ أَمْذَبِينَ ﴿٨٠﴾ وَمَا أَنْتَ بِهَدَى الْعَمَىٰ عَن ضَلَالَتِهِمْ إِنْ

تَسْمَعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ وَإِذَا

وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ
 النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾ وَيَوْمَ نَخْشِرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ
 فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٣﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوا
 قَالَ أَكَذَّبْتُمْ بِآيَاتِي وَلَمْ تَحْطُوا بِهَا عِلْمًا أَمَاذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
 ﴿٨٤﴾ وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٥﴾

﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَقْصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَآئِيلَ الْكُفْرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ به راستی نهو
 قورئانهی نهوتو بت بهرستان به دروی نه خنده وه بهلگه و نامه به کی راستن لای خوای مهزن و
 هاتوه ته خواره وه بۆ پیاوکی نه خوینده وه نه بخوینته وه به سهر به نوئیسراییلیه کانا و روی راستی
 بۆ نهوان رون نه کاته وه له باره ی شتی که وه که نهوان و گاوره کان دژی یه کترین له و شته دا
 له باره ی عیساه وه گاوره کان له سنوری خوای مهزن ده رچوون و عیسا نه کهن به کوری خوا،
 جوه کان له ریزی عیسا کهم نه کهنده وه، قورئانی پیروژ رونی نه کاته وه وه زور شتی نهوتو نهوان
 ناکوکیان هدی به کوری خوا، قورئان راغویان نه کا بۆ لای ریگهی به ختیری و چاکه.
 ﴿وَإِنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ وه به راستی قورئان شاره زایی کهرو به خشش و چاکه ی
 خوای مهزنه بۆ باوه رداران هدر نهوان سودی لی وه نه گرن و ریگهی راست وه نه گرن، ههر
 نهوان به فهرموده ی قورئان کار نه کهن.

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾ به راستی نهو پهروه ردگاری نهوتوی بۆ
 توی ره وانه کردوه بۆ سهرتو، خواجه کی نهوتوی به فهرمان نه دا به راستی و به داد پهروه ی له
 نیوان به نوئیسراییلیه کانا له باره ی نهو شته ی گورپوانه له ته وراتو ئینجلدا و له شتی که دژی
 یه کترین و، خوای مهزن به دهسته لاته و ریگه ناگیرئ له فهرمانیدا، نه زانی به راستی نهو شته ی
 فهرمانی بی نه دا.

﴿قَتُولُكَ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ﴾ دوا بی تو پشت به دهسته له سهر یاریده ی خوای
 مهزن بۆ گه یاندنی فهرموده ی خوای مهزن، پشت به ستی به خوای مهزن قلایه کی پارێزراوه.
 به راستی تو له سهر راستی ناشکرای که نایینی پیروزی ئیسلامه، هدر که سی له سهر راستی بی
 نایه بی گوی بداته شتی نهو نه پیژری.

﴿إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمَوْتَى﴾ به راستی تو ناتوانی گفتوگوی راستی به وه که سانه ی مردوون،
 نهو بی باوه رانه ههر چه نه ده به روالدت زیندون. به لام دلایان مردوه و ناوری بۆ لای باوه رهیتان

ناده نه وه، تۆ نهو پهری ههول بدهی له گهلیان گفتوگۆی تۆ نایسن سودی لی وه ناگرن، وهك مردووان.

﴿ وَلَا تَسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴾ وه تۆ ناتوانی ئاوازو دهنگی خۆت بیستی بهو کهسانه کهرن کاتی پشت بکه نه تۆو به ره هودوا برۆن و نه یانه وی راستی بیسن و باوه رهیتن. کهواته تۆ پشت هدر به خوا به سه.

﴿ وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ ﴾ وه تۆ ناتوانی شاره زایی که سی بکه ی راستی وه گرئ و لای دهی له گومرایی خۆیان، چونکه نهو کهسانه هدر چهنده خاوه نی چاوو گوچگه و دلن، راستی نایسن و نای بین و بیری لی نا که نه وه، وهك کهرو کویر نه زان وان.

﴿ إِنْ تَسْمِعْ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ تۆ راستی به هیچ که سی نایستی مه گهر به که سی باوه رهیتن به گفتوگۆی ئیمه له قورئانی پرۆزدا، دوا یی نهوان موسولمان بن و مل که چی فرموده خوی مه زن بن به نیازی پاکه وه وه ری بگرن.

﴿ وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴾ وه ههر کاتی نزیک بۆیه وه پیوست کرا له سه ر بی باوه ران فرموده ی خوی مه زن بۆ سزادیان ئیمه ده رئه هیتن هه مو ئاده میزاد به زیندویی له ناو زه ویدا نه رۆن و نه جولین به وینه ی شتی بر و او بجولتی، دوا یی ئاده میزاده باوه رداره کان گفتوگۆ نه که نه له گه ل نهو بی باوه رانه ی نهو تۆ بر و او به نایه تی کانی خوی مه زن ناهیتن که گفتوگۆ به هاتنی رۆژی دوا نه که نه و ئاماژه ی بۆ نه که نه، دوا یی خۆیان به خۆیان نه لێن: به راستی نهو نیشانه ی نهو تۆی خوی مه زن فرموی ئیوه باوه رتان بی نه نه هیتان پیدای بون، دوا یی ئیمه له گۆره کاغان هاتینه ده ره وه نهو ی به لێمان بی درابوو له زیندوبونه وه ده ستان کهوت.

زۆربدی زۆری ئاده میزاد مانای نهو نایه ته یان به م جو ره کردو ه: (وه ههر کاتی پیوست بوو سزای خوی مه زن له سه ر بی باوه ران، نهو شته ی به لێنی بی درا بو بهوان له زیندوبونه وه، ئیمه ده رئه هیتن بۆیان له زه ویدا شتی نه ر وابه سه ر زه ویدا پیی نهوتری جه ساسه گفتوگۆ نه کاله گه لێان و نه لێ: به راستی ئاده میزاد باوه ریان به هاتنه ده ره وه ی من نه نه هیتا که یه کی کم له نیشانه کانی خوی مه زنی ئیمه).

بۆ درێژه دان به مه به ست له (دابسه) چ شتی که ئاده میزادیانه، له چ جیگه یه دێته ده ره وه: به راستی هه ندی له زانیان له مانا کردنی نهو نایه ته دا بیرو باوه ری جیاوازیان هه یه: هه یانه نه لێن: به راستی زهوی شق نه باو شتی دێته ده ره وه نیشانه ی نه ندای زۆر گیاندارانی تیدایه: سه ری وهك سه ری گایه، چاوی وهك چاوی باراز وایه، گوچگه ی وهك گوچگه ی فیل وایه، شاخی وهك شاخی نێره ی بز نه کیوی وایه. ملی وهك ملی حوشر وایه. سنگی وهك سنگی شیر وایه. رهنگی وهك رهنگی پلنگ وایه، که له که ی وهك که له که ی پشیله وایه، کلکی وهك کلکی به ران وایه، چوار پی وهك چوار پی حوشر وایه. نیوانی هه مو جو مکه کانی له جکه کانی

تريا دوواژه گهزه، نهو بیرو بۆچونه بروای بې ناگرئ نهبههوی نهقلهوه وه نهبههوی فهرموده ی خواو پیغه مبهروه ﴿﴾ هدر چنده ئیمه برومان وایه زیندو کردنهوهی نهاده میزادی مردو کهبوه به خاك زۆر گهوه رتر له دروست کردنی نهو دابهیه.

بهراستی پرسیار کرا له عهلی کورې نهبو تالیب: له مهبهست بهمانای (دابه) فهرموی بهلئ: سویتدم به خوای مهزن نهودا به یه کلکی نیه؟ و بهراستی ریشی هدی زانای بهناو بانگ (ماوه ردی) نهفهرموی: نهو فهرموده عهلیه ئامازهیه بۆ لای نهوه که نهو دابهیه؟ نهاده میزاده. خاوهنی نامه ی (لسان العرب) نهلئ: دابه بۆ نهاده میزادی خواون نهقل بۆ گیاندارانی بئی نهقل به کار نههیرئ، کهواته مهبهست لهوهدا بههدر جگه ی نهاده میزاد بئی راست نیه، هه ندئ له زانایان نهلئ: له کهعهدا نهو دابهیه دیته دهروه. نهوانه و زۆر شتی تریش لهبارهی دابه نوئه رزهوه؟ باسکراوه، بهراستی هه مو شتی هدر لای خوای مهزنه.

﴿ وَيَوْمَ نَخْشِرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مَّمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴾ وه تو بیری نهو کاته بهکروهه باسی بکه بۆ دانیشوان ئیمه کۆ نه کهینهوه و زیندو نه کهینهوه له هه مو نهتهویه کۆمه لئکی زۆر لهو کهسانه ی باوه به ئایه ته کانی ئیمه ناهین، دوا یی نهوان پالیا ن پیوه نه نرئ و لیان نه خورئ هه تا هه مویان نه گهن به یه کتری له جینگه ی وه ستانی پرسیاردا بۆ وه رگرتنی پاداشت.

﴿ حَتَّىٰ إِذَا جَاؤُوا قَالَ أَكَذَّبْتُم بِآيَاتِي ﴾ هه تا کاتی نهو بې باوه رانه نه چنه لای جینگه ی پرسیار و وولام. خوا ی مهزن به هه ره شهوه نه فهرموی: ئایا ئیوه بۆ به درۆتان خسته وه ئایه ته کانی نامه ی من که بۆتان رون کرابوه وۆ که ئیوه توشی ئهم رۆژه نه بن؟ بۆ ئیوه وولامی پیغه مبهرتان نه دابه وه؟.

﴿ وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَمَآذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ وه ئیوه ی بې باوه ریه کهم جار ته ماشای نهو ئایه تانه تان نه کردبو به جو ره ته ماشا کردنی نه گه ران به دوا ی مهبهست له ناوه رۆکی نهو ئایه تانه و بیرتان له شتی نه کرده وه ئیمه نار دبو مانه خواره وه؟.

وه که نهوه وابون که ئیوه بۆ بې باوه ری و بئی فهرمانی خوا ی مهزن دروست کرابن، روتان وه رنه گیرابۆ لای شاره زایی و باوه ره هینان به رۆژی دوا یی.

﴿ وَرَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴾ وه فهرموده ی خوا ی مهزن به سزادانی بئی باوه ران پیوسته کرا به هوی شتی سته میان کرد بو بهو شته و هاوه شیان بۆ خوا ی مهزن دانابو، دوا یی بې باوه ران گفتو گو بۆ هیچ بیانو هینانه وهیه ناکه ن و به ئازاری خویانه وه خه ریکن.

أَلَمْ

يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَ كُنُوفِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِن فِي

ذَٰلِكَ لَا يَتْلُوَ الْقَوْمَ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٦﴾ وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ
 مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوْهُ
 دَاخِرِينَ ﴿٨٧﴾ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ
 صُمِعَ اللَّهُ الَّذِي أَنْقَضَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَيْرٌ مِمَّا تَفْعَلُونَ ﴿٨٨﴾
 مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِمَّا وَهُمْ مَنْ فَرَجَ يَوْمَئِذٍ أَمْنُونَ ﴿٨٩﴾
 وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ يُجْزَوْنَ
 إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ أُعْبَدَ رَبِّ هَذِهِ
 الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ أَنْ أَكُونَ مِنَ
 الْمُسْلِمِينَ ﴿٩١﴾ وَأَنْ أَتْلُوا الْقُرْآنَ أَنْ فَمَنْ أَهْتَدَى فَأَتِمَّا يَهْتَدِ
 لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿٩٢﴾ وَقُلِ الْحَمْدُ
 لِلَّهِ سَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

﴿ اَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنَا فِيهِ وَالتَّهَارَ مُبْصِرًا ﴾ ثابا ئادهمیزاد نهیان زانیوه نیمه
 شهومان دروست کردوه لهبهر نهوان پشوی تیدا بدهن و ماندوبونی روژیان لابیجی و، روژمان
 دروست کردوه لهبهر نهوهی ئادهمیزاد ریگهی تیدا بدوژنهوهو هاتو چوی تیدا بکهن بو
 پیداکردنی هوی ژبانی خویان.

﴿ اِنْ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ بهراستی ههیه له دروست کردنی شهو روژ بو نهو
 مدهستانه چهنهین بهلگهی ئاشکرا بو تاقمی باوه بهیئن به تواناو به کیتی خواو سود له دروست
 کردنی شهو روژ وهگرن.

﴿ وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَكُلُّ أَتَوْهُ
 دَاخِرِينَ ﴾ وه تو باسی نهو روژه بکه فو نه کوی بهسوردا بو نهوهی ئادهمیزاد زیندو بینهوه بو
 پرسیارو بو جاری دووههم گیان نه گرتهوه بهبهریانا، بهدهنگی نهو کهرنایه ئادهمیزاد با وریا

ئەبنەو و خۆیان نامادە ئەکەن بۆ فەرمانی خوای مەزن، دواى ئەوێ فوکرە بە سوردە کەسێ لە ئاسمانەکان و زەویدان لەسەختی ئەو رۆژە ئەترسن مەگەر کەسێ ناترسێ خوای مەزن ئارەزو بەکە ناترسێ، وێنەى پێغەمبەران و راست وێژان و شەهیدان و پیاو چاکان، ئەوانە ناترسن و رویان گەشە، هەمو کەسێ لە ئادەمیزاد ئەچن بۆ خزمەت خوای مەزن بە مل کەچی و بچوکیەو بە بۆئەوێ پاشە رۆژیان دیاری بکری، یا بچن بۆ لای بەهەشت یا بۆ لای دۆزەخ.

زانایان لە هەندئێ لەنامەکانی خۆیان ئەلێن: سێ جار فو ئەکری بەسورد: جارێ بۆ ترساندنێ ئادەمیزاد، جارێ بۆ مردنی هەمو گیانداران. جارێ تر بۆ زیندوبوناوێان. ئەوێ راستی بێ چۆنێتی سور ئەزانراو. بەلام پێویستە ئێمە برۆی تەواومان هەبێ ئەوسورە هەبێ، ئێتر بە هەر شێوەیەبێ گەنگ نیە.

﴿ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَمَادًا وَهِيَ ثَمَرٌ مِّمَّا السَّحَابِ ﴾ وه تۆ کێوکان ئەبینی گومان ئەبەیتە ئەو کێوانە وەستاوان و ناجولێن لە جینگەى خۆیان، لە راستیدا ئەو کێوانەى زەویى بە تێژی ئەروۆن بە وێنە رۆیشتی هەور لە ئاسمانا، رۆیشتی ئەو کێوانە ئەگۆرێ لەناستی خۆرەو. یانی کێوکان بەزەویەو دوو جۆلەیان هەبێ:

جولانیکی زەویى بە دەوری خۆیاو لەبەردەم خۆردا بە وێتەو شەوو رۆژ پەیدا ئەبێ، جولانیکی تری زەوی بەدەوری خۆردا چوار وەرزی سال پەیدا ئەکا. ئەو جۆرە زانیاریە قورئان باسی کردووە بەر لە (١٤٢١) سال لەمەوبەر. زۆریەى زۆری زانیان مانای ئەو رێستانەیان بەم جۆر کردووە: یانی(تۆ لە رۆژی دوایدا کێوکان ئەبینی وەستاوان، ئەوان ئەروۆن بە ئاسمانا بە وێنەى رۆیشتی هەور لە تێژی و خێرایدا خوای مەزن ئەو کێوانە لە جینگەى خۆیان هەلئە کەنێ ئەروۆن بەئاسمانا بەلام وا ئەکەوێتە مێشکی بینەرەکانیان وەستاوان چونکە شتیکی گەورە هەرکاتێ لەیەك لاو بە هێلێکی تەنها رۆیشت چاو جۆلەکەى نابینێ لەبەر گەورەیی و دوری لایەنەکەى، بەتایبەتی بینەرەکەى دوربێ لەو شتەو) بەهەر جۆرێ مانای ئەو رێستانە کرابێ.

﴿ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلُّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾ ئێو بە چاکى تەماشای کارى خواوەکی تەنها و خواوەن توانای ئەوتۆ بکەن هەمو شتیکی بە چاکى و زانستەو دروست کردو، توانای ئەو خواوە دەرکەوتووە لەوشتانە دروست کردو ئێو وا ئەزانن وەستاوە کەچی ئەروا وەستاو نیە، بەراستی خوای مەزن ئاگادارە بەشتی ئێو ئەیکەن بەئاشکرا و بەنهیتی، پاداشتی هەموشتی ئەداتەو بە گۆیەى خۆی.

﴿ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّمَّا مَنَّا وَهُمْ مِّنْ فَرْعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ ﴾ کاتێ زانرا خوای مەزن ئاگاداری کردەوێ بەندەکانی خۆیەتی، دواى هەر کەسێ لە جیهاندا کارى چاکى کردبێ بەو کارە چاکە هاتبێ لە رۆژی دوایدا، دواى بۆ ئەو کەسە یە چاکتر لەو چاکە یە بەدووچەندانە پاداشتی ئەدرێتەو ئەوان لەو رۆژەدا ئاسودەن و ناترسن لە ترسی ئەو رۆژەو لە ناگری دۆزەخ.

﴿ وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُبَّتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ وه هەر کەسێ کارى خرابى کردبێ لە جیهاندا و بەوکارەو هاتبێ بۆ لای رۆژی دواى، سەر بەرەو

خوار فره ئه درته ناو ئاگری دۆزهخ، بهوان ئه بیژری: به راستی پاداشتی ئیوه نادرتهوه وه به هیچ شتی مه گدر به شتی ئیوه ئه یکدن له بت په رستی و بی باوه ری سته متان لی ناکری و مافی خوتان وه رنه گرن.

﴿ إِنَّمَا أَمْرُهُ أَنْ اعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا ﴾ به راستی من فه رمانم پی دراوه که پهروه دگاری ئه م شارهی مه که په رستم ئه و پهروه دگاری ئه وتو ریژی ئه م شارهی گرتوه بهوه ی قه ده غه ی گرتوه دره خته کانی نه بری نیچیره کانی راونه گرین، خویی تیدا نه رژی و بت په رستی تیدا نه کری و سته می تیدا نه کری سنور و فه رمانه کانی خوی مه زن و پیوستی سه رشان به هه مو ئاده میزاد رابگه یه نم.

﴿ وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأَمْرُهُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾ وه بو پهروه دگار، سه ره رای ئه وانه باسکران هه مو شتی له دروست کردیان و به خێ کردیان و به ریوه بردیان به بی ئه وه ی هیچ که سی هاو به شی بکا، من فه رمانم پی دراوه موسلمان و مل که چی خوی مه زینم، به نیازی پاکه وه باوه ری پی به یتیم هه ر له بهر خوی به تنه ا.

﴿ وَأَنْ أَتْلُو الْقُرْآنَ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ﴾ وه من فه رمانم بی دراوه که به به رده وامی قورئان بخوینم و ناوه رۆ که که ی رابگه یه نم به ئاده میزاد و جنۆ که به نیازی پاک و به راستیه وه، دواپی هه ر که سی راغویی وه رگری و دواپی ناوه رۆ کی قورئان بکه ویی و خوا به یه ک دانئ و هه ر ئه و په رستی، دواپی به راستی ئه و که سه راغویی هه ر بو خوی وه رگرتوه و سوده که ی هه ر بو خویه تی نه ک بو که سی تر.

﴿ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴾ وه هه ر که سی له ریگه ی راست لابدا بی روی وه رگری بی له فه رموده ی خوی مدزن زیانه که ی هه ر له سه ر خویه تی، دواپی تو بلئ: به راستی من هه ر له و که سانه م ئاده میزاد به رستن له سزای پاشه رۆژ، من هه ر ئه وه م له سه ره په یامی خوا به ئیوه رابگه یه نم.

﴿ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سِيرِكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا ﴾ وه تو بلئ هه مو سوپاس و ستایشی هه ر بو خوی هه مو بونه وه رانه. له مه ودا خوی مه زن نیشانه رن و ئاشکرا کانی خوی نیشانی ئیوه ئه دا له زیندو بونه وه و پرسیار و ولام و رۆزی دواپی به هه شت و دۆزهخ. دواپی ئیوه ئه و نیشانانه ئه زانن که له جیهاندا باوه رتان پی نه ئه هیتان به لام له کاتیکا ناسینه کانیان هیچ سودی به ئیوه نابه خشی و باوه رهیتان به وان سودی لی وه رناگری.

﴿ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ وه پهروه دگاری تو پی ئاگا نیه له شتی ئیوه ئه یکدن له جیهاندا. که واته ئیوه گو مان مه بدن مۆ له تدانی ئیوه و سزای دووا خستوو له به رنه وه بی ئاگی له ئیوه نیه.

به یاریده ی خوی مه زن کوتایی پی هات له رۆژی دووشه مه (۱۱)ی مانگی سه هه ر

سالی (۱۴۲۱)ی کوچی به رانه ر - (۱۵/۵/۱۴۰۰)ی زایینی.

﴿سوره تی نهلقهس﴾

له مه که هاتو ته خواره وه. هندی له زانایان نهلین: جگه له نایه تی (۵۲-۵۳-۵۴-۵۵) له مدهینه هاتو ته خواره وه. هندی تریان نهلین: جگه له نایه تی (۸۵) له (نهلوحفه) هاتو ته خواره وه که جیگه یه که له نیوان مه کهو مدهینه دا. ژماره نایه ته کانی (۸۸) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 طَسَمَ ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ نَتْلُو عَلَيْكَ
 مِنْ نَبَأِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ
 فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ
 طَائِفَةً مِنْهُمْ يَتَّبِعُ أَبْنَاءَ هُمْ وَيَسْتَحْيِ نِسَاءَ هُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا
 مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٤﴾ وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا
 فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ ﴿٥﴾
 وَنُمْكِنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهَمَانَ وَجُنُودَهُمَا
 مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٦﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوای به خشنده می میهربان

﴿طسم﴾ بۆ مانای ئەم پیتانە تەماشای سەرەتای سوره تی نهلقهس و سوره ته کانی ترکه که وینه ی ئەو پیتانە ی تیدا یه.

﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ ئەو پیتانە ئەم سوره ته ی لی پێک هاتووه نایه ته کانی نامده کن بۆ ئاده میزادی پروون نه کاته وه چاک و خراپ له یه کتری و پێوستی رۆژانه یان له ههردوو جیهاندا و له سنوور و دهستووری ئایینی ئیسلام.

تهفسیری زمانکۆیی

﴿ نَلُّوا عَلَیْكَ مِنْ نَبِیِّ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ یُؤْمِنُونَ ﴾ ئیمه نه خویینه وه به هوی قورئانه وه هندی له وه وه الهی په یوه ندی به موسا و فرعون وه هیه به راستی به سهر تودا بو تا قمی ئیمه دیارمان کردوه له زانیاری پیشووی خو ماندا که به راستی باور نه هین بدو .
﴿ إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِی الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِیعًا یَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ ﴾ به راستی فرعون یاخی بو بو له ناو زه وی میسردا، له ستم کردن و خو به گه وره دانان و دل په قی دا له سنور دهر چو بو، دانیشتووانی میسری نه روو تانه وه و نه یکردن به به نده ی خو ی و، دانیشتووانی زه وی میسری گیر ابو به چهند تا قمی له گه ل هدریه که یاندا مامه له یه کی تاییه تی له گه ل نه کردن، هدریه که یانپیشه یه کی تاییه تی پی سپارد بو و هدریه که یانی له دژی یه کتری هان نه دا هدا یه ک نه گرن به خویانه وه خه ریکن و بیر له ستمی فرعون نه که نده وه، وینه ی ستمکارانی ئیستا که یاسای (فرق تسد) به کار نه هین (یانی تو جیاوازی بخه ره ناو دانیشتووانه وه تو ئه بی به گه وره یان).

﴿ یَذَّبُحُ أَبْنَاءَهُمْ وَیَسْتَحْیِ نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِیْنَ ﴾ فرعون تا قمی له وه تا قمانه ی لاواز و بی ده سته لات کرد بو کوره کانیانی سهر نه بری و ژنه کانیانی به زیندووی نه هیسته وه . به راستی فرعون له وه که سانه بو خراپه یان بلا وه کرده وه له زه وی دا، قیبتی یه کانی له خو ی نرک نه کرده وه، به نو ئیسرایلی یه کانی نازار نه دا به وان. بیژراوه هوی نه وه ستمکاری یه نه وه بو: فرعون له خه ودا بینی که ناگرئ له به یتولوقه ده سه وه رووی کرده خانو وه کانی میسر هدمو و قیبتی یه کانی سوتاند، پو شه و وژه کانی بانگ کرد و پر سیاری مانای نه وه خه وه ی لی کردن، ووتیان: پیاو ټک له بنچینه دا دانیشتووی به یتولوقه ده سه بو وه له سهر ده سته ی نه وه گه لی میسر له ناو نه چن، فرعون ترسا وای دانا نه و پیاوه له به نو ئیسرایلی یه کانه؛ چونکه نه وان له و یوه هاتون، دواپی فرمانی دا هدمو و کور ټک که له دایک نه بی له هدر پیاو ټکی به نو ئیسرایلی سهری برن و واز له ژنه کانیان به ین به ئومیدی نه وه نه وه گه له بنه برن، فرمانی دا به قیبتی یه کان کاری ناره وایان له گه ل دا بکه و به کاریان به ین له پیشه ی بی نر خدا، نه وانش نه وه ی پتان کرا کردیان، بیگومان نه و کارانه ش له سنور لادان.

﴿ وَتُرِیدُ أَنْ تُمَنَّ عَلَى الدِّیْنِ اسْتَضِعُّوا فِی الْأَرْضِ وَجَعَلَهُمْ أِیمَةً وَجَعَلَهُمُ الْوَارِثِیْنَ ﴾ وه ئیمه ویستمان که ئیمه ریژو چاکه بر یژین به سهر که سانیکي نه و تودا نه چه و سیترا نه وه نه یان کردن به به نده و لاوازیان نه کردن له زه وی میسردا و رزگاریان بکه ین و بیانکه ین به پیشه وای ناده میزادی نه و سهر دمه و چاولیکروایان و بیانگیرین به خاوه نی سامانی فرعون و میراگری پاشایه تی و ده سته لات ی فرعون.

﴿ وَتُمْکِنَ لَهُمْ فِی الْأَرْضِ وَتُرِی فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا کَانُوا یَحْذَرُونَ ﴾ وه ئیمه نه و که سه لاواز کرا وانه له زه وی میسردا دانه ین و زه وی میسر داگیر بکه و و بن به خاوه نی

توانا لهو جيگه يدا نه چه وسيتړانه وه، پله وپايه ي وياڼ پي نه به خشين زهوى ميسر ناوه دان بکهنه وه و بيهن بهرپوه و کس نه تواني نازاريان بدا و، نيمه نيشاني فيرعوني بدهين که خوي کردبوو به خواو نيشاني هاماني بدهين که شالياري فيرعون بوو يارمه تي نه دا له هدر شتيکا بيويستايه نيشاني ياريده ده راني نه وان له له شکره کانيان بدهين شتي نه وان لي نه ترسان که له ناوچو نياڼ بوو به گشتي له سهرده ستي مناليکي بچووک پهيدا نه بي له ناوبه نو ئيسراييلي به کانددا. بؤ زانين: نه بي بزايڼ خواي گه وره جهنگ ناکا له گه ل که ساني چه وساوو بؤ رزگار کردنيان. به لام له گه ليانه و يارمه تي يان نه دات هدر کاتي جهنگ بکهن و خدبات بکهن به ئوميدى نه وه ي راستي و دادپه روه ري پهره بسيتي. نيازيان و ابي رشزگاريان بي له ستم و چه سانه وه. به راستي خواي گه وره له گه ل هدمو و مرو فيکدايه که کار بکات له بهر زيانى خوي، خواي مهن تاقي پيغه مبه ره کاني له ناو بر دووه له به ري باوه ري و بي فهرمانى خوا. نه ک له بهر ستمه ليکراوان.

وه ک له مده و بهر باسماڼ کرد فيرعون خه ويکي بيني زوري لي ترسا، هه ندي له مانا که راني خه و ووتيان: له مده و دا مناليک له به نو ئيسراييلي به کان پهيدا نه بي له سهر ده ست و هيري نه و منداله پاشايه تي و ساماني تو بنه بر نه بي، فيرعون فهرمانى دا بؤ له مده و دوا هدر کور لي نه وان له دايکبوو سهرى بېرن. نه وه بوو کاتي موسا له دايک بسو باوک و دايکي ترسان و موسايان شارده وه، دواي خواي مهن لهو باره يه وه به دايکي موسا نه فهرموي:

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ
أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي
وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعَلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧﴾
فَالْقَطَطُ ذَا الْحِذْيَةِ وَجَعَلَ فرعونَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ
فرعونَ وَهْمَنَ وَجُنُودَهُ مَا كَانُوا خَاطِئِينَ ﴿٨﴾
وَقَالَتِ امْرَأَتُ فرعونَ قُتِلَ عَيْنِي لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ
أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾ وَأَصْبَحَ

فَوَادُ أُمِّ مُوسَى فَرِحًا إِنْ كَادَتْ لِتُبْدِيَ بِهِ لَوْ لَا أَنْ
 رَبَّنَا عَلَى قَلْبِهَا لَتَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١﴾ وَقَالَتْ
 لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ
 ﴿١٢﴾ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ
 عَلَى أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ ﴿١٣﴾
 فَرَدَدْنَاهُ إِلَى أُمِّهِ كَى تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ
 أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّ مُوسَى أَنْ أَرْضِعِيهِ إِذَا خَفَتْ عَلَيْهِ فِي الْيَمِّ﴾ وه نیمه خستمانه دلی
 دایکی موسا که تو شیر بده به موسا. زانایانی میژوونووسی جووه کان نهلین: دایکی موسا
 ناوی (بوکاید)، دواپی تو هدر کاتی ترسای لهوهی موسا سدر بیرن، دواپی تو موسا فری بده ره
 ناو رووباری نیله وه.

﴿وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ وه تو مژسه موسا سدر
 بیردری و خدهفت مهخو له سدر جیابوونهوهی موسا له تو، به راستی نیمه موسا ده گهرینه وه
 بو لای تو و ناگاداری نهو نه کدین و نیمه موسا نه گیرین له یه کئی له نیر دراوه کانی نیمه.. به
 گویرهی فدرمانی خوای مهزن دایکی موسا سندوقیکی دروستکرد و قیرتاوی کرد و موسای
 خسته ناو سندووقه که وه و فرهی دایه ناو رووباری نیله وه، برپوای تهواوی به خوای مهزن
 بهست.

﴿فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا﴾ دواپی فردانی به ناو رووباری نیلا که سانی
 له خیرانی فیرعهون موسایان هدرگرت له بهر نهوهی موسا بیی به دوژمنی نهوان بی باوه ران ترپو
 بیی به هزی خدهفت بویان له مهوایش.

﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ﴾ بدراستی فیرعهون و هامانی سدر وک
 شالیارانی فیرعهون و له شکره کانیاں له هله دا بسوون له هه موو کاره کانیاں. به تایستهی له
 کوشتی ههزاران منالانی بی تاوان بو نهوهی رزگاریان بیی له منالنی له ناویان بیا، نهوهی لای
 بنده بی لای خوا پوچه.

بۆ زانين: كاتى يەعقوب و منالەكانى كۆچيان كرد بۆلاى يوسف له مىسر دەستيان كرد به له وه پدارى و به خيوكردنى ئاژەل و به كردنى دانه و ئىله چاندن و كيلاى زهوى، له مىسر دا ئه ژيان و كه مژ تىكه لاوى دانىشتوانى مىسريان ئه كرد، ژماره يان زۆربوو، له به جى هيتانى كاروبارى ئاينى خويانا سهر به ستيبون هه تا كاتى پاشايه تى (رمىسى) دووهه م ويستى سنورى بۆ زۆربوونى ژماره ي به نو ئيسرايىلى يه كان دابنى، به بو ئه يه وه ده ستي كرد، به چه وسانه وه يان و كوشتيان. دواى مردنى (رمىسى) كورپه كى بوبه پادشا كه ناوى (منفتاح) بوو، له كاتى ئه ويشدا چه وسانه وه و كوشتنى به نو ئيسرايىلى يه كان به رده وام بووه به لام (منفتاح) زۆر تر ده ستي دايه ئازاردانيان، كورپه كانى سهر ئه برين و ژنه كانيانى ئه هيشته وه بۆ كار ه كرى، چونكه خه ويكى بينيو، زانا كانيان و وتيان له ناو به نو ئيسرايىله كانا كورپك پيدا ئه بى له سهر ده ستي ئه و پاشايه تى تۆ له ناو ئه چى، له و كاته دا عيمرانى كورپى واهب كه يه كى بوو له به نو ئيسرايىليه كان له (يو كابد) ژنه كى خوى كورپكى بوو به ناوى موسا، به ر له موسايش كچىكى بو به ناوى مه ريه مه و كورپكىشى به ناوى هارون، (يو كابد) خوشكى باوكى موسا بوو، ئه و كاته پور ماره كردن قه ده غه نه كرابوو، له به رترسى سهر برين موسايان فرپه دايه نيله وه.

كاتى موسا فرپه درايه ناو روبرارى نيل و گه يشته لاي كۆشكى فيرعه ون گه و ره كار ه كهرانى فيرعه ون چاوى كه وت به سندوقك ئاو فرپه داوه بۆ كه نارى روبراره كه، به په له چوون و سندوقه كه يان هه لگرت و به په له برديان بۆلاى ئاسيه ي ژنى فيرعه ون، كاتى سندوقه كى كرده وه ته ماشاى كرد منالكى تپدايه ده رى هيتاو بردى بۆلاى فيرعه ون، فيرعه ون ووتى: ئه م مندا له چۆن رزگارى بووه له سهر برين و رقى هه ستاو به تو ورپه ي يه وه ووتى: بۆچى و چۆن له منيان شار دو وه ته وه؟ ويستى بىكوژى.

﴿وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنٍ لِّي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَىٰ أَن يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ئاسيه ي ژنى فيرعه ون داواى له فيرعه ون كرد ئه و كورپه ي پى به خشى و ووتى: ئيۆه ئه م منالە مه كوژن، ئه و خۆشى من و تۆيه و ئه يته هۆى فيتكى چاومان، ئوميد وايه كه ئه و مندا له سوود بگه يه نى به ئيمه بابيكه ين به كورپى خۆمان چونكه ئيمه منالمان نى به، فيرعه ون دللى نه رمبوو و ووتى خۆشى و فيتكى چاوى تۆ بى و من پيوستيم به منال نى به و، فيرعه ون و تاقمه كى هه ستيان به وه نه ده كرد كه ئه و مندا له ئه بى به چقى چاويان له پاشه رۆژدا ئه يته هۆى نه مانيان. كاتى داىكى موسا موساى فرپه دايه ناو روبرارى نيله وه، چاوى برپيووه سندوقى له دووره وه و سه يرى ئه كرد شه پۆلى ئاوى روبرارى نيل فرپى ئه دا به م لاوبه ولادا، داىكى موسا له وانه بوو قيرە ي لى هه ستي و له خه فه تا بلنى: كورپه كه م، كورپه كه م. به تاييه تى كاتى بينى سندوقه كه كه وتو وه ته ناو كۆشكى فيرعه ون.

﴿وَاصْبِرْ فُزَادًا مُمُوسَىٰ فَارْعَا إِن كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَن رَّبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه دلی دایکی موسا گهرا به چۆلی له ههموو شتی جگه لهبیر کردنه وه له موسا و خهفەت دای گرتبو، به راستی نزیک بوو نهیتی کوره کە ی ئاشکرا بکا و به سه رهاته کە ی بلا و بکاته وه و بلی: موسا کوری منه نه گهر ئیمه ئارام و خۆرا گرتمان نه خستایه ته سه ردلی دایکی موسا و دلمان به هیژنه کردایه له بدر نه وه ی باوه ری ته واوی هه بی به و به لئینه ی ئیمه پیمان دابو که به راستی ئیمه موسا نه گیرینه وه بۆلای به وینه ی باوه ردارانی تر به به لئینی ئیمه.

﴿وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيه قُبُصِرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ وه دایکی موسا به خوشکه کە ی موسای ووت: تو برۆو دوا ی هه وāl و به سه رهاتی موسای برات بکه وه، بزانه له دوا یی دا چ شتیکی به سه ردی، دوا یی رۆیی و چاوی به موسا که وت که له لای خیزانی فیرعه ونه، دوا یی خوشکه کە ی له دووره وه تدهاشای موسای نه کرد به چۆری دانیشتروانی کۆشک ههستی بی نه که ن و وابزانن هیچ مه بهستیکی به و منداله نیه، خیزانه کانی فیرعه ون نه یان نه زانی که خوشکی موسایه و ههستیان نه نه کرده نه و منداله برایتی.

﴿وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ﴾ وه ئیمه قه دهغه مانکردبو له سه ره موسا شیر ی ههموو ژنی بخواته وه له وانه هینابونیان شیر ی بی به دن، ههموویان پیمان خو شبوو مه مه که که یان بگری هه تا توشی ریزبن له لای فیرعه ون. به لام موسا بیژی له ههموویان نه کرده وه، له پیش هاتی دایکی بۆلای. له و کاته دا مه ری ده می خوشکی موسا توانی خۆی بگه یه نیه کۆشکی فیرعه ون و خۆی بخاته نیو نه و ژانه هینابونیان بر شیردان به موسا.

﴿فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُوهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ﴾ دوا یی مه ری ده می خوشکی موسا ووتی به خیزانی فیرعه ون: ئایا من شاره زایی ئیوه بکه م بۆلای خیزانی مالی نه و کوره به خه یو بکه ن بۆ ئیوه و، نه و خیزانه نیازیان پاک بی بو نه و مناله و نامۆزگاری چاکی بکه ن و خۆشیان بوئ و کۆمه که بی بکه ن. فیرعه ون ده ستوری دا به هاوردنی نه و خیزانه، خوشکه کە ی به په له گه راپه وه بۆلای دایکی و هینای بۆلای فیرعه ون، دایکی به بی گرنگی دان به و مناله چوه پێشه وه بۆلایی و مه مه که کە ی نایه ده می موسا مه مه که کە ی گرت و تیژی خوراد له شیر ه کە ی، دایکی موسا له کۆشکی فیرعه ون مایه وه.

﴿فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ﴾ دوا یی ئیمه موسامان گیراپه وه بۆلای دایکی و چونه وه بۆ مالی دایکی له پاش نه وه ی ئاسییه ی ژنی فیرعه ون بۆی ده رکه وت نه و ژنه به باشی نه یه وئ نه و مناله به خه یو بکا، له بدر نه وه ی دایکی موسا چاوی به موسا فیتک بی شه وه دلخۆش بی به گه رانه وه ی موسا بۆ لایی و خه فەت نه خوا بۆ جیا بو ونه وه ی موسا له خۆی.

﴿وَلَتَعْلَمَنَّ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وه بو نه وه ش دایکی موسا بزانی: به راستی به لئینی خوا ی مه زن به گه رانه وه ی موسا بۆ لای خۆی راسته به بی گومان ش دیشی کا به پێغه مه بر، دایکی موسا جاره به جار ی موسای نه و برده وه بۆ کۆشکی فیرعه ون هه تا ئاسییه ی ژنی

فیرعون جاوی پی بکه وی. پیغمبر ﴿ﷺ﴾ نه فیرموی: (چاکرینی ژنانی بوونه وهر چوار ژن: خدیجه کی کچی خوه بیلید، فایمه کی کچی موحه مدهد، ناسیه کی کچی مواحیم ژنی فیرعون، مدریه می کچی عیمران دایکی عیسا)، به لام زور له قیته کان نازان به کاری خوی مهن، نه یان نه زانی به سهرهاتی نه وان و موسا چون نه یی.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَاتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتُلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ ۖ وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ ۖ فَاسْتَغْنَىٰ ۚ الَّذِي مِّنْ شِيعَتِهِ ۚ عَلَى الَّذِي مِّنْ عَدُوِّهِ ۖ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ ۖ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ ۖ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ۖ فَاغْفِرْ لِي ۖ فَغَفَرَ لَهُ ۚ إِنَّكَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَن أَكُونَ ظَهِيرًا لِلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ ۖ فَإِذَا الَّذِي آسْتَنْصَرُم بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ ۚ قَالَ لَهُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا أَن أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ ۖ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَمْوَسَىٰ أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي ۖ كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ ۖ إِن تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

﴿وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ۖ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ وه کاتی موسا گدیشت به پله ی تهواو بوونی نه قل و له شی وه گه شه کی کرد به جوړی بتوانی به ریک و پیک کی کاری هدر دوو جیهان بیاریوه و نه مدنی گه شته چل سالی نیمه به موسامان به خشی پیغمبر ایدتی و زانیی به رپړه بردنی کاروباری هدر دوو جیهان و زانیی راستی. هدر به جوړه نیمه نه و کاره چا کانه مان له گه ل موسا کرد، نیمه پاداشتی پیاوچا کانه مان نه ده پنه وه.

﴿ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينٍ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ ﴾ وه رۆژی موسا چوه ناو هندنئ له جاده کانی شاری میسر دا له کاتیکا بو هیچ کدهسی له دانیش توانی شاری ههستی پی نه کهن و نهی بینین چونکه نهو کاته کاتی پشودان و خهوتنی نیوه رۆ بو. نهیویست نهویش له جینگهیه پشووبدا، دواپی دوو پساوی بینی شهریان نه کرد یه کیکیان به نوئیسراییلی بو له تاقمی موسا بو، نهوی تریان قیتی بو له تاقمی فیرعهون پساویکی زۆردار و به هیزبو نزیکبو پساوه ئیسراییلیه که بکوژی، به شیوهیه که گشتی قیتییه کان نهیان و تاندنهوه به خزمه تکاری خوئیانیان نه زانین. به نوئیسراییلیه کان نهیان نه توانی په لاماریان بدهن و سهریان شوپ نه کردن، موسا لای گرانبو.

﴿ فَاسْتَعَاذَ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ ﴾ دواپی نهو کهسه لاوازه ی نهوتو له تاقمی موسا بو داوای یارمه تی کرد بگاته فریای له دژی نهو پساوه به هیز و زۆرداره ی نهوتو دوژمنی موسا بو له تاقمی فیرعهونبو، موسا زۆری پی ناخوشبو نازاری دوسته که ی بدری چوه پیشه وه ناو بو زیان بکا و یه خدی میسری یه که ی گرت، وتی: نازاری نهو ههزاره مده.

﴿ فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ ﴾ دواپی موسا مسته کۆله یه کی خوی دا له دوژمنه که ی خوی به نیازی گه رانه وه ی له سته مکردن نهک به نیازی کوشتن، موسا زۆر به هیزبو، دواپی نهو پساوه بهو مسته کۆله یه مرد، نهو جوړه کوشتنهش پی نهوتری کوشتنی به ههله. نهک کوشتنی به نیازی کوشتنی. دوا ی نهوه ی موسا چاوی کهوت بهو پساوه مردوه خهفته تی خوارد.

﴿ قَالَ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِينٌ قَالَ رَبِّ اِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي ﴾ موسا ووتی: نهو کاره ی من که بویه هوی کوشتنی نه و پساوه له کرده وه ی شهیتانه به راستی شهیتان ریگه لاده ریکی ناشکرایه بو ناده میزاد، موسا ووتی: نهی په روه ردگاری من: به راستی من سته مم له خوم کرده به کوشتنی نهو پساوه به بی نهوه ی تو فه رمانم پی بده ی، تو له من خوشبیه، چونکه من به ههله نهو پساوه م کوشتروه.

﴿ فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴾ دواپی په روه ردگار خوشبو له موسا، به راستی په روه ردگار لیتی خوش بونی زۆره بو بدهنده کانی خوی، میهره بان و خاوه نی به زییه بو کهسانی داوای لی بوردن بکه.

﴿ قَالَ رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴾ موسا ووتی: نهی په روه ردگاری من: به راستی تو چاکه ی خۆت به سه رمندا رزانده وه ی وه گرگرتی په شیمان بو ونه وه و له گوناھی من خوشبوی، دواپی تو یارمه تی من بده نهیم به پشتیوانی تاوانباران و نهو که سانه ی سته م له خو یان نه کهن، وینه ی فیرعهون و تاقمه که ی، پشتیوانی باوه رداران بم.

﴿ فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِخُهُ ﴾ دوا ی نهوه ی موسا نهو پساوه ی کوشت رۆژی دواپی به ناوشاردا نه گه راو نه ترسا به ی نه ی کوشتنی نهو پساوه وه توشی نازار ببی، چاوه روانی نه کرد چ شتی پهیدا بووه له دوا ی کوشتنی نهو پساوه وه، نایا

فیرعهون و ناقمه که ی ههلویتیان چۆن بووه دوا ی پیدابوونی نهو رووداوه. کاتی موسا لهو چاوهروانی یه دا بوو، دوا ی کهوتبوو نهو کهسه ی که دویته داوا ی یارمه تی لی کرد، جاریکی تر کهوتبووه شهر له گهل پیاوکی تری قیبتیدا و جاریکی تریش داوا ی یارمه تی نه کرد له موسا.

﴿ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ ﴾ موسا فهرمووی بهو پیاوه ئیسرایلیه: به راستی تو پیاوکی له ریگه راست ده ری ناشکرای، ریگه ی راست وه رناگری، چونکه تو بهو کاره ی دویته ناموزگاریت وه رنه گرت، جاریکی تریش نه مرۆ ده ستت داوه ته جهنگ کردن.

﴿ فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَا مُوسَى أَتُرِيدُ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ ﴾ دوا یی کاتی موسا ویستی که ههلمهت بداته کهسیکی نه تو که دوزمنی موسا و دوسته که یه تی و قیبتیه که لا بدا له نازاردانی ئیسرایلیه که، ئیسرایلیه که وای زانی رقی جولاره و نه یه ویت ههلمهت بو نه م بهیته، ووتی: نه ی موسا نایا نه ته وئ که من بکوژی وه ک دویته تو پیاوکی تر ت کوشت؟

﴿ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴾ تو ناته وئ هیچ شتی بکه ی جگه له وه ی که پیاو بی زۆردار و خراپه کار و خوین ریژ له زه وه ی میسر دا و ناته وئ لهو که سانه بی چاکه بلا و بکه یته وه له نیو دانیشتواندا، تو به پیاو چاک ناسراویت و پیاو کوشتن له رهوشتی تو وه دووره.

له دوا یی دا نهو دوو پیاوه ریشتن، دانیشتوان گو یان له گفتو گو یانبو که نهو پیاوه موسا کوشتوبه تی، خاوه ن کوژراوه که بهو رووداوه ی زانی، هه واله که گه یشت به فیرعهون و فرهانی دا بهیتهن و بیکوژن، لهو کوژه دا پیاو دانیشتبوو گو یی له گفتو گو ی فیرعهونبو، موسای خو ش نه ویست و چاکه ی له گهل کردبوو، ریشت و هه واله که ی به موسا را گدیاند.

وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢٠﴾
فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾
وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلَقَّاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنْ

النَّاسِ يَسْقُوبُ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمُ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ
 قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأَبُونَا
 شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٤٣﴾ فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ
 رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٤٤﴾ فَجَاءَهُ إِحْدَاهُمَا
 تَمْشِي عَلَى أَسْتَحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ
 أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ
 لَا تَخَفْ نَبَوْتُ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٥﴾ قَالَتْ إِحْدَاهُمَا
 يَتَأَبَّأُ اسْتَعِجْرُهُ إِنَّهُ خَيْرٌ مِنْ أُسْتَشَجَرْتِ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ
 ﴿٤٦﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ بِمَا نَعْبُدُ أَحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ
 تَأْجُرِنِي ثَمَنِي حَبِيبٍ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ
 وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ
 الصَّادِقِينَ ﴿٤٧﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ
 قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٤٨﴾

﴿ وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ ﴾ وه بدو
 بونهوه پیاوکی باوهدار له به خوارهوهی شاری میسره رای کرد بو لای موسا که نامادهی
 جینگه فیرعهونبوو، ووتی: به راستی پیاوانی بهریزی شار کزبونتهدهو راویژ نه کدن له نیوان
 خویانا له بارهی نهو کارهوه تو کردووته، لهدر نهوهی بتکورژن له تو لهی نهو پیاوهدا که تو
 کوشووته.

﴿ فَأَخْرَجَ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴾ دواپی تو لدم شاره بروره دهرهوه بو نهوهی نه کورزی .
 به راستی من بو تو لهو کدهسانم بهنیازی پاکهوه ناموزگاری تو نه کدم، هدا زووه دهرچو لدم
 شاره.

﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ دوايى موسا لەشارى مىسر چووه دەرەووە بەترساوى بەبى خواردن و بەبى ھاوړى و ناشارەزا، چاوەروانى ئەوێ ئەکرد تا قىمى فیرەهون بىگرن و نەتوانى رزگارى بىى لە دەستیان، موسا ووتى: ئەى پەرورەدگارى من: تۆ من رزگار بکە لە ستەمى ستەمکارانى تا قىمى فیرەهون، موسا چووه دەرەووە، پیاوانى فیرەهون گەرآن بە شویتیا دەستیان نەکەوت، موسا بەرەو مەدەین رۆشت.

﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَنْ يَهْدِيَنِي سَبِيلَ﴾ وه کاتى موسا چووه دەرەووە و بە ناشارەزايى روى کرد بۆ لای زەوى شارى مەدەيەن کە کەوتۆتە باکوورى دەريای عەقەبە لە نێوان حىجاز و شامدا، موسا ووتى: ئومیدەوارم پەرورەدگارى من شارەزايى من بکا بۆ لای رینگەيە کى ئەوتۆ رزگارم بىى لە فیرەهون و تا قىمە کەى.

﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْقُونَ﴾ وه کاتى موسا چووه لای ئاوى زەوى مەدەيەن و یستى خۆى فینک بکاتەووە و ئاوىش بخوا، لە لای ئەو ئاوە کۆمەڵێکى لە شوانەکانى دەستکەوت کە مەر و ھوشترەکانیان ئاوەدا و نۆرە نۆرە ئەچوون بۆ لای ئاوە کە.

﴿وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ﴾ وه لە لای جینگەيە کى نزیک لەوان دووژنى تازە پینگەيشتوى دەست کەوت مەرەکانى خۆيانيان تى ئەخوړى و نەیانئەھيشت نزیکى ئاوە کە بکەونەووە، موسا سەرى سورما لەو پیاوانە لە پێشەووە ئازەلى خۆيان ئاوەدەن و ئەو دوو ژنەش دووانەخەن.

﴿قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يُصْدِرَ الرِّعَاءَ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ﴾ موسا بەو دوو ژنەى فەرموو: ئێوە چ ئیشیکتان ھەيە و ئەتانەوى چ شتى بکەن؟، دوو ژنەکان ووتیان: ئێمە ناتوانین مەرەکانى خۆمان ئاوبدەین، ھەتا شوانەکان ئەگەر پێندەو و لە ئاودانى ئازەلەکانیان ئەبندەو، ئێمە چونکە توانای تیکەلاوى ئەوانمان نەيە، دواى ئەوان مەرەکانى خۆمان ئاوەدەین، ئێمە بیکەسین و باوکیشمان پیاویکى گەورەيە و تەمەنى زۆرە و چووە بەسالا و خۆى ناتوانى سەرپەرشتى ئێمە و مەرەکانمان بکا.

﴿فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ﴾ دوايى موسا پساوھتى و جولاً و بەزەيى بەو دززنەدا ھاتەو، چووه پێشەووە بۆ ئاوى گۆلاووە کە، شوانەکانى دوورخستەووە و ئەوانیش رینگەيان بۆ چۆل کردو بە پیاویکى سامدار ھاتە پێش چاويان، مەرەکانى بۆ ئاودان و ئەوانیش سوپاسيان کرد. لە پاش ئاودانى مەرەکان موسا چوو بۆ لای سێبەرى شتى پشوو پىیدا و فینکى بپێشەو، ئێر ئەو سێبەرە سێبەرى ھەرشتى بى گرنگ نەيە.

جینگەى سەرسورمەنت نەيە کە موسا یارمەتى ژنانى بپەتێز بەدا، چونکە وا ئەبى بى پساوھ پانیش یارمەتى ژنان و پساوانى ھەزار بەدن، ئەو ھش جینگەى سەرسورمان نەيە کە شوعدیب و کچەکانى بە ئارەقى ناوچەوانى خۆيان بژین، چونکە ھەژارى و بى سامانى پێشەى پتەمبەران و

پیاوچاكانه. بەلام ئەوەی جیگەیی سەر سورمان بێ ئەمەیه: کە ئەم فەرموودەیی قورئانە کارناکاتە دڵی ئێمە، بە تاییەتی ئەو کەسانەیی کە ئەلێن: ئێمە پیاوچاک و زانای ئایین و باوەرمان بە پێغمەبەرەکان و نامەکانی خوا هەبە، خۆیان بە پەرەوی پێغمەبەرەکان ئەژمێن. لە هەموو شتی سەر سورپێنەر تر ئەمەیه: کە ئەوانە خۆیان بەزانی ئایینی دانەنێن و خۆیان بە ئاین پەرور و نیشتمان پەرور ئەزانن. پێشپێکی ئەکەن بۆ پلەوپایە و کۆشکی نایاب و سامانی زۆر.

﴿فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لَمَّا أَنزَلْتُ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ﴾ موسا دواى دانیشتی لەو سێبەرەدا ووتی: ئەى پەرور دگاری من، بەراستی من لە هەموو شتی تۆ ناردییتە خوارەوە بۆ من لە لایەن خۆتەوە لە چاکە کەمیی یا زۆر پێویستیم پێی هەبە و هەژارم و برسیمە خوار دەمەنیم بۆ ساخته بینە بەهۆی بەخشندەیی خۆتەوە.

کچەکانی شوعەیب بە خێرای و زووتر لە جاران چوونەووە بۆلای باوکیان، پرسیری لیکردن چۆن وا بەزویی هاتنەو، بەسەرھاتی خۆیان و موسایان بۆ گێڕایەو، فەرمانی دا ئەو کرپە بین بۆلای من.

﴿فَجَاءَهُ إِخْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا﴾ دواى یەکیك لەو کچانە چوون بۆلای موسا بەشەرەووە ئەرویش بۆلای و ووتی بە موسا: بە راستی باوکم بانگی تۆ ئەکا بچی بۆلای: لەبەر ئەوەی پاداشتی ئەو ئاودانەیی تۆ بداتە بە مەرەکاغان، موسا لەگەڵی دا رویش و پێشی خۆی خست، لە کاتی رویشتندا باکراسەکەیی لادا و قاچی کچەکەیی شوعەیب دەرکەوت، موسا لای خوش نەبوو بیینی، داواى لێ کرد بکەوێتە دواىیەو، کچە زۆر سەری سورما لە خاوپێی داوینپاکی موسا.

﴿فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ دواى کاتی موسا چووە خزمەت شوعەیب هەوالی رابردووی فیرەوون و تاقەکەیی فیرەوونی بۆ گێڕایەو، رووداو و بەسەرھاتی خۆی بەتەواوی بەسەر شوعەیبدا خویندەو، شوعەیب فەرموى تۆ مژسە رزگارت بوو لە ستەمی ئەو تاقە ستەمکارەیی فیرەوونە.

﴿قَالَتْ إِخْدَاهُمَا يَا أَبْتَ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ﴾ یەکی لەو دوو کچانەیی شوعەیب ووتی: ئەى باوکی من: تۆ موسا بەکری بگرە بۆ بەخیوکردن و لەوەراندنی مەرەکاغان. بە راستی چاکترین کەسە تۆ بەکری ئەگری زۆر بەهێز و توانایە، دەست پاک و داوین پاکە، شوعەیب بە کچەیی ووت: چۆن ئەزانی بەهێز و داوین پاکە؟ کچەکە ووتی: کاتێ ئاوی بە دۆلچە دەرئەهینا بەهێزی ئەوم بۆ دەرکەوت، کاتێ هێنام بۆلای تۆ بە منی ووت لە پاشەووە وەرە هەتا چاوی بە رانی رووتی من نەکەوێ، شوعەیب فەرمووی راست ئەکە.

﴿قَالَ إِنِّي أَرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِخْدَى ابْنَتِي هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حِجَجٍ﴾ شوعەیب بە مووسای فەرموو: بە راستی من ئەمەوێ کە یەکی لەم دوو کچانەیی خۆم ئالەمەیان مارە بێم لە تۆو بیکەم بە هاوسەری تۆ لەسەر ئەو مەرجدی کە تۆ بەکری گیراوی منی هەشت سال کارم بۆ بکە و ئەم مەراندەم بۆ بلەوهرپێی.

﴿ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أَرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ ﴾ دواپی ئه گهر تو ئه وهشت ساله بکهی به دهسالی تهواو و کاربکهی لای من، دواپی ئه و چاکهیه له لایه خوته وهیه و من نامهوی که ئازار و رهنج بدهم به سهر تودا، خوت سهر بهستی موسا مهرجه کهی شوعدیی وهر گرت و یه کئی له کچه کانی شوعدیی ماره کرد. مهره کانی شوعدیی له وهران.

﴿ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ شوعدیب فهرمووی به موسا: ئه گهر خوای مهزن ئارهزوو بکا تو منت دهست ئه کهوی به وهری له ریزی پیاو چاکانیم، ئه و به لینهی ئه یدهم به تو جی به جینی ئه کهم.

﴿ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجَلَيْنِ قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴾ موسا فهرمووی: ئه وهری تو به منت ووت له ماره کردنی یه کئی له کچه کان و له له وهراندنی مهره کان ریکه و تیکه له نیوان من و تودا و من پیی رازیم به لام ههرکات له و دوو ماوهیه من به جیم هینا و ئارهزووی خومه وه من سهر بهستم، دواپی ده ستریزی نه کریتسه سهر من ئه گهر نه متوانی (١٠) سالت تهواو بکهم و، خوای مهزن ئاگاداره له سهر شتی ئیمه ئه لپین.

بۆ زانین: زانایان له بارهی مانا کردنی ئه و ئایه ته وه فهرمووده ی زۆریان کردوه: خه زووره ی چ که سی بووه و ناوی چ شتی بووه؟ موسا ههشت سالت ئازالی له وهراند یان (١٠) (سالت)؟ ئه و کچه ی ماره کرد ناوی چی بو؟ کچه گه وه که یانبوو یا بچوو که که یان؟ ماره یی ئه و ژنه له وهراندنی مهره کانبوو له و دوو ماوهیه دا یاشتی تر بوو جگه ی له وهراندن؟ به لپندانی باوکی ئه و کچه ماره کردن به لای ده ستوری ئه وان یا دواتر لپی ماره کرد؟ وولامی ئه و پرسیارانه یه که به یه که بهم جوهری خواره وه وولام ئه دریته وه:

١- زانایان بیر بۆچوونیان جیاوازه بۆ دیاری کردنی ناوی خه زووره ی مویا و به شهش جوهر باسیان کردوه، هیچ لایه کیان به لگه ی بیگوومانیان به دهسته وه نییه، به راستی له هه موویان به ناو بانگتر خه زووره ی موسا ناوی شوعدیب بوه. هه ندیکیان له بهر ئه وهری خوای مهزن ناوی خه زوره که ی موسای پروون نه کردوه ته وه چاک وایه ئیمه بپه نگیان.

٢- زانایان بۆ دیاری کردنی ئه و دوو ماوهیه بیر بۆچوونیان جیاوازه. له هه موویان چاکتر و ره واتر ئه وهیه بۆ موسا و بۆ خه زووری له هه ردوو جیهاندا ئه وهیه: (١٠) سالتی به تایه تی بۆ پاشه پوژ پاداشتی زۆرتره.

٣- ئه و کچه ی موسا ماره ی کرد کچه بچوو که که یان بو، ئه وه یان بوو موسای بانگ کرد بۆ لای باوکی، ناوه که ی (صفراو) بو، هه ندی له زانایان ناوی (صفراء) ئه بهن.

٤- هه ندی له زانایان ئه لپین: ماره یی ئه و ژنه بریتی بووه له له وهراندنی مهره کانی شوعدیب بۆ ماوه ی ههشت سالت یا (١٠) سالت. به لام زۆر له زانایان لایان وایه ماره یی ئه و ژنه شتی تر بوه جگه ی له وهراندنی مهره کان، موسا به کرینی تر مهره کانی له وهراند، له وهراندنی ئه و مهرانه

نهمارهیی تهواوی ئدو ژنه بو نه بهشیکیشی، ههرچونئ بی یاسای پیغهمبهرانی پیشوو نابئ به یاسای ئیسلام.

۵- ئدو بدلینهی شوعهیب به ووشه‌ی (ارید) هه‌تا دووایی ماره‌برینه‌که ته‌واو ئه‌بی و دروسته به‌لای یاسای ئه‌و کاته‌وه، رانواندنی ژن بۆ ماره‌کردن له لایه‌ن کاربه‌ده‌ستانه‌وه ههرچه‌نده دروسته. به‌لام لای یاسای ئیسلام نابئ به ماره‌برین، به‌لای شافعی‌یه‌که‌نده‌وه ماره‌برین دروست نی‌یه به‌جگه‌ی ووشه‌ی ئینکاح و ته‌زوێج. به‌لای مالیکه‌کان و حه‌نبه‌لی‌یه‌که‌نده‌وه ماره‌برین به ووشه‌ی (هیهه) دروسته، به‌لای حه‌نفیه‌که‌نده‌وه، ماره‌برینی ژنان به ووشه (هیهه) دائه‌به‌سزئ ئه‌گهر نیازی ماره‌برینی بی بکری ... ماوه‌ی له‌وه‌رانندی مه‌ره‌کان کۆتایی پیهات، موسا ماوه‌یه‌تر لای شوعهیب مایه‌وه. له پاشا ئاره‌زو‌ی جاوینکه‌وتنی که‌س و کاری خۆی هه‌بوو له میسر، داوای له خه‌زووری کرد ده‌ستووری بی بدا به خۆی و ژنه‌که‌ی و دوو منالییه‌وه بپرواته‌وه بۆ میسرله‌بهر بیینی باوک و دایکی و براو خوشکه‌کانی، خه‌زووری ده‌ستووری پێدا و ئه‌ندازه‌یه‌کی زۆری له مه‌ره‌کانی بی به‌خشی، له‌و باره‌یه‌وه خوای مه‌زن ئه‌فهرموی:

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ﴾ عَانَسَ مِنْ جَانِبِ
الْطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُمْ
مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ
﴿٢٩﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ
الْمُبْرَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَمْوِسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ﴿٣٠﴾ وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَءَاهَا تهْتَزُّ كَأَنَّهَا
جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَمْوِسَى أَقْبَلَ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ
مِنَ الْآمِنِينَ ﴿٣١﴾ أَسْلَكَ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخَرَّجَ يَصْضَاءٌ مِنْ
غَيْرِ سُوءٍ وَأَضْمَمَ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَنَكَ

بُرْهَنَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٢﴾

﴿فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ﴾ دواپی کاتی موسا ماوهی له وه پاندنی مه ره کانی شوعه یی کوتابی پنهانا ماوهیه لای خه زووری مایه وه داوای چوونه وهی بۆلای میسر کرد له خه زووری، ئه ویش ده ستووری پیدا، دواپی خوی و خیرانه که ی رویشتن به ره ولای میسر له شه و یکی زور ساده و تاریکا و ریگه یان لی و ونبو، بارو شتومه که که ی خست بۆ پشوودان. ته ماشای ئه ولا و لای خوی ئه کرد بزانی شتی به دی ناکا.

﴿أَنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ﴾ موسا لهو کاته سهر گهر دانیدها له لای کتوی توره وه ناگریکی بینی زوری پیخوشبوو، موسا به خیرانه که ی خوی ووت: ئیوه لی ره دانیشن. به راستی من ناگری ئه بینم و ئه چم بۆلای ئومیدم وایه لای دانیشتروانی ئه و ناگره هه والی بۆ لای ئیوه بهیتم و شاره زاییمان بکه ن به ره و جیگه یه ک برۆین، با پارچه پشکوئی لهو ناگره بهیتم و ناگریکی پی بکه یه وه به و ئومیده ی ئیوه خوتانی پی گهرم بکه نه وه و رزگارتان پی لدم سهرمایه.

﴿فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِي الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ﴾ دواپی کاتی موسا چووه لای ئه و ناگره، ناگری بۆ پیدا نه بوو، رووناکی یه کی بینی نه زانی سهرچاوه ی ئه و رووناکی یه جیگه که ی له چ شویتیکه، هه ولی ئه دا بگاته ئه و رووناکی یه، موسا له لای راستی خویه وه له تهره فی شیوینکه وه له جیگه یه کی پیروز له لای دره ختیکه وه بانگی لی کرا.

﴿أَنْ يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ به راستی ئه ی موسا من خوایه کم په دروه ردگاری هه موو بوونه وه رانم، دلی مووسا تووشی خوشی بوو، هه ره به راستی رووناکی یه کی خواپی له هه موو لایه که وه دای نه بوشتی، ترسی نه ماو دلی دواپی ناخوشی هی دی بوویه وه، دواپی ریگه و نبوون شاره زایی وه رگرت، پیروزی ئه و جیگه یه له به ره ئه وه بوو پیغه مبه ری زوری پیدا ره وانه کراوه و، خوی مه زن گف و گۆی له گه ل موسادا کردوه، ئه و دره خته هه ره دره خشی پی گرنگ نی یه. موسا ههستی کرد به راستی جیهان ئه و جیهانه نی یه موسا و تاقمه که ی ئه یانزانی. به لکو جیهان ریگه یه که بۆلای به ههشت یان دۆزه خ، خوی په ره ردگار رووی ریژی خوی ئاراسته ی لای موسا کرد و کردی به پیغه مبه ره و فه رمانی پیدا برپا بۆلای فیرعه ون و تاقمه که ی و له و داوایه ترسا، خوی مه زن ترسه که ی نه بهیشت و فه رموی:

﴿وَأَن أَلْقِي عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ﴾ وه تۆ داردهسته که دی خۆت فره بده، موسا فرهی دا بوو به ماریک، دوابی چاوی کهوت بهو ماره بهویندی ماریکی زۆر گهوره له گهل نهوهدا زۆر به تیزی نههات و نهرویشته وهک تیره ماریکی بهجووکی.

﴿يَا مُوسَى أَقْبِلْ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْآمِنِينَ﴾ موسا پشتی کرده ماره و رای کرد و ترسا و نهئه گهراپهوه بۆلای شیوه که و بهرهو لای خیزانه که دی کهوته ری، بانگی لیکرا نهی موسا: تۆ روو بۆلای ماره که بکه و تۆ مهترسه، نهو ماره نازاری تۆ نادا، به راستی تۆ دلنیا بهو تووشی نازار نابی لهو مارهوه، جاریکی تر خوای مهزن به موسای فرهموو:

﴿اسْأَلْكَ يَدَكْ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ يَبْضَاءٌ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ﴾ تۆ دهستی خۆت بکه پهخدی کراسه که دی خۆتا، موسا دهستیکرده پهخدی کراسه که دی و دهری هینایهوه، دهستی هاته دهروه به رووناکی و سپیه تی به زۆره وه بهی نهوهی توشی نهخۆشی بوئی وهک بهله کی و شتی تر. خوای مهزن فرهمانی دا به موسا و فرهموو:

﴿وَاضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ﴾ تۆ دهستی خۆت دانئ لهسدر سنگی خۆت ههتا نهو ترسیدی تۆ بههوی ماره کهوه تووشت بووه نههینی و نارام بگری. ئیبن و عهباس نه فرهموئ ههموو که سی ههرکاتی ترسا دهستی خۆی دانئ لهسدر سنگی ترسه که دی نامینی، بیژراوه بالنده کاتی ترسا باله کانی خۆی رانه کیشتی که ترسه که دی نهما نهیانگیرینهوه بۆلای سنگی.

﴿فَإِنَّكَ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ﴾ دوابی نهو دووشتانه داردهستکهت که نهبی ماریک و نهو دهستهیشت که رووناک و سپی نهبی دووکاری پهک خدرن و دراوه به تۆ له لایهن پهروهردگاری خۆتهوه که پروی بۆلای فیرعدون و تاقمه گهوره کانی خۆی و داوایان لی بکه واز لهستهه کردن بهین. به راستی نهو تاقمه کۆمهلیکن لایانداده له سنوری خوای مهزن.

قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ ﴿٢٣﴾ وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ ﴿٢٤﴾ قَالَ سَنُنْشِئُ عُصْدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطٰنًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيِّتِنَا إِنَّنَا مِّنَ الْغٰلِبِينَ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا جَاءَهُم مُّوسَىٰ بِآيَاتِنَا بَيِّنٰتٍ قَالُوا مَا هٰذَا إِلَّا سِحْرٌ

مُفْتَرَى وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾ وَقَالَ
مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ مِنْ عِنْدِهِ ۖ وَمَنْ تَكُونُ
لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ ۖ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾

﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُون﴾ موسا ووتی: نهی پهروه ردگاری مهن: به راستی من پیاویکم له تاقمی فیرعهون کوشتووه، دواپی من نهترسم که له تولهی نهو پیاوه دا من بکوژن. نهوه بوو لهووه ویدر پیاویکی لهوان کوشتبوو بهو بونه بهوه له میسر چوو بووه دهره وه، هدرچه نده کوشتی موسا بو نهو پیاوه به نیازی کوشتن نه بوو. به لام لهناو بژیدا مسته کولیکی پیا کیشا بوو به هوئی کوشتی نهو پیاوه. موسا ووتی نهی پهروه ردگاری من:

﴿وَإِخِي هَارُونَ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلْهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُون﴾ وه هارونی برای من، نهو زمانی لهمن پاراوتر و پهوانزه، دواپی من داوا له تو نه کهم له گهل مندا رهوانه ی بکه ی به یارمتهی دهرم و بیکه ی به پیغمبر، راستی گفست و گوی من دهر بیرئ و گومانی نهو پوچ بکاته وه. به راستی من نهترسم به درؤم بجه نهوه و نه توانم مهبهستی خویم ناشکرا بکه م بویان. بیژراوه هارون سی سال له موسا گه وره تر بوه. به راستی بو ئیمه راون نه کراوته وه چو ن له سهر برین رزگاری بووه؟ ههواله ی زانیاری خوابی.

نهو نایه ته ئیمه فیرئ نهوه نه کات که هه موو کار و رووداوئیک پیوستی به یاریدان و کز مه ل هه به، زانین و زانیاری به ته نا نایته هوئی روونکر د نه وه ی راستی بو دانیشتووان نه گهر زمان پاراو نه بی و نه توانئ مهبهست بو دانیشتووان روون بکریته وه، به ته نها زانیاری بهرگری له زمانی دوژمن ناکا. بویشمان روون نه کاته وه پروپاگنده شتیکی پیوسته بو سهر که و تنی مهبهست به هدر جوړئ بی، به وینه ی ئیستا به هوئی روژنامه و گوڤار و راډیو و تهله فزیونه وه شتی مهبهست ریوشوئینی بو دیاری نه کهن.

﴿قَالَ سَتَشِدُّ عَضُدَكَ بِإِخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِآيَاتِنَا﴾ خوی مهن فرمووی: ئیمه بازووی تو به هیز نه کهم به هوئی یارمتهی دانی هاروونی براته وه و، ئیمه هیز و توانا نه به خشین به ئیوه و فیرعهون و تاقمه که ی بی هیز نه کهن، دواپی فیرعهون و تاقمه که ی ناتوان هیچ ئازارئ به ئیوه بگه ی دن به هوئی نهو کاره په ک خه رانه ی ئیمه وه که بریتین له داره دهسته که ی تو و دهستی سپی بی نه خوشی و چندنین کاری په ک خه ری تر.

﴿أَتُمَّا وَمَنْ آتَبَكُمَا الْعَالُونَ﴾ توو هاروونی برات و که سی پهیره وی ئیوه بکا له باوه داران سه رنه کهون به سهر فیرعهون و تاقمه کانی، ئیز ئیوه له راگه یان دنی فهرمانی ئیمه مده وستن.

﴿ فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُفْتَرَى ﴾ دواى كاتى موسى چوبولای
فرعون و ناقمه كهى بهوكاره پهك خدره ناشكرانهى نيمهوه ووتيان" نهو شتهى موسى هيتاويهى
هيچ شتى نى به مه گدر جادويكى دهستكرد و هلبهستراوه له لايهن خويهوه و نهيداته پال خواى
مهزن.

﴿ وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴾ نهو شتهى مووسا داواى له نيمه نه كه نيمه نه مان بيستروه
و باوبايره كانى پيشوومان نه يانزانيوه.

﴿ وَقَالَ مُوسَى رَبِّيْ أَعْلَمُ بِمَن جَاءَ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِهِ ﴾ وه مووسا له وولامى نه واندا ووتى:
پهروه ردارى من زانتره به كارى نيمه و به كارى نيوه و نه زاننى به كه سى نه يكا به پيغه ميه ر
داواى راغوبى نه كا بو لاي ريگهى راست له لايهن نيمه وه فه رمانى پى درابى و موژده بدا
به به هشت.

﴿ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴾ وه زانتره به كه سى كه نه نجام و
كو تاييه كهى چون نه بى لهم جيهاندا و چاكهى كر دى دواړوژى له روژى دواى دا چوونى ته بى بو
به هشت. به راستى سته مكاران رزگاربان نابى له دوواړوژدا و به تو لهى خويان نه گن.

وَقَالَ فِرْعَوْنُ

يَأْتِيَهُمَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَهِ غَيْرِيْ فَأَوْقَدْ

لِي يَنْهَمَنُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَل لِّي صَرْحًا لَّعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَى

إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٨﴾ وَاسْتَكَبَرَ

هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَيْنَا

لَا يُرْجَعُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي

الْيَمِّ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَدْعُونَ إِلَى النَّكَارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ

لَا يُنصَرُونَ ﴿٤١﴾ وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا

مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى

بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي ﴾ فیرعهون ووتی: ئه‌ی پیاوانی بدریز و گه‌وره: من نه‌مزانیوه بۆ ئیوه هدیئ هیج خوایهك له جگه‌ی من. فیرعهون کاتی هیج شتیکی به‌ده‌سته‌وه نه‌ما به‌رامهر به‌موسا بیکا، نه‌یزانی کۆمه‌لئ هه‌ن باوه‌ری پئ بکه‌ین ئه‌و گفت و گۆیه‌ی ئاراسته‌ کردن.

به‌ فیرعهون بیژراوه: چ که‌سی تۆی کردووه به‌ فیرعهون؟ فیرعهون ووتی: من هیج که‌سیکم نه‌دیوه به‌رگری له‌من کا، به‌و گفتوگۆیه‌ی فیرعهون ئه‌وه‌مان بۆ روون ئه‌بیته‌وه زۆر که‌س خۆی ئه‌کات به‌ فیرعهون ئه‌گه‌ر هیزئ نه‌بی به‌رامهری بکاو به‌جئ به‌گژیا. ووشه‌ی فیرعهون به‌ زمانی میسری به‌ مانا (خانه‌دانی گه‌وره‌یه)، نازناوی پاشایانی میسره.

﴿ فَأَوْفَىٰ لِي يَا هَامَانَ عَلَى الطِّينِ فَأَجْعَلْ لِّي صَرْحًا لَّعَلِّي أَطْلُعُ إِلَىٰ إِلَهٍ مُّوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴾ دواى ئه‌وه‌ی غیرعهون ئه‌و گفتوگۆیه‌ی ئاراسته‌ی پیاوه‌گه‌وره‌کانی خۆی کرد، هیج که‌سی به‌رگری نه‌کرد و ووتی: ئه‌ی هامان: تۆ خشتی کال دروست بکه‌ بۆ من و دواى ئاگر بکه‌روه به‌ سه‌ریا، هه‌تا سوور ئه‌بیته‌وه ره‌ق ئه‌بی و ئه‌بی به‌ خشتی سوور کراوه. دواى تۆ به‌وخشته ره‌قه کۆشکیکی به‌رز و قایم بۆ من دروست بکه‌ و من به‌چه‌سه‌ری به‌ ئومیدی ئه‌وه‌ی من ئاگاداری پیدایا بکه‌م بۆلای خواى موسا، به‌ راستی من گومانه‌که‌مه‌ موسا له‌و که‌سانه‌یه‌ درۆنه‌که‌ن و موسایش درۆ ئه‌کا ئه‌لئ جگه‌ی من خوایه‌ تره‌یه، کاتی من چه‌ومه‌ سه‌ر ئه‌و کۆشکه‌ بۆم ده‌ره‌که‌وه‌ی موسا راست ئه‌کا یا درۆ ئه‌کا. ئایا هامان ئه‌و کۆشکه‌ی دروست کرد یا بۆی دروست نه‌کرد؟ وا ده‌ره‌که‌وه‌ی بۆی دروست نه‌کرد، چونکه‌ هامان به‌ فیلى فیرعهونی ئه‌زانی، چ که‌سی ژیر بی هه‌ولئ ئه‌وه ئه‌دا کۆشکیکی بی کۆتایی دروست بکا و گومانی وای به‌ درخت و خشت ئه‌گاته‌ لای ئاسمانه‌کان و بزانی چ که‌سی به‌سه‌ریانه‌وه‌یه.

﴿ وَاسْتَكَبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ﴾ وه فیرعهون و له‌شکړه‌که‌ی دواى گه‌وره‌یان ئه‌که‌رد له‌ زه‌وی میسر دا به‌ جۆریکی ناره‌وا ناپه‌سند و راییکشان بۆ له‌ناوبردیان، یاخی بوون، دواى کاریکی پوچ که‌وتبون و، گومانیان وابوو که‌ به‌ راستی ناگه‌رینه‌وه‌ بۆلای ئیمه‌ له‌ رۆژی دوایدا و پرسیاریان لئ ناکرئ له‌سه‌ر شتی ئه‌یکه‌ن له‌و کرده‌وه‌ خراپانه.

﴿ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴾ دواى ئیمه‌ فیرعهون و له‌شکړه‌که‌ی فیرعهونمان به‌سه‌ختی گرت، دواى ئه‌وامان فه‌دا به‌ ناو رووباری نیله‌وه و هه‌موویان خنکان و مردن، دواى تۆ ته‌ماشا بکه‌، پاشه‌رۆزی سته‌مکاران و تاوانباران به‌ چ جۆره به‌هۆی به‌درۆخسته‌وه‌ی پیغه‌مه‌بران.

﴿ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ ﴾ وه‌ئیمه‌ فیرعهون و له‌شکړه‌یکه‌مان گێرا به‌ پێشه‌وا و گه‌وره‌ی جیهان بانگی دانیشنوانیان ئه‌که‌رد بۆلای کارئ رایانکیشتی بۆلای ئاگری دۆزه‌خ و لایانده‌ن له‌ رپگه‌ی راست.

﴿ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ ﴾ وه نهوان یارمه تیایان نادرئ له رۆژی دوا ییدا، هیچ کهسیان نابئ سزایان له سهر لایا و رسوا و دهر کراوی میهره بانی خوی مهزنن.
 ﴿ وَاتَّعَنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴾ وه ئیمه بهدوای فیرعه ون و تاقمی فیرعه وندا نههینن لهم جیهانه دا رسوایی و ئا بر و چوون و بی به شبوون له میهره بانی خوی مهزن و، نهوان له رۆژی دوا ییدا روگرژ و دور خراوی میهره بانی خوی مهزن. یانی خوی مهزن دوو جار دووری خستوونه ته وه له میهره بانی و بهزه یی خوی: جارئ له جیهاندا رسوای کردن و له سهر بی باوه ری مانه وه ههتا مردن، جارئ تر له رۆژی دوا ییدا له میهره بانی خوی مهزن بی بهشن و نهخرینه دۆزه خه وه به بدر ده وامی.

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾ وه ئیمه له دوا ی ئه وهی دانیش تووانی بی باوه ری خوله کانی پیشوومان له ناو بردن و وهک تاقمی هود و سالح و لوت به خشیمان به موسا نامه یه که ته وراته بو رووناکی دلی ئاده میزاد راستی لیبین و چاک و خرابی بی جوئ بکه نه وه وه ئیمه له دوا ی ئه وهی شاره زای یاسای خوی مهزنیان بکا و خو شبی بو کدسی باوه ری بی بهیتی، بو ئه وهی ئه وه کدسانه ی له دوا ی ئه وانه وه دین نامۆزگاری وهر بگرن و به سه رهاتی نهوان ته می خوار بین واز له بی باوه ری بهین و کار به ناوه روکی ته ورات بکه ن. نهک به ته وراتی ئیستا که له (الأصحاح) ی ژماره ۳۲ ی سفری (العدد) دا نه ئی: (ئیوه پیاوه کان و ژنه کان و مناله کانیان بکوژن و جگه له کچه کانیان بیانیه ئینه وه و به وان رابویرن بو ئاره زوی خو تان، ئا ژال و سامانیان دا گیر بکه ن، شار و مالیان بسو تین).

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾ وَلَكِنَّا أَنْشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًّا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُوا عَلَيْهِمْ آیَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَتْهُمْ مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ لَا أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا

رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ
 مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا
 لَوْلَا أَوْفَىٰ مِثْلَ مَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ أَوْ لَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ
 مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَيْفُورٍ
 ﴿٤٨﴾ قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ
 إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾ فَإِنْ لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ
 أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ
 هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾
 ﴿ وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾

﴿ وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغُرُبَىٰ إِذْ قُضِيَٰنَا إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴾ وه تو له لای
 تهره فی خورثاوی کیوی تورا نه بوی کاتی نیمه ره وانه مان کرد بولای موسا سروش و شتی موسا
 داوی کردبوو رای بگه یه نی به تاقمه که ی خوی و له ویش ناماده نه بوی کاتی نیمه له و
 جیگه یه دا گفت و گومان له گهل موسا کرد، که واته که تو نه و هولانه نه دهی به
 دانیشتوانه سهراتی موسا به لگهی راسته له سهر پیغمبره رایه تی تو و به سروش خوی مهن تو
 نه و هولانه ت زانیوه.

﴿ وَلَكِنَّا أَنْشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ﴾ وه به لام نیمه دروستمان کردبو دانیشتوانی
 چندند کاتی دوا موسا، هندیك نه هاتن به دوا هندی تریان نا، دوا دریژه کیشا به سهر
 نه واند چندند کاتیکی زور، ده ستر و فرمانی ناینیان گوری، دوا نیمه تو مان ره وانه کرد بو
 تازه کردنه وهی ناینی راست و بانگی ناده میزاد بکه ی بولای نه و ناینه راسته.
 ﴿ وَمَا كُنْتَ تَأْوِي فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴾ تو نامادهی دانیشتی
 ناو شاری مدهیدن نه بوی که شوعهیی تیدابو هتا تو نیشانه روونه کانی نیمه بخویتیه وه
 به سهریانا و تو پیغمبره رای نه وانه نه بوی و به لام نیمه وهك شوعه ایمان نارد بولای

دانیشتوانی مدهدیهن تۆمان رهوانه کردوه بۆ لای دانیشتوانی مهکه و بۆلای ههموو ئادهمیزاد، قورئانیکمان به تۆ بهخشیه ههوال و بهسهراهانی گهلانی پیشووی تیدایه، نهگهر تۆ پیغهمبر نهبووینایه ئهو ههولاندت نهئزانی.

﴿وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنْ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِّنْ نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾ وه تۆ نامادهی لای ته ره فی کیوی تور نه بویی کاتی ئیمه گفت و گۆمان له گهل کرد و پیمان ووت: به ههموو توانای خوی تهورات وهر گری و رایگهینهی به تاقمه کهی خوی. کهواته تۆ پیغهمبری که ئهو ههواله به دانیشتوان نه گه یان و، به لام ئیمه تۆمان رهوانه کردوه خۆشی و چاکهیی له لایدن پهروهردگاری خۆتهوه بۆ ههموو بۆندهوران له بهرتهوهی ئهو تاقمهی خۆت بترسیی له بی فهرمانی ئیمه بهر له هانتی تۆ بۆلای ئهوان پیغهمبری تر نه هاتوه بیان ترسیی، بۆ ئهوهی ئامۆزگاری وهر گرن و بهختیاری ههردوو جیهانیان دهست کهوی.

پرسیار: جیاوازی له نیوان رستدی (وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْقُرْبِيِّ) و رستدی (وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الطُّورِ) چ شتیکه؟

وه لام: خوای مهزن زۆرتر لهیه کجار له ته ره فی کیوی توره وه گفتوگۆی له گهل موسا کردوه.

﴿وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمُ مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَمَتْ أُنذِرُهُمْ لَفِيقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه نه گهر تووشی قوره یشی به کان بی سزایه که له لایدن ئیمه وه له جیهاندا به بۆنه ی بی فهرمانی خوای مهزن وه بهر له وهی ئیمه تۆ رهوانه بکهین بۆلای ئهوان، دوا یی ئهوان ئه لێن: ئه ی پهروهردگاری ئیمه تۆ بۆ رهوانه نه کرد بۆلای ئیمه پیغهمبری بانگی ئیمه بکا بۆلای ئایینی تۆ، دوا یی ئیمه ئهو کاته پهیره یی ناوه روکی نایه ته کانی نامدی تۆمان نه کرد و ئیمه باوه رمان نه هینا به تۆ و به پیغهمبری تۆ و له بی باوه ری وازمان نه هینا.

﴿فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أُوتِيَ مَوْسَىٰ﴾ دوا یی کاتی چوو بۆلای ئهوان ئایینی راست له لایدن ئیمه وه ووتیان: بۆچی نه به خشراوه به موحه مه د وینه ی شتی به خشراوه به موسا وهك دارده ستی بی ما و دهستی سبی که رووناکی بلا و بکاته وه.

﴿أَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلِ﴾ نایا ئهوان بۆ باوه ریان به شتی نه بوو به خشرا به موسا له پیش تۆ و قورئان. کهواته دانیشتوانی مهکه و ئهو کهسانه ییش له کاتی موسادا بسوون وینه ی یه کن، ههردوو لایان پیغهمبره کانی خویان به درۆ خسته وه.

﴿قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ كَافِرُونَ﴾ ئه یان ووت: موحه مه د و موسا خواوه نی دوو جادون وهك قورئان و تهورات یارمه تی یه کتری ئه ده ن له سه ر گۆرانی ئاده میزاد له ئایینی که وه بۆلای ئایینی ترو ئه یان ووت به راستی ئیمه باوه رمان به ههردوو له و خواوه ن جادووانه و به ههردوو جادووه کانیان نی یه. به کورتی قوره یشیه کان ئه یان ووت: قورئان جادووه و موحه مه د جادوگهره و موسا جادوگهره و تهورات جادوه، بروایان به هیچ ئایینی نی یه.

﴿ قُلْ قَاتِلُوا بِكِتَابِ مَنْ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ ﴿ تَوَلَّيْتُ بِهِوَانَ: دوابی نیوه نامهیه بینن له لایدن خوای مهزنهوه نهو نامهیه، نهو نامهیه شاره زاکه رتر بیت بؤ ناده میزاد له قورئان ههتا من پدیرهوی نهو نامهیه بکه م نه گهر نیوه راست نه کهن که تهورات و قورئان جادون.

﴿ فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّهَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ ﴾ ﴿ دوابی نه گهر نهوان وولامی تویمان نه دایهوه بؤ هاروردنی نهو نامهیه، دوابی تو بزانه به راستی نهوان دوابی ههوهس و نارهزووی پرپوچی خویمان کهوتون که رایان نه کیشی بؤلای ههموو خراپهیه.

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بَغْيَ هُدًى مِّنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴾ ﴿ وه چ کهستی گومراتره له کهستی دوی نارهزووی خوی کهوتی به جگهی رانومایی کردن و بهلگه له لایدن خوای مهزنهوه و باسی قورئان بکه م به جوړیکی ناشایسته. به راستی خوای مهزن شاره زای تاقمی سته مکاران له خویمان ناکا. دوابی نهوهی نیمه نه قلمان داونه تی.

﴿ وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾ ﴿ وه به راستی نیمه قورئانمان بؤ نهوان روونکر دووه تهوه به نایدت و بهوانمان گه یاندوهه یدک له دوابی یدک ههریه کهیان به هویکی تاییه تی و مه بهستیکی تاییه تهوه، بؤ نهوهی نهوان ناموژگاری و هر گرن و کار به فدرمووده کانی

الَّذِينَ

ءَاٰلَيْنَهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ وَإِذَا يُنَادِي عَلَيْهِمْ

قَالُوا ءَاٰمَنَّا بِهِ ءِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

أُولَٰئِكَ يُؤْتُونَ أَجْرَهُمْ مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَذَرُونَ بِالْحَسَنَةِ

السَّيِّئَةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ

أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَلُنَا وَلَكُمْ أَعْمَلُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ

لَا تَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ﴿٥٥﴾

﴿ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ ﴾ ﴿ کهسانیکی نهوتو نیمه به خشیومانه بهوان نامه کانی نیمه وهک تهورات ئینجیل که له پیش قورئان هاتنه خوارهوهی که باسی شیوازی پیغه مبهریان تیدا کرابو نهو کهسانه باوهر به قورئان نههینن، چونکه لهو قورئانهدا نهوهی له تهوراتا باسی کراوه دهستیان کهوت بهی گومان.

﴿وَإِذَا يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّنَا إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ﴾ وه هدرکاتی قورئان بخویریته وه به سهریانا نه لئین ئیمه باوه رمان بهو قورئانه هینا. به بی گومان نهو قورئانه راسته وه لایه ن پدروهردگاری ئیمه وه هاتو وه. به راستی ئیمه له پیش هاتی قورئان باوه رمان به موحه مه د هینا وه و ملمان بو ناوهر وکی قورئان دانه واندو وه.

﴿أُولَٰئِكَ يُؤْتُونَ أَجْرَهُم مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا﴾ نهو که سانه ی باوه ریان به قورئان و به موحه مه د بهر له هاتی قورئان هینا وه، پاداشت نه به خشری به وان دوو جار به هو ی شتی نارامیان له سهر گرتو وه و به رده و امبوون له سهری: جاری له سهر نهو به رده و امبیه یان، جاری تر له سهر به پره وی کردنی موحه مه د ﴿﴾.

﴿وَيَذَرُوْنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُوْنَ﴾ وه نهو که سانه بهرگری له خراپه نه که ن به هو ی چاکه کانیانه وه و هندی لهو شتی ئیمه به خشیومانه به وان نه یده ن به هه ژاران له ریگه ی ره زامه ندی خودا.

﴿وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ﴾ وه هدرکاتی باوه رداران گفتوگری بیسود و ناره وایان بیستایه له جنیو و توانج روویان وهر نه گیرا لهو گفت و گو ناپه سندنانه و ده نگیان نه نه کرد. موسلمانانی پیشو توشی نازاری زور نه یورن به ده ست بی باوه رانه وه. به جو ری پیغمبر ﴿﴾ برویشتایه به ریگه دا بی باوه ران به ده نگی بهر ز نه یان ووت به پیغمبر ﴿﴾ نه ی شیت، دروزن، جادو گهر. نه وانیش بی ده نگیون.

﴿وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا تَبْتَغِ الْجَاهِلِينَ﴾ باوه رداران نه یان ووت: کرده وه کانی خو مان بو ئیمه له خوا به رستی و کرده و کانی ئیوه یش بو خوتانه له بت به رستی، ئیمه نارام نه گرین له سهر کرده وه کانی خو مان. ناشتی و وازه یان له سهر ئیوه بی و به رامبر به جنیودانی ئیوه ئیمه جنیو به ئیمه ناده ین، ئیمه داوای هاوړتی و تیکه لاوی نه زانان ناکه ین و نایینی نه وانمان لا ناخو شه و نایینی پیروزی خو مانمان لا چاکه.

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَٰكِنَّ
 اللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾ وَقَالُوا إِنَّا
 نَتَّبِعُ الْهُدَىٰ مَعَكَ نَكْ خَطْفٌ مِنَّا أَرْضِنَا أَوْلَمْ تُمْكِنْ لَهُمْ
 حَرَمَاءُ آمِنًا يُجْحَىٰ إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رَّزَقًا مِّن لَّدُنَّا وَلَٰكِنَّ
 أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِكَ
 بَاطِلَ مَعِشَتَهَا فَبِئْسَ مَسْكِنُهُمْ لَمْ يَمْسُكْنِ مِنْ بَعْدِهِمْ

إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا خُنُّ الْوَرِثِيَّةِ ﴿٥٨﴾ وَمَا كَانَ رَيْكَ مُهْلِكَ
 الْقَرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أَمْهَارِ سُوْلَا يَنْلُوا عَلَيْهِمْ ءَايَتِنَا وَمَا
 كُنَّا مُهْلِكِي الْقَرَى إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ ﴿٥٩﴾
 وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعُ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا وَمَا عِنْدَ
 اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٠﴾ أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعَدًا حَسَنًا
 فَهُوَ لِنَفْسِهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَّعَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
 مِنَ الْمُخْضَرِينَ ﴿٦١﴾

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾ به راستی تو
 توانای نه‌ودن نی‌به هدر که‌سی خویشی بی‌خدیته ناو نایینی نی‌سلام و رانومی و باوه‌ره‌پیتی و،
 به‌لام خوی مه‌زن ری‌گه نی‌شان نه‌دا به هدر که‌سی ناره‌زوی هدی و نه‌خاته ناو ری‌زی باوه‌رداران
 و، خوی مه‌زن زاناره بدو که‌سانه شاره‌زایی و نه‌رنگر بولای نایینی نی‌سلام و نه‌زانی چ که‌سی
 ناماده‌به بۆ باوه‌ره‌پیتان و وهر گرتی ری‌گه‌ی راست. پی‌غم‌به‌ر فرموی: من ره‌ش و سبی بانگ
 نه‌که‌م بولای نایینی نی‌سلام، هه‌موو که‌سی بانگ نه‌که‌م له‌سه‌ر کی‌وه‌کانین با له‌ ناوده‌ریادابن.
 به‌و بۆ‌نه‌وه:

﴿وَقَالُوا إِن تَتَّبِعِ الْهْدَى مَعَكَ تَتَخَطَّفُ مِنْ أَرْضِنَا﴾ وه بی باوه‌ردان ووتیان له‌ وولامی
 پی‌غم‌به‌ردا: نه‌گه‌ر نی‌مه‌ دوی نه‌و رانومی کردنه‌ی تو بکه‌وین و باوه‌ره‌پیتین به‌ نایینی نی‌سلام
 هه‌موو هۆزه‌کانی عه‌ره‌ب نه‌بن به‌ دوزمی نی‌مه‌ له‌م زه‌وی و نی‌شتمان‌هی خو‌مانه‌ هه‌ل‌سه‌گیرتی و
 ده‌ره‌به‌ده‌رمان نه‌که‌ن، نی‌مه‌ توانای نه‌وه‌مان نی‌ه‌ جه‌نگ له‌گه‌ل عه‌ره‌ب و فارس و رۆم و جگه‌ی
 نه‌وان بکه‌ین. خوی مه‌زن وولامی دانه‌وه و فرموی بدو که‌سانه‌ نه‌ترسان:

﴿أَوَلَمْ لَمْكُنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يُجْنَى إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رَزَقْنَا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا
 يَعْلَمُونَ﴾ نایا نی‌مه‌ نی‌شتمان و جی‌گه‌یه‌کی ری‌ژدارمان ناماده‌ نه‌کردوه بۆ نه‌وان که‌ به‌بی ترس
 دانیشن له‌ ناویا و که‌س نه‌توانی پلاماریان بدا و نه‌ه‌تری بولای نه‌و جی‌گه‌ به‌ری‌زه‌ به‌روبوومی
 هه‌مووشتی بۆ خواره‌مه‌نی له‌ لایه‌ن نی‌مه‌وه، نه‌بی بۆ نه‌وان به‌رسن و، به‌لام زۆرتر له‌وان به‌و
 چاکه‌یه‌ی که‌ خوی مه‌زنه‌ نازان و سوپاسی خوا ناکه‌ن. نه‌و جی‌گه‌یه‌ نه‌ونده‌ به‌ری‌زه‌ دانیش‌توانی
 به‌ بالنده‌ و گیان‌داری تری نابی نازاریان بدری و دره‌خته‌کانیشی نابی به‌رین.

زویه زانایان جگه له شیعہ کان نه لښ هوی هاته خواره وهی نایه تی (۵۶) ی نهم سوره ته نه وه یوه: کاتی نه بو تالیبی مامی پیغمه مبر ﴿ﷺ﴾ له گیانه لای سدره مهر گدا بووه چووه بولای مامی و زوری پیخوش بووه باوه ربه یتي. پیغمه مبر ﴿ﷺ﴾ فهرمووی: نهی مامی خوّم بلّی: (لا اله الا الله) به هوی نهو ووشه یوه له روژی دوايی دا و له خدمت خوی مه زندا شایه تیت بو نه ده م. نه بو تالیب ووتی: نه گهر له بهر لزمه ی قوره یشی به کان نه بو وایه که نه لښ ترس پالی پیوه ناوه نهم ووت و دلی توّم خوش نه کرد. به لام له سهر ئایینی عه بدولوته لیب و عه بدول مه ناهم.

﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطَرَتْ مَعِشَتَهَا﴾ وه نیمه دانیشتوانی زور گوندمان له ناوبردوون له ژیان و رابواردنی خوځان له سنوور دهرچوبون و سوپاسی خوی مه زنیان نه ده کرد، نه چون به گزی پیغمه مبره کانیان و باوه ریان نه نه هیتا به ویتنه ی دانیشتوانی مه که. ﴿فَلَيْكَ مَسَاكِينُهُمْ لَمْ تَسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ﴾ دوايی نه وانه ن و کاولبوون و دوايی نه وان جیگه کانیان ناوه دان نه کراوه ته وه و که سی له وانه دا دانه نیشتون مه گهر که می له کاروانیه کان بچنه ناویان بو پشودان و نیمه خاوه نیانین و به کاریان نه هیتن و به رپوه ریان نه به دن دوايی نه وان.

﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبْعَثَ فِي أُمِّهَا رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا﴾ وه پدروهر دگاری تو دانیشتوانی هیچ گوندی له ناو نابا و سزایان نادا هه تا ره وانه کا له پای تهخت و شاری نهو گوندانه دا پیغمه مبري بخوځیتنه وه به سهریانا نیشانه روونه کانی نیمه و هه والیان بداتی نه گهر باوه رنه هیتن توشی سزاده بن.

﴿وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ﴾ وه نیمه دانیشتوانی هیچ گوندی له ناو نابنه ن مه گهر کاتی دانیشتوانی نهو گوندانه سته میان له خوځان کردی به دروخته نه وه ی پیغمه مبره کانیان و باوه رنه هیتان.

﴿وَمَا أَوْتَيْنَا مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّاعٌ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا﴾ وه هدرستی به خشری به پیوه له دارایی و سامان، دوايی نهو شتانه رابواردنیکی که می جیهانه و کوتایان پی بدری به مردنی خوځان و وایش نه پی بهر له مردنتان.

﴿وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ أَفَلَا تَعْقِلُونَ﴾ وه شتی له لای خوی مه زنه له پاداشت چاکتره و به رده و امتره له خوځی و گوزهرانی جیهان. نایا پیوه نازانن و نه قللی خوځان ناخه نه کار که جیهان نه بریتنه وه و روژی دوايی به رده و امه؟

﴿أَفَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَغَدَاً حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ نایا دوايی که سی نیمه به لښمان پی داوه به به لښاندانیکی چاک که چوڼیه تی بو به هشت، دوايی توشی نهو به لښه بی به ویتنه ی که سی که نیمه پیمان به خشی رابواردنی جیهانی پر له نازار و برآوه. بیگومان نهو دوو که سه و نهو جیاوازی یه ی نیوانیان وه که یدک نین.

﴿ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ﴾ لەپاشا ئەو کەسە ی ئیمە خوێ جیهانان بێ بەخشیوە
لەو کەسانە ی ئەوتۆ بێ ئامادە ئەکرێت بڕۆن بۆ ناو ناگری دۆزەخ.

وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ
كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٦٢﴾ قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ
الَّذِينَ آغْوَيْنَا آغْوَيْنَاهُمْ كَمَا آغْوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا
يَعْبُدُونَ ﴿٦٣﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمَ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا
لَهُمْ وَرَأَوْا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿٦٤﴾ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ
فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦٥﴾ فَعَمِيَّتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ
يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿٦٦﴾ فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ
صَالِحًا فَعَسَىٰ أَن يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿٦٧﴾ وَرَبُّكَ
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ
اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ
صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٦٩﴾ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ
الْحَمْدُ فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٠﴾

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ وه تۆ بیری ئەو ڕۆژه بکەرەوه
خوای مەزن بانگی بێ باوەڕان ئەکا. دوا ی ئەفەرموی: لە چ جیگە یە کن کەسانیک ی ئەوتۆ ئێرە
گومان ئەبەن هاو بەشی منن لە پەرستندا؟

﴿قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ آغْوَيْنَا آغْوَيْنَاهُمْ كَمَا آغْوَيْنَا﴾ کەسانیک ی
ئەوتۆ لە پێشەواکان ی بێ باوەڕان پێویست کرابو لە سەریان سزادانی خوای مەزن بۆیان ئەلێن:
ئە ی پەرەردگاری ئیمە کەسانیک ی ئەوتۆ ئیمە لاماندان لە ڕێگە ی راست، ئیمە ئەوانان لادا
لە ڕێگە ی راست وەک خۆمان لاماندا بو لە ڕێگە ی راست.

تەفسیری زمانکۆبی

﴿ تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴾ ئیمه ئیستا بیزارین لهو كه سانه و له كرده وه كانیان نهوان ئیمه دیان نه پهرستوه و دواى ئیمه نه كه وتوون. بهلكو ههواو ههوهسى پوچی خوئیانیان په رستوه و خوئیان بهرپرسیارن، تۆیش نه قلت بیداربون و چاك و خرابیان جوئ نه كرده وه.

﴿ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴾ وه نه بیژرئ به بی باوه ران: ئیوه بانگی ئه و هاو به شانی خوتان بکه ن نه یان نه هیشت باوه رپهین، دواى ئه وان له بهر زوړى سه رگه ردانى خوئیان بانگیان نه که ن، دواى ئه وان وولا میان ناده نه وه له کاتى بانگ گردیان و گه وره و بچوکیان سزای خواى مه زن نه بینن و، ئاوات نه خوازن که ئاموژگارى قورئانیان بگرتایه و باوه ریان بهینایه هه تا له م کاته دا رزگاریان ببوايه.

﴿ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴾ وه تو بیری ئه و رۆژه بکه ره وه که خواى مه زن بانگی ئه و كه سانه نه كا پیغه مبه ره كانیان به درو خسته ته وه، دواى ئه فهرموى به چ شتى ئیوه وولا مى پیغه مبه ره ره وانه كراوه كانى خواتان داوه ته وه، ئایا ئیوه باوه رتان به وان هینا یا بی فهرمانى نه وان تان كرده وه.

﴿ فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴾ دواى رپنگه ی وولا مدانه وه و هه ولدانیان له سه ر فراموش نه كړئ له و رۆژه دا وه ك كویر و لالیان لیدئ و توانای بیانوهینانه وه یان نامیست، چونكه نه زانن تاوانبارن، دواى ئه وان ناتوانن پرسیار له یه كترى بکه ن چو ن وولا م بده نه وه. هه ركه سئ له بی باوه ران به رده وامبى له سه ر بی باوه رى جینگه ی دۆزه خه.

﴿ فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴾ دواى هه ركه سئ له و بیباوه رانه په شیمان بویتته وه و باورى هینابى و كرده وى چاكى كرده بى، دواى ئومید وایه که نه و كه سه له و كه سانه بی رزگاریان بى له و رۆژه دا بته رستان نه یان وت: پوچی ئه و قورئانه ها ته وه بولاى یه كى تر له دانیش توانى ئه م دوو گونده: مه كه و تایف. خواى مه زن وولا میان نه دا ته وه و نه فهرموى:

﴿ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ وه پهروه ردگارى تو دروست نه كا هه ر شتى ئاره زو ی بكا بو هه ركه سئ شایسته ئ بو ئه و كاره و خوى خاوه نى بونه وه رانه و، هه لته بیژرئ بو گه یان دنى په یامى خوى به ئاده میزاد هه ركه سئ ئاره زو ی هه بى، هه لته راردن و دیارى كردنى پیغه مبه ران به ده ستى نه وان نیه، پاكى و خاویتنى بو خوايه و شایسته ی نه وه نیه كه سئ رپنگه بگړئ له ویستى نه و و بهرز و دوره له شتى بت په رستان نه یکه ن به هاو به شى خواى مه زن و كه سئ تر مافى نه وى بی پیغه مبه ر دیارى بكا.

﴿ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴾ وه پهروه ردگارى تو نه زانئ به شتى دلئى بی باوه را نه یشاریتته وه و به شتى نه وان ئاشكرای نه که ن له تاوانج و به درو خسته نه وى پیغه مبه ر ﴿ ﷻ ﴾

﴿ وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ ﴾ وه پدروده کهری تو خوی مهزنه هیچ خوانیه شایانی پدستی مه گدر هدر خوی مدزن و بو خوایه هدمو سوپاس له جیهان و له دواروژدا.

﴿ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ وه هدر بو خوی مهزنه فدرماندان و بهرپوه بردنی هدمو بونه وهران و هدر بو لای خوی مدزن نیوه نه گهرینه وه بو وهر گرتنی پاداشت و سزا.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الَّتِيلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ
مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴿٧١﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى
يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بَلِيلٍ تَسْكُنُونَ
فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٧٢﴾ وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ الَّتِيلَ
وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿٧٣﴾ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ
تَزْعُمُونَ ﴿٧٤﴾ وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا
هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ﴿٧٥﴾

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بِضِيَاءٍ أَفَلَا تَسْمَعُونَ ﴾ تو بلتی به دانیشتوانی مه که: نایا نیوه هدرال نه دهن به من نه گدر خوی مدزن شهوی بگیرا به سدر نیوه دا به سدر ده وای رور به دوی شهودا نه هاتایه ههتا رژی دویسی ج خوایه که جگهی خوی مدزن رووناکي بهنی بو نیوه. نایا دویسی بو نیوه ناموژگاری نایسن به جوری سودی لی وهر بگری و ته می خواربن.

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيَكُمُ بَلِيلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴾ تو بلتی به دانیشتوانی مه که: نایا نیوه هدرال نه دهن به من نه گدر

خوای مدزن رۆژ بگپړئ به سهر ئیوه دا و شهو به دوايا نه هاتايه هدا رۆژی دوايي؟ چ خوايه که جگه ی خوای مدزن شهو بۆ ئیوه بهیښی ئیوه له شهو دا نارام بگرن و پشوبدهن، ئایا دوايي بۆ ئیوه توانا و میهره بانی خوا نابین؟

خوای مدزن شهو ورۆژی دروست کړدوه دین و ئه رۆن به دواي یه کا، ئه گۆرپښ به دريژی و کورتی ماوه یان به هوی گۆرانی وهرزه کانه وه، شهو ورۆژ له هیلې ناوه راستی زه ویدا یه کسان ئه بن. له پاشا ئه گۆرپښ به گۆرانی وهرزه کسان هدا جیگه یه دوور تر بی له هیلې ناوه راست گۆرانه که یان زۆر تر ئه بی: بۆ نمونه له عیرا قدا رۆژ دريژ ئه بی هدا ئه بی به چوارده کاترمیر، شهو ئه بی به (۱۰) کات ژمیر، هدر بهو جوړه شهویش دريژ ئه بی و کورت ئه بیته وه. هدا خوړ له ئیمه و نریکیې گهرما زۆر تر ئه بی، هدا لیمان دوور بی سهرما زۆر تر ئه بی. ئه گهر ئه و په پیره وه تیک بچی ژيان بۆ گیانداران له رووی زهوی دا نامیښی.

بۆ زانین: خوای مدزن له کاتی باسکردنی شهو دا فهرمووی: (أَفَلَا تَسْمَعُونَ)، له کاتی باسی رۆژ دا فهرموي: (أَفَلَا تُبْصِرُونَ) له بهر نه وه یه شهو بۆ گوی گرتن باشتره، رۆژیش بۆ بینین باشتره. ﴿وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ وه هندی که له بهزه یی و به خشنده یی خوای مدزن شهو ورۆژی گسپراوه بۆ سوودی ئیوه، له بهر نه وه ی ئیوه نارام بگرن له شهو دا و پشوبدهن و ماندووی رۆژ تان نه میښی و له بهر نه وه ی ئیوه په یدا بکه ن خوارده مه نی له رۆزی یه کانی خوای مدزن له رۆژ دا بۆ مانه وه ی خو تان و له بهر نه وه ی ئیوه سوپاسی خوای مدزن بکه ن له سهر هاتوچو و گۆرانی شهو ورۆژ که هوی مانه وه ی ئاده میزاد و گیاندارانی تره.

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ وه تۆ بیری ئه و رۆژه بکه ره وه خوای مدزن بانگی بی باوه ران ئه کا بۆ پرسیار و وولام، دواي خوای مدزن ئه فهرموي: له چ جیگه یه کن هاو به شه کانی ئه و تۆی من ئیوه گومان ئه بن هاو به شی من له په رستندا؟

﴿وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ﴾ وه ئیمه ئاماده ئه که ین له هدمو و تاا قمی له ئاده میزاد شایه تی وه ک پیغه مبه ران شایه تی بدا له سهر گفتوگو و کاره کانیان، دوايي ئیمه به و تا قمانه ئه لاین: ئیوه به لگه ی خو تان به یښ له سهر نه وه ی پیغه مبه ره کانتان به درو خستو ته وه و باوه رتان پی نه ئه هینان دواي فهرمانه کانیان نه ئه که و تن و به رده و امبوون له سهر بی باوه ری.

﴿فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ دواي نه وه ی به لگه یان ده ست ناکه و ی ئه زانن هدمو به لگه یه کی راست هدر بۆ خوای مدزن وه که س توانای به لگه ی نیه و له وان و ونبووه شتی به درو ئه یان په رستن له جگه ی خوای مدزن و له خوا ده سکر ده کانیان.

پاویکی ساماندار و دارایی زور هډوو ناوی (قارون) بو، له هۆزی به نوئیسرا ئیلی و ناموزای موسابو، نه و پیاوه هدر خو ی خو ش نه ویست و بیری له خو شی که سی تر نه ئه کړده وه، دارایی

زوری هه لئه گرت و نه یشارده وه، له جگه ی هه واو هه وه سی خویا نه بوایه نه یه به خشی، نازاری
فیرعه ونی بو خز مه تکارانی لا گرت گ نه بوو، وای نه زانی نه و سامانه به رده وام نه بی. خوی مدزن
به سهرهاتو دواوژ نه و پیاوه روون نه کاته وه و نه فهرموی:

إِنَّ قُرُونًا كَانَتْ مِنْ قَوْمِ مُوسَى قَبْلَى

عَلَيْهِمْ وَأَئِنَّهُمْ مِنْ أَلْكُوزِ مَا إِنْ مَفَاتِحَهُ لَشَنُوْا بِأَلْعَصْبَةِ
أُولَى الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ
﴿٧٦﴾ وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ

نَصِيْبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ
وَلَا تَبْغِ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ
مِنْ قَبْلِهِ مِنْ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا
وَلَا يُسْئَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ

فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا لَبِيتَ لَنَا
مِثْلَ مَا أُوتِيَ قُرُونٌ إِنَّهُمْ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾ وَقَالَ

الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ كُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِمَنْ ءَامَنَ
وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ ﴿٨٠﴾ فَخَسَفْنَا

بِهِ وَبِءَادِيهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ
اللَّهِ وَمَا كَانَتْ مِنَ الْمُتَصَرِّينَ ﴿٨١﴾ وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا

مَكَانَهُ بِأَلْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيَكَآتُ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ
يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْ لَا أَنَّ مِنَ اللَّهِ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بَنَاءُ

وَيَكَانَهُمْ لَا يَفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٢﴾

﴿إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى فَبَغَى عَلَيْهِمْ﴾ به راستی قارون له تاقمی موسا بو، ناموزایشی بو، دواپی قارون ستهمی کرد له تاقمه کهمی موسا و سهرؤ کایه تی خوی به سهریانا سهداندبو به جوریکی نارهوا و له سنور دهرچو بو، شایسته می نهو نه بو بیی به سهرؤکیان، ههمو به نوئیسر ائیلیه کان بکا به ژیرده سته می خوی و یه کهمین که سی بو دانه ری بنچینه می سهرمایه داری نارهوا، وهک خوی فهرمویه تی:

﴿وَأَتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ﴾ وه ئیمه به قاروئمان به خشویه له دارایی شاراه و سامان نه ندازه یه. به راستی کلیده کانی کردنه وه می دهرگای ژوری خانوی گنج و دارایه که می له کاتی هه لگرتیان کومه لی له پیوانی خاوهن هیژی ماندو نه کرد.

﴿إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ﴾ تو بیر می نهو کاته بکه ره وه تاقمه که می قارون له به نوئیسر ائیلیه کان به قارونیان وت: تو دلخوش و شادمان مه به به سامان و دارایی جیهان. به راستی خوی مه زن که سانیکی خوشنای شادمان و دلخوش بن به سامانی بیی هوی یاخیبون له خوی مه زن و ده سترژی کردنه سهر دانیشنوان و به شی هه ژارانی لیبدری.

﴿وَأَتَّبِعْ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾ وه تو لهو شته می خوی مه زن به خشویه به تو داوی پاداشتی رژی دواپی بی بکهو بییه خسه به هه ژاران و له بیر خوی مه به ره وه به شی خوت و رآبوردنی له جیهاندا به گویره می سنوری دیاری کراو و به جور پوهانی.

﴿وَإِخْسِنْ كَمَا أَخْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ﴾ وه تو چاکه بکه به سوپاس کردنی خوی مه زن و به به خشینی دارایی خوت به هه ژاران بهو جور خوی مه زن چاکه می له گهل تو کردوه. نهو سامان و پله و پایه خوا لای تو دیناوه و به کاری بهینه بو چاکه می خوت.

﴿وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ﴾ وه تو داوی بلاو کردنه وه می خراپه له زهوی دا مه که و خوت هه لمه کی شهو بی دادی به کار مهیره. به راستی خوی مه زن نهو که ساندی خوش نای خراپه بلاو بکه نه وه له زهوی دا.

﴿قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾ قارون له ولامی نهو که سانددا که ناموزگاری چاکه یان نه کرد ووتی: به راستی نهو شته می به خشراوه به من له سهر ریز و زانستی خوم دراوه پیم و به زیره کی خومه، جگه می من شایسته نهو جور سامانده می من، بوم دروسته ههمو شتی به ناره زوی خوم بکه می.

﴿أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ جَمْعًا﴾ نایا قارون نه زانیوه که به راستی ئیمه له پیش نه وه له ناومان بردوه دانیشنوانی چهن دین خوله کی

رەببىدۇر كە زۆرۈر لى قارون بە ھىزبىزىيە و دارايى زۆرۈرى لىدۇ كۆكۈردۈبۈھە. كاتى دەستى كۆرۈپ بەستەم خىۋى مەزىن رىسۋى كۆر لى جىھاندا.

﴿وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ﴾ وە پىرسىر لى تاۋانباران ناكىرى بۆچى گوناھتان كۆرۈپ لى رۆزى دۈيىدا. بەلام بى پىرسىر سزايان ئەدرى، چۈنكە خىۋىان گوناھەكانى خىۋىان رۈن ئەكەندە، ھەرچەندە خىۋى مەزىن پىرسىر لى ھەمۇو كەس ئەكا ئەگەر وەك ئەۋان گوناھى خىۋىان رۈن ئەكەندە و باسى تاۋانى خىۋىان ئەكەن.

كاتى موسى ھاتەۋە بۆ مىسر وىستى بە گۆيىرى ھەرمانى خىۋى مەزىن بەنۇئىسرائىلىيەكان رىزگارېكا لى ستەمى فىرەدون و ھامان و پىاۋە ساماندارە زۆرەكەى بەنۇئىسرائىلىيەكان كە قارونىو كە پىشتىگىرى لى فىرەدون ئەكەن، قارون مۆۋىكى درۆزىن و دوۋرو بو، ئەۋ شتەى دەرى ئەپرى دۆى ئەۋ شتە بو لى دلىدا پەنھانى دابو ئەترسا ئەگەر موسى سەر كەدى سەرۋىكەيتى نەمىتى و سامانى كەم بىتەۋە، بۆ مەبەستى خۆى لى كەل فىرەدوندا لى دۆى موسى كارىان ئەكەن، بەۋىۋنەۋە خۆپىشانداىكى ساختە ھىتا، بە ھەمۇو شۆپنەكانى مىسر دا گەپرا بە ھەمۇ شىكۆ و خىزمەتكارە كانىيەۋە، لى زۆرەۋە بەنۇئىسرائىلىيەكانى لى دۆى موسى ھان ئەدا، زۆر جاران بىرى لى پىلانداۋاندا ئەكەندە لى دۆى موسى، ھەر بۆيەش ئەۋ خۆپىشانداى سىز كۆر، ھەتا دانىشتۋان ھىز و تاۋانى بىيىن. خىۋى مەزىن باسى ئەۋ خۆپىشانداى و پاشە رۆزى قارون رۈۋن ئەكا و ئەفەرمۈيى:

﴿فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ﴾ دۈيى رۆزى قارون بە ھەمۇ خىشل و بەنرخىزىن بەرگ و بەگەۋرەترىن كۆمەلەۋە چۈە دەرەۋە و خۆى رانۋاند بەسەر تاقمەكەى خۆىا و ئەۋ كەسانەى ئامۇزگارىان ئەكەن، زۆرترىن كۆلان و شەقامەكانى مىسر گەپرا بۆ ئەۋە دانىشتۋان بىرسىتى. كاتى ئەۋ كارەى قارونىان بىيى:

﴿قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾ كەسانىكى ئەۋتۆ ئارەزۋىان لى زىيان و خۆشى جەھانۋو ووتىان: ئەى كاشكايە بۆ ئىمەش ھەبۋايە بەۋىتەى شتى بەخىراۋە بە قارون. قارون خاۋەنى بەشىكى گەۋرەيە لى جىھاندا و زۆر پەختىارە. ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَلَكُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَن آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ﴾ وە كەسانىكى ئەۋتۆ بەخىراۋو بەۋان زانىنى چاك و خىراپ جۈى بىكەندە ووتىان: ھاۋار و نەمان بۆ ئىۋە كە ئاۋاتى و ئەخۋازىن پاداشتى خىۋى مەزىن چاكترە بۆ كەسى باۋەرى ھىناى بەخىۋى مەزىن و كۆرەۋەى چاكى كۆرۈپ و ناگا بەۋ پاداشتەى خىۋى مەزىن مەگەر كەسانى ئارامىان گرتىپ لىسەر پەستى خىۋى مەزىن و لىسەر ئازارى فىرەدون و قارون و تاقمەكانىان.

بۆ ئاگادارى: خىۋى مەزىن زە كاتى پىۋىست كۆر لىسەر موسى و بەنۇئىسرائىلىيەكان، بەۋ بۆنەۋە رۆزى موسى چۈ بۆلەى قارون و داۋى لى كۆر زە كاتى دارايى خۆى دەربىكا و بىدرى بە

ههژاران. قارون وتی: من نامادهم بۆ دهرکردنی زه کات. بهلام له دهرونی خو یا رقی زۆرتر له موسا پهیدا کرد، بهو کهسانه ی وت: دوا ی موسا کهوتبون: ئایا من به ئیوهم نهووت: موسا داوای پله و پایه ی بهرز و رابواردن نه کا. نهووته ئیستا هاتووه بۆلای من و هه ندی له مه بهستی خوی ئاشکرا کرد، داوای سه رانه مان ئی نه کا، دهسته و بهسته ی قارون ووتیان: هه تاکه ی بی ده نگین له م کارانه ی موسا؟ قارون و تا قمه که ی پیلانیکی زۆر بی شه رمانه یان بۆ موسا ساخته هینا، بۆ نه و مه بهسته ژنیکی به ناوبانگی ره وش ت نزم هه بو بانگیان کرد له کاتی پیویستا فه رمانیان بی دا بلتی: موسا داوین پیسی له گه ل مندا کردوه. قارون بۆ نه و مه بهسته خراپه ی خوی به یی ئاگاداری فه رعه ون و تا قمه که ی خوی له جیگه یه کا کۆ کرده وه، موسا و با وه رداران ناماده ی نه و کۆر په یون به ناماده بوونی قارون و تا قمه که ی: بۆ نه وه ی نه و پیلانه نیشانی دانیش تووان بدا، موسا دهستی کرد به نامۆزگاری کردیان و با سی نه و شتانه ی خوای مه زن قه دهغه کردوون، قارون په سیاری له موسا کرد، تۆ له ی مرۆفی داوین پیسی له گه ل ژنیکا بکا چ شتی که؟ موسا وتی: پیویسته به رده باران بکری هه تا نه مری. قارون وتی: با نه و که سه ش تۆ بی؟ موسا فه رموی: بامیشیم، فه رمانی خوای مه زن ناگۆری بۆ ه یچ که سی. قارون به روی گه شه وه ووتی: بلا بو ه ته وه به ناو دانیش تووانا که تۆ له گه ل فلان ژنی ره وش ت خراپا داوین پیسی کردوه، موسا فه رموی: نه و ژنه به یین، هینایان ووتی: نه مه نه و ژنده یه، موسا بۆی دهر کهوت نه و کاره پیلانه بۆ نه و دروست کراوه، موسا له خوای مه زن پاراپه وه گفتوگۆی راست بخاته دهروونی نه و ژنه، ژنه که هاته پی شه وه و له ش و دهستی هاته له رزین و وتی: موسا کاری وا خراپی له گه ل مندا نه کردوه. بهلام قارون دارایی زۆری به منداه وه بوختان بکه م به موسادا و موسا پاکه و راستی بۆ دانیش تووان دهر کهوت. قارون و تا قمه که ی به شه رمه زاریه وه چونه دهره وه، موسا داوای له خوای مه زن کرد تۆ له له قارون بسیتی، خوا نرا که ی وه رگرت. نه فه رموی:

﴿ فَخَسَفْنَا بِهِ وَبَدَارِهِ الْأَرْضَ ﴾ دوا ی ئیمه قاروئمان به خو ی و به کۆشکیه وه برده خواره وه به زه وی دا و هه موویان مردن و له ناو چون.

﴿ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُوهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ ﴾ دوا ی ه یچ تا قمی نه بو یار مه تی قارون بدا و رزگاری بکا له جگه ی خوای مه زن و قارون له و که سانه نه بو ته وانی تۆ له ی خوی له موسا بکاته وه.

﴿ وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَتَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيَكَانُ اللَّهُ يَنْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ ﴾ وه که سانیکی نه و تۆ دویتی ئاواتیان نه خواست له جیگه ی قارون بونایه و ونه ی نه وه ی درایو بۆ نه ویش ببوایه گه ران به وه ی په شیمان بینه وه و نه یان ووت ئه ی هاوار ئیوه په شیمان بینه وه، من بپوام وایه که خوای مه زن دارایی و سامان زۆر نه کا بۆ که سی ئاره زۆی هه بی له بنده کانی خو ی و که م نه دا به که سی ئاره زۆی هه بی.

﴿ لَوْلَا أَنْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيَكَانَهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴾ مه گه ر خوای مه زن چا که ی خوی نه دایه به سه ر ئیمه دا و ئیمه ش وه ک قارون بوینایه له سامانداریدا به راستی خوا ئیمه ی

به خومان به دار ایمانهوه نه برد بهزه ویدا به وینهی قارون له ناو نهچوین، نهی هاوار نیوه به شیمان
بینهوه، من پروام هدی به راستی بی باوه ران رزگاریان تابی له سزای رژی دوا بی سزای جیهان.

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا

لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ غُلُوبًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فُسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

﴿٨٣﴾ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا

يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَى مَعَادِ قُلُوبِ رَبِّي

أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٨٥﴾ وَمَا كُنْتَ

تَرْجُو أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ

فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ

اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلَتْ إِلَيْكَ وَأَدْعُ إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ

الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا

هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ غُلُوبًا فِي الْأَرْضِ وَلَا فُسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴾

نهو جینگه و کوشکهی رژی دوا بی و نهو بههسته نیتمه دروستمان کردوه بو کسانیکی
نهو توئی، خوین به گهوره دانانین و خراپه بلاونه کردنهوه له زهوی دا ناکه و خوین نابه نه
پیشهوه بولای کار به دهستانی سته مکار و، دوار رژی چاک بو نهو کسانیه له خوی مهزن
نه ترسن و خوین بی فرمانی خوا نه پارین.

﴿ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا ﴾ هدر کده سی بر و بو خرمهت خوی مهزن له
رژی دوا پیدا به کردهوی چاکهوه دوا بی جگه لهو چاکیه بو نهو کده هدی پاداشتی چاکری
ههتا نه گاته حدوت سده چندانوه نه چیت بههشت.

﴿وَمَنْ جَاءَ بِالسِّنَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السِّنَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ وه هدر كه سى
بجى بولاى خواى مذن و دادپروهر له رورى دوايدا به كرده وه به كى خراپه وه، دوايى نه وه
كه سه پاداشتى نادرته وه مه گدر هدر به شتى نه يكه ن.

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَأْدُكَ إِلَى مَعَادٍ﴾ به راستى كه سى پيوستى كرده. له سهر
تو خويندنى قورئان و كار كردن به قورئان و راگه ياندنى به ناده ميزاد تو نه گيرته وه بولاى نه وه
مه كه به تو لى دهر چووى و كوچت كرده وه. زانايان نه لى: كاتى پيغمبر ﴿ﷺ﴾ له مه كه وه
دهر چو له ريگه دا بى له نيشتمانى خوى نه كرده وه، خواى مذن موردهى دا به به نايده ته
پيروزه.

﴿قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَى وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ تو بلتى پروهردگارى من زاناره
به كه سى به شتيكه وه هاتى ناده ميزاد رانومايى بكا بولاى كارى چاك و به كه سى له گومرايى
ناشكرادا بى و به رده و امبى له سهر به رستى و بى فدرمانى خواى مذن.

هه ندى له ناده ميزادى دانىشتوانى مه كه به پيغمبريان ووت: تو پيغمبر نيست. به لكه بوختان
به خوادا نه كهى خواى مذن و ولايى دانه وه و فدرمووى:

﴿وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِلْكَافِرِينَ﴾
وه تو به تو به توميدى نه وه نه بوى به نيرينه خواره وه و بولاى تو نامدى خوا و به دلپشته هاتوه
به لام ناردنه خواره وهى نه وه نامديه بولاى تو چاكه و ريزگر تيكى گه وه بو تو له لايه ن
پروهردگارى تو، دوايى تو مه به به رشتيوان و ياريد هدر بو بى باوه ران، له تانه و توانجيان
مه ترسه، له هه مو كار و گوشتار تا نيازت باكيى له گهل خواى مذن دا.

﴿وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلْتُ إِلَيْكَ﴾ وه بى باوه ران ريگه له تو نه گرن كه كار
به نايه ته كانى خواى مذن بكدى له دواى نه وهى نه وه نايه تانه نيراون بولاى تو.

﴿وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ﴾ وه تو بانگى
ناده ميزاد بولاى به رستى و به كيتى خواى مذن وه تو له گهل بى باوه رى بت به رستنا مه به و
هيج خوايه كي تر مه به رسته له گهل خواى مذن دا.

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ هيج خوايه نى به شايدنى
به رستنى مه گدر هدر خواى مذن شايدنى به رسته، هه مو شتى له بونه وه ران له ناو نه چى
مه گدر هدر خواى مذن نه ميتى. هدر بو خوايه فدرماندان و به رپوهردنى هه مو بونه وه را به ههر
جورى ناره زوى به رموى و ههر بولاى خوايش نيه نه گيرته وه و له پاشه روردا.

بو ناگادارى: نه وه سى نايه تانهى پيشو و هدر چنده رويان پى كراوه بولاى پيغمبر ﴿ﷺ﴾.

به لام له ناو ره و كدا مه به سه كه يان هه مو موسولمانانه. به تايبه تى زانايانى نايينى و كار به ده ستان.

بگومان پيغمبر ﴿ﷺ﴾ ياريدى بى باوه ران نادا و كه مه تر خدى ناكا بو گه ياندنى فدرمانه كانى
خواى مذن.

﴿ سوره تی نه لعه نه بوت ﴾

له مه كه هاتوه ته خواره وه. هندی له زانایان نه لئین: جگه له نایاتی (۱) هه تا نایه تی (۱۱) له مه دینه هاتوه نه خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۶۹) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ﴿۱﴾ أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿۲﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿۳﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿۴﴾ مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَاتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۵﴾ وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿۶﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۷﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۸﴾ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿۹﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بەناوی خۆی بەخشندە ی میهرەبان

﴿الم﴾ مانای ئەو پیتانە لە لە سەرەتای سورتی ئەلبەقەرە و ئالی عیمران و سورتەکانی تردا باسیان کراوە.

بۆ زانین: خۆی گەرە لەم ئایەتانی دواوە بۆمان روون ئەکاتەووە کە باوەرپێتان ووشە نیه بە تەنها بپێژرێ. بەلکو پێویستە خاوەن باوەرەکان تاقی بکێنەووە: لە کاتی خۆشی و ناخۆشی دا. لە کاتی گرانی و هەرزانی دا. لە کاتی ناشتی و جەنگدا، دواوە ئەگەر ئارامیان گرت و لە ئاین دەرنەچون و سوپاسی خویان کرد لە هەمو ئەو کاتانەدا و پلەوپایە و سامان سەری لێ تێک نەدات. بە راستی ئەو کاتە باوەرداری راستەقینەن. ئەگەر بەو جوهر لە تاقی کردنەووەدا دەرنەچون باوەرپێتان بە تەنها سودیان پێ نایەخشی، ئیمە ی موسلمان پێویستە پێغەمبەر و هاوڕێکانی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ بکەین بە چاویلکراوی خۆمان. ئەو بو لە مەکە دەکران و هەندیکیان کوژران و بەبێ سامانی کوچیان کرد بۆ مەدینە وازیان لە باوەرپێتان بە خۆی مەزن نەهێنا. خۆی مەزن لەو بارەووە فەرموو:

﴿أَحْسِبِ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾ ئایا ئادەمیزاد گومان ئەبەن وازیان لێ ئەهێنرێ کە ئەوان بلێن: ئیمە باوەرمان هێناووە و ئەوان تاقی نەکێنەووە بەهەرشتی: لە ئازاردانیان و وازەپێتانیان لە ئازەزووی دەروونیان. بە هەژاری و سامانداری، بە گرانی و هەرزانی، ئەگەر تاقی کرانەووە و بەهەمو جوهری ئارامیان گرت و بێ فەرمانی خۆی مەزنیان نەکرد و سوپاسی خویان کرد بە راستی باوەردارن. تاقی کردنەووە تایبەت نییە بۆ موسلمانان. بەلکو یاسای خۆی مەزنە بۆ نەتەووەکانی پێغەمبەرەکانی تر. وەك خۆی مەزن ئەفەرموو:

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ و بە راستی ئیمە تاقیمان کردووە نەتەووەکانی ئەوتۆ لە پش ئەو کەسانە باوەرپێان بە موحمەد هێناووە، ئەوان خاوەنی ئارامبوون لە کاتی خۆشی و ناخۆشی و لە کاتی ئازاردان، بە نیازی چاکەووە فەرمانی خویان بەجێ ئەهێنا و باوەرپێان بە پێغەمبەر ئەهێنا. ﴿فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلْيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾ دواوە بە راستی خۆی مەزن ئەزانێ بە کەسانیکێ ئەوتۆ راستیان کردووە لە باوەرپێتانیان ئەزانێ بە کەسانیکێ ئەوتۆ درۆیان کردووە لە باوەرپێتاند، تاقی کراونەتەووە لە کاتیکی خاوەنی سامان و پلەوپایە بوون، هەیان بسووە راست وێژ و کردووە چاک بوون، هەشیان بوە درۆزن و خراپە کارو بێ فەرمانی خویان کردبو لە جیهاندا.

﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ﴾ ئایا کەسانیکێ ئەوتۆ خراپەکان ئەکەن لە بت پەرستی و گوناھانی تر گومان ئەبەن کە رزگاریان بێی لە سزای ئیمە و توانامان نیه تۆلەیان لێ بکەینەووە، ئەو گومانە ی ئەوان خراپ شتیکی فەرمانی پێ ئەدەن کە رزگاریان ئەبێ لە سزای ئیمە. ئیمە توانامان بەسەر هەموو شتیکیا هەیه و تۆلەیان لێ ئەسنرێ.

﴿ مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَكَ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾ هدر كه سبی به ئومیدی پاداشتی خوی مه زنبی له رژی دوا پیدا، دوا بی به راستی نهو کاتهی خوی مه زن دیاری کردوه بو پرسار و پاداشت پیوسته نه بی بیت وه خوی مه زن گوفتاری ئاده میزاد نه بیستی، نه زانی بهشتی له دلایه تی.

﴿ وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴾ وه هدر كه سبی تیکوشی بو کردنی چاکه و دزی خراپه کردنی، دوا بی به راستی نهو هدر بو سودی خوی تیه کوشی. به راستی خوی مه زن پیوستی به پهرستی هه موو بونه وهران نی به و سودی بو خوی مه زن نی به، گونا هیان زیان به خوا نا گه یه نی.

﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ ﴾ به راستی كه سانیکي نهو تو با وریان هیناوه و کرده وه چاکه کانی کرده به راستی ئیمه خراپه کانی نه شورینده وه و له گونا هه کانی خوش نه بین.

﴿ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ وه به راستی ئیمه پاداشتی نهو كه سانه نه دهینه وه به چاکر و زورتر له پاداشتی شتیکی نهو تو نه یکه ن، هه تا ههوت سه د چه نانه و بگره زورتریش نه روا.

﴿ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ﴾ وه ئیمه فه رمان نه دهین به ئاده میزاد كه هه مو چاکه یه به کار بهین له گهل باوک و دایکیان و، نه گهر باوک و دایکی تو هه ولیان نه دا بو نه وهی كه بکه ی هاو بهش بو من له پهرستندا شتی تو بزانی نهو شته شایسته ی خوا یه تی و پهرستن نیه، دوا بی پهیره وی دایک و باوک مه كه لهو شته دا و بی فه رمانی نه وان بکه.

﴿ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُبْئِيكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ هدر بو لای منه گه رانه وهی ئیوه هه مووتان، دوا بی من هه وال نه ده م به ئیوه به شتی ئیوه نه یکه ن له چاک و له خراپ و پاداشتان نه ده مه وه. ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴾ وه كه سانیکي نهو تو با وریان هیناوه و کرده وه چاکه کانی کرده به راستی ئیمه نه وان نه خدینه به دهشت له گهل پیاو چاکان.

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ
فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولَنَّ
إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ

﴿ ۱۰ ﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ

﴿ ۱۱ ﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا

وَلْنَحْمِلَ خَطَايَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَمِيلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ

شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿ ۱۲ ﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَنْتَ لَا

مَعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيَسْئَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ

﴿ ۱۳ ﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ

إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿ ۱۴ ﴾

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ

﴿ ۱۵ ﴾

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ ﴾ وه هندی له ناده میزاد هدن کده سی نه لی: نیمه باوهرمان هیناوه به خوی مهزن، به لام کاتی نازاری درا له لایدن بی باوهرانه وه به هوی باوهرهینانیوه توشی نازار بو، نهو خهفت و نازاره توشی نهو کده سه نه بی به وینهی سزایه دای نه بی توشی بیی له سزای خوی مهزن کاتی سزابدی، سزادانی نهوان نه گیرئی به وینهی سزای خوی مهزن. سهرگردان نه بی و نه لی: نه گهر بساوهر نه هیتم توشی سزای بی باوهران نه بی، نه گهر باوهر ناهیم توشی سزای خوا نه بی.

﴿ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ﴾ وه نه گهر یاریدان و سهرکه وتن بهاتیاه له لای پوره ردگاری تو و بو موسلمانان به راستی نهو که سانه نه لی: نیمه له گهل نیوه دابوین و باوهرمان هیناوه له بهر نه وهی بین به هاو به شی ده سته کوت له گهل موسلماناندا.

﴿ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴾ ثایا خوی مدزن زانتر نه به شتی له دلی هدمو بونه وهر اندایه له دووروی و فیل باوه رهیان به خوا و به نایینی نیسلام؟
﴿ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴾ و به راستی خوی مدزن نه زانی به که سانیکی نه وتو به راستی باوه ریان هیناوه و نه زانی بهو که سانه دوورون و به زمان باوه ریان هیناوه نهك به دل.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ ﴾ وه که سانیکی نه وتو باوه ریان نه هیناوه نه لین به که سانیکی نه وتو باوه ریان هیناوه: نیوه دوی ریگه ی نایینی نیمه بکهون واز له نایینی موحه مدد بهین و نیمه له جیاتی نیوه سزای گوناوه کانی نیوه هه لسه گرین نه گهر نهو سزایه راستی.

﴿ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴾ وه نهو بی باوه رانه هیچ شتی له سزای گوناوه ی باوه ریان هه لسا گرن. به راستی بی باوه ران درو نه کهن له گوشتاری خوینا و به گوناوه ی خویناوه خدریک نه بن و ناگیان له که سی تر نابن له روژی دوایدا.

﴿ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ ﴾ وه به راستی بی باوه ران هه لسه گرن باری گرانی سزای خوین و بهر پرسیارن له سدر گوناوه ی خوین و هه لسه گرن چهند باری تری گرانی سزای نهو که سانه نه مان له ریگه لایانداون و له گهل باره گرانه که ی سزای گوناوه ی خوین، بی نهو ی له سزای گوناوه ی نهو که سانه کهم بیتوه نه مان له ریگه ی راست لایانداون و دوی نه مان که وتون.

﴿ وَلَيَسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴾ وه بی باوه ران له روژی دوایدا پرسیار له بی باوه ریان نه کری به سه روک کومار ژیره سته کانیانه وه له شتی خوین دروستیان کردوه له بوختان و درو.

خوی مدزن دلخوشی پغهمبر نه داته وه و نه فدرموی: زور راسته تو و باوه رداران توشی نازار بون. به لام گهلانی رابر دوویش نازاری پغهمبره کانی خوین و باوه ردارانیانه وه و نهوان نارامیان گرتوه. که واته نیوه یش نارامبگرن وهك نهوان، نیمه تا قمی بی باوه رانی نهو پغهمبرانه مان به تو له ی خوین گهلانده، قوره یشیه کانیش به تو له ی خوین نه گهن، وهك خوی مدزن رونی نه کاته وه و نه فدرموی:

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ﴾ وه به راستی نیمه نوحان ره وانه کرد بولای تا قمه که ی خو ی، دوی نوح له نیو تا قمه که ی خو یا مایه وه هه زار سال جگه له پهنجا سال، داوی لی کردن واز له بت پهرستی بهین و خوی مدزن به تنها بیه رستن.

پ — له بدر چ شتی خوی مدزن نه فدرمویه ﴿ تِسْعَةَ خَمْسِينَ عَامًا ﴾ له گهل نهو یشدا که مژه ﴿ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ﴾ به دوو وشه؟

و — له بدر دوو سودی زور گهوره خوی مدزن بهو جو ره ی فدرمویه:

تهفسیری ز مناکوی

۱- نه گهر بیژرایه ﴿ تسعماء و خمسين ﴾ لهوانه بو گومان بیرى بو ماندهوى نوح نریکهى نوسه دو یه نجا سالى به که متر یا به زورتر. به لام ﴿ اَلْفَ سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا ﴾ نهوه مان نیشان نه دا به هوى ووشهى ﴿ اِلَّا ﴾ نوسه دو و به نجا سال ماوه ته وه به بی زور و به بی که م.
۲- خوى مه زن بو یه که م جار ژماره ی هزار که گه و ره ترين بر گه ی ژماره کانه ناراسته ی کوچه که ی پیغه مبه ری نه کا، هه تا سدرنجی پیغه مبه ر را کیشی بولای نه وه که نوح نه و ماوه زوره ماوه ته وه له ناو تا قمه که یا بو ناموز گاری کردیان. که واته تویش دلگران مبه نه هم ماوه که مه له ناو قوریشیه اکاندا ماوینه وه.

بو زانین: خوى مه زن ته مهنی نوحی دیاری نه کرده چند سال ژیاوه. به لام نه و شته ی گومانی نه بی نوح که متر له (۹۵۰) سال ته مهنی که متر نه به به ده قی فرموده ی خوى مه زن. زانایان بیروبو چونی زور جیا وازیان هه به له باره ی ته مهنی نوحه وه و له کاتی کردنی به پیغه مبه ر و له کاتی پهیدا بونی لافاوا. هه ندی له زانایان نه لین: نوح (۱۰۵۰) سال ژیاوه، له ته مهنی (۴۰) سالی دا کراوه به پیغه مبه ر و (۶۰) سال دووای لافا و ژیاوه. هه ندی لایان وایه ته مهنی نوح (۱۴۰۰) سال به، هه ندی تر فرمودیانه: ته مهنی نوح (۹۵۰) سال به، له ته مهنی (۶۰۰) سالی دا لافاوه که پهیدا بووه، له دوای لافا و (۳۵۰) سال ژیاوه. نه م بو چونه ی دوای به گویره ی فرموده ی خوى مه زن گومانی تیدا نی به. نوح کوری (ملک) کوری (متوشلغ) کوری (أضوخ) کوری (الیارد) کوری (مهلائیل) کوری (قینان) کوری (أنوش) کوری (شیت) کوری (ادم). نوح سی کوری هه به، ناویان: (سام، حام، یافث) نوح به مانا خوشیه. (الراحه). ﴿ فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴾ دوای ناوی زور نه و تا قمه ی نوحی له ناو برد و نه و تا قمه سته میان له خو یان کرد و باوه ریان نه هینا و وازیان له بت په رستی نه هینا. ﴿ فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴾ دوای نیمه نوح و دانیش توانی که شیه که مان رزگار کرد و نیمه نه و که شیه مان گیرا به نیشانه یه کی ناشکرای زور گه و ره بو هه مو بونه و ره ان بو ته می و په ندو ره گرتن.

وَابْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ يَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ

وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَإِنْ تُكَذِّبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

﴿وإبراهيم﴾ اذ قال لقومه اعبدوا الله واتقوه ذلكم خير لكم إن كنتم تعلمون ﴿وه تو بیری ئبراهیم بکهره وه کاتی به تاقمه کهی خوئی ووت: پیوسته خوی مهدن پیدرستن و خوتان پاریزن له بی فرمانی خوی مهدن، پیدرستن و له خواترسان و خویاراستن له بی فرمانی بو ئیوه چاکره نه گهر ئیوه بزنان و چاک و خواب جوئی بکهنه وه له یه کتری.

﴿إنما تعبدون من دون الله آوتانا وتخلقون إفکا﴾ به راستی ئیوه نهو بتانه نه پیدرستن له جگهی خوی مهدن نهو بتانهی نهو توون خوتان له درهخت و له ببرد دروستیان نه کهن و به درو و بوختان ئیوه نه یان پیدرستن و گوناوه کهی و سزا کهی بو خوتان نه گهر پته وه، به جوریکی ناره و خوتان ناوتان ناو خوا.

﴿إن الذين تعبدون من دون الله لا يملكون لكم رزقا﴾ به راستی نهو شتانهی نهو تو ئه یان پیدرستن له جگهی خوی مهدن خاونی نهو نین خوارده مه نی بدهن به ئیوه و ئیوه به خوی بکه ن، توانای نهو ه یان نی یه سود به ئیوه و به خو یان بیه خشن و نازار له خو یان و له ئیوه دوور بجه نه وه، ئیتر ئیوه چونیان نه پیدرستن.

﴿فابتهوا عند الله الرزق واعبدوه واشكروا له إليه ترجعون﴾ دوا یی ئیوه پیوسته ئیوه داوای خوارده مه نی هدر له لای خوی مهدن داوا بکه ن و هدر خوابیدرستن و سوپاسی خوی مهدن بکه ن، ئیوه هدر بولای خوی مهدن نه گهر پته وه بو پاداشت وهر گرتن له رۆزی دوا یی دا. ﴿وإن تكذبوا فقد كذب أمم من قبلكم وما على الرسول إلا البلاغ المبين﴾ وه نه گهر ئیوهی دانیشتوانی مه که موحده مد به درو بجه نه وه و باوهری پی نه کهن، دوا یی به راستی چه نندین نه ته وه له پیش ئیوه وه پیغمبره کانی خو یان یان به درو خستوته وه و، هیچ شتی له ئیتر او ی خوا نیه مه گهر را گه یاندنی ناشکرای پدیامی خوی مهدن به ناده میزاد به تاییه تی ئیوهی دانیشتوانی بابل له نیوان رووباره کانی دیجله و فورات.

بو زانین: ئبراهیم کوری تاریخ کوری سام کوری نوح، دانیشتوانی یه کیك بو له شاره کانی نیوان دیجله و فورات، دوا ی (٧٥) سال له ته مه نی له گهل سارا خاتوونی ژنی و لوتی برازی کۆچیان کردوه بولای نیشتمانی که نعیانیه کان. به پی میژووی (أثر) بهر له (١٩٩٦) سال بهر له دایکبوونی عیسا زیاهه.

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ بُدِئَ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ
 يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ
 فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ
 إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ
 مَنْ يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي
 الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ
 وَلَا نَصِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ
 أُولَٰئِكَ يُسَوُّوْا مِنْ رَّحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾
 فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ
 فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
 ﴿٢٤﴾ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ
 فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم
 بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ
 وَمَا لَكُمْ مِّن نَّصِيرٍ ﴿٢٥﴾ ﴿٢٦﴾ فَأَمَّا لِمِ لُوطٍ وَقَالَ
 إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾ وَوَهَبْنَا

لَهُ اسْحَقْ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
وَعَآيَتُهُ اَجْرُهُ فِي الدُّنْيَا وَآيَاتُهُ فِي الْآخِرَةِ لِمَنِ الصَّلٰحِينَ

﴿ اُولَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرٌ ﴾ تايا ناده ميزاد به گشتی و دانیش توانی مد که به تاییه تی ندیان زانیوه خوی مه زن به چ جور ی بؤ به که م جار ناشکرای کردووه هدمو بونه وهران له ناسمانه کان و زهوی و ناده می زاد و فریشته و جنو که و گیان دارانی جور او جور و روه که کان له نه بونه وه هیتاونی به بونه وه، له پاشا خوا دوی نه مانیان نه یانگیر پته وه بؤ لای خوی به ژیانیکی تازه و گیان نه کاته وه به بهری هه مو یانا و زیندویان نه وهی به چای خویان نه و دروست کرا وانه ی پیشو و بی نی . به راستی گه رانه وهی دروست کرا و بؤ لای ژیانیکی تازه تر و گیان بکاته وه به بهریانا له سهر خوی مه زن ناسانه و چونکه که سی بتوانی به بی شتیکی دیاری کرا و بونه وهران له نه بونه وه دروست بکا زور ناسانه بؤی له سهر نه ندانه رزیوه کانی جاری تر دروستیان بکاته وه.

﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ﴾ تو بلی به بی با وهران: نیوه بر و ن و بگه رین به زهوی دا، دوا بی تهماشا بکه ن چو ن خوی مه زن یه که م جار بونه وهرانی دروست کرد وه هیتا و نیه ته بونه وه.

﴿ ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِئُ النَّشْأَةَ الْاٰخِرَةَ اِنَّ اللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴾ له پاشا خوی مه زن دوی دروست کردنی یه که م جاری تر پیدایا نه کا دروست کردنیکی تر، هه موو بونه وهران زیندوو نه کاته وه له رۆزی دوا بی دا، به راستی خوی مه زن توانای به سهر هه موو شتیکا هه یه، به تاییه تی ناسانه لای مردوه کان زیندوو بکاته وه به وینه ی ژیانی جیهان.

﴿ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَاِلَيْهِ تُقْلَبُوْنَ ﴾ خوی مه زن سزای که سی نه دا ناره زوی بکا و نه به خشی به میهره بانی خوی هدر که سی ناره زوی هه بی و شایسته لیبور دنسی و بؤ لای خوی مه زن نیوه نه گه رینه وه له رۆزی دوا بی دا.

﴿ وَمَا اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيْرٍ ﴾ وه نیوه و هه موو که سی ناتوان رینگه بگرن له خوی مه زن بؤ هدر شتی بیهوی نه له زهوی دا و نه له ناسمانا و بؤ نیوه نییه هه یه به ریه به ری و هه یه که سی یارمه تیتان بدا و سزاتان لی دور بخاته وه نه گهر خوی مه زن بیهوی سزاتان بدا.

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ يَكُونُ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ وه کهسانیکی نهوتو باوره پریان نه هیتاوه به کاره پهک خه ره کانی خوای مه زن و باوره پی به زیندوو بونه وه و پاداشت و سزا نییه له دواړوژدا، نهو که سانه بی نومید بوون له به زه پی و میهره بانی من و ناچنه به هشت و بو نهو که سانه هدی سزایه کی نازار داره.

خوای مه زن بو جاری تر ده ست نه کاته وه و باسی باسی ئیبراهیم و به باسی کوتایی و به سهراتی خوی و گله که پی و نه فدرموی:

﴿ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ ﴾ دواپی کاتی تاقمی ئیبراهیم نهو ناموژ گاریه پیبراهیمیان بیست و ولایمی ئیبراهیمیان نه دایه وه به هیچ جوړی مه گهر و تیان ئیبراهیم بکوژن یا بیسوتین، له پاش راوړوژ کردنیان بیران هاته سهر نهو که ئیبراهیم بسوتین، بو نهو مه به سته چالیکی قولیان دروستکرد و پریان کرد له سوتهمه نی و ناگریان تی به ردا و ئیبراهیمیان تی فیره دا.

﴿ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ دواپی خوای مه زن ئیبراهیمی رزگار کرد له نازار و سوتانی نهو ناگه. به راستی له رزگار کردنی ئیبراهیمیا چه ندین نیشانه پی و کاری پهک خهر هدی بو تاقمی باور به توانای خوای مه زن و رزگار کردنی ئیبراهیم بهیتن.

بینگومان نه گهر سستم لی کراوان له دژی سته مکاران راپه رن بو رزگار کردنی خوین، سته مکاران ترسیان پهیدا کرد له سهر نه مانی پله و پایه و سامانی خوین هیچ شتیکیان به ده سته وه نه ما، دواپی فهران نه ده ن به کری گراوانی خوین نهو که سانه پی له دژیان راپه ریون به ندیان بکه ن و سزایان به ن و سامانیان داگیر بکه ن، خانوویان پروختن، بیان کوژن، کیمیا بارانیان بکه ن، شتی تری خراپه.

﴿ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ﴾ وه ئیبراهیم فدرموی: به راستی ئیوه نهو بتانه تان و هر گرتووه به خوای خو تان له جگه پی خوای مه زن و پیژی په رستن پی نهوان نه ده ن به سهر په رستن پی خوادا، په رستن پی نهوان تان کردوه به هو پی راوه ستانی خو شه ویستی نیوان خو تانا له ژبانی جیهاندا و به رده و امونی پله و پایه و سامانی خو تان.

﴿ ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ لِّئَلَّعُنَّ بِفَضْلِكُمْ بَعْضًا ﴾ له پاشا له روژی دواپییدا هه ندی کتان بیزارن له هه ندی تر تان: بهه کان بیزارن له ئیوه، سهر و که کان بیزارن له ژیره سته کان و، هه ندی کتان نه فره ت له هه ندی تر تان نه که ن. به تاییه تی ژیره سته کان نه فره ت له پی شه واکانی خوین نه که ن. به چوکی و خزمایه تی و دوستایه تی نامنی له نیوان تانا، هدریه که تان نهوانی تر تان تاوانبار نه که ن.

﴿ وَمَا أَوَّاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ نَّاصِرِينَ ﴾ وه جینگه پی گه رانه وه پی هه موتان ناگری دوزه خه، لهو روژه دا بو ئیوه نیه هیچ که سی، یارمه تیان بدا و رزگارتان بکا له ناگری دوزه خ.

ئیراهیم به رده وام بو له سدر گه یاندنی به یامی خوی مهن، لوتی برزای ئیراهیم کاتی
ئیراهیمیان خسته ناو ناگر چاوی به ئیراهیم کهوت هیچ جینگیه له لهشی نه سوو تابوو جگه
ئاسنی پیونده کی نه بی که سوتابوو، لوت باوه ری به پیغمبه رایه تی ئیراهیم هینا، کاتی ئیراهیم
نومیدی به باوه هینانی تا قمه کی نه ما، بریاری دا خوی و خاتون ساری زنی و لوتی برزای
به فرمانی خوی مهن کۆچ بکه ن بو (هه ران) له باکوری خۆره لاتی حه له ب له سدر ریگه
موسل و شام، وه ک خوی مهن نه فرموی:

﴿ قَامَن لَه لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ دواپی لوت باوه ری به
پیغمبه رایه تی ئیراهیم هینا، فرموی: به راستی من کۆچ نه که م بو جینگیه به روه ردگار فرمانی
پیداوم بۆ لایه بتوانم خوا به رستی تیدا بکه م، به راستی به روه ردگاری من زۆر به ده سه لاته، هه موو
شتی له جینگه شیایوی خوی دانه نی، فرماندان بو کۆچ کردنی من چاکه ره بو راگه یاندنی
فرمانی خوی مهن.

﴿ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ ﴾ وه ئیمه به ئیراهیمان
به خشی ئیسحاقی کوری و به عقوبی کوره زای و، ئیمه نهو پیغمبه راندی له دواپی ئیراهیمه وه
دین گیر اندمان به وهی له ناو منالان و نه وهی نهوداین و نامه پیروزه کانی خۆمانیان بو ره وانه
نه که بن، زۆر ناشکرایه له پاش ئیراهیم هه موو پیغمبه ره کان له پشتی ئیراهیم و نامه ش بو
جگه نه وهی ئیراهیم نه نیراوه پاش ئیراهیم.

﴿ وَآتَيْنَاهُ آخِرَةَ فِي الدُّنْيَا وَأُتِيَ فِي الْآخِرَةِ لِمَنِ الصَّالِحِينَ ﴾ وه ئیمه به خشیمان به ئیراهیم
پاداشتی کۆچ کردنه کی و هه لگرتنی باری قورسی پیغمبه رایه تییه که ی له جیهاندا به وهی
باسی به چاکه بکری و پیغمبه رانیش هه ر له بنه ماله ی نهو بن و به راستی ئیراهیم له ریزی
پیاو چاکانه له روژی دواپیدا پاداشتی چاکه کانی نه دریتی.

وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ

مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

أَيْنَكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقَاطِعُونَ السَّكِيلَ وَتَأْتُونَ

فِي نَادِيكُمْ الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا

أَنْ قَالُوا أَأَتَيْنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

﴿٢٩﴾ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا
 أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣١﴾
 قَالَ إِنِّي فِيهَا لُوْطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنَنْجِيَنَّكَ
 وَأَهْلَهُ إِلَّا أُمَّرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَلَمَّا
 أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيعًا بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا
 وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجِيُكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أُمَّرَأَتَكَ
 كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَى أَهْلِ
 هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ
 ﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

﴿ ٣٥ ﴾

﴿ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ الْعَالَمِينَ ﴾ وه تو بىرى
 به سهرهاتى لوت بكهروه كهاتى به تاقمه كهى خوى ووت: به راستى ئىوهى دانىشتوى:
 (نملوتنه فيكات) كارىكى زور خراب و بىزلىكراوه نه كهن هيچ كهسى له بوونه وهرانى پيشى
 ئىوه نه كهوتوه بۆ نهو كاره خراپه.

﴿ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيَكُمُ الْمُنْكَرَ ﴾ نايه راستى بۆ ئىوه
 نه چنه لای پياوان و كارى خراپيان له گهل دا نه كهن و ريگه له هاتوچو كه ران نه گرن و به قىل
 دارابى نهوان داگير نه كهن و كارى خراپيشيان له گهل دا نه كهن و له جىگهى دانىشتن و
 رابواردنى خوتانا كارى زور خراب و بىزلىكراوه نه كهن؟ . ئىوه خوتان پياريزن لهو كاره
 خراپانه و له سزای خواى مەزن بوسن.

﴿ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتِنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ دوایی
تاقمه که ی لوت و ولای لوتیان نه دایه وه گوئیان نه دا به ناموزگارینه کانی مه گهر به وه نه بی
ووتیان: تو نه و سزایه ی خوی مه زن بهینه بو سهر ئیمه نه گهر تو له و که سانه ی راست بکه نه له
گفتوگوی خویانا.

﴿ قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴾ لوت فهرموی: نه ی پهروه ردگاری من: تو من
سهر بخه به سهر نه م تاقمه دا خراپه بلا و نه کهن به زه وی دا و نه و کاره زور خراپانه نه کهن.
﴿ وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى ﴾ وه کاتی نیراوه کانی ئیمه له فریشته کان چون
بولای ئیبراهیم به وه ی موژده بدن به ئیبراهیم خوی مه زن کورپکی پی نه به خشی به ناوی
ئیسحاق و دوای نه ویش کوره زایه به ناوی یه عقوب و نه کرین به پیغه مبر.

﴿ قَالُوا إِنَّا مَهْلِكُو أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴾ نیراوه کانی خوی مه زن به
ئیبراهیمیان ووت: به راستی له ناوئیدین به ده ستوری خوی مه زن دانیشتوانی نه و گونده که
پی نه وتری سه دوم. به راستی دانیشتوانی نه و گونده تاقمیکی سته مکارن و خراپترین شتی
نه کهن له گهل پیاوان.

﴿ قَالَ إِنْ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا ﴾ ئیبراهیم نه و هه والهی زور لاکرانبو، بویه
فهرموی: به راستی لوت له ناو نه و گونده دایه، فریشته کان ووتیانک ئیمه زانترین به که سی له و
گونده دایه و له ناویان نه بدین نه و له ناو براوانه نه بی بی باوه رین و له و سته مکارانه نه بن.

﴿ لَنُنَجِّيَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴾ به راستی لوت و خیرانه کانی لوت رزگار
نه کهن و نه وانه ی له گهل لوتن و باوه ریان هیناوه جگه ی ژنه که ی لوت له و که سانه یه
نه مینته وه له و گونده دا و توشی سزائیدی، چونکه یارمه تی نه و تاقمه سته مکارانه ی داوه بو
کردنی کاری خراپ.

﴿ وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا ﴾ وه کاتی که فریشته نیراوه کانی
ئیمه به دلکی گهش و روپکی جوانه وه چون بولای لوت، چونیان لوتی خه فته تبار کردو
به چونی نه وان توانای نه ما و نه ی نه زانی چونیان رزگار بکا له ده ستی نه و تاقمه سته مکارانه و
کاری خراپان له گهل نه کهن.

﴿ وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مُنْجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا امْرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴾ نیراوه کانی
خوی مه زن به لوتیان ووت: تو مه ترسه و خه فته مه خو: به راستی ئیمه تو و خیرانی تو رزگار
نه کهن و نه و تاقمه توانای خراپه دیان له گهل تو نابی، جگه له ژنه که ی تو و نه وانه
له ناو گونده دا نه مینته وه له گهل نه و سته مکارانه و شایسته ی سزایه.

﴿ إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَى أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴾ به راستی ئیمه
نه هینته خواره وه به ده ستوری خوی مه زن سزایه کی زور سهخت و خاوه ن ئازار به سهر
دانیشتوانی نه و گونده دا له ئاسمانه وه به و ی شتیکه وه نه وان له سنوور پی ده رچوون و کاری
خراپ له گهل پیاوان نه کهن و به رده و امیشن له سهری.

﴿وَلَقَدْ ثَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ وه بهر آستی ئیمه شوینه واری ناشکرا له و گونده دا به جی نه هیلین بو تاقمی خاوه نی نه قلین و بیر له به سه رهاتی گهلانی رابوردو بکهنه وه و جگهی نه وانیش تهم خوارین.

زور جیگهی داخه له وانیه نه وه کاره بیزلیکراوه بکری. دوی هه زاران سال نهجومه نی گشتی بهریتانیا نه و کاره خراپه ی ره واکردوه به گویره ی دهستوری دانراوی خویان، ئیمه بروای بی گوماغان هه به زویی یادرهنگ سزای خوی مهزن نه رژی به سهریانا و به سهر جیگه کانی تریشدا نه و کاره خراپه ی تیدا نه کری به ناشکرای و به ره وای دانه نین.

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا
 اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْبُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ
 ﴿٣٦﴾ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّحْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي
 دَارِهِمْ جَثَمِينَ ﴿٣٧﴾ وَعَادًا وَثَمُودًا وَقَدْ بَيَّنَّ
 لَكُم مِّنْ مَّسَكِنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ
 أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٣٨﴾
 وَقُرُونِ وَفِرْعَوْنَ وَهَمَانَ ۖ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُّوسَىٰ
 بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ
 ﴿٣٩﴾ فَكَلَّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ ۖ فَمِنْهُمْ مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا
 وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ
 الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَّنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ
 وَلٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾

﴿وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْبُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ و ئىمە رەوانەمان کرد بۆلای دانىشتوانى مەدەيدەن براى رەگەزى خويان، دوايى شوەعەيب بەوانى فەرموو: ئەى تاقمى من: پيويستە ئۆو پەرستى بۆ خواى مەزن بکەن و ئۆو پيويستە بە ئومىدى پاداشتى رۆزى دوايى بن، وە ئۆو خراپە کردنى زۆر لە زەويدا بلاومە کەندەو و بەردەوام مەبن لەسەر بى فەرمانى خواى مەزن.

﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ﴾ دوايى دانىشتوانى مەدەيدەن شوەعەيبان بەدرۆ خستەو دوايى شەوى بومەلەرزەيەكى زۆر سەخت توشيانبوو بو بەهۆى لەناوبردنيان، دوايى ئەوان گەران بە مردوو لەناو خانووەكانى خويانا و لەسەر چۆك كەوتبون. ﴿وَعَادًا وَثَمُودَ وَقَدْ ئِيبَنَ لَكُمْ مِّنْ مَّسَاكِينِهِمْ﴾ وە تۆ بىرى تاقمى عادى گەلى ھود و سەمودى تاقمى صالح بکەرەو کە پيغەمبەرەكانيان چون بۆلايان داوايان لىکردن باوەر بە خوا و بەرۆزى دوايى و بەزىندوبونەو و پاداشت و بەهەشت و دۆزەخ بەيتن، ئەو تاقمانە پيغەمبەرەكانى خويانيان بە درۆخستەو و بەراستى ناشکرايە بۆ ئۆو جىگەكانيان و ئۆو لە کارواندا ئەيان بينن کە لەناوچوون و بەهۆى بى فەرمانى خواى مەزنەو.

﴿وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ﴾ و شەيتان کردەوى خويانيان بۆ ئەوان رازاندبەرەو بەردەوامبوون لەسەر بى باوەرى و بى فەرمانى خواى مەزن، دوايى شەيتان ئەو تاقمانەى لە رىگەى ئايىنى خواى مەزن لادا، وە ئەو تاقمانە ئەيانتوانى ورد بىنەو و چاك و خراپيان بۆ دەربکەوى. بەلام ئەوان بىريان نەئە کردەو و بەدل تەماشاي راستيان نەئە کرد.

﴿وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُّوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ وە تۆ بىرى قارون و فیرعەون و ھامان بکەرەو ئىمە لەناومان بردن، بەراستى موسا چو بۆلايان بە چەندىن بەلگەى ناشکرا و پەكخەر و بانگى کردن بۆلای رىگەى راست.

﴿فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ﴾ دوايى ئەوان داواى گەورەيى ناپەرەوايان ئە کرد لە زەوى دا و باوەريان نەهيتا و ئەوان رزگاريان نەبو لە سزاي خواى مەزن.

﴿فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ أَخَذْنَا الصَّيْحَةَ وَمِنْهُمْ مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَّنْ أَغْرَقْنَا﴾ دوايى ئىمە ئەوانمان توشى سزا کرد بەهۆى ئەو گوناھەى خويانەو، دوايى ھەندى ئەوان کەسى بوون ئىمە رەوانەمان کرد بۆ سەريان رەشەبايەكى زۆر بەهيز ئىخستە سەريان بەرد و زيخ و ئەيكوشتن، وەك تاقمى ھود و ھەيانبو کەسى سزمان بە دەنگىكى گەورە و مردن، وەك تاقمى سالىح، وە ھەندى تر لەوان کەسى بو خۆى و کۆشکە کەمان بردنە خوارەو بە زەوى دا، وەك قارون و، ھەندى لەو کەسانەمان خنکاند بە ئاوى دەريا، وەك فیرعەون و ھامان و تاقمى نوح.

﴿ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾ وه خوای مهزن سته می له وان نه کرده که سزای نهو تا قمانه ی داوه بهلکو خویمان سته میان له خویمان کردووه؛ چونکه باوهریان نه هیتاوه و کاری خراپه یان کردووه.

مَثَلُ الَّذِينَ

اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ
اتَّخَذَتْ بِئْتًا وَإِنْ أَوهَنَ الْبُيُوتِ لَبِثَ الْعَنْكَبُوتُ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ
دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ
الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ
﴿٤٣﴾ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ فِي ذَلِكَ
لَآيَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾ أَتُلُّ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ
وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنْ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

﴿ مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بِئْتًا ﴾ ویتدی که سانیکی نهوتو له جگهی خوای مهزن چندلین خواجه وه نه گرن بو خویمان و نه یانیه رستن و پشتیان پی نه به ستن یارمه تیان بدهن به ویتدی جولایی که دن خانویهک بو خوی دروست نه کا، زور ته نک و لاوازه و گهرما و سه رما ناگیتیتدهوه، ههروا نهو بتانه سود و زیان به وانه نابه خشن نه یان په رستن، نهو بتانه وه شتیک وان هه رنه بن، نهو که سانه ی نه یان په رستن زور بی نه قلن، له هه ردوو جیهان زیان له خویمان نه دهن.

﴿وَإِنْ أَوْهَنَ الْيُتُوثُ لَبِثْتُ الْعَنْكَبُوتُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ وه بهراستی لاوازترین و بی‌نرخترینی هدمو خانوی خانوی جولایی کهرهیه نه‌گهر بت پهرستان بزائن پله‌وپایه‌ی جیهان نرخی بۆ دانانری نه‌گهر نه‌کرین به بنچینه‌ی خواپهرستی. که‌واته نه‌گهر نه‌و شتانه بکرین به پشٹیوانی راستی و دادپه‌روه‌ری و مروّقایه‌تی و خواپهرستی نه‌بنه هوی گه‌شه‌کردن و زینده‌گانی و ژبانی خوش. له لایه تره‌وه نه‌گهر زانستی نه‌و شتانه بکرین به‌هوی بی‌باوه‌ری و بی‌دادی و نامروّقایه‌تی و سته‌م و دوزمنایه‌تی و جیاوازی وینه‌ی زانستن له‌به‌کاره‌یتاندا نه‌بنه هوی نازادی و چاکه‌یا نه‌بنه هوی کویله‌یی و خراپه.

به راستی نه‌و که‌سانه‌ی نه‌وتو جگه‌ خوی مدزن بکه‌ن به دۆست و به‌پۆه‌به‌ری خویان له بت و جگه‌ی بته‌کان نه‌وان و نه‌و که‌سانه‌یش دارایی و سامان و زانستی و پله‌وپایه‌ی خویان به‌کاربه‌یتن بۆ خراپه و داگیرکردن و زه‌وتکردنی سه‌ربه‌ستی دانیش‌توان و ده‌ست برینیان هیچ جیاوازیان له‌گه‌ل بت پهرستانا نی‌یه. وینه‌ی هه‌ردوولایان وینه‌ی جولایی کهره‌ن که‌ خانه‌که‌ی به‌رده‌وامه نه‌گهر باو شتیکی تری لی په‌یدا نه‌بی له کاتی په‌یدا‌بونی نه‌واندا که‌س نازانی خانه‌که‌ی چی به‌سه‌ر دی. به‌راستی بت پهرستان و دارایی پهرستان له کاتی ته‌نگانه‌دا بت و دارایی ناگه‌نه‌ فریایان، بگه‌ره جال جالۆ‌که‌ره زۆر ژیرتره له بت پهرستان و جیهان پهرستان. چونکه‌ بی‌چوی جال جالۆ‌که‌ره له‌یه‌که‌م جاری بونیدا ده‌ست نه‌کا به‌ چینی خانه‌که‌ی خوی و ده‌ست نه‌کا به‌که‌م هیزی خوی و بی‌توانایی بۆ په‌یدا‌کردنی خواره‌مه‌نی، پیلان نه‌سازینی بۆ گرتنی میش و مه‌گه‌ز بۆ خواره‌مه‌نی خوی. به‌لام به‌پهرستان نه‌و هه‌سته‌یان نی‌یه کاری بکه‌ن بۆ په‌یدا‌کردنی سودی خویان وینه‌ی نه‌وان و وینه‌ی جال جالۆ‌که‌ره، بته‌کانیشیان له خانوی جولایی کهره لاوازترن و نه‌ سودیان بۆ خویان، هه‌یه و نه‌ بۆبت پهرستان و نه‌ زیانیان هه‌یه، وه‌ک نه‌بون وان له‌ که‌یان‌دنی سود و زیاندا، هه‌ر که‌سه‌ی نه‌و جوړه شتانه به‌ره‌ستی زۆر بی‌ نه‌قل و نه‌فامه.

﴿إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ به راستی خوی مه‌زن نه‌زانن به شتی بت پهرستان نه‌په‌ره‌ستن له جگه‌ی خوا له‌هه‌ر شتی بی‌ بت یا دارایی و پله‌وپایه، نه‌و شتانه له کاتی ته‌نگانه‌دا ناگه‌نه‌ فریایان و خوی مه‌زن زۆر به‌ده‌سته‌ل‌اته و خاوه‌ن توانایه، هدمو شتی له جینگه‌ی شیای خویا دانه‌ن له پاداشت و تۆله.

﴿وَبَلَدِكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالَمُونَ﴾ وه نه‌و ویتانه له قورئاندا هاتوون له باره‌ی کرده‌وه‌ی بی‌ باوه‌رانه‌وه ئیمه‌ روونیان نه‌که‌ینه‌وه بۆ ئاده‌میزاد ناگاداریان نه‌که‌نه‌وه بۆلای گه‌وره‌یی خوی مه‌زن و نازانن به‌سودی پون کردنه‌وه‌ی نه‌و ویتانه مه‌گهر نه‌و که‌سانه‌ی زانان و سودی هدمو شتی تی‌نه‌گه‌ن و سوودی لی وه‌نه‌گرن بۆ خویان و جگه‌ی خویان.

﴿خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ خوی مه‌زن ئاسمانه‌کان و زه‌وی درسته‌کرده به راستی و خاوه‌ن سود به‌سه‌ر سوهره‌ینه‌رتترین په‌یره و هه‌تا ئاده‌میزادانی ژیر سودی لی وه‌گرن و ته‌می خواربن.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾ به راستی له دروستکردنی ناسمانه کان و زه ویدا بهو جوړه سهرسور هینه رانه هه په بهلگه ی ناسکرا و زور گه وړه له سهر توانای خوا ی مه زن بۆ باوه پرداران و ته می خوار بن و سودی لی وهر گرن.

﴿اِنَّ مَا اَوْحٰى اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ﴾ تۆ شتی خوا ی مه زن ره وانه ی کردوه بۆ سهرتو به سروش له نامه ی خویا که قورئانه بخوینه به جوړی بیزانی بیری لی بکه یته وه رای گه یه نه به ناده میزاد.

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ وه تۆ نویژه کان به جی بهینه له کاتی دیاری کراوی خویانا بهو جوړه ی فهرمانت بن دراوه به کردنیان. به راستی نویژ ریگه نه گریت له کاری بیژ لیکراوه ی زور شتی نار هوا و له هدمو و گونا هو بن فهرمانی خوا ی مه زن، یانی کاتی مروف نویژ نه کا و بیر له کردنی نویژ و مانای وشه کانی قورئان نه کاته وه ریگه ی لی نه گریی بۆ کردنی کاری خراب، نویژ کردن نابی هدر هه لسان و دانیشن بن به لکو ئدبی ترسی تیدا بن بهرانبهر به خوا ی مه زن و خاوه نه که ی له ماوه ی پهرستن دور نه بن له کاری خراب، نویژ بهو جوړه دهروونی نویژ کدر هیژ و توانا پیدای نه کا و له کاری خراپی شه یتان دور نه که ویته وه، وه ستان له خدمت خوادا به بیر کردنه وه له جگه ی خوا وای لیی نه کا بیر له خراپه نه کاته وه.

نویژ به شیکه لهو یاسایانه ی قورئان کراوه به ده ستور بۆ ناده میزاد، فهرماندانی خوا ی مه زنه به کردنی و به جهیتانی نهو ده ستوره یه. نه ک مانای وایه راسته وخو ریگه نه گریی له ناده میزاد به نه کردنی هدمو گونا هی و بهر گریان لی بکا له بن فهرمانی خوا ی مه زن.

﴿وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾ وه به راستی بیر کردنه وه له توانای خوا ی مه زن و یادی خوا ی مه زن گه وړه ترین پهرستنی خوا ی مه زنه، چونکه هدر که سی بهرده وام بن له سهر یادی خوا بن فهرمانی خوا ی مه زن نا کا و خوا نه زانی به شتی نیوه نه یکه نه له یادی خوا و پهرستنی خوا و چاکترین پاداشتان نه داته وه

به یاریده ی خوا ی مه زن کوتایی به مانا کردنی هم جزمه هات

له روژی پینج شه ممه

۱۳۱۱ ی مانگی سه فهر سالی ۱۴۲۴ ی کوچی بهرانبهر به ۱۳۰۰/۵/۲۵ ی زایینی

به ناوی خوی به خشندهی میهره بان. سوپاسی زور بۆ خوی هموو بونه وهران. درودی بی پان له سهه پیغمه مری خوا و خیزان و یارو یاه وهران و پدیره وانی به گشتی.

وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا
الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ
إِلَيْكُمْ وَالْهِنَاوَالْهَكُمُ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾
وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ ءَاتَيْنَهُمُ الْكِتَابَ
يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا
إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ
وَلَا تَخْطُ بِمِيمِنِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ
ءَايَاتُ يَنبَأُ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ
بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾

﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ﴾ وه ئیوهی موسلمان گهتوگۆی زوشت و زبر مه کدن له گهل خاوهن نامه کان و رقیان مه جولین مه گهر به شتیکی نهوتو گهتوگۆیان له گهل بکهن شیرین بی و دلخوشیان بکهن مه گهر کهسانیکی نهوتو له وانه سته میان کردبی به شکاندنی په یمان و دهستدریژی کردن و واز نه هیتان له بهتدرستی و دانسانی کور و کچ بۆ خوی مدزن، یابلین: خوا سیه می سی خوایه، یا عیسا کوری خوایه، یا دهستکاری نامه کانی خویانیان کردبی.. ئیوه بهم جوهری خواره وه له گهلان بدوین، خوا نه فهرموی:

﴿وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَالْهِنَاوَالْهَكُمُ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾ وه ئیوه به خاوهن نامه کان بلین: ئیمه باوه رمان هیناوه به شتیکی نهوتو نیراوه ته خواره وه بۆلای

ئیمه که قورئانه و بهشتی نیراوه ته خواره وه بۆلای ئیوه له تهورات و ئینجیله دهستکاری نه کراوه کان و خوای ئیبه و خوای ئیوه هدریه که و ئیبه مل کهچی ئهو خواجهین یه که و باوه رمان به نامه کانی ئیوه هدیبه هدره که باوه رمان به قورئان هدیبه. که واته ئیوه ی موسلمان راسته و خۆ یه کهم جار دوژمنایه تی دهرمه برن.

﴿ وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ﴾ وه هدر بهو جوړه ی ئیبه ته ورا تمان ناردوه بۆ سهر موسا و ئینجیل بۆ سهر عیسا له پیش تۆوه ئیبه ره وانه مان کردوه بۆلای تۆ، ئهو نامه یه که قورئانه دوا یی که سانیکی ئهو تۆ ئیبه نامه ی خوژمان بهوان به خشیوه له خاوه ن نامه کان باوه ر به قورئان نه هیتن وه که عیدو لای کوری سه لام و هاوړیکانی.

﴿ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴾ وه هندیکن له بت په رستانی دانیش توانی مه که که سی باوه ر نه هیتن به خوا و به قورئان و به موحه مه د و، بچ باوه ریش نابج بهو به لکه ناشکرایانه ی ئیبه که به لگه ن له سهر راستی پیغه مبه رایه تی تۆ مه گهر بچ باوه ران و ئه وانه ی چونته ته خواره وه له بچ باوه ریدا به وینه ی که عی کوری نه شرف له خاوه ن نامه کان و ئه بو جهل له بتیه رستان.

بت په رستان ئه یان ووت: قورئان موحه مه د هدر خۆی دایناوه، خوای مه زن به درو یان ئه خاته و و ئه فهرموی :

﴿ وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخْطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُضِلُّونَ ﴾ وه تۆ له پیش قورئانه وه هیچ نامه یه که نه خویندوه ته وه و نه یشت نویسه به دهستی راستی خۆت هیچ نامه یه و چونکه تۆ نه خوینده واری، کاتی ئه گهر تۆ نامه یه که بخویندایه، نامه یه که بنووسایه ته وه دروست و ابو ئهو بتیه رستانه گومانیان پیدایه بکردایه له م کاره ی تۆدا، ئهو که سانه هدر گفت و گۆی پوچ نه که ن.

میژوونوسان و پیک هاتوون له سهر ئه وه ی پیغه مبه ر ﴿﴾ نه چوه ته لای هیچ ماموستایی بۆ فیرونی خویندن و نویسن نه له منالی دا و نه له گه ورییدا. به نه خوینده واریه ماوه ته هه تا کاتی قورئانی بۆ هاتووه.

که واته ئهو قورئانه دانراوی موحه مه د نی یه، کاریکی په کخه ره و یاسا و دهستوری خوای مه زنه و هه والی به سه رهاتی پیغه مبه ره پیشو وه کان و گهلانی رابردوی تیدایه. که واته دانراوی خوای مه زنه به ته نیا.

﴿ بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ ﴾ به لکو ئهو قورئانه چه ندین نیشانه ی ناشکرای ئایه ته کانی قورئان و به سروش هاتوه ته خواره وه بۆ ناو سنگی که سانیکی ئهو تۆ به خشراوه بهوان زانیاری خواناسین و زانایان باوه ری بچ نه هیتن و له بهری نه که ن و ئه یانپارێژن له دهست کاری و خاوه ن نامه کان باوه ریان بهو قورئان هدیبه له ناو خو یان و له نیوان یه که ریدا.

﴿ وَمَا يَخْذُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ﴾ وه بی باوهر نابن به نایه ته ناشکراکانی قورئان و به پیغمبرایه تی موحده د مه گهر که سی سته می له خوی کرد بی و باوهر نه هی تی و لایان وابی قورئان دانراوی موحده ده.

وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ
آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ
مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
يَتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ فِي ذَٰلِكَ لِرَحْمَةٍ وَذِكْرٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾
وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَ هُمُ الْعَذَابُ
وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ
وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ
مِن فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُو قُوَّةٍ أَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

﴿ ٥٥ ﴾

بت پهرستان کاتی نهیان توانی بهره نگاری قورئان بکه ن، وینه ی لهو قورئانه دابین هیج شتیکیان بو نه مایه وه.

﴿وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ﴾ وه بی باوه ران نه یان ووت: بۆ نه نیراوه ته خواره وه بۆسهر موحه مدد چه ند نیشانه یه کی ناشکرا و ئاده میزاد بیان بین له لایه ن پهروه ردگاری خو یه وه، وهك دارده ستی موسا و هوشتری سالح و خوانی عیسا. خورای مه زن فره مانئ دا به پیغه مبه ر ﴿﴾:

﴿قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ تۆ بلی به راستی نهو نیشانه ناشکرایانه به دهستی من نییه لای خورای مهزنه، نه یان نیری بۆلای ههر که سئ ئاره زوی هه بی و به راستی من ههر پیغه مبه ر یکی ناشکرام ئاده میزاد نه ترسیتم له سزای خورای مهزن.

﴿أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ﴾ ئایا به س ئی به بۆ نهو بی باوه رانه به راستی ئیمه ئاردومه نه بۆ سهر تۆ نامدی به که قورئان نه خو پتر پته وه به سهر نهواندا و ناتوان وینه ی دا بنئ. نهو قورئانه گه وهره ترین نیشانه ی ناشکرایه و پهك خهری ئیوه یه، داری دهستی موسا و هوشتری سالح و مردوزیندوو کردنه وه ی عیسا شتیکی کاتی بون و رابوردن. به لام قورئان نه مینیتته وه هه تا هه تابه.

﴿إِن فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾ به راستی هه یه له به رده وه می قورئاندا چا که یه کی زۆر گه وهره ته می خورای و ئامۆزگاری کردن بۆ تاقمی باوه ر به ئین، چا که و ئامۆزگاری قورئان سهران سهری جیهانی گرتته وه.

﴿قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا﴾ تۆ بلی: به سه خورای مهزن ئاگادار بی له نیوان من و ئیوه دا له سهر نه وه ی من په یامی خوام را که یاندوه به ئیوه و ئاگاداره ئیوه من به درۆ نه خه نه وه و پشت نه که نه فره مانئ خوا.

﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ دووباره خورای مهزن نه زانی به شتی له ئاسمانه کان و زه ویدایه له ناشکرا و له نه ئینی و نه زانی به که سانیکی نهو تۆ باوه ریان هه یه به شتی پوچ و ناراست و باوه ریان به خوا نه هیناوه، نهو که سانه زیانو مندند به وه ی نهو کارانه وه.

﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُّسَمًّى لَّجَاءَهُمُ الْعَذَابُ﴾ وه بی باوه ران داوا نه که ن له تۆ که تۆ داوا بکه ی نهو سزایه به گورجی و به په له برژی به سهر یانا و نه گهر کاتیکی دیاری کراو نه بوایه له لایه ن خورای مهزن وه به راستی نهو سزایه نه هات بۆلای نهوان که داوای نه که ن له تۆ. به لام خوا کاتی دیاری کردوه بۆ هاتنی نهو سزایه نهو بی باوه ری و داوایه په وشتی نهوانه، ههر کاتی پیغه مبه ر ﴿﴾ نه ی ترسانن له نه نجامی خراپی کرده وه کان یان به سزایه، وولامی پیغه مه ر یان نه دایه وه و نه یان ووت: با نهو سزایه بیته نه گهر تۆ راست نه که ی.

﴿وَلَيَأْتِيَنَّهُم بَغْةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ وه به راستی نهو سزایه دیت بۆلای نهو بی باوه رانه کوتوپر له نا کاودا و نهوان ههستی پینا که ن له کاتیکا دیت بۆلایان.

﴿يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ﴾ وه بی باوهران داوا نه کهن له تو به گورجی تو داوا بکهی نهو سزایه بیته خواره وه و پرژی به سهریانا و، به راستی نازان سزای دوزه خ دهوری نهوانی داوه و سزاکهی زور سهخته له سزای جیهان بو بی باوهران.
﴿يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ تو بیری نهو روزه بکهروه سزای خوی مهزن نهو بی باوهرانه دائه پوشی له سهریانه وه و له ژیر پیکانیانه وه، خوی مهزن نهو فرموی: ئیوه بچیژن لهم روزه دا سزای شتی ئیوه نه یکهن له جیهاندا.

يَعْبَادِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا اِنَّ اَرْضِي وَسِعَةً فَاِيَنِي فَاَعْبُدُونِ
﴿٥٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَايِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ اَجْرَ الْعَمِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ
صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ
رِزْقَهَا ۗ اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَاِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾ وَلَٰئِنْ
سَأَلْتَهُمْ مِّنْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَاَلْاَرْضِ وَاَسْحَرَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَاَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾ اَللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۗ اِنَّ اِلٰهَهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾ وَلَٰئِنْ سَأَلْتَهُمْ
مِّنْ نَّذْلٍ مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ مِنْۢ بَعْدِ مَوْتِهَا
لَيَقُولُنَّ اَللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ ۚ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

﴿ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةً فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴾ نهی بهنده کانی نهوتوی من باوه پتان هیئاوه: به راستی زهوی من پان و فراوانه ، دواپی ئیوه هدر من بهرستق، زانایان به بی جیاواز پیک هاتون له سهر نهوی دروست نیه له جیگه بی دانیشی نه توانی بهرستنی نایینی خوتت به جی بهینی له نویژ و جگهی نویژ ، پیوسته له سهری کۆچ بکا بۆ جیگه به تر بتوانی به بی ترس بهرستنی خوای مهزن به جی بهینی.

﴿ كُلْ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴾ هه موو خاوهن گیانی کاتی کوتایی به ماوهی دیاریکراوی ژبانی هات نازاری مردن نه چیژئ، له پاشا ئیوه له دواپی مردن زیندو نه کرتهوه نه گهرتهوه بۆلای ئیمه له رۆژی دوایدا، بیگومان ناده میزاد له هدر جیگه بی، نه بی هدر بمری. ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُم مِّنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾ وه کهسانیکی نهوتو باوه پان هیئاوه و کردهوه چاکه کانیان کردوه به راستی ئیمه نهو که سانهی کۆچیان کردوه و خانوی خویانیان به جی بهیشتروه دایان نه نین له چهند هۆده به کاله به ههشت نه رۆا به ژیر دره خسته کانیان و بهم لاو نهولایان چندیان روبرای ناوی سارد و شیرین و به تام بهرده وامن له ناو نهو به ههشته دا و له ناو نهو هۆده بهرز و به نر خنده را نه بویرن به خۆشترین خوارده مهنی و بهرگی نایاب. چاک و شیرینه پاداشتی کهسانیکی نهوتو ئارامیان گرتوه له سهر نازار و دهر کردنیان له نیشتمانی خویانا، و له سهر یارمه تی دانی بهروردگاری خویانا پشت نه بهستق بۆ کردنی هه موکاری و به ته مای جگهی خوانین.

﴿ وَكَانَ مِن دَائِبَةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴾ وه زۆر لهو گیاندارانه هه ن نه رۆن به سهر زهوی دا خوارده مهنی هوی ژبان هه لئاگرن خوای مهزن خوارده مهنی نه دا به وان و به خویان نه کا، هوی ژبانی هه موو گیانداران لای خوای مهزنه و کوتایی بی نایه و خوا گفتوگۆی ئیوه نه بیی که ئیوه نه لئین: خوارده مهنیمان دهست ناکه وی هه تا نیشتمانی خۆمان به جی بیلین نه زانی له هدر جیگه به بن و نه تان ژین و خوارده مهنیتان دهر خوارد نه دا. که واته بی شه رمی بۆ نهو که سانه به بۆ پاره و پوول نه به نه کرئ گرتهی دۆژمناپی ئیسلام و نایین و نیشتمانی و نه به نه ملشۆری دۆژمناپی خویان.

﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مِّنْ خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَسَخَّرِ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ﴾ وه نه گهر تو پرسیار بکهی له بی باوه رانی دانیشتووی مه که چ که سی ئاسما به کان و زهوی دروست کرده و خۆر و مانگی رام کرده دین و نه رۆن له بهر سودی ئیوه و به ریک و پیکاری کاری خویان نه که ن به راستی له وولامی تۆدا نه لئین: خوای مهزن نه وانهی هه موو کردهوه. که واته کاتی ئیوه نه لئین: هدر خوای مهزن نه وانهی کردهوه.

﴿ فَأَلَيْ يُوَفِّكُونَ ﴾ دواپی نایا نهو که سانه بۆ رو وه نه گێرن له بهرستنی خوای مهزن و به درۆ بوختان نه لئین: خوا به تابه تی ئیمهی کردهوه به خاوهنی دارایی و پله و پایهی داوینه تی له جگهی ناده میزادی تر.

پرسار: كاتى دانىشتوانى مكه بر و ايان و ابي خواى مهن دروستكه رى هموو بونه و رانه،
نير هوى ناكوكى نهوان و پيغمبه ر چ شتيكه؟

وه لام: بي باوه ران نه لين: خوا نيمه ي به خوشه ويستى خوى دروست كرده، بونه و ارني تري
بو نيمه دروست كرده به تاييه تي، جگه ي نيمه بو ه زاري و به نديا به تي دروست كرده.

﴿ اللّٰهُ يَنْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴾ به راستى خواى
مهن خوارده م نه فراوان نه كا بو كه سى ناره زوى هه بي له بنده كاني خوى و زوريان نه داتى و
تهنگانه ي نه دا به سدر كه سيكا ناره زوى هه بي له بنده كاني خوى و كه ميان نه داتى، به راستى
خوا نه زانى به هموو شتى له فراوان كرنى هوى زيان و كه مكر دنه و هوى هه ريه كه يان به گو يره ي
سودى چاكر ينيان نه يان داتى.

﴿ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نُزِّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْبَا بِهِ الْأَرْضَ بِهَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ ﴾ وه
نه گهر تو پرسيارت بكر دايه له بت په رستان چ كه سيكه له هه وري ناسمان ناويى نه نيريشه
خواره وه، دوايى به هوى نهو ناوه وه زوى زيندوبكا ته وه و گيا و روه كه كاني سهوز بكاته وه له
دوايى مردن و ووشك بوونى نهو زهوى به له ولا مى تو دانه لين: خواى مهن نهو ناوه ي نار دوه ته
خواره وه. به لام نهك بو كه سى تر به گشتى به تاييه تي هه ر بو نيمه يه، به گفتوگوى خويان خويان
به درو نه خنده وه نه گهر خوا نهوشتانه ي كر دى چون به تاييه تي بو نه وانه و چونيان زانيوه؟

﴿ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴾ تو بلى: هموو سو پاس و ستايشى بو خوايه كه من
و باوه رداران نه پاريزى له بي فره مانى خواى مهن. به لام زور تر له بي باوه ران نازانن چاك و
خراب جوئ بكه نه وه بو خزيان.

وَمَا هَذِهِ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ
لَهِىَ الْحَيَوانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٦٤﴾ فَإِذَا رَكِبُوا فِي
الْفُلِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا بَجَحَتْهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا
هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿٦٥﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَهُمْ وَلِيَتَمَنَّعُوا فَيُفْسَدَ
يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا مِّنَّا وَيُحْتَفَفُ
النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ

﴿ ٧٧ ﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ
لَمَّا جَاءَهُ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ ﴿ ٧٨ ﴾ وَالَّذِينَ
جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ﴿ ٧٩ ﴾

﴿ وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوَ وَلَعِبٌ ﴾ وه ندم ژبانی جیهانه هیچ شتی نیه مه گدر خو
خهریک کردن و یاری گالته کردنه و هدر بو ماوهیه کی کم ناده میزاد رانه بویرن و، دوابی کوتوپر
کوتایی بی دئی. وه ک ساخته هینانی کز و کومه لی نیستا شه وانه سته مکاران پیکئی شه هینن بو
خواردن و خواردنه وهی نازالی کوتوپر کوتایی بی دئی و جگه رسوایی و مالویرانی هیچ شتیکیان
بو نامینته وه.

﴿ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوَانِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴾ وه به راستی جینگه و خانووی رژی
دوابی هدر نهو زیندوه و به رده وامه و مردنی تیا نییه و نابریته وه نه گدر نیوهی بته رست خاوهنی
زانست و زانیاری بن، بو نیوه نابین به گورجی ژبانی جیهان نه روا و نیوهش نه مرن.
﴿ فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِّ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ﴾ دوابی کاتی نهو بی باوه رانه بچونابه ته
ناو که شتی له دهر یادا گهرده لول و شه پوی ناو که شتی که ی نه هینایه له رزه و ترسیان له خوین
پیدا نه کرد نه پارانه وه له خوی مدزن به وینه ی که سی به نیازی پاکه وه ناین هدر بو خوادابنی
به وینه ی باوه رداران.

﴿ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴾ دوابی کاتی خوی مدزن نه وانی رزگار کرد و
به بی بردنی بولای ووشکایی به هوی میهره بانی خویه وه نهو ترسیان له بیر نه چیه وه و کوتوپر
نه گهرینه وه بولای هاو به شدانان بو خوی مدزن.

﴿ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴾ بو نه وهی سوپاسی شتی نه که ن نیمه
به وغانم به خشییو و رزگارمان کردن بو نه وهی رابویرن به کوبونه و هیان لای بته کان و بی فره رمانی
زوری خوی مدزن بکه ن، خوا پهله ی نی یه له مدودوا نه وان نه زانن توشی چ سزایه کی سه سخت
و رسوا نه بن.

﴿ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيَتَخَفَتُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ﴾ نایا نهو بته رستانه نه یانزانیوه
به راستی نیمه به هوی میهره بانی خو مانه وه جینگه یه کی ریزدارمان بو نه وان گپراوه به بی ترس
نه زین و کهس په لاماریان نادا و ناده میزادی دانیش توانی دهر و به ری نه وان نه فرینن و نه کوزرین
و تالان نه کرین.

﴿أَفَالْبَاطِلُ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ﴾ نایا دواپی بۆ ئەوان باوەر بە شتی پر و پوچ ئەهین و سوپاسی چاکەیی خوا ی مەزن ناکەن؟ زۆر جیگەیی سەر سوڕمانە. ئەبێ لە بیرمان نەچێ هەر کەسێ بۆ دارایی جیهان واز لە پەرستی خوا ی مەزن بهێتی و بێ بە کرێگیراوی دۆژمن و نیشتمانی خۆی بفروشی و ینە ی بت پەرستانە.

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ﴾ وه چ کەسێ ستهمکار تره له کەسێ بوختان بکا به درۆ بیدا به سەر خوا ی مەزندا و بلی: خوا هاو بەشی هەیه، پاکاتی راستی و قورئان چوێ بۆلایان باوەریان بهو راستیه نەهێنایی و به درۆیان خستییتهوه. بێگومان ئەو کەسه زۆر ستهمکار و درۆزن و بوختان چیه.

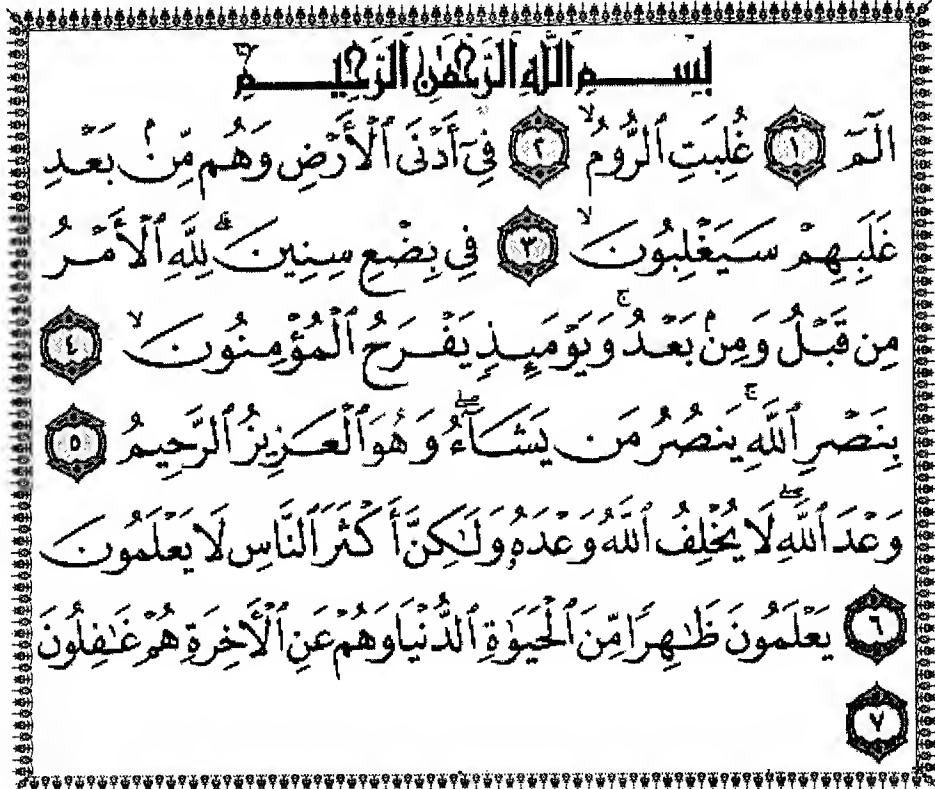
﴿الَّذِينَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ﴾ نایا له دۆزه خدا نیه جیگەیه بۆ بێ باوەریان له تۆله ی ئەوه دا ئەو راستی به درۆ ئەخەنەوه و به بوختان و درۆ هاو بەش بۆ خوا ی مەزن دا ئەنێن.

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ وه کەسانیکێ ئەوتۆ جهنگیان کردوه له گەڵ بێ باوەریان له بەر به جیهانی فەرمانی ئیمه به راستی ئیمه شارەزایی ئەو کەسانه ئەکەین بۆلای رێگه ی ئایینی ئیمه. به راستی خوا ی گهوره له گەڵ چاکه کهرانه فەرمان ئەدهن و رێگه له خراپه ئەگرن و نیشتمان پاک ئەکەنەوه له ستهمی ستهمکاران؟

به یاریده ی خوا ی مەزن تهواوبو

﴿﴾ سوره تی روم ﴿﴾

له مه که هاتوته خواره وه جگه له نایه تی (۱۷) له مه دینه هاتوته خواره وه . ژماره ی نایه ته کانی (۶۰) نایه تن.

﴿الم﴾ بۆ روونکردنه وهی ئهم پیتانه تهماشای سهره تای سوره تی ته لبه قره و ئالی عیمران بکه ن.

زانایان ئەلێن: هۆی هاتنه خواره وهی ئەو نایه تانه ئەمهیه: فارسه کان و رۆمه کان دوو پزێمی زۆر گه و ره بوون پێش هاتنی ئیسلام، فارسه کان له خۆر هه لات و رۆمه کان له خۆر ئاوا. زۆر جاران جهنگ له نێوانیا نا پهیدا نه بوو. یه کێ لهو جهنگانه جهنگی بو رۆی دا له نێوان کیسرا (نهوشیره وان) پاشای فارسه کان و له نێوان (جستینیان) پاشای رۆمه کان، له شکری کیسرا پهلاماری شاره کانی رۆمیاندا، زۆریان داگیر کردن هه تا گه یشتنه که ناری ده ریای سیی ناوهندی نزیکێ ته تاکیه له سالی (۵۷۱) ی زاینی سالی له دایکبوونی پیغه مبه ر ﴿﴾. جهنگ بهره وام بوو بیست سال، کاتی کیسرای دووهم بو به پاشای فارسه کان بریاری دا هه موو شاره کانی رۆم بخته سهر خاکی خۆی، بهو بۆنه وه شام و میسری داگیر کرد، رۆیی بۆلای

ته فسیری زمانکۆبی

ئاسیای بچووك هەتا گەشتە كەناری دەریای (پسفور) لە سالی (٦١٧) زایینی بەر لە كۆچی پێغەمبەر بە پێنج سالی هێر قەلێ پاشای رۆم ترسی ئی پەیدا بو، بۆیە لە شكڕی كێی زۆر بەهێزی پێكهوه نا، دوبارە جەنگ دەستی پێكردەوه. لە سالی (٦٢٢) زایینی رێكهوتی سالی كۆچی پێغەمبەر ﴿ ﷺ ﴾ بۆ مەدینە، ئەو جەنگە بەردەوامبو هەتا سالی (٦٢٨) رێكهوتی سالی شەشەمی كۆچی، دوايی رۆمەكان سەر كەوتیان بە دەست هێنا بە سەر فارسیەكانا، شارەكانی خۆیانیا ن داگیر كردهوه، دەستەلاتی هێر قەل پەرهی سەند، ئەو جەنگانە بو بەهۆی لاوازی و بێ هێزی هەردوو رۆمی فارسیەكان و رۆمەكان، شارەكانیان كاول بون و پرووخان و دانیشتووانیان هەزار، پیلان پەرهی سەند بۆ نەهێشتنی هەردوو سەرۆكەكانیان، ئەوه بو شیرۆیهی كورێ كیسرا كیسرای باوكی كوش، كورێ قەیسەر قەیسەری لە پاشایەتی یەوه خستە كەنارهوه، هەركاتی فارسیەكان سەرئەكهوتن بە سەر رۆمەكاندا بت پەرستەكان زۆر دلخۆش ئەبو، موسلمانان دلایان ناخۆش ئەبو، چونكە بت پەرستان ئەیان ووت: ئێمە بت پەرستیش سەرئەكهوین بە سەر ئێهوی خاوەن نامەدا، ئێو و رۆمەكان هەردوولاتان خاوەن نامەن، ئێمە و فارسیەكان هەردوولاتان بت پەرستین، خوای مەزن بۆ دلخۆشی پێغەمبەر و موسلمانان دادپەروەری خۆی راگەیانندو فەرمووی:

﴿ غَلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِّنْ بَعْدِ غَلِبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ ﴾ شكێراون و شكستیان خوارد رۆمەكان لە ناو نزیکترین زهوی بە نیشتمانی عەرەب، بەو بۆنەوه بت پەرستان دلخۆش بون و موسلمانەكان دلگرا بون. وه رۆمەكان دواي شكان و شكستیان سەر ئەكهون بە سەر فارسیەكانا:

﴿ فِي بَضْعِ سِنِينَ ﴾ لە دواي ژمارەیه لە سالان كە كەمتر نەبێ لە سێ سالی و زیاتر نەبێ لە ١٠ سالی. بە راستی رۆمەكان لە ناو ئەو چەند سالانەدا سەر كەوتن و زالبون بە سەر فارسیەكانا. ﴿ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدِ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴾ هەر بۆ خوای مەزن هەمو شتی بەر لە یاریدان و دواي یاریدانیا ن، بەر لە بەزان و شكانی رۆمەكان و دواي ژێر كەوتنیا ن، یانی كاتی شكانیا ن و كاتی سەر كەوتنی رۆمەكان هەردوولایان بۆلای خوای گەوره ئەگەر پێشەوه و، لە رۆژی سەر كەوتنی رۆمەكان بە سەر فارسیەكانا باوەرداران شاد ئەبن و خۆشحال ئەبن.

﴿ يَنْصُرُ اللَّهُ يَنْصُرُ مَن يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴾ بەهۆی یارمەتیدانی خوای مەزن و هاتنەدیی بەلێنی خوا بە سەر كەوتنی رۆمەكان بە سەر فارسیەكانا و بریوان توند بو بەو هەوالەسی لە پێشا هەولیا ن پێدرا بو بە سەر كەوتنی رۆمەكان و، خوا زۆر بە دەستەلاتە تۆلە لە دوزمنی خۆی ئەكاتەوه، میهرەبانە بۆ بەنده باوەردارەكانی خۆی.

﴿ وَغَدَّ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ خوای مەزن بەلێنی دا بە موحمەد بە بەلێنی كە رۆمەكان سەرئەكهون بە سەر فارسیەكانا، هەر كاتی خوا بەلێنی كی دا بەلێنە كە ی راستەوخۆ پێچەوانە ی تێدا نابێ و پێویستە بێتە دی و بەلام زۆرتری ئادەمیزاد نازانن بەلێنی خوای مەزن ئەبێ جیبە جێ بكری.

﴿ يَغْلُمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ ﴾ بی باوه ران نه و به ری نه زان
به شتی ناشکرایه له ژایانی جیهان خویانی بو ناماده نه کدن و نه وان بی ناگان له رژی دواپی
بری لی ناکه نه وه و گرنگی پی نادهن.

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ ۚ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ
بِلِقَائِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾ أَوَلَمْ نَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَنَنْظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عَقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً
وَأَثَارُوا فِي الْأَرْضِ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ ۖ فَمَا كَانُوا لِيُظْلِمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا
أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَقِبَةُ الَّذِينَ أُسْتُوا السُّوَاىَ
أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِءُونَ ﴿١٠﴾ اللَّهُ
يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ
السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ
شُفَعَاؤُا وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾ وَيَوْمَ
تَقُومُ السَّاعَةُ يُومَذِّىفَرَقُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ

﴿ ١٦ ﴾

فِي الْعَذَابِ مُخَصَّرُونَ

﴿ اُولَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ﴾
 نایا بی باوه ران بیر له خویان ناکه نه وه بهو نزیکیه که له غمونه ی هه مو بونه وهرانن
 خوای مه زن ناسمانه کان و زهوی و شتی له نیوان ناسمانه کان و زهوی دان دروستی نه کردون
 مه گهر به راستی به جوریکه دادپهروه ری و به ماوه یه کی دیاری کراو لای زانیاری خو ی و جگه ی
 خو ی نایزانی و به بی سوود درووستنه کراون. خوای مه زن توانای هدی به بو گه رانه وه ی ناده میزاد
 بۆلای ژیا نیکی تازه له کوتای بی هاتی ته منیان و مردنیان و زیندویان نه کاته وه بو پرسیار و
 وه لام.

﴿ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴾
 وه به راستی زور کهس له ناده میزاد و پروایان
 به گه یشتی سزای پهروه ده که ری خو یان نه، گومانیان وایه که مردن زیندونا کرینه وه و نازانن
 که سی بتوانی له نه بو نه وه نادمیزاد به یته بونه وه ناسانتره لای زیندوو کردنه و هیان دوا ی
 مردنیان.

﴿ اُولَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ﴾
 نه رو یشتون به ناو زهوی و نیشتمانی گهلانی رابردودا بو بازرگانی و کاروان، دوا ی ته ماشا
 بکه ن چۆن بوه کوتای بی هاتی که سانیکه نه وتو له پیش نه وانه وه بوون.
 ﴿ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضَ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا ﴾
 نه وانه وه بوون له تاقمی عاد و سه مود و جگه ی نه وان هیزیان سه ختر و به توانتر بوون له
 دانیشتوانی مه که و، نه و که سانه ی پیشو زهویه کانیان نه کیلا و دانه و یله یان تیدا نه چینا و
 ناوه دانیان نه کرده وه زورتر له وه ی نه مان ناوه دانی نه که نه وه نه یکیلن و نه ی چینن.

﴿ وَجَاءَهُمْ رَسُولُهُم بِالْبَيِّنَاتِ ﴾
 وه چو بۆلای نه و گهلانه ی پیشو پیغه مبه ره کانیان و باوه ریان
 بی نه هیتان و به درو یان خسته نه وه، کاتی به درو یان خسته نه وه خوای مه زن بنه بری کردن و سزای
 خو ی به سهر دا رژاندن.

﴿ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِن كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴾
 دوا ی خوا سته می له وان نه کرد
 سزای دان و به لام خو یان سته میان له خو یان کرد به هوی بی فه رمانی خوای مه زن و
 به درو خسته نه وه ی پیغه مبه ره کانیان.

﴿ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ أَصَاؤُوا السَّوْءَ أَن كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴾
 له پاشا
 سزای نه و که سانه ی باوه ریان به پیغه مبه ره کانی خو یان نه هیتا وینه ی سزای که سانیکه نه وتون

ته فسیری زما کوی

کاری خرابیان کردوه شایسته‌ی سزایون له‌بهر ئه‌وه‌ی نیشانه‌ی ناشکرا و کاره‌ی به‌ك خه‌ره‌کانی
خوابیان به‌درۆخسته‌ته‌وه و له‌بهر ئه‌وه‌ی ش گالته‌ به‌و به‌لگه‌ ناشکرایانه‌ی ئه‌کدن و باوه‌ریان
بی‌ناهیتر، ئه‌و سزایه‌ش سه‌خته‌ترین سزایه‌که هه‌تا هه‌تایه له‌ دۆزه‌خه‌دان.

﴿ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ خوای مه‌زن بونه‌وه‌رانی یه‌که‌مجار دروست
کردوه راسه‌وه‌خۆ له‌ خاك و دواتر له‌ دلۆبی ناوی پیاو وژن و فه‌رمانیان پی‌ئه‌دا به‌ په‌رستنی
خوا، له‌پاشا دوا‌ی مردنی ئاده‌میزاد جارێ تر ئه‌یان گێڕته له‌ دوا‌رۆژدا و زیندویان ئه‌کاته‌وه، له‌
پاشا ئیوه ئه‌گێڕته‌وه بۆ‌لای خوای مه‌زن بۆ‌ په‌رسار و پاداشت و ولام.

﴿ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴾ وه‌ رۆژی پاشه‌رۆژ هات و به‌ریابو تاوانباران
بی‌ئومید ئه‌بن و په‌یی هۆشی و سه‌رگه‌ردانی رانه‌وه‌ستن و رسوا ئه‌بن و به‌ته‌مای رزگاربون نین.
﴿ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ شُفْعَاءُ وَكَانُوا بُشْرَ كَاتِبِهِمْ كَافِرِينَ ﴾ وه‌ ئه‌و رۆژه بۆ‌ تاوانباران
نیه‌ که‌سانێ بۆ‌یان بی‌اریته‌وه له‌ هاو‌ریکانی بت په‌رستیان و رزگاریان بکا له‌سزای ئه‌و رۆژه و
باوه‌ریان نامێتی به‌ هاو‌به‌شه‌کانی خۆیان و بی‌زاریان لی ده‌رئه‌برن.

﴿ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُؤْمِلُ يُتَفَرَّقُونَ ﴾ وه‌ ئه‌و رۆژه‌ی پاشه‌رۆژ دیت و په‌یدا ئه‌بی ئه‌و رۆژه
ئاده‌میزاد له‌یه‌ك جو‌ی ئه‌به‌وه، باوه‌ر‌داران بۆ‌لایه و بی‌باوه‌ران بۆ‌ لایه‌تر، هه‌ریه‌که‌یان بۆ‌ جی‌گه‌ی
دیاریکراوی خۆیان.

﴿ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴾ دوا‌یی که‌سانێکی ئه‌وتو
باوه‌ریان هه‌تاوه و کرده‌وه چاکه‌کانیان کرده‌وه، دوا‌یی ئه‌و که‌سانه له‌ناو باخچه‌ و چیمه‌نه‌کانی
به‌هه‌شتا رانه‌بو‌یرن به‌را‌وا‌ردنی جو‌را‌و‌جو‌ر به‌خۆشی و روی گه‌شه‌وه.

﴿ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءَ الْآخِرَةِ فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴾ وه‌
که‌سانێکی ئه‌وتو باوه‌ریان نه‌هه‌تاوه و نایه‌ته‌کانی قورئانی ئیمه‌ و گه‌یشتن به‌سزای رۆژی دوا‌یی
به‌درۆخسته‌ته‌وه، دوا‌یی ئه‌و که‌سانه ئاماده‌ئه‌کړین بۆ‌ ناوسزای ناگری دۆزه‌خ و رزگاربونیان بۆ
نابی.

له‌ پاش ئه‌وه‌ی خوای مه‌زن باسی دانیش‌توانی به‌هه‌شت و دانیش‌توانی دۆزه‌خی کرد فه‌رمان
ئه‌دا به‌ده‌رپه‌ینی پاکی بۆ‌خوای مه‌زن و په‌رستنی خوا له‌ هه‌مو شه‌و و رۆژێکا و ئه‌فه‌رموی:

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ
وَحِينَ تَصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُمِئِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ

ته‌فسیری زمان‌کۆبی

﴿ ۱۹ ﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ
تَنْتَشِرُونَ **﴿ ۲۰ ﴾** وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُفَكِّرُونَ **﴿ ۲۱ ﴾** وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ السِّنِّكُمْ وَالْوَنُكُمُ إِنَّ
فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ **﴿ ۲۲ ﴾** وَمِنْ آيَاتِهِ مَنْأَمُكُمْ بِاللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ **﴿ ۲۳ ﴾** وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمْ الْبَرْقَ
خُوفًا وَطَمَعًا وَيُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ **﴿ ۲۴ ﴾**
وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ
دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ **﴿ ۲۵ ﴾**

﴿ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴾ دواى ئیوه پاک و خاوتی دهر برن بو خواى
مهرن و نویژه کانتان بکن کاتی ئیوه چوونه ناو شهوی به کردنی نویژی مه غریب و عیشاو کاتی
ئیوه چونه ناو بهیانی به کردنی نویژی بهیانی.

﴿ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴾ وه هه مو سو پاسی بو خواى
مه زنه له ناو ناسمانه کان و ناو زه ویدا دواى لادانی خور له ناوه راستی زهوی و بهر له ئیواره ئیوه

ته فیسری زمانا کوی

نویژی عهسر بکهن و کاتی ئیوه چونه نیوهړۆ نویژی نیوهړۆ بکهن. بهو دوو ئایهده خوای مهزن پینج نویژی پتویست کردوه له شهو و رۆژ بکا.

﴿ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ ﴾ خوای مهزن شتیکی زیندو له مردوی دهرئههینی وهك دهرهیتانی ئادهمیزادی له دلۆپی ئاو، مریشك له هیلکه، باوهپرداری له بی باوهړی، زانایه له نهزانی و، مردویه له زیندوی دهرئههینی، وینهی دهرهیتانی دلۆپی ئاو له ئادهمیزاد، دهرهیتانی هیلکه له مریشك، دهرهیتانی بیباوهړی له باوهپرداری، نهزانی له زانایه. وینهی ئهو شتانه زۆرن.

﴿ وَيُخَيِّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ نُخْرِجُكُمْ ﴾ وه خوا زهوی دواى مردنی ووشکبونی زیندو نهکاتهوه و گياو روهکی تیدا سهوز نهکا، ههر بهو جوړهیش ئیوهی ئادهمیزاد زیندوو نهکاتهوه و ئههیتینه دهرهوه دواى مردیان له جیهاندا.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴾ وه ههندیکه له بهلگه ئاشکراکان لهسهر توانای خوای مهزن که ئیوهی دروست کردوه یهکهم جار له خاك، دواپی له دلۆپی ئاوی ئادهم و باوکه کانتان، له پاشا ئیوه بوون به ئادهمیزای و ئیوه بلاو ئهبنهوه له زهوی دا و بهکاری ئههین بۆ سودی خۆتان.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا ﴾ وه ههندی له بهلگه ئاشکراکان لهسهر توانای خوای مهزن که دروستی کردوه بۆ سوودی خۆتان لهسهر شیوازی خۆتان و له رهگهزی خۆتان ژنه کانتان و، هاوسهده کانتان؛ لهبهر ئهوهی ئیوه دانیشن له لایان و بهخۆشی و دلشادی پشوبهدهن. ئهگهر ژنه کانتان له رهگهزی خۆتان نهپونایه تیگهیشتن و هاوبهشیتان بۆ یهکتری گونجاو نهئهبو لهیهکتری خۆتان به بیگانه دانهنا.

﴿ وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ وه خوای مهزن دروستی کردوه له نیوان ئیوه و ژنه کانتانا خۆشهویستی و بهزهپی و میهرهپانی بۆ یهکتری. بهراستی له دروستکردنی ئیوه بهو جوړه چهنهین بهلگهی ئاشکرا ههیه لهسهر توانای خوای مهزن بۆ تاقمی بیربکهنهوه له گهورهپی خوای مهزن. کهواته مهبهست له دروستکردنی ژنان خۆشهویستی و بهزهپی و دۆستایهتیه. نهك رابواردنی ئازالی.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوَاكِنُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ ﴾ وه هندیکه له بهلگه ناشکراکانی خوی مهزن لهسهر توانای خوی دروستکردنی ناسمانهکان و زهویی و جیاوازی زمان و رهنگی ئیوه جیاوازیان لهسهر زوری دیاری ناکرین و نایده ژماره. جیاوازی رهنگ وهك رهشی بۆ سودان و زۆریه دی دانیشتوانی نهفهریقا، زهردی بۆ چین و یابان ز زۆریه خۆرههلات، سپهتی و سوری بۆ زۆریه نهووپا، رهنگی مام ناوهندی بۆ رۆژههلاتی مام ناوهند. بهراستی ههیه له دروستکردنی ناسمانهکان و جیاوازی زمان و رهنگ چهنین بهلگهی ناشکرا بۆ ههمو زانایان و بگره بۆ ههمو بونهوهران.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِّنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴾ وه هندیکه له بهلگهی ناشکراکانی خوی مهزن لهسهر توانای خوی خهوتنی ئیوه لهشهودا به زوری و له رۆژدا ههندی جار بۆ پشوووانتان و ماندو دهروچووتان و داواکردن و گهرانی ئیوه بۆ پهیداکردنی هوی ژبانتان بهزوری له رۆژدا و کهمی جار له شهودا. بهراستی ههیه له خهوتن و پهیداکردنی هوی ژبانی خۆتان چهنین بهلگهی ناشکرا بۆ تاقمی فهرمودهی خوا بیسن و ناگاداری وهگرگ و گوێ له راستی بگرن.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا ﴾ وه هندیکه له بهلگه ناشکراکانی خوی مهزن لهسهر توانای خوی مهزن نیشانی ئیوهی نهدا بزیسکه و چههاخه ههورا لهسهر ترساندن ئیوه نهگهر ئیوه پیوستیتان به بارینی باران نهیی و لهسهر ئومید پهیداکردنی ئیوه بۆ بارینی باران کاتی ئیوه پیوستیتان به باران ههیی.

﴿ وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْجِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ وه خوی مهزن نهتیرینه خوارهوه له ههوری ناسمان ئاوی، دواپی خوی مهزن بهو ئاوه زهوی زیندوو نهکاتهوه دواى مردنی و ووشکبوونی. بهراستی ههیه له بزیسکه ههور و ناردنه خوارهوهی باران چهنین بهلگهی ناشکرا بۆ تاقمی خاوهنی نهقلین و بیر له کرداری خوی مهزن بکهنده.

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُم دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴾ وه هندیکه له بهلگه ناشکراکانی خوی مهزن لهسهر توانای خوی که ناسمان و زهویی راوهستانوه بهو پهیرهوه سهسرپهیرهوه که ئیمه ئهی بین بههوی فهرمان و بهرپهیرهردنی خزیده، له پاشا ههرکاتی خوی مهزن بانگی ئیوهی کرد بهبانگ کردنی له زهوی و گۆره کانتانا بۆ زیندو کردنهوه تان دواى مردنتان کوتوپر ئیوه به پله و بهزیندوویی له زهوی و گۆره کانتانا دینه دهروه.

وَلَهُمْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَّهِ قَٰنُونٌ ﴿٦٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ

ثُمَّ يَعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ
أَنفُسِكُمْ هَلْ لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّن شُرَكَاءَ فِي
مَا رَزَقْتَكُمْ فَانْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ
أَنفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾
بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي
مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِّن نَّاصِرِينَ ﴿٢٩﴾

﴿ وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَه قَانِتُونَ ﴾ وه بو خوی مدزنه هه مو که سنی له ناو
ناسمانه کان و زه ویدان، هه مو که سنی له وان فرما به ردار و مل که چی خوی مدزن، هه تا
نه وان بهش له خوا یاخین و باوه ریان به خوا نیه ناتوانن له توانای خوی مدزن دهر بجن.
﴿ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ ﴾ وه خوا که سیکه نه وتویه یه که مین جا
بونه وهرانی له نه بونه وه هینا وه ته بو ونه وه، له پاشا دوی مردیان نه یانگیر شه وه بو لای خوی و
زیندویان نه کاته وه له رۆزی دوا پیدا و، گه رانه وهران ناسانه له سهر خوی مدزن و هیچ شتی
لای خوی مدزن گران نی یه.

﴿ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ وه ههر بو خوی مدزنه
هه مو وینه وکاری بهرز و بهریر له ناو ناسمانه کان و زه ویدا، به جورئ هاوتای نیه و کهس
بالا ده ستر نی یه له خوی مدزن و، خوا زور به ده سته لاته، هه مو و شتی له جینگه ی شیای خوی
دانه نیست.

ببن باوه ران گومانیان نه برد که خوی مدزن هاو بهشی هدی له بو ونه وهراندا بو پهرستن،
خوی مدزن نه و که سانه ی خاوه نی سامان و خاوه نی به ندهن به درۆ نه خاته وه و نه فدرموی:
﴿ ضَرَبَ لَكُم مَّثَلًا مِّنْ أَنفُسِكُمْ هَلْ لَّكُم مِّن مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّن شُرَكَاءَ فِي مَا رَزَقْنَاكُمْ ﴾
خوی مدزن رونی نه کاته وه بو ئیه وینه و شیوازی له خوتانه که نزیکترین شتن له خوتان و

دوربۆى مەرزۇن ئايا بۆ ئۆيۈ ھەيە لە بەندە كانتانا ھىچ كەسى لىھوان بىنە ھاوبەشى ئۆيۈ لەو سامان و دارايىە ئىمە بەخشىومانە بە ئۆيۈ؟ بىگومان نىە.

﴿ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ ﴾ دوايى ئۆيۈ سەربەست و بەندە كانتان يە كسانىن لەو سامانەدا، ئۆيۈ ئەترىن بەندە كانتان بىنە ھاوبەشى ئۆيۈ لە دارايىە كانتاناو دەست كارى دارايىە كانتان بىكەن وەك خۆتان ھەروەك ئەترىن لە جگەى خۆتان ئەوانىش بىنە ھاوبەشى ئۆيۈ لە سامانە كانتانا و دەست كارى بىكەن وەك ئۆيۈ بە جۆرىكى ناپەرەۋا بەبى رەزامەندى خۆتان، ئەگەر بەندە كانتان و جگەى خۆتان خۆيان بىكەن بە ھاوبەش لە سامانە كانتانا خۆتان بە رسوا و بى نرخ دائەنن، ئىز ئۆيۈ بەبى بەلگە چۆن ئۆيۈ ھاوبەش بۆ خوا دائەنن؟

﴿ كَذَلِكَ نَفْصُلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ ھەر بەو جۆرى ئىمە روونمان كەدەو بۆ ئۆيۈ ئىمە روونى ئەكەبەندە چەندىن بەلگەى ئاشكرا لەسەر توانا و بى ھاوبەشى خۆمان بۆ تاقمى خواۋەنى ئەقلن و تەماشى ئەو بەلگە بىكەن.

﴿ بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴾ بەلگو كەسانىكى ئەوتۇ لە بى باۋەران ستەميان لەخۆيان كەدەو، بە ھاوبەش دانان بۆ خوا دواى ئارەزۋى خۆيان كەوتوون و بەبى ئەۋى بزەن بەشتى پىرىستە لەسەريان بەرانبەر بە خۋاى مەزەن لە دانانى خوا بە تەنھا. دوايى چ كەسىكە راموبى كەسى بكا خۋاى مەزەن رېگەى راستى لى وون كەدەبى و بۆ ئەو كەسانە نىە ھىچ كەسى يارىدەيان بدا بۆلاى رېگەى راست. بىگومان خۋاى مەزەن رېگەى چاك و خرايى بۆ ديارىكردوون. بەلام خۆيان رېگەى خرايان گرتوۋە.

فَاقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ

حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا يَبْدِيلَ لِخَلْقِ

اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَنْ كُنَّ أَكْثَرُ النَّاسِ

لَا يَعْلَمُونَ ﴿ ٢٠ ﴾ مَنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ

وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿ ٢١ ﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا

دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلٌّ حِزْبٌ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿ ٢٢ ﴾

﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ﴾ دواپی تو دواپی نایینی راستی ئیسلام بکهوه روی خوئی راهوستینه بوی و یه کیئی خواپی مهزن رون بکهروه به جوئی له ههمو نایینی لاده بولای نهو نایینه پاکه.

﴿ فَطَرَهُ اللَّهُ الَّذِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ﴾ تو دواپی نایینیکی پاکی خواپی مهزن بکهوه و دهستی لی بدرمهده ، ناین رهوشتیکی پاکی نهو تو یه خواپی مهزن ناده میزادی له سهر نهو نایینه پاکه دروست کردوه به گویرهی سروشت که نایینیکه خواپی مهزن به ته نهها و بی هاوبهش دانهئی.

﴿ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ﴾ هیچ گوړانی بو بوونه وهرانی خواپی مهزن نی یه، ههر که سی خوا بهختیاری بو دیاری کردیی بی فهرمانی خوا ناکا، ههر که سی خراپه بوخوی هه لیرئی بی اختیار نایی، گوړانیش بو نهو نایینه پاکه ی خوا نیه.

﴿ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ ﴾ نهو شته ی خواپی مهزن پیوستی کردوه له سهر بهنده کانی خوئی نایینیکی راسته و گومانی تیدا نیه.

﴿ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ وه به لام زوړتری ناده میزاد نازانن و بیروبوچونی خویان له سهر زانستی بیگومانی راستی دانانین. نهو نایه ته ناماژه یه بولای نهو ی خواپی مهزن پیوستی کردوه له سهر بهنده کانی خوئی به کردار و به گفتوگو پابهندی نایینی پاکی ئیسلام بین، چونکه نایینیکی راسته و خوار و خییچی تیدا نی یه.

﴿ مُبِينٍ إِلَيْهِ وَآفَاقُهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾ پیوسته ئیوه ی ناده میزاد بولای نایینی خواپی مهزن بگه رینه وه و له خوا بترسن و خوئیان پبارئون له بی فهرمانی خوا و ئیوه نویره کانتان بکهن، چونکه یادی خویان تیدایه و ئیوه لهو که سانه دوورین هاوبهش بوخوای مهزن دانه ئین و نایینی پاک به رستن.

﴿ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴾ لهو بت په رستانه ی نهو تو مبهن نایینی خویانیان پارچه پارچه کردوه و به گویره ی مبهستی خویان شتی خراپ و ناره وایان خسته وه ناوی، بون به تاقم تاقم و بیروبوچونیان له یه کتری جیواوزه و ههر یه که یان لهو ی تریان بیزارن و ههمو تاقمیکیان بهو بیروباوه ره لایانه شادمان و دلخوئن، گومانیان وایه نهو ی لای خو یانه راسته به ته نهها.

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْهُمْ مُبِينِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ
مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا
ءَانَيْنَهُمْ فَمَتَّعُوهُمْ وَفَسَّخْهُمْ كَمَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ

سُطْنَا فَهُوَ بَيْنَ كَلِمٍ مَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَا أَذَقْنَا
النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ
إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ فَآتَ ذَا الْقُرْبَىٰ
حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ
وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَاءٌ أَنْتُمْ مِنْ رَبِّا
لَيَرْبُوا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوا عِنْدَ اللَّهِ وَمَاءٌ أَنْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ
تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْطَرِعُونَ ﴿٣٩﴾ اللَّهُ الَّذِي
خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ
شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكَ كُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

﴿ وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ﴾ وہ ہر کاتے نازاری توشی ئادہ میراد بیوایہ
لہ گرائی و ہڈاری و نہ خوشی نہ پارانہ وہ لہ پدروہ ردگاری خویان نہ گہرانہ وہ بولای خوی
مدن بہ نیازی پاکہ وہ۔

﴿ ثُمَّ إِذَا أَذَقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴾ لہ پاشا کاتے پدروہ ردگار
بدوانی بہ خشایہ دوی نہ و نازارہ لہ لایدن خویہ وہ چاکہید و نازارہ کدی لہ سدر ہلنہ گرتایہ
کو تو پر تاقمی لہ وان ہاوبہ شیان داندنا بز پدروہ ردگاری خویان۔

﴿ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴾ ئەنجامی ئەوان بە جوړی بو سوپاسی شتی نه کەن ئیمه به وانمان به خشیوه دواي ئەوان رابویرن به بی سوپاسی خوځانه وه کهمی، دواي ئیوه ئەزانن به ئەنجامی رابواردنی خوژان چۆن ئەبی؟

﴿ أَمْ أَنْزَلْنَاهُمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴾ ئایا ئیمه ره وانهمان کردوه به سهر بی باوره انا به لگه یه یان نامهید، دواي ئەو نامه یه گفت و گو بکا به شتی ئەو تاقمه نه یکه نه به هاوبهش بو ئیمه و بلی: هاوبهش دانان راسته؟

﴿ وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴾ وه هدر کاتی به خشییتمان به ئاده میزاد چاکه یه له تەندروستی و دارایی فراوان شادمان ئەبون به و چاکه یه و له خوځان بابی ئەبون و، ئەگەر توشی ئەوان بیئ بازار و خراپه یه به هوی شتی که وه خوځان کردویه له بی فره مانی خوی مهزن کوتوپر ئەوان بی ئومید ئەبن له میهره بانی خوا و په رستی خوا جی به جی ناکەن.

﴿ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾ ئایا دانیش توانی مه که نه یان زانیوه به راستی خوی مهزن فراوان ئەکا چاکه و دارایی و خوارده مه نی بو کەسی ئاره زوی هه بی و کهمی ئە کاته وه بو کەسی ئاره زوی هه بی. به راستی هه یه له فراوان کردن و کهم کردنی سامان بو کەسانی ئاره زوی هه بی چه ندین به لگه ی ئاشکرا له سهر توانای خوی مهزن بو تاقمی باوه به یتن به فره مانه کانی خوی مهزن.

﴿ قَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ﴾ دواي تو به خشه به خزماني نزیکي خوژ و هه ژار و میوان و کاروانی مافه کانی خوځان له زه کات و دهستی که وتی تر و دارایی موسلمانان به گشتی.

﴿ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ به خشینی ئەو مافه به و کەسانه و به و کەسه ی دووره له دارایی خوژی چاکتره بو کەسانی که نه وتو نیازمان ره زامه ندی خوی مهزن بی به و کاره ی نه یکه نه و، ئەو کەسانه ئەوانه سهر ته که ون و رزگاریان ئەبی له سزای هه ردو و جیهان.

﴿ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رَبٍّ لَّا يَرْبُو فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ ﴾ و هه رشتی ئیوه به خشییتمان به جگه ی خوژان له دیاری و شتی تر له خوارده مه نی و به رگ و له بهر ئەوه دارایی ئیوه زووتر بی به هوی دارایی جگه ی خوژان، دواي دارایی ئیوه گه شه ناکات لای خوی مهزن و زووتر نابی، بو نمونه تو دیاری به ک یا جگه ی دیاری پێشکەش بکه ی به جگه ی خوژ یا یارمه تی بده ی له بازرگانی و جگه ی بازرگانی، بو ئەو کەسه به خشی به تو زووتر له وه ی تو نه یده ی به و کەسه ئەو کاره ی تو به و جوژه نه پاداشتی چاکه ی بو تو ئەبی لای خوا وه نه سزایش ئەدرییت چونکه قه دهغه نه یه.

بو زانین: سود = (ربا) دوو جوړه: جوړیکیان قه دهغه نه یه، به وینه ی ئەو سوده ی له م ئایه تدا باسی کرا، جوړی ترین هه یه قه دهغه یه و له گونا هه گه وره کانه، وه ک ئەو سوده ی له ئایه تی (٢٧٥) ی سوره تی ئەلبه قه ره دا باسی کرا وه.

﴿ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴾ و هدرشتی نیوه به خشییستان له زه کات نیوه مهیهستان ره زامه ندی خوی مهزن بی و به نیازی سودی تایه تی و باسکردنتان نه بی، دوا بی نهو که سانه چاکه کان بویان دو و پات نه کرته وه لای خوی مهزن به چندین نه ندازه.

﴿ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُعْيِيكُمْ ثُمَّ يُخَيِّكُمْ ﴾ خوی مهزن که سیکی نهو تیوه نیوهی دروست کردوه، له پاشا نیوهی به خیتو کردوه و خوارده مهنی پی به خشییون و له پاشا نیوه نه مریتی دوا بی کوتابی پی هانتی ته مهنی دیاری کراوتان، له پاشا دوا ی مردن له رژی دوا پیدا زیندوتان نه کاته وه بۆ پرسیار و وه لام و وه رگرتنی پاداشت و توله.

﴿ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكَمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ نایا لهو بتانهی که نیوه نهیان کهن به هاویدش بۆ خواو نیوه نهیان پهرستن له جگهی خوی مهزن که سی هدی نهو شتانه بکا و نیوه دروست بکا و به خیتان بکا بتاغریتی و زیندوتان بکاته وه، پاکی و بالادهستی و دوری بۆ خوا به شتی نیوه بی کهن به هاویدش بۆ خوی مهزن.

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ

أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ

كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾ فَأَقْرَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقِيمِ مِنْ

قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدٍّ لَهُ مِنْ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصْدَعُونَ ﴿٤٣﴾ مَنْ

كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسَ لَهُ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ

الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

﴿ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ ﴾ خرا به و گرانی و کهم بارانی و بی سه وزایی و زبانی بازرگانی و مردنی گیانداران بلا و بۆته وه له ناو زهوی و له ناو ده ریادا به هوی

شتیکهوه نادهمیزاد کردوویانه له بی فهرمانی خوی مهزن . هدر شتی خوی مهزن قهدهغه کردبی کردنی نهو شته تاوان و خراپهیه له زهوی دا. به ویندی جهنگ و ستهم و پروتالی ژنان و داوین پیسی و خواردنهوهی مدی و کردنی قومار و سوکایهتی کردن به پهرستی خوی مهزن، ههروهها شتی تریش.

﴿ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾ لهبهر نهوهی خوی مهزن بجهژین بهوان سزای ههندی لهو کاره ی نهوتو بی باوهپان کردویانه له جیهاندا. بیگومان سزای دوا رۆژ گرانژه بۆ نهوهی نهوان لهو کاره خراپانه بگهرینهوه و رووبکهنه خوا پهرستی.

﴿ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴾ تۆ بلی به بت پهرستان: ئیوه برۆن و بگهرین بهناو زهوی دا، دوا یی ئیوه تهماشا بکهن چۆن بوه و به چ جور ی بوه کوتایی پنهانی کهسانیکی نهوتو له پیش نهوانهوه بسوون و جینگهکانیان چۆل و هۆله، زۆر لهواندی پیشو هاوبهشبان بۆ خوا دانابو، دوا یی خوی مهزن ههموویانی لهناوبردن.

﴿ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَیِّمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يُصْذَعُونَ ﴾ دوا یی تۆ: دوا یی ئاینیکی راست بکهوه و روی خۆتی بۆ دانئ و لهو ئاینه لانهدهی له پیش هاتی رۆژهی که ی که رۆژی دوا یی کهس توانای نیه خۆی لهو رۆژه لادا، بیگیریتسهوه و هاتی نهو رۆژه لهلای خوا وه هاتوه، لهو رۆژه دا نادهمیزاد جویی نهبنهوه له یه کتری، باوهپاران بۆلای بهههشت و بی باوهپانیش بۆلای دۆژه خ.

﴿ مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلَا نَفْسَهُ يَمْحُودُونَ ﴾ هدر کهسی باوهپری نههینایی، دوا یی سزای بی باوهپری یه که ی لهسدر خۆیده تی و، هدر کهسانیک کردهوهی چاکیان کردبی، دوا یی جینگهیه کی چاکیان بۆخویان ناماده کرده که بهههشته بۆ رۆژی دوا یی و لهو جینگهیه دا دانهیشن.

﴿ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴾ نادهمیزاد لهیه ک جوی نهبنهوه لهبهر نهوهی خوی مهزن پاداشتی کهسانیکی نهوتو بداتهوه باوهپریان هیتاوه و کردهوه چاکهکانیان کردوه له پاداشت و بهخشش و چاکه ی خوی مهزن . به راستی خوی مهزن بی باوهپانی خۆش ناوی.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْأَنْفُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ

بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ
 الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ
 فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَنَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
 خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ
 ﴿٤٨﴾ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِنَ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ
 ﴿٤٩﴾ فَانْظُرْ إِلَى آثَرِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ
 مَوْتِهَا إِنَّ ذَلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾
 وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ
 ﴿٥١﴾

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ مُبْشِرَاتٍ وَلِيَذِيقَكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ ﴾ وه هندیکه له بهلگه
 ناشکراکانی خوی مەزن له سەر توانای خۆی که بایه کانی باشور و باکور و خۆرهللات رهوانه
 نه کا موزده نهدهن به بارینی بارانی ئیوه زۆر ئاره زۆمەندن بۆ بارینی، بۆ ئه ویش بیه خشی به ئیوه
 هندی له چاکه و میهره بانی خۆی له هەرزانی روناکی بۆ دانیشوان.
 ﴿ وَلِتَجْزِيَ الْفُلُکَ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ وه بۆ ئه وهیش نهو بایانه
 کهشتیه کان بیهن به ناو ئاودا به هۆی دهستوری خوی مەزنه به گۆرهی ئاره زۆی خۆتان و بۆ
 نه وهیش ئیوه پهیدا بکهن له چاکه ی خوی مەزن نهو ی بتانهو ی له بازرگانی و گواستنهو ی
 کەل و پەلتان و بۆ ئه وهیش ئیوه سوپاسی گهوره یی خوی مەزن بکهن و په رستن و بهیه کی
 دانین.

﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاؤُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ﴾ و به راستی ئیمه رهوانه مان
 کردوه له پیش تو و چه ندين پیغه مبه ر بۆلای تاقمه که ی خۆیان، دوایی چووبوون بۆلایان به
 چه ندين بهلگه ی ناشکرا له سەر نهو ی راست نه کهن و نیڕاو ی خوی مەزن.

﴿ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ دواپی ئیمه تۆلهمان کردهوه له کهسانیکی ئهوتو تاوانباریان کردبوو به بهردهوامیان لهسهر بیباوهپی و بیفهرمانی و نازاردانی پیغمهده کانیان و پیوسته لهسهر ئیمه یارمهتی دانی باوهرداران له پیغمهبداران ئهوه کهسانه له گهلان.

﴿ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُبْرِ سَحَابًا فَيَنْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ ﴾ خوای مهزن کهسکی ئهوتویه بایه کان رهوانهته کا، دواپی ئهوه بایانه ههوره کان که له ههلمی ئاو پهیدا ئهبن بههوی گهرمایی تیشکی خۆرهوه دواپی خوای مهزن ئهوه ههوران بهلاوئه کاتهوه و پارچه پارچهیان ئهکا و ههردارچهیه کیان رهوانه ئهکا بۆلای ههرد جیگهیه چۆن خوای مهزن ئارهزوی ههپی.

﴿ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ ﴾ وه خوای مهزن ئهوه ههوره ئهگپری به چهند پارچهیهك، ههرد پارچهیه کیان رهوانه ئهکا بۆلای جیگهیه، دواپی تۆ باران ئهبینی دلۆپ دلۆپ دینه خوارهوه لهناو ههورهوه.

﴿ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴾ دوواپی خوای مهزن ئهوه بارانهی گهپانده شار و خاك و كشت و كالى كهس ئارهزوی ههپی لهپهنده کانی خوی کوتوپر ئهوه بهپندهی خوا شادمان و دلخۆش ئهبن و موژده ئهدهن به یه کزی.

بۆ زانین: بیگومان ئهوه بارانهی خوای مهزن دروستی کردوه جیاوازن له یه کزی له بارهی زۆری و کهمی، له بون و له نهبن به گوپرهی جیاوازی بایه کان ههپانه به بهردهوامی ئهوه بایانه ههرد، ههپانه ئهوه بایانه له کاتیکی تابهتیدا پهیدا ئهپی، ههرد بهوه جۆرهپش باران ئهباری: له ههردی جیگهدا بهردهوامه و ههموکاتی ئهباری وه ك كیشوهی ئهمریکای باکور و باشور و خۆرئاوای کیشوهی ئهوروپا، له شوپنه کانی هیللی ناوهراستی زهوی ههرد له هاویندا باران ئهباری و پپی ئهوتوی: بارانی وهززی، له ههردیمه کانی دهریای سپی ناوهراست له زستانا باران ئهباری، جیگه دهشتایه کان به کهمی بارانیان لی ئهباری، ئهوانه ههموویان به گوپرهی ویستی خوای مهزله.

﴿ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِّنْ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ ﴾ وه بهراستی دانیشتروانی ئهوه شوپنه له پپش ئهوهی که باران بباری بهسهرپانا له پپش پهیدا بوونی ههرووباران بسی ئومیدبوون له بارانی باران و چاوهروانی بارانیان ئهکرد.

﴿ فَانْظُرْ إِلَى آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُخْبِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ﴾ دواپی تۆ تهماشای بکه بۆلای نیشاکانی باران دواپی بارینی که چاکهی خوای مهزله چۆن خوای زهوی زیندوو ئهکاتهوه. دواپی مردنی و ووشکبوونی بههوی بارانهوه سهوز ههله گهپی به پرووهك و درهخته کانیهوه.

﴿ إِنَّ ذَلِكَ لَمُخْبِي الْمَوْتِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴾ بهراستی ئهوه دهستهلاتهی زهوی زیندوو کردوه تهوه دواپی مردن و ووشکبوونی ههرد ئهوه کهسهی مردووان زیندوو ئهکاتهوه له رۆزی دواپیدا و خوای مهزن دهستهلاتی بهسهر ههموو شتیکا ههیه و خاوهنی توانایه.

﴿وَلَيْنَ أَرْسَلْنَا رَحْمَةً مِّنْ فَرَآؤُهُ مُصْفَرًّا لَّظَلُّوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ﴾ و نه گهر ئیمه بایه کمان ره وانه بکر دایه چاکه ی تیدا نه بویه و هه وری پیدانه کردایه، دوا یی نهو بی باوه پانه کشت و کالی خویانیان نه بینی زهر دهلگه را و، دوا ی سه و زاید تی به راستی نهوان دوا ی نهوه کشت و کالی خویانیانی زهر دبهوه گهر آن بی باوه به چاکانه ی خوا ی مه زن به خشیبوی بهوان له وه به در له کاتی هه زانیدا و سوپاسیان نه کردن.

فَإِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تَسْمِعُ النُّفُسَ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا
مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالِنِهِمْ إِنْ تَسْمِعُ إِلَّا
مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ
قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾
وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ
كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ
لَقَدْ لَبِثْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ
وَلَكِنَّا كُنَّا كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا
لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ
لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾ كَذَلِكَ
يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ فَأَصْبِرْ إِنَّ
وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

﴿ فَإِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْمُوتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ ﴾ دواپی به راستی تو ناتوانی گفت و گوی خوت بیستی به مردوان، نهو بی باوه رانه وهك مردوان تهمن خوارنابن، بیستیش نزمی تی ههستی مروفایه تییه و، تو ناتوانی دهنگی خوت بیستی به ناده میزاده که ره کان بتهوی بانگی بکهی.

﴿ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴾ کاتی نهو بی باوه رانه واز بهین له باوه رهیان به توو پشت بکه نه راستی و رونه کن بو لای تو به جزوی بیانهوی راستی بیسن نهو بی باوه رانه وهك که ره وانه و دلیان مردوه له ناستی راستی.

﴿ وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعْ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ وه تو توانای شاره زایی کردنی که سانیکت نی یه کویرین و ریگهی نه بین لایان بدهی له گومرایی خویان، گفتوگوی تو نابسن و کاریان تی ناکا، تو ناموزگاری خوت نایستی بهو بی باوه رانه مه گهر که سی بیسی باوه ربهیتی به ناوه رۆکی نایه ته کانی قورنانی نیمه، دواپی نهوان فرمانبرداری شتی بن تو فرمانیان بی نهدهی.

﴿ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ﴾ خوی مه زن که سینی نهو تو تیه ئیوهی دروست کردو له شتیکی لاوازو بی نرخ وهك دلۆپی ناو له پاشا پلهیه له خوی مه زن هیژ وتوانا و نهقلی به خشی به ئیوه له دواپی نهو لاوازییهی ههتان بوو بونه خاوهن توانا و بهر یوه بردنی کاری خومان.

﴿ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴾ له پاشا خوی مه زن ئیوه نه گهریته وه له دواپی نهو هیژ و توانا و نهقله وه بۆلای لاوازیه تر بو لای پیری و لاوازی لهش و نهقل، خوی مه زن دروست نهکا شتی ئاره زۆی هه بی له لاوازی و هیژ و گهنجی و پیری و خوا نه زانی به شتی چاک بی بو هه مو بوونه وه ران، توانای ههیه بو گورانی هه موو شتی و لا بردنی شتی و دانانی شتی تر له جیگه یا.

﴿ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُفْكَوْنُ ﴾ وه رۆزی پهیدا نه بی رۆزی دواپی و را کردنی ناده میزاد بو وهستان له خزمهت خوادا تاوانباران سویند نهخون له جیهاندا نه ماونه ته وه ماوهیه کی کهم نه بی، هه ره جو ره ی لایاندا بوو له شتی چاکه ی نهوانی تیدابو باوه ریان به رۆزی دواپی نه هیتابوو، ههروایش له رۆزی دواپی سویند نهخون، ماوهیه کی کهم له جیهاندا ماونه ته وه.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ ﴾ وه که سانیکی نهو تو به خشرابوو بهوان زانیاری راستی و باوه رهیان به خوی مه زن له پیغه مبه ران و فریشته کان ووتیان به راستی له نامه ی خوی مه زندا تو مار کراوه، وه ماوهیه خوی و یستویه تی عینیته وه له جیهاندا نهو ماوهیه یش فرمانی پندراوه به سه ری بهن له گۆره کانتانا لای زانیاری

خوایه و کهس نایزانی، ئیتر سودی له سویند خواردنی ئیوه دا نیه چهنده له گۆره کانتانا ماونه تهوه، ئیوه برواتان بهم رۆژه نه بو.

﴿ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ دواپی ئهم رۆژی زیندو بو نه وهیه ئهو رۆژهیه ئیوه برواتان پی نه بو، به لام ئیوه نه تان نه زانی توشی ئهم رۆژه ئه بن و کویر و کهرپوون و راستیتان نه ئه بیست و نه تان نه بین.

﴿ قَيَوْمٌ لَا يَنْفَعُ الدِّينَ ظَلَمُوا مَغْدِرَتَهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴾ دواپی له م رۆژه دا بیانو هینانه وهی بی باوه ران سود به کهسانیکی ئه وتو نابه خشی سته میان له خویان کردوه و باوه ریان نه هیناوه بهم رۆژه ئهو ئاواته یان جیگه ی خوی ناگرئ بگه رپنه وه بۆلای جیهان له بهر نه وهی باوه ربه یین، رازی نا کرین و وازیان لی ئه هینرئ هه ر له سه رگه ردانی و خهفه تباری و سزادا بژین.

﴿ وَلَقَدْ صَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ﴾ وه ئیمه پرووغان کردوه تهوه بو ئاده میزا له ناو قورئانی پیرۆزدا هه مو وینده به بۆیان له سه ر راستی موحه مه د و راستی رۆژی دواپی، ئیتر بیانویان لی وه ناگیریت.

﴿ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴾ وه به راستی ئه گه ر تو برۆی بۆلای بی باوه ران به به لگه یه کی زۆر په ک خه ر و ئاشکرا نه وه نه ده دلیان په قه به راستی کهسانیکی ئه وتو باوه ریان نه هیناوه ئه یین: ئیوه ی باوه ردار دوا ی هه یج شتی نه که وتوون و مه گه ر ئیوه دوا ی کاریکی پرووچی ئه وتو که وتوون پیغه مه به ره که تان جادوی لیکه ردون.

﴿ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ هه ر به و جوړه ی مۆردراوه به سه ر دلی بی باوه راندا خوا ی مه زن مۆر ئه دا به سه ر دلی کهسانیکی ئه وتو دا دوا ی زانیاری ناکه ون و دلیان داخوا و باوه ر و زانیاری ناچیته ناوی و کاری په ک خه ر کاریان تی ناکا.

﴿ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴾ دواپی تو ئارام بگه ره له سه ر ئازاری بی باوه ران. به راستی به ئینی خوا ی مه زن راسته و ئایینی ئیسلام سه ر ئه خا به سه ر هه موو ئایینه کانی تر دا و یارمه تی تو ئه دا و بی ئومید مه به له گه یاندنی فه رمانی خوا ی مه زندا، زۆری بی ناچی ئایینی ئیسلام خو رئاوا و خو ر هه لات ئه گرپنه وه و، کهسانیکی ئه وتو باوه ریان به رۆژی دواپی نیه تو توشی خه فته ت و دلگه رانی و ئازار ناکه ن و باری تو ی پی گران بکه ن، به هوی به درۆ خسته وه ی تو و سوکا به تی کردن به تو.

به یاری ده ی خوا ی مه زن کو تایی پی هات

﴿﴾ سوره تی لوقمان ﴿﴾

له مدكه هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۳۴) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم ﴿۱﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿۲﴾ هُدًى وَرَحْمَةً
لِّلْمُحْسِنِينَ ﴿۳﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿۴﴾ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۵﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ
لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿۶﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا
كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَن فِي أُذُنِهِ قِرَافٍ شِرَّةٌ يُعَذَابُ آلِمْ ﴿۷﴾
إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ﴿۸﴾
خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۹﴾ خَلَقَ
السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَقَالَ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِي أَن تَمِيدَ
بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَأْنَا فِيهَا
مِن كُلِّ نَوْعٍ كَرِيمٍ ﴿۱۰﴾ هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا
خَلَقَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ ؕ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۱۱﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

به‌ناوی خوی به‌خشنده‌ی میهره‌بان

﴿الم﴾ مانای ئەو پیتانه‌یه له سوره‌تی ئەلبه‌قهره و هه‌ندێ له سوره‌ته‌کانی تردا باسیان کراوه.
﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ﴾ ئەو نایه‌تانه‌ی پێک هاتوون لهو پیتانه‌ی نایه‌تی نامیه‌یه‌کن پێر
له زانست و زانین له لایه‌ن خوی مه‌زنه‌وه ئیزاروه بۆ سه‌ر موحه‌مه‌د.
﴿هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾ ئەو نامیه‌یه‌ شاره‌زا‌که‌ره بۆ ئەو ئاده‌میزاده
چا‌که‌که‌رانه‌ی ئەوتۆ به‌رده‌وامن له‌سه‌ر چا‌که و نوێژکردن و ئاسایش و خوشیه‌ بۆیان.
﴿وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ﴾ وه‌ که‌سانێکن زه‌کاتی سامانی خویان ئەده‌ن به‌و
که‌سانه‌ شایسته‌ی ئەوه‌ن زه‌کاتیان به‌دریتی و ئەو که‌سانه‌ ئەوانه‌ن باوه‌ری بێگومان ئەه‌یتن به‌
پۆزی دوا‌یی.

﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وه‌ ئەو که‌سانه‌ ئەوانه‌ن پزگاریان
ئەبێ له‌ سزای خوی مه‌زن و توشی به‌ختیاری و سه‌ربه‌رزی ئەبن له‌ پۆزی دوا‌ییدا.
﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ وه‌ هه‌ندیکه‌ له‌
ئاده‌میزاد که‌سه‌ی گه‌ت و گۆی پڕو‌بو‌چ ئەکړی بۆ ئەوه‌ ئاده‌میزاد لابه‌دن له‌ ڕێگه‌ی راستی ئایین
و له‌ بیستنی قورئانی پیرۆز به‌بێ ئەوه‌ی بیرکه‌نده‌وه له‌ چا‌ک و له‌ خراپ و بزانه‌ن ئەو کاره‌ی
خویان زۆر بێ‌سووده‌.

﴿وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ وه‌ له‌به‌ر ئەوه‌ی ڕێگه‌ی ئایینی خوا و نایه‌ته‌کانی
قورئان بکه‌ن به‌ گالته‌ی خویان و گوێیان لێ نه‌گێڕی، بۆ ئەو که‌سانه‌ هه‌یه‌ سزایه‌ توشی پ‌سوا‌یی
و بێ‌نرخیان بکا.

ئەو نایه‌ته‌ له‌وه‌وه‌ هاتوه‌ته‌ خواره‌وه: نه‌زری کۆری خه‌رسی کۆری که‌له‌ه‌ بۆ بازرگانی چوه‌
هیه‌ر هه‌والی عه‌جه‌مه‌کانی ک‌ری و ئە‌ی گێڕایه‌وه‌ بۆ قور‌ه‌یشیه‌کان و ئە‌یووت: موحه‌مه‌د
هه‌والی عاده‌و سه‌مود باس ئەکا، منیش باسی پ‌وسته‌م و ئەسه‌ف‌ه‌ندیار و کیسه‌راکانتان بۆ ئە‌که‌م،
به‌و بۆنه‌وه‌ وازیان له‌ بیستنی قورئان ه‌یتا.

بۆ زانین: شتی پ‌رو‌بو‌چ و بێ‌سو‌د هه‌مو شتی ئە‌گ‌رت‌سه‌وه‌ وه‌ ئاده‌میزاد توشی خراپه‌ بکه‌ن و
فیری کاری ناره‌وا‌یان بکه‌ن، ئێ‌تر گۆڕانی بێ‌ یا‌ پ‌و‌ژنامه و فیلم و شتی تر.
﴿وَإِذَا تُنْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّى مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا﴾ وه‌ هه‌رکاتی بخوێن‌رت‌سه‌وه‌ نایه‌تی
نامه‌ی ئێمه‌ به‌سه‌ر ئەو که‌سه‌دا واز له‌ بیستنی ئەو نایه‌تانه‌ ئەه‌یتی خۆی به‌گه‌وره‌ دانه‌نی و
به‌بێ‌نرخیان دانه‌نی. وه‌ که‌نه‌وه‌ی ئەو نایه‌تانه‌ی نه‌بیستنی.

﴿كَأَن فِي أذُنِهِ قِرْأَةً بَعْدَآبٍ أَلَيْمٍ﴾ وه‌ک ئەوه‌ی له‌ ناو هه‌ردوو گوێچه‌یا که‌ری
به‌یده‌ابویی و ه‌یچ شتی نه‌بیستی، دوا‌یی تۆ موژده‌ بده‌ به‌و که‌سه‌ به‌ سزایه‌ خاوه‌ن ئازاره‌.

ته‌فسیری زمان‌کۆ‌یی

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ خَالِدِينَ فِيهَا﴾ به راستی که سانیکی نهوتو باوهریان هیئاره و کردهوه چاکه کانیان کردوه، بو نهو که سانه هدیسه بههشت به خوشی رانه بویرن له ناویانا بههدهموو جوړه رابواردن و خوشیه که وه، به بهرده و امی له ناویانا هدهمو کاتی و دهرناکریت.

﴿وَعَذَابُ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ خوا به لئینی داوه نهو شتانه دیان بداتی و به لئینی خوی مهزن راسته و خوا زور بهدهسته لاته هیچ که سی ریگه له به لئینی ناگری، نهوهی خوا نه دیکا به گویره ی زانسته و له جیگه ی خوی دا داینه ی.

﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا﴾ خوی مهزن ناسمانه کانی له ژورور نیوه وه درووست کردون و وهستان به یی نهوه ی دانراین له سهر کوله که یه نه یه لی بکه ونه خواره وه نیوه نهو ناسمانانه نه بین. به لکو خوی مهزن یاسای راکیشانی گشتی داناوه بو هدهمو نه ستریه به به جوړیکی تایه تی بو ههریه که یان و هدرخوا نه یزانی.

﴿وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ﴾ وه خوی مهزن دایناوه له ناو زهوی دا چندین کیو بهش کراون به سهر پرووی زهویدا به بهیره پرؤ گرامیکی تایه تی له بهر نهوه ی زهوی نه جو لی به نیوه و گهرده لول و توز له نیوه کهم کاته وه، نهو کیوانه هدیانه له سهره وهن نیوه نه یان بین، هدیانه له ناو دهریاکانان.

خوی مهزن بلاوی کرده ته وه له سهر زهوی له هدهمو جوړه شتی نه رو ن به سهر زهوی دا به ناسماندا هوی ژپانی خویان مسوگر نه کهن.

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ﴾ وه نیمه ناردو و مانه ته خواره وه له هدهوری ناسمانه وه ناو بی، دوا ی نیمه رواندو مانه له زهوی دا له هدهموو جوړه شتیکی جوان و بهریز و جوړاو جوړ و به نرخ.

﴿هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ نهو شتانه ی باسکران وه نیو بینتان دروستکراوی خوی مهزن، دوا ی نیوه نیشانی منی بذهن که سانیکی نهوتو له جگه ی خوا چ شتیکیان دروست کرده؟ به لکو سته مکاران و بی باوه ران له ناو گومرای به کی زور ناسکرادان و ریگه ی زور خرایان گرتوه.

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا لُقْمَنَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ١٢ وَإِذْ قَالَ لُقْمَنُ لَابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَبْنَىٰ لَا تَشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ

لُظْلِمَ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ
وَهَنَا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّلَهُ فِي عَمَلَيْنِ أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ
إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٤﴾ وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا
وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنْابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ يَبْنِيْ إِنَّهَا إِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ
خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ
بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ ﴿١٦﴾ يَبْنِيْ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَامْرُ
بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ
مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ
مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿١٨﴾ وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ
وَاعْصِصْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ ﴿١٩﴾

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ﴾ وه به راستى نيمه به خشيو مان به لوقمان
زانبارى و نه قلى تهواو به جزوى همو شتيكى راست و دروستى له نايين و خوا به رستى و
كومه لايه تيدا نه زانى و كارى به نه كردن، نيمه پيمان ووت: تو سوياسى خوا بكه، چونكه
سوه كهى هدر يو خوت نه گه رفته وه.

لوقمانى كورى باعوراو له نه وهى نازره كورى خوشكى نه يوب يا كور خوشكى دايكى
نهيوبه، هزار سال زياوه، به خزمت داوود گه يشتوه و زانستى لى وه رگرتوه، بهر له بوونى

ته تفسيرى زمانا كويى

سورہ تی ﴿لوقمان﴾

جزمی ﴿ بیست و یه کهم ﴾

داود بە پېغەمبەر وولامى پرسیارى دانیشتوانى بۆ روونکردوونەتەو، زۆربەى زانیان لەسەر ئەوێن پېغەمبەر نەبوە پیاویکی چاکى خوا بوە، خاوەنى ئەقڵ و زانستى بوە لە کاتى خۆى دا و دەرونیکی پاکى هەبوە.

﴿وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾ و هدر کدستی سواسی
خوای کردی، دوايي به راستی سواسی هدر بۆ سودی خوئی کردوه و، هدر کدستی بی سواسی
خوای کردی، دوايي به راستی خوای مدزن پیوستی به هیچ کدستی نی، خوای مدزن شایسته
سواسه به تنها.

دوای نهوهی خوای مدزن باسی لوقمانی به چاکه کرد، باسی هندی ئاموژگاری لوقمان بو کوره کدی نه کا، وه ک خوای گدوره نه فرموی:

﴿وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ تۆ بیری ئەو کاتە بکەرەوێ لوقمان بە کۆرە کە ی خۆی ووت و ئەو ئامۆژگاری ئە کرد: ئە ی کۆر ی خۆم: تۆ هاوێش بۆ خوا دامەنێ لە پەرستندا بە راستی هاوێش دانان سەستەمیکێ زۆر گەورە یە. خۆای مەزن دوا ی ئەو ئامۆژگاری یە لوقمان ئە فەر موی:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ﴾ و ئیمه فدرماغان داوه به ئاده میزاد که چاکه بکەن لە گەل باوک و دایکانا، دایکیان ئهوانیان هه لگرتوه له منالدهانیاندا ئازار له سەر ئازار و ئیش: ئازاری هه لگرتنی منالده که، ئازاری ژانی منالیون، ئازاری دانانی منالدهی کهی، ئازاری شیر دانی به منالده کهی، ههتا منالده که گه وره تربیی ئازاری ژۆرتیه، دایک دوو سال شیر ئه دا به منالده کهی دواي دوو سال له شیر ئه ییر پته وه ئه و رسته یه به لگه یه له سەر ئه وه ی لای ژوروی شیر دان دوو ساله:

﴿أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلَوْلَا ذِكُّكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ﴾^۱ فدرمانان دا به ئادهمیزاد سوپاسی من و دایک و باوکانیان بکهن، هەر بۆلای منه گه‌ڕانه‌وه‌ی ئادهمیزاد بۆ پرسیارکردن له‌وان له‌سه‌ر سوپاسی من و دایک و باوکیان له‌ روژی دواییدا.

﴿وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا﴾ ۞ وه نه گدر باوك و دايك له گهل تۆ بهدهمو جورئ كوششي خويانيان به كارهيئا له سدر نه وهی تۆ بكه ی به هاوبهش بۆمن له پهرستندا به شتی كه نهو شته هه رنه به وه و شایسته ی نیه تۆ پیی نازانی وهك بته كان، دوايی تۆ لهو شته دا په پیره وهی دايك و باوكت مه كه، چونكه نابیی په پیره وهی جگه ی خوا بكری به یی فهرمانی خوا ی مه زن.

﴿وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا ۖ وَاتَّبَعَ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ﴾ وه تو هاوریتی باوک و دایکت بکه له زانیی جیهاندا وهك منالیککی خاوهن چاکه له شتیکا زیان بهتو ناگهینیه له ئاییندا و درزی یاسای ئاین ندهی و، تو دواى رینگدی کهسێ بکهوه گهراپیتوه بۆلای من به نیازیککی پاکهوه.

﴿ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ له پاشا هەر بۆلای منه گهڕانهوهی ئێوه له
 رۆژی دواییدا، دواى من ههواڵ ئەدهم به ئێوه بهشتی ئێوه ئەیکدن له جیهاندا له چاک و له
 خراپ.

﴿يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ﴾ نهی کوری خوم: بهراستی نه گهر تو به نه دازهی کیشانهی دانهیه له تووی خهرته لهیی، دواپی تو له ناوی بهردیکی رهقدابی یا له نیواسمانه کاندایا له ناو زه ویدا بی خوای مهزن نهو تووه دهرنه هیتی له رژی دواپیدا بۆ پرسیار و وولام پاداشت و توله. به راستی زانستی خوای مهزن نه گاته لای ههموو شتیکی نهیتی، ناگاداری جینگهی ههموو شتیکه.

میژوونووسان له بارهی زانا و زیره کی لوقمانه وه زور شتیان نووسیوه وتویانه: لوقمان بهندهیه کی بی نرخ بوه لای گه وره کهی خوی، رژی له گهل بهنده کانی تریدا ناردی بۆ ناو باخ و هه ندی میوهی بۆ بهینن، کاتی گه یشتنه ناو باخ جگه له لوقمان بهنده کانی تر ههموو میوه کهیان خوارد، بهنده کان پیلانیکیان بۆ لوقمان ساخته هیتا و ووتیان: لوقمان ههموو میوه کهی خوارد، گه وره کهیان کاتی پرسپاری له لوقمان کرد ووتی: تو دهرمانی بده به ههموومان برشینده وه نهو کاته بۆمان دهرنه که ویت کیمان میوه مان خواردوه، کاتی رشانده پیلانه کهیان یه خهی بهنده کانی تری گرت. جاری تر گه وره کهی لوقمان گره وی کرد له گهل تاقمی ناوی دهریاچه یه کی دیاریکراو بخوا، کاتی هوشی کرده وه بۆی دهر کهوت گره وه کهی دۆراندوه، پهنای برد بۆلای لوقمان، ووتی بهو تاقمه: نیوه نه بی نهو ناوانه ی نه رژیته ناو نهو دهریاچه یه وه لایان دهن نه رژیته ناو نهو دهریاچه یه وه، نهوان ووتیان: ناتوانین. لوقمان ووتی: گره وی له سهر خواردنه وی ناوی دهریاچه که کرده نهک له سهر خواردنه وی ناوی نهو ههمو روبرانه نه رژیته ناوی.

﴿يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ نهی کوری خوم: پیوسته تو بهردهوام بی بۆ کردنی نویره کان و، تو فهران بده به چاکه و ریگه بگره له خراپه کردنی ناده میزاد به گویره ی توانای خوت.

﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ وه تو نارام بگره له سهر شتی توشی تو نه بی له نازاری ناده میزاد. به راستی نارامگرتن هه ندیکه له سهر بهردهوامبون له سهر راستی و لهو شتانهی خوای گه وره فهرمانی داوه به کردنی و پیوسته بکری.

﴿وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا﴾ وه تو پرووی خوت به ده عییه وهرمه گپره له ناده میزاد و به بی نرخیان بزانی و، تو مهرۆ به سهر زه ویدا و به ده عییه و ده ماروه.

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُجِبُ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ﴾ به راستی خوای مهزن ههمو که سی خوی به گه وره بگری و شانازی به پله ویاپه و دارایی خوی بکا خوشی ناوی.

﴿وَأَقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ﴾ وه تو له ریشتی خوتا مام ناوه ندی به نه زور به پله برۆ و نه زور له سهر خو و ریزی جگهی خوت لابی و، تو دهنگی خوت نرم بکهره وه به گویره ی پیوست. به راستی خراپترین دهنگ دهنگی گری دریره و له ههموو دهنگی گه وره تره.

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ
 عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَهْرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ
 بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّنِيرٍ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا
 مَا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ
 الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٢١﴾ وَمَن يُسَلِّمْ
 وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ
 وَإِلَى اللَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٢٢﴾ وَمَن كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ
 إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ
 ﴿٢٣﴾ نُمْنِعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٢٤﴾
 وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ لِلَّهِ مَّا فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ
 مِن شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُم مِّن بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ
 مَا نَفِذْتَ كَلِمَتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾ مَا خَلَقَكُمْ
 وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ تا یا نبیوه نه تان زانیوه

بهراستی خوی گه وره شتی له ناو ناسمانه کان و له ناو زه ویدان رامی کردوه بو سودی نبیوه، وهک

مانگ و خور و نه‌ستیره‌کان بز روناکی و گهرمایی و شتی له‌ناو زه‌وی دایه، وینه‌ی کیره‌کان و بیابان و و کانگا‌کان و دره‌خت و گیا و گیانله‌به‌ران.

﴿وَأَسْبَغْ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً﴾ وه خوی مدزن چاکه‌ی ناشکرا و نه‌ینی خوی ته‌واو کردوه به‌سهر ئی‌توه‌دا، چاکه ناشکرا‌کانی وه‌ک چاو و گو‌یچکه و زمان و نه‌ندامه‌کانی تر و ده‌رمان و کاره‌با و زورشتی تر، چاکه نه‌ینه‌کان وه‌ک دل و نه‌قل و زانست که به‌چاو ناییرین، هه‌مو رۆژی خوی مدزن چاکه‌یه نه‌به‌خشی به‌ئیوه و به‌تازه‌یی بۆمانی دروست نه‌کا که به‌بیر تانا نه‌هاتوه، به‌وینه‌ی فرۆکه و کۆمپیوتەر و ئینتەرنیت.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُبِينٍ﴾ وه هه‌ندی له‌ئاده‌میزاد هه‌یه که‌سی و دۆژمنایه و گفتوگۆی خراب نه‌کا له‌باره‌ی یه‌کی‌تی و ئایینی خواوه به‌یی به‌لگه و زانستی و به‌یی شاره‌زابوونی بۆلای راستی، به‌و نامه‌یه راستی بز روون نه‌کاته‌وه. ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءُنَا﴾ وه هه‌رکاتی بی‌ژرایه به‌بت په‌رستان: ئی‌وه دوا‌ی شتی به‌که‌ون خوا ناردوو‌یه‌ته‌ خواره‌وه، نه‌یان ووت: به‌لکو ئیمه‌ دوا‌ی شتی نه‌که‌وین له‌ باوبایرانمان ده‌ست که‌وتوو‌ه له‌سهر نه‌و شته‌بوون.

﴿أَوَلَوْ كَانَ الشَّيْطَانُ يَدْعُهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ﴾ ئایا نه‌وان دوا‌ی باوکیان نه‌که‌ون با وه‌کو شه‌یتان بانگی نه‌وان بکا بۆلای سزایه‌کی زۆر سه‌ختی نا‌گری کلپه‌داری دۆزه‌خ؟ ﴿وَمَنْ يُسَلِّمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ﴾ وه هه‌رکه‌سی به‌ نیازی پاکه‌وه په‌رستن بز خوی ته‌نها بکا و هه‌مو کارێکی خوی هه‌واله‌ی لای خوا بکا و، نه‌و که‌سه به‌کردار و گرفتار و به‌دل چاکه‌که‌ربن، دوا‌یی به‌راستی نه‌و که‌سه ده‌ستی گرتوه به‌ ئایینیکی زۆر په‌هیزی وای ته‌کی‌شی بۆلای رزگاری و سه‌رکه‌وتن.

﴿وَالِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾ وه بۆلای خوی مدزن نه‌که‌رپته‌وه کۆتایی هه‌مو کاری نه‌ک بۆلای جگه‌ی خوا.

﴿وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ وه هه‌رکه‌سی باوه‌ری نه‌هینایی به‌و ئایینه به‌هیزه، دوا‌یی بی‌باوه‌ری نه‌و که‌سه تو‌خه‌فته‌بار نه‌کا، بۆلای ئیمه‌یه گه‌رانه‌وه‌ی نه‌وان، دوا‌یی ئیمه‌ هه‌وال ته‌ده‌ین به‌وان به‌شتی نه‌وان کردوو‌یان له‌ جیهاندا. به‌راستی خوی مدزن ته‌زانی به‌شتی په‌نه‌انیان داوه له‌ دنیانا و به‌ده‌رونیانا نه‌روا. ﴿لَمَّا نَسَبْنَاهُمْ قُلُوبًا ثُمَّ نَضَّضْنَاهُمْ إِلَىٰ غُلَظٍ﴾ ئیمه‌ وازیان لی‌ته‌هین ماوه‌یه‌کی کورت له‌ جیهاندا، رابو‌ین له‌ناویا به‌ ئاره‌زۆی خو‌یان، له‌پاشا ئیمه‌ نه‌وان نه‌نیرین بۆلای سزایه‌کی زۆر سه‌خت له‌ناو نا‌گری دۆزه‌خدا.

﴿وَلَكِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وه نه‌که‌ر تو‌ پرسیاربه‌کی له‌بی باوه‌ران چ که‌سی ئاسمانه‌کان و زه‌وی دروست

کردوه، بهراستی له وولامدا ئەلێن. خۆی گهواره دروستی کردوون. تۆ بڵێی: هه‌مو سوپاس و ستایشی بۆ خۆی مه‌زنه. به‌لکو زۆرتر له‌و بێ‌باوه‌رانه ته‌ماشای کاری خوا ناکه‌ن رایان بکێشی بۆلا زانیاری و ڕێگهی راست.

﴿لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ هه‌ر بۆ خۆی گهواره‌یه شتی له ئاسمانه‌کان و شتی له‌ناو زه‌وی‌دان و بۆ جگه‌ی خوانین. به‌راستی خوا هه‌ر ئەو خۆایه‌یه پێویستی به‌هیچ که‌سی نه‌یه، شایسته‌ی هه‌مو جو‌ره سوپاس و ستایشیکه.

﴿وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ وه به‌راستی هه‌مو دره‌ختی سه‌وز به‌ له‌ روی زه‌ویدا به‌یترین و بکری به‌ خامه و پێتووس و، ئاوی ده‌ریا یارمه‌تی بدا و بکری به‌ موره‌که‌ب بۆی و پێتووسه‌که‌ بکری به‌و ده‌ریایه‌دا و دوا‌یی پێ هات، له‌ دوا‌ییدا هه‌ر جه‌وت زه‌ریاکانی جیهان به‌یترین و بخرینه‌سه‌ر ده‌ریاکه‌ی تر و به‌کاربه‌یترین هه‌تا کۆتایی یان پێ‌دای و پێتوسه‌کانیش له‌ناو ئە‌چن، فه‌رموده‌و زانیاری‌یه‌کانی خۆی مه‌زن کۆتایی یان پێ‌نایه، پێتوسه‌کان و هه‌مو ئاوی ده‌ریاکان کۆتایان پێ‌دای فه‌رموده‌کانی خوا ته‌واوانایی و هه‌ر ئە‌میته‌وه. به‌ راستی خوا زۆر به‌ده‌سته‌لاته، هه‌مو شتی له‌ جیگه‌ی شیای خۆی دا‌ئه‌نێ.

بۆ زانین: مانای وانیه ئە‌گه‌ر زۆرتر له‌ پێتوسی هه‌مو دره‌خت و زۆرتر له‌ جه‌وت زه‌ریاکان و ڕوباره‌کان به‌یترێ فه‌رموده‌ی خوا کۆتایی پێ‌دای. به‌لکو مه‌به‌ست ئە‌وه خۆی مه‌زن وێنه‌ بۆ بێ‌باوه‌ران ئە‌میته‌وه به‌ گوێ‌یه‌ی ئە‌قل و زانستی ئە‌وان.

﴿مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَحْيَاكُمْ إِلَّا تَحْفُظُهُ وَاحِدَةٌ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ دروستکردنی ئێ‌وه و هه‌مو گیانداران و زیندوکردنه‌ویان وه‌ک دروستکردن و زیندووبونه‌وی تاکه‌ که‌سیکه. به‌راستی خۆی مه‌زن گه‌فتوگۆی بێ‌باوه‌ران نه‌بێ‌سی، ئە‌زانێ به‌و بوختانانیان، له‌مه‌و پاش پرسیاریان لی‌ئه‌کری. هۆی هاته‌ن‌ه‌واره‌وی ئە‌و ئایه‌ته‌ نه‌ویه: ئوبه‌ی کوری خه‌لف و هه‌ندێ له‌ هاو‌ڕێکانی وتیان: چۆن ئە‌و هه‌مو گیاندارانه‌ به‌یه‌که‌جار و له‌ یه‌ک کاتا جاری تر به‌ تازه‌یی دروست ئە‌کرینه‌وه، له‌ کاتی‌کا ئاده‌میزاد له‌ کاتی دانانی له‌ منال‌دانا هه‌تا کاتی له‌دایکبوونی پله‌ی جو‌راو جو‌ر ئە‌بێ، خۆی مه‌زن فه‌رموی: دروستکردنی ئاده‌میزاد و گیانداران هه‌مویان و زیندوکردنه‌ویان له‌ ڕۆژی دوا‌ییدا شایسته‌ی ماندووبون نین بۆ خۆی گه‌وره دروستکردنیان و زیندووبونه‌ویان وه‌ک دروستکردن و زیندووبونه‌وی یه‌ک که‌سه، ئە‌وه‌ی لای ئاده‌میزاد گرانبی لای خوا ئاسانه.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ
وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ

بِمَا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ ﴿٢٩﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يَدْعُونَ
 مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ
 الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ
 فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾ وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَاجٌ
 كَاطِلٌ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ
 فَمِنْهُمْ مُقْنَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ ﴿٣٢﴾

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ نایا تو نازانی به‌راستی خوای
 مه‌زن شه‌وو‌روژی دروستکردن و کاتی یه‌کیکیان نه‌با به‌ناو کاتی نه‌وی تریانا، یه‌کیکیان دریژ
 نه‌بی و نه‌وی تریان کورت نه‌بی، کاتی وا نه‌بی روژ له‌ناو نیوه‌ی گوی زه‌بدایه و شه‌و له
 نیوه‌که‌ی تریایه‌تی، نه‌ویش به‌هوی گه‌رانی زه‌وی‌دا به‌ده‌وری خو‌یا و به‌ده‌وری خو‌ردا.
 ﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ كُلٌّ يَجْرِي إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ وه‌خوای
 گه‌وره‌خو‌ر و مانگی رام کرده‌بو سودی نیوه، به‌جو‌ری دروستی کردون و سودیان بو
 ناده‌میزاد هه‌بی، هه‌ریه‌که‌یان نه‌رو‌ن به‌جی‌گه‌ی دیاری‌کراوی خو‌یانا هه‌تا نه‌و کاته‌ی خوا دیاری
 کرده‌که‌ روژی دواییه، نه‌و کاته‌ کو‌تایی به‌هاتو‌جو‌یان دیت و، به‌راستی خوای مه‌زن
 نا‌گارداری شتی‌که‌ نیوه‌ بی‌که‌ن له‌ چاک و له‌خراب.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنْ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾ نه‌و
 کارانه‌ی نه‌وتو‌خوا کردونی، بو نه‌ویه‌که‌ به‌راستی نیوه‌ بزانه‌ هه‌ر خوا راسته و دروست نی‌یه
 هاوبه‌شی بو دانه‌ری و، نه‌وه‌ی نیوه‌ نه‌په‌رستن هه‌ر نه‌و بو‌چه‌له‌ جگه‌ی خوای گه‌وره و،
 به‌راستی هه‌ر خوا بالا‌داسته و له‌هه‌موو شتی گه‌وره‌تر.

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ﴾ نایا تو نه‌ترانیوه‌که‌
 به‌راستی که‌شتی نه‌روا به‌ناو ده‌ریادا به‌هوی چاکه و دیاری‌کردنی خوا بو نیوه‌بو سودی نیوه
 رامی کرده، له‌به‌ر نه‌وه‌ی هه‌ندئ له‌ به‌ل‌گه‌کان له‌سه‌ر توانای خو‌ی نیشانی نیوه‌ی بدا.
 ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ به‌راستی له‌هاتو‌جو‌ی که‌شتی به‌ناو ده‌ریادا
 چه‌ندین به‌ل‌گه‌ی نا‌شکرا هه‌ن بو هه‌مو که‌ستی نارامی زو‌ر هه‌بی له‌سه‌ر شتی خوای دیاری کرده
 بو هه‌مو که‌ستی سو‌یاسی خوا بکا له‌سه‌ر چاکه‌ زو‌ره‌کانی خوای گه‌وره‌بو‌مان.

ته‌فسیری زمان‌کویی

﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظَّلْلِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ وہ ہر کاتی شہبزی گہورہی دہریا بی باورانی ناو کھشتیہ کھی داپوشی و ناو بہرزبووہیوہ بہم لاولای کھشتیہ کھدا بہویشی شتی سیہر بکا بہلای سہریانا وہ ک کیوکی گہورہ نہو کاتہ نہو بی باوہرانیہ بہ نیازی پاکہوہ لہخوا نہ پارتنہوہ و رزگاریان بکا لہ نازاری ناوی دہریا و پھنا نہبہن بولای خوا و ئایینی پاک ہر بڑ خوا دائنہن و خویان لہبت پدستی و گومان و نارہزوی خراب دور نہخندہوہ۔
﴿فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ﴾ دوا بی کاتی خوی گہورہ رزگاری کردن بولای و شکای زہوی، دوا بی ہندی دوا بی ریکی راست و ریکی ئایینی پاک نہکھون، ہندی تریان چاکہ و رزگار کردنی خویان لہبیر نہچیتہوہ وہ ک لہوہوہر توشی نازار نہبو بی۔
﴿وَمَا يَجْعَلْ أَيْتَانَا إِلَّا كُلٌّ خَتَّارٌ كَفُورٌ﴾ وہ بہ نشانہ ناشکرا و ئایتہ بہک خدرہکانی نامہی نیمہ بی باوہر نابی مہگر کھی زور بی باوہر بی مہرج بی، سوپاسی چاکہکانی خوی گہورہ نہکا۔

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٣٣﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ﴾ ئی ہمو ئادہمیزاد: ئیوہ لہ پدروہدگاری خوتان بترس و لہ بی فہرمانی نہو خوتان پیاریزن و، ئیوہ لہ سہختی و سامی ریزی بترس کہ ریزی دوا بی، ہیج باوکی ہیج سودی بہ کوری خوی نایہ گہنی و سزا کھی ہلناگرن و ہیج خرابیہ کی لی ناگیرتنہوہ۔
﴿وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا﴾ وہ ہیج منائی سزای باوکی خوی ہلناگری و سزای لی ناگیرتنہوہ لہو ریزہدا۔
﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا﴾ بہ راستی بہلیندانی خوی مہزن بہ ئیوہ کہ ریزی دوا بی و پرسیار دیت بہلینکی راستہ و بیگومان دیتہدی، دوا بی جوانی جیہان فریوی ئیوہ نہدا و نہتان خہلہتیی و لہ ریزی دوا بی لاتان بداو باوہری بی نہکھن۔

﴿وَلَا يَغُرُّكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ﴾ وه شەیتانی فریودەرو هەموو کەسیکی خراب فریوی ئێوە نەدا
لە پەرستنی خوا و دانانی خوا بەیەک خوا.

پیاوی بەناوی حەرسی کۆری عەمری کۆری حاریسە لەعەرەبە دانیشتووە کانی دەشت هاتە
خزمەت پێغەمەر ووتی: چ کاتی رۆژی دوایی پەیدا ئەبێ. شاره کائان ووشک و بێ ئاوه چ کاتی
باران ئەبارێ؟ ژنە کە ی خۆم بەسک پری بەجی هێشتووە چ کاتی منالی ئەبێ و نێرە یان مێیە؟
من ئەزانم چ کاتی لەدایک بووم و چ کاتی ئەمرم. ئەزانم لە چ جێگە یە کدا لەدایک بووم، لە چ
کاتی کدا ئەمرم. خوای مەزن فەرموی ئەو پێنج شتە هەر خوای مەزن ئەیانزانێ.

۱- ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ﴾ بەراستی هەر لە لای خوا یە زانیسی کاتی دیاریکراوی
رۆژی هاتن و پەیدا بوونی دوا رۆژ، سو دە کەیشی ئەو یە کە ئادە میزاد بۆ هەموو کاتی خۆیان
پارێژن لە بێ فەرمانی خوا و توێشو ئامادە بکەن بۆ ئەو رۆژە، هەموو کاتی چاوەروانی بکەن.
۲- ﴿وَيُنْزِلُ الْغَيْثَ﴾ وه بەتەنھا خوا باران ئەبارێتی، یانی بەراستی هەر خوا توانای بەسەر
هاتنە خوارەو ی باراندا هەیه و، هۆی هاتنە خوارەو ی باران پەیدا کردنی هۆیە کانی لە تیشکی
خۆر و پەیدا بوونی هەلەم و بەرز بوونەو ی بۆ ئاسمان ئەوانە هەموویان بۆ لای خوای مەزن
ئەگەر پێتەو. ئێر ئەو رستە یە ئەو ناگە یە نێ کاتی هاتنە خوارەو ی باران ئەزانرێ کاتی نیشانە ی
بارینی باران ئاشکرا بو. بەلام لە لایەن جگە ی خوای گەورەو ئەزانرێ چ کاتی نیشانە کانی باران
بارین پەیدا ئەبن.

پرسیار: زانیان کاتی هەور پەیدا بو ئەتوانن بیگۆرن بۆ باران. کەواتە هاتنە خوارەو ی
تایبەتە ندنی یە بەخواو؟

وہ لام: ئەوہ راستە. بەلام پەیدا کردنی هەور و رەوانە کردنی باران لە جێگە یە کەوہ بۆ لای
جێگە یە تر هەر بەدەستی خوا یە.

۳- ﴿وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ﴾ وه خوا ئەزانێ بەشتی لە مەنالداندا هەیه و، ئەزانێ بەسروشتی
لەسەری ئەبێ لەدوای لەدایک بوونی: جوان ئەبێ یا ناشیرین؟ زیرە ئەبێ یا کەودەن؟ بەختیار
ئەبێ یا بێ بەخت؟ هەزارە ئەبێ یا ساماندار؟ خوێنەوار ئەبێ یا نە خوێنەوار هەر خوا یە ئەزانێ
لە چ کاتیکی نەگۆراودا لە دایک ئەبێ و، چەند شتی تریش. بەلام بەهۆی ئامیزی تازەوہ
ئەزانرێ ئەو شتە ی لە مەنالدانایە نێرە یا مێنە.

۴- ﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا﴾ وه هیچ کەسێ نازانی بەیانی چ شتی ئەکا و چی
بەسەر دێ لە چاک و لە خراب. پۆشەو یژانو خوێندنەو ی ناولەپ و کیشانی رمل و دانە گرتەوہ
و هاوردنی گیانی مردوان و، خەواندنی منالان و، هەوالدان بەپەیدا بوونی شتی لەمەودوا و
ئەستێرە گیران، هەمویان بێ بێنچینەن و گۆترە کارین، ئەو کەسانە ی باوەر یان بەو شتانە هەبێ
ئەقلیان سوک و لاوازە، ئەو کەسانە ی بە کاریان دینس و درۆزن و تالان کەری دارایی
دانیشتوانن بەجۆریکی نارهواو پارەو پۆل پەیدا کردنە.

۵- ﴿وَمَا تَذَرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ وه هیچ کهسی نازانی له چ جینگه یه کی زهوی دا نه مرئ و له چ کاتینکا نه مرئ. چونکه نه گهر بزنان چ کاتی نه مرن ترس و نازار نه که ویتنه دهرونیان و ههولی ناوه دان کردنه وهی زهوی نادهن که خوا فدرمانی پیداوه، به ته مهلی دانه نیشن. غونه یه بو نه وهی هیچ کهسی نازانی له چ جینگه یه نه مرئ: نه گیر نه وه فریشته ی مردن چوه لای سوله یمان ته ماشای پیاویکی نه کرد لای سوله یمان دانیشتبو پیاوه که به سوله یمانی وت: نهو پساوه وهك منی مه به سستی، داوات لی نه کهم فدرمان به با بده بو هیندستان، دواپی بردی و له هیندستان فرهی دا و کوتوپر فریشته ی مردن له کات و جینگه ی دیاری کرداودا گیانی کیشا.

به یاریده ی خوی مه زن کوتایی پی هات

﴿سوره تی سوزده﴾

له مدكه هاتوته خواره وه، هندی له زانایان نه لئین جگه له نایه تی (۱۶) هه تا نایه تی (۲۰)
له مدینه هاتونده خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۳۰) نایه تن .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 ۲ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا
 مَا أَتَهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ۳ اللَّهُ
 الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ
 ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا
 تَتَذَكَّرُونَ ۴ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ
 إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ۵ ذَلِكَ
 عِلْمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۶ الَّذِي أَحْسَنَ
 كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ۷ ثُمَّ جَعَلَ
 نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ۸ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ
 مِنْ رُّوحِهِ ۹ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا
 مَا تَشْكُرُونَ ۱۰

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوی به خشنده می مه ره بان

﴿الم﴾ له سوره تی ئه لبه قهره و سوره ته کانی تر دا مانا و بیرو بۆ چوونی زانایان بۆ ئه و پیتانه روون کرا و نه ته وه.

﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ نامه یه کی ئه و تو ئه را وه بۆ سه ر موحه مه د پێك هاته وه له و پیتانه ئیوه گفتوگۆی خۆتانی لێ پێك دێن نامه یه که گومان ی تێدا نیه و، هاته وه خواره وه له لایه ن پهروه ره که ری هه مو بونه وه ران و، ده ستکرد ی جگه ی خوا و جادو و گفتوگۆی پۆشه و ئێزان نیه.

﴿أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ به لکو بت په رستان ئه لێن: ئه و قورئانه موحه مه د خۆی هه لێ به ستوه، بێگومان هه لێ به ستراوی هه یج که سی نیه؟ به لکو ئه و قورئانه راست یه کی ئه و تو یه هاته وه خواره وه له لایه ن پهروه ردگاری تۆ وه.

﴿لِنُذِيرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ﴾ له بهر ئه وه ی تۆ ئه و تاقمه بترستی له سزای رۆژی دوا یی که خوی مه زن له پێش تۆ وه هه یج پیغه مه ریکی نه نار دوه بۆ لایان بیان ترستی، بۆ ئه وه ی ئه وان شاره زایی وه رگرن.

﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ﴾ خوا که سی کی ئه و تو یه ئاسمانه کان و زهوی و ئه و شته ی له نیوان ئاسمانه کان و زهویدان دروستی کردوون له شهش ماوه ی جیاوازا و په له پله، خوی مه زن ئه ی توانی به یه ک جار دروستیان بکات. به لām له بهر ئه وه ی به نه د کانی خۆی فیر بکا هه موو کار یکیان په له به پله و په له ی تێدا نه که ن و بیر له دوا رۆژ بکه نه وه. ﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ له پاش دروستکردنی ئاسمانه کان و زهوی ئه وه ی له نیوانیابون خوی مه زن هه مو بونه ورانی هه ینا به ژیره رمانی خۆی به ته نه ا و هه ینا به بونه وه، توانای په یدا کرد به سه ریانا.

﴿مَا لَكُمْ مِّنْ دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ﴾ بۆ ئیوه نیه له جگه ی خوی مه زن هه یج که سی یار مه تیدان بدا و بۆتان بپاریته وه مه گه ر به ده ستوری خوی که وه، هه ر ئه و به ته نه ا به رپۆه به رتانه، دوا یی بۆ ئیوه بیر نا که نه وه و په ند وه ر نا گرن و بگه رپته وه بۆ لای راستی.

﴿يُذَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ﴾ خوی مه زن بونه وه رانی دروست کرده و، کار و باریان ئه دبا به رپۆه له ئاسمانه وه بۆ لای زهوی، به خشیویه به هه مو یان ئه و جوړه ی خوا ویستویه تی له سه ری بن، توانا و زانیاری دا وه پێیان ریگه ی راست بدۆز نه وه. هه ندێ له زانایان ئه لێن: مانای ئه و ئایه ته ئه وه یه: خوا سه روش له ئاسمانه وه به جیره یلدا ئه ئیریه خواره وه بۆ لای زهوی و، به و سه وشه فره مانی هه موو بونه وه رانی دیار ی کرده و و ئه یانبا به رپۆه.

﴿ثُمَّ يَرْجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعْلُونَ﴾ له پاشا کرده وه و کاری ئاده می زاد به رز ئه بیته وه بۆ لای خوا له رۆژیکا که رۆژی دوا یه ئه ندازه ی ماوه ی ئه و رۆژه

ئه وهندهی ماوهی هزار ساله لهو سالانهی ئیوه له جیهاندا ئهیان ژمیرن. ئهو پۆژه پۆژیکی زۆر سهخته پرسیار له ئادهمیزاد ئه کرێ له ههمو کارهکانی.

﴿ذٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ﴾ ئهو کهسهی دروست کهری ههمو شتیکه و ئاگاداری ههمویانه ئهو کهسهیه ئهزانێ بهشتی بونهوهران کردویانه و ئهیکهن گهورهبی یا بچوک نهیتی بی یا ناشکرا، خواجه که زۆر به توانا و به دهستهلات، خاوهنی میهره بانی و بهزهیه بۆیان. ﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ﴾ خوا کهسیکی ئهوتۆیه ههمو شتیکی دروستکردوه به شیرینترین شیویه خۆی و یستویهتی و بهلگه بن له سهر توانای خۆی، ههرشتی ئیسوه ئهی بینن پهیره و پڕوگرامیکی بی داوه زۆر رێک و پێکه.

﴿وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ﴾ وه خوا کهسیکی ئهوتۆیه یه کهمین مروفی دروستکردوه که بناوکی ههمو ئادهمیزاده به شیرینترین دیمه له خاکیکی بی گیانی مردوو، مناله کانی دروستکردوه له پوختهی تۆوی له ئاویکی لاوازی پشتی پیاو و سنگی ژن، زاوژی ئه کهن به وینهی گیاندارانی تر.

﴿ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُّوحِي﴾ له پاشا خوای گهوره ئهو مروفهی دروست کراوه له خاک رازانیوه به جوانترین دیمه، به جوړی ههمو ئه ندامه کانی شیای یه که ترن و، ئهو گیانهی خۆی دروستی کرد بو کردی له شیابو به بونهوهریکی زیندو.

﴿وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ وه خوای گهوره گوێچکه و چاو و دلی دروست کردوه بو سودی ئیوه بو بیست و بین و بیر کردنهوه، ئارهزوی خواردنی بو دروستکردون بو مانهوهی زیانتان، ئارهزوی ژن و میزدی بو مانهوهی ره گهزتان، ههرشتی خوا بو ئیوهی دروستکردبی سودیکی تیدایه. له گهله ئهو ههمو جهاکانه دا ئیوه کهم جار سوپاسی خوا ئه کهن.

وَقَالُوا أَءِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَءِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ﴿١٠﴾ قُلْ يَتُوقَنَكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسَوُا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ

مَنْ لَّا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾
 فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ
 وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

﴿وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ﴾ وه بی باوه ران ئه یان ووت: ئایا کاتئ ئیمه له ناوچوین و مردین و خرابینه ناو زهوی و ئه ندامه کاغان رزین؟ ئایا ئیمه ئه بینه وه به دروستکراوئکی تازه سه ره له نوئ گیان ئه کرینه وه به له شاندا، زیندو بوئه وه بو پرسیار و پاداشت و توله نییه.

﴿بَلْ هُمْ يَلْقَاءُ رَبَّهُمْ كَافِرُونَ﴾ ئه و بی باوه رانه هه رچه ند بر وایان به یونی خوا هه یه به لām بر وایان به گه پشیتی سزای پهروه ردگاری خو یان نیه و، بر وایان به زیندو بوئه وه نیه.
 ﴿قُلْ يَتُوبَاكُمْ مَلِكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ﴾ تو بلی به و که سانه بر وایان به زیندو بوئه وه نیه: فریشته ی مردن گیانی ئیوه ئه کیشتی فریشته یه کی ئه و تو به و سپر دراوه گیانی ئیوه بکیشتی بی ئه وه ی ئیوه ئاگادرا بن له پاشا ئیوه ئه گپرینه وه بو لای پهروه ردگاری خو تان، زیندو ئه کرینه وه و پرسیار ی ئه و شتانه تان لی ئه کرئ له جیهاندا کردو وتانه له چاک و له خراب.

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُؤُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ﴾ وه ئه گهر تو تاوانباران بیسی کاتئ سهریان دانه ویتن له خرمهت پهروه ردگاری خو یان به پرسوایی و شه رمهزاری یه وه له روژی دوایدا.

﴿رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ﴾ ئه و کاته بی باوه ران ئه لئین: ئه ی پهروه ردگاری ئیمه: هه موو راستی به کاغان بو دهر کهوت، به چاوی خو مان ئه و راستیانه ی ئیمه به درو مان ئه خسته وه و بینیمان، ئه و راستیانه ئیمه به درو مان ئه زانین و به هه له داچو بوین و باوه رمان بی نه هینان و بیستمان، دوا بی ئیمه داوا له تو ئه کدین بمانگپر نه وه بو لای جیهان و ئیمه کاری چاک ئه کدین و، په راستی ئیمه باوه ر ئه هینین.

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هَدَاهَا وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي﴾ وه ئه گهر ئیمه بمان و یستایه ئه مان به خشی به هه مو که سی رینگه یه بو لای شاره زا بوون و، ئیمه ئه و رینگه یه مان بو ئاماده ئه کردن و راغویان وه ر ئه گرت و، به لām فه رمان له لایه ن منه وه دیاری کراوه و پیویست کراوه بریارمان داوه.

﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ به راستی من دوزه خ پر ئه کهم له و جنو که و ئاده میز ادانه به ئاره زوی خو یان به رده و امبوون له سه ره بی باوه ری هه تا مردوون به هه موویانه وه.

﴿فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ﴾ دواپی ئیوه بیچیزن سزای خوا به هوی
بی باوه ریتان به گهیشتن بهم روزهی خوتان و وازتان له فرهمانی ئیمه هینابوو. به راستی ئیمه واز
له ئیوه نه هیتین سزای خوتان بیچیزن.

﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ وه ئیوهی بی باوه بیچیزن سزای به رده وام له
دوزه خدا به هوی شتیکه وه ئیوه کردوتانه له جیهاندا و بی فرهمانی ئیمه تان کردوه.

إِنَّمَا يُؤْمِنُ

بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ

رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾ نَتَجَافِي جُنُوبَهُمْ

عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ

يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءُ

بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾ أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا

لَا يَسْتَوُونَ ﴿١٨﴾ أَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ

جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا

فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ

لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهِ تَكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ

لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَن أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ

أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْقِمُونَ ﴿٢٢﴾

﴿إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ﴾ به راستی که سانیکی نهوتو باوه به ناوه روکی نایه ته کانی نامهی ئیمه نه هین، کاتی بهو نایه تانه ناموژگاری کردن کاریان تی نه کا زور به چاکی و به سوزده برده وه بو خوا نه که وه بهرودا، وه نهو که سانه به په یوه ست به سوپاسه وه پهروه ردگاری خویان دور نه خه نه وه له شتی شایسته ی نهو نیه پاکی نه که نه وه لهو شتانه ی بی باوه ران باسی نه کهن له هاویه شدانان بوی له په رستندا و، خویان به گه وره دانانین بو باوه رهینان و بو سوزده بردن بو پهروه ردگار.

﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾ نهو که سانه تهنیشتی خویان دورور نه خه نه وه ژیره خدر و جینگه ی خهوتن به جی نه هین له بهر ترسی سزا و به ئومید پاداشت و چاکه، پهروه ردگاری خویان نه په رستن به نیازی پاکه وه و، لهو شتانه ی ئیمه به وانمان به خشیه نه یدهن به هژاران له ریگه ی ئاینی خوادا.

﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ دواپی هیچ که سی له بونه وهران نازانی به شتی خوا ناماده ی کرده بو باوه رداران له پاداشتی زور گه وره و له شتی چاوی نهوانی بی فینک بکاته وه و دلی نهوانی پیخوش بکا له بهر پاداشت دانه و هیان به شتی نهوان کردویانه له جیهاندا و نه یکن.

﴿أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ﴾ نایا دواپی که سی باوه ری هیناوه به وینه ی که سیکه ده رچوبی له سنوری خوی مه زن باوه ری نه هینابی، نهو که سانه له جیهاندا و له کاتی مردندا و له پاشه روژدا وه یک نین.

﴿أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَى نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ جیاوازی نیوان باوه رداران و بی باوه ران بهم جوړه یه: که سانی باوه ریان هیناوه و کرده وه چاکه کانی کرده، دواپی بو نهوان هیه چه ندین به هه شتی که جینگه ی گه رانه وه ی راستی و به رده وامه بو باوه رداران و جیهان کوچی تیدا نه کری، نهو به هه شتانه به خششی خوایه بو باوه رداران به هوی شتی که وه له جیهاندا نه یکن، به رزترین چینگن بویان ناماده کراوه.

﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا﴾ وه که سانیکی نهوتو له بازنه ی دیاری کراوی خوا ده رچوون و باوه ریان نه هیناوه، دواپی جینگه ی گه رانه وه ی نهوان ناگری دوزه خه هه موو کاتی بیانوه ی که لهو و ناگره بیسه ده ره وه نه گیرینه وه بو ناو ناگره که و نایه لن بیسه ده ره وه.

﴿وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ﴾ وه بهو بی باوه رانه نه بیژری بو زورتر رسوا کردنیان: ئیوه به جیژن سزای ناگریکی نهوتو ئیوه نهو سزایه تان به درو نه خسته وه و باوه رتان بی نه بو.

﴿وَلَنَذِقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَلَدِّ ذُنُ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ وه به راستی ئیمه هه ندی له سزای جیهان نه چیژین بدیت په رستانی مه که جگه له سزای گه وره ی روژی دواپی له کوشتن و به ندکردن و گرانی و نه خوشی و برستی، بو نهو نهوان بگه رینه وه له بت په رستی بولای په رستی خوی تاك و تهنه ا.

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ﴾ وه چ که سیکه سته مکارتر له که سی ناموز گاری کرابی به نایه ته کانی قورنایی پدروه دگاری خزی و بدو به لگه ناشکرایانه له سدر یه کیتی و تنهایی خوی گه وره. له پاشا نهو که سه وازی هینابی لهو به لگه ناشکرایانه. به راستی ئیمه توله نه سین له تاوانباران.

وَلَقَدْ آتَيْنَا

مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنا لِمَا صَبَرُوا وَكَانُوا بآيَاتِنَا يُوْقِنُونَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾ أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسْكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا سَوَّيْنَا الْأَرْضَ إِلَى الْبَحْرِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعَاتًا كُلُّ مِّنْهُ أَنْعَمَ اللَّهُ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾ وَيَقُولُوا مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾ قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيْمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَانْظُرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظَرُونَ ﴿٣٠﴾

﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَائِهِ﴾ وه به راستی ئیمه نامیده که تهوراته به خشپومان به موسا هدره که قورنایان ره وانه کردوه بو تو، که واته نه که وسته نار گومانوه له گه یشتن بدو قورنانه، تو نهو قورنانهت هدر له خواوه وهر گرتوه نه که له لایدن جگهی خواوه. به جزوی تر مانای نهو رسته کراوه. یانی تو له گه یشتن به موسا له میعراجدا یا له رۆزی دوایدا گومانت نه بی.

﴿وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَآءِيلَ﴾ وه ئیمه ئه‌و نامه‌ی ته‌وراته هاته‌وته خواره‌وه بۆ سه‌ر موسا گپرامان به‌شاره‌زا که‌ر بۆ به‌نی ئیس‌رائیلیه‌کان بۆلای ری‌نگه‌ی ئایینی خ‌وای گه‌وره.
﴿وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اٰثِمَةً يٰهْدُوْنَ بِاَمْرِنا لَمَّا صَبَرُوْا وَكٰثِرًا بِاٰيٰتِنَا يُوقِنُوْنَ﴾ وه ئیمه چه‌ند پېشه‌وایه‌که‌مان گپرا به‌وه‌ی فیری ته‌ورات بین و ناوه‌رۆ که‌ه‌ی بزاسن به‌گویره‌ی ده‌ستووری ئیمه به‌نوئیس‌رائیلیه‌کان شاره‌زای یاسای ئاین بکه‌ن و، نه‌وانیش به‌گویره‌ی فه‌رمانی ئیمه‌ شارو‌زایی وه‌ربگرن کاتی ئازام بگرن له‌سه‌ر بیستی ئامۆزگاری و باوه‌ر به‌به‌لگه‌ ئاشکراکانی ئیمه به‌پێن به‌بی گومان. مه‌به‌ست له‌و پېشه‌وانه‌ موسا و عیسا و ئه‌و پېغه‌مه‌رانه‌ی نیوان ئه‌وانه‌، هه‌مو یه‌کێ له‌وان ئازاری زۆریان توشبو به‌ده‌ست تاقمه‌کانی خ‌وایانه‌وه.

﴿اِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِیْمَا كَانُوْا فِیْهِ یَخْتَلِفُوْنَ﴾ به‌راستی په‌روه‌ردگاری تۆ هه‌ر ئه‌وه فه‌رمانی دادپه‌روه‌ری خ‌وی ئه‌دا له‌ نیوان ئاده‌میزادا و چا‌ک و خ‌رایان جو‌ی ئه‌کاته‌وه له‌ رۆژی دوا‌یدا له‌ شتی‌کا ئه‌وان جیا‌و‌زی بی‌روبا‌وه‌ریان له‌و شته‌دا‌یه، دوا‌یی پادا‌شتی چا‌که‌که‌ران ئه‌داته‌وه به‌به‌ه‌شت، س‌زای خ‌راپه‌که‌ران ئه‌دا به‌ ئا‌گری دۆ‌زه‌خ. بی‌گومان ئه‌و رۆ‌ژه با‌وه‌رداران و بی‌با‌وه‌ران دیا‌ری نه‌ک‌رین.

﴿اَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنَ الْقُرُوْنِ يَمْشُوْنَ فِیْ مَسٰكِبِهِمْ اِنَّ فِیْ ذٰلِكَ لَآٰیٰتٍ اَفَلَا یَسْمَعُوْنَ﴾ ئایا خ‌وای مه‌زن ر‌ونی نه‌ک‌رده‌ته‌وه بۆ دانیشت‌وانی مه‌که ئیمه زۆر که‌سمان له‌نا‌وبر‌ده‌وه له‌ پێش ئه‌وانه‌وه له‌ دانیشت‌وانی نه‌ته‌وه ر‌اب‌ورد‌وه بی‌با‌وه‌ره‌کان به‌وێ‌ندی تاق‌می نوح و ه‌ود و سا‌لح و موسا که‌ پېغه‌مه‌ره‌کانی خ‌وایانان به‌درۆ ئه‌خسته‌وه، ئی‌ستا جی‌گه‌کانیان جو‌له‌ و بت په‌رستانی مه‌که ئه‌ر‌ۆن به‌نا‌ویانا، ئایا دوا‌یی ئه‌وان بۆ ئامۆزگاری قور‌ئان نا‌یسن و ته‌م‌نی خ‌وار‌بین به‌نا‌وبر‌دنی ئه‌وانه‌ی پێشو، هه‌ندی‌کیان به‌خ‌نکا‌ندنی ئاو و ئه‌وانی تر به‌ب‌ومه‌له‌ر‌زه و با‌ی سه‌خت و ر‌ۆ‌چونی زه‌وی.

﴿اَوَلَمْ یَرَوْا اَنَّا نَسُوْقُ الْمَآءَ اِلَى الْاَرْضِ فَنَخْرِجُ مِنْهُ زَرْعًا تٰکُلُ مِنْهُ اَنْعَامُهُمْ وَانْفُسُهُمْ اَفَلَا یُبْصِرُوْنَ﴾ ئایا ئه‌وان نازانن که‌ به‌راستی ئیمه ئه‌و ئا‌وه‌ی په‌یدا‌شه‌بی له‌ هه‌لم‌ی زه‌ریا و ده‌ریا‌کانه‌وه ئه‌بی به‌هه‌رو‌باران ئه‌بار‌ی په‌واندی نه‌که‌ین بۆلای زه‌وی‌نکی ووش‌کی بی‌گیا و بی‌ئاو، دوا‌یی به‌ه‌وی ئه‌و ئا‌وه‌وه ده‌رنه‌ه‌تین ر‌وه‌ه‌ک و گیا‌و له‌وه‌ری زۆر جو‌اری و ئاز‌اله‌کانیان و خ‌ویان له‌و گیا و له‌وه‌ره‌ ئه‌خ‌ۆن و پێی ئه‌ژین، ئایا دوا‌یی بۆ ئه‌وان ئه‌و شتانه‌ نا‌یین و ئامۆزگاری وه‌رگرن و با‌وه‌ر به‌خوا و به‌ پېغه‌مه‌ر و به‌قور‌ئان به‌پێن.

﴿وَقَوْلُوْنَ مَتٰی هٰذَا الْفَتْحُ اِنْ کُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ﴾ وه بی‌با‌وه‌ران ئه‌لین: چ کاتی رۆ‌ژی جیا‌ب‌ونه‌وه‌ی ئی‌وه و ئیمه دی‌ت و ئی‌وه سه‌ر‌ئه‌که‌ون و ئیمه س‌زا ئه‌در‌ین ئه‌گه‌ر ئی‌وه راست ئه‌که‌ن رۆ‌ژی دوا‌یی په‌یدا ئه‌بی، دوا‌یی ئی‌وه ه‌د‌وال به‌دن به‌ ئیمه بۆ کاتی هاتنی ئه‌و رۆ‌ژه.

﴿قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ﴾ ﴿تو بلی بهوان رپوژی هاتی دیاریکراوی خوا بو رپوژی دواپی سود ناگهیهنی به کهسانیکی نهوتو باوهریان نههینایی له جیهاندا، باوهرهینانیاں سود بهوان ناگهیهنی لهو رپوژدها و مولتهیان نادری ههتا پهشیمان بینهوه و باوهربهین و، سودی بو نهوان نابی.

﴿فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَضِرُونَ﴾ ﴿دواپی تو واز لهو بی باوهرانه بهینه پدله نه کهن بو هاتی رپوژی دواپی و، تو چاوهروانی سهرکهوتن بکه له لایه خاوه. بهراستی نهوپی باوهرانه چاوهروانی دوارپوژی رسوایی خویان بکهن. ههرچهنده نهوان نهوهنده نهفامن چاوهروانی نهمانی تو نه کهن.

کوتهایی بهماناکردنی ئەم سورەتە هات به یاریدهی خوی مهزن

له رپوژی ههینیدا (۲۹) مانگی سهفه (۱۴۲۴)ی کوچی

به رانه به (۲۰۰۰/۶/۲) ای زایینی

﴿سوره تی ئەلئەحزاب﴾

لە مەدینە ھاتووە خوارووە. ژمارە ی ئایەتەکانی (۷۳) ئایەتەن.
گێڕاوەتەو لە دوای جەنگی ئوحوود ئەبو سوفیان و ئەبو جەھل و عەکرەمە ی کوری
ئەبو جەھل و ئەبولئەوھری سولەمی چون بۆ مەدینە، بوون بەمیوانی عەبدوڵای کوری
ئوبو یە ی سەرۆکی دوروھەکان و ئەلجەدی کوری قەیس و موعتەبی کوری قوشەیر، داویان
لە پێغەمەری خوا کرد بەی ترس ڕینگەیان پێ بدری بە ئارەزو ی خۆیان گفتوگۆبکەن لە
خزمەتیا، داوی ڕینگەیان بێ درا، ووتیان بە پێغەمەر ﴿ﷺ﴾: ئێمە داوامان لە تۆ ئەو یە باسی
خوایگانان بە خراپە نە کە ی و بڵێی پارانەو یان لە خزمەت خوادا سود ئەبەخشی و لەوانی
وەر ئەگری، ئێمەش واز لە تۆ ئەهێتین و باسی خوا و تۆ بە خراپە ناکەین، دوروھەکانی
مەدینەش پشت گیران لی کردن. عومەری کوری خەتاب تورەبو، ووتی بە پێغەمەر ﴿ﷺ﴾
دەستورم پێ بە بیانکوژم، پێغەمەر فەرموی: من ڕینگەم پێ داو، عومەر ووتی: بچنە دەرەوھ
بەنەفرەت بن و خەشی خواتان لە سەربێ، داوی پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرموی: بیان کەنەدەرەوھ
لە مەدینە، ئەم ئایەتانە ی خواروھە لەو بارەوھە ھاتە خواروھە و فەرموی:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ
كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَأَتَّبِعْ مَا يُوْحِي إِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

بەناوی خوای بەخشندە و میبەرەیان
﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ ئە ی
پێغەمەر: تۆ لە خوا بترسە و بەبەرەوامی خۆت لە خراپە یارێزەو، تۆ پەیرەوی بێ باوەران و
دووڕووێان مەکە. بەراستی خوا ئەزانێ بەنیازی خراپی ئەوان، ھەمو شتێ لە جیگە ی شیای
خۆیا دائەنێ و، بە گۆڕە ی زانیاری خۆی ھەمو کاری ئەکا.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾ وه تۆ دواى شتی بکهوه بهسروش له لایهه پهروره دگاری خۆتهوه بۆلای تۆ هاتهوه، بهرده وامبه لهسهر په رستی خوا و، په پرهوی بی باوه ران و دووروان مه که.

به راستی خوا به شتی نه زانی ئیوه نه یکهین و ناگاداری هه مو شتی که و ناگای له نیازی خرابی نه وان هه یه.

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾ وه تۆ پشت هه ره لهسهر خوا به سه ته و، هه مو کارو فرمانی خۆت هه ره هه واله ی لای خوا بکه و، خوا به سه به پاراستن بۆ تۆ، بۆلای نه وه نه گهری ته وه هه مو کاری بونه وهران.

بۆ زانین:

۱- جه میلی کورێ موعه مه ره له بی باوه ران یه کێ بۆ له وه که سانه شتی له بیر نه نه چه وه، زۆر شتی له به ره نه کرد، عه ره به کان گومان یان وابو که خاوه نی دوود له و، به هه ره دوو کیان شت وه نه گری زۆر تر له پیغه مه ره به گومانی خۆیان، دوا یی کاتی بت په رستان له جهنگی به دردا شکان، نه بو سو فیان جه میلی بی نی تاکه نه علیکی به ده سه ته وه یه، نه وی تریانی له بی دایه. نه بو سو فیان پی ووت: ده نگ و با سی خۆمان چۆ نه؟ ووتی شکستان خوار دوه، نه بو سو فیان به جه میلی ووت: بۆ تاکه نه علیکت به ده سه ته وه یه؟ نه وی تریانت له پی دایه، جه میل وتی: هه ستم نه کردوه که هه ره دو کیان له پی مده نی یه، دانیش توان بۆیان روون بو یه وه نه گه ره خاوه نی دوودل بوایه له بیر نه نه چه وه تاکه نه علیکی به ده سه ته وه یه.

۲- نه بی بزانی: به ره له هاتنی ئایینی ئیسلام نه گه ره که سی به ژنی خۆی بووتایه: تۆ له لای من وه ک دایکم وای، یا بیوتایه: تۆ لهسهر من وه ک پشتی دایکم وای نه وه ژنه ته لاقی نه کهوت. به لام دوا ی هاتنی ئایینی ئیسلام نه وه رسته یه قه ده غه کراو، بریاری دا ته لاقی پی نا که وی. به لام پی وسته بریتی بۆ بدا (کفا وه) وه ک له مه و دوا له سو ره تی (نه له جاده له دا) رو ن نه کری ته وه.

۱- کاتی پیغه مه ره ﴿﴾ زه ی نه به ی پورزای خۆی و کچی جه حشی ماره کرد که له پی شا ژنی زه ی دی کورێ حاری سه بۆ پیغه مه ره زه ی دی کرد بو به کورێ خۆی به ره له وه ی بکری به پیغه مه ره، زه ی به منالی دیل کرابو کرد بو یان به به نده له لایه دانیش توانی تو هه مه وه، دوا یی حه کیمی کورێ خوزافی کری بو و، به خشیبو و به خه دیجه ی کچی خوه ی لی دی پورزای، کاتی پیغه مه ره ﴿﴾ خه دیجه ی ماره کرد زه ی دی به حشی به پیغه مه ره ﴿﴾ باوک و مامی زه ی دی هاته خزمه ت پیغه مه ره ﴿﴾، داوای کری نه وه یان له پیغه مه ره کرد، پیغه مه ره فره موی: خۆی سه ره به سه، ئیوه ی هه لێ زارد بی نه وه به بی یاره، زه ی دی به نده یی هه لێ زارد به مه رجی له لای پیغه مه ربی، دوا یی نازادی کرد و کردیشی به کورێ خۆی، به گوی ره ده ستووری نه وه

رۆژهی پیش ئیسلام ئه و کسه ئه بو به کوری راستی ئه و کسه له هه مو روه یه که وه، کاتی پیغمهر ﴿﴾ زهینه بهی ماره کرد که له پیشا ژنی زهید بو بو، ته لاقی دابو، جوه کان و دوروه کان ووتیان: موحه مه د ژنی کورشی خۆی هتاه، خوای مه زن بو روونکر د نه وهی ئه و سێ مه ده ستانه، ئه م ئایه تانه ی خواره وهی نارد ه خواره وه و فهرموی.

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ
جَوْفِهِۦ ۚ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ ۚ
وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ ۖ وَاللَّهُ
يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ ﴿٤﴾ أَدْعَوْهُمْ لِأُبَاطِيهِمْ
هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوْا آبَاءَهُمْ فَأِخْوَانُكُمْ
فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ
بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ ۖ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

﴿ مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِ ﴾ خوا دروستی نه کردوه بو هیچ پیاوی دوو دل له ناو ورگیدا: به جۆری کاتا دووشت بزانی و له بیری نه چیتسه وه، یا به یه کیکیان له خوابترسی و، به وی تریان له ئاده میزاد بترسی، به یه کیکیان برپای وابی سته م کردن قه ده غه یه، به وی تریان باوه ری وابی سته مکردن ره وایه، به یه کیکیان برپای به تاکه خوائ هه بی و، به و تریان باوه ری به چهند خوا یه هه بی، خوای مه زن له و ئایه ته دا رونی کردوه ته وه ئاده میزاد توانای ئه وهی نه له یه کاتا برپای به دووشتی دژی یه کتر هه بی، چونکه ئه و شته پیچه وانه ی یاسای سروشته.

﴿ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ ﴾ وه خوا ئه و ژنانه ی ئه و تو ژنی ئیوه و، ئیوه زیهاریان له گه ل ئه کهن. وه ک میرد به ژنی خۆی بلای تو دایکی منی نه یگێراون به دایکی ئیوه، چونکه ژن به و ته یه نابی به دایکی راستی، به لام ووتسی قه ده غه یه و بریتی

له سهر پیویست کراوه بهو مهر جانیه باسی نه کرئ له سوره تی (ئهلوجاده له) دا دوایی نهو رسته نه گهر میرده کهی کتوپر ژنه کهی ته لاق نه دا پیویسته که فاره تی بو بدا بهر له وهی بجیته لای ژنه کهی. که فاره ته کهی نازاد کردنی بندهیه که نه گهر توانای بنده نهبو شهست رۆژ له سهر یه که بهر ژوبی، نه گهر توانای نه وهیشی نهبو، خواردن بدا به شهست هه ژار.

﴿وَمَا جَعَلَ أَذْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ﴾ وه خوا کوری جگهی ئیوهی نه گپراوه به کوری راسته قینهی ئیوه، کوری راستی باوکی خویانن و، به ووتهی ئیوه نابن به کورتان، نهو جوژه کاره به زمانی عهره یی پیی نهوترئ (التبی).

﴿ذَلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ﴾ نهو شتانهی ئیوه ئهیلین گفتوگۆیه کی بی ناوه رۆکه و به دهمتانا دی، نه ژنه کانتان نه بن به دایکی راسته قینهی ئیوه و، نه کوری جگهی خوتان نه بن به کوری راستی و کوری پشتی ئیوه. که واته زهید کورئ موحه مه د نی یه. به لکو کوری راسته قینهی حاریسه یه.

﴿وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ﴾ وه ههر خوا راستی نه فهرموی و، ههر خوایش شاره زایی ئاده میزاد نه کا بۆلای رینگهی راست، کوری جگهی خو کردن به کوری راستی ئیوه نابن و، ژنه کانیشتان نابن به دایکی راستی ئیوه.

﴿ادْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾ ئیوه نهو که سانهی ئیوه کردنتان به کوری خوتان بانگیان بکه ن بۆلای باوکی راستی خویان نه که بۆلای نهو که سانه کردونیان به کوری خویان، بانگی کردن نهوان بۆباوکی راستی خویان دادپهروه رتره له وهی ئیوه به ده م بیان به کوری خوتان.

﴿فَإِنْ لَمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ﴾ دوایی نه گهر ئیوه نه تانزانی به باوکی راسته قینهی نهوان برای ئایینی و دوست و نازاد کراوی ئیوه، دوایی ئیوه بهوان بلیین: نهی برای ئیمه، نهی دوستی ئیمه.

﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ﴾ وه هیچ گوناھی له سهر ئیوه نه له شتیکا ئیوه له وه بهر به هه له نه زانیه وه کردوتانه بهر له وهی قه دهغه کراوه و، ووتوتانه کوری جگهی خو نه کرئ به کور.

﴿وَلَكِنْ مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ به لام گونا هه سهر که سیکه خراپه یی نهو شته بزانی و به دهستیان قهست بیکا دوای قه دهغه کردنی و بلی: کوری جگه خو نه کرئ به کور. وه خوا خوش نه بی له که سی به هه له نهو شته بکا یا له بیری بجیته وه، خوا میهره بان و به به زهیه بو که سانی به دهستیان قهست نه یکه ن.

الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجَهُمْ أُمَّهَاتُهُمْ

وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ
 مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ
 مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾
 وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ
 وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾
 لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

﴿ ٨ ﴾

﴿ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ ﴾ پیغمهر چاکتر و له پیشتر و شایسته تره بؤ باوهر داران له خویشان و، به سود تره بویان و، پیویسته باوهر داران پهیرهوی بکهن بهی ره خنه و بهی دل گرانی پیغمهر نه فرموی: باوهر ناهیتی هیچ یه کی له تیوه هه تا هه مو ویستیکی دوی شتی نه کهوی تو هی ناو ته بویان، دوا کهوتن و پهیرهوی کردنی شتی پیغمهر هی ناویتی پهیرهوی کردنی شتی که له لایه ن خاوه هاتو نه که له لایه ن پیغمهر وه. که واته پهیرهوی کردنی پیغمهر دژی سهر بهستی ئاده میزاد نیه و سهر بهستی زهوت نه کردون. ژنه کانی پیغمهر دایکی باوهر داران له ریز گرتیان و قه دهغه کردنی ماره کردیان، له جگهی نه وانه دا وه که ژنانی بیگانه وان.

پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ دوو کهسی نه کرد به برای یه کتری، هدر کاتی یه کیکیان بمردایه نه وه کهی تریان نه بو به میرات گری جگهی خزمانی تری، نه و کاره به رده وام بو هه تا خوای مه زن فرموی:

﴿ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ ﴾ وه خزمه نزیکه کانی پشی له پیشترن له میرات گرتندا له باوهر داران و کوچ کهران، هه تا خزمی نزیکتر هه بی میراتی مردوو به وان نادری، نه و فرمانه تو مار کراوه له نامه ی خوادا و، نه بی به و جو ره بی.

﴿إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَّعْرُوفًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا﴾ ﴿مەگەر کاتی میرات ئەدرێ بەجگەی خزمانی نزیک کە ئێوە لە کاتی ژبانی خۆتان وەسیەتتان کردبێ و پاتەسپاردبێ هەندێ لە دارایی خۆتان دواى مردنتان بدرێ بە دوست و خزمانی دورى میرات نەگر، ئەو کاتە دروستە ئەوەی پاسبێرداوە بدرێ بە جگەی خزمانی نزیک، ئەو فرمانە بەردەوامە و، لەنامەی خوا دا تۆمار کراوە، هەرکەسێ بێ فەرمانی ئەو کارە بکا تاوانبارە... (مَّعْرُوفًا) بە مانا وەسیەتە.

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَابْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ﴾ ﴿وێ بیری ئەو کاتە بکەرەو ئەیمە لە پێغمەرمان و لەتۆ و لەنوح و لەئێبراهیم و لەموسا و عیسی کورێ مەریەم پەیمانان لەوان وەرگرتووە کە پەيامی ئێمە راگەیهێنن بە ئادەمیزاد و، بانگیان بکەن بۆلای پەرستنی خوا بەتەنها و نیازی پاکەو.

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا لِّيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ﴿وێمە پەیمانیکێ زۆر بەتێمان وەرگرت لەو پێغمەرانە لەبەر ئەوەی خواى مەزن پرسیار ئەکا لەو پێغمەرە راستانە لە راستی کردار و گفتوگۆی خۆیان و گەياندنێ پەيام بە ئادەمیزاد و، خواى گەورە ئامادەى کردووە بۆ بێ باوەران سزایەکی خواوەنی ئازار.

ناوبردنی نوح و ئێبراهیم و موسا و عیسا و موحمەد لە دواى پێغمەربەرەکان لەبەر ئەوەیە بە ئەوان گەورەترین پێغمەرانن، موحمەدی پیش ئەوانی تر خستووە لەبەر ئەوەیە لەوان گەورەترە، هەموو پێغمەرانێ تر کاریان بەدەستووری نوح کردووە، دواى بەدەستووری ئێبراهیم دوواتر بە یاسای موسا، دواى بەدەستووری عیسا، دواى ئەوان بەدەستووری موحمەد هەتا رۆژی دواى و دواى ئەو پێغمەرێ تر نایەت.

خواى مەزن لەم ئایەتانەى دوایدا باسی جەنگی (ئەلئەحزاب) ئەکا، یا جەنگی (خەندەق) ئەو باسە لە ئایەتی (٩) ی ئەم سورتەووە دەست پێ ئەکا تا ئایەتی (٢٧)، بە کورتی باسی ئەو جەنگە ئەکەین.

١- جوهرەکان لە پاش کۆچی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ لە مەکهووە بۆ مەدینە زۆرتر لە قورەیشیەکان رقیان پەری سەند بەرانبەر بە پێغمەر ﴿ﷺ﴾ بە تايهەتی دواى دەرکردنی هۆزی بەنو نەزیری جوهرەکان دواى دەرکردنی ئەوان دەستیان کرد بە هاندانی هۆزهکان عەرەب بۆ جەنگ کردن و بە گژاچوونی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ بۆ ئەو مەبەستە کۆمەڵێ لە جوهرەکان بە سەرۆکایەتی حویسە کورێ ئەختەب چوون بۆلای قورەیشیەکان لە مەکهو، هانیاندا لەسەر جەنگ کردن و ووتیان ئێمەش هاویشیان ئەکەین بۆ جەنگ کردن لە گەڵ موحمەدو هاوڕیکانی، دواى قورەیشیەکان چوون بۆلای هۆزهکان غەفتان کە بریتی بوون لە هۆزی مۆرەو بەنو عامیرو بەنو فەزارەو ئەشجەع و سولەیم و، دواى چوون بۆلای ئەو هەموو هۆزە تۆلەیان بەسەر

موسڵمانانەو هەبوو، هەموویان هاندان لەسەر دژایەتی کردنی پیغەمەر ﴿ﷺ﴾ بە هەموویانیان راگەیاندا کە قورەیشیەکان هاری کاریان ئەکەن بۆ ئەو مەبەستە و، توانیان کۆمەڵیکێ زۆر پێکەووە بنێن ژمارەیان گەشتە نزیکەی شەش هەزار کەس بە سەرۆکایەتی ئەبو سوفیان، ھۆزەکانی بەنو سەعدو کەنانەو ئەسەدیش لایەنی ئەوانیان گرت، بە هەموویان گەشتە دەهەزار کەسی ئازاو جەنگاوەر، بەرەو مەدینە کەوتنە رێ لەژێر ئالای ئەبو سوفیان، کاتێ گەشتە لای مەدینە پێک هاتن کە ھریەکە لە ھۆزەکان بۆ ماوەی رۆژێ سەرۆکایەتی جەنگ وەرەگرتن یەک لە دواى ئەک.

۲- کاتێ ئەو ھەوڵە گەشتە پیغەمەر ﴿ﷺ﴾ موسڵمانان بە بیستنی ئەو ئەندازە لەشکرە زۆرە سەرسامبوون کە سەربازو چاوەرێ ھوشتر و کەل و پەل جەنگ و چەکی زۆریان ھەیە، سەلمان لە رینگەو رێچکەى جەنگی ئەزانی و فیڕی بوبو کاتێ لەناو فارسەکاندا بوبو، بە پیچەوانەى عەرەبەکان بۆ سازدانی جەنگ نەزانبوون، دواى بە ئامازەى ئەو بیرەى سەلمان دەستیان کرد بە ھەلکەندنی خەنەق بەھەر چوار لای مەدینەداو، بە ئامۆژگاری سەلمان رازی بوون، بەم لاو لای مەدینەدا خەنەتیاں لێدا، پیغەمەر (د.خ) ھاوکاری ھاوڕێکانی ئەکرد لە چال ھەلکەنن و خۆل فرێداندا، بەجۆرێ ھەموو لەشی پێرۆزی تۆزای بوبو، چەند پیاوی لە دوورەکان خۆیان ئەدزییەو بە بیانوی بێ توانایان بۆ جەنگ کردن، ھەندێ تریان بێ دەستور بەبێ ئاگاداری پیغەمەر ﴿ﷺ﴾ ئەچونەو بۆلای خێزانەکانیان، لەماوەى شەش رۆژدا خەنەقەکیان تەواوکرد، ئەو خانوانە نزیکى خەنەقەکە بوون چۆلیان کردن.

۳- قورەیشەکان و تاقمەکانی تر توشیان بوو بە تووشی ئەو خەنەتەو، بۆیە نەیان توانی پەلاماری ناو شاری مەدینە بدەن، لە پشتی خەنەقەکەو چادریان ھەلداو سەربازگەیان دانا، پیغەمەریش بەسێ ھەزار موسڵمانەو چوونە بەرانبەریان و پەشتیان دابەلای کێوی (سەلەو) کە کێوی بوو لای مەدینەو، سەربازگەیان بۆخۆیان پێک ھێنا، خەنەقەکە کەوتە نیوان ھەردوولایان، بۆ ماوەى چەن رۆژێ تریان بۆیە کتر ئەھاوشت، بەو جۆرەى پێویستیوو ھیچ لایەکیان پەلاماری ئەو لاکی تریان نەئەدا.

۴- ئەو کاتە کاتی زستان بوو، سەرمای سەختی زۆر روی ئەداو پەیدا ئەبوو، کۆمەڵێ لە بێ باوەران وایان دانابوو لە ماویەکی کەمدا موسڵمانان بنەبرین و، بەسەرکەوتووی بگەرێنەو، ئەوێ ئەوان چاوەرپوانیان ئەکرد دەستی ئەدا بۆیان، حویەى کورێ ئەختەب بۆی دەرکەوت ئەو ھەلە لە دەست دەرپچێ بۆ ناگەرێنەو، بە ناچاری چوو بۆلای کەعبی کورێ ئەسەدی سەرۆکی بەنوو قورەیزەى جوہکان لە نزیك مەدینەو باشوری مەدینە کە لە نیوان ئەوان و موسڵماناندا پەیمانی ئاشتەوایی ھەبوو، حویەى باسی ئەو شتانەى بۆ کردن کە بەھۆی موحمەدە جوہکان تووشی بوون لە دەرەسەری زۆر، ووتی: چاوەرپوانی

تووشیوونی شتی خراپتر ئە کرێ ئە گەر تاقمی باوەرداران سەرکەون، داوای ئی کردن پەیمان لە گەڵ موسلماناندا بشکێتن و یارمەتیان نەدەن، ڕینگە بکەنەووە لەلایەن خۆیانەووە بۆ پەلاماردانی موسلمانان و وازی ئی نەهێنان هەتا داواکە ی وەرگیراوه، کینه ی جووکان کلپە ی سەند لە دلیان و پەیمانە کەیان شکاند.

۵- هەوالتی چونی حوبە ی و، پەیمان شکانی بەنو قورەیزە و یارمەتی دانیان بۆ تاقمە کان گەیشت بە پیغمەران ﴿ﷺ﴾. موسلمانان ترسیان ئی پەیدا بوو، پیغمەر ﴿ﷺ﴾ نوێنەری خۆی نارد بۆلای بەنو قورەیزە بە بەشداربوونی مەعازی سەرۆکی ھۆزی ئەوس، لە گەلیان کەوتنە باسکردنی پیغمەر ﴿ﷺ﴾ لە گەڵ کەعبدا، لە ئەنجامدا کەعب ووتی: پیغمەر چ کەسیکە؟ پەیمانی ئیوان ئیمە و موحمەد نەماوه، ھەردو لایان کەوتنە جێبەدان بە یە کتری، سەعدی کوری مەعاز بە تورەییەووە گەراپەووە بۆلای موسلمانان.

۶- حوبە ی کوری ئەختەب چوبەووە بۆلای کۆمەلە کان هەوالتی دانی بە پەیوەستبون و ھاوکاری بەنو قورەیزە لە گەلیاندا، بەمەرجی مۆلتەتی (۱۰) ڕۆژیان بدریت ئی هەتا چەك و پتۆستی تر ئامادە ئە کەن، تاقمی بێ باوەران سێ تاقمیان لە خۆیان پێك هینا بۆ پەلاماردانی موسلمانان: ئینولئەعوەری سولەمی لە سەرۆکی شیوی مەدینە لای خۆرھەلاتەووە، تاقمی ئەلعوبەینە ی ئەلغەزادی لە خوارەووی شیوی مەدینە ی خوار ئاوی مەدینە، تاقمی ئەبو سوفاں لە بەردەم خەنەقە کەووە پەلاماری موسلمانان بەدەن.

۷- موسلمانان ترسی زۆریان ئی پەیدا بوو کە دوژمن لە سەرەووە لە خوارەووە پەلاماریان بەدەن، دانیشتوانی مەدینە ھەموویان گومانی مەترسیان ئی پەیدا بوو، ھەر کۆمەلێکیان بە جۆری: دووڕووە کان شاراوہ ی دلی خۆیانیان لە کینە دەرپری و، ئەیان ووت: موحمەد بە ووتە ی خۆی گەنجی کیسراو قەیسەر داگیر ئەکا کەچی ھیچ کەس ئی ئەیمە ناتوان ئی بچیتە دەرەووە بۆ سەر ئاو، ھەند ئی تریان ئەیان ووت: ناموسی ئیمە پێشانگای دوژمنانە بۆ پەلاماردانیان، بە پیغمەریان ئەوت: دەستورمان بێ بەدە بچینەووە بۆلای خێزانە کاغان ھەتا بەرگری لە ناموسی خۆمان بکەین. لەلایە ترەووە ھورە و گیانی ئازایی بەرزبویەووە لە ئیوان تاقمە کانی بێ باوەران بە جۆری ئە جینگە یەکی تەنگەلانی خەنەقە کەووە پەرینەووە بە ئەسپە کانیانەووە، یە کێ ئەوان عەمری کوری عبدودی ئەلعامیری بوو کە بە ھزار جەنگاوەر ئەژمێرا لە گەڵ عەکرەمە ی کوری ئەبو جەھل، داوی علی ئەبو تالیب عەمری کوشت، ھاوڕێانی بەرەو دووا رایان کرد.

۸- پیغمەر ﴿ﷺ﴾ وای بە چاک زانی ژیریەتی بە کاربەیت ئی بە جگە ی چەك بۆ ئەو جەنگە. فەرەمۆی بە نوعەیی کوری مەسعود. بە راستی تۆ یە کێکی لە ھۆزی غەفتان. بەلکو ئە گەر ئەتوان ئی بێ باوەران پارچە پارچە بکە ی و تێکیان بەدە ی، داوی نوعیم چوو بۆلای ھۆزی

بەنوقورەيزەى جوەكان و، لەووە بەر ھاوړى و دۆستى ئەوانبوو، نەيان ئەزانى مۇسلمان بوو، دۆستايەتى كۆنى بىرخستنهو، لە پاشا بەوانى ووت: ئەگەر ئێو يارىدە بدەن لە دژى موحەمەد ئەبى بزانن كە قورەيشيەكان و ھۆزى غەفتان ناتوانن درېژە بە مانەوہى خوڤان بدەن ليرەو ئەگەر ئېنەوہ بۆلاى جيگەى خوڤان، ئېوہ بە تەنھا رووبەرپرووى موحەمەد ئەبنەوہ، تواناى ئەوہ تان نابى و تۆلە تان لى ئەكاتەوہ. من نامۆزگارى دۆستانە تان ئەكەم كە ئېوہ دەست بە جەنگ مەكەن ھەتا كۆمەلې لە پياوہ گەورەكانى قورەيش و غەفتان بە بارمتە لەلاى خۆتان دايان ئەنېن ھەتا نەتوانن ھەلېين، ھۆزى بەنو قورەيزە بە گفتوگۆى نوعەيم رازى بوون. لە پاشا نوعەيم چو بۆلاى قورەيشيەكان، بەوانيشى ووت: خو ئېوہ ئەزانن دۆستايەتى من و ئېوہ نەپنى نىە لاتان. بە تايەتى من موحەمەد خۆش ناوى، من شتى ئەزانم پېرستە لەسەرم پېتان بگەيەنم، داوام وايە كەس نەزانى، ئەوانيش ووتيان: ئيمە بە دلى تۆ ئەكەن، نوعەيم ووتى: بەنو قورەيزە لەو كارە كرديوانە لە شكاندنى پەيمانە كەيان لەگەل موحەمەد لى پەشيمانن، ئەوان ھەولى دۆستايەتى ئەدەنەوہ لەگەل موحەمەد كە ھەندى لە پياوہ گەورەكانى ئېوہ بدەن بە دەست موحەمەدەوہ بيان كۆزى، بەمەرچى ئەوان لەگەل موحەمەد بىن ھەتا ئېوہ بنەپر ئەكا، نامۆزگارى ئەكەم: ئەگەر بەنو قورەيزە نارديان بۆلاتان و، داواى يارمەتيان لە ئېوہ كرد كەسيان نەدەنە دەست. لەپاشا چوبۆلاى ھۆزى غەفتان، ووتى: ئەى خزماني غەفتان: ئېوہ ھۆزو خزمى منن و خۆشەويستين كەسى منن، يىگومان وائەزانم بپروام بچ ئەكەن، ئەوانيش ووتيان: تۆ راست ئەكەى، نوعەيم ووتى بەوان: ئەو شتى بە قورەيشيەكانى ووتبوو، لە بارەى بارمتەوہ، ووتى ھيوام وايە كەس نەدەن بە بارمتە بە بەنو قورەيزە، لە پاشا ئەبو سوفيان و سەرۆكەكانى غەفتان پياويكيان نارد بۆلاى ھۆزى بەنو قورەيزە بەوان بلى: مانەوہ مان ليرە درېژەى كيشاوہ، ئيمە واى بە چاك ئەزانين بەيانى پەلاماريان بدەين لەناكاودا، بەنو قورەيزەكان ووتيان: بەيانى شەمەيە ئيمە ناتوانين جەنگ بكەين، دووبارە ئيمە ناتوانين جەنگ بكەين ھەتا ئېوہ لە پياوہ گەورەكان تان ھەندىكيان بە بارمتە لامان دانەنن، ئەو كاتە بپرواتان پچ ئەكەين، دوايى قورەيشيەكان و غەفانيەكان ووتيان: بەخوا نوعەيم ي كورى مەسعود راستى كرد.

۹- دووايى شەو داھات، رەشەبايەكى زۆر گران ھەللى كردو بارانيكى زۆر بارى و ھەورە گرمەو بريسكەى زۆر دەستى پچ كردو زەوى روون كردهو، بەو بۆنەوہ چادري تاقمەكان پارچە پارچە بوون و مەنجەل و كاسەو كەوچكيان شكاو ترسى زۆريان لى پەيدا بوو، فرىشتەكان لە ھەر چوارلاوہ دەستيان كرد بە (اللہ أكبر). بە جوړى واكەوتە دەرونى تاقمەكانەوہ كە مۇسلمانان پەلاماريان ئەدەن، مۇسلمانانيش بە ھەليان زانى دايان بەسەريانا دوايى ئەبو سوفيان بانگى كرد لە تاقمەكەى خو: بە گورجى باركەن با

برۆینهوه. تاقمه کان به پهلهو به گورجی به گوێرهی توانای خوێان، کهل و پهلی خوێانیان دا بهسەر کۆلیاناو رۆیشتن، رۆژ بویهوه وه موسلمانان چاویان به تاقه کهسی نه کهوت له تاقمی بی باوه ران و، هیچ سودیکیان دهست گیر نه بوو، خوا موسلمانانی سه رخست.

۱۰- پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ دوایی چونه وهی تاقمی بی باوه ران بیری له کرده وهی بهنو قوره یزه کرده وه که پهیمانه کهیان شکاندوه، چونکه نه گهر تاقمی بی باوه ران رایان نه کردایه پشتیوانیان نه کردن له دژی پیغمه مر ﴿ﷺ﴾، بۆیه کاتی نیوه رۆ پیغمه مر فره مانی دا جار بدری پیوسته موسلمانان هه موویان نوێژی عه سر نه کهن هه تا نه گه نه لای هۆزی بهنو قوره یزه، موسلمانان هه چهنده ماندوی ئابلقه ی زۆریشبوون به گورجی چونه دهره وه، ئابلقه ی قلاکانی بهنو قوره یزه یاندا، بۆ ماوه ی بیست و پینچ شهو، له دوایدا هیچ جوړه تیر نازییه روی نه دا، هۆزی بهنو قوره یزه تهنگیان پین هه ل چنرا، نه یان توانی له قلاکانیان بینه دهره وه، کاتی زانیان مانه وه یان له قلاکانیانا سودیان پین نابه خشی بیریان له به سه رهاتی پاشه رۆژی خوێان کرده وه. بهر له هاتی تاقمی بی باوه ران بهنو قورپزه هاوسویندی هۆزی نه وسبون، به گومان خوێان وایان دانابوو له مه وپاش نایه لێن تووشی خراپه ببن، هه روایشبوو، تاقمی له هۆزی نه وس چون بۆلای پیغمه مر ﴿ﷺ﴾، به پیغمه مریان ووت: بهنو قوره یزه هاو سویندی ئیمه ن، داوایان له پیغمه مر کرد: هه روه ک له وه بهر هۆزی بهنو قه یناعی جوهره کان هاو سویندی هۆزی خه زرجهوون به ره لای کردن، ئیستاش هۆزی بهنو قوره یزه ی هاو سویندی نه مانیش به ره لا بکا، پیغمه مر فره مووی به هۆزی نه وس: ئیوه رازی نه بن کهسی له خوێان بکهن به فره مان ره وای خوێان و په ی ره وای بکهن، هه رشتی نه و که سه به یاری له سه ردا هه موویان به و به یار رازی بن، هۆزی نه وس ووتیان: به لێ: ئیمه به و به یاره رازی نه بین، نه وانیش به جوهره کان ووت: کهسی دیاری بکهن بۆ خۆتان بۆ نه و کاره، نه وانیش سه عدی کوری مه عازیان هه لێژارد، له بهر به ده به ختی خوێان له به یریان نه ما بوو کاتی سه عد چوبۆلایان گفتوگۆی خراپیان لی په یدا بوو بوو، کاتی پهیمانه کهیان شکاندبوو، گفتوگۆی ناره وایان به پیغمه مر وتبوو، سه عد به لێنی لی سه ندن هه ر شتی نه و بیلێ به دلی بکهن، نه ویش فره مانی دا هه موویان له قلاکانیان بینه دهره وه، چه که کانیان فری بدن، نه وانیش به و کاره هه لێسان، دوایی سه عد فره مانی دا پیاوه کانیان بکوژن و ژنه کانیان دیل بکرین و داراییان به ش بکری. کاتی پیغمه مر گه رایه وه بۆ مه دینه هه موو پیاوه کانی بهنو قورپزه ی له هه ندی خانوه کانی یاریده راندا به ندکردن، دوایی فره مانیان دا چالێکیان هه لکه ند، جوله کانیان تاقم تاقم نه هیئاو نه درا له سه ریان، یه کێ له وانه له سه ری درا حوبه ی کوری نه خته ب و که عی کوری نه سه دبوو، ژماره ی کورژاوه کانیان گه یشته نزیکه ی حه وسه د که س، له دوایدا ته ره مه کانیان له و چاله دا نیژران، ژن و منال و داراییان به شکرا به سه ر موسلماناندا، له دوای دهر کردنی پینچ یه کی داراییان که خراپه ناویه ی تو له ماله وه .

بەو جۆرە ی باسکرا کۆتایی بە جەنگی ئەلنە حزاب هینرا، لەمەو دووایش خوای مەزن لەو باوەرەو ئەفەرەوی:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ
جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٩﴾ إِذْ جَاءُوكُم مِّنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ
مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ
وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا ﴿١٠﴾ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا
زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم
مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ
مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ
مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا
فِرَارًا ﴿١٣﴾ وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ
لَا تَوْهًا وَمَا تَلَبَّثُوا فِيهَا إِلَّا بَسِيرًا ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا
اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُؤْلَوْنَ إِلَّا دَبْرًا وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾

﴿يا أيها الذين آمنوا اذكروا نعمة الله عليكم﴾ ئه ی که سانیکی ئەو تو باوەرتان هیناوه: ئیوه بیری چاکه ی خوا بکه ن بە سەرتانەو، کاتی هاتن بۆلای ئیوه چەند لەشکرێک لە قورەیشیەکان و غەتفان و کەنانەو جوەکان کە نزیکە ی (١٠) هەزار کەس بوون ئەیان و یست روناکی ئیسلام بکۆژێننەو و لەناوتان بین.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْلَمُونَ بَصِيرًا ﴾ دواپی ئیمه ره وانه مان کرد بۆ سهریان بایه کی سهخت، به جوړی چادره کانیانی به سهردا روخان و پارچه پارچه کی کردن، بۆ یشم ره وانه کردن چهند له شکری له فریسته کان ئیوه نه تان نه بین و خوا ناگاداره به شتی ئیوه نه یکه نه له هله که ندنی خه نه ق که خو تانی بی پاریژن و، نه زانی به په نا بردنتان بۆ لای خوی مه زن.

﴿ إِذْ جَاؤُكُمْ مِنْ فَوْتِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ ﴾ بیری کاتی بکه نه وه له شکری دژومن هاتن بۆ لاتان له سه ره وه ی شیوه که ی لای خو ره له لاتی مه دینه و، له خواره وه ی شیوه که ی رۆژ ناوای مه دینه.

﴿ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَوُتِفُوهُنَّ بِاللَّهِ الظُّنُونَا ﴾ بیری نه و کاته بکه نه وه چاوه کانتان هدر ته ماشای لای دژمنی خو تانیان نه کرد به لای راست و به لای چه پاو، له ترسانا ته ماشای هیچ لایه کی تر تان نه نه کردو، له ترسانا دل تان له جیگه ی خویا نه مابو گه یشته و قورگتان، چونکه سی ناده مزاد له کاتی زور تر سا به رز نه بیته وه بۆ کو تایی قورک و، ئیوه چهن دین گومانی جوړ او جوړ تان نه برد له سه ره که و تن و ژیر که و تن: باوه ردارانی پاک نه یان زانی خوی مه زن به لیتی خوی نه باته سه رو ئیانی خوی سه ره نه خا، بی باوه ران و دو وروان و باوه ر لاوازان گومانیان وابو و نه گبه تی موسلمانانی گرتوه و موحه مه د له ناو نه چی.

﴿ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زَلْزَالًا شَدِيدًا ﴾ ئا له و کاته ناسک و گرانه دا باوه رداران تاقی نه کر ینه وه و، باوه رداران له تر سا و له زوری دژمن جم و جولیان پی نه که وی زور به سه ختی و به گرانی.

﴿ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴾ وه ئیوه بیری نه و کاته بکه نه وه که دو وروان و که سانیکی نه و تو نه خوشی و لاوازی باوه ری له دل یان ابو نه یان ووت: خوا پیغه مه ری خوا موژده یان نه نه دا به ئیمه مه گهر هه ربو فریودانی ئیمه بووه، به لیتیکی پوچ دهر چوو، نه بیوت ئیمه گهنجی کیسراو قه یسه ر داگیر نه که ین که چی ئیمه ناتوانین بیچن بۆ دهر وه.

﴿ وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا ﴾ وه بیری نه و کاته بکه نه وه: کۆمه لئ له دو وروه کان کاتی پیغه مه رو هاوړیکانی ده ستیان کرد به که ندنی خه نه ده ق نه یان ووت: هله که ندنی خه نه ده ق بی سووده و، ینگه له جهنگ ناگری و، دو وای هاتنی له شکری بی باوه ران ووتیان به جهنگاوه ری باوه رداران نه ی دانیش توانی یه سرب ئیوه توانای وه ستان و جهنگ کردنتان نیه له گهل نه م له شکره زورو به هیزه دا، دواپی ئیوه بکه ریته وه. بۆ ناو مه دینه و بۆ ناو خاوو خیزانی خو تان. یه سرب ناوی مه دینه یه بهر له هاتنی پیغه مه ر بۆ مه دینه، ناو نراوه به ناوی پیای له عه مالیفه کان که به ناوی یه سرب بووه که به مانا ترساندنه، بۆ یه پیغه مه ر ناوه که ی گۆری به (طیبه).

﴿ وَیَسْتَأْذِنُ فَرِیقٌ مِنْهُمْ النَّبِیَّ یَقُولُونَ إِنَّ بُیُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِیَ بِعَوْرَةٍ إِنْ یُرِیدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴾
 وه تاقمی له دووروه کان داوای دهستوریان نه کرد له پیغمهه که بگه رینه وه بۆ ناو
 خیزانه کانیان و، نه لئین: به راستی خانوه کانمان له دهر وه وه یه بۆیه دزوتیر نه یان گریته وه وایم
 نین، پیغمهه دهستوری بی نه دان بۆ چاودیریان. به لام خوای مه زن به دروی خسته وه و،
 دوروی نه وانی ناشکرا کردو فیرموی: خانوه کانیان به دهر وه وه یه و، نه وان هیچ مه به سستیکیان
 نیه مه گهر نه وه نه بی رابکه ن و خویان له جهنگ رزگار بکه ن.

﴿ وَلَوْ دُخِلَتْ مِنْ أَفْطَارِهَا ثُمَّ شُتِلُوا الْفِتْنَةُ لَأَتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴾ وه نه گهر له هه موو
 لایه کی مه دینه وه دوژمنانی نیسلام به یترینه سهر خانوه کانیان و، له پاشا له لایه ن دوژمنانی
 نیسلامه وه داوا له و دوو روانه بکری له نایینی نیسلام وه رگه رین و جهنگ بکه ن له گه ل
 موسلمان و بی نایینی خویان رابگه یه نین، به راستی په نا نه به ن بۆلای بی باوه ری و، له نایینی
 خوا وه نه گه رین کوتوپر مه گهر ماوه یه کهم راوه ست.

﴿ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهِدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلِ أَنْ یُؤْتُوا الْأَذْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مُسْتَوْثَقًا ﴾ وه هه ندی له
 دووروه کان بهر له جهنگی خه نده ق کاتی وستیان له جهنگی ئوحودا رابکه ن به لئینان دابوو
 به پیغمهه ری خوا به ره و دوا نه گه رینه وه وه جهنگ بکه ن له خزمه ت پیغمهه ردا هه تا مردن و،
 جاری تر کاری وانه که ن و، به لئندان به خوای مه زن له رۆزی دوایدا پرسیری بۆ نه و کری
 و، دووایی پیوسته نه وه به لئینه جی به جی بکری.

قُلْ لَنْ یَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا
 لَا تُمْنَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِی یَعِصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ
 أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا یُحِذُّونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 وَلِیًّا وَلَا نَصِیرًا ﴿١٧﴾ قَدْ عَلِمَ اللَّهُ الْمُعِوقِیْنَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِیْنَ
 لِإِخْوَانِهِمْ هَلْ یَلْتَنَآوُلَا یَأْتُونَ الْبَاسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾ أَشِحَّةً
 عَلَیْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَیْتَهُمْ یَنْظُرُونَ إِلَیْكَ تَدُورُ أَعْیُنُهُمْ
 كَالَّذِی یُغْشَى عَلَیْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُواكُمْ
 بِالسِّنَةِ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَیْرِ أُولَئِكَ لَمْ یُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ

اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٩﴾ يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَائِكُمْ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾

﴿ قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذَا لَا تُمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ ﴿ تَوْبَهُو كهسانه بلی ههلدین له جهنگدا: را کردن و ههلهاتن سود به ئیوه ناگهی نهی نه گهر ئیوه رابهکن له مردنی جیگهی خوئان یا له کوشتنی جهنگداو، ههلهاتن تهمهنی ئیوه دریژ ناكاو، نه گهر ئیوه رزگارتان بی له کوشتنی جهنگدا ئیوه ناژین و رانابویرن مه گهر ماوهیه کی کهم، دواپی له کاتی دیاری کراوی خوئانا نهمرن و، نهخرینه دوزهخ.

﴿ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً ﴾ ﴿ تَوْبَهُو دووروانه: چ که سینکی نهوتویه له جگهی خوا ئیوه پباریژی له خراپه نه گهر حوا بیهوی ئیوه تووشی شکان بکا له جهنگدا، یا بیهوی تووشی ئیوهی بکا چاکه و سهر کهوتن؟.

﴿ وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ ﴿ وهدهستیان ناکهوی بو خوریان له جگهی خوای مهزن هیچ دوستیک و هیچ یارمهتی دهری رزگاریان بکا له کاتی توشبونی نازارداو، نازاره که بگریتهوه له وان؟.

﴿ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ وَالْفَائِلِينَ لِأَخْوَانِهِمْ هَلَمْ إِلَيْنَا ﴾ ﴿ بهراستی خوا نهزانن بهو کهسانه دووروان و خوریان لانهدهن له جهنگ کردن و نارون بو ههلهکهندن خندهق و، نهزانن بهو کهسانهیش به برا دهره کانی خوریان نهلین: وهرن بولای ئیمه و، واز له یارمهتی دانی موحه مهده بهین و، به خووشی بژین، موحه مهده و تاقمه کهی له ناو نهچن و بهر گهی نهه له شکره زوره ناگرن .

﴿ وَلَا يَأْتُونَ النَّاسَ إِلَّا قَلِيلًا أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ ﴾ ﴿ وههوه دووروانه نارون بو جهنگ کردن مه گهر ماوهیه کی کهم، ههرئه وهنده موسلمانان بیان بین، له پاشا نهرونده بولای خیزانه کانیان به شداری جهنگ ناکهن، نهوه دووروانه رژدو چروکن یارمهتی ئاینی خوا نادهن به دارایی خوریان و خویشیان ناچن بو جهنگ و یارمهتی ئیوه نادهن، خو دزینه وه له جهنگ بو بهرزبونه وهی ئاینی ئیسلام لی بوردنن بونه لای خوای مهزن.

﴿ فَأَذا جَاءَ الْخَوْفَ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُفْشِي عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ﴾
دوایی کاتی بهاتییه شتی چاوه پروان نه کرا له ترسی دوژمن، یا له تو بترسانییه، تو ئه وانت به
جوری ئه بیینی چاوی خوئیانیان نه سوپانه وه به چه پاو به راستا له ترسانا به وینهی که سیکی
ئه و تو بیهوشی به سهردا بیت له کاتی سهره مهرگدا.

﴿ فَأَذا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ بِالْسِّنَةِ جَدَادٍ أَسْحَاحَ عَلَى الْخَيْرِ ﴾ دوایی کاتی ترسی
دوژمن روی و که و تنه خووشی به زمانیکی تیژو کراوه ئازاری ئیوه ئه دهن به گفتوگوی
خراب و ناله بارو له دانیشتنی خوئیانا جنیوتان ئه دهنی زور به بی شه رمانه، ئه و دوو پروانه
له کاتی بی ئومیدیا ترسنو کن. به لام له کاتی به شکردنی دهست که و تا گفتوگو له سهر به ش
ئه که و ، دهنگ بهرز ئه که نه وه و، ناره زایه تی خوئیان ده رئه برن و ئه لئین: ئیمه شایسته یین
به وهی به شداربین له و دهست که و تانه دا، برژد و چروکن له سهر چاکه کردن.

﴿ أَوَلَيْكَ لَمْ يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴾ ئه و که سانه به نیازی
پاکه وه باوه ریان نه هیناوه، دواي خوا پاداشتی کرده کانیانی پوچ کرده ته وه، چونکه له بهر
خوا له گهل ئیوه نه بوون و، پوچ کردنه وهی پاداشتی کرده وه کانیان ئاسانه له سهر خواو،
سته می تیدا نیه هه تا بهرده و امین له سهر بی باوه ری و دوو روی .

﴿ يَحْسَبُونَ أَنَّ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا ﴾ ئه و بی باوه رو دوو پروانه گومان ئه بهن له بهر
ترسنو کی خوئیان ئه و تاقمه بی باوه رانه نه رویشتوون و نه گهراونه ته وه و نه شکاون و به
ئومیدی ئه و نه موسلمانان نه میین.

﴿ وَإِنْ يَأْتِ الْأَضْرَابُ يَوْذُ لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أُلْبَائِكُمْ ﴾ وه نه گه
جاری تر تاقمه بی باوه رانه کان بگه رینه وه بولای مه دینه ئاوات ئه خوازن دوربن له مه دینه وه
له دهشتابن له ناو عه ره به دهشته یه کاند، پرسیار له هاتو چو که ران بکه ن له شتی موسلمانان
توشیان بی و هه والی ئیوه بدا به و ان.

﴿ وَلَوْ كَانُوا فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴾ وه نه گه ر ئه م جاره ییش له ناو ئیوه دابن و جهنگ
دهست بی بکاته وه جهنگ له گهل ئیوه ناکه ن مه گه ر ما وه یه کی که م، هه تا ئیوه بیان بینن.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٤١﴾
وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٤٢﴾

مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ
 قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾ لِيَجْزِيَ
 اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنْفِقِينَ إِن شَاءَ
 أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٤﴾ وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ
 كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمِنَ الْأَخْيَارِ وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ
 وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾ وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُواهُمْ مِّنْ
 أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ
 فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾ وَأَوْرَثَكُم أَرْضَهُمْ
 وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطْعُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ
 شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي الرَّسُولِ آسُوهٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ
 كَثِيرًا ﴾ به راستی بۆ ئیوهی باوهردار هیه له کردهوهو کفتوگۆی نیرراوی خوادا
 دواکهوتنیکی چاک و شیرین له جهنگداو له جگهی جهنگداو، له ئارام گرتیدا لهسه
 توشوونی کاری گران و سهخت، بۆ کهسی به ئومیدی به خزمهت گهیشتی خواو پاداشتی
 پۆزی دواپی و خۆشی بهرهوام و، بۆ کهسی یادی خوا بکا به زۆری به بهجی هینانی
 نوێهکان و به په‌رستی خواو به‌خشینی خۆی و دارایی به‌نرخێ له‌به‌رخوا.
 ﴿ وَكَمَا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَخْرَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ﴾
 وه‌کاتی باوه‌رداران چاویان کهوت به‌و تاقمه‌ بی باوه‌رانه‌ هاتبونه‌ سه‌ریان له‌ مه‌دینه‌دا
 ووتیان: ئه‌مه‌ ئه‌و شته‌یه‌ خواو پیغمه‌ری خوا به‌لێیان دابوو به‌ ئیمه‌و، راستیان فه‌رموه‌ خواو
 فروستاده‌ی خوا.

ئوهوی شایانی یاسی پیغمهر ﴿ ﷺ ﴾ بهر له هاتنی تاقمی بی باوهرداران فدرموی به
موسلمانان: له مهو پاش ئیوه تووشی ئازار نه بن و، بی باوهرداران و بت په رستان یاریدهی
یه کتری نه ده ن بۆ بنه پری موسلمانان، کاتی موسلمانان چاویان کهوت بهو تاقمانه هدر چوار
لایان لی گرتوون ووتیان: ئا ئه مه یه: ئه و به لئینهی خواو پیغمهر دابویان به ئیمه.

﴿ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴾ وه توشبونی ئازاری سهخت و بینینی ئه و تاقمه زورهی
بی باوهرداران هیچ شتیکی بۆ باوهرداران زور نه کرد مه گهر باوهرهیتان به خواو برپواکردن به
به لئینی خواو خو به دهسته وه دان به فدرمانه کانی خوای مه زن.

﴿ مَنِ الْمُؤْمِنِينَ رَجُلٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ ﴾ هه ندیکن له باوهرداران چهند پیاوی
برویان به وشته هه بوو ئه وان به لئیان دابوو به خوا له سه ر جی به جی کردنی که پراوه ستانه
له گهل پیغمهر بۆ جهنگ کردن له بهر ئه و به لئنه دا بومان له بهر ره زامه ندی خوای گه وه ره.

﴿ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴾ دواپی هه ندی له و باوهرداران
له به لئینی خویان بونه وه و به جیان هیتا که سانی مردن یا کوژران بهر له روداوی جهنگی
تاقمه کان، له جهنگی ئو خودو جگه ی ئو خودا، هه شیهانه که سی چاوه روانی کوشتن یا
سه ر که و تن ئه کاو، باوهرداران په یمانی خویان تا کوژن به هیچ جوړه کوژانی گومانیان
له سه ر که و تن دا نیه.

﴿ لِيَجْزِيَ الصَّالِحِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ عَظِيمًا رَحِيمًا ﴾ به راستی خوا فدرمان ئه دا به جهنگ کردن له ریگه ی خوا دا له بهر ئه وه ی پادا شتی
باوهرداران پاست بداته وه له روژی دوایدا به هو ی راستی خویانه وه له جیهاندا، چونکه
هیچ شتیکیان نه کوژیوه له وه ی پیوستیان کردبوو له سه ر خویان و، له بهر ئه وه ش سزای
دورپوان بدا ئه گهر ئاره زویان و ابوو بمرن له سه ر دووړوی یا یارمه تیان بدا بولای په شیمان
بوونه وه. به راستی خوا خوش ئه بی له و که سانه ی په شیمان ئه بنه وه و خاوه نی به زه یی و
میهره بانیه بویان.

﴿ وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا ﴾ وه خوا که سانیکی ئه و تو باوهرداران
نه هیتابوو له و تاقمانه هاتن بۆ سه ر باوهرداران بهرق و کینه ی خویانه وه گهراندیه وه بولای
جیگه ی خویان و هیچ چاکه یه کیان ده ست نه کهوت و به ئاواتی خویان نه گه یشتن و به سه ر
شوری گهرانه وه.

﴿ وَكَفَىٰ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴾ وه به سه بۆ باوهرداران خوا ئه و
جهنگه له وان لا بدا به هو ی نار دنی پایه کی سهخت و ره وانه کردنی فریشته کان بۆ یارمه تی
دانیان و، خوا زور به توانایه و زور به ده ست لاته یارمه تی باوهرداران ئه داو تو له له بی باوهر
ئه سی تی.

﴿ وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ ضِيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ ﴾
 وه خوا که سانیکی نهوتو له خاوهن نامه کانی بهنو قورهیره یارمه تی تا قمه بی باوهره کانیان
 دابوو له قه لاو کوشکه کانی خو یان هینانیانه دهره وهو، ترسی فره دایه دلپانه و بیم و خه فته
 دایگرتن .

﴿ فَرِتَبًا تَقْتُلُونَ وَتَأْمُرُونَ فَرِيقًا ﴾ ئیوه تا قمیکتان له بهنو قورهیزیه کان کوشت که بریتی
 بوون له پیاهه کانیان و، ئیوه تا قمی ترتان له وان دیل کردن که بریتی بوون له مناله کانیان و
 ژنه کانیان. کورژاوه کانیان گه یشته جهوت سه د کهس.

﴿ وَأَوْزَكْنَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَّوُّوها وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴾
 وه خوا ئیوه ی موسلمانانی داناو کردی به میرات بو ئیوه کشت و کال و کوشک و قه لا کان
 و دارایی بهنو قورهیزه، زهویکی تر ئیوه دانه نیشتوون له ناویا له مهو بهر خوی ئیوه ی له ناودا
 وهک زهوی خه یسه له سالی جهوتی کوجیدا، دواتریش زهوی فارس و روم و، خوا
 ده سه لاتی هدیه به سه ر هه موو شتیکا.

بو زانین: وهک له مهو بهر باسمان کرد هوزی بهنو قورهیزه ی جوه کان دانیشتوی مه دینه و
 نه م لاو نهو لای مه دینه بوون و هاو په یمانی موسلمانان بوون، به لام کاتی تا قمه بی باوهره کان
 له سالی چواری کوجیدا هاتنه سه ر مه دینه بو بنه بر کردنی موسلمانان، بهنو قورهیزه کان
 په یمانه که یان شکاندوو بهراشکاوی یارمه تی بست په رسته کانیانداو ده ستیان گرتن له ژدی
 موسلمانان، کاتی خوا جهنگی تا قمه بی باوهره کانی لا دا له موسلمانان، پیغه مه ر (د.خ)
 فه رمانی دهر کرد بو موسلمانان بچه دهره وه بو سه ر هوزی بهنو قورهیزه، کاتی له شکری
 ئیسلام گه یشته لایان چونه ناو قه لا کانیانه وه دهر گایان له خو یان پیوه دا. پیغه مه ر فه رموی:
 یا نه بی موسلمان بن، نهو کاته وینه ی موسلمانان له قازانج و له زیاندان، یا پیویسته
 خو یان بدن به ده سه وه یا جهنگ بکه ن له گه ل موسلماناندا، سه رو کی بهنو قورهیزه که عی
 کوری نه سه د به وانی ووت: موسلمان بن و باوهر به پیغه مه رایه تی موحه مه د به یتن و،
 ووتیشی سویندم به خوا: بهراستی رون بویه وه بو ئیوه که پیغه مه ر نیروای خوا یه و، نهو
 پیغه مه ریه له ته وراتا باسی نیشانه کانی کراوه. به لام نه وان وازیان نه هیتاو ووتیان: ئیمه واز
 له ئایینی خو مان ناهیتین و بهر ده وام نه بین له سه ر ئایینی خو مان .

تابلوقه که یان (۲۵) روژی خایاند، نهو هوزه نزیکونه وه له ناو چون و ترس و بیمیان
 په ری سهند، بویه له و کاته دا داوایان له پیغه مه ر کرد به نازادی و سه ر به ستی خو یان به بی
 زور لی کردنیان بچه ژیر فه رمانی سه عدی کوری مه عاز سه رو کی هوزی نه وس، هدرشتی
 نهو بیکا نه مان پتی رازین، پیغه مه ر ﴿ ﷺ ﴾ بهو کاره رازی بوو، سه عدی بانگ کرد فه رموی:

بەلێ سەعد فەرمانی دا بە کرشتنی پیاوێ جەنگە کەرەکانیان و داراییان بەش بکری و ژن و منالیان دیل بکری، جیگەو زەوی و زاریان بدری بە کۆچ کەران و نەدری بە یاریدەران.

دوایی پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمانی دا بە کرشتنی پیاوێ جەنگ کەرەکان و ئەو پیاوانەیش هاندەر بوون بۆ جەنگ کردن، وێنە حویە کۆری ئەختەب سەرۆکی بەنوقورەیزە، لە پاشا داراییان بەش کرا و ژن و منالیان دیل کرا.

ئایا پێغەمەری خوا ﴿ﷺ﴾ ستمی کرد لە هۆزی بەنوقورەیزە بەو کارە ی کردی لە گەلێان: زۆر ئاشکرایە ستم لە لایەن پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ رۆی نەدا، خۆیان بوون بە هۆی ئەو کارانە بەوان کرا، لەبەر ئەو هۆیانە ی خوارەو:

۱- لە کاتیکی زۆر ناسکدا پەیمانی دۆستایەتی خۆیانیان لە گەل پێغەمەر دا شکاند، پێوستبوو نەیان شکاندایە بە گۆرە ی یاسای ئاین و مەروفا یەتی.

۲- پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمو ی: هیچ جۆرە ئازاریکیان نادری بە مەرحی بێن: (لا إله إلا الله محمد رسول الله) لە لایە ترەو ه کە عی سەرۆکی خۆیشیان ئامۆژگاری کردن و ووتی: خۆتان ئەزانن موحەمەد ئەو پێغەمەرە یە تەورات باسی کردووە. بەلام ئەوان مۆسڵمان نەبوون و بە گۆی سەرۆک و گەورە ی خۆیشیان نەکرد.

۳- بەنوقورەیزە نەچونە ژێر فەرمانی پێغەمەرەو ه ﴿ﷺ﴾، بە فەرمانی پێغەمەر رازی نەبوون، بە کارو بە فەرمانی سەعد رازی بوون، بە خۆشحالی و بە ئارەزو ی خۆیان بە یی زەبرو زەنگ.

۴- بە راستی فەرمانی سەعد راستەوخۆ فەرماندان بوو بە یاسای ئەو ئاینە ئەوان ئەیان پەرست وەك (عقائد له نامه ی (كتاب العبقريّة الاسلاميّة) دا چاپی (دار الفتوح) لە قاھیرە دا باسی کردووە ئەلێ: (الأصحا ح) ی (۲۰) لە تەوراتا لە (التقيّة) ئەلێ: (كاتی تۆ نزیک ی شاری بویتەو لەبەر ئەو ی جەنگیان لە گەل بکە ی، تۆ بانگیان بکە بۆلای ئاشتەوایی، دوایی ئەگەر وەلامیان دایتەو بۆلای ئاشتەوایی و، شارە کەیان گیرا، دوایی هەموو ئەو گەلە ی لەناویدایە ئەن بە رێژە ی دەستە ی تۆ بیانکە بە بەندە ی خۆت، ئەگەر ئاشتەوایان لە گەل تۆ نەکردو جەنگیان لە گەل تۆ نەکرد، دوایی تۆ ئابلقەیان بدەو، کاتی خۆی ئەو شارە ی خستە ژێر دەستی تۆ نێرەکانیان بە شمشیر بکوژە. بەلام ژن و منال و ئازەلەکانیان و هەموو شتی لەو شارە دایە دەست کەوتی تۆیە، ئەو دەست کەوتە ی دۆژمن خوا پتی بەخشیوی بیان خۆ).

موحەمەد جواد موعینیە لە تەفسیری (الكاشف) دا بەرگی شەش لاپەرە (۲۰۹) ئەلێ: (ئەلاصحا ح)، (۱۳) لە (الشنیة) لە تەوراتا ئەلێ: (دوایی بەلێندان بدە لە دانیشتوانی ئەو

شاره به تیژایی شمشیر به خویان و به نازهلایانه وه، ههموو کهل و پهلیان کو بکهره وه له ناوه راستی گزهره پانی شارد، نهو شاره به تهواوی بسوتینهو، کهل و پهله کانیان به تهواوی بو خوایه، نهو شاره ههتا ههتابه تهپولکهبی و چاک نه کریشه وه. ئایا دواى نهوانه ههموو: موحه مه د سته می کردوه، سه عدیش له راستی لایداوه له فهرمانی خو یا؟ فهرمانی دادپهروه ری نهویه ههموو ناده میزادی گیروده ی بکری به شتی خو ی بو خو ی دای نه نی و، فهрман بدری به سه ریانا به گویره ی یاسای ئایینی خو یان و بیروباوه ری خو یان. بیگومان نهو کاره ی به جوه کانی به نو قوره یزه فهرمانی تهوراتی خو یانه و به گویره ی یاسای خو یانه .

ژنه کانی پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ سکالایان برد بو خزمه ت پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ که ژیان و گوزه رانیان تهنگه داوایان له پیغمه مر کرد لهو شتانه ی به ده ست کهوت نه گیرین و، له دارایی به یتو مال گوزه رانیان فراوانتر بکری، پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ نهو روداوه ی زور لاگران و ناره و ابو، بویه خوای مه زن فهرمانی دا به پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ یهک به یهک ژنه کانی خو ی بانگ بکاو سه ره به ستیان بکا، یا داوای تهلاق بکه ن و نهوه ی پیویسته بدری به ژنی ته لاقدر او، وه ری بگرن به گویره ی یاسای ئیسلام، یا بزین له گهل پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ و نارام بگرن به ههزاری له جیهاندا، خوای مه زن له پاشه روژدا پاداشتی گه وره یان نه داته وه. لهو باره وه خوا فه رموی:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأَسْرِحْكِ
سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾
بَنَسَاءِ اللَّتِي مَن يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ
لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

﴿ يا أيها النبي قل لأزواجك إن أردن الحياة الدنيا وزينتها فتعالين أمتعكن وأسرحكِ سراحاً جميلاً ﴾ نه ی پیغمه مر: تو به ژنه کانی خوت بلی: نه گهر ئیره ژیان و گوزه ران و رابواردن و نارایشتی جیهانان نهو، دوا ی ئیره وهرن: من به ئیره نه به خشم شتی خوا پیویستی کردوه له سه ر پیاوان بدری به ژنان دوا ی ته لاقدانیان و، من ئیره تهلاق نه ده م به ته لاقدانی زیانی تیدا نه بی و ریگه تان بو به ره لائه کهم.

بۆ زانی: مۆتە بە شتی ئەبێژری بەژن بدری دواى تەلاقدانى، بۆ ئەوهى سوودی لی وەر بگرێ هەتا ماوهى عیدە کەى تەواو ئەبێ. مۆتە پێویستە بدری بە ژنیکی تەلاقداو بەمەرجی پێویست نەبوی بۆ ئەو ژنە نیوهى مارهیی، یانی پێوست بوێ بۆی هەموو مارهیی یا درابیتەوه دەستی ژنە تەلاقدانى خۆی و میردە کە نەچوینتە لای و مارهیشی بۆ دیاری نە کرابێ. هەندێ لە زانیان ئەلێن: بەخشینی مۆتە پێویس نی یە بدری بە ژنی تەلاقداو بە لکۆ سونەتە.

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْدارَ لِآخِرَةٍ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا﴾
و ئەگەر پەرستن و پەزەمانەندى خواو پەیرهویی کردنی پێغمەرى خواو پاداشتی رۆژی دوايتان ئەوێ، دوايى خوا نامادەى کردووه بۆ ئەوانەتان چاکە بکا لە ئیوه پاداشتیکی زۆر گەوره لە رۆژی دووايدا، کە رابواردنی جیهان نرخی بۆ دانەنری بەرانبەر بەوهى لە دواپۆژدا پیتان ئەدری.

﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ ئەى ژنانى پێغمەر: هەر کەسێ لە ئیوه گوناھێکی ئاشکراو خراپ بکا لە ئیوه، ئێر ئەو گوناھە هەر گوناھێ بێ، دوو چەنانە ئە کرێتەوه بۆ ئەو ژنە سزای ئەو گوناھەى بە دوو ئەوهندەى سزای جگەى ژنانى پێغمەرو، ئەو دوو چەنانەى سزای ژنانى پێغمەر ئاسانە لەسەر خوا.

هەموو ژنە کانی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ پێوه ژن بون جگەى عایشە، زۆر هینانی ژن لەلایەن پێغمەرەوه دواى کۆچ کردنی بۆ مەدینە، بە زۆری لە کاتی جەنگی نیوان پێغمەر و بت پەرستاندا بووه بە هۆی کوشتن زۆربون، لە سالی دووهمى کۆچی هەتا سالی هەشتەمی کۆچی کۆتایى پێ هات بەسەر کەوتى موسلمانان، لە هەموو ژن هینانی پێغمەردا، سودیکی زۆر گەورهى تێدا بووه بۆ بلاو کردنەوهى یاسای ئیسلام بە تايهتی لەناو ژنانداو، موقایهتی و مەبەستى بەرزى پێغمەرى تێدا روون بووتەوه، بە پێچەوانەى بوختانى دوژمنانى ئیسلام کە کوێرای درابوو بەسەر چاویاناو راستیان نەئەبینی، ئەگەر پێغمەر ﴿ﷺ﴾ هەوس بازبوايه ئەو ژنە تەمەن درێژانەى نەئەهینا.

بۆ زانی: پێغمەر و سودى ژن هینانی زۆرى پێغمەر ﴿ﷺ﴾ بەر لەوهى باسى ژنە کانی پێغمەر و سودیان بکەین. و اچاکە باسى کینەو رقی دوژمانانى ئیسلام بکەین کە زۆرجاران هەولیان داوه تانەو تاوانج بگرنە پێغمەر ﴿ﷺ﴾، درۆو بوختانى زۆریان دروست کردووه. بەراستى هەر لە کۆنەوه دوژمنانى ئیسلام نەوهستان و ناش وەستن بۆ ئەوهى گومان درۆو دوولێ پەیدا بکەن بۆ پێغمەرى خواو تانە بدن لە پەيامى خواو پێغمەر ﴿ﷺ﴾ بۆ ئەوهى رێژى پێغمەر کەم بکەنەوه، بە بلاو کردنەوهى درۆو دەلەسەى پرپوچ، بۆ ئەوه گومان

بەخەنە دلی باوەرداران بەرانبەر بە ئایینی پاکی خۆیان و، ئادەمیزادی تریش دوربەخەنەو لە باوەرەیتان بە پەیمانی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾. جیگە ی سەر سۆرمان نیە کە ئیمە ی باوەرداران وینە ی ئەو جۆرە بوختان و درۆ و دەله سەو لی تیکدانە ی دانیش توان دەربارە ی پێغەمبەر بیست. ئەو جۆرە کارانە پیشە و رەوشتی ناپاکانە هەر لە کۆنەو.

هەر وەها پیش ئەو هیش باسی سوودی ژن هینانی پێغەمبەر بکەین: پێویستە وەلام و بەر بەرچی هەندێ گومانی نەزۆکی بێ ئەنجام بەدەینەو کە بە زۆری لە لایەن دۆزمنانی ئیسلامەوە بلاو ئەکرێنەو. بە تاییەتی لە لایەن خاچ پەرستان و جەوکان و دل نەخۆشانو رەگەز پەرستانەو دروست ئەکرێن و ئەلێن: موحەمەد پیاویکی ئارەزو پەرست بوو، بە دوا ی خۆشی و رابواردندا گەراو، ژنی زۆری هیناو زۆرتر تر لە جوار ژن، کەچی بۆ پەپروانی لە جوار ژن زۆر تری قەدەغە کردو، زۆر تر لە (۱۰) ژنی هیناو بۆ رابواردنی خۆی.

خاچ پەرستان ئەلێن: جیاوازی زۆر گەورە هەیە لە نیوان عیسا موحەمەدا، کەسێ دوا ی هەوەسی خۆی بکەوێ وەك موحەمەد بەراوردی لە گەل عیسادا ناکرێ کە خۆی ماندو کردو و کۆششی بۆ رابواردن نە کردو، گەورەتر وشە ی ناپروای تر بە درۆ بوختان لە دە میان دەر ئەچێ.

بە راستی ئەو کەسانە دل پێسو درۆزن، موحەمەد ئارەزو باز نەبو، بە لکو فروستادە ی مەزنی مرقایەتی بو، ژنی هیناو هەر وەك ئادەمیزادی، بۆ ئەو هیش بێ بە پێشە وایان لە کارو کردووی پەسەندا، موحەمەد نە خوا یە نە کۆری خوا یە، هەر وەك خاچ پەرستان بروایان وایە عیسا خوا یە یا کۆری خوا یە، موحەمەد مرقۆف و بەندە ی خوا یە وینە ی ئادەمیزادی تر، خوا ریزی داو بە سەر ئادەمیزادا و سروشی بۆ ناردو و کردو یەتی بە نیرای خۆی.

ئیمە ی موسلمانانی داد پەرور، دوو خالی سەرە کیمان هەیە بۆ لابردن و پەرچ دانەو ی ئەو گومانانە ئەدرێنە پال پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ ئەو دوو خالە بەردی رەقن، ئەدرێن بە کەلەو ی ئەو بوختان چی و گونا هبارانەدا کە بیانەوێ لە ریزی پەیمانی موحەمەدی کۆری عەبدولاً کەم بکەنەو، پێویستە ئیمە بێ ناگا نەبین لەو دوو خالانە، و بیان خەینە بەرچاوی خۆمان لە کاتیکا باسی باوەرداران ئەکەین و، باسی ژن هینانی زۆری پێغەمبەر ئەکەین ئەمە ئەو دوو خالانەن.

۱- پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ ژنی زۆری نە هیناو هەتا تەمەنی پیرۆزی نە گەیشتو و تە کاتی پیری، واتە پاش پەنجا سالی تەمەنی، ئە گەر هەوەسن بازبوا یە لە تەمەنی جوانیدا ژنی زۆری ئەهیتا.

۲- هەمو ژنەکانی پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ بیو ژن بوون جگە ی عایشە ی کە کچ بوە لەندا و هەمو یانا، ئە گەر ئارەزو خواز بوا یە کچی ئەهیتا نەک پیرە ژن و بیو ژن.

بەھۆی ئەو دوو خالانەووە زۆر بە ئاسانی و سادەیی بۆمان دەرئەکەوئ بئێ نرخی ئەو گومانانە ی پێشو پوچیان ئەکەنەو، ئەو پروپاگاندە یە دەست ھەلبەستانە دراوئەتە پال پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ پوچ ئەبنەو. کەواتە ئەگەر پێغەمبەر ئارەزو پەرستو ھەو ھەس باز بو ەایە و مەبەستی رابواردن بوایە لە بارە ی ژن ھێنای زۆرەو لە تەمەنی لاویدا ژنی زۆری ئەھێناو ، کچە جوانەکانی بەناو بانگی ئەھێنا نەك بیو ە ژن لە کاتی پیریدا.

بەرستی ھاوڕێکانی پێغەمبەر بە ژن و بە پیاوانەو بە گیان بە دارایی خۆیان ئەکرد بە قوربانی بۆی و ، داوای ژنی لە ھەر کەسێ بکرا یە بۆ خواستی ھەر کچێ پا ھەر ژنی بیویستایە بەبێ پەردە و لامیان ئەدایەو، زۆر بە شانازیەو. کەواتە بۆ ئەبێ ژنی زۆری نەھێنا بێ لەسەردەمی لاویدا؟ بۆ ئەبێ کچی نەھێنا بێ و بیو ە ژن و بە سالا چو ی ھێنا بێ.

بەرستی ئەو شتانە بەبێ گومان چەنە بازی و بوختانی دوژمنانی ئیسلام پەرچ ئەدەنەو کە ئەیانەوئ لە ریزی پێغەمبەر کەم بکەنەو. کەواتە ژن ھێنای پێغەمبەر بۆ مەبەستی ھەواو ھەو ەسی جیھانی نەبو ە، لەبەر سودی تایبەتی ئاین بو ە، ئەگەر دوژمنانی ئیسلام واز لە کینە و ر ەگەز پەرستی بەپێن و ، کەمێ مرفۆقیەتی داد پەرورەیان تیدا بئێ سەری نەوازش و بچو کی بۆ پێغەمبەر دا ئەنەوین.

بەبێ گومان سود لە ژن ھێنای زۆری پێغەمبەر ﴿ﷺ﴾ بەلای کەمەو لەبەر چوار شت

بو ە:

١- بۆ فێر کردنی دانیشتوانە بە یاساو دەستوری ئیسلام، بەتایبەتی بۆ ژنان کە نیو ە کۆمەلن، بۆ ئەو ە بو ە بەدەیان مامۆستا و زانا لە ژناندا پەیدا بئێ دانیشتوان فێری یاسای ئاین بکەن. بە تایبەتی زۆر شت ھەن لەلایەن ژنانەو نەبێ نازانرین و کۆمەلگای ژنان نیو ە کۆمەلگای گەور ە ی ئادەمیزادن، پتویست کراو لەسەریان ئەو شتان ە ی پتویست کراو لەسەر پیاوان، ژنان بە زۆری شەرمیان کردو ە پرسیاری فەرمانی خوا بکەن لە پێغەمبەر و لە پیاوان، بەتایبەتی ئەو شتان ە ی بە زۆری شەرمیان کردو ە پرسیاری فەرمانی خوا بکەن لە پێغەمەر و لە پیاوان، بەتایبەتی ئەو شتان ە ی پە یو ەندیان ھەبو ە بە ژنان ەو، وێن ە ی حەیز و منالبون و خوینی پاش منال و لەش پیسی و ژن و مێردی ، چەند ە دەستوری تر پە یو ەندی دارب ە ژنان ەو، زۆر ئاشکرای ە پێغەمبەریش ئەو پەری شەرمی ھەبو ە، بە ژنان ەو، وێن ە ی حەیز و منالبون و خوینی پاش منال و لەش پیسی و ژن و مێردی، چەند ە دەستوری تر پە یو ەندی دار بە ژنان ەو، زۆر ئاشکرای ە پێغەمبەریش ئەو پەری شەرمی ھەبو ە، بۆی نە کراو ە راستەوخو و لامی ھەندی پرسیاری ژنان بداتەو. بەلکو زۆر بە ھیمای بۆی باسکردو ە ، بە زۆری ژنان لە مەبەستە کە ی نە گە یشتو ەن، ئەو ە تە عایش ە ئە ی گێر پتەو ە: ژنیک یاریدەران پرسیاری

لە پىغەمبەر كەرد لەبارەى خوڤوردنى پاش ھەيز، پىغەمبەر فەرمووى: خۆت بشۆرە بە تەواوى، دواى پارچە لۆكەيەكى بۆن خوڤ ھەلگەرەو خۆتى بى پاك بکەرەو، ژنەكە ووتى: چۆن خۆمى بى پاك بکەمەو پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ فەرموى: (سبحان الله!) خۆتى بى پاك بکەرەو!! عائىشە ووتى: لۆكەكەم لە دەست سەندوو پىم ووت:

بىخەرە سەر ئەو جىگەيە، زۆر ژنىش ھەن شەرم ئەكەن ئەو جۆرە پرسارانە بە راشكاوى بکەن لە پىغەمەر و پياوانى تر، بۆ ئموونە: ئوموسولەيى ژنى ئەبوتەخە ھات بۆ خزمەت پىغەمەر ووتى: ئەى فروستادەى خوا: شەرم لەراستى ناکرى، ئايا ژن شەيتانى ئەيى؟ ئايا لەش پىسى دەرکردنى لەسەر پىويستە؟ پىغەمەر فەرمووى: بەئى. ئەگەر ئاوى ھاتەو، ئوموسەلەمەى ژنى پىغەمەر بەو ژنەى ووت: ھاوار بۆ تۆ چۆن ژن شەيتانى ئەيى، دواى پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ وولامى داىو، ئەگەر شەيتانى ئەيى چۆن منال بە وىنەى داىكى ئەيى. مەبەستى پىغەمەر ئەو بو کە منال لە ئاوى ژن و پياو دروست ئەيى، ئەو جۆرە پرسارانە بەو گرانى ژنانى پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ وولامى ئەدايە کە بەزورى پياوان وولامى پى ئەدرايەو، بۆيە عائىشەى ئەيووت: مېھربانى خوا لەسەر ژنانى يارىدەرانى شەرميان ئەكەرد بۆ فېربونى فەرمانەكانى ئاين. ژنان ئەھاتن بۆ لای عائىشەى لە تاريكى و نەيتىدا ھەتا پرسىارى لى بکەن لەبارەى ھەيز و خۆزىنى پاش منال و لەش پىسى و جگەى ئەوان. کەواتە ژنانى پىغەمەر چاکترىن مامۆستان بۆ ژنان بۆ کاروبارى ئاينى، زۆر ئاشکرايە رەوشتى پىغەمەر بۆ فېربونى ياساى ئىسلام تەنھا گەفۆگۆ نىيە. بەلکو کردار و بىدەنگىشە لە کردنى شتى لەلايان ئەيى چ کەسى جگەى ژنانى پىغەمەر بۆ موسلمانانى بگيرپنەو ھەوالى کردارى پىغەمەر لە خانوودا و لەگەل ژنانى پىغەمەر گەورەترىن رېزبان بۆ دانراو لەو بارەيەو، ئەو ژنانە مامۆستان بۆ باوەرداران کە داىكى باوەرداران گەورەترىن رېزبان بۆ دانراو لەو بارەيەو، ئەو ژنانە مامۆستان بۆ باوەرداران لە گيرپنەو فەرموودەو کردارى پىغەمەر (د.خ) لە خانوو شوئىنانى نەيتىدا کە ئەبنە ياسا بۆ موسولمانان.

۲- سودى تری ژن زۆر ھىنانى پىغەمەر ﴿ﷺ﴾ سودى ياساى تېداو بۆ موسلمانان، ئەو سودەيش زۆر بەئاسانى ئەزانرى. يەكئ لەو سودانە ھەندى رەوشت و نەرىتى بېزارو ھەبون پىش ئىسلام باوبون. بە ھۆى ژن ھىنانى پىغەمەرەو پوچ کرانەو. بۆ ئموونە: كورى جگەى خۆيان ئەكەرد بە كورى خۆيان، پىش ئەووترا:

(التبى) ئەو کارەش زۆر نارەواو نا پەسەند بو كورى جگەى خۆيان بکەن بە كورى خۆيان لە ھەمو رويەكەو لە ميرات پىدانى و شتى ترەو، ئەو جۆرە پىشەيە ئاينى ئىسلام لای رەوانە نەبوو وازىشى لى ئەھيتا بەردەوامى ئەو کارە خراپە، بۆيە خواخستىيە دلى

عەرەبەكانەووە كە زەیدی كۆری حاریسە دیل بکەن و بیکەن بەبەندە، هەتا دوا روژ ئەو کارەو ئەو رەوشە خراپەیی بەهۆی زەیدەووە پوچ بکریتهو، لەپاش ماوەیە زەید بو بەبەندەیی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ پێغمەر ئازادی کرد و کردی بە کۆری خۆی، بەزەیدی کۆری موحەمەد و ناو بانگی دەر کرد، هەتا سروش لە لای خوای مەزنەووە هات بۆ لای پێغمەبر ﴿ﷺ﴾ کە زەید بەناوی باوکی خۆیەووە بانگی ئی بکری، دواپی پێغمەر فەرمووی، تۆ زەیدی کۆری حاریسی و کۆری من نیت، کە پێغمەر ﴿ﷺ﴾ زەینەبی کچی جەحشی پورزای باوکی خۆی ئی مارە کرد، ئەو کۆرەیی جگەیی خۆی کردنە بە کۆری خۆ پوچ بوەیهووە، زیدو زەینەب ماوەیە بەیەکەووە ژیان. بەلام لە ناوەرۆکا پەیوەندی ژن و میزدیان زۆر ناخۆشبو، زەینەبە ووتەیی رەق و ناخۆشی بەزەید ئەووت، ئەبیوت: من گەورەترم لە تۆو هاوسەری تۆ نیم، تۆ بەندەیی ئازاد کراوی و من بنەمالە و بەرێزم.

بۆ سودیکی تری تایبەت دار بەیاسای ئیسلامەووە خواویستی کە زەید زینەبە تەلاق بداو دواپی تەلاقی دا، دواپی پێغمەر بە فەرمانی خوا زەینەبەیی کرد بە ژنی خۆی و راستەوخۆ خوای مەزن زینەبەیی مارە کرد لە پێغمەر ﴿ﷺ﴾ ئەو رەوشە بێزارووە پوچ بوەیهووە کە کۆری بێگانە بکری بە کۆریەکی تر.

بەلام لە پیشەووە لە زمانی پێسی دوو رووان ئەترساو پێغمەر سستی ئەکرد لە خواستنی زەینەبە، ئەیزانی دوو رووان گفتوگۆی نارهوا ئاراستەیی ئەو ئەکەن و ئەلین: موحەمەد ژنی کۆری خۆی هیناوە، هەتا خوای گەورە بەهەرەشەووە سەر زەنشتی پێغمەبرەری کرد بەهۆی سروشەووە فەرمووی بە پێغمەر لە ئایەتی (٣٧)م ئەم سورەتەدا: (تۆ لە خوا بترسە، خوا شایستە ترە بەوێی کە تۆ ئی بترسی) هەر بەو جۆرە رویشتو نەریتی (التبني) کۆتایی هات و خوا فەرمووی: (موحەمەد باوکی هیچ کەسێ لە ئیوێ پیاوان نییە. بەلکو نیراوی خواپە خواستنی زەینەبە بەفەرمانی خوا بو بە هۆی لابردنی ئەو پیشە خراپە. ئەک ئارەزووبازری و هەوەسی رابوردان پالی بە پێغمەرەو نابێ، وەك ئەوێ دوژمنان بوختان چی و درۆزن و دوو روان و بێ باوەران بلایوی ئەکەنەووە بۆ دابەزینی پلەیی بەرزی پێغمەر ﴿ﷺ﴾ هەر پوچ کردنەوێ ئەو رەوشە بو، بۆیە زەینەبە بە شانازییەووە خۆی هەلئە کیشا و ئەبیوت: ئیوێ کەسو کارتاتان مارەیی کردون، من لە ژورەوێ حەوت ئاسمانەووە مارەیی بریوم لە پێغمەر ﴿ﷺ﴾. کەواتە ئەو کارە پێغمەر نەیی کردووە مەگەر بە فەرمانی خوا.

٣- زۆر هینانی ژن لەلایەن پێغمەرە ﴿ﷺ﴾ سودی کۆمەلایەتیشی تێداپە، ئەو سودە بە راشکاوی بەمارەکردنی کچی ئەبو بەکرو لە پاشا بە مارەکردنی کچی عومەر دەرئەکەوێ، هەرەها بۆ پەیوەندی و خزمایەتی بەهۆی ژن هینان لە هۆزەکانی تری عەرەب و قورەیش پەسندترو ئاشکراترە هەتا بەو بۆنەووە پێغمەر باشت تیکە لاویان بکات.

٤- سودی رāmīārī (السīāsah) هه‌بووه له ژن زۆر هێنانی پێغه‌مه‌ر (ﷺ). به‌راستی پێغه‌مه‌ر (ﷺ) هه‌ندێ ژنی هێناوه بۆ ئه‌وه‌ی دانێشتوانی بێ راکێشی بۆلای ئیسلام.

وه بۆ كۆكرده وهى هۆزه كان بۆلاى خۆى. بىگومان ژن وژنخوازى نه پيشه هۆى
دۆستايه تى و ياري داني ئاده ميزاد بۆ يه كترى . بۆ نمونه: پيغمهر جوهره يره كچى
(نه لخرىسى) سهروكى هۆزى (نه لوسته ليقى) هينا كه ديل كرابو له نيو هۆز و خزمه كهيا،
دواى ديل كردن نه بويست خۆى بكريته وه، چو بۆ خزمهت پيغمهر كه يارمه تى بدا،
پيغمهر ووتى خو كرينه وهت له سه ر لانه بهم و مارهت نه كه م، نه و يش به شه ر موده ي
پيغمهر رازى بو، دوايى مو سلمان بو، مو سلمانان ووتيان چۆن نه بى خه زوراني پيغمهر
له ژيرده ستى ئيمه دا بن و ديل بكري ن و بن به به نه ده، هه موو ديله كانيان ئازاد كرد،
به هۆى نه و كار وه هۆزى نه لوسته ليق هه موويان مو سلمان بن، ماره كردنى نه و ژنه بو
به هۆى به ختيارى هه ردوو جيهانى خزم و هۆزه كه ي.

دوو باره پتغمەر (ﷺ) سه فیهی کچی حوبه ی کور ی نه خته بی جوله که ی ماره کرد که به دیلی گیر ابو له دوا ی کوشتنی باو کی. خاوه ن راویژ و پرس پتگراوانی موسلمانان ووتیان: ئەم کچه کچی سەرۆکی بەنوقورەیزەه و بەرپزەر، بۆ جگە ی پتغمەر شایسته نی، ئەو مەههسته ی خۆیانیان بە پتغمەر راگەیانند، فەر موی، یا ئازادی ئە که م یا ئە ی خوازم، یا بەرە لای بکه ن بچینه وه بۆ لای خێزانە کانی خۆ ی، ئەویش ژنیه تی پتغمەری هە لێارد.

ههروهه پێغه‌مه‌ر ﴿﴾ ئومو‌لحه‌بیه = (په‌مه‌ی کچی نه‌بوسوفیان) که له‌گه‌ڵ
مێرده‌که‌یا کۆچی کردبوو بۆ حه‌به‌شه و مێرده‌که‌ی مردبو، به‌ی یارمه‌تی ده‌ری ما‌به‌وه،
پێغه‌مه‌ر ﴿﴾ هه‌والی نارد بۆ نه‌جاشی پادشای حه‌به‌شه خوازیینی بکا بۆی، ته‌ویش زۆر
به‌خۆشیه‌وه خوازیینی کرد بۆ پێغه‌مه‌ر ﴿﴾ چوارسه‌د دینار و چه‌ند دیاری تری کرد به
ماره‌یی بۆی، کاتی گه‌راییه‌وه بۆ مه‌دینه‌ ماره‌ی کرد، نه‌گه‌ر نه‌و کاره‌ی نه‌کردایه‌ له‌وانه
بوو له‌ ئاین وه‌رگه‌رایه‌. نه‌بوسوفیانی باوکی نه‌و ژنه‌ دلخۆش بو له‌ نه‌هیتی‌دا و به‌و
خزمایه‌تیه‌ سه‌ربه‌رزبو که نه‌وپه‌ری دوژمنی پێغه‌مه‌ربو له‌و کاته‌دا هه‌تا موس‌لمان بوو.

پاش ئەوێ باسی ژنەتانی زۆری پیغمەر کرا، لەمەودوا باسی ناوی هەمو ژنەکانی پیغمەر و دایکی باوەرداران و هۆی هیئتانیان ئەکەین لە گەڵ سودی هیئتانیان: ژمارەیان لە یازدە ژن زۆرتن.

۱- خه دیکه کیچی خوه بیلید: یه که مین ژنی پیغمه مهر ﴿ﷺ﴾ ماره ی کرد به رله وه ی بکری به پیغمه مهری خوا، له و کاته دا ته مه نی پیغمه مهر له (۲۵) سالی دا بو، ته مه نی خه دیکه

تہفسیری زمناکڑی

(۴۰) سال بو، بهر له پیغمهر دوو شوی تری کردوه که نایان (نه بو هاله ی کوری زوراره بو، دوو هه میان: عه ته به ی کوری عامیر) بو، له بهر ریز و زیره کی نه و ژنه پیغمهر ماره ی کرد. (۱۰) سال دوی بوونی به پیغمهر، خه دیجه کوچی دوی کردوه، جگه له نیراهیم هه مو مناله کانی پیغمهر له خه دیجه، پیغمهر ﴿ ﴾ هه تا خه دیجه کوچی دوی نه کردوه ژنی تری نه هیتاوه.

۲- سوده کچی زه معه، پیغمهر ﴿ ﴾ پاش کوچی دوی خه دیجه خواستویه تی، بهر له پیغمهر ژنی (ئه لسه کرانی) کوری عه مرئ نه ساری بو، له ته مه ندا زور له پیغمهر گه وره تر بو، یه کئ بو له کوچکه ران میرده که ی به موسلمان یه تی مردبو له دوی کوچکردنی بو حه به شه، به یئ نه وه ی که سی به خیتی بکا مابوه وه، نه گهر بجوایه ته وه بولای خزمه کانی نه یانکرد به بت په رست، یا توشی سزای زور گران نه بو، بویه پیغمهر ماره ی کرد، نه گهر پیغمهر ناره زوبازبوایه نه و ژنه که ته مه نی (۵۵) سال بو نه یه هیتا و کچی نه هیتا.

که واته با دوژمنانی ئیسلام چاکی بزانی و بوختان و درو نه کهن.

۳- عائیشه ی کچی نه بو به کر: پیغمهر ﴿ ﴾ به کچی ماره ی کردوه، جگه ی نه و کچی تری نه هیتا، عائیشه زور زیره و زانتر بو له زور زانایانی تر، زور جار گه وره پیاوان و هاوړیکانی پیغمهر ﴿ ﴾ پر ساری شتی وایان لی نه کرد خویان نه یانته زانی و نه و وولامی نه دانه وه، پیغمهر عائیشه ی زور خوشویستوه له بهر زانایی و به لهدی له قورئاندا و له فهرموده ی خوی، زور لیها توو بو له فرمانه کانی خوی مه زندا.

۴- حه فسه ی کچی عومهر: له پیشا ژنی نه نیسی کورئ حه زافه ی نه ساری بو له غه زای به دردا شهید کراوه، که یه کئ بو له پاله وانه کانی ئیسلام، دوی کوچی دوی روقیه ی کچی پیغمهر به عوسمانی راگه یاند حه فسه ماره ی بکا، له پاشا پیغمهر ﴿ ﴾ ماره ی کرد، به و کاره ریزیکی تایه تی به خشره به عومهر باوکی حه فسه.

۵- زهینه به ی کچی خوزهیمه: له پیشا ژنی پاله وانی ئیسلام عوبه یده ی کوری حاریس بو له جهنگی به دردا شهید کرابو، زهینه به به تیمار کردنی بریندارانی موسلمان ه وه خه ریکبو له کاتی شهید کردنی میرده که یا ته مه نی زهینه به نه و کاته (۶۰) سال بو، پیغمهر ﴿ ﴾ له نازی و بی که سی نه و ژنه ناگدار بو، دوی حه فسه ی کچی عومهر ماره ی کرد. نایا پیغمهر ﴿ ﴾ نه گهر هه وسبازبوایه نه و ژنه ی نه هیتا، که واته با دوژمنانی ئیسلام نه ختی ژیریان هه بی، ته ماشا بکه نه به چاوی دادپهروهری و بی لایه نی.

۶- زهینه به ی کچی جه حش: پیغمهر ﴿ ﴾ ماره ی کردوه به بیوه ژنی پاش نه وه ی زهیدی کورئ حاریسه ته لاقی داوه و، پورزای باوکی پیغمهر بو، له بهر بوچ کردنه وه ی

نهریت و رهوشتی کۆنه پهرستی بت پهرستان که کورپی جگهی خۆیانیان نه کرد به کورپی خۆیان له هه موو رهویه که وه له مه و بهر باسکرا. له ماره کردنی زهینه به دا دل پیسان و دوژمنانی نیسلام پێگه یان بۆ خۆیان خوش کرد که تاوانج بگرنه نایینی پاکی نیسلام، درۆ و ده له سهی زۆریان بۆ دروستکرد، به گومانی ژهراوی خۆیان نه یان ووت: جارێ پێغه مهر ﴿ﷺ﴾ رۆیشته به لای خانووی زهیدا که زهید له وێ نه به، چاوی به زهینه به که و توه، خوشه و یستی زهینه به که و توه ته دلی، دواپی و توبه تی: (پاکی بۆ خوا به دلان نه گورپی) زهینه به گوئی له و و تبه به به که زهید هاتوه ته نه و باسهی بۆی گپراوه ته وه، نه ویش له دلی خۆیا وای زانیوه پێغه مهر ﴿ﷺ﴾ ناره زوی له زهینه به، هاته خزمهت پێغه مهر و یستی زهینه به ته لاقیدا. پێغه مهر به زهیدی ووت به سهر زاره کی: خیزانهت راگره لای خۆت. به لام زهید ته لاقی داو پێغه مهر ماره ی کرد.

زانایان نه لێن: نه و گفتو گو به پوچ و بوختانه که پێغه مهر ﴿ﷺ﴾ له دله وه ناره زوی له زهینه به بوئی، چونکه بهر له وهی خوا فرمانی داوه به داویشینی ژنان زهینه به له زور کات و له زور جینگه دا له گه ل پێغه مهر دانیشته، چون نه چینه دله وه و ناره زوی له زهینه به کردبێ هه تا شوی نه کردبێ، پێغه مهر زور به باشی زهینه به ی دیوه له پێشا، زور دووره له دلی پاکی پێغه مهر وه به ناگاداری دوژمنانی نیسلامیش شتی وا خراب به دلی پێغه مهر دا بێت، نه و دهنگ و باسه له و کاته دا به هیچ جورێ له ناو دانیشتهانی مه دینه دا بگره لای دووره کانی ش گفتو گو ی له سهر نه کراوه وه هه رگیز نه و بوختانه به دلایا نه هاتوه هه تا دوا ی ماویه جوه کان و شاگرده کانیان نه و کاره یان پێکهیتا بۆ کم کردنه وهی پاکی و ریزی پله ی پێغه مهر ﴿ﷺ﴾.

بۆ زانین: که مێ ته ماشای میژووی را بردووی نیوان زهینه به و زهیدی میژدی بکهین هه تا بۆمان روون بپێته وه راستی نا کوکی نیوانیان به ناشکرای و روون، نه وه بو زهینه به له بنه ماله یه کی به ریز و گه وره به، زهید بنده ی نازا دکراو بو، زهینه به خۆی به هاوسه ری زهید دانه نه نا، خوا ی گه وره و یستی سه ره تای ره گه زه رستی و چینه به تی بنه ماله یی و ریزی بێ ته قلا نه ی پێش نیسلام پوچ بکاته وه، خوا به رستی و نایینی نیسلام بکا به بنچینه ی ریز به ته نه نا، دواپی بۆ نه و مه به سته پێغه مهر به زهینه به ی را گه یاند شو بکا به زهید.

هه تا شانازی به ره گه زه وه نه مینێ و بنه بر بکری، بۆ نه و مه به سته خوا ی مه زن له نایه تی (٣٦) ه نه م سوره ته دا ده فره موئ ﴿ﷻ﴾ وه بۆ هیچ پیاوێکو ژنیکسی باوه ردار نی به هه ر کاتی خوا فرمانی دا به شتی نه وان شتی تر هه لێ ژیرن بۆ خۆیان دواپی زهینه به سه ری شو ر کرد بۆ فره موده ی خوا و له شی خۆی دا به ده ست زهیده وه به روا له ت. نه ک به گیان و به دل که له ژیره وه به نازاره وه ته تلایه وه، زهیدی به هاوسه ری خۆی دانه نه نا، موحه مه د ﴿ﷻ﴾

زەینەبە ی لە منالی یەوێ ئەناسی؛ چونکە پورزای باوکی بو، چون ئەچیتە دڵەوێ ئارەزۆی زەینەبە ئەکات هەتا شو ئەکا و ئەبێ بە بیوژن. بەراستی دۆژمنانی پیغممەر و ئەین شتی ئەلێن نایزانن بوختان چین، بەدرۆ و بە کوێرانە ئەو شتانه ئەدەنە پال پیغممەر ﴿﴾ لە پاشا ئەلێن: لە دلی موحەمەدا بو، ئارەزۆی لە زەینەبە بو؛ بۆیە سەرزنشت کراوە لە لایەن خواو، چون ئەبێ و ئەچیتە دڵە و کەسێ سەرزنشت بکری لەسەر شتی لە دلیایی و ناشکرای ئەکا، چونیان زانیو بەبێ ئەوێ ناشکرای بکا ئەو شتە لە دلیابو؟.

لە پاشا خوا بەزەقی ئەو کارە لە ئایەتی (۳۷) ی ئەم سورەتەدا ڕون ئەکاتەو و ئەفەرمو:

﴿تۆ ئەشاریتەوێ لە دەروونی خۆتا شتی خوا ناشکرای ئەکا﴾ نایا خوا خۆشەویستی پیغممەر بۆ زەینەبە ناشکرا ئەکا یا نه؟ بەلکو خوا شتیکی ئەوتۆ ناشکرا ئەکا پیغممەر ئاواتە خواز بو کە خوا فەرمان بدا بە پوچکردنەوێ یاسای کوری جگە ی خۆ بە کوری خۆ کردو. بەلام لە دڵدا ئەترسا لە زمانی دۆرووان بلێن: موحەمەد زنی کوری خۆی هیناو، ئەو بو خوا ئەو شتە لە دلی پیغممەردا بۆ ناشکرا کرد و فەرمو لە ئایەتی (۳۶) ی ئەم سورەتەدا: ﴿دوایی کاتی زەید جی بەجی کرد لە زەینە پیوستی خۆی چو لای و ئەلاقیدا و عیدە ی بەسەر چو ئیمە زەینەبەمان لە تۆ مەرە کرد، هەتا ئەمێنی بەسەر موسلمانانەوێ خراپە ی مەرە کردنی زنی کوری جگە ی خۆ بە کوری خۆ کرد و بە زمانی خۆتان﴾.

۷- ئوموسەلە: هیندی مەخزومی: زنی عەبدولای کوری ئەلئەسەد، لە پیاوچاکانی هاوریکانی پیغممەر بو ﴿﴾ لە جەنگی ئوحودا شەهید کرا، چوار منالی هەتیوی بی کەسی هەبوو، پیغممەر ﴿﴾ لەبەر بەخیوکردنیان ئوموسەلەمە ی مەرە کرد، کاتی پیغممەر خوازیینی لی کردو ووتی: ئە ی پیغممەری خوا من بەسالاچووم و هەتیو بارمو لەهەوێ بێزارم داوای لیبردن ئەکەم. پیغممەر ووتی: پیری تۆ زیانی نی، چونکە من مەبەستم ئەو هەتیوانی، هیوام وایە خوا بێزاری هەوێی لە دلتا لایا، پیغممەر لەبەر زیری ئوموسەلە زۆر جاران بۆ کردنی کاروکردار پەرس و ڕاویژی بێ ئە کرد، بەبتایەتی لە ناشتەوای کردن لە گەل بت پەرستان لەو کاتەدا کە موسلمانان لایان خۆش نەبو کە بۆ ماوێ (۱۰) سال جەنگیان لە گەل ئە کری بە کوێرە ی برباری پیغممەر ﴿﴾.

۸- ئومو حەبیبە: ڕملی هی کچی ئەبوسوفیان: لە سالی (۷) ی کۆچی، بەبۆنە ی مردنی عوبەیدی کوری جەحشی میردی لە حەبەشە بە بیوژنی مایەو. پیغممەر ﴿﴾ هەوالی نارد بۆ ئەجاشی پاشای حەبەشە خوازیینی بکا بۆی، ئەجاشی چوار هەزار درهەمی کرد بە مەرە ی بۆی و لە گەلیا ناردیوێ بۆلای پیغممەر، لەمەوێر باسی ژن هینانی پیغممەر و سودی مەرە کردنی ئەم ژنەمان کرد.

۹- جویرهی کچی حاریس: پێغه‌مه‌ری خوا ماره‌ی کرد دوای مردنی موسافیحی کوری سه‌فوانی می‌ردی که کوژرابو. زۆریش دوژمنی سه‌سه‌ختی پێغه‌مه‌ر بو، جویره به‌دیلی که‌وته ده‌ست موسلمانان، پێغه‌مه‌ر ماره‌ی کرد، سودی ماره‌کردنی نه‌و ژنه له‌مه‌وبه‌ر روون کرایه‌وه. هه‌روه‌ك سودی سه‌فیه‌ی کچی حوبه‌ی بو.

۱۰- مه‌یمونه‌ی کچی ئەلخاریسی هیلالی: دووا ژنی پێغه‌مه‌ره ﴿ﷺ﴾ عائیشه له‌باسیا ئەللی: له‌ هه‌موومان له‌خواترس بو، له‌هه‌موومان باشت‌بو به‌ بزخمانی، دوای مردنی نه‌بو په‌همی کوری عه‌بدولعوزای می‌ردی له‌به‌ر رێزگرتنی هۆزه‌که‌ی؛ چونکه‌ یاریده‌ و پشتیوانی پێغه‌مه‌ریان کرد ماره‌ی کرد.

۱۱- ماریه‌ی قبیته‌ی: که‌ هه‌ر قه‌ل به‌دیاری ناردی بو پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ له‌م ژنه‌ی ئیبراهیمی کوری پێغه‌مه‌ر په‌یدا بو.

ئه‌وه‌ی له‌مه‌وبه‌ر باسکرا، چاوپاخشاندنی بو له‌سودو چۆنیه‌تی ژن هه‌ینانی پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ که‌ خوای مه‌زن رێزی گرتوون و کردوونی به‌دایکی باوه‌ر داران. هه‌ر له‌به‌ر رێز و نر‌خاندنی نه‌وانه، خوای مه‌زن به‌ ئایه‌ته‌کانی (۲۸-۲۹-۳۰) ی ئه‌م سووره‌ته‌ روویان تی‌ئە‌کا. له‌مه‌ودوایش به‌ ئایه‌ته‌کانی (۳۱) هه‌تا (۳۴) ئه‌م سووره‌ته‌.

کو‌تایی به‌ مانا‌کردنی ئه‌م جزمه‌ هات، رۆژی چوارشه‌مه (۵)ی مانگی

ره‌بیعول ئه‌وه‌ل. سا‌لی (۱۴۲۱)ی کو‌چی به‌رانبه‌ر به‌ (۲۰۰۰/۶/۷)

بهناوی خوی بهخشندهی میهره بان . سوپاسی بی پایان بۆ بهروره دگاری هه موو بونه وهران
درودی زۆر له سه رگیانی پاکي پیغمه مر و یارو یاه وهران و په پیره وانی بی به گشتی.

وَمَنْ يَقْنُتْ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا
أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يٰنِسَاءَ النَّبِيِّ
لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ اِنْ اَتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ
فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾ وَقَرْنَ
فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ
الصَّلَاةَ وَءَاتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ اِنَّمَا
يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ
تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ
آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ اِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

﴿ وَمَنْ يَقْنُتْ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴾
وه هه ركه سئ له ئیوهی ژنانی پیغمه مر فه رمان بهرداری خوا و پیغمه مر ی خوابی و به رده وامبی
له سه ر په رستی خوا و په پیره وی پیغمه مر و، كرده وی چاك بكایمه ئه به خشین به و كه سانه
پاداشتی كاره كهی دوو جار: جاری له بهر ئه وهی فه رمان بهرداری ئه وای نیوه، جاری له بهر داوای
په زامه ندی پیغمه مر ی كرده و هاوړی په تی ئه وی پین خوځش به و، ئیمه ئاماده مان كرده بۆ
ئه وان له روژی دوا پیدا و له به هه شتا خواره مهنی به ریز و پاداشتی زۆر تره .
﴿ يٰنِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ اِنْ اَتَّقَيْتُنَّ ﴾ ئه ی ژنانی پیغمه مر: ئیوه وینه ی جگه ی
خوتان نین له ژناندا ئه گه ر ئیوه له خواب تر سن و خوتان بیاریژن له بی فه رمانی خوا؛ چونكه ئیوه
ریژی تاییه تیتان دراوه تی له لایه ن خوی مه زنده و.

﴿ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ ﴾ دوا یی ئیوه گف و گوی نه رم و ناسك
مه كهن له گه ل پیاوانی بیگانه دا، دوا یی به بو ئه وه كه سیکی ئه و تو له ناو دلیایه تی نه خوځشی و

رهوشتی خراب نومیدی خراپه بکا له ئیوه، چونکه گفت وگۆی نهرم و ناسک ریگه نه کاتهوه بو تاوانباران و ئه بی ئیوه به جوړی گفت وگۆ بکه ن دوربی له گومان و هیوای پیاو خراپان. ﴿وَقُلْنَا قَوْلًا مَّعْرُوفًا﴾ وه ئیوه گفت وگۆ بکه ن به جوړه گفت وگۆیه یاسای ئیسلام په سهندی بکا و زوړتر له پیوست گفت وگۆ مه کد و خوړتان به یادی خواوه خدریک بکه ن. ﴿وَقُرْنٌ فِي يَبُوتَ كُنْ وَلَا تَبْرُجْنَ الْجَاهِلِيَّةَ الْأُولَى﴾ وه ئیوه له خانه کانی خوړتانا دانیشتن و نارام بگرن و، ئیوه جوانی خوړتان دهرمه خد ن بو پیاوانی بیگانه به وینه ی دهرخستنی پیش ئیسلام و نه زانیی یاسای نایینی خوی مه زن، مه چنه دهره وه بو جگه ی سهردانی باوک و دایک و خزمان و سهردانی نه خوږش و نویژکردن و پرسه و حدج کردن به یی ده ستووز پیدانتان. به داخدهو له م سهرده مه ی ئیمه دا هیچ رهوشتیکی ناپه سندن نه ماوه ته وه ژنان بیکه ن له خو دهرخستن و سوړدان و سهرنج راکیشانی پیاوانی بیگانه به ته قه ی قوړنده ره کانیان، مه گهر بده گمه ن هندی له ژنانی به ناموس هه بن، نه وانهش به لای زوړبه ی دانیشتوانی بی باوه ر به کوړنه پهرستی نه ژمیړین، نازانن کوړنه پهرستی و به ره لای و رهوشتی پیش ئیسلامه و، ئیستا گه راوه ته وه بولای نه وان.

﴿وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ وه ئیوه نویژه کانتان بکه ن به گویره ی یاسای دیاری کراوی خوړیان که به ردی بنچینه ی پهرستنه و، ئیوه زه کاتی پیوستی دارای خوړتان بیه خشن به هه ژاران که گه وره ترین پهرستنی داراییه بو خواو، ئیوه فهرمان به رداری خوا و فروستاده خوابن.

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ به راستی خوا فهرمانی دا به ئیوه به کردنی نه و کارانه له بهر نه وه ی خوا نه یه وئ لایا له ئیوه گوناھی شتی ناموسی ئیوه برووشین، نه ی ژنان و خانه واده ی پیغمهر، خوا نه یه وئ ئیوه پاك بکاته وه به پاك کردنه وه له هه مو گوناھی، به جوړی ئیوه بن به پیشه وای هه موو ژنان له رهوشتی بهرز و بهر خدا، هه موویان چاو له ئیوه بکه ن. زانایان بیریان جیاوازه له مه به ست له رسته ی (اهل البیت) زوړبه ی زوړیان لایان وایه مه به ست هه موو ژنانی پیغمهر و هندی که سی تریش وه: حه سدن و حوسه ین و فاتیمه و عدلی. هندی تری که میان لایان وایه مه به ست حه سدن و حوسه ین و فاتیمه و عدلیه، به ته نها. نه وه ی راستی بی بریتن له هه موو ژنانی پیغمهر و نه و چوار که سانه یشتن. به لگه یشتن فهرموده ی پیغمهر و نایه ته کانی پیشه وه و نایه ته کانی دواپی ئه م سوره تن که هه موویان له به ره ی ژنانی پیغمهره وه هاتوونه ته خواره وه.

﴿وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا﴾ وه ئیوه ی ژنانی پیغمهر یادی خوا بکه ن و ناموژگاری وهرگرن به شتی بخوړی له ناو خانه کانی خوړتانا له نایه ته کانی قورنان و له فهرموده ی پیغمهر، سوپاسی خوا بکه ن که ئیوه ی گپ راوه به هاوړی گه وره ترینی هه موو بونه وهران و ئیوه کردوه به خانه دانی پیغمهرایه تی. به راستی خوا نه زانی به دؤستان و خوابه رستان، ناگاداره به هه موو بونه وهران.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ
وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ
وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ
فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا
وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

دوای هاتنه خواره وهی نهو نایه تانه ی پیشو و ژنانی موسلمانان و وتیان: جاری له باره ی نیمه وه
نایه تی نایه ته خواره وه، خوی مه زن دلخوشی کردن و فده موی:
﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ﴾ به راستی پیوانی
موسلمان و ژنانی موسلمان پیوانی باوه پردار و ژنانی باوه پردار، پیوانی به رده و ام له سه ربه رستی
خوا و ژنان به رده و ام له سه ر به رستن.
﴿وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ﴾ وه پیوانی
راستگو له باوه پردار و ژنانی راست له باوه رهیانا و پیوانی نارام گر له سه ر نازار و به رستی
خوا و ژنانی نارام گر، پیوانی له خواترس و ژنانی له خواترس به دل و به نه ندامیانه وه.
﴿وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ﴾ وه
پیوانی دارای خویان نه به خشن و به هه ژاران و ژنانی دارای خویان نه به خشن، پیوانی خویان
نه پارتین له داوین پیسی و ژنانی خویان نه پارتین له داوین پیسی.
﴿وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ وه پیوانی به دل و
به زمان یادی خوا نه کهن به زوری له نویژه کانیا و ژنانی یادی خوا نه کهن به زوری، خوا
ناماده ی کرده بویان لی خزشبون له گونه هه کانیا و بوشیان ناماده کراوه پاداشتیکی زور
که وه له به هه شتا، نیت پیابن یا ژن.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ
لَهُمْ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا

مُیِّنًا ۚ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ
 أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ
 مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ
 مِنْهَا وَطَرَازَ وَجَنَّتْهَا لَكُمْ لَا يَكُونُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي
 أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرَازَ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا
۲۷ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي
 الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا **۲۸** الَّذِينَ
 يَلْعَنُونَ رَسَلَتِ اللَّهُ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى
 بِاللَّهِ حَسِيبًا **۲۹** مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ
 رَسُولُ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا **۳۰**

﴿ وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ﴾ وه
 شایسته نی به بۆ هیچ بیارونکی باوهردار بۆ هیچ ژنکی باوهردار ههركاتی خوا و پتغمهر
 فرمانیادا بههر کاری بۆ نهوان ههبن ههلبزاردنی کاری تر جگهی نهو کارهی نهوان فرمانیان
 بئی درایی.

﴿ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴾ وه ههركاتی بئی فرمانی خوا و پتغمهری
 خوا بکا، دوائی نهو کهسه به راستی لایداوه له ریگهی راستی لایینی نیسلام بهلادانینکی
 ناشکرا، هژی هاتنه خوارهوهی نهو نایته نهوهبو: کاتی پتغمهری خوا خوازینتی زهینهبهی کچی
 جدهشی پورزای خزی کرد بۆ زهیدی کوری حاریسهی نازادکراوی پتغمهر ﴿ ۳۰ 》 بههژی
 فرمانی خواوه زهینهبه و عهبدوللای برای زوریان بئی ناخوشبو، چونکه هاوسهری نهوان نهبو،
 نهوان بنهمالهی ناودار و زهید بندهی نازادکراو. بهلام دوائی هاتنه خوارهوهی نهو نایته
 عهبدوللا و زهینهبه سدریان بۆ فرمانی خوا و پتغمهر شوړکرد، زهینهبه ماره بردا بۆ زهید و
 کاری ژن و میردی نیوانیان تهواو بوو. بهلام ژبانی نیوانیان زۆر ئالۆز بو، زهینهبه نازاری زۆری
 زهیدی نهدا و خوی به هاوسهری نهو دانهلنا. بۆ نهو مههسته خوی مهزن فرموی:

تهفسیری زمانکویی

﴿ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ ﴾ وه تو بیرى نهو کاته بکهرهوه نیوانی زهید و زهینهبه نهو په‌ری ئالوزی و ناخوشیان گرتنه خویشان، زهینهبه ئازاری زوری زهیدی نه‌دا، به‌جوری زهید چنده جاری چوه خزمهت پیغمه‌مر ﴿﴾ بو ته‌لاق‌دانی زهینهبه: ههموو کاتی تو نه‌تووت به‌که‌سیکی نه‌وتو خوا چاکه‌ی له‌گه‌ل کرد به‌ئیسلام بوونی و به‌هاورپی تو، تۆیش چاکه‌ت له‌گه‌ل کرد بو به‌ئازادکردنی له‌به‌ندایه‌تی و به‌خیت کردبو، نهو که‌سه زهیدی کوری حاریسه بو: ژنه‌که‌ی خوت را‌گره و ته‌لاقی مه‌ده، له‌خوا به‌ترسه له‌و باره‌وه.

پیغمه‌مر ﴿﴾ ههموو کاتی ئاموزگاری زهیدی نه‌کرد که ته‌لاقی نه‌دا. به‌لام پیغمه‌مر ﴿﴾ به‌هوی سروشه‌وه خوی مه‌زن ئا‌گار‌داری کردبو که زهید زهینهبه ته‌لاق نه‌دا و تۆیش دوی ته‌لاق‌دانی و ته‌وا‌بوونی عیده‌ی ماره‌ی نه‌که‌ی له‌به‌ر به‌برکردنی ره‌وشی کوری جگه‌ی خو به‌کوری خو‌کردن. به‌لام پیغمه‌مر نه‌و کاره‌ی له‌زهید و دانیش‌توان په‌نه‌اندا بو، له‌به‌ر تانه و تاوانجی بی‌باوه‌ران که موحه‌مه‌د چون ژنی کوری خوی ماره‌نه‌کا، خوا به‌و بۆنه‌یه‌وه سه‌ره‌نش‌تی پیغمه‌مری کرد و فه‌رموی:

﴿ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ ﴾ وه تو له‌ده‌روونی خو‌تا شتی نه‌شارینه‌وه خوا ئاشکرای نه‌کا، نه‌و شته‌یش ماره‌کردنی زهینهبه‌ی ژنی زهیدی ئازاد‌کرا‌وی خو‌ته که له‌لای خوا ره‌وايه و، تو ئاشکرای نا‌که‌ی و له‌ئاده‌میزاد نه‌ترسی که بلین: موحه‌مه‌د ژنی کوری خوی ماره‌کرده و، خوا شایسته‌تره له‌ههموو که‌سێ که تو لیتی به‌ترسی، رۆژ هات رۆیش و، زهید زهینهبه‌ی ته‌لاق‌دا و خوی مه‌زن ههموو شتیکی ئاشکرا کرد، وه‌ک روونی نه‌کاته‌وه و نه‌فه‌رموی:

﴿ فَلَمَّا قَضَىٰ زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴾ دوا‌ی کاتی زهید پی‌یوستی خوی جی‌به‌جی کرد بو له‌زهینهبه و ژن و می‌ردی له‌گه‌ل کردبو، ته‌لاقی داو موته‌ی دایه و عیده کو‌تایی بی‌هات ئیمه زهینهبه‌مان ماره‌بری له‌تو، له‌به‌ر نه‌وه‌ی هیچ خراپه‌یه به‌سه‌ر باوه‌رداران‌ه‌وه نه‌می‌یتسه‌وه له‌باره‌ی ماره‌کردنی ژنانی کوری جگه‌ی خو به‌کوری خو‌کردو و هه‌رکاتی نه‌و کوره به‌خو‌کردانه ژنه‌کانی خو‌یانیان ته‌لاق داو په‌یوه‌ندیان پی‌یانه‌وه نه‌ما و موته‌دیان دانێ و عیده‌یان رۆیش روایه ماره‌کردیان، فه‌رمانی خوا پی‌یوسته جی‌به‌جی بکری و گه‌رانه‌وه‌ی نابێ، نه‌وه‌بوو زهید زهینهبه‌ی ته‌لاق‌دا، دوی چونه‌لایی و موته‌دایه و عیده‌ی رۆیش و له‌پیغمه‌مرمان ماره‌ی کرد، خوا نه‌و کاره‌ی روون کرده‌وه بو باوه‌رداران و ههموو ئاده‌میزادی بو نه‌هیش‌تنی خراپه‌ی ماره‌کردنی کوری جگه‌ی خو‌کرد به‌کوری خو، سه‌ره‌نش‌تی پیغمه‌مری کرد له‌سه‌ر بلا‌ونه‌کردنه‌وه‌ی نه‌و کاره له‌به‌ر ترسی دانیش‌توان. ئایا پیغمه‌مر هه‌وسبار بوو نه‌گه‌ر فه‌رمانی خوی جی‌به‌جی بکر‌دایه؟ وه‌ک خوا نه‌فه‌رموی:

ئه توان له قورئان ووردبینه وه له سهروه ههتا خوار، ئه کاته بهراوردی قورئان بکه له گه له نامه کانی تر و هه مو یاسای تر، ئه کاته بۆیان ده رنه کهوئ که قورئان له سه ر هه مو و یانه وه یه، کهس ناتوانئ وینهی دابنئ و ده ستیان نه کهوئ قورئان هه مو په پره یاسای گونجای تیدایه بۆ پیوستی ژیا ئی ئاده میزاد، سود و پیشکه و تنئ ئه وانی تیدایه هه تا رۆژی دوا یی، هیچ راپه رینئ بۆ په ر پیدانی زانیاری هیچ شو رشی بۆ سه ر که و تن نه بو ه و نابئ قورئان داوای نه کا و پیرۆزیایی لئ نه کا. که واته پیغمه ر هه ر ما وه هه تا قورئان بمینئ. پیغمه ران هه مو و یان به ر پیرن و خا وه نی پله و پایه ن. به لām جیاوازی له پله یانا هه یه، پیغمه ر ی ئیسلام خوا له هه مو و یان زۆر تر پله و پایه ی بی به خشیوه که له پاش ئه و پیغمه ر ی تر ره وانه نا کرئ، قورئانیش هه مو و یاسای ژیا ئی رۆژانه ی ئاده ی میزادی تیدایه، هه مو بۆشایی ژیا ن به قورئان و به مو حمه د پیرا و نه ته وه، جیهانیان پی رو و نکرا وه ته وه زۆر تر له رو و ناکی خۆر و کاره یا،

بۆ زۆر تر شه ره زا بو و ن له رو داوی زه ی د و زه ی نه به دا جا ر ئ تر ئه م با سا نه ی خا وه وه پیشکه شی با وه ر داران و هه مو و ئاده میزادی ئه که ی ن:

زه ی د کو ری حاری سه یه له دیل کراوی شامه، کۆمه لئ له توها مه به مندالئ دیلیان کرد، دوا یی حه کیمی کو ری خوا زام کو ری و به خشیو ئتی به خه دیجی کچی خوه ی لید، که شوی کرد به پیغمه ر به خشی به پیغمه ر به ره له وه ی بکرئ به پیغمه ر ﴿ﷺ﴾ به بست و پینج سا ل، پیغمه ر ئا زادی کرد و کردی به کو ری خو ی و نا و بانگی ده ر کرد به زه ی دی کو ری مو حمه د و یه کئ بو له و که سا نه به ره له زۆر کهس با وه ری هینا به پیغمه ر و پیغمه ر خو شی ئه ویست و پینشی ئه خست له زۆر کهس و ها ور پیکانی، به نیاز ی پا که و کۆشی کرد بو بۆ به رزی ئایینی ئیسلام، له به ره ئه وه ی زۆری خو ش ئه ویست له سا لئ (۵) ی کۆچیدا خوا زی ئتی زه ی نه به ی کچی جحشی کرد بۆی که پورزای با وکی خو ی بو ناوی پوره که ی ئومه یه کچی عه بدو لمو ته لیب، زه ی نه به و عه بدو لای برای هه ر چه نه ده لایان خو ش نه بو، چونکه ئه و ان قو ره ی شی و له بنه ما لیه کی رێژدار بو و ن، زه ی دیش به نه ده ی ئا زاد کرا و بو، له به ره ئایه تی له قورئان ها ته خوار، زه ی نه به شووی کرد به زه ی د هه ر چه نه ده له دل دا لای گرا نبو و عه بدو لای برایشی رازی نه بو و به و شو و کرد نه، پیغمه ر ﴿ﷺ﴾ شه ست دره م و (۱۰) دیناری له گه ل هه ندئ که ل و په ل و خوا ر ده مه نی تری دا به زه ی نه ب له ما ره ییدا.

دوا ی شو و کردنی زه ی نه به به زه ی د، چونکه به ها و سه ری خو ی نه ئه زانی ئا زاری دلئ زه ی دی زۆر ئه دا ها نا ی برده خزه مت پیغمه ر چه ند جا ر ئ که زه ی نه به زۆر ئا زاری ئه دا، هه مو و جا ر ئ پیغمه ر ئه یفه رمو و ته لاقی مده و له خوا بتر سه. به لām زه ی د توانای ها ور پینشی زه ی نه به ی نه ما و ته لاقی دا. ئه وه ی یاسای ئیسلام پیوستی کرد بو و زه ی د دا ی به زه ی نه به.

به ره له ها تنی ئایینی ئیسلام عه ره به کان کو ری جگه ی خو یانیان نه کرد به کو ری خو یان و له هه مو رو پیکه وه وه ک کو ر مامه لئ ی بۆ ئه کرا و میراتیان له یه کتری ئه گرت، خوا ی مه زن

ویستی ئەو رەوشتە بنەبر بکات ئەگەر ئایینی ئیسلام بەو جۆرە برۆشتایە دروست نەئەبو ژنی کورێ جگەیی بە کورێ خۆ کردو مارەبکا دواى تەلاقدانى. بەلام خواى گەورە جگە لە ژنی کورێ پشتی رەوا کرد، بەو بۆنەیهو رەواى فەرمو مارە کردنی ژنی کورێ بەدەم کراو بە کورێ خۆ.

بۆ بنەبر کردنی ئەو رەوشتە و، بۆ راگەیانندنی رەوا بوونی ئەو کارە خواى مەزن فەرمانی دا بە پیغمەر زەینەبەى ژنی زەیدی بە کور کراوى پیغمەر مارە بکا بۆ پوچ کردنەوى ئەو کارەى کە دروست نەبو مارە کردنی ئەو جۆرە کورانه بەدەم کراوان بە کور نەک بە پشت، پیغمەر ﴿ﷺ﴾ فەرمانە کەى خواى مەزنی بەجى هینا و بەیدەک جارى ئەو رەوشتە نەما وە زەینەبەى دواى تەلاقدانى زەید و کۆتایی عیدە پیغمەر زەینەبەى مارە کرد. لەبەر گرنگی ئەو کارە چەند جارى ئەو باسە دوو پات کراوەتەو.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوْهُ بُكْرَةً
وَأَصِيْلًا ﴿٤٢﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمٰتِ إِلَى النُّوْرِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيْمًا ﴿٤٣﴾
تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ ؕ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيْمًا ﴿٤٤﴾ يَا أَيُّهَا
النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِيَا
إِلَى اللّٰهِ بِإِذْنِهِ ؕ وَسِرَاجًا مُّنِيرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ
مِّنَ اللّٰهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تُطِيعِ الْكٰفِرِيْنَ وَالْمُنٰفِقِيْنَ
وَدَعِ أَذْنَٰهُمْ ؕ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ وَكَفَى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ
مِّن قَبْلِ أَن تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِّنْ عَدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا
فَمَتَّعُوهُنَّ وَسِرَّحُوهُنَّ سِرَاحًا جَمِيْلًا ﴿٤٩﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾ ندى كه سائىكى نهو تو باوه رتان هيتاوه: يادى خوا بكن به يادىكى زور بدل و به زمان و به همو نه ندماه كانتان به همو و جوړه ستايشى، بهو جوړه شايستهى خوا بى.

﴿ وَسِخُوهُ بُكْرَةً وَأَمِيلًا ﴾ وه ئیوه خوا دوور بخه نه وه له شتی شایسته ی گه وره یی نه وه یی له به یانیان به هوی کردنی نو یژی به یانیه وه و له ئیوارانا به هوی کردنی نو یژی نیوړو و عه سر و مه غریب و عیشاوه، له بدر نه وه یادی ئاده میزاد بو پهروه دگاری خوی له وه دوو کاتانه دا ئماژیه بو گه وره یی خوا که به میهره بانی خوی نه وه دوو کاته ی دروست کردوه بو سوودی ئاده میزاد نه گینا پیو یسته یادی خوا بکړی له هه موو کاتیکه نه که هدر له وه دوو کاته دا.

﴿ هُوَ الَّذِي يُصَلِّيْ عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴾

وہ خوا کہہ سکی کہ تو یہ خوا خورشید ہی و میہربانہ بوتان فریشتہ کانی داوی لیخوشبوون نہ کہن بو ئیوہ له خواۃ لہبہر نہ وہی خوا ئیوہ لہتاریکیہ کانی بی باوہری و گوناہ و دوزخ دہرہیتی بولای رووناکی باوہر و پدرست و بہہشت، خوا میہربانہ بو باوہرداران و لیان خورشید ہی و ریزیان نہ گریٹ.

﴿ تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴾ خوش و تمناوهی خوا بۆ باوه‌رداران له لایه‌ن خوا و پۆژی به خزمه‌ت خوا نه‌گه‌ن هه‌والدانی خواجه به‌وان که دوورن له هه‌مو خراپه‌یه و، خوا ئاماده‌ی کردوه بۆ نه‌وان و پاداشتیکی به‌نرخ و به‌ریز که چوونیانه بۆ به‌هه‌شت.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴾ ئه‌ی پیغمه‌هر: ئیمه‌ تو‌مان ره‌وانه کردوه بۆلای ئه‌و که‌سانه‌ی تو ره‌وانه‌کراوی بۆلایان شایه‌تی بده‌ی له‌سه‌ریان په‌یامی خو‌ت به‌وان را‌گه‌یاندوه و، موژده‌ بده‌ی به‌ به‌هه‌شت بۆ ئه‌و که‌سانه‌ی باوه‌ریان به‌تو هیناوه و، ئه‌و که‌سانه‌ی به‌تو هیناوه.

﴿وَدَاعِيَا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا﴾ وه بانگی ناده میزاد بکه بولای پهرستی خوا بدتهنها
و، چرایه کی خاوهن رووناکی بویان بو دوزینه وهی رینگه ی راست و وهرگرتنی رینگه ی راست
به گویره ی دهستوری خوا.

وَيَسِّرِ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ لَهُمْ مِّنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿١٠٠﴾
 هديه له لای خوی مهزن پاداشتیکی گهوره و ریږنکی به نرخ زورتر له نته وه کانی تر له بهر نه و
 کاره گراندی بهوان سپر دراوه.

﴿وَلَا تُطِيعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَذَعِ أَدَاهُمْ﴾ وه تو په پرهوی یې پاره‌یان و دوږپروان مده‌که لهو شتانه‌ی که دزی ده‌ستوری نایینی نیسلا من و، تو واز له نازاردانی نه‌وان بهیښه بو توو، وولامی نه‌وان مده‌ده‌وه.

﴿ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴾ وه تو پشت هدر له سهر یاریدانی خوا بیهسته و هه موو کاریکت هه والهی خوا بکه و، بهسه خوا تو پپاریژی له نازاری بی باوه ران و دوو رووان.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ ﴾ نهی که سانیکی نهوتو باوهرتان هیناوه هدرکاتی ئیوه ژنانی باوهردارتان مارهبری له پاشدا ئیوه نهو ژنانهتان تهلاق دا پیش نهوهی ئیوه بچنه لایان و ژن و میردایهتیان له گهل بکدن، لهلای حه نه فیه کان دانیشتی ته نهایی له گهل نهو ژنانه وهك چوونه لایان وایه.

﴿ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَةٍ تَعْتَدُوْنَهَا فَمَتَّعُوْهُنَّ وَسَرَخُوْهُنَّ سَرَاحًا جَمِيْلًا ﴾ بو ئیوه نییه بهسه ر نهو ژنانهوه عیدهیه نهوان بزمیرن بهچهند روژی یان بهچهند حدیز و پاکیهوه به گویره ی یاسای دیاری کراو، دواپی ئیوه شتی بهن بهو ژنانه و بین رابویرن بو نهو ماوهیه و ریگیان بو چؤل کهن و بهره لایان بکدن به بهره لاکردنیکی بین بازار و نه توان عیده نه زمیرن و شو بکدن. موعه پیویسته بدری بهو ژنانه نه گهر ناوی ماره بیان بو نه برایی، نه گهر ماره بیان بو دیاری کرابو نیوهی ماره بیان نه دریتی و موعه پیدانیا ن پیویست نییه.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا

أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ النَّبِيِّ ءَاتَيْتَ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ

يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عِمِكَ وَبَنَاتِ عَمَّتِكَ

وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَلَّتِكَ الَّتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً

مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا

خَالِصَةً لِّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا

عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا

يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٥﴾

﴿ تَرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُتَوَى إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمِنْ أَبْغَيْتَ

مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ تَقْرَأَ عَيْنَهُنَّ

وَلَا يَحْزَنَ وَيَرْضَيْنَ بِمَا ءَاتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ

مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ لَكَ
النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ
حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢﴾

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أَجُورَهُنَّ ﴾ ئەى پىغمەمەر ئىمە بۆ تۆمان رەواکردوۋە ئەو ژانەى ئەوتۆى خۆت بەخشیوۋە پىيان مارەىى يە كانيان لەھەر کاتىکا بى. بەلام وا چاکە لە پىشەوە مارەىى يە كانيان بدرىتى، ئاوبردى مارەىى و ديارىکردنى سونەتە. ژنى ناوى مارەىى يە کەى نەبراىى لە کاتى مارەپرېندا ھەرکاتى ژن و مىردى لەگەل کرا پىويستە مارەىى بدرىتى بە وىندەى مارەىى ژنى وىندەى ئەو بى لە پلەوپايەدا. مارەىى ژنەکانى پىغمەمەر ﷺ پىنج سەد دراۋ بوە، لەو رىستەوە وا دەرئەکەوئى دروستبوە بۆ پىغمەمەر بەبى ژمارە ژن بەيتى، ئەو کارەيش تاييەتى بوە بە پىغمەمەرە لەبەر چەسپاندنى ياسا تاييەتى يەکان بەژنانەوە و پەرەپىدانی ياساى ئىسلام بەناو نېوہى کۆمەلدا.

﴿وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ﴾ وه بۆيشمان رهوا کردووی نهو ژنانهی تو بووی به‌خواه‌نیان له جەنگدا بوه به‌ده‌سته‌که‌وتی تو و خوا یێ به‌خشیوی باژماره‌یشیان زۆربیی، لهو ژنانهی سه‌ره‌به‌ستن، وه نهو کاره‌که‌رانه‌ی پێغه‌مه‌ر ﷺ کردوونی به‌ژنی خو‌ی نه‌مانه‌ن:

۱. سه فیهی کچی حوبه‌ی کوری ئه خته‌ب پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ به‌دیل گرتی له‌خه‌یه‌ردا سالی
حه‌وته‌می کوچی، موسلمان بوو پیغه‌مه‌ر نازادی کردو، نازاد کردنه‌که‌ی کرد به‌ماره‌یی بۆی.

۲. جوهره‌ی کچی حاریس: له غذای بدنولوسته‌لیقدا به‌دیل گیرا و بو به‌شی سابتی کوری قهیس و خوی پی‌فروشت به پاره و پیغمهر ﴿﴾ پاره‌کە‌ی بو داو کردی به‌ژنی خوی دوی نازا‌کردنی.

۳. ماریه ی قیسی هیرقل به دیاری ناردی بو پیغمەر ﴿ﷺ﴾ ئیبراهیمی کورپی پیغمەر لەر
پهیدا بو.

﴿وَبَنَاتٍ عَمَّكَ وَبَنَاتٍ عَمَّتِكَ وَبَنَاتٍ خَالَكَ وَبَنَاتٍ خَالَتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ﴾ وه نيمه بو تۆمان رهوا كرده ماره پرينى كچه كانى مامى خوٽ و كچانى خوشكى باوكت و كچه كانى خالت و كچه كانى خوشكى دايكت نه وانهى نه وتويان كوچيان كرده له گهل تو بو مه دينه .
بو زانين : نه وهى شايسته ي پله ي پيغمه مديني نه وهيه : نه و ژنانه ي خزمى خوى ماره بكا كه به باوه ردارى كوچيان كرده له گهل پيغمه مهر ﴿ﷺ﴾ به لام دواى هائنه خواره وهى ندم نايه ته نه و ژنانه ي كوچيان نه كرده ماره برينيان قه ده غه كرا له سهر پيغمه مهر ﴿ﷺ﴾ .

پيغمهر ﴿ ﷺ ﴾ خال و خوشكى دايكى نه بوه، مه بهست له وان هؤزى به نوزوهره يه كه نديان ووت: نيمه خالوانى پيغمهرين. پيغمهر (۹) مامى هه بوه: عه ياس. حه مزه. زوبه ير. نه بوتاليب. حاريس. مه جلا. نه لوقه ويم. نه بوله هه ب. شهش خوشكى باوكى هه بوه: سه فيه. نومو حه كيم. عاتيكه. نوميمه. نه روا. به ره.

﴿ وَامْرَأَةٌ مُّؤْمِنَةٌ إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ﴾ وه نيمه بو تومان رهوا كرده ماره كردنى ژنيكى باوه ردار كه خوى بيه خشى به پيغمهر نه گهر پيغمهر ويستبووى كه ماره ي بكا، نهو به خشينه به تاييه تى بو نهو دروسته نهك بو باوه ردارانى تر، به لام نه بى ماره يان بكا. دواى خو به خشين.

زوربه ي زانايان لايان وايه ماره پرپنى ژنان به ووشه ي هيه دروست نى به. لاي هه ندى له زانايان ماره پرپنى ژنان به ووشه ي هيه و ته مليك دروسته. نهو ژناندى خويانيان به خشى به پيغمهر و داواى ماره ييان نه كرد نه مانه ن: مه يمونه ي كچى حاريس كه دواهمين ژنى پيغمهره. زهينه به ي كچى خوزه يميه نه نساى كه بهر له نايينى ئيسلام ناوبرابو به دايكى هه ژاران. چونكه خواردنى نه دانى و نهو له ژيانى پيغمهردا مردوه. نومو شوره يكي نه زدى، پيغمهر ﴿ ﷺ ﴾ نه چوه لايى و ته لاقى دا.

﴿ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ ﴾ وه نيمه زانيومانه و پيويستمان كرده له سهر باوه رداران شتى له باره ي ژنه كانياهوه نابى له چوار ژن زورتر به يتن جگه ي پيغمهر و نه بى له كاتى ماره كردنياندا دوو شايدت ناماده بن، خه وتن لايان يه كسانبى، به خشينى ژنان خويان به جگه ي پيغمهر قه ده غه يه و دياريمان كرده بو باوه رداران له باره ي نهو ژناندى به نده ي نه وانن به كرين و جگه ي كرين دروسته گه وره كانيان بچه لايان.

﴿ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ نيمه پله ي تاييه تيمان به خشيوه به تو نه ي پيغمهر: كه بو تو دروسته ژنان خويان بيه خشن به تو، زورتر له چوار ژن بو تو دروسته، له بهر نهوه هيج خرابى و گراني نه كه ويته سهر تو لهو فدرمانانه ي خوا پيويسته به رهيان پى بدرى و، هيج كه سى گومان نه با كه تو بهو كارانه گونا بهار نه بى و خوا خوش نه بى له شتى گرانبى خوياراستن لهو شته، ميه ره بانه بو نهو كه سه ي زورتر ريزى بگرى و چاكه ي بداتى.

﴿ تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْزِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنْ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ﴾ خوى مەزن له نايه تى پيشوودا پيغمه رى سهر بهست كرده بو له ژماره ي ژناندا، له م نايه ته دا سهر به سى كرده له خه وتن له لاي هه ر ژنى ناره زوى هه بى و نه خه وى لاي هه ر ژنى ناره زوى نه فهرموى: تو دوا بچه هه ر ژنى ناره زوت هه يه له ناره كات له جگه ي نوره ي خويابو نوت هه يه نهو ژنه ي بولاي خوت هه ر ژنى ناره زوت هه يه له ژنه كات له جگه ي نوره ي خويابو نوت هه يه نهو ژنه ي لاي نه خه و تو ويى بيگير ته وه بو لا خوت و، واز له وى تريان به يتنى لاي خه و تو ويى، دواى هيج گونا بهى له سهر تو نيه لهو كارانه دا تو نه يكه ي.

هه ندئ له زانایان ئه لئین: خهوتنی پیغمهر لای ژنه کانی به یه کسانى بووه ههتا هاتنه خواره وهی ئهه ئایه ته. هه ندئ تریان لایان وایه ههر بو ئه و ژنانه ی پیغمهره داوای گوزه رانی خوشیان ئه کرد، پیغمهر ماوه ی مانگى ئام وشوی نه کردن ههتا ئهه ئایه ته هاته خواره وه سه ره بستم کرا که هه وال بدا به ژنه کانی: من سه ره بستم کامتان گوزه رانی خوشی جیهانتان ئهوی لیان جوئ ئه به وه، ههر کامتان خوا و نیژ راوی خواتان ئهوی ئهتان هیلمه وه، له مه و پاش ژنی تر ناهیتم و، سه ره بستم خهوتن به یه کسانى بئ یا نه، ئه و فه رمانانه بو پیغمهر رهوا بوه. به لام پیغمهر ﴿﴾ له گهل ئه و سه ره بستم یه دا هیج که سئ له ژنه کانی خو ی بئ به ش نه کرد له خهوتن له گهل یان جگه له سوده که ی به شی خو ی به خشى به عایشه.

﴿ذٰلِكَ اَدْنٰی اَنْ تَقْرَ اَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ يَمَّا اَتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ﴾ ئه و سه ره بستم خوا به خشى به تو نزیکتره بولای ره زامه ندی و پیخوشبوونی ژنه کانت و خه فته بار نه بن و هه موویان رازی بن به شتی تو بیکه ی له گهل یان له خهوتن له گهل یان که مبی یا ژۆره چونکه ئه وان نه زانن ههر شتی تو ئه یکه ی له گهل یان چاکه ی خو ته و پیوست نی به له سهرت، له گهل ئه وه یشدا پیغمهر ﴿﴾ ههر یه کسانى ئه خسته ناو ژنه کانی.

﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَلِيْمًا﴾ وه خوا ئه زانی به شتی له ناو دلئ ئیوه دایه له وه ی مه یلتان بولای هه ندئ له ژنه کاتانه و، خوا سزای ئیوه نادا له خوشویستی هه ندئ کیان جگه ی ئهوانی تر له دلدا و، خوا ئه زانی به شتی له دلگانایه، په له ناکا له سزادانا، ههر ئه و شایسته یه له سزادانا.

﴿لَا يَجِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا اَنْ تَبْدَلَ بَهْنٌ﴾ له مه و دوا بو تو رهوا نی به ماره کردنی هیج ژنی له جگه ی ئه و (۹) ژنانه ی ئیستا: عایشه کچی ئه بویه کر، حه فسه ی کچی عومه ری کوری خهتاب، زه ی نه به ی کچی جده حشی ئه لئه سه دی. ئوموسه له ی کچی ئومه دی ئه له خزوومی. ئومو حه بیبه ی کچی ئه بوسوفیان. سه فیه ی کچی حویه ی کوری ئه لئه خته ب. مه ی ونه ی کچی حهرسی ئه هیلالی. سوده کچی زه مه ده ی کوری ئه لئه سه وده. جو به ری کچی حهرسی ئه لموسته لیقی. ئه و نو ژنانه به ته نه ها ههر بو تو دروسته، به وینه ی جوار ژن بو جگه ی تو.

﴿مِنْ اَزْوَاجٍ وَلَوْ اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ اِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِيْنُكَ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيْبًا﴾ وه بو تو رهوا نیه جگه ی ئهه ژنانه بگوری به ژنانی تر. یانی ئه گهر یه کیکیان مرد یا ته لاقت دا رهوانیه بو تو ژنی تر بیئی و، باوه کو سه رنجی تو راکیشتی جوانی جگه ی ئهه ژنانه مه گهر ژنی به نه ده بئ و تو ببی به خوا وه نی به کرین یا به جگه ی کرین، دوا ی هاتنه خواره وه ی ئهه ئایه ته هیر قهل فه رمانه وای میسر ماریبه ی به دیاری نارد بو پیغمهر ﴿﴾ ئیبرا هیم له و په یدابوه و، خوا ناگاداری هه موو شتی که ناگاتان له خوتانی و له سنور ده ره مهن.

زانایان ئه لئین: جده عه فری کوری ئه بو تالیب شه هیدکرا پیغمهر ویستی ئه سمائی کچی عه میسی و ژنی جده عه فر ماره بکا، به و ئایه ته قده غه کرا. ههروه ها ئه لئین: رسته ی ﴿وَلَوْ اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ﴾ ئاماره یه بو ئه وه ی کاتی ناده میزاد ویستی خوازیتی ژنی بکا دروسته ته ماشا کردنی.

عده به کان له کاتی زه ماوه ند و شایی و شیرینی خوار د نه و ده دانیش توانیان بانگ نه کرد بو نان خوار دن و دانه نشتن و چاوه روانی پیگه یشتی خوار ده مه نیان نه کرد، دوا ی ناخوار دنیش دانه نشتن و ده ستیان نه کرد به گفت و گز کردن. کاتی پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ زه نه بهی پورزای خوی هینا خوار ده مه نی دروست کرد و بانگی ها ور پکانی خوی کرد بو ناخوار دن، نه و انیش تا قم نه هاتن و نانیان نه خوار د. تا قم کیان له پیشا چاوه روانی پیگه یشتی خوار د نیان نه کرد، هه ندی تریان دوا ی ناخوار دن دانیشتن و ده ستیان نه کرد به گفت و گز کردن و در پزه یان نه دا به دانیشتن، پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ نه یه ویست هه لسی و نه وان نه نه چو نه دهر وه، دوا یی هه لسا و چو و بولای ژنه کانی و خوشی و ته وازی له گه ل کردن سی که سیان هه ر ما بو نه وه، پیغمه مر ﴿ ﷺ ﴾ شهر می کرد و گد پیه وه، له پاشا هه و الیاندا هه لسا ون، له باره ی نه و رو و دا وه خوی مدزن فدر موی:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا لَا تَدْخُلُوْا بُيُوْتَ النَّبِيِّ اِلَّا اَنْ
يُّؤْذَنَ لَكُمْ اِلَى طَعَامٍ غَيْرٍ نَّظَرٍ اِنَّهٗ وَلٰكِنْ اِذَا دُعِيتُمْ
فَادْخُلُوْا اِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوْا وَلَا مُسْتَعْسِفِيْنَ لِحَدِيْثٍ اِنْ
ذٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِ مِنْكُمْ وَاللّٰهُ لَا
يَسْتَحْيِ مِنَ الْحَقِّ وَاِذَا سَأَلْتُمُوْهُنَّ مَتَعًا فَسْأَلُوْهُنَّ مِنْ
وَّرَآءِ حِجَابٍ ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوْبِكُمْ وَقُلُوْبِهِنَّ وَمَا كَانَ
لَكُمْ اَنْ تُؤْذُوْا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَلَا اَنْ تَكُوْنُوْا اَرْوَاجُهُ
مِنْ بَعْدِهٖۚ اَبَدًا اِنْ ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيْمًا ﴿٥٣﴾
تَبَدُّوْا شَيْئًا اَوْ يَخْشَوْهٗ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴿٥٤﴾
لَا جُنَاحَ عَلَيْنَ فِىْ ءَابَآءٍ وَلَا اَبْنَآئِهِنَّ وَلَا اِخْوَانِهِنَّ وَلَا اَبْنَآءِ
اِخْوَانِهِنَّ وَلَا اَبْنَآءِ اَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَآئِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ

أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاطِرِينَ إِنَاءُ

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاطِرِينَ إِنَاءُ ﴾
 ئه‌ی کهسانیکه ئه‌وتو باوه‌رتان هیناوه ئیوه مه‌چن بۆ ناو خانوه کانی پیغمه‌مه‌ر مه‌گدر کاتێ بچه‌
 ژووره‌وه ده‌ستووهر بده‌ری به‌ ئیوه بۆلای خواردنی خواردمه‌نه‌ی پینگه‌یشتی، بچه‌ ژووری
 به‌جۆری ئیوه چاوه‌روانی پینگه‌یشتی خواردمه‌نه‌ی نه‌که‌ن.

هه‌ره‌یه‌که له ژنه‌کانی پیغمه‌مه‌ر هۆده‌یه‌کی تایبه‌تییان هه‌بوو له‌م لا و نه‌ولای مزگه‌وته‌وه کاتێ
 کۆچی دوا‌یان کرد خرا‌نه سه‌ر مزگه‌وت.

﴿ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ لِحَدِيثٍ ﴾ وه به‌لام هه‌ر کاتێ
 ئیوه بانگ کران بۆ ناو خواردن، دوا‌ی ئیوه بچه‌ ژووره‌وه، دوا‌ی ئه‌وه‌ی ئیوه نا‌ئشان خوارد
 بچه‌ ده‌ره‌وه بۆلای کاری خۆتان، ئیوه دامه‌نیشن و له‌گه‌ل یه‌کتری رابۆی‌رن بۆ گفتو‌گو‌کردن
 له‌گه‌ل یه‌کتری.

﴿ إِنَّ ذَلِكَ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ ﴾ به‌راستی دانیه‌شتی
 ئیوه نا‌زاری پیغمه‌مه‌ر نه‌دا، دوا‌ی پیغمه‌مه‌ر شه‌رم نه‌کا له ئیوه که‌ به‌ی: ئیوه بچه‌ ده‌ره‌وه و، خوا
 شه‌رم نا‌کا له ووتنی کاری راست و نامۆزگاری ئیوه نه‌کا بۆ فی‌ربوونی ره‌وشتی بێ‌نا‌زاری و
 کۆمه‌لایه‌تی.

هه‌رچه‌نده هۆی ها‌ته‌ خواره‌وه‌ی ئه‌و رسته‌انه‌ی پێشوو له‌باره‌ی خانوه‌کانی پیغمه‌مه‌ره‌وه
 ها‌تو‌ونه‌ته خواره‌وه به‌لام ناوه‌رۆکه‌کانیان خانووی هه‌موو که‌سه‌ی نه‌گرێته‌وه.

پیغمه‌مه‌ر ﴿﴾ جارێ له‌گه‌ل عایشه‌دا نانی ئه‌خوارد، عومه‌ری کوری خه‌تاب به‌لایاندا
 رۆیشت، پیغمه‌مه‌ر بانگی کرد نانیان له‌گه‌لدا بخوات، له‌کاتێ نا‌خواردندا په‌نجه‌ی عومه‌ر که‌دوت
 له په‌نجه‌ی عایشه و عومه‌ر ووتی: ئه‌ی وه‌ی بۆ من: له‌پاشا ووتی: ئه‌ی پیغمه‌مه‌ر: وا‌چاکه
 پیغمه‌مه‌ر په‌رده‌یه‌ک دا‌بێ له‌ نیوان ژنه‌کانه‌ و ده‌ره‌وه‌دا، به‌راستی پیاوی چاک و خراپ نه‌چنه
 خانوه‌کانی ئه‌وانه‌وه. خوا‌ی مه‌زن له‌وباره‌وه فه‌رمووی:

﴿ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ ﴾ وه
 هه‌ر کاتێ ئیوه ئاده‌میزاد دا‌وا‌ی شتی له‌ که‌ل په‌ل ناو خانوه‌کانتان کرد له‌ ژنانی پیغمه‌مه‌ر،
 دوا‌ی ئیوه دا‌وا‌ی ئه‌و شتانه‌یان لێ‌که‌ن له‌ پشتی په‌رده‌وه، قه‌ده‌غیه‌ ته‌ماشا‌کردنی ژنانی پیغمه‌مه‌ر
 به‌هه‌موو شیوه‌یه. ئه‌وه‌ی با‌سکرا چاکتر و پاک‌تره بۆ دلی ئیوه و دلی ژنانی پیغمه‌مه‌ر و، دوور‌تره
 له‌ گومان بردن و ها‌تو‌چۆی خراپه به‌دل‌تانا، که‌واته تیکه‌لا‌وبوونی پیاوان و ژنانی بێ‌گانه

قه ده غه یه، یا چاکر وایه به لای که مه وه وازی لی بهیترئ: چونکه تیکه لاوی نه بیته هوی ووروژاندنی خراپه له دل دا.

ناموزای یه کئی له ژنه کانی پیغمهر گفتوگزی نه کرد له گهل ژنیک پیغمهر دا، پیغمهر فهرمووی: لیره مه وه سته. نهو پیاوه ووتی: نهو ژنه ناموزای منه و گفتوگزی خراپان نه کردوه، پیاوه که رویش و وتی: به راستی دوا پیغمهر نهو ژنه ماره نه کهم له خوم، خوی مدزن لهو باره وه فهرمووی:

﴿ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زُجَّاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا ﴾ وه شایسته نی یه بو ئیوه نازاری فروستاده ی خوا بدهن به کاری یا به گفتوگزیه و، په وانیه بو ئیوه که ژنه کانی پیغمهر ماره بکهن له دوا مردنی پیغمهر.

﴿ إِنَّ ذَلِكَ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴾ به راستی نازاردانی پیغمهر له کاتی ژیانیدا و، ماره کردنی ژنه کانی دوا مردنی گوناھنکی زور گه وره به لای خواوه، بی پیری یه بو پله ی بدرزی پیغمهر، مانی پیغمهر و نه مانی یه کسانه پیوسته نازاری نه درئ له هه موو کاتیکا.

﴿ إِنْ تُبْذُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴾ نه گهر ئیوه ههرشتی ناشکر بکهن له نازی ماره کردنی یه کئی له ژنه کانی پیغمهر یا بیشارنه وه له دلانا دوا یی خوا به هه موو شتی نه زانی، سزاتان نه دا.

دوا نه وه ی خوی گه وره فهرمانی دا به پیاوان له پشتی په رده وه گفتوگزی بکهن له گهل ژنانی پیغمهر ﴿ کاتی داوی کهل و پهل ناو خانه کانیا لی بکهن، فهرمووی:

﴿ لَا جُنَاحَ عَلَيْهِمْ فِي آبَائِهِمْ وَلَا أَبْنَائِهِمْ وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا أُمَّهَاتِهِمْ وَلَا أُمَّهَاتِهِمْ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ ﴾ وه هیچ گوناھنی نیه له سهر ژنانی پیغمهر و جگه ی پیغمهر له تیکه لاوی نیوان نهوان و نیوان باوک و کور و براو کوری براو کوری خوشک و ژنانی موسلمان و بنده و کاره که ره کانیا، دوا یی بو ژنانی پیغمهر په وایه چاویان بهوان بکهوی و گفتوگزیان له گهل بکهن بهی په رده. به لام ژنانی بی باوه پیوسته خویان داپوشن لهوان به وینه ی پیاوانی بیگانه.

﴿ وَالَّذِينَ لِلَّهِ إِنْ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴾ وه نه ی ژنانی پیغمهر ئیوه له خوا به رسن له شتی فهرمانتان پندراوه. به راستی خوا نه زانی به هه موو شتی، هیچ کهستی له خوا په نهان نی یه.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا

مُهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

﴿ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ﴾ به راستى خوا خوشه ويستى و ره زامه ندى و
ميه ره بانى خوى ئه ريزئى به سهر پيغمه ردا و، فريشته كانى له خوا ئه پارينه وه و داواى
ليخوشبونى بو ئه كدن له خوا هه تا به ته واوى خوا چاكه بريزئى به سهر پيغمه ردا. كه واته
پيغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ خوا له كاتى زيانى پيغمه ر و له داوى مردنى دا ريزئى لى گرتوه و، پلىدى به رزى
پيغمه رى روون كردوه ته وه له نامدى خويا.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ ئه كسانىكى ئه وتو باوه رتان هيناوه:
ئيه دروود بنين تنه با سهر پيغمه ر جگه پيغمه رانى تر له به ر پلىدى پيغمه ريتى به سهر
ئه واندا و، ريز له هه مويان بگرن و، ئيه وى باوه ردار داواى ناشتى و بئ وه يى بكدن بو
پيغمه ر. بئين: ﴿ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ ﴾ به ناشى به كى گه وه.

بو زانين: سه له وات دان له سهر پيغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ پيوسته پينج جار له شه و روژيكا له
نوژه كانا، هه موو زانايان پيك هاتوون له سهر پيوستى سه له وات، له پاشا جياوازيان هديه له
ئه ندازه ييدا لاي زوري زانايان له هه موو ته مهنى ئاده ميزاددا پيوسته يه ك جار سه له وات
بدا له سهر پيغمه ر، هه ندى ترين ئه لين: پيوسته له هه موو ته حياتى كو تا يى نوژدا، رسته كه يشى
به م جوژه يه: ﴿ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَسَلِّمَ تَسْلِيمًا ﴾ هه ندى ترين لايان وايه هه مو كاتى ناوى
پيغمه ر برا پيوسته سه له واتى له سه ر بدرئ. سه له واتدان له سه ر ئالى پيغمه ر له داوى
پيغمه ره وه چاكه. به لاهم به تنه سه له واتدان له سه ر ئالى پيغمه ر چاك نيه.

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ﴾ به راستى كه سانيكى ئه وتو شتى ئه كدن خوا و
فروستاده ي خوا پينان ناخوشه له بئ باوه رى و بئ فه رمانى خوا ئه لين: خوا كورو زن و هاو به شى
هديه و، پيغمه ر شينه و شاعير و پوشه ويژه، جادو گه ره و، موحه مد پيغمه رنى يه.

﴿ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴾ خوا دوورى خسته ته وه له هه ر دوو
جهاندا له ميه ره بانى خوى و يارمه تيان نادا بولاى ريگه ي راست و، خوا ئاماده ي كردوه بو يان
سزايه كى خاوه ن ئازار و ئابروو به ريان.

﴿ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴾ وه
كه سانيكى ئه وتو ئازارى پياوان و زنانى باوه ردار ئه دن به جگه ي شتى ئه وان كر دوويانه به
گفتوگو و كردارى خراب به بئ ئه وه ي ئه وان تاوانيكيان كر دبن، دوايى ئه و كه سانه هه ليان
گرتوه بوختانيكى گه وه و گونا هيكى ئاشكرا.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ
عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَابٍ ۚ وَكَانَ آدَتِي أَنْ أَدْنِيَ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ ۚ وَكَانَ
اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾ ۞ لِّئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِبَنَّكَ
بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾ مَلْعُونِينَ
أَيُّهَا ثَقِفُوا أَخَذُوا وَقَتْلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي
الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

﴿ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلْبَابٍ ﴾ نهی
پیغمبر: تو بلی به زنه کانت و کچه کانت و ژنانی باوهر داران رومهت و لهشی خویان داپوشن
بدسه ریوش و کراسه کانیان کاتی چوونه دهره وه بو جی به جی کردنی پیوستی به کانی خویان و،
تدنها یه ک جاویان به دهره وه بی لهدر نه وهی ریگهی بی بدوزنه وه.

﴿ ذَلِكَ آدَتِي أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ نهو خوداپوشته یان نزیکره که
بناسرین ژنانی سدر به ستق و جوی بینه وه له کاره که ره کان و، دواپی نازاریان نهدری به وهی
ریگه بی گرتیان له لایه د داوین پیسانی له سنور لادهری یاسای پاکی نیسلام و رهوشی بهرز
و، به ناواتی خرابی خویان نه گهن و، خوا له گوناھی روتی له مه و پیشمان خوش نه بی، میهره بان
و خاوه نی به زه یه بو بنده کانی خوی و، چاودیری سوودیان نه کا و نه یانپاریزی.

هوی هاتنه خواره وهی نه م نایه ته نه وه به، عه ره به کان جیگهی تایه تیان دروست نه کردبو
بو نه وهی پیوستی خویان جی به جی بکه و، ژنانی سدر به ست و کاره که ره بنده کان بو
جی به جی کردنی پیوستیان نه چون بو ناو باخ و دره ختی خورما، داوین پیس و بی ناموسه کان
ریگه یان به کاره که ره شوخه کان نه گرت.

﴿ لِّئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي الْمَدِينَةِ ﴾ به راستی نه گدر
دوو روهه کان و نهو که سانه ی باوهر یان لاوازه له دلایان و، ونده داوین پیسه کان و لادهران له
سنوری ناین و، نهو که سانه ی درو و بوختان بلاو نه که نه وه بو له شکری نیسلام و واز لهو
خراپانه ی خویان نه هین و، کوتایی بهو کارانه نه هین له شاری مه دینه دا.

تفسیری زمانکویی

﴿لَتُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا﴾ به راستی نِیمه هانی تو ندهین و، فرمان به تو ندهین که باره‌ی دیار یکردنی کاری نه‌وان، له پاشا نه‌وان له گهل تو دانه‌نیشن له مه‌دینه‌دا مه‌گدر ماوه‌یه کی کدم بهو نه‌ندازه‌یه تو پیوستیت لی هه‌بی هه‌تا له مه‌دینه‌ده‌ریان نه‌کدی.

﴿مَلْعُونِينَ أَيْنَمَا تَقِفُوا أُخِذُوا وَقَتْلُوا تَقْتِيلًا﴾ نه‌و که‌سانه‌ بی‌به‌شن له میهره‌بانی خوای مه‌زن و، دوور خراونه‌تدوه له به‌زه‌یی خوا و، کاتی ده‌ر کران لاوازی و بی‌توانان و پدنایه بو نه‌وان نابی، له‌هه‌ر چی‌گه‌یه بوون نه‌گیرین به‌دیلی نه‌کوژرین به‌خراپ‌ترین کوشن.

﴿سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا﴾ به‌راستی نه‌و شتاندی باسکران ده‌ستوری که‌خوا دایناوه له‌ناو که‌سانیکی نه‌وتو له‌پیش ئیستاهه‌بوون، نه‌و که‌سانه‌ی نه‌وتو دووروویان به‌کاره‌ییان له‌خزمه‌ت پیغه‌مه‌ره‌کانیان و گالته‌یان به‌خواکه‌ی کردبی و، گفتوگوی خراپیان له‌ناو ناده‌میزادا بلاو‌بکر دایه‌نه‌کوژران و، هیچ که‌سی ناتوانی ده‌ستوری خوا داینا‌بی بی‌گورئ له‌ناو بوونه‌وراندا، چونکه‌نه‌و ده‌ستورانه‌له‌سه‌ر زانست دانراون به‌جورئ سوودی ناده‌میزاد له‌سه‌ر نه‌و ده‌ستورانه‌نه‌سوورئ.

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ
لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا
﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَلَيْتَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ
وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ﴿٦٦﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا
فَأَضَلُّنَا السَّبِيلَ ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ
وَالْعَنَهُمُ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ
ءَاذُوا مُوسَىٰ فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾

﴿يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ بی‌باوه‌رانی ناده‌میزاد پرسیار له‌تو نه‌کدن له‌باره‌ی رۆژی دواپه‌وه، دووروه‌کان پرسیاران لی‌نه‌کرد، بروایان به‌هاتی رۆژی دواپی نه‌بو، جوه‌کان بروایان به‌هاتی هه‌بو بو‌تاقی کردنه‌وه پرسیاران لی‌نه‌کرد، تو‌بلتی له‌وولامیالدا به‌راستی زانیی کاتی رۆژی دواپی هه‌در لای خواپه‌ و جگه‌ی خوا نایزانس، نه‌فریشته‌کان و نه‌پیغه‌مه‌ران، که‌س ناگاداری کاتی هاتی نه‌.

﴿ وَمَا يُذْرِكْ لَعْلَ السَّاعَةِ تَكُونُ قَرِيبًا ﴾ وه چ شتی بی بهتوی رابگه یه نی کاتی هاتنی رژی دوا بی؟ نه گهر ئیمه به توی رانه گه یه نین، شایسته یه رژی دوا بی نریکبی هاتنی. خوا په نهانی داوه، بۆ نهوه ی ئیوه بیر بکه نه وه و چالاک بن بۆ کردنی فەرمانی خوا، په لهما کهن بۆ هاتنی. ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴾ به راستی خوا بی باوه رانی دوورخسته وه له میهره بانی و به زه یی خو ی و، بۆ یانی نامه ده کرده ناگریکی سهختی کلپه داری زور گهرم. ﴿ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴾ نهو بی باوه رانه به رده وامن له ناو نهو ناگره دا ههتا ههتا یه، ده ستیان ناکه وی هیچ کده سی ناگیان لیانی بی و، هیچ کده سی سزای خویان لی بگریته وه.

﴿ يَوْمَ ثَقُلَتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولًا ﴾ تو بیری نهو رژه بکه ره وه رومه تی بی باوه ران له ناو ناگره دم دیو دیوی بی نه کری، وهک پارچه گزشتی برزیتری، نهو کاته سه روکی بی باوه ران نه لین: نهی دانیشه توان: خوز گایه ئیمه باوه رمان به نیایه و، په پیره وی فهرمووده ی خوا و فروستاده ی خوامان بکر دایه، خهفت نه خون و په شیمان نه بنه وه. ﴿ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكِبْرَاءَنَا فَأَصْلَحْنَا السَّبِيلَ ﴾ وه بی باوه ره ژیر دهسته کان به ناخوشی یه وه نه لین: نهی په روه ردگاری ئیمه: به راستی په پیره وی پاشا و گه وره کانی خوامان کردوه، دوا بی نهوان ئیمه یان له ریگه ی فهرمانی تو لادا و، بی فهرمانی تویان بۆ ئیمه نه رازانده وه.

﴿ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمُ لَعْنَا كَبِيرًا ﴾ نهی په روه ردگاری ئیمه: تو سزای نهوان بده به دوو چهنه انه ی سزای ئیمه؛ چونکه نهوان خویان گومر ابون و ئیمه یان له ریگه لاداوه و، تو نهوان دوور بخه ره وه له میهره بانی و به زه یی خوت به دوور خسته وه یه کی زور گه وره.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴾ نهی که سانیکی نهو تو باوه رتان هیناوه: ئیوه وینه ی که سانیکی نهو تو مدین نازاری موسایان دا، دوا بی خوا موسای رزگار کرد له شتی که نهوان ووتیان به موسا و، موسا لای خوا خاوه نی رژیکی زور گه وره یه.

نهو فهرمووده یه ی خوی مدزن له وه وه هاتووه: به نو ئیسرا ئیلیه کان به رووتی خویان نه شورد و، موسا زور به شهرم و ره وشت به رز بوو، به ته نه نا خوی نه شورد و خوشی دانه پوشی، ووتیان: بۆ یه خوی دانه پوشی خراپه یه له شایه تی، رژی موسا رژیشت خوی بشوری، به رگه کانی خوی له سهر به ردی داناو، به رده که به به رگه کانی یه وه رژیشت، موسا به رووتی دوا ی کهوت ههتا گه یشته تاقمی له به نو ئیسرا ئیلیه کان، دوا بی ته ماشای موسایان کرد به و جوړه نی به نهوان گومانیان نه برد. که واته ئیوه ش نازاری پیغمه ری خوتان مه ده ن به شتی لای خوش نه بی.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ
 لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
 فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا
 الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ
 وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ
 عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ﴾
 نهی که ساینکی نهوتو باوهرتان هیتاوه. ئیوه خرتان بیاریژن بههوی ترسی خواوه له ههمو شتی
 ئیوه نهیکه و له ههمو شتی ئیوه وازی لی نههین و، ئیوه گفت و گزی راست بلین و، ناگاتان
 له زمانی خرتان بین، بوختان و درو مددهنه پال فروستادهی خوا له بارهی کاری زهینه بههوه به
 تاییدی، نه گهر ئیوه نهو کارانه بکهن خوا یارمدتی ئیوه نهدا بولای ههمو کاریکی چاک و، لیتان
 وهر نه گری و، گوناوه کاتان نهشوریتدهوه.

﴿ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ وه هدر کهسی پهیرهوی خوا و فروستادهی
 خوا بکا له ههمو شتی نهوان فرمانی بین نهدهن و، له ههمو شتیکا نهوان قدده غدیان کردون،
 دواپی به راستی رزگاریان بووه به رزگار بوونیکی گهوره، له جیهاندا به چاکی نهژین و، له
 پاشه روژدا به بهختیاری نهژین.

﴿ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ ﴾ به راستی ئیمه په رستن و خو
 بهختکردمان نومایش کردوه به سهر ناسمانه کان و زهوی و کتیه کاندا که بیان گر نه ئدستوی
 خوین و جی به جیان بکهن.

زانایان بیروبوچوونیان جیاوازه له ووشدی ﴿ الْأَمَانَةَ ﴾ هندیکیان نهلین: به مانا داواکاری
 و په رستی خوایه، هندی تریان نهلین: مدهست ووشدی ﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ﴾ هندی تریان لایان
 وایه مدهست نه ندامه کانی ناده میزاده که پیوسته له سهری هدریه که بیان به کار بهیته له شتیکا
 بوی دروستکراوه. هندی تریان لایان وایه به مانای دهست پاکی به له به کار هیتانی دارایی.

تهفسیری زمانا کوی

ئهو مانایانه هه موویا شایسته نه بلام خو به خت کردن بو سوودی گشتی شایسته تره له هه موویان.

﴿ فَأَبْنِ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا ﴾ دواپی ئاسمان و زهوی و کیوه کان له بهر گرانی جی به جیهانی ئه و ئه مانه ته بیانوویان هیتاره بو وه گرنتی و، ترسان له وهی بیانگر نه ئه ستوی خو یان تووشی سزای خوا بین.

﴿ وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴾ وه ئادهه ئه و په رسته ی هه لگرت خسته یه ئه ستوی خو ی. به راستی ئادهه سته می له خو ی جگه ی خو ی کرد ئه گهر ئه و ئه مانه ته جی به جی نه که نه و، نه یزانی ئه گهر جی به جی نه که نه تووشی پاشه روژیکی خراب نه بن. که واته مه به ست له ناو بردنی ئاسمانه کان و زهوی و کیوه کان ئامازه یه بولای گه وره یی ئه و خو به خت کردنه و دووا روژی ئه و هه لگرتنه و، هه ر به تهنه نا ئادهه میزاده بتوانی روو به رووی نیازی خراپه ی خو یان بوه سن و کاری چاک بکه نه و خراپه نه که نه.

﴿ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ ﴾ بو ئه وهی دوا روژ سزای پیاوان و ژنانی دوو روو بدا له سه ر ئه وهی به روا له ت ئه و ئه مانه ته جی به جی نه که نه و له ژیره وه دل پس و بی باوه ران، بو ئه وهی سزای پیاوان و ژنانی بت په رست به دین، چونکه تاوانه کانیا ن زور گه وره یه و هیچ چاکه و خو به خت کردنیان گونا هه کانیا ن ناشور یته وه.

﴿ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴾ وه بو ئه وه یش خوا په شیمان بوونه وه وه رگری له پیاوان و له ژنانی باوه ردار له سه ر ئه و هه لانه ی له وانه وه په یدابوون و، بو ئه وه دواپی چاکه کان بکه نه و ئه مانه ته که به جی به یتن و، خوا لیخو شبوونی زوره بو که سانی په شیمان ئه بنه وه و، خاوه نی به زه یی و میهره بانی یه بو باوه رداران.

به یاری دهی خوا ی مه زن کو تایی هات به مانا کردنی ئه م سوره ته له روژی دوو شه ممه (۲۹) په بیعول ئه و من، سالی (۱۴۲۱)ی کوچی بهرام بهر ۱۲-۹-۲۰۰۰ی زایینی

﴿سوره تی سبه ا﴾

له مه كه هاتوته خواره وه. هندی له زانیان نه لئین: جگه له ئایه تی (٦) له مه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ی ئایه ته كان (٥٤) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَفِ السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ
 فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١﴾ يَعْلَمُ مَا يَلْجُ فِي الْأَرْضِ
 وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ
 الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ
 قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ عِلْمُ الْغَيْبِ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ
 ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ
 وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٣﴾ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ
 ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ
 كَرِيمٌ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي ءَايَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ
 لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٍ ﴿٥﴾ وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
 الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ
 الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٦﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خواي به خشندهی میهره بان

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَفِ السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ هه موو سو پاسی به هه رشتی بکری،
 هه رکه سی بیکا، بۆ هه رکه سی بکری، له سه ره رشتی بی، هه موویان بۆ خوایه کی نه وتویه،

ته فسیری ز مناکوی

هه رشتی له ناو ئاسمانه کان و زهوی دایه هه ر بۆ ئه وه. هه مو بونه وه ران، خوا درووستی کردوون، له ژێر دهسته لاتی ئه ودان. کار و گوزهرانی هه مو یان و، خوارده مه نی بۆ گیانداره کان یان ساخته ئه هیتی.

﴿ وَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَ هُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴾ وه سوپاسی دانیش توانی به هه شت له رۆژی دوا ی هه ر بۆ خواجه و، هه موو شتی له جینگه ی شیاوی خویا دائه نی له هه ردوو جیهاندا، ناگاداری نهی ئی به کانه.

﴿ يَغْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَ مَا يَعْرُجُ فِيهَا وَ هُوَ الرَّحِيمُ الْفَقُورُ ﴾ خوا ئه زانی به شتی ئه جته ناو زهوی له تویی دانه وێله دانه وێله درهخت و له باران و سه رچاوه ی ئاو و مردوانی ئاده میزاد، ئه زانی به شتی دینه دهروه له زهوی، له گیاو رووه ک و درهخت و سه رچاوه ی ئاو و نهوت و، له زێر و زیو و ئه لماس و شتی تر، ئه زانی به شتی دینه خواره وه له ئاسمان، له باران و به فر و ته رزه وه دوره گرمه، ئه زانی به شتی بهرز ئه بیته وه له ناو زهوی بۆ ئاسمان له هه وا و ته م و دوکه ل و له فریشه کان و له کار و گیانی ئاده میزاد و دوا ی مردنیان و، هه ر خوا میه ره بان و خاوه ن به زه ییه، خو ش ئه بی له هه له و گونا ه ی بهنده کانی خو ی.

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِينَا السَّاعَةُ قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتَأْتِيَنَّكُمْ ﴾ وه که سانیکی ئه وتۆ باوه ریان نه هیتا وه ئه لێن: رۆژی دوا یی نایه بۆ لای ئیمه و نازانین رۆژی دوا یی چ شتی که، تۆ بلی: به وان : سویند به پهروه ردگاری خو م ئه خو م رۆژی دوا یی به راستی دیت بۆ لای ئیوه. به لام کاتی هاتی هه ر خوا ئه یزانی.

﴿ عَالِمُ الْغَيْبِ لَا يَغْرُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَ لَا فِي الْأَرْضِ وَ لَا أَصْغَرُ مِنْ ذَلِكَ وَ لَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴾ پهروه ردگاری من ئه زانی به هه موو شتیکی نهی و نادیار له هاتی رۆژی دوا یی و شاره و ی هه موو بونه وه ران، کیشانه ی به جوو کترین میرو له یه له ئاسمانه کان و زهوی دا و، به جوو کترین له کیشانه ی ئه و میرو له یه و گه وه ره تریش له پهروه ردگاری من و ون نابی، مه گه ر هه موویان له نامه یه کی ئاشکرادا که له و حه ل مه حفوزه تو مار کرا وه، هه موو شتی لای ئه و نهی ئی نی یه.

﴿ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَ رِزْقٌ كَرِيمٌ ﴾ رۆژی دوا یی دیت بۆ لاتان، له بهر ئه وه ی پهروه ردگاری من پاداشتی چاکه ی که سانیکی ئه وتۆ بداته وه باوه ریان هیتا وه و، کرده وه چاکه کان یان کرده، ئه و که سانه بۆ یان هه یه لی خو شبوون له هه له کان یان و، خوارده مه نی به رێر به بی ماندو و بوون.

﴿ وَ الَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٌ ﴾ وه که سانیکی ئه و تو خۆ یان ماندو و ئه کەن بۆ به چکر د نه وه ی ئایه ته کانی قورئانی ئیمه ره وانه مان کرده بۆ لای فروستاده ی ئیمه، پشپڕ کێ ئه کەن بۆ رزگار بوون و گومان یان وایه له دهستی ئیمه ده ر ئه چن، ئه و که سانه بۆ یان هه یه سزایه له خراپترین سزا و ئازار ده رترین سزاه هه ردوو جیهاندا، چونکه گومان یان وایه زیندوو بوونه وه و سزا نی یه.

﴿وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ﴾ وه كه‌سانیکي ئه‌وتو
خاوه‌نی زانیارین له‌ هاوړیکانی تو و وینه‌ی ئه‌وان له‌ خاوه‌ن نامه‌ راسته‌کان ئه‌زانن به‌ شتیکی
ئه‌وتو نیردراوه‌ بۆلای تو له‌ لایه‌ن په‌روه‌ر دگاری خۆته‌وه‌ هه‌ر ئه‌وه‌ی نیردراوه‌ بۆلای تو راسته‌.
﴿وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ وه هه‌ر ئه‌وه‌ی نیردراوه‌ بۆلای تو ئاده‌میزاد نه‌ گه‌یه‌نی
بۆلای ئایینی خوای زۆر به‌ده‌سته‌لات، تو له‌سینه‌ره‌ له‌ که‌سی دژی پیغه‌مه‌ری من بێ، خوايه‌
هه‌موو سوپاسی له‌سه‌ر چاکه‌کانی ئه‌و ئه‌بێ بکړی، ئه‌م ئایه‌ته‌ له‌ مه‌دینه‌ هاوه‌ته‌ خواره‌وه‌.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَى رَجُلٍ

يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُزِقْتُمْ كُلٌّ مِّنْكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿٧﴾

أَفَتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ

فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ ﴿٨﴾ أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ

وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِن نَّشَاءِ نُخِيفْ بِهِمُ

الْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطَ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِن فِي ذَلِكَ

لَّآيَةٍ لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ﴿٩﴾

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَى رَجُلٍ يُنَبِّئُكُمْ إِذَا مُزِقْتُمْ كُلٌّ مِّنْكُمْ لَفِي خَلْقٍ
جَدِيدٍ﴾ وه كه‌سانیکي ئه‌وتو باوه‌ریان نه‌هیتاوه‌ و به‌ گالته‌پیکردنه‌وه‌ هه‌ندیکیان به‌ هه‌ندی تریان
ئه‌لین: ئایا ئیمه‌ شاره‌زایی ئیوه‌ بکه‌ینه‌سه‌ر پیاوی گفتوگۆی سه‌یر و سه‌مه‌ره‌ ئه‌کا هه‌وال بدا به‌
ئیه‌: هه‌ر کاتی ئیوه‌ مردن و نه‌ندامه‌ کانتان هه‌موویان پارچه‌ پارچه‌ کران و رزان و بوون به‌ توژ
و چوون به‌ ئاسماندا. به‌راستی ئیوه‌ زیندوو ئه‌کرینه‌وه‌ سه‌ر له‌نوی و ئه‌بنه‌وه‌ به‌ بوونه‌وه‌ریکی تازه
به‌ وینه‌ی ئیستا.

﴿أَفَتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ﴾ ئه‌و پیاوه‌ یا بوختان و درۆ درووست ئه‌کا و ئه‌یدا
به‌سه‌ر خوا‌دا یا شیته‌ و به‌بێ بنچینه‌ دیت به‌ده‌می دا ئه‌و بوخاته‌ ئه‌کا.

﴿بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ﴾ به‌لکو ئه‌و که‌سانه‌ باوه‌ر به‌
روژی دواپی ناکه‌ن و له‌ ناو سزای روژی دواپی دان و، له‌ ناو ریگه‌ی گومراییی دان زۆر

دورن له راستی له جیهاندا که نه لین: موحهدهد یا بوختان نه کا یا شینه. نهوان خزیان باش موحهدهد نه ناسن، نه زانن دووره له وانهی نهوان نه لین.

﴿ اَقْلَمَ يَرْوَا اِلَى مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ ﴾ ئایا دواپی نهو که سانهی باوه بیان به زیندوو بوونهوهی دواى مردن نی به، بز نهیان رووانیره بولای شتی جواردهوری نهوانی داوه له نیشانه کانی توانای خوا له ناسمان و له زهوی دا و، واز له خراپه بهینن و شهرم بیانگرئ به هوی نهو شتانه له سدریانه وهیه و له ژیرانه.

﴿ اِنْ تَشَاءْ نَخِيفُ بِهِمُ الْاَرْضَ اَوْ نُسْقِطُ عَلَيْهِمْ كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ ﴾ نه گهر نیمه ناره زو بکدین زهوی نه بهینه خواروه به وانه وه، یا نیمه پارچدیه له ناسمانه وه نه خدین به سدر یانا و به بهر نه بن و له ناو نه چن:

﴿ اِنْ فِيْ ذٰلِكَ لَآيَةٌ لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّسِيْبٍ ﴾ به راستی ههیه له بیر کردنه وه و ته ماشا کردنی نیشانه کانی توانای خوا به لگه ی ناشکرا و گه وه بز بهندهیه بگه رتسه وه بولای پهروه ردگاری خوی و به نیازی پاکه و به رستی.

وَلَقَدْ ءَايَنَّا دَاوُدَ مِنْ اَمَّا فَضْلًا

يَنْجِبَالِ اَوْ يَمَعَهُ وَالطَّيْرِ وَالنَّالَةِ الْحَدِيدِ ﴿١٥﴾ اِنْ اَعْمَلْ

سَيَغْتِبِ وَقَدِرْ فِي السَّرْدِ وَاَعْمَلُوا صٰلِحًا اِنِّيْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ

بَصِيْرٌ ﴿١٦﴾ وَلَسَلِيْمَنَ الرِّيْحِ غُدُوْهَا شَهْرٌ وَّرَوَّاحُهَا شَهْرٌ

وَاَسَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقَاطِرِ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَّعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِاِذْنِ

رَبِّهٖ وَمَنْ يَزِيْغْ مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِ نَّانِدِقُهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيْرِ ﴿١٧﴾

يَعْمَلُوْنَ لَهُمْ مَا يَشَآءُ مِنْ تَحْرِيبٍ وَتَمْثِيْلٍ وَجَفَانٍ كَالْجَوَابِ

وَقَدْ وَّرَّاسِيْتٍ اَعْمَلُوْا اِلٰى دَاوُدَ شُكْرًا وَّقَلِيْلٌ مِّنْ عِبَادِ

الشُّكُوْرِ ﴿١٨﴾ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهٖ

اِلَّا دَابَّةُ الْاَرْضِ تَاْكُلُ مِنْ سَعَاتِهٖ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتْ الْجِنُّ

اَنْ لَّوْكَانُوْا يَعْلَمُوْنَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوْا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿١٩﴾

﴿ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْلًا يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَآلْنَا لَهُ الْحُلَيْدَ ﴾ وه به راستی ئیمه له لایه ن خۆمانه وه ریزیکی زۆر گه وره مان به خشیوه به داوود: له پیغمه رایه تی و نامه ی زه بور، پاشایه تی، دهنگی زۆر خۆش. ئیمه ووتمان به کتیه کان و به بالنده کان: ئیه له گه ل داوودا پاک و خاوینی ده برین بۆ خوا و، پاکیه که ی خوی له گه ل دا بلتیه وه ئیمه ئاسنمان بۆ داوود نه رم کرد به بی ناگر و چه کوش به ده ستی خۆی به کاری نه یینا.

داوود پیاویکی پیاویکی نازا و دلیر و زیره ک و ژیر و دادپه روه ر، دهنگ و ئاواز خۆش، به جوړی هه موو گیانداران گوینان له دهنگی داوود بووایه نه وه ستان، کتیه کان دهنگه که یان دوویات نه کرده وه، زۆربه ی زۆری شاره کانی شام و عومانی داگیر کرد، به هیزترینی پادشای نه و سه رده مه بوو، خوی گه وره ئاسنی بۆ نه رم کردبوو، کراس و تاس کلاو خه نجه ر و شمشیری قه شهنگی درووست نه کرد، به ئاره قی ناوچه وانی خۆی نه زیا، دارایی به یئولالی نه خوارد، له خوا ترس بوو.

﴿ أَنْ اَعْمَلْ سَابِغَاتٍ وَقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴾ ئیمه فده رماندا به داوود که تو زری پان و فراوان دروست بکه ی و بیانفرۆشی و خۆت و خیزانه که تی پی به ختیه بکه ی و بیشیه خشی له رینگه ی په زامه ندی خوا دا و، تو به رتیک و پتیک زریکان به چنه و بازه نه کانیان شیای یه ک بن، بزماره کانیان نه نه وه ندیه به جوړک بن بشکین، نه نه وه ندیه گه وره بن پارچه کانیان به چرتین. تو و خیزانه کانت و په یه و انت کاری چاک بکه ن. به راستی خوا به شتی نه زانی ئیه بیکه ن له چاک و خراپ.

داوود کاته کانی خۆی به ش کردبوو به سی به ش: به شیکی بۆ په رستنی خوا. به شیکی بۆ جی به جی کردنی کاری ناده میزاد. کاتیکیش بۆ ژیا نی خۆی و خیزانی و پشوودانی.

﴿ وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحَ غَدُوَهَا شَهْرًا وَرَوَّاحَهَا شَهْرًا ﴾ وه ئیمه بامان رام کرد بۆ سوله یمان به هۆی توانای خۆمان، تاقی به یانی هه تا نیوه رۆ به نه ندازه ی رۆیشتی ئاسایی مانگه رینگه یه کی نه بری، تاقی ئیواره له نیوه رۆوه هه تا مه غریب مانگه ریه کی نه بری له یه ک رۆژدا، خۆی و پیویستی خۆی هه لته گرت له هه مو شتی.

﴿ وَأَسْلَمْنَا لَهُ الْغَنَاقَطِرَ ﴾ وه ئیمه توانه وه ی سه رچاوه ی ئاسن و پۆلا و مسمان فیتری سوله یمان کرد، به وینه ی ئاو نه رۆیشتی به رۆوی زه وی دا، هه تا دروست بکا هه رشتی ئاره زۆی بکا.

﴿ وَمِنَ الْجِنَّ مَنْ يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ يَاجِدَنَّ رَبَّهُ ﴾ و ئیمه هه ندی له جنۆ که کاغان رام کردبو بۆ سوله یمان که سی کار بکا لای سوله یمان به هۆی ده ستووری په روه ردگاری خۆیه وه که کۆشکیکی بۆ درووست بکه ن.

﴿ وَمَنْ يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا لَذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴾ وه هه رکه سی له و جنۆکانه لایه دن له و کاره ی ئیمه فه رماغان پێداوه ئیمه به و که سه نه چیژین سزایه له ناگری دۆزه خ له رۆزی دوایی دا.

﴿يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَارِبَ وَكَمَا يُبَلِّغُونَ رَأْسِيَّاتٍ﴾ نده جنوكانه درووست بكن بؤ سولهيمان هدرشتي ناره زؤى بكا له كؤشكى نايابي پهرستن و، له پديكهري جوان له مس و شوشه و مهرمه ر له شيويه شي ر جگه ي شي ر. پديكه ر درووست كردن له ياسا ي نه واندا قه ده غه نه بوو، دوايي كورسي به كيان درووست كرد بؤ سولهيمان پيچكه كاني پيشه وه دوو شي ربوون، له سهر يه وه دوو هه لؤ باليان راكيشابوو، بؤشيان درووست كرد چه ندين ته شتي گه وره وه ك هه وزى ناو، بؤشيان درووست كرد چه ندين ديزه ي نه جوولاو له جيگه ي خؤيانا له بهر گه وره ي و قورسيان بؤ درووست كردني چيش ت و نامه ك ردي خواره مده ني و، سهره راي نه وانه كاسه و كه وچك و شتي نايابي له مه نجه ل و قاب و قاچاغ.

﴿اَعْمَلُوا آلَ دَاوُودَ شُكْرًا وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشُّكُورُ﴾ نيمه ووتمان: نه ي خي زاني داوود: نيوه سوپاسي خوا بكن له سهر چاكه كاني خوا بو تان و، سوپاس كه ري خوا كه من له بهنده كاني من، به نياز ي پاكه وه سوپاسم بكن گي راره ته وه داوود ده ستي به درووست كردني به يتولوقه ده س له جيگه ي كه پري موسادا، دوايي داوود كؤچي دوايي كرد بهر له ته و او كردني، راي سپارده بو به سولهيمان ته و او ي بكا، دوايي سولهيمان فهرماني دا به جنوكه كان به ته و او كردني به يتولوقه ده س، بهر له مردني به سالي داوای له خواي مه زن كر دبو جنوكه كان به مردني نه زانن هه تا ته و او ي نه كهن و، بؤ ناده ميزاد روون بيته وه كه جنوكه نه وه ي نه يتي بي ناي زانن، وه ك خؤيان نه يان ووت، ته مده ني سولهيمان (۵۳) سال بوه، له ته مده ني (۱۳) سالي دا بوه به پاشا، (۴۰) سال پاشايه تي كر دوه، دولي چوار سالي پاشايه تي فهرماني داوه به درووست كردني به يتولوقه ده س. بؤ روون كر دنده ي نه وانه ي پيشو خواي مه زن نه فهرموئ:

﴿فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةٌ أَلْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَائِهِ﴾ دوايي كاتي نيمه فهرمانان دا به سهر سولهيماندا به مردني و، فهرماني مردنيمان جي به جي كرد، سولهيمان بهر ده و امبو له سهر راره ستان و، خؤي دا بوو به سهر دارده سته كه ي خؤيا و، جنوكه كانيش بهر ده و امبوون له سهر به جي هيتاني نه و كاره گرانه ه داويان لي كر ابو ويانكهن و هه ستيان به مردني سولهيمان نه كر دبو، هيج شتي جنوكه كاني ناگادار نه كر د له سهر مردني سولهيمان مه گهر داره خؤره كه دارده سته كه ي سولهيماني خوارد و سولهيمان كه وت به ده مده ا.

﴿فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنَّ أَن لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبُ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ﴾ دوايي كاتي سولهيمان دواي ته نكبوني دارده سته كه كه وت به ده ما، روون بو يه وه كه نه گهر جنوكه كان شتي نه يتيان بز انيايه نه يان زاني سولهيمان مردوه، بهر ده و ام نه نه بوون له سهر كردني نه و كاره گرانه ه نازاري نه وانه ي نه دا.

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ
كُلُوا مِنْ رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ بَلَدَهُ طَيِّبَةً وَرَبُّ غَفُورٌ

﴿١٥﴾ فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ

جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِ أَكْثَلٍ خَمَطٍ وَاتْلٍ وَشَىٰ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ

﴿١٦﴾ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ يُجْزَىٰ إِلَّا الْكَفُورُ ﴿١٧﴾

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَىٰ الَّتِي بَرَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً

وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لِيَالِي وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ

أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَرِّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ

شَكُورٍ ﴿١٩﴾ وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا

فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ

إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُوْثِقُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ

عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِیْظٌ ﴿٢١﴾

یه کهمین پاشای یمهن ناوی عبدو شه مسی کورئ یه شجوب کورئ یه عروب کورئ
قه حنات، ناز ناوی سده نه، چونکه ناده میزادی دیل نه کردن، له کاتی نه دوا یمهن شارستانی و
پیش که وتنی زوری به خویه پدید اگردبو، خاک و زهوی یمهن به بیست و سامانی زوری تیدا
بوو، بهرله وهی به نداوی مه تره ب دروست بکری سالانه له کاتی بارینی باراندا لافاو و کشت و
کالی له ناو نه بردن و خانوه کانایانی نه رو خاند، دواپی پاشا که دیان زانایانی نه و کاتهی کو کرده وه،
له باره ی نه و لافاو راویژی له گهل کردن، بیروریان هاته سهر نه وهی له نیوان دوو کیودا
به نداوی دروست بکه ن و، پاشا راویژه که ی په سهند کردن، به نداوی مه تره بیان دروست کردو
بو نه وهی ناوی تیدا کو بکه نه وه و به کاری بهین بو پیوستی خویان و، به جو ریکی نه دنا زیاری

ته فسیری زمنا کوپی

نه‌خشه‌یان بۆ کی‌شا به به‌رد و به‌قیر به‌نداوه‌که‌یان درووستکرد، ناو‌را به‌نداوی شاری مه‌ئره‌ب، دوا‌ی رو‌یشتنی چه‌ند سال‌ی به‌نداوه‌که رووخا؛ چون‌که چاود‌ی‌ریان نه‌کرد و، ئاوه‌که باخ و بیستان و خانوه‌کانی له‌ناو‌بردن و، دانیشتوان کۆ‌چیان کردو، بلا‌وبوونه‌وه به‌ناو زۆربه‌ی جی‌گه‌کاندا. خوا‌ی مه‌زن له‌و باره‌وه و بۆ ئه‌و رووداوه ئه‌فه‌رمو‌ی:

﴿لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ ﴿١﴾ بِه رَاسْتَى بۆ هۆزی سده‌أ هه‌بوو له‌جی‌گه‌ی دانیشتنی خۆ‌یا‌نا به‌ل‌گه‌یه‌کی زۆر ئاشکرا له‌سه‌ر توانای خوا‌ی خاوه‌ن ده‌سه‌لات: ئه‌و به‌ل‌گه‌یه‌ بریتی بو له‌ دوو کۆمه‌ل باخ و بیستانی پر له‌ میوه و دانه‌وێله: کۆمه‌لی‌کیان له‌لای راستی به‌نداوی مه‌ئره‌به‌وه بوون، تا‌قمی تر له‌و باخ و بیستانانه له‌لای چه‌په‌وه بوون، هه‌ردوو لایان ئه‌وه‌نده نزیک‌تر بوون له‌یه‌ک‌تری، وه‌ک یه‌ک باخ و بیستان وابوون. له‌ناو‌خۆ‌یا‌نا به‌یه‌ک‌تر یان ئه‌ووت:

﴿كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ ﴿٢﴾ ثِيَوْه بخۆن له‌ میوه‌ی ئه‌و باخانه‌ی ئه‌وتۆ په‌روه‌رد‌گاری ئیوه، به‌ ئیوه‌ی به‌خشیه‌و، ئیوه‌ سوپاسی خوا ب‌که‌ن له‌سه‌ریان.

﴿بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿٣﴾ ئه‌م شاره‌ شاری‌کی چاک و هه‌وا‌ی‌کی خا‌و‌ینی هه‌یه و، زه‌وی‌یه‌کی به‌ پسته و، په‌روه‌رد‌گاری ئیوه‌ لی‌خۆ‌ش‌بوونی بۆ ئیوه‌ زۆره‌ ئه‌گه‌ر سوپاسی چاکه‌کانی ب‌که‌ن و دا‌وای لی‌بو‌وردنی لی‌ب‌که‌ن، ئه‌و شاره‌ ئه‌وه‌نده پاک‌بو، می‌شوله و کی‌چ و مار و دو‌پش‌کی نه‌بو ئی‌تر چون سوپاسی خوا ناکه‌ن.

﴿فَاغْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرْمِ ﴿٤﴾ دوا‌یی ئه‌و تا‌قمه‌ وازیان له‌ سوپاسی خوا هیتا و، دا‌رای خۆ‌یا‌نیان له‌ بی‌فه‌رمانی خوا‌دا به‌کاره‌یتا و، وازیان له‌ خوا په‌رستی هیتا و، دوا‌یی ئی‌مه‌ لا‌فا‌و‌ی‌کی سه‌ختمان له‌و ئاوه‌ی له‌ به‌نداوه‌که‌دابو و له‌ بارانی تری‌ش نارده‌ سه‌ریان و، به‌نه‌وانه‌که‌مان رو‌خاند، خانوه‌کانیانی رو‌وخاند، زه‌وی و زاری هه‌مو‌ی له‌ناو‌بردن.

﴿وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِیْ اَکْلِ خَمْطٍ وَّأَلِّیْ وَشِیْءٍ مِّنْ سِذْرٍ قَلِيلٍ ﴿٥﴾ وه ئی‌مه‌ ئه‌و دو باخ و بیستانه‌ی ئه‌وان جو‌ره‌ها میوه و خوارده‌مه‌نی چاک‌ی تێ‌دا‌بوو گۆر‌عمان یۆ دوو باخی وا خاوه‌نی خوارده‌مه‌نیه‌ بون له‌ میوه‌ی تالی دره‌ختی ئی‌رات و دره‌ختی بیو، به‌شی‌کی که‌م له‌ دره‌ختی مۆرد، مه‌گه‌ر گیان‌دا‌ری‌کی برسی یا ئاده‌میزادی هیچ شتی تریان ده‌ست نه‌که‌و‌ی بی‌خۆن، ئه‌و کاته به‌نا‌جاری ئه‌ی‌خۆن.

﴿ذٰلِكَ جَزَآئُهُمْ بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ لَّجَازِیْ اِلَّا الْکُفُورُ ﴿٦﴾ به‌هۆی ئه‌و شته‌وه بو، ئه‌وان سوپاسی ئه‌و چاکانه‌ی خوا‌یان نه‌کردو، بی‌فه‌رمانی خوا‌یان کردو، ئی‌مه‌ پا‌دا‌شتی هیچ که‌سی ناده‌ینه‌وه به‌و جو‌ره‌ پا‌دا‌شته‌ مه‌گه‌ر که‌سی سوپاسی خوا نه‌کا و بی‌باوه‌ری‌ی.

﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقَرْیَ الْتِیْ بَارَكْنَا فِیْهَا قَرْیَ ظَآهِرَةٍ ﴿٧﴾ وه ئی‌مه‌ دروستمان کرد‌بو له‌ نیوان دانیشت‌و‌وانی یه‌مه‌ن و له‌ نیوان ئه‌و گونده‌نی ئه‌وتۆ ئی‌مه‌ پست و فه‌رمان دانا بو له‌ ناویانا، به‌ وینه‌ی شام و ئورد‌ون و فه‌له‌ستین - چه‌ند گونده‌ی به‌‌چاو ئه‌بیران و ئه‌وه‌نده نزیک‌بوون له‌ یه‌ک‌تری له‌ گونده‌یکه‌وه ئه‌و گونده‌که‌ی تر ئه‌بیرا به‌ ئاشکرای و، هیچ شتی ر‌ی‌گه‌ی له‌ بین‌یا‌ن نه‌گرت‌بو.

﴿وَقَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ﴾ وه ئیمه له بهر سودی دانیشتوانی یه مهن چهن دین گوندمان دروستکرد له سهر نهن دازه یه کی دیاری کراو له نیوانیان بۆ رویشتن، نه وهنده نزیکیبون له یه کتری نه گهر به بانی که سی برۆیشته بۆ شام نیوهرۆ له گوندی پشوری نه دا و، کاتی دهر بچوایه ئیواره نه گه یشته گوندی تر و شهوی پشوری نه دا و نه خهوت، ههروه ها به و جۆره ههتا نه گه یشته شام به بی ئاو و خوارده مهنی هه لگرتن. ئیمه به وانغان ووت: ئیوه برۆن به ناو نهو گونده نه دا نه گهر ئاره زوتان کرد چهن د شهو و روژی به بی نه وهی ئیوه بترسن له ههچ خراپه و ئازاری و برسی و تینوتان نه بی، هه رچهنده ماوهی رویشته که تان دور و درێژی.

﴿فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ﴾ دوا یی خاوهن سامانه کانی یه مهن ووتیان: نه ی پهروه دگاری ئیمه: تۆ ماوهی رویشتنی ئیمه بۆ شام دور و جۆره وه و نیوانیان بکه به دهشتیکی چۆلی بی ئاو و خوارده مهنی، نهو ساماندارانه که تهماشایان کرد نهوان جیاوازیان نی یه له گه ل هه ژاراندا هه ردوولایان به بی ترس هاتوچۆ نه کهن، داوایان له خوا کرد نهو کارانه بکا بۆ نه وهی نهوان دهست درێژی بکه نه سهر هه ژاران، به خوین و پاسهوان و بنده کانیانده وه به سواری چاوه ری برۆن بۆ شام، به نان و ئاوو خوارده مهنی یه وه، نهو ساماندارانه سته میان له خوین کرد و یاخی بوون و سوپاسی خوا یان نه کرد.

﴿فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ﴾ دوا یی ئیمه نه وانغان گه ی به جۆری ئاده میزادی دوا ی خوین بیانکه نه به جیگه ی گفتوگو بۆ خوین و سهریان سور به میتی له کرده وه یان و ته می وه برگر و ئیمه نه وانغان پارچه پارچه کرد و په راگهنده ی جیگه کانی ترمان کردن به هه ژاری و به هه موو جۆره تی شکانی، دوا ی رووخانی بنهوانی مه ئه وه و په یوه نندیان به یه که وه نه ما، هه ندیکیان چون بۆ یه سرب و نهوانی تریشیان بۆ شام و جیگه کانی تر.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾ به راستی هه یه له په راگهنده یی دانیشتوانی یه مهن به روی زهوی دا چهن دین به لکه و ته می کردن بۆ هه موو که سی ئارام بگری له سهر ئازار و سه ختیدا و خوین بهاریژن له گوناوه سوپاسی خوا بکه نه له کاتی خویشی و هه رزانیدا له سهر چاکه کانی خوا.

بۆ زانین: له ته فسیری مه راغیدا هاتوه که دانیشتوانی نه م سه رده مه تازه یه گومانیان هه بو له بهاره ی بوونی بنهوانی مه ئه وه. ههتا کاتی زانای خو ره لات ناسی فه ره نسا، به ناوی (ارنو) له سالی (۱۸۴۳) زاینی چو بۆلای جیگه ی بنهوانی مه ئه وه و نیشانه کانی ده رخست و نه خشه ی بۆکیشا و شوینه که ی دیاری کرد، له گو ژاری فه ره نسا دا له سالی (۱۸۷۴) ی زاینیدا بلاوی کرده وه.

﴿وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِلَهِسُ ظَنُّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه به راستی شهیتان دایا له سهر دانیشتوانی یه مهن گومانی خوی و، ئاماده ی کردن بۆ لادان له خوا په رستی، کاتی له خزمهت خوا دا ووتی: (من ئاده میزاد لا نه ده م له په رستی تۆ مه گهر به بنده پاکه کانی تۆ لهوان نه بی) دوا یی لهوان دوا ی شهیتان که وتن مه گهر تا قمی لهوان نه بی دوا ی نه که وتن له باوه رداران.

﴿ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُوْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴾ وه شهیتان هیچ دهسته لایتیکی نه بو به سه ریانا و، زوری لی نه کردن له سه ر باوه رنه هیتانیان. به لام نیمه نه وانمان تاقی کرده وه به خوشی و ناخوشی؛ له بهر نه وهی نیمه ده ری بجهنم بز ناده می زاد که سی باوه ر به ریزی دوا بی نه هیتی و، جویی بکه یه نه وه له که سی له گو ماندا یه بز ریزی دوا بی و، پهروه ردگاری تو ناگای له هه مو شتی هه یه، پاداشتی باوه ردار نه داته وه به به هشت، سزای نه وه انه نه داته وه گو مانیان له بوونی ریزی دوا بی دا هه یه به ناگری دوزه خ.

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ رَعَيْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْ ثِقَالِ ذَرْبٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُمْ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْيَاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾ قُلْ لَا تَسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نَسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبَّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَهَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٩﴾
قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَشْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَغِيثُونَ

﴿ ٣٠ ﴾

دانیشتووانی مده که فریشته و بنه‌کانیان نه‌پدرست خوای مهن، نه‌و کارهی لی قده‌غه‌کردن و نه‌وان وازیان نه‌هینا له‌و کارهی خو‌یان فدرموی به‌ پیغه‌مدر:
﴿ قُلْ اذْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ ﴾
تو بلی به‌وان: ئیوه بانگی که‌سانیکی نه‌وتو بکدن ئیوه گومان نه‌بنه‌ن خوان له‌ جگهی خوا، نه‌و که‌سانه‌خواه‌نی نه‌ندازه‌ی کی‌شانه‌ی بچو‌کترین می‌رو‌له‌نین له‌ ناو ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دا. خوا‌ه‌نی سود‌نین نه‌بو خو‌یان نه‌ بو جگهی خو‌یان.

﴿ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيرٍ ﴾ وه‌ بو نه‌و بت پدرستانه‌نی له‌ ناو ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دا هیچ جو‌ره‌هاوبه‌شی بو خوا و، هیچ یاریده‌ده‌ر و پشتیوانی بو نه‌وان کاروباریان هه‌لسورین‌نی له‌ جیهاندا.

﴿ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَن أَذِنَ لَهُ ﴾ وه‌ پارانه‌وه‌ی نه‌و خویانه‌ی ئیوه‌لای خوا سود‌ی نی‌یه، په‌رستنی ئیوه بو نه‌وان بی‌سووده، پارانه‌وه‌ی لای خوا بو که‌سیکه‌خوا ده‌ستوری‌یدا به‌و که‌سانه‌بپارینه‌وه، نه‌و خویانه‌ی ئیوه بی‌نرخ‌ترین شتیکن له‌ بو پارانه‌وه. پیغه‌مهران و فریشته و بی‌اچاکان چاره‌روان نه‌کدن خوا ده‌ستووریان بداتی بپارینه‌وه و، خوا ریگهی پارانه‌وه بدره‌لابکا. به‌لام نه‌وان له‌ خوا نه‌ترسن:

﴿ حَتَّىٰ إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ﴾ هه‌تا کاتی خوا ترس لانه‌با له‌ دلی نه‌و که‌سانه‌نه‌پارینه‌وه و له‌ دلی نه‌و که‌سانه‌پارانه‌وه‌یان بو نه‌کری و، ترسیان نامین و، ده‌ستور نه‌دا بپارینه‌وه، نه‌و کاته نه‌و که‌سانه‌ی پیوستیان هه‌یه بو‌یان بپارینه‌وه نه‌لین: په‌روه‌دگاری ئیوه چ شتیکی فدرموه بو پارانه‌وه.

﴿ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴾ نه‌و که‌سانه‌ی راسته‌وخو ده‌ستووریان پی‌دراوه بپارینه‌وه نه‌لین: خوای مهن فدرموده‌ی راستی خو‌ی فدرموه و، که‌ پارانه‌وه بکری بو نه‌و که‌سانه‌ی شایسته‌ن پارانه‌وه‌یان بو بکری و، خوا خوا‌ه‌نی گه‌وره‌یی و به‌رزی بی‌ وینه‌یه، که‌س ناتوانی هیچ شتی بکا به‌بی ده‌ستووری نه‌و له‌ روژی دوا‌یی‌دا.

﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾
تو بلی به‌و به‌پدرستانه‌هه‌تا بو‌یان ده‌ربکه‌وئ خوا‌ه‌نی هیچ شتی نین: چ که‌سیکه‌خوا‌ردن

ئەدا بەراستی بەئێوە لە ئاسمانەکانەوە بە بارینی باران و گەرمایی خۆر و ڕووناکی مانگ و، لە زەوی دا بە ئاو و دانەوێڵە، ئەگەر نەدیان تەوانی وولامی تۆ بەدەندەو؛ چونکە ناتوانن بڵین: خواکانی ئێمە ئەیکەن تۆ بڵی لە وولامدا هەر خواوە بە تەنها ئەو شتە بکا بە راستی یا ئێمە یاواوەردار یا ئێوەی بت پەرست لەسەر رانوویمان بە لەسەر گومراین، زۆر ڕوونە ئێوە لەسەر ڕێگەی راست نین؛ چونکە ئێوە ناتوانن بڵین: خواکانمان خواردن ئەدەن بە ئێمە.

﴿قُلْ لَا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا نَعْمَلُونَ﴾ تۆ بڵی: ئێوەی بت پەرست پرسیارتان لێ ناکرێ لە شتی ئێمە کردوومانە لە تاوان و، ئێمە خا پەرست پرسیارمان لێ ناکرێ لە شتی ئێوە بیکەن، دوایی من بانگی ئێوە بو لای چاکە ئەکەم، بێ باوەری ئێوە زیان بەمن ناگەینێ. ﴿قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ﴾ تۆ بڵی پەرورەدگاری ئێمە لە ڕۆژی دوایدا ئێمە کۆ ئەکاتەو لە نیوان خۆمانا، لە پاشا خوا فەرمان لە نیوانمانا بە جوړیککی دادپەرورەری و بەبێ لایەنی ئەدا.

دوای دەرکەوتنی کاری ئێمە، ئەوەی راستی کردبێ ئەچیتە بەهەشت، ئەو کەسە خراپەیی کردبێ ئەچیتە دۆزەخ و، هەر خوا فەرمان بەدا بە دادپەرورەری، ئەزانێ بەوەی پێویستە و شایانە بکری.

﴿قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كُلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْغَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ تۆ بڵی: ئێوە نیشانی منی بەدەن کەسانیکێ ئەوتۆ ئەتان کردن بە هاوێدشی خوا لە پەرستندا و، ئەتانکردن بەخوای خۆتان، هەتا من بزانم ئێوە چون ئەو پایه بەرزهتان داوەتێ، ئایا ئەو خاوەندێ ئێوە هاوێدشی خۆان لە درووستکردنی ئاسمانەکان و زەوی، ئەوانە هاوێدشی خۆان، بەلکو ئەبێ واز بهێنین لەو کارە، هەر خواوە خاوەنی دەستەلات و شایستەییە بو پەرستن، هەموو شتی لە جینگەیی شیاوی داوەتێ و ئەیانبا بەرێوە.

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وە ئێمە تۆمان بەتایبەتی ڕەوانە نەکردووە بۆلای تاقمی جزمانی خۆت، بەلکو ئێمە تۆمان ڕەوانەکردووە بۆلای هەموو ئادەمیزاد بەعەرەب و جگەیی عەرەبەو، بەرەش و سور و جگەیی ئەوانیشەو، موژدە ئەدا بە باوەرداران بەبەهەشت لە ڕۆژی دوایدا، بێ باوەران ئەترسینێ لە سزای دۆزەخ و، بەلام زۆربەیی ئادەمیزاد بەو راستی بەنازان.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ وە ئەوەندە نەزانن ئەلێن: چ کاتێ ئەو بەلێندی ئێوە دێتە دی کە ڕۆژی دوایی پەیدا ئەبێ ئەگەر ئێوە راست ئەکەن پەیدا ئەبێ.

﴿قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ﴾ تۆ بڵی: بو ئێوە بەلێندانی ڕۆژی کە ڕۆژی دواینه، کاتێ ئەو ڕۆژه یەخدی گرت بە ئێوە لەناکاودا پێش کەوتن بو ئێوە کەمترین کات و، دواکەوتنی ئێوە بۆلای ئەو ڕۆژه نی بە ونا بێ و، مۆلەتی دواکەوتن و پێشکەوتنتان نادری.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُؤْمِنَ بِهِذَا الْقُرْآنَ وَلَا
بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ
رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ الَّذِينَ
أَسْتَضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾
قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضْعِفُوا أَنْخُنْ صَدَدُكُمْ
عَنِ الْهَدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ شَجِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ
أَسْتَضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ الْيَلِّ وَالنَّهَارِ إِذْ
تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَندَادًا وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ
لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَلَ فِي آعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا
هَلْ يُحْزَنُونَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُؤْمِنَ بِهِذَا الْقُرْآنَ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ﴾ وہ کہہ سائیکی نہوتر
باوہریان نہہتاوہ و تہلین: ئیمہ باوہر بہم قورناتہ ہاتوہ بڑ موحدہدوہ، بدو نامانہی تر ناہتین
بہر لہم قورناتہ ہاتونہتہ خوارہوہ، وہ کہ تہورات بڑ موسا ولنجیل بڑ عیسا، کہہ تہلین: لہ
نامہ کانی ئیمہ باسی شیوہی موحدہد گراوہ، باوہریشمان بہ رڑوی دواہی نیہ۔

ہوی ہاتہ خوارہوہی تہو ناہتہ تہوہو: بی باوہرانی مہ کہہ نوٹندری خوہان نارد ہولای
خاوہن نامہ کان ہر سیاریان لی بکدن لہ بارہی پتہمدراہتہی موحدہدوہ، تہوان ووتیان: بہراستی
ئیمہ لہ ناو نامہ کانی خوہانا باسی شیوہی موحدہد گراوہ، دواہی ہست ہدرستان تورہہوون و
ووتیان، باوہرمان بہم قورناتہ و بہنامہ کانی ہیشروشمان نیہ۔

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ﴾ وہ تہ گدر تڑ
ستہمکاران تہیینی لہ خزمہت ہدورہد گاری خوہانا ہندکراون بڑ ہر سیار کردن لہوان لہناو چ
نازاریکدان، تہو کاتہ ہندیکیان تہجن ہولای ہندئی تر لہ خوہان بہم جزورہ تہکہونہ ووت
ووٹڑ لہ گہل بہ کڑی:

﴿ يَقُولُ الَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴾ كه سانیکي نه و تو
نه چه وسیرانده و به بی دهستلات دانرابون نه لین به که سانی داوای گه وره بیان نه کرد نه گهر
نیوه ریگه تان له نیمه نه گرتایه بر باوه رهیتان به راستی نیمه له جیهاندا باوه رمان نه هینا به خوا و
پیغمه رانی خوا.

﴿ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا أَنْخُنْ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ
مُجْرِمِينَ ﴾ نهو که سانهی سهر و کبون و خویان به گه وره دانابو نه لین بهو که سانهی بجوک و
بی دهستلات بون: نایا نیمه نیوه مان لادا نه وهی باوه رهیتان له دواي نه وهی هاتبو بولای نیوه
پیغمه ری رانوی نیوهی کرد بولای ریگه ی راست. به لکو نیوه تاوانبارن و، دواي بیرو باوه ری
باو بایر انمان که وتن و، نهو بتانه نه په رستن له جگهی خوا؟

﴿ وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ ﴾
که سانیکي نه و تو له جیهاندا بی چاره و بی نرخبوون و ژیر دهست بون نه لین به که سانیکي نه و تو
خویان به گه وره دانه نا: به لکو فیل و فریودانی شهو و رژی نیوه بو، نیمه وازمان هینا له
باوه رهیتان کاتی نیوه فرمانتان نه دا به نیمه که نیمه باوه به خوا نه هیتان و، نه تان ووت:
موحه مدد جادو گهر و دروزنه.

﴿ وَنَجْعَلْ لَهُ أَندَادًا ﴾ وه نیوه فرمانتان نه دا به نیمه هتا نیمه چه ندین هاوبدش دابنن بو
خوا و، باوه به خوا و پیغمه ر و رژی دواي نه هیتان.

﴿ وَاسْرَوْا النَّامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ ﴾ وه همدردو لا له ژیر دهسته و له سهر و که کانیا
په شیمان بوونه وهی خویان دهر نه برن کاتی نه وان سزای ناگری دوزه خ نه بین. هندی له زانایان
مانای نهو رستانه یان بهم جوړه کردوه: (له دلی خویانا کاتی سزای ناگری دوزه خ نه بین،
په شیمان بوونه وه په نهنان نه دن).

﴿ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِيْ أَغْثَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ و نیمه زه نجیر
نه کهینه ناو گهر دن و ملی نهو که سانه باوه ریان نه هیناوه به خوا و نایینی خوا، بهو زنجیره
دهستیان نه بدستین به ملیانه وه. نهو بی باوه رانه به گه وره و بجوو کیانه وه پاداشتیان نادرته وه
مه گهر به شتی نه یکدن له جیهاندا.

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ

مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾

وَقَالُوا إِنَّا كَثُرْنَا مَوْلًا وَأُولَدًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿٣٥﴾

قُلْ إِن رَّبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَٰكِن أَكْثَر النَّاسِ

لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِندَنَا
 زُلْفَىٰ إِلَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعِيفِ
 بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ ءَامِنُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي
 ءَايَاتِنَا مُعْجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ
 إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا
 أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾
 وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَكَةِ أَهْتُولَاءِ ؕ إِنِّي كَرِهْتُ
 أَنْ تُعْبَدُونِ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَنَكَ أَنْتَ وَلِسْنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا
 يُعْبَدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ قَالِ يَوْمَ لَا يَمْلِكُ
 بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفَعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ
 النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ﴾ و ه نیمه هیج
 پیغمه ریکمان ره وانه نه کردوه له ناو هیج گوندیکا دانیشترانی نهو گونده برسیئی له بی فدرمانی
 خوا و ناگری دوزه خ مه گدر کار به ده سته خوش گوزره انه که یان و خه له تا و به را باوردنی جیهان
 نه یان نووت: نیمه باوه ره بهو شته نابه رین ئیوه بوی نیراوان و، گالته یان بهو که سانه نه کرد و یندی
 نهوان نه بون.

﴿وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ﴾ و ه نیمه یان ووت: دارایی و منالمان
 زورتره لهو هه ژارانه باوه ریان به ئیوه هیتاوه، نه گدر نیمه لای خوا چاکتر لهوان نه بووینایه له
 جیهاندا سامانی به نیمه نه نه دا و، نیمه سزیمان نادری نه گدر رژی دواپی بیی، چونکه نهو
 که سهی رژی نیمه گرتوه له جیهاندا بی نرخان ناکا له پاشه رژی دا، نه گدر نیمه خوش
 نهویستایه و ریزمان نه بویه بولای نهو دارایی و منالی زوری نه نه دانئی.

تهفسیری زمانکوی

﴿قُلْ إِنَّ رَبِّي يَسْتَطِيعُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ﴿تَوْبَتِي﴾ به راستی پدروردگاری من رۆزی و سامانی زۆر و فراوان نه به خشی بههر که سی ئاره زۆی بکا و، کهم نه به خشی بههر که سی ئاره زۆ بکا. دارایی و منالی زۆر په یوهندی به باوه و بی باوه رپوه نییه، وانه بی باوه پداران هه ژار و بی دهرامه تن و، وایش نه بی سامانی زۆریان نه بی و، به لام زۆرترینی ئاده میزاد نازان به ویستی خوای مه زن، گومان نه بهن دارایی زۆر هوی ریزی خاوه نه که به تی و، کهم دهرامه تی و بی سامانی هوی بی نرخیه. بیگومان سامانداری و اهیه هه موو مروقیکی ژیر بیزی لی نه کاته وه و، پی شه رمه بی بهو که سه و، خاوه نی نهو سامانه بی، هه ژاری لای نهو به نرخته.

﴿وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالْبَاطِي تَقَرُّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَىٰ إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرَفَاتِ آمِنُونَ﴾ وه دارایی و منالی ئیوه شتیکی نهو تو نین ئیوه نزیکی ئیمه بخاته وه به نزیکی و نه وه به سودی ئیوی تیدی. به لام که سی باوه ری هیتابی و کرده و ی چاکی کرد بی، دوا یی نهو که سانه بزیان هیه پاداشتی دوو چه نانه به هوی شتی که وه کرد و ویانه له جیهاندا و، نهوان له ناو چه نندین کۆشکی به هه شتدان. به بی ترس و دوورن له نازار و نه خۆشی و خه فته و هه ژاری و سزا و مردن. چاکه و رپۆ لای خوا به دارایی زۆر و پله و پایه و بنه ماله به راورد ناکری، به کره و ی چاک و باوه به راورد نه کری.

﴿وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ﴾ وه که سانیکی نهو تو کۆشش نه کهن و هه ول نه ده ن بو پوچ کرد نه وه ی ئایه ته کانی نامه ی ئیمه، به گومانی خوی نه به و ی رینگه له ئیمه بگری له دهستی ئیمه دهر چی، نهو که سه له لایه ن فریشته کانه وه ئاماده کراون بو ناوسزای دۆزه خ له پاشه رۆژدا.

﴿قُلْ إِنَّ رَبِّي يَسْتَطِيعُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ ﴿تَوْبَتِي﴾ به راستی خوای پدروردگاری من رۆزی و خواره مدنی فراوان و زۆر نه به خشی بههر که سی ئاره زۆی هه بی له بهنده کانی خوی و، کهم نه به خشی رۆزی بو که سی ئاره زۆ بکا، ئیوه نابه خشن هه یج شتی له دارایی خوتان له رپگی ره زامه ندی خوا دا، دوا یی خوا نهو شته دا نه ئیته وه له جینگه ی خویا و، بۆشایی به خشراوه که ی پر نه کاته وه له جیهاندا و، نهیکا به تویشوی پاشه رۆژ بۆتان و، خوا چاکترین که سی که هه موو شتی به خشی به بهنده کانی خوی و به خیریان بکا، نه گهر که سی شتی به خشی به ئیوه، نه وه ی نهویش هه ر خوای مه زن به و ی به خشیوه و، نه و ی کرده به هوی به خشی به ئیوه.

﴿وَيَوْمَ يُخْشَرُهُمْ جَمِيعًا ثَمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهْؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾ وه تو بیری نهو رۆژه بکه ره وه خوای مه زن گه وره و به جوو کیان کۆ نه کاته وه هه مو یان، باوه ردار و بی باوه ران به هه ژار و سامانداریانه وه، به جوان و به پیریانه وه، له پاشا خوا نه فهرموی به فریشته کان: ئایا نهو بی باوه رانه ئیوه یان په رسته وه جگه ی من و، له بهر چ شتی ئیوه یان په رسته وه تایبه تی و منیان نه په رسته.

﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلَيْنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ﴾
 فرشته كان نه لئن: پاك و دورى بو تو به نهى پروهرد گارى نيمه لسهوى هاوبه شت هه بى له
 په رستندا، هه رتو كه سىكى نه وتوى نيمه به تنها بت په رستين، تو گه وره و دوستى نيمه، هيچ
 دوستايه تى به له نيوان نيمه و نه واندا نيه و، نيمه بيزارين لهو په رستنهى نه وان. بهلكو نهو بت
 په رستانه شهيتايان په رستوه و، نه وانيان والى كرده جگهى تو په رستن، خستويه تى به دهرونيان
 نيمه فرشتهين و بمان په رستن، زور تر لسهو بت په رستانه باوه رپان به شهيتان كرده كه
 فرشته كان په رستن، هه رچه ننده كه منى له وان نه ستيره و ناگر و شتى تريان په رستوه له بته كان و
 جگهى بته كان.

﴿فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ دواى نه مرزو كه هه مو فرمانى به دهه ستى
 خوايه هه ندى له نيوه خاوهنى هيچ سوديك و هيچ زيانى نيه بو هيچ يه كنى له نيوه، نه فرشته و
 نه ناده ميزاد و نه جنو كه خاوهنى سود نين بو خويان، چ جاى بو جگهى خويان، هه رخوا
 خاوهنى سود و زيان به هه مو كه سى.
 ﴿وَقُولْ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ﴾ وه نيمه نه لئن بهو
 كه سانه ستهميان له خويان كرده و، گومانيان وابوه بهه شت و دوزهخ نى به: نيوه به چيژن
 سزاي ناگريكى نه وتو نيوه به دروتان نه خستوه و پرواتان به بونى نه بوه.

وَإِذْ أَتَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بِرِجَالٍ مُّشِيٍّ
 قَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانُوا يَعْبُدُونَ أَبَاؤُكُمْ
 وَقَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا إِفْكٌ مُّفْتَرًى وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا
 جَاءَهُمْ إِنَّ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٣﴾ وَمَاءِ آيَاتِنَاهُمْ مِّنْ كُتُبٍ
 يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَّذِيرٍ ﴿٤٤﴾ وَكَذَّبَ
 الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي
 فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ
 تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْئِئًا وَفَرْدًى ثُمَّ تَنَفَّكُوا مِمَّا بِصَاحِبِكُمْ
 مِّنْ جَنَّةٍ إِنَّ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾

قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنَّ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَٰمُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾
قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾ قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ
فَأِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ
سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾

﴿وَإِذَا تُنْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ
آبَاءَكُمْ﴾ وه هدر کاتی بخوینرتهوه بهسدر بت پدرستانی دانیشترا نی مه که دا نایه ته کانی ناشکرای
نامه ی نیمه، بت پدرستان نه یان ووت: نهو مه حه مدهده هیج که سنی نیه مه گدر هدر پیاو نیکه
نه یه وئی نیوه وه رگیزی له شتی باو بایری نیوه نه یه رستق و، نه یه وئی نایینی نیوه بگو ری هتا
بتانکا به بچو کی خو ی.

﴿وَقَالُوا مَا هَٰذَا إِلَّا إِفْكٌ مُّفْتَرًى﴾ وه بت پدرستان نه لین: نهو نامه یه نهو پیاوه نه ی
خوینرتهوه بهسدر نیوه دا هیج شتی نیه مه گدر درو نیکی هه لبه سزاوه و به بوختانه وه نه یدا ته پال
خو ا.

﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾ وه که سانیکی نه و تو باوه ریان
نه هینا وه بهو راستی به که قورنانی پیروزه کاتی چوه بولا یان نه یان ووت: نهو قورنانه که نه و ان
نه یان نه توانی وینه ی دابین گومان یان وابه هیج شتی نیه مه گدر جادو نیکی ناشکرایه و، به لگه یان
به ده سته وه نه بو.

﴿وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ﴾ وه نیمه نه مان به خشیوه
به بت پدرستانی مه که هیج نامه یی بخویننه وه و، بیکن به به لگه له سه ر راستی هابه شدایان و،
نیمه نه مان نارد وه بولا ی نه و ان له پیش تو و هیج پیغه مه ری نه و ان برستی له سه ر وازه یان
له بت پدرستی یا له سه ر راستی هاو به شدانان، نیتر نهو بیرو باوه ره پوچه یان چو ن پک هینا وه،
هتا بیانویان وه ریگری؟

﴿وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا تَلَّوْا مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ﴾ وه
که سانیکی نه و تو له پیش بت پدرستانی مه که وه بوون له نه ته وه کانی رابوردو به درو یان
نه خسته وه پیغه مه ره کانی خو یان وه چو ن بت پدرستانی مه که پیغه مه ر خو یان به درو نه خنده وه و،

بی باوه رانی مه که نه گه یشتوون به دهیه کی شتی ئیمه به خشبومان به گه لانی رابوردو له هیزو توانا و ته مدنی دریز و دارایی و منالی زور، دوا بی ئه و گه لانه ی پیشو پیغمه ره کانی ئیمه یان به دروخته توه، ئیمه له ناومان بردن، دوا بی بت پرستانی مه که بو بیرناکه نه وه به چ جورئ بوه باوه نه هینان به ئیمه و، به چ شیوه به بوه سزای ئیمه بو ئه و که سانه ی رابردوون، بنه برمان کردن و دارایی و منال نه گه یشته فریایان. که واته پیوسته بی باوه رانی مه که بترسن خوا توشی نه مانیان بکا وینه ی سزای ئه وانه ی پیشو.

﴿قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُم بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفَرَادَى﴾ تۆ بلی به دانیش توانی مه که: به راستی من ناموزگاری ئیوه نه کهم به تاکه شتی که ئیوه ههلسن به نیازی پاکه وه له بهر ره زامه ندی خوا و، دور بی له لاسایی و ره گهر پرستی و بی باوه ری و کۆمه ل کۆمه ل و تاکه تاکه کۆبینه وه و، له به کتری بیرسن به چاوی دادپهروه ری و بی لایه نی له باره ی په یامی من و له باره ی خۆمه وه.

﴿ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ له پاشا ئیوه بیر بکه نه وه به وردی، بۆتان روون نه بیته وه و نه زانن هیچ جوړه شتی بهم هاوری ئیوه وه که موحه مده نیه، راست ویز و دم و داوین پاکه، جادو گهر و چیرۆک خوین نیه، مه گهر ئه و پیغمه ره و ره وانه ی لای ئیوه کراوه بتان ترسینی له بی فرمانی خوا، له پیش ئه و وه به سزایه کی سهخت له روژی دوایدا نه گهر ئیوه باوه نه یه رن توشان ئه بی.

﴿قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ تۆ بلی: من داوای هیچ کرئیه کم له ئیوه نه کردوه به هیچ جورئ له سه ره گه یاندنی په یامی خۆم به ئیوه، دوا بی ئه و کرئیه بو ئیوه بی نه گهر داوام کردی، کرنی من له سه ره هیچ که سی نی به مه گهر هه ره له سه ره خوا به و، خوا ناگاداره له سه ره هه مو شتی و نه زانی به نیازی پاکی من بو گه یاندنی په یامی خوا به ئاده میزاد.

﴿قُلْ إِنْ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَافًا الْغُيُوبِ﴾ تۆ بلی: به راستی پهروه ردگاری من نه زانی به و شتانه ی له بهرچاوین، ناگاداری هه موو شارویه که، خوا راستی فره نه داته دلی ئه و پیغمه ره رانه هه لیان نه بزیری بو پیغمه ریه تی، هه موو شتی به دهستی ئه وه، هه ره که سیکی خوش بوئ ئه یکا به پیغمه ره.

﴿قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ﴾ تۆ بلی: به ده ره که وتی ئایینی ئیسلام و ها ته خواره وه ی قورئان راستی توانای خوا ی مدزن و کاری په ک خه ری پیغمه ره ران ده ره که وت. بنه بر بو ئه و شته پوچه ی ئه و تۆ ناتوانی هیچ شتی دروست بکا له نه بونه و، ناتوانی دوا ی مردن زیندوی بکاته وه بونه وه ران. ئیتر چون ئه و شته پوچانه نه به رستن؟

﴿قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَى نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ﴾ تۆ بلی: نه گهر له راستی لام دابی به هو ی واز هینام له ئایینی باو باپیری خۆم. به راستی ئه و

لادانه بوخوشم نه گهر پتهوه و، نه گهر رانومايم وهر گرتیی بولای راستی، دوايي بههوی شتيكهوه بهه پدروهر دگاری من بهسروش ناردوو بهتیه خوارهوه بولای من. بهراستی پدروهر دگاری من پارانهوی من نهیینی، نریکه بو ولامدانهوی من، له هه موو شتی نریکزه له منهوه.

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَاتَّخَذُوا مِنْ

مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾ وَقَالُوا ءَامَنَّا بِهِ ؕ وَإِنَّا لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ

مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ ؕ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ

بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ

كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّبِينٍ ﴿٥٤﴾

﴿وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَاتَّخَذُوا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ﴾ وه نه گهر تو نهو بی باوه رانه بیینی نهلین: نهو پیاوه نهیهوی ئیه لادانه شتی باو بایر اتان نهیان پدروستی و، نهیان ووت: قورئان جاده، شتیکی زور سهروهرینه نهیین کاتی نهوان ترسیان توش نهی له کاتی زیندوبونهویان و دواي مردن، دواي راکردن بو نهوان نایی و له توانای خوا دهراچن و، نهوان نه گیرین و نه برین بولای ناگره که نریکه له جیگه ی وهستانیان.

﴿وَقَالُوا ءَامَنَّا بِهِ ؕ وَإِنَّا لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ﴾ بی باوه ران کاتی سزا نهیین نهلین: ئیمه باوه رمان به موحه مه هینا و، بهلام چون به ئاسانی نهو باوه رهینه لهوان وه نه گیرئ له جیگه یه کی دور له دانیشتیان که جیهانه، نه مرو رۆزی پرسیار و پاداشته، رۆزی کردار و باوه رهینه نیه و سودی نیه بۆیان.

﴿وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ﴾ وه به راستی نهو بت پدروستانه له مه وه به له جیهاندا باوه ریان به موحه مه نه هینا، شتی له وانه وه دیار نه بو نه یانه زانی فره یان نه دا به راستی نازان له جیگه یه کی دوور له جیهان که رۆزی دوايه و له بیرى خوئیانی نه به نه وه و، نهلین: زیندوبونهوه و پرسیار و به دهشت و دۆزه خ نیه و ئیمه سزا نادرین به بی به لگه.

﴿وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّبِينٍ﴾ وه نه خریته نیوان بی باوه ران و نیوان شتی نهوان ئاره زوی نه کهن له وه گرتی باوه رهینه لهوان و له رزگار بو نیان له ناگر، ناچار کراون باوه بهین به ئاواتی خویمان ناگهن، به وینهی شتی

کریابو به وینهی نهوان له بی یاوه رانی گهلانی رابر دوو. به راستی نهو بت پهرستانه و بی یاوه رانه وینهی نهوان کهوتونه ته ناوی گرمانه وه و راستیان بو ده رکهوت که رۆژی دواپی و زیندوو بوونه وه و بههشت و دۆزه خ هدی.

...

به یاریدهی خوا کوتایی بهمانا کردنی ئەم سورته هات له (١٤) ره بیعول نهو هل سالی (١٤٢١)ی کۆچی به رانه ر (١٦/٦/٢٠٠٠)ی زایینی.

﴿سوره‌تی فاتیر یا نه‌له‌لایکِه﴾

له‌مه‌که هاتوره‌ته خواره‌وه. ژماره‌ی نایه‌ته‌کانی (۴۵) نایه‌تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَكِ رُسُلًا أُولَى
أَجْنَحَةٍ مِّثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبْعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا
وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ يَأْتِيهَا
النَّاسُ أَذْكَرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلْقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ
مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآفٍ تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَكِ رُسُلًا أُولَى أَجْنَحَةٍ مِّثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعٍ﴾ سوباسی پاک و بی پایان بۆ خواجه که دروستکاری ناسمانه‌کان و زهویه، به‌بی نه‌وه‌ی له‌پیشه‌وه و ینه‌یان بوبی، خواجه که فریشته‌کانی گپ‌راوه به‌نویت‌ره له‌نیوان خوئی و پیغمه‌رانداو، نه‌وان سروش نه‌به‌ن بۆلای پیغمه‌رو نه‌وانیش رای نه‌گه‌یه‌نن به‌ئاده‌میزاد و جنۆکه، نه‌و فریشته‌نه نیراویکن خاوه‌نی دوو بال یا سئ بال یا چوار بالن به‌گویره‌ی جیاوازی پله‌یان لای خوا، به‌و بالانه له‌ئاسمانه‌وه دینه‌ خوار و نه‌چنه سه‌ره‌وه، کارنه‌کدن به‌وجۆره‌ی خوا فه‌رمانیان پس نه‌دا.. ده‌برینی بیرو بۆچوون له‌باره‌ی بالی فریشته‌کانه‌وه بی سو‌ده‌و، نه‌گونجی له‌گه‌ل توانای خواداو دژی نه‌قل نیه، به‌گویره‌ی زانیی ئیمه، له‌وه زۆرت‌ره‌وه‌اله‌ی زانیاری‌خوای مه‌زنی نه‌که‌ین و، په‌یوه‌ندی به‌زانیی ئیمه‌وه نیه، به‌لگه‌ی بی‌گومانیشمان ده‌ست ناکه‌وی .

﴿يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ خوا له‌دروست کردنی بال‌دا زۆر نه‌کا شتی ئاره‌زو‌ی بکا، واته‌بی زۆرت‌ره‌چوار بال دروست بکا به‌گویره‌ی جیاوازی پله‌و پایه‌ی فریشته‌کان. به‌راستی خوا توانای به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌کا هه‌یه. پیغمه‌ره‌ فه‌رمو‌ی له‌شه‌وی می‌عراج‌دا جبره‌ئیلیم بینی شه‌ش سه‌د بالی هه‌بو. هه‌ربه‌و جۆره‌ی فریشته‌کان له‌پله‌و پایه‌دا جیاوازن: ئاده‌میزادیش جیاوزیان هه‌یه له‌جوانی رومه‌ت و ده‌نگی خو‌ش و نه‌قلی ته‌واو له‌شی گه‌وره‌و شتی تریش .

ته‌فسیری زمانکویی

﴿ مَا يَفْتَحُ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهُ وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴾ هدرشتی خوا بیهه خشنی به ناده میزاد له چاکه ی خوی و دهر گای میهره بانی خوی بهره لا بکا، دواپی هیچ کهسی توانای نهوهی نیه بیگریته وه لهوان و ، هدرشتی خوا لهوانی بگریته وه بهوانی نه به خشنی، دواپی هیچ کهسی بهره لای ناکا له دواپی گرتنه وهی خوا بو نه و شته و. هدرخوایه تنهها توانای گرتنه وه بهره لا کردنی ههیه، ههموو شتی به گویره ی زانین له جینگه ی شیاوی خویا دانه نی.

زانایان نه لئین: مه بهست له چاکه لیته دا تنهها دارایی و لهش ساگی وزانست و پله و پایه ی نیه، به لکو بریتیه لهوه ی خوا رانوماپی ناده میزدا بکا بۆلای کردنی کاری چاک، خوی پیاریزی له خراپه، چونکه دارایی و زانست و لهش ساگی و پله و پایه ی وا هه ن سه رته کیشن بۆلای یاخی بوون له فهرمانی خوا و سه مکردن.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ ﴾ نه ی ناده میزاد: ئیوه بیری چاکه ی خوا بکنه وه به سه ر ئیوه دا که به ئیوه ی به خشیره، ئایا له جگه ی خوا دروستکه ری تر ههیه رۆزی و خواره مه نی بهه خشنی به ئیوه به خیتان بکا له ناسمانه وه به بارینی باران و، لهزه و ییه وه به سه وزبوونی رووه ک و درهخت و دانه و ئله؟ بیگومان خۆتان نه زانن کهسی تر نیه جگه ی خوا.

﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَانِی تُؤْفَكُونَ ﴾ هیچ کهسی نیه شایسته ی په رستی و رۆزی بدا به ناده میزاد مه گه ر هه رخوا ی مه زن، دواپی ئیوه چۆن له راستی لاداراون و به تنهها خوا ناپه رستن و بۆلای بت په رستی نه رۆن.

وَإِنْ يَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تَرْجِعُ الْأُمُورُ ﴿٤﴾ يَتَأَيَّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغُرُورُ ﴿٥﴾ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾ الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿٧﴾ أَفَمَنْ زَيْنَ لَهُ سُوءَ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ

عَلَيْهِمْ حَسْرَتٌ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِمْ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾

﴿ وَإِنْ يَكْذِبُونَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكَ وَ إِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴾ وه نه گهر بی باوه رانی مه که تو به درو بخنده وه نازری گیانی خوت مه ده، به راستی پیغمه ران له پیش تزوه به درو خراونه ته وه نازری دراون، نه وانیش نه یان ووت: زیندوو بونه وه نیه. که واته تویش خاوه نی تارم به و، هدموو کاری هدر بولای خوا نه گیریته وه، خوا پاداشتی هدمو که سی نه داته وه به گویره ی کرده وه ی خویان.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْفُرُورُ ﴾ نه ی ناده میزاد: به راستی به لینی خوا به زیندوو بونه وه پادشت دانه وه راسته و بیگومانه، دوا ی فریوی نیوه نه دا خوشی وزیانی جیهان و، فریوی نیوه نه دا شه یانی زور فریودهر و لاتان بدا له به رستی خوا به وه ی دارایی و سامان و منالی زوره وه و بتانباته خوار به ناو خوشی و رابواردنی جیهان.

﴿ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذْهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴾ به راستی شه یان دوزمنی سه سه خته بو نیوه ی ناده میزاد، دوا ی نیوه شه یان وهر بگرن به دوزمنی گه وره ی خوتان و، نه و پیمانده ی داویدتی نیوه لا بدا له خوا به رستی بیر خوتانی بخنده وه. به راستی شه یان بانگی تاقمی خوی نه کا، له به رنه وه ی نه وان بن به دانیش توانی ناو ناگری کلپه داری دوزه خ.

﴿ الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَرِيمٌ ﴾ که سانیکی نه دوتو باوه ریان نه هیتاوه بویان هیه سه زایه کی زور سه خت له روژی دوا ییداو، که سانیکی نه دوتو باوه ریان هیتاوه کرده وه چاکه کانیا ن کرده وه، بو نه وان هیه لی خوشبون له گونا نه کانیا ن و پاداشتیکی زور گه وره و به نرخ.

﴿ أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا ﴾ نایا دوا یی که سی له لایه ن شه یانده وه بو ی رازیترا بیتده وه کرده وه ی خرابی خوی، دوا یی و ابزانی نه و کرده وه ی خویه چاکه، وه که که سی وایه چاک و خراب جو ی بکاته وه، بیگومان وینه ی یه ک نین.

﴿ فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِمْ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴾ دوا یی به راستی خوا هدر که سی ناره زوی هه بی له ریگه ی راستی ناین لای نه دا، چونکه نه و که سه نه قلی خوی نه خسته ته کار بو دوزینه وه ی ریگه ی راست و، هدر که سی ناره زوی هه بی شاره زایی ریگه ی راستی نه کا، دوا یی تو خوت له ناومه ده له بهر خه فدت خواردن له سه ر به رده و امی تاقمی خوت له سه ر بی باوه ری و بی فره منی خوا و بت به رستی، به راستی خوا نه زانی به شتی نه و بت به رسته نه یکه ن، نه وان سزای خراپه ی خویان وهر نه گرن، تو ههر را گه یاندنت له سه ره.

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ
الرِّيحَ فَثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَاهُ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ ﴿٩﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا
إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ
يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يُبَوِّرُ
﴿١٠﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ
وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

﴿ وَالله الذی ارسل الریاح فثیر سحاباً فسقناه إلى بلد میت ﴾ وه خوا که سبکی نهوتویه
رهوانه ی نه کا بایه کان به توانای گه وره ی خوی، دوا ی نهو بایانه هه وره کان له جیگه ی خویان
هه لئه که دن، دوا ی ئیمه نهو هه وره پال پیوه نه نین بولای پارچه یه ک زهوی وشکی بی گیار
سه وزایی

﴿ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُور ﴾ دوا ی ئیمه به ناوی بارانی هه ور نهو زهویه
مردوه زیندو نه کهینه وه دوا ی وشک بونی و مردنی به ناسانی و به بی ماندو بوون، هه ر بهو
جو ره ی شه زیندو کردنه وه مردوه کان و هاتنه دهره وه یان له گوره کانیا ن.

﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا ﴾ هه ر که سی داوا ی گه وره ی و ریژ نه کا له هه ردو
جیهاندا، دوا ی گه وره ی هه موی هه ر بو خوا یه هه ر به ته نها، نه بی داوا ی گه وره ی له خوا بکه ن
و به ویستی خوی گه وره ی و جگه ی گه وره ی نه دا به هه ر که سی بیه وی، گه وره ی هه ر
به پهرستی خوا ده ست نه که وی. نه ک به پهرستی به ته کان به گویره ی گومانی بت پهرستان.

﴿ إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ﴾ بولای خوا به رز نه بیته وه گفتوگوی پاک
و چاک له یادی خواو پارانه وه له خواو، له ناموز گاری و نیازی پاک و، کرده وه ی چاک له پهرستی
خوا به نیازی پاک و خو به خت کردن له ریگه ی خواو نیشتمانا گفتوگوی چاک به رز نه کاته وه
بولای خوی. که واته ئیوه هه ر گفتوگوی پاک و چاک بکه ن.

ته فسیری زمانا کو بی

﴿وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَٰئِكَ هُوَ يُبْوَءُ﴾ وه که سانیکی نه‌وتو
فیل و پیلان و خراپه‌کان نه‌سازینن بۆ موحه‌مه‌دو بۆ له‌ناو بردنی، بۆ نه‌وان هه‌یه‌ سه‌زایه‌کی زۆر
سه‌خت له‌روژی دوا‌ییداو، فیل و پیلانی نه‌و که‌سانه، نه‌و پیلانه‌یه‌ پوچ نه‌یته‌وه. به‌لام کاری خوا
سه‌رنه‌که‌وی.

﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا﴾ وه خوا یه‌که‌م باوکی ئیوه‌ی
دروست کردوه له‌خاک له‌پاشا مناله‌کانی نه‌اده‌می دروست کردوه له‌ تووئی دوا‌ی به‌یه‌ک
که‌یشتی نیرو من به‌یه‌که‌تری، له‌پاشا ئیوه‌ی کردوه به‌هاو جوت له‌نیرو من، بۆ نه‌وه‌ی ئیوه‌ی به‌چه
لای یه‌که‌تری و زاوژی بکه‌ن و نه‌اده‌میزاد زۆر بن.

﴿وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أَثْقَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَمَا يُعَمِّرُ مِنْ مَّعْمَرٍ وَلَا يَنْقُصُ مِنْ عَمْرِهِ إِلَّا فِي
كِتَابٍ مُبِينٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ وه هیچ ژنی مناله‌که‌ی هه‌لناگرئ له‌ منال‌دانیدا، منالیشی
دانانی له‌ منال‌دانی مه‌گه‌ر نه‌وانه‌ هه‌مویان به‌هۆی توانا و زانیی خواوه‌یه‌و، هیچ ته‌مه‌ن پی‌دراوی
ته‌مه‌نی درێژنایی هه‌تا بگاته‌ کاتی پیری‌وله‌ته‌مه‌نی که‌م نایته‌وه‌و بخه‌رتنه‌ سه‌ر ته‌مه‌نی یه‌که‌ی تر
مه‌گه‌ر نه‌وانه‌ هه‌مویان له‌نامه‌یه‌کی ناشکرادا تو‌مار کراون که‌ له‌و‌حل مه‌حفوزه‌، یانی درێژی
ته‌مه‌ن و کورتی ته‌مه‌ن له‌نامه‌ی کرداری نه‌اده‌میزادا تو‌مار کراون. به‌راستی درێژی ته‌مه‌ن و
کورتی ته‌مه‌ن و دیاری کردنی ته‌مه‌ن بۆ هه‌مو که‌سی ئاسانه‌ له‌سه‌ر خوا‌ی مه‌زن و هیچ شتی لای
خوا گران نه‌یه‌.

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُمْ وَهَذَا
مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلِّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ
حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاحِرُ تَلْبَنُغُوا مِنْ فَضْلِهِ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ يُولِجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ
النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ كُلٌّ يَجْرِي
لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾ إِنْ
تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ
وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكْفُرُونَ بَشْرِكَكُمْ وَلَا يَنْصِتُكَ مِثْلُ خَيْرٍ

﴿ ١٤ ﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ اِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ
 الْحَمِيدُ ﴿ ١٥ ﴾ اِنْ يَشَآءْ يُدْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿ ١٦ ﴾
 وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿ ١٧ ﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرٰى وَاِنْ
 تَدْعُ مُثْقَلَةٌ اِلَىٰ خِمْلِهَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى
 اِنَّمَا نُنْذِرُ الَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ
 وَمِنْ تَرْكٍ فَاِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهٖ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيْرُ ﴿ ١٨ ﴾

﴿ وما یتروی البخران هذا عذب فرات سائغ شراؤه وهذا ملح اجاح ﴾ وهدو دهریا
 یه کیکیان ناوه که ی زور شیرینی و به ناسانی بر واته خواریوه بؤ گهدهو تینوتی بشکیتی و، نهوی
 تریان ناوه که ی زور سویرو تال و تفتی و تینوتی نه شکیتی و به ناسانی نه پرواته خواریوه بؤ گهده
 ناوی نهو دو دهریا یه یه کسان نین.

﴿ وَمِنْ كُلِّ مِّنْهُمَا تَاْكُلُوْنَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتُسْتَخْرِجُوْنَ حَلِيَةً تَلْبَسُوْنَهَا ﴾ وهله ههردو دهریا کان:
 شیرین و تالیا نئوه گوشتیکی تازهو تهر و به تام نه خون و، نئوه له واند ا خشلی نایاب دهر نه هین
 و نه پیوشن و خورتانی بی نه رازینه وه به تاییه تی له دهریا سویره کاند.

﴿ وَتَرَى الْفُلْكَ فِيْهِ مَوَاجِرٌ يَّتَّبِعُوْنَ مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴾ وهتو که شتیه کان نه بینی
 له ناو هه ریه که لهو دوو دهریا نه دایا، نه رۆن و ناوه کانیان لهت نه کهن بهم لاو لای خویانا،
 له بهر نه وهی نئوه پهیدا بکه ن بؤ خوتان رۆزی و خواریوه منی و شتی تری نایاب به بازرگانی و
 جگه ی بازرگانی و، بؤ نه وهیش نئوه سوپاسی خوا بکه ن له سهر چاکه کانی خوا.

نهو نایه یته نامازه بؤ نه وه نه کا: ههر وه که نهو دو دهریا نه هاویه شن له ناوی تیدا،
 هه ریه که یان سودیکی تاییه تی خویانیان هدی، هه رواش ناده میزاد هه رچه ند هاویه شن له
 مروفایه تیدا. به لام هه ریه که یان جوریکی تاییه تی خویانیان هدی: هدیانه باوه ردارن و هدیانه بی
 باوه رن، هدیانه دهست گوشادو هدیانه دهست قوچراو، هدیانه زاناو هدیانه که ودهن، هدیانه
 نازاو هدیان ترسنۆک. هه تا دی.

﴿ يُّوحٰى الْاَيْلُ فِى الْاَنْهَارِ وَيُّوحٰى الْاَنْهَارُ فِى الْاَيْلِ ﴾ خوا کاتی شهو نه با به ناو کاتی رۆژداو
 کاتی رۆژ کهم نه بیته وه، کاتی رۆژ نه با به ناو کاتی شهو داو کاتی شهو کهم نه بیته وه.

خوای مدزن زهوی دروست کردوه به خری، نه سورینه وه بهم لاولای خوژدا، بهو بۆنه وه
 چوار وه رزی به هارو هاوین و پایزو زستان پهیدا نه بی، نه خته نه خته به هوی نهو سورانه وه یه کئی

له شهو ورژر کاته کانیان وا نه بئ زورو کهمى رويان تې نه کا، نه گهر خور به لای باشورى زه ويدا کهوت رور کهمتر نه بئ، نه گه ربه لای باکوردا بروا شهو کهمتر نه بئ. له کاتى چونى خور به سهر هیلې ناوه راستى زه ويدا شهو ورژر کاته کانیان وهک يه که نه بن، هه ندې جار له يه که کاتدا لایه کی زه وى تاريکه و نه بئ به شهو، نه و لاکه ی تر رونا که و نه بئ به رور. ههروه ها نه و سورانه ی زه وى بدرده وامه هه تا کاتى ديارى کراو بويان.

﴿ وَسَخَّرَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ كُلٌّ لِّعَجْرٍ لِأَجْلِ تُسَمَّى ذَلِكَ اللهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ﴾ وه خوا خورو مانگى رام کردوه له بوسودى به نده گانی خوى، هه ربه که له خورو مانگ نه رور به باز نه ی ديارى کراوى خويانا به گوږه ی سورانى تايه تى خويان هه تا ماوه يه کی ديارى بويان. دواى نه و ماوه يه له سور نه که ون و جيهان خاپور نه بئ و رور دواى پيدا نه بئ، نه و که سه ی نه و کاره سه سور پنه رانه نه کا خوايه، پهروه رد گارى ئيوه يه، هه ر بوخوايه پاشايه تى و خواه ني ه تى ئيوه و هه مو بونه وهران .

﴿ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴾ وه که سانى کی نه و تو ئيوه نه وان نه په رستن له جگه ی خوا خواه نى نه و پيسه سپه ته نکه نين به سهر ده نکی خوار ماوه يه.

﴿ إِنْ تَدْعُوا لَا يَسْمَعَ دُعَائُكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ﴾ نه گهر ئيوه بانگى نه و که سانه بکه ن نه يان په رستن، نه و بانگ و هاواره ی ئيوه نايستن، چونکه نه وانه هه يانه دارو به ردی بيگانن و، نه گهر ييشى بيستن و فريشته و ناده ميزاد بن و لامي ئيوه ناده نه وه. چونکه خواه نى سود نين بوخويان، هه تا سودو زيان به ئيوه بگه يه نن، ئير چون ئيوه نه يان په رستن؟

﴿ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُكْفَرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴾ وه له رور دوايدا نه و که سانه ی ئيوه نه يان په رستن له جگه ی خوا باوه ريان به و هاويه شدانانه ی ئيوه نيه بو نه وان و له و کاره زور بيتران و سه رزه نشتى ئيوه نه که ن و، هه و ال به تو نادا هيج که سى له به سهر هاتى نه وان و به کانيان له رور دوايدا هه و ال نادا به وینه ی که سى زور ناگادارى کرده وه و کارى نه وانه که خواى مه زنه.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾ نه ی ناده ميزاد: ئيوه هه زارى لای خوان بو هه مو کارى و له هه مو کاتيکا. که واته خورتان نزیک بخه نه وه له خوا به په رستن نه و و هاويه شى بو دامه نين و، خوا نه و که سه يه و پيوستى به هيج که سى نيه و هه ر نه و شايسته ی سوپاسه، به لکو ئيوه پيوستيتان به و هه يه رزگارتان بکا له نه خوشى و ته نگانه و له هه مو شتى کا.

﴿ إِنْ يَشَاءُ يُدْهِكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴾ نه گهر خوا ناره و بکا ئيوه له ناو نه باو، بونه و رانيكى تازه نه هينى جگه ی ئيوه و خوا په رستر نه بن له ئيوه بى فه رمانى خوا ناکه ن و، نه و له ناو برده نى ئيوه و دروست کردنى بونه وه رى تر گران نيه له سهر خوا و زور ناسانه، نه فه رموى: بن و نه وانيش کوتوپر نه بن.

﴿وَلَا تَزِرْ وَرَّةَ زَرَّةٍ وَزَرَ أُخْرَىٰ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ حِمْلِهَا لِيَحْمِلَنَّ مِنْهُ شَيْءٌ﴾ وه هیچ که سیکي گوناھ بار گوناھي هیچ که سنی تر هه لئا گری له رۆژی دوایداو، به لکو هه ر گوناھي شتی هه لئه گری خوی کردییتی و سزای به هوی تاوانه وه نه درئ، نه که به هوی تاوانی یه کئی تره وهو، نه گه ر که سنی باری گران کرابی به گوناھي خوی داوا له که سنی تر بکا بۆلای هه لئا گرتی هه ندئ له گوناھه کانی، هیچ شتی لهو گوناھه هه لئا گیرئ و، با نه وهی که بانگ نه کری خزمی نزیکي بانگ که ره که بی وه که براو کوړو که سی تر.

پرسیار/ له سوره تی عه نکه بوت خوا نه وه رموی: با نهو بی باوه وانه گوناھي بی باوه ری تر هه لئا گرن له گه ل گوناھي خویا، ئایا نه وهی نهوئ درئی نه مهی ئیره نیه؟ وه لام/ درئی یه کتر نین، چونکه نه وهی سوره تی عه نکه بوت هاته وه خواره وهو له باره ی که سیکه وه خوی له ریگه ی راست لای داوه وه که سانی تریشی له ریگه لا داوه، نهو که سانه گوناھي له ریگه لا دانی خوی و له ریگه لا دانی که سانی تری هه لئا گرتوه که هه ردو گوناھه که هی خۆین و گوناھي که سی تر نین.

﴿إِنَّمَا نُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ﴾ به راستی ترساندنئ توو ئامۆز گاری کردنی توو که سانیکی نهو توو وه ری نه گرن له په ره ورد گاری خۆیان بترسن به بی نه وهی سزای خۆیان بینیی و، دورن له دوروی و، نوێزه کانیان به جئ نه هینن به گوێره ی یاساو به رده وامن له سه ر کردنیان.

﴿وَمَنْ تَذَكَّرْ فَإِنَّا نَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ﴾ وه هه ر که سنی خوی پاک کردیته وه له بت په رستی و بی فه رمانی خوا، به راستی نهو پاکیه سودی هه ر بۆخۆیه تی و چاکه ی بۆخوی نه گه ریته وهو، هه ر بۆلای خوا به گه وانه وهی له رۆژی دوایدا، دواپی پاداشتی هه مو که سنی نه داته وه به گوێره ی پاداشتی خوی.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ
﴿٢٠﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ
إِنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾ إِنْ
أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ
أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾ وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ

الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾
 أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا
 أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيَضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا
 وَغَرَابِيبُ سُودٌ ﴿٢٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَأَلْأَنْعَامِ
 مُخْتَلِفٌ أَلْوَنُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ
 إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾

﴿ وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ ﴾ وه كهسئ كوير بئ له ناستی ناینکی نهوتو خوا توی بهو
 ناینهوه ناردوهو، کهسیکی نووتو شارهزایی بینو دوی تو بکهویو باوهرت پی بهیتی وینهی
 یدک نین.

﴿ وَلِالضُّلُمَاتِ وَلَا النُّورِ وَلَا الظِّلِّ وَلَا الْحَرُورِ ﴾ وه تاریکیه کانی نهزاین و روناکی
 زانست و شارهزاییو، بههشتی سیهری بهردهوامه و دوزهخی گهرمایه کی بهردهوامه وینهی یدک
 نین.

﴿ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا الْأَمْواتِ ﴾ وه کهسانیکی نهوتو شارهزاییان وهرگرتوهو، باوهرپان
 بهخواو پیغهمیهری خوا هیناوهو، کهسانی بهردهوامبون لهسر بئ باوهری و خویان بهگهوره
 داناوه وینهی یدک نین.

﴿ إِنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمَعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ ﴾ بهراستی خوا نه بیستی بههر
 کهسی نارهزوی هبی رانومایی وهرگری دهنگی راستی و باوهر بهخواو فروستاده خوا نه هیتیو،
 تو ناتوانی راستی بیستی به کهسی بهردهوام ببی لهسر بئ باوهری بهوینهی کهسی مردبیو
 خرابیته گورستانهوهو، هیچ شتی نه بیستی.

﴿ إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴾ هیچ شتی لهسر تو نیه مه گهر تو نهوتو لهسهره نهوان بزستی
 لهسزای خوا. بهلام بیستی راستی بهوان پیشی تو نیه. دوی وهرگرتی نهو شتی تو هیناوته
 بولای نهوان بهدهستی خوابه. نهك بهدهستی تو، کهواته تو بهخهفتی نهواندهو خوت لهناو مهبه.

تهفسیری زمانکویی

﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴾ بهراستی ئیمه تۆمان رهوانه کردوه به ئاینیکی راستهوه موزده بدهی به باوهرداران به بههشت و، بی باوهردان بترستی به ناگری دوزخ. تۆ له خوتهوه موزده نادهیی و کس ناترستی و، به فهرمانی خوا ئه و شتانه ئه کهی و، هیچ نه تهویه نه به له پیش کاتی تۆوه مه گهر رویشتهو بۆناو ئهوان پیغمهری یازانایه ئهوانی ترسانوه له پاشه روژی خرابی بهرده و امبون له سهر بی باوهردی و بی فهرمانی خوا.

﴿ وَ إِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَ بِالزُّبُرِ وَ بِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴾ وئه گهر بت پهستانی مه کهه تۆ به درۆ بخه نهوه به لاتهوه تازه نه بی، دواپی بهراستی کهسانیکی ئه و تۆ له پیش بت پهستانی مه کههوه بوون پیغمهره کانی خویانیان به درۆ خسته تهوه کاتی پیغمهره کانیان چوپون بۆلایان به چهن دین به لگهی ئاشکراو کاری په کخهر و دهستوری رونهوه، هه موویان به لگه بوون له سهر پیغمهرایه تی ئهوانو، به چهن دین نامه ی نیروا و بۆسهریان وینه ی نوسراوه کانی ئیبراهیم و، به چهن دین نامه ی روون کهری یاسا بۆئهوان، وهک تهورات و ئینجیل، به درۆیان خسته وه و ئارامیان گرت تۆیش ئارام بگهر.

﴿ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴾ له پاشا من سزای کهسانیکی ئه و تۆم دان باوهردان نه هیتابوو به پیغمهره کانیان به چهن دین سزای گران، دواپی تۆ ته ماشا بکه پاشه روژی گۆرانکاری من له سهر ئهوان و، سزادان و له ناو بردنی ئهوان و جیگه کانیان به جوړی بهوه، مه گهر ههر ناویان بیری.

﴿ أَلَمْ تَرَى أَنَّ اللَّهَ أُنْزِلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ﴾ ئایا تۆ نازانی ئیمه ناردومه ته خواره وه ئاوی له ئاسمانه وه و دواپی ئیمه دره خته کائمان بهو ئاوه ئاوداو، دواپی ئیمه لهو دره ختانه چهن دین میوه ی ره گهر و رهنگ و تام جیاوازمان ده رهیتاوه له بهر سوودی ئاده میزاد.

﴿ وَ مِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيضٌ وَ حُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَ غَرَابِيبُ سُودٌ ﴾ وه چهن دین ریگهی سپی و سوور، رهنگه کانیان جیاوازن، هه یانه زۆر سپین و هه یانه زۆر سوورن و هه یانه مام ناوه ندین و، هه ندی له کیوه کان زۆر زۆر رهشن، ئه و گۆرانکاریانه به لگهن له سهر توانای خوا، ههروهک میوه کانیان به لگهن له سهری.

﴿ وَ مِنَ النَّاسِ وَ الدَّوَابِّ وَ الْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ ﴾ وه چهن دین ره گهری هه ن له ئاده میزاد و لهو شتانه ئه خشین به سهر زه ویدا و له چوار پیکان، رهنگیان جیاوزه: هه یانه سپی و هه یانه سوورن، هه یانه رهشن و هه یانه زهردن، هه یانه رهنگی ترن.

﴿ كَذَلِكَ ﴾ خوی مه زن رهنگی ئاده میزاد و ئهوانه ی تری به جیاواز دروست کردوه، ههروهک رهنگی میوه کان و کیوه کان جیاوازن، ئهوانه هه موویان به لگهن له سهر توانای خوا.

﴿ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴾ بهراستی زانا خواناسه کان له بنده کانی خوا له خوا نه ترسن و، دواپی لاسایی و بیرو باوهردی پیاو خراپان ناکهون و به به لگهی بیگومان خوا نه ناسن، بهراستی خوا زۆر به ده سه لاته سزای بی باوهردان ئه دا، خوش ئه بی له وه که سانه په شیمان ئه بنه وه و باوه ره هیتن.

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ
 وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً
 يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَكْبُرَ ﴿٢٩﴾ لِيُوفِّيَهُمْ أَجُورَهُمْ
 وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾
 وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ
 يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ
 الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ
 مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بإِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ
 الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾ جَنَّتٌ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ
 فِيهَا مِنْ أَصَاوِرٍ مِّن ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾
 وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ
 شَكُورٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِن فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا
 فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً
 لَّن تَكْبُرَ ﴾ بدرستی که سانیکی نهوتو نامدی خوا بهبردهوامی نهخوتین وکاربه یاساکانی نهکدن
 و، نویژهکانیان بهرپائهکدن بهگویره ی یاسای دیاری کراو بویان و، سستی تیدانا کدن و،
 نهبهخشن بههزاران هندی لهوشتهی بهوانمان بهخشیوه بهنهیتی و بهناشکرا، نومیدهوارن
 بازرگانی خوا پدرستیان تووشی زیان نهبی و، قازنجیان مسوگهربی.

تفسیری زمانکوی

﴿ لِيُفِيهِمْ أَجُورَهُمْ وَيُزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴾ له بیره وهی خوا پاداشتی ئه وان به ته و او ی به خشی بیان و خوا زور تریشی بکا به وهی گه وره یی خویه وه هه تا ده چندانه . به راستی خوا خوش ئه بی له هه لیه کردویانه ، پاداشتی گه وره یان ئه داتی له سدر وهی سوپاسی چاکه ی خویان کردوه .

﴿ وَالَّذِي أَوْصَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴾ وه شتیکی ئه وتو له نامه ی ئیمه به سروس ناردومانسه بؤلای تو ئه و شته زور راسته و گومانی تیدانیه ، ئه و نامه یه به راست ئه گیرئ شتی له نامه کانی پیشودان و ، ده ستکاری نه کران و ، له سدر ده ستوری ئه و نامه یه ماونه ته وه .

به راستی خوا ئاگاداری کرده وهی ئاشکرانوهیتی به نده کانی خویه تی و ئه یان زانی که تو شیای وهی ئه م نامه یه به نیری بؤ تو و ، بکری به ده ستوری به رده وام .

﴿ ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا ﴾ له پاشا ئیمه به یارماندا له دوی تو ئه و نامه یه که قورئانه بیکه ین به میرات بؤ که سانیکی ئه وتو هه لمان بژاردوون و ریزمانداون به سدر هه موو نه ته وه کانی تردا که ئه وایش بریتن له ئومه ت و به یره وانی تو ، فه رمان و یاساکانی ئه و نامه یه بزنان به بی مانده و بون ، هه ندیکن له و به ندانه ی ئیمه هه لمان بژاردوون .

۱- ﴿ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ ﴾ دوی هه ندئ له و به ندانه ی ئیمه که سیکه که مته رخمی کرده له باره ی کارکردن له شتی له ناو قورئاندا هاته و ، دوی خوی نومایش کرده بؤ سزای خوا له رۆزی دوا ییدا . ئه و که سه به ند ئه کری ماویه کی زور له و رۆژه دا ، سه رزه نشتی زور ئه کری به جو ری گومان ئه با سزای گرانی ئه درئ ، دوا جار خوا لی ئه بو ری و ئه یخاته به هه شت .

۲- ﴿ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ ﴾ وه هه ندئ له و به ندانه ی ئیمه که سیکه کاری کرده به فه رمانی خوا له زور کاتدا ، که مته رخمی کرده له هه ندئ کانی تردا ، دوی کاری چاک تیکه لا و به کاری خراپ کرده ، ئه و که سه خوا پر سیار سیکی سوکی لی ئه کاو ، له پاشا ئه یخاته به هه شته وه .

۳- ﴿ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذْنَ اللَّهِ ﴾ وه هه ندئ له و به ندانه ی ئیمه که سیکه له کردنی کاره چاکه کاندا پیش که وتی بؤ خوی به ده ست هیتا وه ، خوی مانده و کرده له کاری چاکدا به وهی یارمه تی خوا و ، چاکه کانی قورسته له خراپه کانی و خراپه کانی ئه شو ریته وه ، به نیازی پاکه وه له به ر ره زایه تی خوا کاره کانیا ن کرده ، ئه و که سانه به بی پر سیار ئه چنه به هه شته وه .

﴿ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ جَنَّاتٌ عَذْنٌ يَدْخُلُونَهَا ﴾ ئه و به میرات دانه ی قورئانه ی ئه وتو درا وه به ئومه تی تو ریزیک زور گه وره یه له لایه ن خوا و به خشیوه به وان که بریتیه له چه ندین به هه شتی به رین و جیکه ی به رده وام ئه چنه ناوی هه تاهه تایه .

﴿ يُحَلَوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَأُلُؤْلُأٌ وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ ﴾ ئه و که سانه هه موویان ئه رازیرینه وه له به هه شتا به هه ندئ له بازنه کانی زیرو به لوئلوئو ، به رگیان له به هه شتا ئه وریشمه . ﴿ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴾ له خو شیاندا ئه لین : هه موو سوپاس بؤ خوا یه کی ئه وتویه ئه و خه فته ی ئیمه لی ئه ترساین که پاشه رۆژمان خراپ بی

له ئیمه ی لابر دو، ترسمان نهما، به راستی خوا لی بوردنی بو گوناھ زوره هه رچه نده زوریشین، پاداشتی به نده کانی خوی نه داته وه له بهر نه ونه ی سوپاسیان کرد وه .
﴿ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نُصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُثُوبٌ ﴾ خواجه کی نه وتو زیه ئیمه ی دانا وه له جیگه یه کا دانیشن له ناویدا بهرده وامه له بهر گه وره یی خوی نه ک بهوی کرده وه کانی ئیمه وه تووشی ئیمه نابی ئاززی له شمان و ، تووشی ئیمه نابی ئاززی ده روون که پیدایه یی له ئاززی له شمان.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ
نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ
عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴿٣٦﴾ وَهُمْ يَصْطَرِخُونَ
فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ
أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَّا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرْ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ
فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٣٧﴾ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
غَيْبِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمُ ذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾
هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا
يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا عَذَابًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ
كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾

﴿ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ ﴾ وه بو که سانیکی نه وتو هیده باوه ریان نه هیتا وه ئاگری دوزه خ، فه رمان نادری به سه ریا نا جاری تری دو وه دم، دوایی له وان بمرن ورزگاریان بی و، سزای ئاگری دوزه خیش سو کنا بی بو یان چا ونوقانی، هه ربه وینه ی نه و سزا گرانه ئیمه پاداشتی هه موو که سی نه دینه وه باوه به خوا وه پیغه مده ری خوا نه یه رن و، سوپاسی خوا نه که ن له سه ر چاکه کانی خوا بو نه وان.

﴿ وَهُمْ يَصْطَرِّحُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ ﴾ ﴿ وَهِيَ بَاوَهْرَانِ هَاوَارِئُهُ كَدَنٌ وَتَهْپَارِئُهُوهُ لَهْلَيْنَ: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری ئیمه: تو ئیمه‌ ده‌ریکه له‌ناو ئاگری دۆزه‌خدا ئیمه‌ دوا‌ی‌ کاری چاک نه‌که‌ین جگه‌ی نه‌و کاره‌ی نه‌وتو کردومانه‌ له‌کاری خراب له‌جیهاندا ،وه‌لامیان نه‌درئیه‌وه:

﴿ أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يُدْرِكُ فِيهِ مِنْ تَرْكٍ وَجَاءَكُمْ التَّنْذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴾ ﴿ بَايَا ئیمه‌ مؤله‌تی ئیوه‌مان نه‌داو، ته‌مه‌نی ته‌واوی واما‌ن نه‌دانئیتوانن بیر له‌کاری دوا‌ی‌ رۆژی خو‌تان بکه‌نده‌وو، ئامۆزگاری وه‌رگرن له‌و ماوه‌یه‌دا که‌سی بیه‌وی ئامۆزگاری وه‌رگری و، نه‌قلی خو‌ی بخاته‌ کارو، هات بۆلای ئیوه‌ پیغه‌مه‌ری ئیوه‌ی ترسان له‌سزای ئهم‌ رۆژه‌و باوه‌رتان پی نه‌هیتا، دوا‌ی‌ ئیوه‌ بجێژن سزای ئاگری دۆزه‌خ و، دواتر بۆ ئیوه‌ی سته‌مکار نه‌یه‌ که‌سی یاریده‌تان بداو سزای ئاگری دۆزه‌ختان له‌سه‌ر لا‌با.

﴿ إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴾ ﴿ به‌راستی خوا ئه‌زانئ به‌هموو نه‌هتیه‌کانئ ئاسما‌نه‌کان و زه‌وی و، به‌کرده‌وی بی باوه‌رانه‌زانئ و، ئه‌زانئ نه‌گه‌ر بکه‌رئیه‌وه‌ بۆلای جیهان کاره‌ خراپه‌کان نه‌که‌نده‌وه‌. به‌راستی خوا ئه‌زانئ به‌شتی بروا به‌دلی ئاده‌میزادا.

﴿ هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ ﴾ ﴿ خوا که‌سیکی ئه‌وتویه ئیوه‌ی بی باوه‌ری کرده به‌جینگه‌نشینی که‌سانیکی ئه‌وتو له‌پیش ئیوه‌ بوون له‌ناو زه‌ویداو، ئه‌زانن پاشه‌رۆژی ئه‌وان به‌ج جو‌ری بوو، خوا بۆ ئیوه‌ی ره‌وا کرده به‌سودی زه‌وی رابورئیرن، دوا‌ی‌ ئیوه‌ له‌خوا یاخی بوون، سوپاسی چاکه‌کانئ خواتان نه‌کرد، هه‌روه‌ها ئیوه‌ ئه‌پۆن و تاقمئ تر دئته‌ سه‌رزه‌وی جینگه‌ی ئیوه‌ نه‌گرنه‌وه‌، پتویسته‌ ئیوه‌ باوه‌ر به‌وخوا‌یه‌ به‌یتن.

﴿ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا خَسَارًا ﴾ ﴿ دوا‌ی‌ هه‌ر که‌سی باوه‌ری نه‌هتیبایی له‌سه‌ر خو‌یتی سزای بی باوه‌ری‌یه‌که‌ی و، بی باوه‌ری ئه‌وان هه‌ج شتی زۆر نا‌کا بۆ ئه‌وان له‌لای خوا مه‌گه‌ر خه‌شمی سه‌خت و بی ترخی و زیان.

﴿ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴾ ﴿ وه‌بی باوه‌ری بی باوه‌ران هه‌ج بۆ ئه‌وان زۆر نا‌کا مه‌گه‌ر زبانی رۆژی دوا‌ی‌، دوا‌ی‌ هه‌ر که‌سی فەرموده‌ی خوا‌ی‌ بیستو، خو‌ی له‌خراپه‌ پاراست، بۆئه‌و که‌سه‌ هه‌یه‌ پاداشتی به‌نرخ، هه‌ر که‌سی واز له‌فەرموده‌ی خوا به‌هتئ بۆئه‌و که‌سه‌ هه‌یه‌ سزای دۆزه‌خ.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ آتَيْنَهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّنْهُ بَلْ إِن يَعِدُ الظَّالِمُونَ

بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿٤٥﴾ إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ ۚ
إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٦﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ
جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
مَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٧﴾ أَسْتَكَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرُ السَّيِّئِ
وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ ۚ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا لَأَسُنَّتِ
الْأُولَىٰ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَائَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ ﴾ ﴿ تَوْبَلَىٰ بِهِ دَانِيشْتَوَانِی مَدِکَکَ: نایا ئیوه ههوال ئهدهن بدهمن لهبارهی ئهو بهتانهی ئهوتو ئیوه گومانتان وایه هاوبهشی خوان لهپهرستن بهچ مافی شایستهی ئهوه ن که ئیوه بیانپهرستن لهجگهی خوا؟، ئیوه نیشانی منی بدهن بهچ بهشیکه لهزهوی ئهوان بهتهنهما دروستیان کردیی؟

﴿ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ اَمْ اٰتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْهُ ﴾ ئايبا بۆ لہو بتانہ ہدیہ بہ شیکی زور کہم لہ دروست کردی ناسمانہ کاندہ لہ گہل خوادا، ہدقا شایستہ ی پدرسق بن؟، یا ئیمہ بہ خشیومانہ بہوان لہ نامہ دیہ لای خو مانہ وہ فہرمانان دابی بہوان ہاویہ شی ئیمہ بن لہ پدرسندا، دواپی ئہوان لہ سہر بہ لگہ دیہ کی ناشکر ابن لہو نامہ دیہ دابی بہ ییانو بویان؟

﴿بَلْ إِنْ يَعِدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا﴾ بدلکو نهوہی راستی بی ستمکاران
 هندیکیان به لئین نادهن بهه ندئ تریان هیچ شتی مه گهر ههر فریودانی یه کتری
 که سهرز که کانیا نهلین: نهو تانه بومان نه پارینده لای خوا و ژیر ده سته کان پروایان پی نه کهن.
 ﴿إِنَّ اللَّهَ يُمَسِّكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا﴾ به راستی خوا ناسمانه کان وزهوی دروست
 کردوون و، رای وه ستانون له بهر نهوہی له ناونه چن بهووی توانای خو به وه، خواکانی ئیوه بی
 هیترین شتیکن که بتوانن شتیکی کم دروست بکهن ونه دیلن ناسمانه کان وزهوی له ناو بچن.

﴿وَلَيْنَ زَالَا لَئِنْ أَمْسَكْتُهُمَا مِنْ أَحَدٍ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا﴾ و نه گهر ناسمانه کان وزهوی نه میتین وبکه ون چ که سی جگهی خوا رایان نه گری؟ به راستی خوا زور به نارامه له دو اخستنی

تہفسیری زمانا کوئی

سزای بچ باوه‌ران و، ئەگەر ئارامی خوا نەبوايه زه‌وی شەقی ئەبردو قوتی ئەدان، ئی خوشبوونی زۆره‌ بۆ ئەو کەسانە‌ی پەشیمان ئەبنەوه‌.

﴿وَأَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَّيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِمَّنِ اتَّخَذُوا هُدًى﴾
 وه قوره يشيه كان سوڀيان نه خوارد به خوا به شتي له تواناي سوڀندي نه واندابو، بهراستي نه گدر
 پيغمهرئ بيت بولايان و، بيانتر سينئ له سزاي خوا، بهراستي نه وان رانومايي تر نه بن له ههر يه که
 له نه ده کاني ترو، باوه بهو پيغمهره نه هينن هه موويان و، يه کتري به در و ناخه نه وه بهو ينده نه و
 نه ته وان.

﴿ فَلَمَّا جَاءَهُمْ لَذِيئِرْ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴾ دوايي کاتي ٿو پيغمبرهه كه موحد مدهه جوو بولاي
 قوره شيهه كان و لهي فدرماني خوي ترساندن، چووني ٿو و پيغمبرهه هيچ شتيكي بو نه وان زور
 نه کرد مه گهر دور كه و تنه وه له کاري ٿو پيغمبرهه و به درويان خسته وه و باوه ريان بي نه هينا.
 ﴿ اسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ ﴾ هدر له بهر داوا کردني گه وره ي بوخويان له ناو
 زه ويداو، له بهر ٿه وه ي پيلاني خراب ساخته بهين بو ٿو و پيغمبرهه داواي باوه رهياني لي ٿه کرد
 و پيلانيان بو ساز کرد.

﴿وَلَا يَحِقُّ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ﴾ وەسزای پاشەرۆژی پیلانی خراپ نایەتەخوارەو
هەبۆسەر هیچ کەسێ مەگەر هەر تووشی خاوەنەکەی خۆی ئەبێ و، هەر کەسێ بیرێ هەلکەنێ بۆ
جگەکی خۆی هەر خۆی ئەکەوێتە ناوی .

﴿ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّةَ الْأُولَيْنَ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴾ دوائی
 ثمود بئی باوهرانه تو به دروئ نهدنه وه نابئی چاوهروانی هیج شتی بکهن مه گهر چاوهروانی
 دهستورئ بکهن خوا تووشی گهلانی پیشوری کردوه سزای داوان که نه مانیش تووشی سزا نه کا
 وهك نهوان، دوائی گوران بو دهستور خوا دهست ناکه وئ و، دهست ناکه وئ سزای نه مان بر و
 بولای جگهی خوئان.

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُمْ مِنْ شَيْءٍ
فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾
وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى
ظَهْرِيهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَا يَكُنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى
فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَأَيَّ اللَّهِ كَانَ يَعْبادُهُ بِصِيرًا ﴿٤٥﴾

﴿ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ﴾ نایا دانیشتوانی مه ککه نه پریشتون به ناو زهوی یه مدن و شام و غیرا قدا ته ماشا بکهن چۆن بوه کوتایی بی هاتنی نهو که سانهی نهوتو له پیش نهوانده بون، ناگاداری نهوه بن نیمه به برمان کردون و جیگه کانیاغان کاول کردوه؟

﴿ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ﴾ وه نهو که سانهی پیش دانیشتوانی مه ککه زور به هیزتر بوون له مان و هیزو هه لمه تیان سودی به وان نه به خشی، دواپی بو ناموزگاری وهر ناگرن و واز له خراپه بهین؟

﴿ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ ﴾ وه هیچ شتی له ناو ناسمانه کان زه ویدا نیه ریگه بگری له خوا نه گهر بیهوی سزای تا قمتی بدا . که واته هیزی نهوان له بهردهم هیزی خوادا بی نرخه.

﴿ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴾ به راستی خوا نه زانی به هه موو شتی و په نهان نیه لای نهو هیچ شتی، توانای به سهر هه موو شتیکا هیه .

﴿ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظُهُرِهَا مِنْ دَابَّةٍ ﴾ وه نه گهر خوا سزای ناده میراد بدا به هوی شتی کردویانه له بی فرمانی خوا جیی نه نه هیشت هیچ شتی پریشتایه به سهر زه ویدا.

﴿ وَلَكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ ﴾ وه به لام خوا پرسپاری نهوان دوا نه خا بولای کاتی ناوی براوه و دیاری گراوه له نامه ی خویا نهو کاتهش رۆزی دواپیه، دواپی نهو کاته هات بولایان به راستی خوا ناگاداری کرداری بهنده کانی خویه تی وپادشتیان نه داته وه به گویره ی کرده وه ی خویان پاداشتی باوه رداران نه داته وه سزای بی باوه ران نه دات.

به یاریده ی خوا کوتایی پی هات ۶/۱۹ / ۲۰۰

﴿ سوره تی یاسین ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. هندی له زانیان ئه لێن: جگه له ئایه تی (٤٥) له مه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ئایه ته کانی (٨٣) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَس ١ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ٢ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ٣ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ٤ تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ٥ لِنُنْذِرَ قَوْمًا مَّا أُنْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ٦ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ٧ إِنَّا جَعَلْنَا فِي آعْنَاقِهِمْ أَغْلًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ٨ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ٩ وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ١٠ إِنَّمَا نُنْذِرُ مِنَ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ١١ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَرَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ١٢

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشندهی میهربان

﴿ یس ﴾ زوربهی زانیان لایان وایه مانای ئه و پیتانه وه مانای (الم) وایه که لهوئ رۆن کراوه تهوه، هندی تر له زانیان ئه لێن: یاسین ناوی یغه مبه ره، هدر وها به چه ندین مانای تر مانایان کراوه، هدر خوا هه مو شتی ئه زانی.

﴿ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴾ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿ سویندم به و قورئانهی خواوه نی زانستی بئ وینهیه له رێک و پێکی و باراویدا، به جوړی کهس ناتوانی وینهی دابنی. به راستی تو

تهفسیری زمانکۆبی

یه کئی لهو پیغه مبه رانه ی نیراون بۆلای ئاده میزادو جنۆکه، له سه ر پښگه یه کی راستی و خوار ی ولاری تیدا نیه که رښگه ی ته نهایی خواجه وشاره زابونه بۆلای پښگه ی راست. که واته گرنگی مده ده به وین باوه رانه ئه لښن: تو پیغه مده ر نیت.

﴿ تَنْزِيلَ الْغَزِيرِ الرَّحِيمِ لَتُنْذِرَ قَوْمًا مَّا أَلْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ﴾ ئه و قورئانه ی ناردوه ته خواره وه بۆسه ر تو خواجه زور گه وروه به ده سه لاته، میهره بان و خاوه نی به زه ییه، به ناردنه خواره وه یه، له به رنه وه تو به و قورئانه تا قمی بترسینی، نه چوه بۆلای باو بایره نزیکه کانیا ن به رله تو هیچ پیغه مده ری بیان ترستی له نیراون تو و عیسادا که نزیکه ی (۶۰۰) ساله، دوا یی ئه وان بی ناگا بوون له باوه ره یان وړانوما یی، چونکه پیغه مده ر نه نیرا بو بۆلایان.

﴿ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ به راستی فه رموده ی من له سه ر زورترین ی جنۆکه و ئاده میزادو بو ئه وان پیوست کراوه که دۆزه خ پر ئه که م له جنۆکه و ئاده میزاد، چونکه ئاماده یی خو یانیا ن ده رنه بریوه بو باوه ره یان و به یی باوه ری مردوون، دوا یی پښگه بو باوه ره یان نه به ستراره.

به رښگه وت جار ی ئه بو جه هل سو یندی خوارد ووتی: ئه گه ر موحه مده م بین ی نو یژ بکا به به ردی سه ری ئه شکیم، دوا ی پیغه مده ری بین ی نو یژ ئه کا، به ردیکی هه لگرت و فره ی دا بو پیغه مده ر، ده ستی چه مایه وه بۆلای گه ردنی و به رده که لکا به ده ستیا، ها ورښکانی به توندی له ده ستیا ن کرده وه.

پیاوی تر له بت په رستان ووتی: من به م به درده موحه مده ئه کوژم، کاتی پیغه مده ر نو یژی ئه کرد چو بۆلای و، ویستی به رده که ی بو بها و یژی چاوی کو یرو، پیغه مده ری نه دی و، ده نگه که ی ئه بیست، چویه وه بۆلای ها ورښکانی، ئه وانیشی نه دی.

پیاوی تری سه یم ووتی: من به م به رده سه ری موحه مده ئه شکیم، به ردیکی هه لگرت و، به رده ولای پیغه مده ر رښیست، که چی پشتا و پشت گه راپیه وه، هه تا به پشتا که وت به یی هۆشی، پیا ن ووت: ئه وه چیه؟ ووتی: هوش ښکی نیرم بین ی، ئه گه ر نزیک ی بکه و تمایه وه ئه ی خواردم و په لاماری ئه دام. خوا ی مه زن به و ښنه وه فه رموی:

﴿ إِنَّا جَعَلْنَا فِيْ أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُونَ ﴾ به راستی وینه ی ئه و بی باوه رانه واز له باوه ره یان ئه هین و، هه و ئه ده ن ئازاری پیغه مده ر به دن: به وینه ی که سانی وان ئیمه زنجیر بکه یته ملیان و به سه ری به چه نا گه یانه وه، دوا یی ئه وان سه ریا ن به رز ئه که نه وه نه توان دای نه وین و ملیان به چه رختن به م لا ولادا، ئه و بی باوه رانه یش ناتوان رو و هه رگین بۆلای راستی و باوه ره یان.

﴿ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ﴾ وه وینه یان وه که سانی وانیمه دیوار ښکمان دانابی له به رده میانا و، دیواری ترمان دانابی له پشتیا نه وه، ئه م لا ولایان به و دیوارانه داما ن پۆشین و، نه له پشه وه و نه له پاشه وه هیچ شتی نه بین، دوا یی ئه و بی باوه رانه یش به لگه یه کی ئه و تو نا بین پښگه ی راستی ئا ییا ن بو روون بکاته وه و باوه ره به خوا و به پیغه مده ر به ین.

﴿ وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ و نهو که سانهی بهو جو ره بن یه کسانه له سه ریان، ئایا تو ییان تر سیئی له سزای خوا یا نه یان تر سیئی نهو که سانه باوه رنایه رن تائه مرن، تر ساندن سودی نیه بو یان.

﴿ إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ فَيَشْرَهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ﴾ به راستی تر ساندنی تو سوود به که سیئی نه به خشی دوا ی ناوه رۆ کی قورئان بکه وی و، له خوی خوا وه نه به خشنده به سیئی به بیئی نه وه ی بیینی و، کار به فه رموده کانی بکا، به رله وه ی تووشی سزای پاشه رۆژ بی، دوا یی تو موزده بده بهو که سه به لی بودرنی گونا هه کانی و به پادا شتیکی به نرخ و گه وره و به ریز .

﴿ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ ﴾ به راستی ئیمه مردوه کان به باوه ردارو به بیئی باوه روه زیندوو نه کهینه وه، نه وشته ی گر دویانه له چاک و له رخا پ نه یوسین له نامه ی کرداریان، له به رنه وه ی ئیمه پادا شتی هه موویان بدهینه وه به گویره ی کرداریان و، نه یشنوسین نه وه ی به جیتی یه لئن له زانیینی به سوود وبی سوود له کاری چاک و خراپ و، ئیمه هه موو شتی نه ژمیرین و رونی نه کهینه وه له نامه یه کی ناشکرا دا که بریتیه له له و حمله حفوز.

زانایانی میژوو و تو یانه: دانیش توانی شاری نه تاکیه له سه رده می عیسا دا بتیان نه په رست. نهو شاره که وتوه ته باکوری رۆژ ناوای ده ریا ی سپی ناوه ند. له سه رده می عومهری کوری خه تا بدا نه بو عوبه یده ی کوری جهراح دا گیری کردو خستیه سهر نیشتمانی موسلمانان، گوپی حه بیی نه جار له و شاره دایه، نهو شاره سه ره نه سه کهنده رونه ی کو ماری تور کیا به.

عیسا دوو نوینه ری خو ی نارد بۆلای دانیش توانی نهو شاره، هه تا یاساو ده ستوری خوا په رستی به وان رابگه یه نن و واز له بت په رستی به یئن، دوا یی کاتی نهو دوو پیاوه نزیکونه وه له و شاره حه بیی نه جاریان بیی مه ری نه له وه راند، پرسیا ری لی کردن: ئیوه چ که سن وچ شتی کتان مه به سه ته؟ نه وانیش هه وائیان دایه ووتیان: ئیمه نیراوی عیسا پیغه مه رین به فه رمانی خوا ئیمه ی نادروه بۆلای دانیش توانی خزمی تو له م شاره دا، حه بیب ووتی: نیشانه ی راستی خو تانتان لایه، ووتیان: به لی ئیمه به ده ستوری خوی مه زن نه خو ش رزگار نه کهین له نه خو شیه که ی، کو پیرو به له کاوی چاک نه کهینه وه، حه بیس کو ریکی هه بو ه ماوه ی دوو سال نه خو شبو ه، ده ستیان هینا به سه ریا چاک بو یه وه، دوا یی حه بیب باوه ری هینا، هه وال و ده نگ و باسی نهو دوو پیاوه بلا بو یه وه به ناو شار دا ده نگ و باسیان گه یشته لای پاشاو، بانگی کردن و پرسیا ری لی کردن: ئایا ئیوه جگه ی خوی ئیمه خوی تر تان هیه؟ ووتیان: به لی نهو خوا یه که تو و خواکانی تزی دروست کردوه خوی ئیمه و خوی تو یشه، پاشا زۆر تو ره بو، فه رمانی دا به دار کاریان و به ند کردنیان.

له پاشا عیسا سهرۆکی یاریده رانی خۆی نارد كه ناوی (شه معون) بو بۆلای دانیشتوانی ئهو
 شاره و یاریدانی ئهو دوویساوه، شه معون پیاویکی زیرهك و زیرو زانا بو، به جۆریکی نهیتی
 و نه ناسراو چوه ناوشاره وه. تیکه لاوی دارو دهستهی پاشای کرد، به مرۆفیکی ژیر هاته پیش
 چاویان و، گه یاندیان له لای پاشا، ئه ویش به پیاویکی تیگه یشتوو هاته پیش چاوی و،
 بوبه یه کێ له پیاوه تایه تیه کانی پاشا. رۆژی شه معون ووتی: پاشا: به من گه یشتوه دوو پیاوتان
 به ند کردوه، ئایا جه نابتان گفتوگۆتان له گه ل کردوون و، گویت له مه بهستی ئه وان گرتوه؟ پاشا
 ووتی: له کاتی توره یدا بووم و پرسیارم لی نه کردن، داوای له پاشا کرد بانگیان بکا بۆلای
 خوی، پاشا فه رمانی دا به هینانیان و شه معون لای پاشا ووتی: ئیوه چ شتی ئه په رستن؟ ووتیان
 خوایه کی تاك و ته نها كه هه موو بونه وهران ئهو دروستی کردوون و هاو به شی نیه، شه معون
 ووتی: درێژه به گفتوگۆ مه ده ن، به کورتی باسیکی ئهو خوایه مان بۆ بکه ن، ووتیان: خوایه که
 هه رشتیکی مه به سته ی ئه یکا، شه معون ووتی: نیشانه و کاری په کخه رتان چ شتیکه؟ ووتیان:
 هه رشتی پاشا داوای بکا جی به جی ئه که یه ن: کوریکی کورپیان هینا که جیگه ی چاوی نه بوه،
 ده ستیان به سه ریا هینا و جیگه ی چاوی بۆ دروست بو، دوو چاوی شی بۆ په یدا بوو ئه یان بینی،
 شه معون به پاشای ووت: ئه گه ر تۆ داوای شتیکی و له خوا ی خۆت بکه ی ئه توانی بیکا، پاشا
 ووتی له تۆ په نهانیه ناتوانی شتی واکا، خوا ی ئیمه نابینی و نابستی. سوود و زیان به که س
 ناگه یه نن. له پاشا شه معون ووتی به دوو که سه: ئه گه ر ئیوه بتوان مردوو زیندوو بکه نه وه ئیمه
 باوه رتان بچ ئه هیتین، منالیکیان هینا ههوت رۆژ مردبوو، له خوا پارانه وه و کوره که هه لسا یه
 سه ری و زیندوو بویه وه، دوا ی پاشا و تاقمه که ی باوه ریان هینا. خوا ی مه دن له و باریه وه
 ئه فه رموی:

وَأَضْرِبْ لَهُم مِّثْلًا مِّنَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾
 إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ
 الرَّحْمَنُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا رَبَّنَا عَلِّمْنَا
 إِلَيْكُم لَمْرَسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾
 قَالُوا إِنَّا نَطِيرُ نَابِكُمْ لَئِنْ لَّمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمُ

مَتَاعَذَابِ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَئِرُكُمْ مَعَكُمْ أَيْنَ ذُكِّرْتُمْ
بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ
يَسْعَى قَالَ يَنْقُومُ أَتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾ أَتَّبِعُوا مَنْ
لَا يَسْتَلْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَالِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِى
فَطَّرَنِى وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ أَتَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ
يُرِيدُ الرَّحْمَنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّ شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا وَلَا
يُنْقِذُونَ ﴿٢٣﴾ إِنِّى إِذْ أَلْفَى ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّى أَمِنْتُ
بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَلَيْتَ قَوْمِى
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ يَمَّا غَفَرَ لِي رَبِّى وَجَعَلَنِى مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

﴿ و اضرب لهم مثلا اصحاب القرية اذ جاءها المرسلون ﴾ وهن پروون بکهرهه بو دانىشتوانى مه کهو بى باورهان ويندى دانىشتوانى گوندى نهناکيه کاتى چو بولايان نيرراوه کانى عيسا لههاورى ههلبزراوه کانى ، لهبه رنهوى دانىشتوانى مه که پهند وهرگرن .
﴿ اذ ارسلنا اليهم اثنين فكذبوهما فعزز بثالث ﴾ کاتى نيمه ناردمان بولاى دانىشتوانى نهناکيه دوو کهس لهقوتاييه کانى عيسا لهپيشهوه بو راگه ياندنى پديامى خويان ، دواى راگه ياندنى پديامه که دانىشتوانى نهو شاره نهو دوو کهسانه يان بهدرو خستهوه ، دواى ليندانيان بهند کردنيان . زانايان بريان جياوازه له پروون کردنهوى ناوى نهو دوو کهسانه : نهوى گرنگ بى نهو دوو کهسه نيررابون وبه درويان خستونهوه ، دواى نيمه بو بهرز کردنهوى هورهى نهو دوو کهسه و بهير کردنى دهرونيان کهسى ترى سيهه مان رهوانه کرد بو نهو شاره ، زانايان نهلين : ناوى نهو کهسهى سيههم شه دعون بو گه ورهوى قوتاييه کانى عيسا بو ، دواى له نيوان نهو سى کهسهو له نيوان دانىشتوانى نهو گونده دا ندم گفتو گويانهى خواره وه هاتوه چوى بى کرا بهم جوړه :

﴿ فقلوا انا اليكم مرسلون ﴾ دواى نهو سى کهسانه به دانىشتوانى نهو گونده يان ووت بهراستى نيمه رهوانه کراوين بولاى نيوهى دانىشتوانى نهناکيه ، بو نهوى خواى تاك وتهنها پيرستن و واز لهبت بهرستى بهين .

تهفسيرى زمناکويى

﴿ قَالُوا مَا أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ ﴾ دانیشتوانی نه تناکیه ووتیان بهو سی که سانه: ئیوه نیرراوی خوا نین و مه گهر ئاده میزادیکن بهو یتیه ئیمه نه خون و نه خونه وه نه گهر پین به بازاردا، ریزیکی تایه یتیان نیه شایسته ی ئه وه بی پهیامی خوا به تایه تی بو ئیوه به نیرری و، خوی خاوهن به خشنده هیچ سروشیکی نه ناردوه بولای ئیوه، ئیوه هیچ که سی نین مه گهر ئیوه درو نه کهن له م داواکاریه ی خوتانا و، خوا فرمانی نه داوه به ئیوه که هیچ شتی راگه یه نن به ئیمه.. نهو سی که سانه کولیان نه داو ماندو نه بون بو به جی هتانی فرمانی خوا.

﴿ قَالُوا رَبَّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴾ ووتیان: پهروه ردگاری ئیمه نه زانی به راستی ئیمه نیرراوین بولای ئیوه درو ناکه ین و، هیچ شتی له سه ر ئیمه نیه مه گهر راگه یاندنی ناشکرا به ئیوه بگه یه نین و، نهو هیش بزانی به هوی ده ستوری خواوو کویر و به له کاوی چاک نه که یه وه وه مردو زیندو نه که یه وه، دوا یی ئیوه داوای چ شتی له ئیمه نه کهن و بو باوه رنا هتین؟

﴿ قَالُوا إِنَّا نَطَّيَّرُكُمْ بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ دانیشتوانی شاری نه تناکیه ووتیان: به راستی ئیمه خرابی و به دفه ری به ئیوه نه یین که به بونه ی نه گه تی ئیوه وه باران ناباری و تووشی گرانی بوین و کشت و کالمان و وشکبه وه، سه ره رای نه وه ئیوه داوای شتیکی زور گه وه نه کهن. به راستی نه گهر ئیوه کوتابی به م داواکاریه دروینه نه یه رن ئیمه ئیوه به رده باران نه کهن و سزایه کی زور نازرده ر له لایه ن ئیمه وه تووشی ئیوه نه بی نه گهر نه یشان کوژین.

﴿ قَالُوا طَائِفُكُمْ مَعَكُمْ إِنِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْكُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ﴾ قوتایه کانی عیسا به دانیشتوانی نهو گونده یان ووت: به دفه ری و خرابه ی ئیوه له گهل خوتانه. نایا نه گهر ئیوه ناموزگاری بکرین و بترسیرین له سزای خوا له لایه ن ئیمه وه، بو نه بی هه ر شه له ئیمه بکه ن و خرابه بده نه پال ئیمه، نهو کاره ی ئیمه خراب نیه. به لکو ئیوه تاقمیکن له سنور لاتان داوه و بی فرمانی خوا نه کهن و هاوه شی بو دانه نین. که واته هاتنی خرایه بولاتان به هوی خرابی خوتانه وه یه. نه که له لایه ن ئیمه وه.

﴿ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴾ وه له لای دورترین جینگه ی نهو شاره وه پیاو ی رای نه کرد، ووتی: نهی تاقمی من و دانیشتوانی شار: ئیوه دوا ی نهو نیراواله ی خوا بکه ون که داوای خوا په رستیتان لی نه کهن.

زانایان نه لئین: نهو پیاهه ناوی حه بییی نه جار بو که کاتی نیرراوه کانی عیسا هاته نه نزیکه شاره که وه باوه ری به خوا هتیا بو له سه ر ده ستی نه وان.

﴿ اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾ ئیوه داوای که سی بکه ون داوای هیچ کر یه له ئیوه ناکا له سه ر گه یاندنی په یامی خویان و نهو نیرراوانه شاره زایی و رانومایی یان وه رگرتوه

بۆلای بهختیاری هەردوو جیهان ئەو نیراوانە شارەزای ڕینگەیی راستن و ئەتان گەیهەننە چاکەو بهختیاری هەردوو جیهان، دانیشتوانی ئەو شارە بەو پیاوێیان ووت: ئایا تۆ لەسەر ئاینی ئەوانی؟ ووتی:

﴿وَمَا لِيَ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ وہ چشتیکہ رنگہ بگریٰ لہ من خواہ کی تھو تو بہرستن کہ منی دروست کردہ لدنہ بونہوہ، ئیوہ لدوای مردن بولای تھو تھ گپرنہوہ لہ پورژی دوا پیدا بو پرسیار کردن و، پاداشتی کردہوہ کانتان تھ داتہوہ؟ بو ئیوہ ہاوبہشی من ناکن لہ بہرستنی خوادا ؟

﴿ اتَّخِذْ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنَ الرِّحْمَانُ بَصْرَ لَاتُغْن عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ وَلَا يُنْقِذُون ﴾ نایا من چۆن جگهی خوا له بته کانی ئیوه وهرئه گرم به خوا ؟ نه گهر خواى خواهن به خشندهی من بیهوی من تووشی زیانی بکا، پارانه وهی نهو خویانهی ئیوه هیچ سودی به من نابه خشن و، من رزگار ناکهن لهو زیانه تووشی من بوه.

﴿إِنِّي إِذَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ بہراستی نہ گہر من لہ جگہی خوا بہرستم و ، شتی ہلبرترم
بو خرم خواہنی سودو زیان نہ بن نہ و کاتہ من لہ ناو گومرایہ کی ناشکرا دام۔

﴿إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمِعُونِ﴾ به‌پدله نهو پیاوه رۆښشت بۆلای نیراوه‌کان و، ووتی: به‌راستی من باوه‌رم هیناوه به‌په‌روه‌ردگاری ئیوه، دوا‌یی ئیوه گوتم لى بگرن و بی‌بیسن و شاید تیم بۆ بدهن.

﴿ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴾ به لَام
تاقمی نهو پیاوه بهردهوام بوون لهسه ربی باوه‌ری و بهرده‌بارانیان کردو کوشتیان و، نهی ووت:
نهی خوای من: تۆ رانومایی نه‌م تاقمهی من بکه بۆلای پهرستی خوٚت، دواپی له‌کاتی مردنیدا
بهو پیاوه بیٚرا : خوا به‌هه‌شتی کردوه به‌به‌شی تۆ برۆره ناویه‌وهو، ووتی: خوٚز‌گایه: نهو تاقمهی
من نه‌یانزانی به‌وهی په‌روره‌دگاری من له‌من خوٚش‌به‌وه، منی گپۆره به‌یه‌کی له‌وه‌که‌سانه رپۆزیان
گیراوه، منی ناوه‌ته ناو به‌هه‌شت، بۆ نه‌وهی وازیان له‌بی باوه‌ری به‌پنایه‌وه، به‌وینهی من تووشی
ره‌زامه‌ندی خوا ببونایه‌وه بهم پله‌یه بگه‌یشتنایه.

زانایان بیریان جیاوازه له پاشه پروژی پاشاو دانیشتوانی شار: هه ندیکیان ئەلین: هه مویان باوهریان هینا، هه ندی تریان لایان وایه هه مویان باوهریان نه هینا، هه ندی تر له زانایان لایان وایه بوون به دوو به شه وه: هه ندیکیان باوهریان هینا، هه ندی تریان له سهر بی باوهری و بت په رستی مانه وه. ئەوهی شایانی باسبێ، خوای مهزن له و باره وه هیچ شتیکی روون نه کردوه تده وه، ئیمه پیوسته له سهرمان باوهری بینگومانمان هه بی به و روداوه وه، پاشه پروژی دانیشتوانی شار هه ر خوا ئەیزانی .

به‌یاریدهی خوا کۆتایی پی هات (۲۰۰۶/۶) ی زاینی

(۱۸) ی رہی عولئہ وہ لی ۱۴۲۱ ی کوچی

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان. سوپاس و ستایشی بی پایان بۆ خوای همهو بونه وهران
درودی زۆر له سهر پیشه وای مرو فایه تی پیغه مه ری ئیسلام و له سهر یارو یاوه ران و خیزانی
و ئومه تی بی .

وَمَا أُنْزِلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا
كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ
﴿٢٩﴾ يَحْشُرُهُ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ
أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ
﴿٣٢﴾ وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيِّتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا
فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ
وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ
وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾ سُبْحَانَ الَّذِي
خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ
وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾

﴿ وَمَا أُنْزِلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴾ وه ئیمه ره وانه مان
نه کرد بۆ سهر تا قمی حه بیی نه جار دواى مردنی بۆ له ناو بردنی تا قمه کدی هیچ له شکری
له ئاسمانه وه بۆ له ناو بردنیان و، بۆ ئیمه شایسته نیه فریشته کان بنیینه خواره وه بۆ له ناو بردنیان.
ناردنه خواره وه ی فریشته کان بۆ کارێکی گه وهریه، وهك نادر نه خواره وه یان له روژی به در و
روژی نه جزا بدها و، له روژی حونه بندا له بدر ریژی پیغه مه ر .
﴿ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ ﴾ سزایه ها ته خواره وه بۆ له ناو بردنی تا قمی
حه بیی نه جار یهك دهنگی زۆر سهخت بو له لایدن جبه ئیله وه، دواى نهو دهنگه هه مو یان مردن
و جوله یان نه ما .

﴿ يَا حَسْرَةً عَلَىٰ عِبَادٍ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴾ ئەى داخ وخەفەت بۆ بەندە بى باوەر، كان: نايە بۆلايان هىچ پيغەمەرئى داوايان لى بگەن باوەر بيهيتن مەگەر ئەوان گالته ئەگەر بە پيغەمەرە.

﴿ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴾ ئايا دانىشتوانى مەكە نەيانزانىوہ ئيمە چەندىن نەتەوہى زۆرمان لەناو بردوہ لەدانىشتوانى خولەكانى پيشو بەر لەدانىشتوانى مەكە، چونكە پيغەمەرەكانى خويانيان بەدروژەخستەوہ. بەپراستى ئەو تاquamەى پيشو دواى لەناو بردن ناگەریتەوہ بۆلاى ئەوان لەجيهاندا .

﴿ وَإِنْ كُلٌّ لَّمَّا جَمِيعٌ لَّدُنَّا مُحْضَرُونَ ﴾ وەبەپراستى ئەوانە هەموويان كۆئەكریتەوہ لەلاى ئيمە لەپروژى دوايدا دواى زىندوبونەويان ، نامادەئەكرين بۆ پرسيارو پاداشت. كەواتە مردنيان جيگەى ئاسودە نە.

﴿ وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيِّتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَيًّا فَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴾ وەبەلگە بۆ دانىشتوانى مەكە لەسەر زىندو بونەوہ زەویدەكى مردوى بى گياو بى سەوزايەئيمە زىندووى ئەكەينەوہ بەجۆرى شايشە بى بۆ سەوز بونى گياو هەمو روەكى و، ئيمە هيناومانەتە دەروە لەو زەویدە مردوہ ووشكە دانەوێڵەيه، دواى ئەوان ئەو دانەوێڵەيه ئەخۆن ویتى ئەژين .

﴿ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ تَحْتِهَا أَعْنَابٌ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴾ وەئيمە پەيدا ئەكەين لەروى ئەو زەویدە چەندىن باخ و بستان لەخورما و لەترى و، ئيمە هەلەقوێتىن لەو زەویدە چەندىن كانياو باخەكانيان پى ئاودەدەن.

﴿ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴾ لەبەرئەوہى ئەوان لەو ميوهيه بەهوى ئاوەوہ پەيدا ئەبى و لەو شتەى ئەوان بەدەستى خويان پەيدای ئەگەن بىخۆن: لەهەنگوين و سرکەو دوشاوى هەمەجۆرە شيرينى و زۆر شتى تر، ئايا دواى بۆ ئەوان سوپاسى ئەو هەموه چاكانە ناکەن خوا بەوانى بەخشيوە؟ رستەى ﴿ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ ﴾ ئامازەيه بۆ ئەو دارايى رەوا ئەوہيه بەئارەقى ناوچاوان وماندو بونى ئەندامەكان پەيدا بکړين .

﴿ سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُثْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴾ ئيوه كەسيكى ئەوتۆ دوورخەندەوہ لەشتى شايشتەى ئەو نەبى وەك منال و هاوبەش لەپەرستن و دروستکردنى بونەوهران، ئەو خوايه هەمو جۆرە هاوجوتىكى دروستكردوہ لەشتى زەوى پەيدای ئەكا لەدرەخت و لەبەر و بوم و دانەوێڵە، لەخۆتان بەهوى چوئە لاى نىرو مى بۆلاى يەكترى و زاوژى ئەگەن و، لەشتى ئيوه نايزان لەناو زەوى و دەرياداو، لەهيترى نىرومى كارەباو، لەبەيدەك گەيشتى نىرو مى گياندارانى تر.

بۆ زانين: خواى مەزن هەروەك لە گياندارانا نىرو مى دروست كردوہ، لەدرەخت و روەكيشدا نىرو مى دروست كردوہ بەهوى باو ميوولەو شتى ترەوە متوربە ئەبن و بەروبووم فەرەهەم دىن. بىگومان ئەوانە هەمو بەهوى تواناى خواى مەزنەوہيه نەك بەرپىكەوت. لەبەر مانەوہى ئەو شتانە وپيش كەوتنى زانست و شارستانی و ئاوەدان كردنەوہى زەوى.

وَأَيَّةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ
فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا
ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ
عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ
الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾
وَأَيَّةٌ لَهُمُ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا
لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ
وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

﴿ وَايَّةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴾ وه بهلگهیه کی زور گه وره و
سهر سوریتهر له سهر توانا و به کیتی نیمه بو بی باوهران نه وه به: نیمه بونه وهرانمان دروست کردوه
له سهر پدیره و پروگرامیکی زور سهر سوریتهر که نیمه روناکی رور لانه بهین و تاریکی شه و
له جیگهیدا دانه نین، دوا بی نه وان نه که ونه ناو تاریکیه وه.. یانی شه و رور دین به دوا ی یکداو،
زهوی خیره و نه سوریته وه بهم لا ولای خوردا، نهو لایه ی زهوی بهرانبهر به خوره نه بی به رور، نهو
لایه که ی تری نه بی به شه و، دوا ی سورانی زهوی نهو لاکه ی تری بهرانبهر به خور نه وه ستی نه بی
به رور و نهو لاکه ی نه بی به شه و، ههروه ها.

﴿ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴾ وه بهلگهیه تر له سهر توانای خوا
نه وه به: خور نه روا هه مو رور بولای جیگهیه کی دیاری کراو بو وه ستانی، له خوره لآت و
خور نشینداو، بو خور هه به له هه مو رور یکا جیگهیه بو هه له اتنی و، جیگهیه بو ناو ابوونی،
له پاشا خور نایه نه وه بولای نهو جیگانه له سالی داهاتوودا نه بی له هه مان کاتدا، نهو رویشته نی
خوره به و جوره و، پیدای بوونی شه و ورور به دوا ی به کتریدا به دیاری کردنی خویسه کی زور
گه وره و به ده سه لآته، هه مو شتی نه زانی.

خواهونی نامه ی ﴿ القرآن والعلم الحديث ﴾ که به کیکه له زانا گه وره کانی ناسمان ناسینی نه م
سهرده مه نه لی: (خور به تیژی نه روا له به که دا (۱۲ میل نه بری، جگه گه رانی خوی
به ده وری خویا و، نهو گه رانه ی خوی جیاوازه له و گه رانه ی زهوی به ده وری خوردا.

ته فسیری زمان کوی

﴿ وَالْقَمَرُ قَدَرَنَا مِنْ أَنْزَلَهُ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴾ وهبلگهیه تر لهسهر توانای خوای مهزندا ئهوهیه: ئیمه دیاریمان کردوه بۆ رویشتنی مانگ چهند جیگهیه، هدریه که لهو جیگانه ئهبرئ لهشه و رۆژیکا، ئهندازهی ئه جیگانهی (۲۸) رۆژه . ههروهها مانگ ئهروا ههتا ئه کاته دواهمینی جیگهی خۆی، بهوینهی لقی دارخورمایه کی کۆنی چهماوهی لیدئ، لهباشا مانگ بۆماوهی دوو شه و وون دهبی ئهگهر مانگ (۳۰) رۆژ بی و، بۆماوهی یهك رۆژ ئهگهر (۲۹) رۆژ بی . ئه جیگانهی مانگ ناگۆرین بهجگهی خۆیان و، لهجیگهی خۆیان دهرناچن . ئاسمان ناسه کان ئه لاین: ئه جیگانهی مانگ (۲۸) جیگهن مانگ هدرشهوی لهیه کی له جیگانه دایه مانگ له کۆتاییدا دووشه و وون ئه بی ئهگهر مانگ (۳۰) رۆژ بی ، شهویك وون ئه بی ئهگهر (۲۹) رۆژ بی . له کاتانهدا وون ئه بی وهك لقی دارخورمایه کی باریکی چهماوهی لیدئ. خۆرو مانگ هدریه کهیان بهگۆیره پیره دیاری کراوی خۆیانا ئهرو و به شوینی خۆیانا . ﴿ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴾ نه بۆ خۆر دروسته یا ئاسانه بگاته مانگ و ، کۆبیته وه له گه لیا له شه ودا له کاته دا دیاری کراوه بۆ مانگ و ، نه شه ویش پێشی رۆژ ئه کهوی له کاتی کۆتایی رۆژدا ، بهلکو هدریه کهیان ئهرو نه بازنه دیاری ئاسمانی خۆیانا بهگۆیره پیرهوی بۆیان دیاری کراوه له لایه ن خوای مهزنده وه .

﴿ وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفَلَكِ الْمَشْحُونِ ﴾ وهبلگهیه تر لهسهر توانای ئیمه بۆ دانیشتوانی مه که ئه وهیه: که به راستی ئیمه باوایی ئهوان و هه مو و ئاده میزادمان له ناو ئه وه که شتی ی پرکرا بو له وانهی خرابونه ناوی له کاتیکا ئا و هه مو روی زهوی داگرت له سه درده می نوحداو ، ئه گه نه خرایانه ناوی هه مویان ئه خنکان و ئاده میزاد بنه بر ئه بوون .

﴿ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴾ وه ئیمه دروستمان کردوه بۆ ئاده میزاد له وینهی که شتی نوح چهند شتی تر بۆ ئه وهی سواریان بن له کاتی پێوستدا و ، کهل و په لی خۆیانان بخنده سهریان ، وهك هوشتر و هیسر و شتی تریش ، ئیمه خستمانه ته میشکیان چه ندين شتی تر دروستبکهن بۆ ئه وهی بچه ناویان له ده ریاو دهشت و هه وادا وهك پاپۆرو ئوتومبیل و فرۆکه و شتی تریش .

﴿ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴾ وه ئه گهر ئیمه ئاره زوومان ببی بی باوه ران ئه خنکین و ، کهل و په لیان بن ئا و ئه کهین ، دوا یی هیچ که سی ناگاته فریایان و رزگاریان بکا له خنکاندان و ، ئهوان رزگاریان نه شه بو له مردن مه گهر له بهر به زه یی خوا رزگاریان ئه بی و له بهر ئه وهی رابوین له جیهاندا به خۆشی ههتا کاتی دیاری کراوه بۆ مردن . که واته ئه بی له کاتی رابواردن و خۆشیانا له سزای خوای مهزن بترسین .

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَى أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا إِنَّا بَيْنَنَا وَمَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ إِنْ كُنْتُمْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ و ه ه ر ک ا ت ی ب ی ژ ر ا ب ه ی باو ه ر ا ن : ئ ی و ه ل ه س ز ا ی ه ب ر س ن ل ه ج ی ه ا ن د ا ت و ش ت ا ن ب ی ن ن ه گ ه ر ئ ی و ه ب ه ر د ه ا و م ب ن ل ه س ه ر ب ی باو ه ر ی ، و ه ک چ و ن ت و و ش ی گ ه ل ا ن ی ب ی ش ئ ی و ه ب و ، چ و ن ک ه ن ه و ا ن ی ش ب ی ت ه م ه ر ه ک ا ن ی خ و ز ی ا ن ی ا ن ب ه د ر و خ س ت ه و ه و ئ ی و ه ل ه س ز ا ی ر و ز ی د و ا ب ی ب ر س ن ، ل ه ب ه ر ن ه و ی ئ ی و ه ب ه ن و م ی د ی ن ه و ب ن خ و ا م ی ه ر ه ب ا ن ی ت ا ن ل ه گ ه ل ب ک ا و ل ه گ و ن ا ه ک ا ن ت ا ن ب و ر ی ، چ و ن ک ه ر ز گ ا ر ب و ن ه د ر ب ه م ی ه ر ه ب ا ن ی خ و ا و ل ه خ و ا ت ر س ا ن ه .
﴿ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴾ و ه ن ا ی ه ب و ل ا ی ب ی ب ا و ه ر ا ن ه ی چ ن ا ی ه ت ی ل ه ن ا ی ه ت ه ک ا ن ی ق و ر ن ا ن ی پ ه ر و ه ر د گ ا ر ی ن ه و ا ن ب ا س ی ک ا ر ه گ ه و ر ه ک ا ن ی خ و ا و ، چ ا ک ه ی خ و ا ب ک ا ب ه س ه ر ن ه و ا ن ه و ه م ه گ ه ر ن ه و ا ن ر و ی ا ن ل ی و ه ر ن ه گ ی ر ن و باو ه ر ی ا ن ب ی ن ن ا ه ی ن .
﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ ﴾ و ه ه ر ک ا ت ی ل ه ل ا ی ه د ن ب ی ت ه م ه ر ه و ه ب ی ژ ر ا ی ه ب ه ی باو ه ر ا ن : ئ ی و ه ه ن د ی ل ه و ش ت ا ن ه خ و ا ب ه ئ ی و ه ی ب ه خ ش ی و ه ب ی د ه ن ب ه ه ه ژ ا ر ا ن ی م و س ل م ا ن ا ن ی خ ز م ی خ و ز ت ا ن .

﴿ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اطْعِمُوا مَنْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ اطْعَمَهُ ﴾ ئەو کەسانەی ئەوتۆ باوەریان نەهیناوه بە گالته کردنەوه بەو کەسانەی ئەوتۆ باوەریان هیناوه ئەلین: کاتی خوا توانای هەیه خواردەمەنی بدا بەهەر کەسێ هەزارو نەیداتی، ئایا ئیمە شایسته‌ترین خواردەمەنی نەدەینی؟ ئیتر داوای خواردەمەنی لەئیمە نەکاو، کاتی خوا بیهوی هەزار بی، ئیمە چۆن رۆزی ئەدەین بەو کەسه .

﴿ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾ دواي ئیوهی بت پەرست لەگومراییه کی زۆر ناشکرادان، پەنھان نیە لەسەر هیچ کەسێ، خوی مەزن رۆزی هەزارانی پتویست کردووە لەسەر دارایی سامانداران، چونکە خوا مافیکی تایبەتی پتویست کردووە لەناو دارایی سامانداراندا بۆ هەزاران هەموو شتی هەر هی خودایە.

﴿ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴾ وەبت پەرستان ئەلین: چ کاتی ئەو زیندو بونەوێه ئیوهی باوەردار گومان ئەبەن هەیه دیت، ئەگەر ئیوه راست نەکەن هەیه؟ خوی مەزن وەلامیان ئەداتەوهو بەراستی ئەو بەلێنە بێگومانه دیت و، کوتوپر تووشی ئەوان ئەبی و ئاگیان لەخویان نیە.

﴿ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِمُونَ ﴾ ئەو بی باوەرپانە ناوہستق وچاوہرواناکەن مەگەر کاتیکی زۆر کەم و، ئیسرافیل تەنھا دەنگیکی زۆر سەخت نەکا بەسەریانان، دواي ئەو لەناو ئاسمانەکان و زەویدان ئەمرن جگە ی هەندێ لەفریشتەکان نەبی و، ئەوان لەناو یەکتیدا گفتوگو لە کاروبار و بازرگانی خویان ئەکەن، ئەو بەلێنە ی خوا بەدلیانا نایەو، بەو دەنگە سەختە هەموویان ئەمرن و دلیان پارچە پارچە ئەبی.

﴿ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴾ دواي ئەوان توانای ئەوێان نیە هیچ گفتوگۆیەک و راسپاردەیک بکەن، بانهو پەری پتویستیان پێیان هەبی و، توانای ئەوێان نیە بگەرێنەوه بۆلای خێزانەکان و بۆلای بازار . بەلکو ئەمرن هەربەوجۆرە ی مردوون.

﴿ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فِإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاتِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَسَلُّونَ ﴾ وە لەلایەن ئیسرافیلەوه فو ئەکرێ بەسوردا بۆ جاری دووہەم، دواي ئەوان زیندو ئەبنەوه لەرۆزی دوایداو، هەمویان لەگۆرەکانیان دیتەوهو، زۆر بەگورجی راتەکەن بۆلای فەرمانی پەرورەدگاری خویان.

بۆ زانین: ئیسرافیل دووجار فو ئەکات بەسوردا: جاری یەکەم هەمو گیانداران ئەمرن، وەک لەئایەتی پێشودا باسی کرا، جاری دووہەم هەمو گیانداران دواي زیندو ئەبنەوه.. زانایان ئەلین: ووشە ﴿الصُّور﴾ بەمانای کەر نایەو وێدەیه بۆ زیندو کردنەوهی مردوہکان و هاتنە دەرەوێان لەگۆرەکانیان. بەوێدە ی وەلامدانەوهی سەربازەکان لە کاتیکی یەکیکیان فو ئەکات بەکەرەنادا، بۆ ئەوێ ئامادە بن بۆ مەشق، جاری دووہەم فوی پێدا ئەکات بۆ ئەوێ بپروژ بەرەو گۆرەپانی مەشق کردن.

﴿ قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَن بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴾ کاتی گیانداران زیندو نه کریته وهو ، گیان نه کریته وه بدله شیانا ، بن باوه ران نه لئین : نهی نابرو چون بز نیمه و چهنده گران و سهخته نهو سزایهی نهوتو چاوهروانی نیمهی نهکرد ؟ چ کهسیکه نیمهی زیندو و کردوهو ، نیمهی بیدار کردوهتوهو لهجیگی خدمتنامان . نالهمه نهو زیندو بونهویه خوی خاوهن بهخشنده بهلینی پیدابو لهسر زمانی پیغمبر و ، نیراوه کانی خوا راستیان کرد لهو شته هوالیان پیدابو ، به نیمهیان راگیانند و بدرزمان خسته وهو باوه رمان پی نه هیتان .
﴿ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جُوعٍ لِّذُنَا مُخْضَرُونَ ﴾ نهو فوکردهی دواپی بهسوردا تاکه دهنگی بز له لایدن نیسرافیله وه ، دواپی بونه وهران به بیستی نهو دهنگه کونه کریته وه له لای نیمه و ، ناماده نه کرین بز پر سیار و وه لام و پاداشت .
﴿ فَالْيَوْمَ لَا تَنْظِلُمْ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تَنْجُزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ دواپی ندم روزهی دواپی ترازی دادپروهری دانه نری و ، هیچ کهسی به هیچ شتی ستمی لی ناکری ، نیر نهو کهسه چاکبی یا خراب ، نیر کرده وه کهی کهمی یازور ، خوی گهوره نهیان هیتی بز خاوهنه کدیان ، دواپی نهو کهسه پادشتی به هیچ نادریته وه مه گدر بهو شتهی بیکا ، چاکبی یا خراب .

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكِفُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾ وَامْتَنُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾ أَلَمْ أَعْهَد إِلَيْكُمْ يَبْنَئِءَ آدَمَ أَن لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمُ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَإِنِ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٣﴾ أَصَلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾ الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا

الْصِّرَاطَ فَإِنَّهُ يَبْصُرُونَ ﴿ ٦٦ ﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ
عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ
﴿ ٦٧ ﴾ وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿ ٦٨ ﴾

﴿ إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهِون ﴾ بدرستی دانیستوه باوه پرداره نیاز پاکه کانی
بهدهشت لهم روزی دوا پیدا له ناو چهند کار یکی خویانا رائه بو پرن به خواردن و خوار دنده و
شادمانن و بی ناگی کردون له جگدی خویان.

﴿ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرْشِ مُتْكُونُونَ ﴾ شتی تر کئنهوان زورتر شادمان بکا و بی
ناگیان بکا له جگدی خویان، بدرستی خویان و نهو ژنانه ی جیهانیان له ناو سییه ریکی بهرده و ام
له بدهشتان، نه گهرمدو نه سارد، پالنده دنده له سدر چندنین کورسی رازوه به پدیده و بدر اخر.
﴿ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ ﴾ بویان هدیه له ناو بهدهشتا جورها میوه ی خوش و بدتام
و، بویان هدیه شتی داوی بکدن و ناره زوی بکدن و له خرمهت خوادا دلخوش و شادن.

﴿ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴾ فریشته کان بهوان رائه گدیهنن فدرموده یسه له لایه دن
پدروهر دگاری میهره بان و خاوهن به زه ییده که سلاوی خوا به لهوان.

﴿ وَامْتَأَزُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴾ کاتی باوه پرداران نه برین بولای بهدهشت، به تاوان باران
نه بیژری، ئیوه جیا بینهوه له باوه پرداران و، بچن بولای جیگهی خوتان له ناو ناگری دوزه خ.

﴿ أَلَمْ أَعْهِدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ عَدُوٌّ لَكُمْ ﴾ ئایا ئدی ئاده میزاد : من
فدرمانم نددا به ئیوه و ناموز گاریم نه کردن پدیرهوی شهیتان نه کدن ؟ به لگهی زورم پیشان به ئیوه
نددا له سدر تاك و ته نهایی خومدا بو پدیرستن. بدرستی شهیتان دوزمنیکی ناشکرایه بو ئیوه هدر
له کاتی بایره ئاده متانه ووه، بویانی نه دراز تیتیه و به فدرمانی من بکدن.

﴿ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴾ وه فدرمانم بی نه دان ئیوه هدر به تدهنا من پدیرستن ،
به تاییدی نهو پدیرستنه ی من ریگهی راستی بی خوارو خیجهو، ئاینیکه شاره زایتان نه کا بولای
راستی ؟

﴿ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِثْلًا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴾ وه بدرستی شهیتان تاقمیکی زوری
له ئیوه لاداهو له ریگهی راستی ناین. ئایا داوی بو ئیوه بیر ناکه ندوه له ناو بردنی گهلانی رابوردو
که به هوی پدیرهوی شهیتانه و له ناو چون.

﴿ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُوعَدُونَ إِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴾ ئاده مه نهو دوزه خه ی ئو توید
که به لیتی بی درابو له سدر زمانی پیغمه ران کدبو نهو که سانه ی پدیرهوی شهیتانن و، واز
له پدیرستی من نه دینن، ئیوه بچنه ناو نهو دوزه خه ووه، سزاکی بیچیزن به هوی ئدوه ووه باوه رتان
به بونی دوزه خ نهو له جیهاندا.

﴿الْيَوْمَ نَخِمْ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ ئیمه لهم رۆژه دا مۆر نه دهین به سهرده می تاوانبارانداو، گفتوگویان لی قه دهغه ده کدین، چونکه باوهریان به ئیمه و پیغمه ران نه هیتابو له جیهانداو، ئیمه دهسته کانیان نه هیتینه گفتوگو و نه و شته ی کردویانه نه ندامه کانیان ئیدیلین و، پیکانیا ن شایه تی نه دهن به شتی ئه یکه ن له جیهاندا.

﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ﴾ وه نه گهر ئیمه ناره زو و بکه ی چاوی بی باوه ران کویر نه که یبو جیگه که ی نایه لین، دوا یی نه یانه وی برۆن بۆلای رینگه یه له وه و به ر به و ا رۆشیتوون، دوا یی چۆن تووشی نه و رینگه یه نه بن دوا ی کویر بونیان.

﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ﴾ وه نه گهر ئیمه ناره زو و بکه ین به راستی ئیمه شیوه و رهنگی بی باوه ران نه گۆرین له جیگه ی خو یاناو، هیزو توانایان بوچ نه که ینه وه، دوا یی نه وان توانایان نامیتی به ره و پیش برۆن و، ناتوان به ره و دوا ییش بگهرینه وه نه به لای راستا و نه به لای چه پا.

﴿وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ﴾ وه هه ر که سی ئیمه ته مه نی درێژ بکه ین و مو له تی به دهن ته مه نی درێژ بی، ئیمه شیوه ی دروستونی نه و که سه نه گۆرین و، هیزو توانای که م نه که ینه وه هه تا وه ک کاتی منالی لی دیته وه، له شی لاوا ز نه بی و نه قلی که م نه یته وه و، که وه ته کار نه بی، ئایا دوا یی بۆ بیر له توانای خوا ناکه نه وه، نه و که سه ی بتوانی ده متان مۆر بکا و شیوه تان بگۆری و دوا ی لاوی جوانی نه خته نه خته به ره و پیری بتانبا، نه توانی دوا ی مردن زیندوتان بکاته وه بۆ پرسیار و وه لام و پا داشت.

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ
لِيُنْذِرَ مَنِ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

پیغمه ر ﴿ﷺ﴾ هه ر کاتی قورئانی بخویندایه، بی باوه ران نه یان ووت: مو حمه ددیسانه وه هۆنرا وه دائه نی، خوا ی مه زن به درۆیان نه خاته وه و، نه فه رموی:

﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ﴾ وه ئیمه هۆنرا وه مان فیری مو حمه د نه کرده و، قورئان وینه ی شیع ر نه، چونکه قورئان دوره له ئاواتی هانده رو ئالزو و، وینه هیتانه وه ی خه یالی و، هۆنرا وه شایسته ی پله ی بدرزی مو حمه د نه، چل سال پیش بوونی به پیغمه ر نه بیسرا وه هۆنرا وه ی دانایی، نه و مه رجان ی بۆ دانانی هۆنرا وه دانرا وه له قورئاندا نایه ته دی، پارچه پارچه کردنی ووشه کانی و برگه کانی، به گۆیره ی هونه ری هۆنرا وه له قورئاندا نایه ته دی.

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَ قُرْآنٌ مُبِينٌ لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَقًّا﴾ نه و شته ی نه وه تو مو حمه د هیتاویه تی نامۆزگاری کردن و شاره زایی کردنه له لایه ن خوا و، قورئانیکه ده ستورو بیر و باوه رو فه رمانه کانی نایینی نیسلام رۆن نه کاته وه بۆ ناده میزاد، خوا نار دویه تیه خواره وه بۆ نه وه ی که سی

دلکی زیندوی هدی و خاوهنی هوشده و بترستی، نهک نهو کهسانه بی ناگان وهک مردوانه، چونکه نهو کهسانه لهناوهروکی قورنان ناگدن و، نهگدر بیشی زانن خویان بهگدورهتردائهنین لهوهی گوی لهقورنان بگرن.

﴿ وَ يَحِقُّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴾ وهلهبدر نهوهیش فهرمودهی خوا بهسدر بی باوهپراندا بیتهدی که خوا فهرمویهتی: دوزهخ پر نهکهم لهجنوکهو نادهمیزاد.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَمًا فَهُمْ لَهَا
مَالِكُونَ ﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾
وَهُمْ فِيهَا مِنْ مَنَافِعٍ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَاتَّخَذُوا
مِن دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَمْ يَجِدْ مُنْجِرُونَ ﴿٧٥﴾ فَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ
إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

﴿ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَلْعَمَاءُ فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴾ نایا نادهمیزاد نهیانزانیهو ههوالیان نهراوهتی کهبهراستی ئیمه دروستمان کردوهبو سوودی نهوان ههندی لهوشتانهی ئیمه دروستمان کردوون و، جگهی ئیمه ناتوان پهیدایان بکهن، لههوشرو گاو بز و مهر، دوابی نهوان نهبن بهخاوهنیان و، بو کاروباری خویان نهیان خهنهکار، بههر جورئ نارهزووی بکهن.

﴿ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴾ وهئیمه نهو چوارپییاندهمان بو نهوان رام کردوه، بهجورئ ناتوان لهوان یاخی بن و، منالکی بچوک هوشترکی گهوره رائهکیشی و وابهی لئی نهدا، دوابی نهوان سواری ههندیکیان نهبن و، لهگوشت وشتی تری نهوان نهخون، خوری و کورگ و موهکانیان بهکاردیتن.

﴿ وَهُمْ فِيهَا مِنْ مَنَافِعٍ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴾ وه بو نهوان هدی لهناو نهو چوارپییانده چهندین سودی زور وهک پیسهکانیان و گوشت و کیلانی زهویی و، لهوانا ههیدخوراوهی پاک و خاوین، نایا بو دوابی نهوان سوپاسی خوا ناکدن لهسدر نهو چاکانهیداو، باوهپری پی بهیتن و بهتدهها هدر نهو بهدرستن ؟

نهگدر خوا نهوانهی بو نهوان دروست نهکردایه، نهوان بهوجوره نایابه رایان نهتهبارد.

﴿ وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ يَنْصُرُونَ ﴾ و هبئی باوه ران و هریان نه گرت بو خویان له جگهی خوا چندد خوییه له بته کان و نه یانیه رستن، به نومیدی نه وهی یارمه تیان بدری له لایه ن نه و بتانه وه. بویان پارینه وه لای خوا و سزایان نه دا له روژی دوا پیدا.

﴿ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُخَضَّرُونَ ﴾ نه و خویانه ی نه وان توانای نه دوه یان نه یارمه تی بئ باوه ران بده ن و، بئ باوه ران سه ربازن بو بته کان و ناماده کراون بو پارستیان نه گه ر ده ست دریزی بگریته سه ر بته کان. زور جیگهی سه رسورمانه نه و بتانه بئ باوه ران پاسه وانیان و نایه لن ده ست دریزی بگریته سه ربان، ئیتر چون نه دیان په رستن و به ته مای پارانده یانن ؟

﴿ فَلَا يَخْزُكَ قَوْلُهُمْ إِنْآ نَعْلَمُ مَا يَسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴾ دوا بی گفتوگوی بت په رستان نازاری تو نه دا که نه لئین: تو شاعیری یا جادو گه ری، یا پوشه ویز یا تو شیتی. به راستی ئیمه نه و شته نه زانین نه وان نه یشارنه وه شتی نه وان ناشکرای بکدن، هیچ شتی له ئیمه وون نایئ، ئیمه له روژی دوا پیدا سزایان نه دده یں. که واته تو نارام بگه ر به وینه ی پیغه مهرانی تری خاوه ن مده به ست.

أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَا

خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا

مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُعْجِ الْعِظَمُ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾

قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ

مِّنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

بِقَدْرِ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨١﴾

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾

فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

﴿ أَوَلَمْ يَرِ الْإِنْسَانُ أَنَا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴾ نایا نه دمه زاد نه یانزانیه که به راستی ئیمه نه وانمان دروست کردوه له دلۆین ناوی بئ نرخ و قیره ون له لایه ن پیاوه وه چره ته مه نالدانی ژنه وه، دوا بی کردمان به مرو فیککی خاوه ن بیرو زانا و به توانا و نه توانی

ته فیسری زمانکویی

ئەوی لە دلبایە دەری بڕی، دواى شتیکی وانهو باسی بکرایه، دواى ئەو ئادهمیزاده دوزمنیکی ئاشکرای سەر سهختی لی دەر ئه چى به ران بهر به ئیمه، بیر له پيشووی خوێ ناکاتهوه، گفتوگۆی خراپ نه کا.

﴿ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَ نَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَ هِيَ رَمِيمٌ ﴾ وه ئەو بێ باوه ره له باره ی ئیمه وه گفتوگۆی سەر سوڕ پنه نه کاو ئه لێ ئیمه توانای زیندو کردنه وه ی مردوانمان نیه، واته زانی ئیمه وینه ی ئەوین له بێ تواناییداو، دروست کردنی خوێ له بیر چوه ته وه که ئیمه ئەومان له دلۆپی ئاو دروست کردوه، ئه لێ: چ که سیکه ئەو ئیسکانه زیندو بکاته وه به وینه ی جارمان بکایان بکا په بهریاو، ئەو ئیسکانه رزاون و پوان ؟

﴿ قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَ هُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴾ تۆ بلی بهو بی باوه رانه: ئەو که سه ی ئەو تۆ ئەو ئیسکانه زیندو نه کاته وه یه که م جار دروستی کردوون له نه بونه وه، بگره زیندو کردنه وه ی دواى ئاسانه له پهیدا کردنی یه که م جارو، خوا به هه موو بونه وه رێ ئه زانی و، ئه زانی به پارچه پارچه رزیه کانی مردوان و ته زانی له چ جیگه یه کن و نه دامه کانیان له یه که جوێ نه کاته وه. ئەو که سه چاو و گوێ چکه وه ئه قل بدا به دلۆپی ئاوی بێ نرخ، ئەتوانی مردوان زیندو بکاته وه.

﴿ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقَدُونَ ﴾ که سیکی ئەو تۆ ئیه ی یه که م جار دروست کردوه، دروستی کردوه بۆ سوودی ئیه ناگر له دره ختیکی سه وزی ئاودار، دواى ئیه پهیدا نه که ن ئاگر له وه دره خته سه وزه، له گه ل ئەو په شدا ئاو و ئاگر دزی یه که زین. بنگرمان که سی توانای ئەو ی هه بی ئاگر له دره ختیکی ته ری ئاودار پهیدا بکا، ئەتوانی مردوه کان زۆر به ئاسانی زیندو بکاته وه گیان بکاته وه به بهریانا.

بۆ زانین: خواى مه زن دوو دره ختی دروست کردوون سه وز و پاراون، ئه گه ر ئیه له هه ری که یان له قیکیان لی بکه نه وه دلۆپ دلۆپ ئاویان لی دیشه ده ری، که چی ئه گه ر ئەو دوولقانه بدرین له یه که زى ئاگریان لی پهیدا نه بی.

﴿ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ ﴾ ئایا که سیکی ئەو تۆ ئاسمانه کان و زهوی دروست کردوون له نه بونه وه، توانای به سه ر ئەو دا نیه که وینه ی ئەو بێ باوه رانه دروست بکا دواى مردنیان زیندویان بکاته وه ؟

﴿ بَلَى وَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴾ به لێ: ئەو خوایه توانای به سه ر هه مو شتیکا هه یه، بونه وه ریکی زۆری هه یه، ئه زانی به هه مو شتی، که سیکه هه یه شتیکی له ئاسمانه کان و زه ویدا لی وون نایی.

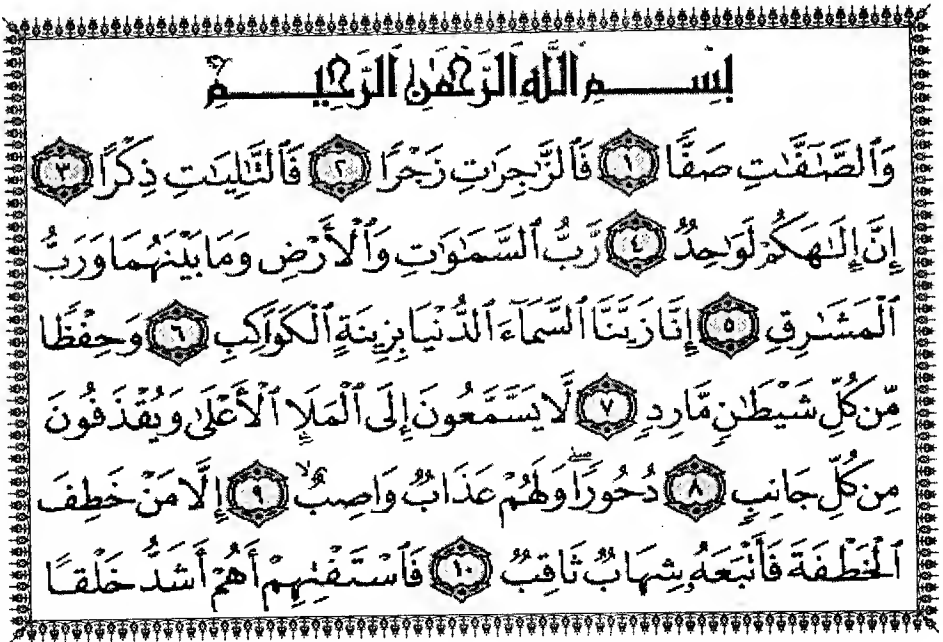
﴿ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴾ به راستی فه رمانی خوا به جوړیکه هه رکاتی بیهوئ شتی دروست بکا، ئەفه رموئ بهو شته تۆ بیه، دواى ئەو شته کوتوپر پهیدا نه بی و، خواى مدزن پتویتی به ئامیز و که ره سه نیه بۆ دروست کردنی هه موو شتی. که دواته خواى گه و ره هه رکاتی بیهوئ مردوه کان زیندو بکاته وه ئەفه رموئ: ئیه زیندو ببنه وه، کوتوپر زیندو نه بنه وه.

﴿ فَسُبْحَانَ الَّذِي يَدِيهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾ كه فرمائی خوا به و جوړه بئ
 ئیوهی بئ باوه رانی مه ککه که سیکي نه و تو یه ده ست و توانای نه وه خاوه نیه تی و دهسته لاتی
 هه موو شق بئ، ئیوه پاکي بکه نه وه و دوری بځه نه وه له هه مووو شتیکی ناشایسته و ناره واو، ئیوه
 هه ر بولای نه و که سه نه گپړینه وه له ر وژی دوا پیدا دوا ی مردنتان و زیندو بونه و تان.
 هوی هاتنه خوا وه و نه و ئایه تانه ی پيشو و نه وه بوه: ئوبه ی کور ی خه له ف چوه خزمه ت
 پیغمه ر و، هه ندی ئیسکی رزیوی بئ بو و وتی: ئایا خوا نه مه زیندو نه کاته وه داوی رزیبی،
 پیغمه ر ﴿ ﷺ ﴾ فرموی: به لئ، تویش مردی زیندوت نه کاته وه و نه تختاته ناو ناگری دوزه خ.

به یاریده ی خوا ی مه زن کو تایی پی هات

﴿ سوره تی سافات ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه ژماره ی نایه ته کانی (۱۸۲) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهر بان

﴿ وَالصَّافَاتِ صَفًا فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ﴾ وه سویندم به سوپای باوهرداران کاتی نه وه ستن و ریز نه دهن به ریزدانیکی ریک ویتک و نه یانه وی خویان بفرۆشن و دوژمنی خوا بکوژن و خویان بکوژین، هدا تا به هشتیان ده ست که وی، دوا ی سویند به و کۆمه له سوپایه ی باوهرداران چاره ویکانی خویان لی نه خورن بدلی خورپینکی ته واو، نه چنه گۆره پانی جهنگ و په لاماری بی باوه ران نه دهن و گوی ناده نه نه وی بکوژین له ریگه ی بهرزی ثانی خوی گه وره دا.

﴿ فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوَاحِدٌ ﴾ دوا ی سویندم به و کۆمه له ی باوهرداران قورئان نه خوینن به بی ماندوبون و، داوی یارمه تی هه ره له خواته که ن بۆ پاراستنی ئاین و نیشتمانی خویان. به راستی خوی ئیوه ته نه یه بۆ په رستن و داواکردنی یارمه تی و هاو به شی نه.

﴿ رَبُّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِفِ ﴾ په روه ردگاری ئاسمانه کان و زه وی و شیکه له نیتوان نه واندان و، په روه ردگاری جیگه کانی هه له اتنی خۆره که ژماره یان (۳۶۵) جیگه ن هه مو رۆژی خۆر له یه کیکیان هه لدی و ئاوا نه بی، به گۆیره ی نه ندازه ی سالی هه تاوی.

ته فسیری زمانکۆبی

ز انایان بیرو بوجونیان جیاوازه له باره ی مبه دست له مانای ووشه کانی (الصافات، الزاجرات، التالیات) هندیکیان نه لئین: مبه دست له مانا کانیان فریشته کانی.

﴿ إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزَيْنَةِ الْكَوَاكِبِ ﴾ به راستی نیمه نهو ناسمانه ی نریکه له نیوه وه روغان کردوته وه بهرونای نه ستیره کان، نه ستیره نهو شتانه به ناسمانی جیهانه وه نه بینرین و ناسمان بهوان راز پراوته وه.

﴿ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ الشَّيْطَانِ مَارِدٍ ﴾ وه نیمه ناسمانه کاغان پاراستوه له هه مو شهیتانی یاخی بویی و له فه رمان و به رستی نیمه ده رجویی و، نیمه نهو نه ستیرانه مان کردوه به پاسهوانی ناسمان.

﴿ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى يُفْذَقُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴾ ناتوانن بیستق هیچ شتی له گفتوگوی تاقمه کانی سهره که بریتین له فریشته پاکه کان و، هه ولی نه وه نه دهن بو گوی گرتن بجن بولایان و، بویان فری نه درئ کومه لئ گری سویتنه ری ناگر له هه مو لایه که وه.

﴿ ذُخْرًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِيبٌ ﴾ نهو شهیتانه سزایان نه درئ به ده ر کردن له هه مو لایه که وه، بویان هه به له روژی دوایدا سزای سهختی به رده وام و نه پراوه.

﴿ إِلَّا مَنْ الْخِطْفَةِ الْخِطْفَةِ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴾ نهو شهیتانه ناتوانن برۆن بولای سهره وه بو گوی له گفتوگوی فریشته کانی سهره وه مه گهر که سی له وان شتی له گفتوگوی نه وان وه ر بگری به به له وه به دزی وه، دوایی به رله وه ی بگاته وه بولای زهوی توشی نهو نه بی کومه لئ ناگری زور روناك و نه یسویتی به رله وه ی بگاته وه بولای پۆشه ویزه کان و، درۆ بوختانی تروه ی بجه نه سهر و دانیشتوانی زهوی له رینگه راست لایه دن.

فَاسْتَفْهِمِمْ أَهْمُ أَشَدَّ خَلْقًا

أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ﴿١١﴾ بَلْ عَجِبْتَ

وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ

﴿١٤﴾ وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمْ ذَا مَنَّا وَكُنَّا نُرَآبَا وَعَظْمًا

أَمْ نَالَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾ أَوْءَابَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ

﴿١٨﴾ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا ابْنُوا لَنَا هَذَا

يَوْمَ الدِّينِ ﴿٢٠﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

﴿٢٢﴾ أَحْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٣﴾ مِنْ دُونِ

اللّٰهُ فَاهْدُوهُمْ اِلٰى صِرَاطِ الْجَحِيْمِ ﴿٢٣﴾ وَقَفَّوْهُمْ اِنْتُمْ مَّسْئُوْلُوْنَ ﴿٢٤﴾
مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُوْنَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمْ اَيُّوْمَ مُسْتَسْلِمُوْنَ ﴿٢٦﴾

﴿فَاسْتَهْتُمْ اَهُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمْ مَنْ خَلَقْنَا﴾ دوايي تو پرسيار بکه لهو که سانه پروايان بهزیندو بونهوه نیه: نایا دروستکردنی نهوان و زیندوبونهوهی نهوان دوايي مردنیان گرانه یادروستکردنی ناسمانه کان و زهوی و نهوهی لهنیوان نهواندایه؟

﴿اِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَّازِبٍ﴾ بهپرستی ئیمه نهو بی باوه پانه مان دروست کرده له خاکیکی لقی و ترشاو نهوسا بهدهستهوه راستهوخو یه کهم جار وهك نادم و، دوواتر له دلویی ناوی بی نرخ و قیزهوهن، ئیز بو بیر له خوئیان ناکه نهوه؟

﴿بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُوْنَ﴾ بهلکو بهپرستی تو سهرت سوپ نه مینیی له بیروبو چونی نهو که سانه پروایان بهزیندوبونهوه نیه دواي مردن و، نهوان گالته به بیروباوه ری توو بهزیندوبونهوه نه کهن، تو سهرت سورنه مینیی هه مو شتی لای خوا ناسانهو، تو له یان لی نه سینیی.

﴿اَوْ اِذَا ذِكُرُوا لَا يَذْكُرُوْنَ﴾ وه هدرکاتی ناموژگاریان بکرین بههوی ئایه ته کانی قورئانهوه، ناموژگاری وه رناگرن و سود لهو ناموژگاریه وه رناگرن.

﴿وَاِذَا رَاوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُوْنَ وَقَالُوا اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُّثِيْنٌ﴾ وه هدرکاتی کاریکی په که خهر له کاره کانی توو، بهلگه به له بهلگه راسته کانی توئیان ببینیایه له نیوان خوئیانا دهستان نه کرد به گالته کردن پیان و، نه یان ووت: نهو شتی موحه مه د هیناویه تی جادوی ناشکرایه، نه یانه وی بهو کاره ی خوئیان دانیشتران له ریگه لایه دن.

﴿اِذَا مَتَّوْا كُنَّا ثُرَابًا وَّعِظَامًا اَنِيْنَا لَمَبْعُوثُوْنَ اَوْ اَبَاؤُنْ اَوَّلُوْنَ﴾ نهو که سانه ی باوه ریان بهزیندوبونهوه نیه نه لئین: نایا کاتی ئیمه مردین، له شمان رزاو بوین به خاک و ئیسک و بوین بتوزو بلاوبونهوه بهم لاولادا نایا ئیمه زیندو نه کرینهوه بو پرسیار؟ یا ئیمه چون پروامان به زیندوبونهوی باو باپیره کانی خو مان هدیه هه زاران ساله مردون و گیان بکریتهوه به له شیان؟

﴿قُلْ نَعَمْ وَاَنْتُمْ دَاخِرُوْنَ. فَاِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ. فَاِذَا هُمْ يَنْظُرُوْنَ﴾ تو بلئی: بهلئی ئیوه له گوړه کانتان دینه ده ری و دوايي ئیوه و باپیرانتان زیندو نه کرینهوهو، ئیوه نه نیرین بو لای پرسیار کردن لیان به لاوازی و به سهر شو ری، دوايي به پرستی زیندو بونهوه لای ئیمه کاریکی گران نیه مه گهر تاکه ده نگیکه که ئیوه نه یسن و، دوايي زیندو نه بنهوهو هه لئه سنه سه ری و، هه ندیکان ته ماشای هه ندی تران نه کهن.

﴿وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هٰذَا يَوْمُ الدِّينِ. هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُوْنَ﴾ وه کاتی له گوړه کانیان هاته ده ره وه، هه ندیکان به هه ندی تران نه لئین: ئی هوار بو ئم پرسیاره سه خته

نه کړی له نیمه و، پر هم سزا درېږ خایه نه ی نیمه، هم روزه روزه ځکه پاداشتی نیمه نه درېږه وه له سهر نه و کارانه ی کردومه، دوا یی به و ان نه بیژرئ: هم روزه روزه ځکه نه و تریه کاری راست و کاری خراب جوئ نه بڼه وه، نه و روزه یه نیو به درو تان نه خسته وه، پیا و چاکان و خرابه کاران له به ځه جوئ نه بڼه وه، دوا یی تا قمی بولای به هشت و تا قمی تر بولای دوزه نه نیرئ. که واته نیو به چیرن سزا شتی کردوتانه.

﴿ احشروا الذین ظلموا وازواجهم وما كانوا یعبدون من دون الله ﴾ خوی مه زن داوی نه و ی ناده میزاد له گوره کانیان هاتنه دهر به فرشته کان نه فهر موی: نیو به که سانیکی نه و تو به هاو به شدانان بو نیمه سته میان له خویان کردوه کویان بکه نه و نه و ان و هاوړی هاو به ش دانه ره کان و نه و که سانه ی نه یان په رستن له بته کان له جگه ی خوا له ده شتی کوبونه ودا.

﴿ فاهدوهم إلى صراط الجحیم. وقفوههم انهم مسؤلون ﴾ دوا ی نه و شته ی کرا به تا و انباران به فرشته کان نه بیژرئ: نیو به گورجی تا و انباران به دن بونا و ه راستی دوزه خ و، بهر له بردنیان نیو نه و ان راوه ستین. به راستی نه و ان پر سیاریان لی نه کړی له و کارانه ی کردویانه و، له سهر بی باوړی و بی فهرمانی خوا.

﴿ مالکم لاثنا صیرون. بل هم الیوم مستسلمون ﴾ به و تا و انبارانه نه بیژرئ: له بهر چ شتی هندنئ له نیو یاریده ی هندنئ تر تان نادهن نه مړ و، وه نه و ی له جیهاندا یارمه تی یه کتر تان نه ودا. به لکو نیو نه مړ و فهرمان به رداری خوی گه وړه و، و توانای پیلان و فیلتان نیو و ریگه ی رزگاری نادوړنه وه.

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ

عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّا كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾

قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ

بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَٰغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَٰيْقُونَ ﴿٣١﴾

فَاغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ

﴿٣٣﴾ إِنَّا كَذَلِكْ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لَتَارْكَوَاءَ الْهَيْئَةِ

لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾

﴿وَأَقْبَلْ بِغَضُّهُمْ عَلَىٰ بَعْضِ يَتَسَاءَلُونَ. قَالُوا إِنَّكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ﴾ لهروژی دوایدا ناکوکی سهخت پهیدا نهی له نیوان تاوانباره سهروکه کان و ژیرهسته کانیا و، ههندیکیان رو نه کهن بولای ههندیکی تریان و، پرسیار لهیه کتری نه کهن. ژیره دهسته کان به سهروکه کانی خویمان نه لاین: بهراستی ئیوه نه هاتن بولای ئیمه سویندتان بو ئیمه نه خوارد که نیازتان پاکه له گهل ئیمه و، دواپی ئیمه برومان پی کردن. کهواته ئیوه نه تان هیشت ئیمه باوه ربهین، نه گینا ئیمه باوه رمان نه هینا.

﴿قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ. وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ﴾ سهروکه کان وولامی ژیره دهسته کان نه ده نه وه و نه لاین: به لکو ئیوه خوستان به ئاره زوی خوستان باوه رمان نه هینا وه، ئیمه هیچ ده سه لاتیکیان به سه ر ئیوه دا نه بو به باوه رنه هینا. به لکو ئیوه تاقمیک بون له سنوری رینگدی راست لاتان دابر به سه ر بهستی خوستان. کهواته خوستان بهر پرسیارن.

﴿فَحَقَّ عَلَيْنَا لَنَا قَوْلَ رَبِّنَا إِنَّا لَأَذِقُونَ﴾ دواپی پیویسته له سه ر ئیمه و له سه ر ئیوه شتی پهروه دگاری ئیمه هه ره شهی لی نه کردین، به در زمان خسته وه. بهراستی با بیچیژین سزای سهخت. فهرموده ی خوا هاته دی: ئیمه دوزه پر نه کهین له پی باوه رانی جنوکه و ئاده میزاد. ﴿فَأَعْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا عَادِينَ فَأَنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْرَكُونَ﴾ له دواپی ئیمه پی باوه رمان بو ئیوه رازانده وه و، ئیوه مان له ریگه ی راست لادا. بهراستی ئیمه وه که ئیوه له ریگه ی راست لامان دابر، خوی مهن فه رموی: دواپی نه وان هه مویان له سزادا هاو به شن، ههروه که له ریگه ی راست لادان و، پی باوه ریدا هاو بهش بوون.

﴿إِنَّا كَذَلِكَ فَعَلْنَا بِالْمُجْرِمِينَ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ﴾ بهراستی ئیمه هه ربه و جو ره سزای نه و پی باوه رانه ماندا، ئیمه هه ربه و جو ره ئیمه کار نه کهین له گهل هه مو تاوانباران، چونکه نه و پی باوه رانه هه رکاتی بیژرایه به وان: هیچ خوا به نیه په رستی بو بکری جگه له خوا به تا که و نه نهایه، نه وان له تاستی نه و فه رموده یه خویمان به گه وه ره دانه نا و به به رزتر نه زانی.

﴿وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارُكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ﴾ وه تاوانباران نه لاین: ئایا بهراستی چو ن ئیمه واز له په رستی خواکانی خو مان نه هین له بهر شاعریکی شیت. پی باوه ران دوو شتی دژ بهیه کتری تیکه لا و نه کهن و نه یده نه پال پیغه مه ر ﴿وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾: یه که میان: موحه مه د هؤنرا وه بیژه. کهواته نه بی خوا هه نی بیرو هؤش پی. دوو هه میان نه لاین: موحه مه د شیته. کهواته نه پی ناگای له خو ی نه بی و بیرو هؤشی نه پی. نه وه نه ده نه فامن دوو شتی دژ بهیه کتری له یه که رسته دا کو نه که نه وه.

﴿بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ﴾ به لکو موحه مه د به ئانیکی راسته وه له لایه ن خوا وه ها توه بولای ئاده میزاد و، خوا هه نی به لگه ی راسته و، بروای به شتی هینا وه پیغه مه رانی تر هیناویانه، هؤنرا وه شیتی له پیایوکی وه که موحه مه ده وه دور و، ژیره ترین مروقی رووی زهویه.

إِنَّكُمْ

لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾
 إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴿٤١﴾
 فَوْكَهُ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾
 يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّرْبِ بَيْنَ
 الْأَعْظَمِ ﴿٤٦﴾ لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ﴿٤٧﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ
 الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَكْنُونٌ ﴿٤٩﴾

﴿ إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ به راستی نپوهی تاوانبار
 بچیزن سزایه کی سخت و خاوهن نازارو، نپوه پادداشتان ناندزیتوه مه گدر به شتی نپوه نه یکنه
 به بی کهم وزور.

﴿ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ﴾ ناده میزاد سزای سخت نه چیزن مه گدر
 نهو به ندانهی خوا پاریزراون له بی باوه ری و، باوه ریان به خواو به پیغه مهر هیئاوه، نهو که سانه
 بویان هدیه خواردن و خواردنهوی دیاری کراو و تاییه تی به هه مو شیوه: له رنگ و تام و بون
 و سودا، به ناسانی به بی ماندو برون دیت بولایان له به هه شتا. نهو خواردن و خوارده مه نیانه
 بریتین:

﴿ فَوْكَهُ وَهُمْ مُكْرَمُونَ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴾ له چندین میوهی جورا و جور
 پاک و جوان، پیش که شیان نه کری و، نهوان ریزریان لی نه گیرئ هدریه که یان به گویره ی
 پله و پاییهی خویان له ناو به هه شتی هه مو چا که یه کی تیدا کو کراوه تهوه، بویان ناماده کراوه چندین
 کورسی پالی پتوه نه دهن هه مویان به رانبر به یه کتری و، به خورشیه وه گفتو گو له گهل یه کرتی
 نه کهن به روی گه شه وه.

﴿ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّرْبِ بَيْنَ الْأَعْظَمِ ﴾ پیشکه شیان نه کری و نه گیرئ
 به سهریانا جامیکی پر له جورها مهی دیته دهره وه له سدر چاوه کی زور سپی تر له شیرو، زور
 به تام و کوتابی بی نایه، بزئو که سانهی نه یخونه وه، به شادمانی له سدر کورسیه کان دانیشتون.
 ﴿ لَا غَوْلٌ فِيهَا وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ﴾ له ناو نهو مه یه دا تیک چوونی نه قل و نازاری له ش و
 سهر نیشدی تیدا نپوه، نهو که سانهی له به هه شتان به خواردنهوی نهو مه یه سدر خوش نابن.
 به لکو خوشیان زورتر نه بن.

﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عَيْنَ . كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ﴾ وهئو بهدهشتیانه چهنندین کچیان لایه چاویان بهتدنها هدربولای میردهکانی خویان ئهروانی، ئهدهیش نیشانهی چاکی و داوین پاکیه، چاویان گهورهو زور جوانه، ئهوانه کچن ودهستی بیگانهایان لی نه دراوه، بهویندهی ئه هیلکه سپاندهن پاریراون لهشکان وتوز.

پرسیار: زور راسته ئایینی پیروزی ئیسلام ژن وییای وهك یدك داناو لهزۆرتین مافدا. بهلام بۆ قورئان ئهفهرموی: خوا پاداشتی پیاوچاكانئه داتهوه به کچی زۆرجوان وشۆخ و لهبارهی پادشت دانهوهی ژنان به کوری جوان دهنگی نه کردوه؟

وهلام: قورئانی پیروز وهك سهرچاوهیهکی یاسای گشتی ژن وییای وهك یدك داناو له مافدا: وهك له ئایهتی (۱۹۵) ی سورتهی ئالی عیمران و ئایهتی (۱۲۴) ی سورتهی نيساء و ئایهتی (۷۱) ی سورتهی زوخر و فدا. خوی مهزن باسی فهرموه. زانای بهناوبانگ (موحهمد جهواد موعینه) له تهفسیری (الكاشف) لاپههیی (۳۳۹) بهرگی شهشم دا ئهفهرموی: بۆیه باسی ژنانی نه کردوه، چونکه باسی ژن ومیردی کردن ژنان زور شهرمی لی ئه کهن.

پرسیار: قورئان ئهفهرموی: ههر کهسێ چوه بهدهشت، ئهوهی دهروونی لای خویشی دهستی نه کهوئ، کهواته بۆ ئهیی پیاو ژنی زۆری ههیی له بهدهشتاو، بهلام ژن ئهیی ههریهك پیاوی ههیی؟

وهلام: خوی گهوره به گۆیرهی دهستوری خوی وای بریارداوه و خستویهتیه دهروونی ژنانهوه ئارهزوویان لهیهك پیاو زۆرتر نهوه داوایشی ناکهن. ههرخواهه موو شتی ئه زانی.

فَاقْبَلْ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ
بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾
يَقُولُ أَهْلَكَ لَمَنِ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾ أَلَمْ نَكُنْ لَّكَ تَرَاوِعًا عَظِيمًا ﴿٥٣﴾
لَمَدِينُونَ ﴿٥٤﴾ قَالَ هَلْ أُنَمِّيْكُمْ مَّطْلِعُونَ ﴿٥٥﴾ فَاطْلَعُوا فِي سَوَاءٍ
الْبَحْرِ ﴿٥٦﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِن كِدْتَ لَتُرْدِينَ ﴿٥٧﴾ وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي
لَكُنْتُ مِنَ الْمُخْضَرِّينَ ﴿٥٨﴾ أَفَمَا نَحْنُ بِمَبْتَئِينَ ﴿٥٩﴾ إِلَّا مَا مَوْئَلَانَا
الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٦٠﴾ إِنَّ هَذَا لَهَوُ الْفَوْزِ الْعَظِيمِ ﴿٦١﴾
لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦٢﴾ أَذَلِكَ خَيْرٌ نُّزُلًا أَمْ شَجَرَةُ

الزَّقُومِ ﴿٦٣﴾ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾ إِنَّهَا شَجَرَةٌ
تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَأَنَّهُ زُرُّوسُ الشَّيْطَانِ
﴿٦٥﴾ فَإِنَّهُمْ لَا يَكُونُ مِنْهَا لَئُونٌ مِنْهَا الْبُطُونُ ﴿٦٦﴾ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ
عَلَيْهَا لَشَوْبَاتٍ مِّنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾

﴿ فَأَقْبَلْ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴾ دواى ئه وهى باوه رداران له به دهشتا به خوشى
و شادمانيه وه رانه بوړن، هه نديكيان رونه كهن بولاى هه ندى تريان، پرسيار له يه كزى نه كهن
له ووشانهى رويشتون له جيهانداو بيريان نه كهن وه.

﴿ قَالَ قَاتِلْ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ. يَقُولُ أَأُنْكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ أَلَمَّا مَتْنَا وَكُنَّا ثَرَابًا وَعِظَامًا
أَلَمَّا لَمَدْتُهُمْ ﴾ يه كنى له و كه سانهى له به دهشتان و گفتو گزيان له گهل يه كزى نه كرد، نه لى: من
به راستى به بريم ديتنه وه من هاورپكېم هه بوو له جيهاندا زور جار به يه كه وه بووين، هه ولى نه دا من
له رپكېه راس ت لا بده، نه بووت به من: ناي تولا و كه سانهى پروات وايي كاتى ئيمه مردين و بوين
به خاك و به نيسك و ريزاين، ئيمه زيندو و نه كرينه وه دواى مردغان، بؤله وهى پرسيارى
كرده وه كاغان لى بكري و پاداشت و توله مان وه بگري، نهو كاره ئيوهى باوه ردار نه لىن، زور
دووره و نه فسانه و پر و پوچه.

﴿ قَالَ هَلْ أَنتُمْ مُطِيعُونَ ﴾ نهو كه سهى گفتو گزى نه كردو و وتى به دانايشتوانى به دهشت: ناي
ئيوه نه تانه وى ته ماشا بكه و نيشانى ئيوهى بدهم نهو كه سهى هاورپى من بوو له جيهاندا
له بارهى زيندو بونه وه گفتو گزى له گهل من نه كردو، برواى به زيندو بونه وه نه بوو؟
﴿ فَاطْلَعْ فَارَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ. قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِ ﴾ دوايى نهو پياوه باوه رداره
ناگادارى پهيدا نه كا له سهه دانايشتوانى دوزه خ و، هاورپكېهى خوى نه بينى له ناوه راست ناگرى
دوزه خدا، به هاورپكېهى نه لى: سويندم به خواى مه زنى، به راستى نزيكو تو من له ناو بيهى
به وپنهى خوتم لى بكهى.

﴿ وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُخْضَرِّينَ ﴾ وه نه گهر چاكهى په روه ردگارى من نه بوايه
به سهه رمه وه، منى پاراست له بت په رستى، به راستى منيش به وپنهى تو ئيستا ناماده نه كرام
بؤله وهى بخريمه دوزه خده.

﴿ أَلَمْ نَخُنْ بِمِثْلَيْنِ إِلَّا مَوْتُنَا الْأُولَى وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴾ دوايى نهو كه سهه نه لى له خوشى
نهو چاكه يهى په روه ردگارى خوى: ناي دوايى ئيمه نامرين و له م شادمانيه دا نه بين و، ئيمه جارى
تر نامرينه وه، جگله و مردنهى پيشووى ئيمه له جيهانداو سزا نادرين؟

ته فسرى زمنا كويى

﴿ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴾ بهراستی نهو چاکه و رهزامهندییه خوا رزگار بون و سهرکهوتیکی زور گهورهیه. مردن و نازار لهم روزه بهدواوه نیه، دواپی بو ویندی نهو مبهست وپله گهورهیه باباوهپرداران کاربکدن و، واز لهگوناهو بی فهرمانی خواو نیستمان فرۆشی بهیتن.

﴿ أَذْكَاءَ خَيْرٌ لِّزُورٍ أَمْ شَجَرَةُ الزَّقْقِمِ ﴾ خوی مدزن نهفهرموی: نایا نهو شتهی ناماده کراوه بو دانیشتوانی بههشت چاکره یا بدری درهختی زهقوم که ناماده کراوه بو دانیشتوانی دۆزهخ؟ کهتامیکی تال و بۆتیککی پیسی هدیه.

﴿ إِنَّهَا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ. إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ﴾ بهراستی درهختی زهقوم لیتمه دروستمان کردوه بو سزادان و نازاردانی ستهمکاران وبی باوهران. بهراستی درهختیکه ناگری دۆزهخ نای سوتینی سدوز بوه لهخواری خوارهوهی دۆزهخ و سهری هیناوه دهرو، لهفکانی ناگری لی نهیتهوه.

﴿ ظَلَعُهَا كَأَنَّهُ رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ. فَأَنَّهُمْ لَا يَكُلُونَ مِنْهَا فَمَا لِيُونِ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴾ بدری نهو درهخته لهنهوپدری ناشیرینیدایه بهویندی سدری شهیتان وایه، دواپی دانیشتوانی دۆزهخ لهبدری نهو درهخته نهخون بهناچاری، چونکه زوریان برسیده، دواپی لهتینوانا سکی خۆیانی لی پر نهکن و تینوتیان سهختن نهی.

پر سیار: سدری شهیتان نهینراوه، دواپی چۆن نهبیژری نهو درهخته ویندی سدری شهیتانه؟ وهلام: ناشیرینی شهیتان لهدهرووندا چهسپاوه، بانهیش بینرابی، کهواته دروسته بیژری بهویندی سدری شهیتانه، لهلایهترهوه: لای عهدهبهکان بهههرشتی لایان خراپ بوایه، نهیان ووت: نهلی: سدری شهیتانهو، هدر شتی لایان جوان بوایه نهیان ووت: نهلی: فریشتیه. ههندی له زانایان نهلی: شهیتان لهم جیگهیده دا بهمانای ماره. ههندی تر نهلی: لهنیوان مکه دو یمهندا درهختیکی ناشیرین هدیه ناوی زهقومه.

﴿ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْنَا لَشَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ. ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْحَمِيمِ ﴾ لهپاشا دواپی نهوهی سکی خۆیان پر نهکن له خواردنی بدری نهو درهخته و تینوتی زوریان پی دیتی، خوراوهیه کیان بو نههین تیکه له لهکیم وزوخی گهرم ریخۆلهیان پارچه پارچه نهکا. پاش پیشکهشکردنی نهو خواردن و خوراوهیه گهرانهوهیان بۆلای دۆزهخه.

إِنَّهُمْ أَقْوَاءُ آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَىٰ آثَرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾
وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ
مُّنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَأَنْظَرَكُمْ كَيْفَ كَانَ عَذَابُ الْمُنْذِرِينَ ﴿٧٣﴾
إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادَيْنَا نُوْحًا فَلَنِعْمَ

الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾ وَبَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾
وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمْ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾ سَلَّمَ
عَلَى نُوحٍ فِي الْعِلْمَيْنِ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾ إِنَّهُمْ مِنْ
عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخِرِينَ ﴿٨٢﴾

﴿ إِنْهُمْ أَلْفُوا أَبَاعَهُمْ ضَالِّينَ فَهُمْ عَلَى آثَارِهِمْ يَهْرَعُونَ ﴾ بهراستی بت پهراستی مه که که ندهو سزایانه شایستهی نهوانه، چونکه باوباپیری خویانیان له سهر بت پهراستی و گومرای بی دهست کهوتبو، نهوانیش به گورجی له سهر نایینی نهوان رویشتن ودویان کهوتن، بهبی نهوهی بیر بکه نهوه لهو شتهی پیغمهر هاوردی بولایان له چندنین بهلگهی ناشکرا له سهر یه کیتی خواو ریگهی راست.

﴿ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأُولَئِينَ ﴾ دانیشتوانی بت پهراستی مه که یه کهمین تا قم نه بوون له ریگهی راست لایان دای و دوی نایینی باوباپیری خویان کهوتن و بیان خه نه داوی خویان و، بهراستی بهر لهوان زورترین نه تهوهی پیشوان و، دوی نایینی باوباپیری خویان کهوتن و سهرو که کانین نهوانیان خه له تان و بی فرمانی پیغمهره کانی خویانیان کردو به درویان خسته نهوه. ﴿ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ﴾ وه بهراستی نیمه رهوانه مان کردبو له ناو گهلانی رابوردودا چندنین پیغمهر نهوانیان نه ترسان له پاشه روژی خرابی بی باوه ری ولادان له ریگهی راست. بهلام دوی نهو پیغمهرانه نه کهوتن.

﴿ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذِرِينَ ﴾ دوی تو ته ماشا بکه له خرابی و بنه بریوون و نابرو چوون ورسوایی نهو که سانهی ترسیتراون له لایه ن پیغمهره کانیه وهو باوه ریان بی نه هی تاون. ﴿ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴾ مه گهر نهو به ندهانهی هه لبر تراوی و پوختهی خوان و به نیازی پاکه وه باوه ریان هی تاهو، نهو که سانه رزگاریان نه بی له سزای خوا.

﴿ وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلْيَنْعَمْ الْمُجِيبُونَ ﴾ وه بهراستی تا قمی نوح نازاری زوری نوحیانداو بی فرمانی خویان کرد، دوی نوح له نیمه پارایه وه که رزگاری بکه ن له خرابی نهوان و بیاری ترین لهو سزایهی نهو تو بولوان تومارکراوه. دوی نیمه چاکترین که سی بوین و ولایمی پارانه که میان دایه وه به چاکترین و ولایم.

﴿ وَكُنْیَا أَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴾ وه نیمه نوح و نهو خیرانانهی باوه ریان هی نابو رزگارمان کردن له نازاری سهخت و خنکان به لافاری زور گران.

﴿ وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقُونَ. وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴾ وه نیمه مناله کانی نوحان هی شته وه هه نهوان بمینه وهو، زهوی ناوه دان بکه نه وهو، نیمه نهوانان گیرا به جو ری نه وه کانی دوی خویان ناویان بیتن و باسیان بکه نه به چاکه وه به ستایشی شیرین وه نیمه باسی چاکه کردغان هی شته وه هه تا هه تابه.

﴿ سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴾ بی‌وهی و ناسایش له‌سهر نوحیٰ له‌لایدن بونده‌ورانی دوابی خوی و بوی بپارینه‌وه لای خوا پاداشتی ئدو نارام گرتنه‌وهی بداته‌وه له‌سهر نازاری بی‌باوه‌ران.
﴿ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ. إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴾ بدرستی بدو جزره پاداشتی نوحان دایه‌وه، هدر به‌جزره پاداشتی همو کهس ئده‌بنه‌وه چاکه بکه‌ن و، خویان ماندوبکه‌ن له‌ریگه‌ی خوا‌دا. بدرستی نوح له‌بنده باوه‌رداره‌کانی ئیمه‌یدو کرده‌وهی چاکی کرده‌وه.
﴿ وَأَعْرَفْنَا الْآخَرِينَ ﴾ وه ئیمه ئدواندی تری جگه‌ی نوح و کۆرو خیزانه‌کانی خندکاندمان به‌ناوی لافار له‌جیه‌اندو، له‌پاشه‌روژیشدا سزای زۆر سه‌ختریان ئده‌دین.

بۆزانین: کوره‌کانی نوح سنی کورن که باپیری همو نه‌وه‌کانی دواي خویانین:

۱- سام که له‌زمانی عده‌یه‌یدا به‌مانا (ناوه) کوره‌گه‌وره‌که‌ی نوحه: عده‌ب و جوو ناشوری و نارامیه‌کان له‌نه‌وه‌ی ئه‌ون، بۆید پێیان ئه‌بێژری سامی.

۲- یافیس: به‌زمانی عده‌به‌ی یانی (جوانی) باپیری دانیشتوانی خۆرنواي باکوری ده‌ریای قه‌زوین و، دانیشتوانی دورگه‌کانی ده‌ریای ناوه‌راست، له‌بنجینه‌دا پێیان ئه‌وتری هندوئه‌وروپی و، باپیری تورکه‌کانی سه‌قالیه‌و خه‌زه‌رو یاجوج و ماجوجیسه.

۳- حام به‌مانا (گه‌رمیه) بچوکه‌ترین کوری نوحه. باپیری سودان و حه‌به‌شه‌وبه‌رده‌ره.

وَاتِّمِمْنَا

شِعْرَهُ لِبَرْهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ إِذْ قَالَ

لَأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تُعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَیُفْكَاءُ إِلَهَ دُونِ اللَّهِ تُرِيدُونَ

﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَظَرَّ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾

فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِنَّهَم

فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا

بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزْفُونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ

﴿٩٥﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا أَبْنَاؤُا لِهَ بَنَيْنَا فَأَلْقَوْهُ

فِي الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾

وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيِّدِينَ ﴿٩٩﴾

﴿وَأَنْ مِنْ بَشِيعَتِهِ لِأِبْرَاهِيمَ﴾ وه له‌تاقم و هاو ناین و وینه‌ی نوحه ئیبراهیم، له‌ده‌ربرینی بانگه‌واز بۆلای په‌رستی خوا به‌ته‌نهاو، له‌تارام گرتیدا له‌سه‌ر ده‌ستوری خواو، له‌سه‌ر نازاردانی بی‌باوه‌ران بۆی.

﴿إِذَا جَاءَ رَبُّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ تۆ بیرى ئەو کاته بکه‌ره‌وه: ئیبراهیم چوو بۆلای په‌روه‌ردگاری خۆی به‌دلێکی دور له‌بت په‌رستی و گومان له‌همو گفتوگۆو کرداریا، به‌نیازی پاکه‌وه بۆلای ناینی خوا.

﴿إِذْ قَالَ لِأَبْنَيْهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تُعْبُدُونَ﴾ تۆ بیرى ئەو کاته بکه‌ره‌وه ئیبراهیم به‌باوکی و تاقمه‌که‌ی خۆی ووت: ئێوه چ شتی ئه‌په‌رستن؟ خۆتان دروستیان ئه‌که‌ن و بازرگانیان پێوه ئه‌که‌ن.

﴿أَنْفُكَا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ﴾ ئایا ئێوه چۆن به‌درووه چهند خوائی داوا ئه‌که‌ن و ئه‌یان په‌رستن له‌جگه‌ی خوا، به‌باوه‌رو پرۆای راسته‌قینه‌وه نیه. به‌لکو به‌بوختان و گومراپیه‌وه ئه‌یان په‌رستن.

﴿فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ئایا دواى ئێوه به‌چ شتی گومان ئه‌بنه په‌روه‌ردگاری هه‌مو بونه‌وه‌ران که‌به‌راستی شایسته‌ی په‌رسته‌ هه‌تا وازی لی به‌یتن و ئەو بتانه په‌رستن؟

بۆزانین: تاقمه‌که‌ی ئیبراهیم له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئیبراهیم واز له‌تانه‌دان و خراپه‌ی خواکانیان به‌یتن و داویان له ئیبراهیم کرد له‌گه‌لیان برۆا بۆلای جه‌ژنه‌که‌یان و، به‌شداریان بکا له‌را‌بواردندا. به‌لکو خوی ئەوان بگرێ. به‌لام ئیبراهیم له‌دلای نیازی دابو، به‌لگه‌ی ئاشکرایان بۆ په‌یدا‌بکا له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی خواکانیان خاوه‌نی زیان و سود گه‌یان‌دن نین، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی نه‌روا له‌گه‌لیان برۆیانوی بۆ هه‌ینانه‌وه‌و، توشی گومانی کردن و ووتی:

﴿فَنظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ. فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ. فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ﴾ تهماشای هه‌له‌هاتی ئه‌ستیره‌کانم کرداوه به‌ت‌ماشا کردنکی قول، بۆم ده‌رکه‌وتوه. به‌راستی من تووشی نه‌خوشی تاعون بووم که‌ئه‌و کاته بلا‌وبوبوه‌وه له‌ناویانا، دواى تاقمه‌که‌ی ئیبراهیم له‌به‌ر ئه‌وه‌ی تووشی تاعون نه‌بن پشتیان کرده ئیبراهیم. چون بۆلای کۆبونه‌وه‌ی جه‌ژنه‌که‌یان، زۆر به‌په‌له‌ ئه‌و گه‌له‌ی سه‌رده‌می ئیبراهیم برۆیان و ابو که ئه‌ستیره‌کان سه‌رچاوه‌ی هه‌مو شتیکن.

ئه‌وانه‌ی مانای قورئانی پیرۆزیان کردوه مانای زۆریان بۆ وشه‌ی (سقیم) باسکرده‌وه، له‌هه‌مویان به‌هێ‌تر ئه‌مه‌یه که‌به‌مانا (شاک) بێ، یانی به‌راستی من ئیستا له‌گومان‌دام و سه‌رگه‌ردانم ئه‌گه‌ر پێم و ورد ئه‌به‌وه له‌به‌ر ئه‌وه راغوی بېم بۆلای دروست که‌ری بونه‌وه‌ران و، به‌راستی تهماشای به‌ت‌کانم کردوه، دواى برۆای بېگومانم په‌یدا کردوه که‌ئه‌وان خوانین، له‌پاشا تهماشای ئه‌ستیره‌کانم کردوه، دواى من راغوی نه‌بوم بۆلای هه‌چ شتی. به‌لکو له‌سه‌ر گومان و سه‌ر گه‌ردانی ماومه‌ته‌وه، ئیبراهیم له‌و فەرموده‌یه‌دا ئه‌یه‌وئ له‌گه‌ل تاقمه‌که‌ی نه‌روا له‌گه‌لیان هه‌تا به‌ به‌لگه‌ی راست بۆریان بدا و بیانویان برۆی ئه‌گینا ئەو گومانی له‌بونی خودا نه‌به‌وه ئه‌یزانی ئه‌ستیره‌کان هه‌چ شتی فیری ئاده‌میزاد ناکه‌ن.

﴿ فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ مَالَكُمْ لَتَنْطُقُونَ ﴾ دوی چوونی تاقمه‌کدی بۆلای کۆری جهژن، ئیبراهیم به‌هه‌لی زانی و ، به‌نه‌یتی چو بۆلای خواکانیان و ته‌ماشای کردن خواردنی زۆر له‌لایان دانراوه‌و، گفتوگۆناکه‌ن، دوا‌یی ئیبراهیم ووتی: ئایا ئیوه‌ی به‌خوا کردو بۆئه‌و خوارده‌مه‌نیانه ناخۆن و ، گفتوگۆناکه‌ن و وه‌لام ناده‌نه‌وه.

﴿ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ﴾ دوا‌یی ئیبراهیم به‌نه‌یتی چوه سه‌ر خواکانیان و ، به‌ده‌ستی راستی ده‌ستی کرد به‌لیدانیان و شکاندنی و پارچه‌ پارچه بوون، جگه له‌بته گه‌وره‌که‌یان، بۆئه‌وه‌ی بچه‌لای که‌هاته‌نه‌وه.

﴿ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزْقُونَ . قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ . وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْلَمُونَ ﴾ دوا‌یی تاقمه‌کدی به‌په‌له‌هاته‌نه‌وه بۆلای ئیبراهیم و ، ووتیان: ئایا تۆ ئه‌و کاره‌ت کردوه؟ ئیبراهیم ووتی: هاوار بۆ ئیوه. ئایا ئیوه چۆن شتی ئه‌په‌رستن خۆتان تاشیوتانن. به‌راستی خوا دروست نا‌کری، ئیوه خۆتان پاسه‌وانی ئه‌وان ئه‌که‌ن ده‌ست درێژی نه‌کریته سه‌ریان، ئیتر چۆن ئه‌بی خوا بن و ، وه‌خوا ئیوه و هه‌موو شتی ئیوه ئه‌که‌ن دروستی کردوون.

﴿ قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْفَوْهُ فِي الْجَحِيمِ ﴾ تاقمه‌کدی ئیبراهیم ده‌سه‌لاتی گفتوگۆ‌کۆ‌دنیا‌ن له‌گه‌ل ئیبراهیمانه‌ماو ، په‌لاماریان برد بۆلای هیزو ووتیان: ئیوه جیگه‌یه‌کی زۆر گه‌وره‌و قول دروست بکه‌ن بۆ ئیبراهیم و پری بکه‌ن له‌دارو له‌سوته‌مه‌نی و ناگری تی به‌رده‌ن و ، دوا‌یی ئیوه ئیبراهیم فره‌ به‌دن بۆلای ئه‌و ناگره‌سه‌خته.

﴿ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴾ دوا‌یی ئه‌وان و یستیان پیلانی له‌ناو‌بردن ساخته به‌ئین بۆ ئیبراهیم، دوا‌یی ئیمه ئه‌وانمان گێرا به‌سه‌ر شوڤ و رسوای هه‌ردوو جیهان، ئه‌وان په‌کیان که‌وت و ئیبراهیم رزگاری بو له‌سوتان و خوا ناگره‌کدی بۆ سارد کرده‌وه.

﴿ وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴾ وه ئیبراهیم دوا‌ی ئه‌وه‌ی رزگاری بوو له‌پیلانی ئه‌وان، نیازی کرد کۆچ بکا لایان و ، پروا بۆ جیگه‌یه‌ به‌بی ترس خوا به‌رستی و ووتی: من ئه‌رۆم بۆلای جیگه‌یه‌ په‌روه‌ردگاری من بۆی دیاری کردووم، دوا‌یی ئه‌و شاره‌زایی من ئه‌کا بۆلای رینگه‌ی راست و شتی چاک‌بی بۆ ئایینه‌که‌م .

بۆ زانیان: له‌فه‌ره‌ه‌نگی نامه‌ی پیروزی گاواره‌کاندا هاته‌وه: {شوینه‌وارو نیشانه و نه‌خشه‌یه دو‌زراوه‌ته‌وه می‌ژوه‌کانیان ئه‌که‌په‌ته‌وه بۆلای دوو‌هه‌زار سال به‌رله‌دا‌یک بوونی عیسا، ناوی ئیبراهیم نووسراوه له‌سه‌ری: ابرامو. ابرام. ابرامو، می‌ژووی تازه‌یش ده‌ریخسته‌وه نه‌خشه‌ی شاری {ئور} وه‌ک ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی ئیبراهیمی تیدا‌بوه‌و، دوا‌ی کۆچی کرده‌و بۆ شام }.

رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ
فَبَشِّرْنَاهُ بِعَلَمٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ

بَبْنِيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى ۚ قَالَ
 يَأْتِيكَ أَفْعَلٌ مَّا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٤٢﴾
 فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٤٣﴾ وَنَدَيْنَاهُ أَنِ يَتَّبِعْ أَبَاهُ ۖ قَدْ
 صَدَقْتَ الرَّيْيَ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٥﴾ إِن هَذَا هُوَ
 الْبَلَاءُ الْأَمِينُ ﴿١٤٦﴾ وَنَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٤٧﴾ وَتَرَكَنَا عَلَيْهِ فِي
 الْآخِرِينَ ﴿١٤٨﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ۖ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
 ﴿١٤٩﴾ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٠﴾ وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ
 الصَّالِحِينَ ﴿١٥١﴾ وَتَرَكَنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِن دُرِّيَّتِهِمَا
 مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿١٥٢﴾

﴿ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ. فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴾ کاتی ئبراهیم بویو، ههتا نه وکاته
 خوای مدزن منالی بئ نه به خشیوو، له خوای گهوره پارایه وه ووتی: نهی پدروهر دگاری من تو
 بیه خشه به من کوریک له باوه رداران وپیاو چاکان، بۆ نه وه له م کاتی پیرما یارمه تیم بدا،
 پارانه وه کم لی وهر گرت، دواپی ئیمه موژده مان دایه به کوریک زور به ئارام و به شهرم، ناوی نا
 به ئیسماعیل، له پاشا بردی بۆ لای شیوکی بئ شینایی کشتو کال، لای خانه ی رێژداری خوا.
 ﴿ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَابْنِي إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى ﴾ دواپی
 کاتی نه و کوره پنگه یشتوو گهوره بو، توانای پهیدا کرد له سهه کۆشش له گهل باوکیا
 له کاروباری جیهانداو یارمه تی بدا بۆ به جئ هینانی کاره کانی، ئبراهیم بهر له شهوی (عهده فه)
 خهوکی بیی، ووتی: نهی کورپی خویم: خوا فدرمانی پیداوم له خهوما که تو سهه سهه بپریم، دواپی
 بیر له وکاره بکده وه و نامازه بکه بۆ بیرو بۆ چوونی خوژ له وباریه وه. سی شهو له سهه ریه که نه و
 خهوه ی بیی، دواپی بزی دهر کهوت فدرمانیکه خوا فدرمانی پیداوه و نه بی بکری.
 ﴿ قَالَ يَأْتِيكَ أَفْعَلٌ مَّا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ کوره که ی ووتی: نهی باوکی
 خویم: نه وشته ی له لایه ن خواوه فدرمانت بئ دراوه بیکه و جئ به جئ بکه، نه گهر خوا ناره زوو
 بفهرموئ، منت دهست نه که وئ له وکه سانه بم ئارم نه گرن له سهه فدرموده ی خوا.

ته فیسری زمانکۆبی

﴿ فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهِ لِلْجَبِينِ ﴾ دوایی کاتی ئیبراهیم وئیسماعیلی کوری مل که چ و سهرشوری فهرمودهی خوا بون و، ئیبراهیم کوری خوی راکیشا بهسهر زهویدا ولهسهر تهنیش و تهویلی نایه سهر زهوی و ویستی سهری بری، خوا فهرموی: پهله مه که لهسهر برینیدا.

﴿ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴾ وهئیمه بانگی ئیبراهیممان کرد، ئەه ئیبراهیم: بهراستی ئەو شتهی ئیمه لهخه‌ودا فهرمانمان دا به‌تۆ جی به‌جیت کردو مه‌به‌سته که هاته دی، وهك سهرت بریی وایه. بهراستی ههر به‌وجۆرهی ئیمه دوای خه‌فدت وناخوشی تۆمان شادمان کرد ههر به‌وجۆره ئیمه پاداشتی هه‌موو که‌سی ئەده‌ینه‌وه چاکه بکاو فهرمانی خوا به‌جی بهتی.

﴿ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُئِمِّنِ ﴾ بهراستی په‌لاماردانی ئیبراهیم بۆ سهر برینی کورپه‌که‌ی و، خۆدانه‌وه ده‌ستی ئەو کورپه‌ بۆئه‌وه‌ی سهری بری تاقی کردنه‌وه‌یه‌کی ناشکرا بوو بۆ جوی کردنه‌وه‌ی پیاوچاکانی و پیاوخرایان.

﴿ وَقَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴾ وهئیمه کردغان به‌سهر گهردانی ئیسماعیل سهر برپاویکی زۆر گهر وه‌وه قه‌له‌و، به‌رائیکمان به‌جهره‌ئیلدا نارد بۆ ئیبراهیم له‌جیاتی کورپه‌که‌ی سهری بری ویکا به‌قوربانی.

﴿ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ . سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴾ وهئیمه ئیبراهیممان گێرا که‌له‌ناو نه‌ته‌وه‌کانی دواییدا زۆر به‌چاکی وپاکی و خوا په‌رستی باسی بکه‌ن و ستایشی بکه‌ن و، بلین: بی‌وه‌ی وناشتی وناشایش له‌سهر ئیبراهیم بی، ههر به‌وجۆره ئیبراهیممان رزگار کرد پاداشتی هه‌مو پیاوچاکان ئەده‌ینه‌وه.

﴿ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴾ بهراستی له‌به‌رئه‌وه‌ی ئیبراهیم یه‌کیکه له‌و به‌ندانیه‌ی ئیمه به‌نیازی پاکه‌وه باوه‌ری هه‌تاوه ئیمه ئەو چاکه گهره‌یه‌مان له‌گه‌ل کردو، رزگارمان کرد له‌وه‌ی کورپه‌که‌ی خوی سهر بری.

زانایان ته‌لین: ئیبراهیم شه‌وی هه‌شتی مانگی زیل حیجه خه‌ویکی بینو که‌سی پی‌ی ووت: خوا فهرمانی داوه به‌سهر برینی ئەو کورپه‌ی خۆت. به‌یانی بری کرده‌وه ئایا ئەو خه‌وه راست بی یا نه، بۆیه ئەوه‌رۆژه ناو‌نراوه به‌رۆژی (یوم الترویة) یانی رۆژی بیر کردنه‌وه. له‌شه‌وی نو‌ی مانگدا خه‌وی تری بینو ووت: به‌یانی بۆت ده‌رئه‌که‌وی و ته‌زانی خه‌وه‌که‌ت راسته؛ بۆیه ئەو رۆژه ناو‌نراوه به‌ (یوم العرفه) یانی رۆژی زانیی راستی. له‌ (۱۰)ی مانگی زیل حیجه‌دا خه‌وی تری بینو ووت: ته‌ب به‌یانی ئەو کورپه‌ت سهر بری؛ بۆیه ئەو رۆژه ناو‌نراوه به‌ (یوم الفخ) یانی رۆژی سهر برین.

زانایان بیرو بۆ چونیان له‌باره‌ی ئەو کورپه‌ فهرمان دراوه به‌سهر برینی ئایا ئیسحاقه یا ئیسماعیله؟ هه‌ندیکی که‌م له‌زانایانی ئیسلام و جوه‌کان لایان وایه ئەو کورپه ئیسحاقه و ئیبراهیم بردویه‌تی بۆ مه‌که سهری بری.

به لام زوربهی زوری زانایان نه لئین: نهو کوره ئیسماعیل به گویرهی نهو به لگانهی خواره وه:
۱- نایه ته کانی (۱۰۲-۱۰۳) به زه قی و به ناشکرا به لگن له سه ره نه وهی که نهو کوره
موزده پی دراوه نهو که سه به کله گهل ئیبراهیمدا کاری کردوه ئیسماعیل به، کوری گه وری
ئبراهیمه، به لای هه مو زانایانه وه. به گاواره کان و جوه کانیشه وه نهو کورهی فه رمانی پی دراوه
سه ره بری کوری گه وری ئبراهیم به، که واته بریتیه له ئیسماعیل. نه که ئیسحاق، چونکه له
ئیسماعیل منالزه.

۲- نایه تی ﴿وَبَشِّرْهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيٍّ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ موزده دانه به ئبراهیم له پاداشتی نه وه دا
به فه رمانی خوی مه زن هه لسا وه، به لاماری دا وه کوری گه وری خوی سه ره بری کوری تری
بداتی و بیکا به پیغه مه ره و پیاو چاک.

۳- نه گه سه ره بری که ئیسحاق بوایه: سه ره برینی قوربانی. را کردنی نیوان سه فاو مه ره وه.
به ره ده بارانی شه یان له شام دا بوایه: چونکه خاتون سارا و ئیسحاقی کوری دانیشتی شام بوون.
﴿وَبَشِّرْهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيٍّ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ وه ئیمه موزده مان دا به ئبراهیم به کوری تر ناوی
ئیسحاق وه نه یکه یین به پیغه مه ری له پیغه مه ره چاکه خوا ناسه کان له پاداشتی نه وه دا به فه رمانی
خوا هه لسا و به لاماری سه ره برینی کوره گه وری که ی خوی هه لسا و نارامی گرت له سه ره نازار.
﴿وَبَارِكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ. وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِنَفْسِهِ مُبِينٌ﴾ وه ئیمه یست و
فه ره پیرۆزی هه ردوو جیهانمان رزاند به سه ره ئبراهیم و ئیسحاق داو، کورو نه وهی زورمان دانی.
وه هه ندی له مناله کانی ئبراهیم و ئیسحاق به په رستنی خوا و باوه ره یان چاکه نه کهن به خویان
و، هه ندی تریان سستم له خویان نه کهن به سه ته میکی ناشکرا، بی فه رمانی خوا نه کهن و
باوه رنه یین.

وَلَقَدْ مَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ

وَهَارُونَ ﴿١١٤﴾ وَجَعَلْنَاهُمَا قَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ

﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَاهُمْ فَاَنْتَوُا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٦﴾ وَءَاتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ

الْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾ وَتَرَكْنَا

عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ

﴿١٢٠﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾ إِنَّهُمَا مِنْ

عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾ وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنْ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَأَنْتُمْ قَوْمٌ يَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ

الْخَالِقِينَ ﴿١٢٥﴾ اللَّهُ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾
 فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾
 وَتَرَكَنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَّمَ عَلَىٰ إِيَّاسِينَ ﴿١٣٠﴾ إِنَّا كَذَلِكَ
 نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

﴿وَلَقَدْ مَتَّأ عَلَىٰ مُوسَا وَهَارُونَ. وَنَجَّيْنَاهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ﴾ وه بهراستی نیمه
 چاکه مان له گهل موساو هاروندا کرد بهوهی کردغان به پیغمبرهرو، نیمه نهوان و تاقمه کانیاغان
 رزگار کرد له خهفتهی نازاردانی بهنو ئیسرائیلیه کان له لایهن فیرعهون و تاقمه کهییو، له
 خنکانیان بهئاو.

﴿وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ﴾ وه نیمه یاریدهی موساو هارون و تاقمه کانیاغاندا، دواپی
 هدر نهوان زالبون بهسدر فیرعهون و تاقمه کهیاو، رزگاریان بوو له بهندایهتیو چهوساندنوه.
 ﴿وَاتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَقِيمَ. وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ وه نیمه نامهیه کی روناك و
 ناشکرمان بهخشی به موساو هارون که بریتی بوو له تهورات، ههمو یاساکانی خوی تیاا رپون
 کرابوهوو، نیمه نهوانمان شارهزای ریگه راستی خوا پهرستیمان کردن.
 ﴿وَتَرَكَنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ. وَسَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَا وَهَارُونَ﴾ وه نیمه جیمان هیشت بهسدر
 موساو هاروندا له ناو گهلانی دواپییدا باسیان بکهن به چاکه و ستایش و خوا پهرستی، ناشتیو
 ناسایش و ره زامهندی خوا لهسدر موساو هارون بی.

﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ. إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ بهراستی نیمه هدر بهو جوړه
 موساو هاروغان رزگار کرد له نازاری فیرعهون، هدر بهو جوړه نیمه پاداشتی ههمو پیاو چاکان
 نه دینهوهو شایستهی نهویشن، بهراستی موساو هارون له بهنده باوهردارو نیاز پاکه کانی نیمهن.
 ﴿وَإِنِّي لَأَيُّهَا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ. إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ﴾ وه بهراستی ئیلیاس یه کی بوو
 له ره وانه کراوه کان. پیغمبره ری بو له پیغمبره ره کان. تو بیر که رهوه کاتی ئیلیاس به تاقمه کهی
 خوی ووت: ئایا ئیوه بو له سزای خوا ناترسن؟ ئیلیاس کوری یاسینه له نهوهی هارونی برای
 موسایه.

﴿أَتَدْعُونَ بَغْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ. اللَّهُ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ ئایا ئیوه بو نهو
 بهی نهو تو نه پهرستن خوتان و ناوتان ناوه (بهعل) وواز له که سئ نههین شیرینترین بونهوهی
 دروست کردوه که ناده میزاده، نهو که سدهش خویوه پهروردگاری ئیوهو باو باپیره
 پیشره کانتانهو ئیوه بهخیو نهکا.

﴿ فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴾ دوابی تاقمه که ی نیلیاس نیلیاسیان به درو خسته وه، دوابی نهو تاقمه ناماده نه کرین و نه نیرین بولای ناگری دوزه خ، له بهر نه وه ی بگه نه پاداشتی خو یان، نهو تاقمه رزگاریان نابی له سزای خوا مه گهر نهو بهنده نیاز پاک و هه لیز دروا نه ی نیمه نه بی که رزگاریان نه بی له سزاو پاداشتی چاکه ی خو یان وه نه گرن.

﴿ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ. سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ. إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ. إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴾ وه نیمه جیمان هیشت به سدر نیلیاساو له ناو گه لانی دوا ییدا ناوی بری بی پیاو چاک و خوا بهرست و ستایشی بکری به چاکه و، له سدر نیلیاس بی ناشتی و ناسایش و ره زامه ندی خوا. به راستی هدر بهو جو ره ی پاداشتی نیلیاسمان دایه وه، هدر بهو جو ره نیمه پاداشتی پساوانی چاکه که ره نه دینه وه، به راستی نیلیاس له بهنده باوه ردارو نیاز پاکه کانی نیمه ده.

هه ندی له زانایان نه لین: نیلیاس نهو پیغمبره ره ناوی براوه به نیدریس و، له نایاتی (۵۶) ی سوره تی مده مدهاو، له نایه تی (۸۵) ی سوره تی نه لئه نیاندا باسی کراوه.

وَإِنْ لَوْطًا

لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ بَخَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ إِلَّا عَجُوزًا

فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّا لَنُفْثِرُونَ عَلَيْهِم

مُصِيبَاتٍ ﴿١٣٧﴾ وَبِالْأَيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾ وَإِنَّا يُؤْتِسِرَ لَمِنَ

الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَتَىٰ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿١٤٠﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ

مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْنَقْمَةُ الْهَوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ

كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَيْثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾

فَبَدَّدْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً

مِّنْ يَقْطِطِ مِنْ يَظْطِئِ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ آلَافٍ أَوْ يُزِيدُ ﴿١٤٧﴾

فَكَانُوا قَمَئِعَهُمْ إِلَى حِينٍ ﴿١٤٨﴾

﴿ وَإِنْ لَوْطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ. إِذْ بَخَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ. إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴾ وه به راستی لووتی کوپی هاران له ره وانه کراوه کان و له پیغمبره کانی خوایه، تو بری نهو کاله بکه ره وه

ته فسیری زمان کوپی

ئیمه لوت و هه مو خیزانه که یمان رزگار کردن جگه له پیره ژنی که ژنی لوتبو له ناو نهو که سانه دا مابونه وه، نه هاته ده ری و توشی سزا بو.

﴿ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ. وَأَنْكُمْ لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ. وَبَالِيلٍ أَفْلا تَعْقِلُونَ﴾ له پاشا ئیمه نهوانه ی مابونه وه و باوه ریان نه هیتابو له ناو مان بردن و، به راستی ئیوه به شه و به رۆژدا نه رۆن به سهر شوینه واری جیگه کانیا ناو، ئیوه به رینگه دا نه رۆن بۆشام بۆبازرگانی. ئایا ئیوه ی بی باوه رانی مه که بۆ بیر له پاشه رۆژی خۆتان ناکه نه وه کاتی شوینه واری نهوان نه بین و ته می خوار بین و باوه ر به یتن.

﴿وَإِنْ يُوسُفُ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ. إِذْ أَنْبَىٰ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ﴾ وه به راستی یونسی کوری مه تا یه کیگه له پیغه مبه ره کان تۆ بیر ی به سهرهاتی بکه ره وه کاتی هه له هات به بی ده ستوری خوی په ره و ردگاری خوی و، ئومیدی به وه نه ما دانیش توانی (نهینه وا) باوه ری بی به یتن که خوا رهوانه ی کردبو بۆلایان و، رۆیی بۆلای ده ریای رۆم و که شتی که ی پر که ل و پهل و ئاده میزادی ده ست که وت و داوای کرد سواری که شتی که ی بکه ن و سواریان کرد. هه ندی له زانایان نه یتن: یونس دانیش توی شاری نهینه وایه.

﴿فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ. فَالْتَمَعَهُ الْحَوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ﴾ دوا یی نه وه ی که شتی که که وته رینگه به ناو ده ریادا، ره شه باو گه رده لول هه لی کرد به سه ریاناو شه پۆلی گه وره ئاو له هه مو لایه که وه نه هات بۆلای، نزیکبو بکه ویتنه ژیر ئاو، به ناچار ی وه ستا. دوا یی له بهر سو کونی باره که ی هه مو کول و په لی ناو که شتی که یان فری دایه ناو ئاوه که. به لام هیشتا که شتی که له جم و چۆل نه وه ستا، دانیش توانی ناو که شتی که داویان کرد که پشک رابکیشتن به ناو دانیش توانی ناو که شتی که بهر هه ر که سیکا که وت خوی فری بداته ناو ئاوی ده ریاکه. وه که خوی مه زن نه فه رموی: دوا یی پشکیان راکیشاو که وته سه ر یونس و، بوبه یه کی له و که سانه شکستی خواردو، خوی فری دایه ناو ئاوی ده ریاه، دوا یی نه هه نگی قوتی داو، یونس توشی لومه ی خوا بو، چونکه ئارامی نه گرت له سه ر ئازاری تاقمه که ی خوی، وه که پیغه مبه رانی تر.

﴿فَلَوْلَا إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسْحِقِينَ. لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ دوا یی نه گه ر یونس له و که سانه نه بوا یه به زۆری پاک ی. ورپزی بۆخوا ده ر نه بریا یه وادی خوی نه کردایه ته وه، به راستی له سکی نه و نه هه نگه دا نه مایه وه هه تار و ژنی هه مو ئاده میزاد زیندو نه کرانه وه، سکی نه و نه هه نگه نه بو به به ندی خانه بۆ.

﴿فَتَبَدَّلَ اللَّهُ بِالنَّارِ وَالْهَرَقِيمِ. وَأَنْتَبَا عَلَيْهِ شَجَرَةٌ مِنْ يَقْطِينٍ﴾ دوا یی ئیمه یونس مان فره دایه جیگه یه کی چۆل له دره خت و ئاو و شینایی و ئاده میزاد و، یونس نه خۆش و ده رده داری ناو ئازاری سکی نه هه نگه بوو، له ته نیایی و ئازر خوی نه ترسا، دوا یی ئیمه رواندمان به سه رییه وه دره ختی له کوله که، سیه ری کرد به سه رییه وه له گه رمای خۆری پاراست و لیتی دوور خسته وه و، ترسه که ی نه ماو ههستی به خۆشی کردو ئومیدی زۆرتری پهیدا کرد به میه ره بانی و به زه یی خوی مه زن.

﴿ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِثَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ . فَأَمَّاؤا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ ﴾ وه نیمه یونسمان ره وانه کرد بولای سده هزار له دانیشتونای (نهینه وا) یا زورتر کاتی تمأشا بکرانایه واده رنه کهوت نهو نه ندازه به بن دوابی هه موویان باوه رپان هیناو داوای لی بوردنیان له خوا کرد که یه کم جار باوه رپان نه هینابوو، دواتر نیمه بهر خوردارمان کردن هه تا کورتایی ته مه نیان زور به خوشی وناسوده بی بژین و، به وینه ی گهلانی پیغه مه رانی تر سزمان نه دان.

بو ناگاداری : خوای مدزن یونسی نارد بولای دانیشتونای نهینه وا، فره مانی خوای پی راکه یاندن، نهوان یه کم جار باوه رپان نه هینا، یونوس کچی کرد لایان له به نه وه ی نه ترسا نهو سزایه خوا به لیتی پی دابوو برژی به سهر تاقمه که یا تووشی نه میش بی، دوابی رویشتی یونوس له لایان هه موویان باوه رپان هیناو داوای لی بوردنیان له خوا کردو، گهران به دوابی یونسدا و خوا لهوان خوشبوو، دوابی یونوس گه راپه وه بولایان و، به گهرمی پیشوازیان لی کرد.

فَاسْتَفْتِهِمُ الرِّبَّكَ الْبَنَاتُ

وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنْسَاءً وَهُمْ

شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ أَفْكِهَمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ

اللَّهِ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ

﴿١٥٦﴾ فَأَتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ

نَسْبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجَنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا

يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾

﴿ فَاسْتَفْتِهِمُ الرِّبَّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴾ دوابی تو پرسیار بکه لهو که سانه ی گومانیان وایه فریشته کان کچی خوان: نایا بو نه بی پهرورد گاری تو کچی هه بی که کج لای نهوان بی نرخو، نیوه کورتان هه بی. کهواته زور جیگدی سدر سورمان و رسوایه که نیوه خوتان به گه وره تر دانه نین له خوا.

﴿ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنْسَاءً وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴾ نایا نیمه کاتی فریشته کانمان دروست کرد بدژن، نهو که سانه ناماده بوون لهو کاته دا لای نیمه؟ نیوه فریشته کانتان بینوه بزائن ژنن یا پیاو، نیتر

ته فسیری زمان کوی

چونتان زانیوه ژنن. زور ناشکرایه لای هدموو کدهسی نهو کاته ناماده نهبوون و، بهلگه‌یشتان نیه ههتا بزنان پیاون یا ژن.

﴿ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إَفْكِهَمْ يَقُولُونَ وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴾ ئیوه ناگادارین له‌دزرو بوختانه نار‌ه‌واکانی نهو کدهسانه‌ی ئهلین و گومانیان وایه خوا منالی بوه، نه‌زانن ناگونجی خوا منالی بوئی و، به‌راستی نه‌وان دروئه‌کدن له‌وه‌ی ئهلین: خوا منالی بوه، خوی مه‌زن زور دوره له‌وه‌ی منالی بوئی.

﴿ اصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ، مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ . أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾ زور دروئه‌کدن له‌و گومانیه‌ی هه‌یانه خوا کچی هه‌لبژاردوه بو خوی و کوری دایین به‌وان، چ به‌لگه‌یه‌کی نه‌وتو بو ئیوه هه‌یه‌بو، چون ئیوه نه‌و فەرمانه‌ئ‌ه‌دن خوا کچی هه‌یه‌و ئیوه کورتان هه‌بن، ئایا ئیوه بو بیر ناکه‌نده‌و له‌به‌نه‌هرانی خواو له‌توانای خواو له‌وه‌ی خوا دووره منالی هه‌بن، دوا‌یی بو‌تان دهر‌که‌وی نه‌و گومانیه‌ی ئیوه پوچه‌و بیروبو‌چونتان نار‌ه‌واو نا‌په‌سه‌نده.

﴿ أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُّبِينٌ . فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴾ ئایا به‌لگه‌یه‌کی ناشکرا بو ئیوه هه‌یه له‌ئاسمانه‌وه بو‌تان هاتیی که‌خوا فریشته‌کانی به‌ژن دروست کردبی، بی‌گومان ئیوه به‌لگه‌تان نیه بو راستی نه‌و گومانه‌تان، دوا‌یی نه‌گهر هه‌تانه نه‌و نامه‌یه بو‌تان هاتوه بیه‌تین نه‌گهر ئیوه راست نه‌کدن؟

﴿ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴾ وه بی‌باوه‌ران به‌گومانی خو‌یان دایان ناوه که خواو له‌نیوان جنو که‌کاندا خزمایه‌تی و زاوایه‌تی و خه‌زورایه‌تی و ده‌ست و په‌یوه‌ند داره، گومانیان وایه جنو که‌کان دایکی فریشته‌کانن و خه‌سوا باوکی نه‌وانه‌و، به‌راستی جنو که‌کان نه‌زانن. به‌راستی نه‌و بی‌باوه‌رانه نه‌و شته نار‌ه‌وا‌یه ئهلین، ناماده نه‌کرین بولای ناگری دوزه‌خ و سزا نه‌درین.

﴿ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصْنَعُونَ . إِيَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴾ فریشته‌کان نه‌لین: پاکی و دووری بو‌خوا‌یه له‌شتی نه‌و بی‌باوه‌رنه‌و باسیان کردوه له‌هاو‌به‌ش دانان و ک‌بر‌رو خه‌زورایه‌تی جنو که‌کان. به‌لام نه‌و به‌نده نیاز چاک و دهر‌ون پا‌کانه رزگاریان ئه‌بی له ناگری دوزه‌خ. فریشته‌کان له‌و به‌نده‌ی خو‌ان و، ناماده‌نا‌کرین بولای ناگری له‌و کدهسانه بی‌زارن، نه‌لین: فریشته‌کان منالی خو‌ان.

قَالَ تَزُومَاتَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَعَّاتِينَ ﴿١٦٢﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِي الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾ وَمَا مِنَّا إِلَّا لِمَوْمِقَامٍ مَعْلُومٍ ﴿١٦٤﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿١٦٦﴾ وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾ لَوَ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾ لَكُنَّا

عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ ﴿١٦٩﴾ فَكْفَرُوا بِهِ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾

﴿فَانَكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ. مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِغَائِبِينَ. إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ﴾ دواپی نیروهی بت پدرست و شتی ئیوه نه پیه‌رستن له جگدی خوا، نه ئیوه نه ئه‌وان به‌ده‌موتانه‌وه هیچ که‌سی لانه‌دن له‌سه‌ر خوا پهرستی و لایده‌ن له‌ریگه‌ی راست مه‌گه‌ر که‌سی به‌سه‌ر به‌ستی ریگه‌ی خرابی گرتبی، نه‌و که‌سه نه‌گا به‌گه‌رمایی ناگری دوزه‌خ و سزای نه‌دری به‌و ناگه‌ر. ﴿وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّقْلُومٌ. وَإِنَّا لَتَنَحُّ صَافُونَ. وَإِنَّا لَتَنَحُّ الْمُسْتَحُونَ﴾ وه ئیمه‌ی فریشته ئه‌لین: هیچ به‌کئی له ئیمه نه مه‌گه‌ر پله‌یه‌کی تایه‌تی و دیاریکراوی خوی هه‌یه له‌پهرستی خواداو له به‌جی هینانی فه‌رمانه‌کانی و له‌و سنوره ده‌رناچین و توانامان نیه لیبی لایده‌ین و، به‌راستی ئیمه ریزمان داوه بو پهرستی خوا، هه‌ر وه‌ک نه‌وه‌ی ئیوه ریز نه‌ده‌ن به‌نوژی و به‌شتی تره‌وه خه‌ریک ناین و، ئیمه به‌راستی هه‌مو کاتی خوا پاك نه‌که‌ینه‌وه و دوری نه‌خه‌ینه‌وه له شتی شایسته‌ی نه‌و نه‌بی.

﴿وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُنَّ لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرِينَ الْأَوَّلِينَ. لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ﴾ وه به‌راستی بی‌باوه‌رانی قوره‌یش به‌رله‌هاته‌ خواره‌وه‌ی قورنان ئه‌یان ووت: به‌راستی نه‌گه‌ر بیته‌ خواره‌وه نامه‌یه له‌نامه‌کانی پی‌غه‌مه‌ره پی‌شوه‌کان ئیمه به‌راستی له‌به‌نده نیاز پاك و بوخته‌کانی خوا ئه‌ین و، باوه‌ر یه‌و نامه‌یه نه‌هین. به‌راستی نامه‌یه چاکه‌ر له‌و نامانه‌هات بۆلایان وه‌ک قورنان بی. ﴿فَكَفَرُوا بِهِ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ دواپی نه‌و نامه‌یه به‌گه‌ریه‌ی ناواتی خویان هاته‌ خواره‌وه بو لایان و باوه‌ریان بی نه‌هین، دواپی خویان ئه‌زانن توشی چ سزایه‌کی سخته‌ نه‌بن.

وَلَقَدْ

سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنْ جُنَدُنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾ فَقَوْلَ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ أَفَعِدْنَا يَنَاسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِئِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّىٰ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾ وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾ سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

﴿ وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ . إِنَّهُمْ لَمُنْصُرُونَ . وَإِنَّا جُنْدُنَا لَهُمُ الْعَالِيُونَ ﴾
 وه‌پرستی به‌لین وفهرموده‌ی ئیمه بۆ پیغمه‌ره راسته‌کان وه‌نده نیردراوه‌کانی ئیمه پیش
 که‌وتوه که‌به‌پرستی ئەوان سهرئه‌که‌ون و یاریده‌یان ئه‌دری و ، به‌پرستی سوپای باوه‌رداران
 پیغمه‌ره‌کانی ئیمه ، سهرکه‌وتن به‌سهر دوژمنه‌کانیان ه‌دیو ئەوانه له‌هه‌ردوو جیهاندا .

﴿ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى جِن . وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴾ دوایی تو واز له‌بت په‌رستان
 به‌ینه و گرنگی به‌بێ باوه‌ری ئەوان مه‌ده هه‌تا کاتی سهرکه‌وتنی تو دیت و خوا سهرت ئه‌خوا ، تو
 که‌می چاره‌روانی ئەوان بکه له‌پیش ئه‌وه‌ی بیهی ئه‌و کوشتن و به‌ند کردنه تووشی ئەوان به‌بێ ،
 دوایی ئەوان به‌چاوی خۆیان ئه‌بینن سهرکه‌وتنی توو یارمه‌تی‌دانی خوا بو‌توو ، سهرشۆری و
 رسوایی ئەوان ، ئه‌وه‌بوو به‌چاوی خۆیان بینان له‌پوژی به‌درو له‌جهدگی ئه‌حزابدا به‌چ جو‌ری
 تووشی سزاو رسوایی بون ، کاتی ئه‌و ئایه‌ته‌ی (۱۷۵) هاته‌ خواره‌وه . بت په‌رستان ووتیان چ
 کاتی ئه‌و سزایه دیت . ئه‌گه‌ر راسته‌ باییت بۆلاما ؟ خوا فهرموی :

﴿ أَفَعِدَانَا يَسْتَعْجِلُونَ فَأَذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذِرِينَ ﴾ ئایا دوا‌ی بت په‌رستان بۆ
 داوا‌ئه‌که‌ن سزای ئیمه تووشیان بێ به‌رله‌کاتی دیاری خوی و ، گومانیان وایه تووشیان نابێ
 بێگومان ئیمه سزایان ئه‌ده‌ین ، دوایی کاتی سزای ئیمه هاته‌ خواره‌وه بۆسهر جیگه‌و شوینی ئەوان
 به‌کو‌توپری به‌بێ ئه‌وه‌ی هه‌ستی بێ بکه‌ن ، دوایی ئه‌وه خراب رۆژیکه به‌یانی ئه‌و بێ باوه‌رانه
 ترسێنراون به‌و سزایه له‌لایه‌ن پیغمه‌ره‌که‌نه‌وه .

﴿ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى جِن . وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴾ دوایی تو واز له‌و بت په‌رستانه به‌ینه و
 گرنگی به‌وان مه‌ده هه‌تا سهرکه‌وتنی دیت و خوا سهرت ئه‌خوا ، تو ئه‌و سزایه دیته‌ خواره‌وه
 بیهینه . دوایی ئەوان سهرکه‌وتنی توو رسوایی و سهرشۆری خۆیان ئه‌بینن و ، ئه‌زان چیان
 به‌سه‌ردی . دووپات کردنه‌وه‌ی ئه‌و په‌رستانه دنیایی بونه له‌وه‌ی گومان له‌هاته‌ خواره‌وه‌ی ئه‌و
 سزایه‌دا نیه .

﴿ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصْنَعُونَ . وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
 الْعَالَمِينَ ﴾ خ‌وای م‌ه‌زن پاك و دوره له‌شتی شایسته‌ی په‌رورده‌که‌ری تو نیه که‌بت په‌رستان
 باسی ئه‌که‌ن ، په‌رورده‌که‌ریکه‌ خ‌اوه‌نی گه‌وره‌یی و ده‌سته‌ل‌آته‌و ، ناشتی و دووربون له‌هه‌موو
 خ‌راپه‌یه له‌سه‌ر پیغمه‌ره‌کانی و ، هه‌موو سوپاس و ستایشی بۆ په‌رورده‌گاری هه‌موو بونه‌وه‌رانه
 له‌سه‌ر له‌ناوبردنی دوژمنانی ئاین و ، له‌سه‌ر یاری‌دانی پیغمه‌ر .

پرسیار : زۆرجار بینراوه باوه‌رداران له‌جهدنگدا شکستیان خواردوه‌و ، هه‌ندئ له‌پیغمه‌ران
 کو‌ژراون ، خوا ئه‌فهرموی : سهرئه‌که‌ون و یارمه‌تیتان ئه‌ده‌ین ؟

وه‌لام : سهرکه‌وتن چ‌ه‌ند جو‌ری هه‌یه : هه‌ندئ جار به‌به‌لگه‌و به‌هێر ئه‌بێ . وایش ئه‌بێ
 به‌چه‌ک . وائ‌ه‌بێ به‌تارام گرتن به‌ران‌به‌ر ئازارو کاره‌سات . که‌واته ئه‌گه‌ر باوه‌رداران هه‌ندئ جار
 شکست بخۆن به‌هۆی که‌م چه‌کیه‌وه ئه‌نجامیان سهرکه‌وتن ئه‌بێ . به‌تایه‌تی له‌پاشه‌پو‌ژدا .

﴿سوره تی ساد﴾

لهمه ککه هاتوته خواره وه، ژمارهی نایه ته کانی (۸۸) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صَّ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾
 كَرَاهَلْكَنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَ وَأَوَّلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾ وَعَجَبُوا
 أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكَاْفِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾
 أَجْعَلُ لِلَّهِ إِلَهَةً إِلَهًا وَاحِدًا إِنْ هَذَا الشَّيْءُ عَجَابٌ ﴿٥﴾ وَأَنْطَلَقَ الْمَلَأُ
 مِنْهُمْ أَنْ أَمْشُوا وَأَصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾
 مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴿٧﴾ أَمْ نَزَّلَ
 عَلَيْهِ الذِّكْرَ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ
 ﴿٨﴾ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴿٩﴾ أَمْ لَهُمْ
 مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾
 جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾

(بسم اله الرحمن الرحيم)

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

﴿ص﴾ یانی بهو پیتهو پیته کانی تری ویتدی لهو پیته ئیمه دهست نه کدین بهم سوره تانه که
 قورنانی پیروز لهم پیتانه یتک هاتوه، ئیوهی بت پهرست گفتوگزیان بی نه کدن و، ئیوه ناتوان
 بهو پیتانه ویتدی سنی نایه تنلهو قورنانه دا بنین. کهواته ئهم قورنانه فهرموده ی خوایه ودانراوی
 موحه مه دو ئاده میزادی تر نیه، مانای لهو پیتانه له سوره تی ئه لبه قهره و سوره ته کانی تر دا کراوه،
 زانایان مانی زرتریان بۆ کردوه.

ته فسیری زماناوی

﴿وَالْقُرْآنُ ذِي الذِّكْرِ . بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ﴾ وه سویتدم بهو قورئانهی خاوهنی ریزو نرخ وناموزگاربه بۆ گهلانی رابووردو و داهاتوو: له لایهن خاوه هاتوه ته خواره وهو راسته و بیگومانه. به لام که سانیکی نهو تو باوه ریان نه هیئاوه له ناو گیر زدهی خو به گه وه داناندان له ئاستی به راستی و له ناو دزایه تی خواو پیغمه مری خوادان، بۆیه باوه رناهینن. ﴿كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوا وَلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ﴾ ئیمه زۆر تاقیمان له دانیش توانی خوله کانی پیتشو له پیتش بت په رستانی مه که وه له ناو بردوون، داوی نه وهی سزایان بینی به ناشکرایی ئه پارانه وه په شیمان نه بو نه وه داوای لی خوشبوونیان نه کردو، کاتی رزگاری نه بو، چونکه نه وان باوه ریان نه هیئا هه تا توشی سزا نه بون.

﴿وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ﴾ وه قوره یشیه کان سه ریان سور ئه ما که هاتوه بۆ لای نه وان پیغمه مری له خویان بیانر سیئنی له سزای خواو له ره که زی خویانی و، له بیا وه گه وه کانی فارس و رۆم و، له فریشته کانو جنۆ که کان نه بی و، بی باوه ران ووتیان: ئهم موحه مده جادو گه رو زۆر درۆزنه.

﴿أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ نایا چۆن موحه مده چهند خوائ نه گیرئ به دهك خوا. به راستی نه وهی موحه مده ئه یلی، زۆر شتیکی سه سورینه ره، چونکه بانگیان نه کا بۆ لای شتی له باو بایرانیانه وه نه یان بیستوه.

پیاوه گه وه کانی قوره یش بریاریندا بچنه لای نه بو تالیب، له باره ی پیغمه مره وه گفتو گو ی له گه ل بکه ن و، چونه لای و ووتیان: تۆ ئه زانی ئهم برازیه ی تۆ، کۆر و کۆمه له که ی چ شتی به ئیمه نه لین. ئیمه هاتوینه لای تۆ فه رمانی دیاری بکه ی له نیوان ئیمه و نه واندا. به بو نه وه نه بو تالیب پیغمه مری بانگ کردو ووتی: ئهمانه خزمی تۆن و داواتان لی ئه که ن که به دهك جاری داواکانیان پال پتوه نه نیی، پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ فه رموی: داوی چ شتی ئه که ن، ووتیان: تۆ واز له خواکانی ئیمه به یته، ئیمه یش واز له تۆو خواکد ئه هیئین، پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ فه رموی: ئه گه ر من داواکانتان وه ربگرم، پتوه دهك داوی من وه نه گرن، ووتیان به لی. به زۆر تر وه. پیغمه مر فه رموی: بلین: ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ ووتیان زۆر سهیره، ئیمه داوی چ شتی ئه که ن و نه و چ شتی نه لی.

﴿وَإِن طَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنْ آمَسُوا وَاصْبِرُوا عَلَى آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ﴾ وه به دهك پیاوه گه وه کان له وانده ی لای نه بو تالیب چونه ده ره وه به ده کتریان ووت: پتوه برۆن و پتوه نارام بگرن و به رده وامن له په رستی خواکانی خۆتان و لامه ده ن. به راستی دزایه تی موحه مده و په رستی خواکانی خۆتان شتی که کراوه به مده بست بۆ ئیمه و، چاره به ترمان نه جگه ی خۆرا گرتن له سه ر نایینی خۆتان، موحه مده یش ئه ده وئ ئیمه و هدمو ئاده میزاد بکا به بچو کی خۆی.

﴿مَاسِمَعْنَا بِهَذَا فِي الْإِمْلَةِ الْآخِرَةِ إِنَّ هَذَا إِلَّا خِثْلَقٌ﴾ نه وهی موحه مده ئه یلی: که هه ریه ك خوا هه بی ئیمه نه مان بیستوه نه له باو بایرانی خۆمانده نه نه له نه ده وه کانی تر وه. ئه وه ته گا وه کان نه لین: سی خوا هه ن وجوه کانیش نه لین: عوزه ر خوایه، نه وهی موحه مده هیئاویه تی هه چ شتی نه جگه له وه درۆو بوختان دروست کردنی خۆیه تی.

﴿ اَنْزَلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْ ذِكْرِي بَلْ لَّمَّا يَذُوقُوا عَذَابِ ﴾ ﴿ ثایا قورئان به تهنهها چۆن نیراوه ته خواره وه بۆسه ر موحه مه د له نیروان ئیمه داو، ئیمه پله مان له وه به رز زتره و دارایی و تاقمه مان له و زۆر تره، به راستی بی باوه ران له ناو گومان دان له هاته خواره وه ی قورئانی ئیمه بۆسه ر موحه مه دو، به راستی هه ر له و گومانه دان هه تا کاتی سزا تووشی ئه وان ئه بی و بی دار ئه بنه وه، ئه و کاته ئه زانن موحه مه د راسته و قورئان له لایه ن خوا وه ها ته بۆ لای. ﴿ اَمَّ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ الْغَزِيرُ الْوَهَّابِ ﴾ ﴿ ثایا لای ئه و بی باوه رانه یه گه غینه ی چا که ی په ره و رد گاری زۆر به ده سه لاته و زۆر به خشن ده ی تو، به کاری به یتن له شتی خو یان بیانه و ی، به ئاره زووی خو یان پیغمه راید تی به ن به که سی ئاره زوویان هه بی و به گو یه ی ده ستوری ئه وان کار بکا. ئه وانه هه موویان هه ر به ده ستی خوان.

﴿ اَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ﴾ ﴿ ثایا بۆ ئه و بی باوه رانه یه خوا وه نیه تی ئاسمانه کان و زه و ی و شتی له نیروان ئاسمانه کان و زه ویدان. ئه و بی باوه رانه خوا وه نی هه چ شتی نین و له ناو ئاسمانه کان و زه ویدا نه که مو نه زۆر، نه گه ر به روا یش نا که ن.

﴿ فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ﴾ ﴿ دوا بی با ئه و بی باوه رانه له ناو ئه و هویانه هه یانه به رز بینه وه بۆ لای هه ر جیگه یه خو یان ئه یانه و ی نه گه ر ئه توانن، له و ی ده سه لاته بگر نه ده ست و، پیغمه راید تی به خشن به هه ر که سی ئاره زوویانه ریز داری بکه ن، نه گه ر رینگه یه ک و هویکیان ده ست نه که و ی. بیگومان ئه و رینگه یانه یان بۆ پێک نایه.

﴿ جُنْدٌ مَّاهُنَا لِكَ مَهْزُومٍ مِنَ الْأَخْرَابِ ﴾ ﴿ ئه و سو یایه دوژمنایه تی تو نه که ن له و جیگه یه ئه یانه و ی تو بکوژن که رۆزی به دره تاقمینی که من له و تاقمانه کۆبونه ته وه و ئه یانه و ی تو به درۆ بجه نه وه خو یان نه کوژرین و نه شکین ورسوا ئه بن و، تو سه رئه که و ی به سه ر یانا.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ

نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْنَادِ ﴿١٢﴾ وَتَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَبُ

لَيْكَةِ أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾ إِنَّ كُلًّا إِلَّا كَذَّبَ الرَّسُلَ

فَحَقَّ عِقَابُ ﴿١٤﴾ وَمَا يَنْظُرُهُمْ إِلَّا الْأَصِيبَةُ وَجِدَّةٌ مَّا لَهَا

مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطْنَاقِیلَ یَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

أَصْبِرْ عَلَی مَا یَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَیْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾

إِنَّا سَخَرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ یُسَبِّحُنَّ بِالْعِشَیِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّیْرَ

مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُوَءَ آيَاتِنَا الْحِكْمَةَ

وَفَصَّلَ الْخُطَابِ ﴿٢٠﴾

﴿كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ﴾ خوای مه زن دلخوشی پیغمه مر که نه داته وه، نه فهرموی: پیش بت پد رستانی مه که تا قمی نوح و، هوزی عادو، فیرعه ونی خوا وه سو پایه کی به هیزو به توانا، پیغمه مری خو یانیان به درو خسته وه، زانیان بیران جیا وازه له مانای ﴿ذُو الْأَوْتَادِ﴾ هندیکیان نه لئین: فیرعه ون چند میخیکی هدیو یاری بن نه کردن. هندی نه لئین کاتی بیویستیه سزای یه کی بدا هدریه که له چواری له نه به سته وه به میخده که وه.

﴿وَتَمُودٌ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ﴾ وه هوزی سه مودو تا قمی لوتو دانیشتوانی نه لئه بکه پیغمه مره کانی خو یانیان به درو نه خسته وه. (نه لئه بکه) به جیگدیه نه لئین: دارو دره ختیکی چروپری هه بی. شوینی نه وان دارستانیکی چروپری به.

﴿أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ. إِنَّ كُلَّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابٌ﴾ نه وانه هه موویان تا قمی شه یتان بوون، کزبونه وه له سهر دزایه تی پیغمه مره کانیان، هه موو یه کی له و تا قمانه پیغمه مره کانیان به درو خسته وه، دوابی پیویستم کرد له سهریان سزای خو م. تا قمی نوح نوحیان به درو خسته وه. هوزی عاد هودیان به درو خسته وه، فیرعه ون موسای به درو خسته وه. دانیشتوانی دارستانی چروپری شوعه بییان به درو خسته وه، نه وانه هه موویان تا قمی بوون دزی پیغمه مره کانیان هدریه کدیان به جوره سزایه سزایان درا.

﴿وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مِّمَّا هُنَّ مُوَحَّدَةٌ﴾ وه وه که سانه موحه مد و پیغمه مره کانی پیشوویان به درو خسته وه چاوهروان ناکه ن بۆ له ناوبردنی خو یان مه گهر چاوهروانی تهنها ده نگیکی زور سه خت بکه ن گهرانه وهی بۆ نیه. به وینه ی شیر ی دوشراو له گوانی مهری ناگهرینه وه بولای گوانه که. یانی له کاتی له ناوبردنیاندا موله تیان نادری به که مترین ماوه.

﴿وَقَالُوا رَبَّنَا عَجَلْ لَنَا قِطْنًا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ﴾ وه بی باوه ران به گالته کردنه وه نه یان ووت: نه ی پهره وردگاری ئیمه: تو پاداشتی ئیمه به ده ره وه به گورجی له جیهاندا به رله هاتی رۆزی دوابی به و به شه ی سزایه ی موحه مد به لئینی داوه نه در ی پیمان له جیهاندا به مانده ری. داوا که یان پوچه له چاکه ی هدر دوو جیهان بی به شن.

﴿اصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَادْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ تو ئارام بگره له سهر شتی بی باوه ران به توی نه لئین به درو و به بوختان هه لی نه به ستن. به راستی پاشه رۆزیان نه مان و رسواییه و، تو بیری داوودی خوا وه ده سته لاتی شکو داری داوود بکه ره وه له جیهاندا هه بیو، کاتی هه لئه یه کی به جوو کی کرد خوا لی خوشبوو. به راستی داوود که سی بوو په شیمان بونه وه ی زوری بو داوای ره زامه ندی له خوا نه کرد.

﴿إِنَّا سَخَّرَ الْخِيَالَ مَعَهُ يَسْجَنَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ﴾ و هئیمه
 کیوه کان و بالنده کانمان به ههمو ره گه زیانه وه له ههموو لایکه وه رانمان کردوون پاک و دوربونی
 خوا له کاری ناشایسته دهر برن بؤ خوا له گهل داودا له یواران وله خوره لاتندا وله نیوان
 نهواندا، ههموو یه کن له کیوو بالنده کان په پره وی خوا نه کهن و سهرشوری ویستی خوان.
 بؤ زانین: دهر برینی پاکي و دووری کیوه کان بؤ خوا بریتیه له وه که خوا پاراستونی له جم
 و جؤل و، به لگهن له سهر توانای گه وه ری خوا و، ههمو کاتی وه که له پاک دهر برینی خوادان و،
 هدر که سی بیریان لی بکاته وه پاک و خاوتی بؤ خوا دهر نه بری، پاک و خاوتی دهر برینی بالنده کان
 جورا و جوره: فرینیان دهر برینی که، ده نگیان دهر برینی که. ههموو رژیشتیک و هوستانیکیان
 دهر برینی پاکي خوان و به لگهن له سهر توانای خوا.
 ﴿وَسَخَّرْنَا مَلَائِكَةً وَآيَاتُهُ الْحِكْمَةُ وَفَضْلُ الْخِطَابِ﴾ و هئیمه پاشایه تی داودمان به هیز کردبو
 به پله یه کی زور گه وه و به پاسه وان و سویای زوری گیانداران و، ئیمه زانیاری و پیغه مه رایه تی
 و گفتو گویه چاک و خراب جوی بکاته وه و گومان و دوودلی و هرنه گری به خشیمان به داوود و،
 ههموو شتیکی له جینگه ی شیای خویا دانه نا.

وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصَمِ إِذْ تَسَوَّرُوا

الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ

خَصْمَانِ بَعَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا يَا أَحَقُّ وَلَا تُشْطِطْ

وَأَهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجَّةً

وَلِي نَجَّةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ

لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَجْمِكَ إِلَى نَجَاحِهِ وَإِنْ كَثِيرٌ مِّنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي

بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ

مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ

﴿٢٤﴾ فَعَفَوْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَنَا عِندَنَا لُزْفَىٰ وَحُسْنَ مَّعَافٍ

زانایان ئەلئین: داوود پیغمەر رۆژه کانی خۆی بەش کردبوو بە چوار بەش: رۆژیکی بۆ پەرستنی خوا. رۆژیکی بۆ فەرماندان لە نیوان دانیشتوانا و نەهیشتی گیر و گرتیان. رۆژیکی بۆ نامۆزگاری کردن. رۆژیکی بۆ رابواردن و پشوو دان لە ناو خێزانەکانیا، لە رۆژی پشوو دانا پاسەوان دانرابوو، ئەبوابە هیچ کەسێ تەهاتنا بە بۆلای داوود، لەو رۆژەدا لە جیگە رابواردنیدا دانیشتون، لە ناکاودا هەندێ لە فریشتەکان بە فەرمانی خوا لە شیوەی ئادەمیزادا بە دیواری کۆشکە کەیا هەلگەران و سەرکەوتن و چوێ لای داوود، کە چاوی پێیان کەوت ترسا لێیان، ئەوانیش ووتیان: مەترسە، ئێمە کەسانیکین ناکۆ کیمان لە نیواندا پەیدا بو، هاتووین بۆلای تۆ بۆ نەهیشتی ئەو ناکۆکیە، فەرمان بە لە نیوانماندا و، لە سنووری راستی دەر مە چۆستەم بەرپەو مەبێنە، سەم لێ کرارو ووتی: ئە وێرایی من سەم لێ ئەکاو، خاوەنی نەو دەو و نۆ مەرە و، من یەك سەر مەرەم هەیه، ئەیهوئ ئەم سەرە مەرەیش لەمن بستیێ بەهۆی زمانی خۆی و، بو بە دەمەقالەمان، بەو زمانە لوسە خۆی بۆری داووم و چاری ناکەم، داوود گوئی لێ گرتن و، کردەوێ خاوەن مەرە زۆرە کە لای رەوانەبوو، فەرمو: تۆ سەمەکاری بەهۆی ئەو شتە کردو، زانایان ئەلئین: ئەو شتەیش ئەو بوو: داوود شتیکی نایابی لای کەسیک دیو، لای خۆشبو بۆخۆی بێ، ئەو جۆرە ئاواتەیش لە پەلە و پایە پیغمەرە تەسەو دەوربوو، بۆیە خۆی مەزن لەو کارە ئاگاداری کرد لەو ئاواتە خۆی پەشیمان ببێتەو، ئێر ئەو شتە دارایی بویی یا شتی تر گرنگ نیە و، هەوالە زانستی خوایه، هەرچەندە خاوەنی نامە دەست لێ دراوە کان هەندێ شتیان ووتو شایستە پەلە پیغمەران نیەو زۆر بێ شەرمیە. بۆروون کردنەوێ ئەو رۆو داوێ خوا ئەفەر موئ:

﴿وَهَلْ آتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ﴾ وەئایا نەهاتو بە بۆلای تۆ هەوالی زۆر سەر سوڕینەری دوو کەس داواکاریان لە یە کتری هەبو، تۆ بێر بکەرەو لەو کاتە ی ئەو کەسانە بەرزبونەو بە دیواری ئەو جیگە داوود ئەچوێ نای بۆ پەرستنی خوا.

﴿إِذْ دَخَلَ عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ﴾ کاتی ئەناکاودا ئەو کەسانە بەبێ پرس چوێ لای داوود، داوود کە چاوی کەوت بەو کەسانە ترسا لەوان، بەچ جۆری بەسەر ئەو هەموە پاسەوانەدا ئەوان هاتو ئە زۆرەو دەرگا نە کراوەتەو.

﴿قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ﴾ ئەو کەسانە هاتبو ئە زۆرەو بە داوودیان ووت: تۆ مەترسە، ئێمە دوو کەسین داواکاریان لە یە کتری هەیه، هەندیکمان دەست درێژیمان کردو ئە سەر هەندێ تەمان بەبێ ئەوێ راستی. هاتووین بۆلای تۆ.

﴿فَأَحْكَمَ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تَشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ﴾ دوا ی فەرمانی یاسایی بە ئە نیوان ئێمەدا بە جۆری راستی و دادپەروری و، تۆ لە دادپەروری لادەدە و لە سنووری خوا دەر مە چۆ، شەرەزای ئێمە بکە بۆلای رێگە راست و ئاشکرا و ئەم لاو لای تێدا نەبێ. ئەمەیش کێشە ی نیوانمانە.

﴿إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِيَ نَعْجَةً وَاحِدَةً﴾ بهراستی ئەم برا ئایینیە ی من نەود و نۆ سەرمەری هەدیە و، من تەنها یک سەر مەرم هەدیە، شکاتی خۆمانان هیناوە بۆلای تۆ. ﴿فَقَالَ أَكْفَلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ﴾ دواپی ئەم برا ئایینیە ی من دەلی بە من: تۆ ئەو تاکە مەرە خۆت بکە بەشی من و بیکەرە ناو مەرەکانی منەو، زāl بوو بەسەر مندای بە گفتوگۆی پاراوی خۆی و، لە من زۆر زانترە و، بە دەم جاری ناکەم وە لە جیهانیشتا لە من بە دەستەلاترە، بۆیە هاتووینەتە لای تۆ چارەسەرمان بکە. داوود گۆتی لە گفتوگۆی هەردوو لایان گرت و کارەکی بۆ روون بووینەو.

﴿قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجِكَ إِلَى نَعْجِهِ﴾ داوود فەرمووی: بەراستی ئەو بڕایە ی تۆ ستمە ی لە تۆ کردو، بەوی داوای لە تۆ کردو کە ئەو مەرە ی تۆ بکاتە لای مەرەکانی خۆی و بیکا بە بەشی خۆی. داوود بەی وولامدانەوی ئەوی تریان و داوای شایەت لەم بکائەو. فەرمانە ی دەر کرد و، ئەبواپە داوای لە هەردووکیان بکردایە بەپی یاسای دادگا. فەرمووی: ﴿وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ﴾ وە بەراستی زۆر کەس لە دۆست و هاوکار هەندیکیان دەستدریژی نارهوا ئەکەن سەر هەندێ تریان، زۆردارەکانیان مافی بیهێزەکان داگیر ئەکەن.

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَّا هُمْ﴾ جگە کەسانیکێ ئەو تۆ باوەردار و کردووە چاکەکانیان کردبێ و، ئەو کەسانە زۆر کەمن لەناو ئادەمیزاددا. ئیتر بە ژمارەیان کەمیی. بەلام رەوشتیان بەرزە.

دوای ئەوی داوود فەرمانی خۆی دەر کرد لە نێوان ئەو دوو تاقمەدا داواکاریەکیانی جێبەجێ کرد. بەی داواکردنی شایەت و، وولامدانەوی داوایکرا و لەسەرەتاو، ئەویش پێچەوانە ی دادپەرەرییە، هۆشی هاتەو بەخۆیا و، بۆی دەرکەوت خۆی مەزن بەو رووداوە تاقی کردووەتەو، هەتا بۆ جاری تر کاری ناشایستە ی وانه کانه گونجی لە گەل پلە ی پیغمەمەرایەتی دا، چاوەنەبریتە دارایی و شتی تری دانیشتوان.

﴿وَظَنَّ دَاوُودُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ﴾ و داوود زانی و گومانی برد بەراستی تاقیان کردووەتەو و، وێستوانە بەو رووداو بەهۆشی بێرینەو، جاری تر کاری نارهوا لەو پەیدا نەبێ.

دوای بەهۆش هاتنەو، داوای لێبوردنی لە پەرورەدگاری خۆی کرد و، کەوت بەروودا و سوژدە برد بۆ خوا و، گەرایەو بۆلای خۆی گەورە و، لە کردەوی خۆی پەشیمان بووینەو. ﴿فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ﴾ دواپی داوای لێبوردن ئیمە خوشبویین لەو هەلەبەتووشی داوود بوو، بەراستی بۆ داوود هەدیە نزیکبۆنەو لە ئیمە و پلە ی کی تایبەتی لای ئیمە هەدیە داوای لێ خوشبۆونی و، بۆشی هەدیە گەرانەو هەدیە کی شیرین لە روژی دوایدا بە چوونی بۆناو بەهەشت لای ئیمە.

بۆ زانین: هدرشتیکی تر جگه نهواندی باسکران له باره‌ی داووده‌وه: له باس و خواست و بوختانی جوهرکان که شایسته‌ی پیاوچاکان نین چ جای پێغه‌مه‌ران، پێویسته به‌رپێچ بدرێنه‌وه، بۆ دهرکه‌وتنی رێزی داوود ته‌ماشای نه‌و نایه‌ته‌ی دوا‌ی بکه‌ن بۆ تا روون نه‌بێته‌وه به‌رزى پله‌ی داوود.

يٰۤاٰدٰوُدُ اِنَّا جَعَلْنٰكَ خَلِيْفَةً فِى الْاَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ
بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ
عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾
وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بِطِلَآءٍۭ ذٰلِكَ ظَنُّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا
فَوَيْلٌۢ لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ اَمْ نَجْعَلُ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا وَعَمِلُوا
الصّٰلِحٰتِ كَالْمُفْسِدِيْنَ فِى الْاَرْضِ اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِيْنَ كَالْفُجَّارِ
﴿٢٨﴾ كَتَبَ اَنْزَلْنٰهُ اِلَيْكَ مُّبٰرَكٌۢ لِّدَّبَرُوْاۤ اٰيٰتِهٖۚ وَلِيَتَذَكَّرَۤ اُولُوْا
الْاَلْبٰبِ ﴿٢٩﴾

﴿يَا داوود! ئا جەڵێتێک خەڵفە فێ ئەرە فەحکەم بێن ئەرە بەرەستى ئێمه تۆمان کردوه به جیگه‌دار له‌ناو زه‌وى دا، به‌رپر سيارى له‌به‌رده‌م ئێمه‌دا بۆ جێ به‌جێ کردنى کار و کرده‌وى ئاده‌میزاد و، بۆ بلا و کردنه‌وى کارى چاک له‌ جیهاندا، دواى تۆ فەرمان بده له‌ناو ئاده‌میزادا، گيرو گرتیان جێ به‌جێ بکه به‌راستى و به‌داد په‌روه‌رى، هه‌موو کەسى جیگه‌نشینی خوايه. ئەک به‌وێنەى پێغه‌مه‌ران.

﴿وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ﴾ وه تۆ دواى ئاره‌زۆى دهر وونى خۆت مه‌که‌وه، دواى تۆ لا‌به‌دا له‌ رێگه‌ی ئایینی خوا، پله‌ی پێغه‌مه‌رايه‌تى خۆى له‌خۆیا داواى ئه‌وه‌ت لێ نه‌کا دواى ئاره‌زۆى خۆت نه‌که‌وى.

﴿اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ﴾ به‌راستى که‌سانێکى ئه‌وتۆ لا‌به‌دن له‌ رێگه‌ی راستى ئایینی خوا، بۆ ئه‌وان هه‌یه‌ مزایه‌کى سه‌خت، به‌هوى له‌بهر چوونه‌وه‌یان بۆ رۆزى پر سيار کردن له‌وان، نه‌گه‌ر له‌ جیهاندا له‌ رێگه‌ی ئایین لاتان نه‌دايه ئه‌م رۆژه‌تان له‌بهر نه‌هه‌چوو.

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا﴾ وه ئیمه ئاسمان و زهوی و شتی له نیوان نهواندایه بهبی سوود و بهبی هوده دروست نه کردوه. بهلکو دروستمان کردوون بکرتین به بهلگه له سدر توانای ئیمه و، ناردومانته خوارهوه بو خوا په رستن و دادپهروه ری، دواى ئاره زوی خو تان نه که ون و فەرمانیه رداری خوا بن.

﴿ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ﴾ دروستکردنیان بهبی سوود، گومانی کهسانیکی نهوتویه، باوهریان نههیناوه، دواى نه مان و سزایه کی سخت بو کهسانیکی نهوتویه باوهریان نههیناوه به سزای ناگری دۆزه خ.

﴿أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ﴾ ئایا ئیمه کهسانیکی نهوتو باوهریان هیناوه و کردهوی چاکه کانیان کرده ئه بیان گیرین بهوینیه کهسانی خراپه بلا و نه کهندهوه به هاو به شدانان بو خوا و به بت په رستی، ئایا ئیمه کهسانیکی نهوتو له خوا نه ترسن و خویان له گونا نه پارێژن نه یانگیرین بهوینیه کهسانی له خوانا ترسن و خویان له گونا نه پارێژن؟ بیگومان نهو که سانه وینیه یه که نین. باوهرداران و خوپارێژان له به هه شتان. بی باوهریان و خراپه که ران له دۆزه خدان.

﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ نهو قورئانه نامه که ناردوومانته خوارهوه بولای تو خاوه نی سوود و پیروزیه بو ئاده میزاد، له بهر نهوهی بیرکه نهوه له وانه و بهلگه ی ئایه ته پیروزه کانی و، له بهر نهوهی نهو که سانه ی خاوه نی نهقلن نامۆزگاری وه ر بگرن.

وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

﴿٣٠﴾ إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّفَصَافَتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي

أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

رُدُّوَهَا عَلَيَّ فَنُفِيقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا

سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ

لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾

فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ

كُلَّ بَنَاءٍ وَغَوَاصٍ ﴿٣٧﴾ وَءَاخِرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَذَا

عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِن لَّمْ عِندَنَا لُزْفٌ وَحَسَنٌ

مَتَابٍ ﴿٤٠﴾

﴿وَوَهَبْنَا لِذَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ وه نیمه به خشیمانه به داوود و سوله یمانی کوری، چاک بهنده ی نیمه بو سوله یمان. به راستی سوله یمان به زوری نه گه راپه وه بؤلای فدرمانی خوا و، بؤلای کرده وه ی چاک.

ووشدی (داوود) به زمانی عیری به مانای خوشه ویستی و ووشدی (سلیمان) به مانا ناشتی و بی وه ی.

بؤ زانین: سوله یمان به خیر کردنی چاره وی لا مدهستیو، له بهر نه وه بؤ جهنگ پیکردن پیوستی بیان هه بوو، له بهر به ره پیدانی ئایینی خوا. نه ک بؤ مدهستی جیهان، جابه جاری: نه و چاره وی تانه یان رائه نوان له بهر ده میا، هه تا بزانی چۆن به خیر کراون و فدرمانیدا چاکتر به خیر بکری، بؤ نه و مدهسته چاره وی کان به سواره کانیا نه وه نه هاتن و نه رویشتن هه تا له چاو وون نه بوون و، جاری تر نه گه رانه وه هه تا نه چورنه ناو ته ویله کانیا، له و باره وه خوا نه فدرموی:

﴿إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِئَاتُ الْجِبَادُ﴾ تۆ بیری نه و کاته بکه ره وه: نه و چاره ویانه له سه ر سی پهل نه وه ستن و چاره میان بهرز نه کهنه وه، به تیژی نه رۆن و نومایش نه کران به سه ر سوله یماندا، دوا ی نیوه رۆ، نه و جو ره وه ستانه ره سنی و په سهندی چاره وی کان ده رنه خا.

﴿فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ﴾ دوا ی نه وه ی نومایشی چاره وی کان دهستی پیکرد سوله یمان ووتی: به راستی من رویشتن و نومایشی نه و چاره ویانه م پیخوشه، به وینه ی خوشیستی هه موو چاکه یه، نه و کارم کرده به فدرمانی بهروردگاری خۆم، بؤ به هیز کردنی ئایینی خوا به جهنگ کردن به و چاره وی تانه، نه ک به فدرمانی خۆم و خوشه ویستی سامان، هه روه ها نومایشی نه و چاره وی تانه بهرده وامبی هه تا هه موویان وون نه بن وله بهر چاو نامیتن و نایان بینم.

﴿رُدُّوَهَا عَلَيَّ فَطْفُوحًا مَسْنَحًا بِالسُّوقِ وَالْأَغْنَقِ﴾ له پاشا سوله یمان ووتی به پیاوه کانی: ئیوه نه و چاره وی تانه به سواره کانیا نه وه بگپ نه وه به سه ر مندا جاری تر، دوا یی سوله یمان دهستی کرد به دهست پیداهینی قاج و ملی چاره وی کان، له بهر خوشه ویستی و لاوانده وه یان.

خه ریکبونی سوله یمان به مۆچاندن و، وه رزش به چاره وی کان درێزه ی کیشا و، کاتی زوری به وانه وه نه برده سه ر و، دارایی زوری له وانه دا به کار نه هیتا به جو ری نزیکسو یادو په رستنی خوا ی له بیر بچینه وه، بۆه خوا تاقی کرده وه و، توشی نه خوشی و لاوازی کرد، نه ی نه توانی کاروباری پاشایه تی راپه رپیتی نه و نه خوشیه په ره ی سه ند به جو ری کاتی دانیشتایه له سه ر

کورسیه که ی به و ینه ی له شیکی بیگیان بو دوا ی رۆیشتنی ئەو نه خوشیه به سهریا، خوا ی مه زن لی خۆشبوو، رزگاری کرد له و نه خوشیه، به و ینه ی جار ان له سهر کورسی یه که ی دانیشه وه، کاروباری پاشایه تی به رۆیه نه برد و، زۆر تر له جار ان فراوانی ئاوه دانی نیشتمان ه که ی زۆر تر بوو، له و باره ی وه خوا ی گه و ره نه فهرمو ی:

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا ثُمَّ اَنَابَ﴾ وه به راستی ئیمه سوله یمان تاقی کرده وه به نه خوشی یه کی زۆر گران که نه ی ئەتوانی کاروباری فهرمانه وایی بیا به رۆیه و، ئیمه دامان له سهر ته ختی خۆ ی و، دانیشی له سهری به و ینه ی له شیکی مردوو نه تلایه وه به ئازاره وه و، له پاشا گه راپه وه بۆلای کاروباری پاشایه تی و په رستی خوا و، له و کاره ی کردبو ی په شیمان بو ی وه.

﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾ سوله یمان ووتی: ئە ی په روه ردگاری من: تو له و هه له یه ی من خۆش بیه و، تو سامان و پاشایه تی به خشه به من ئاسان نه بی و ناماده نه کرئ بۆ هیچ که سی دوا ی من. به راستی هه رتو هه موو شتی نه به خشی به ئاده میزاد و جگه ئاده میزاد.

﴿فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهٖ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ﴾ دوا ی ئیمه بامان رام کرد بۆ سوله یمان، ئەو بایه برۆا به فهرمانی سوله یمان و، به نهرمی و ئاسانی سوله یمان بیا بۆ هه ر جیگه یه نیازی بکا و بیه و ی پرۆا بۆ ئەو جیگه یه، به بی ئازاری توشی بی.

﴿وَالشَّيَاطِينُ كُلٌّ بِنَاءٍ وَعَوَاصٍ وَآخِرِينَ مَقَرِّينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾ وه ئیمه رامان کردبو بۆ سوله یمان له شه یانه کان و هه موو ئەندازیار و شاره زا و پسپۆر له دروستکردنی کۆشک و ته لاردا، هه موو یه کی له وانه یان شاره زابن بۆ خۆ قوتا کردن به ناو ده ریاکاندا بۆ ده ره یانی شتی به نرخ و، تاقمی تری سیه مان بۆ رام کردبوو له شه یانه یاخیه کان و بی فهرمانی سوله یمانیان کردبوو، به سترابوونه وه به زنجیر و پیونی ئاسنه وه.

﴿هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ ئەو سامان و پاشایه تی و ئەو هه موو شتانه به خشی ئیمه یه، به تۆمان به خشیوه، دوا ی تو به خشه له و شتانه پیمداوی هه رشتی ئاره زۆت هه یه بییه خشی به هه ر که سی ئە ی به خشی و، یابی بییهش بکه له و شتانه هه ر که سی ئاره زۆت هه یه، ئەو به خشی ه ی ئیمه به تو نایه ته ژماره، به زۆر و به که م بییه خشه به بی کیشانه وه پیوانه دوا ی نایه.

﴿وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ﴾ وه به راستی بۆ سوله یمان هه یه پله یه کی به رز له جیهاندا و، گه رانه وه ی شیرین و پاک له لای ئیمه له رۆژی دوا ییدا به چوونی بۆ به هه شت.

وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ
بِنُصَبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

تهفسیری زمانکۆبی

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٤٣﴾
 وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُثْ إِنَّهُ وَجَدَنَّهُ صَابِرًا
 نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
 أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى
 الدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَأَذْكُرْ
 إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾

نهیوب پیغمبر پیاوکی ساماندار و باوه‌دار بووه، چاکه کهر و نارام گریوه، له‌نوه‌ی
 (عیسو) ی کوری نیسحاقی کوری ئیبراهیمه، دانیشتوی گوندی بوه له‌نیوان دیدشق و
 نه‌زروغاتا. ژنیکی بوه ناوی (ره‌هه) بوه له‌نوه‌ی یوسفی کوری یه‌عقوب بوه، وینه‌ی نه‌یوب
 باوه‌دار و چاکه کهر بوه. خوی مه‌زن سامانی زور و پله‌وپایه‌ی به‌رز و کور و کچی زوری
 پیته‌خشیوو، به‌لام نه‌یوب له‌گهل نه‌و هه‌موو سامانه‌دا نه‌و‌نده‌ی نه‌خوارد و نه‌پوشی که پتی
 بزی، پارچه قوماشیکی نه‌نه‌پوشی و پاروه نانیکی نه‌نه‌خوارد بیزانیایه که‌سی هه‌یه پیوستی به‌و
 شتانه هه‌یه نه‌یدایه.

نه‌یوب زمانی له سوپاسی خوا نه‌نه‌وه‌ستا و له یادی خوا بی‌ده‌نگ نه‌نه‌بوو، سه‌ری له خزم و
 دراوسیکانی نه‌دا و چاکه زوری له‌گهل نه‌کردن، چاودیری چاکی جوتیاری کشت و کال و
 شوانی نازه‌له که خوی نه‌کردن و یارمه‌تی نه‌دان له‌هه‌موو کاریکیانا، زوربوایه یا که‌م.

به‌لام نه‌یوب ناقمه‌که‌ی له‌تاریکی گومراییدا خنکابوون و په‌روه‌دگاری خۆیانیان
 نه‌نه‌په‌رست و سوژده و کرنوشیان بۆ نه‌نه‌برد، له‌گهل نه‌وه‌یشدا لایان خۆشه‌ویستبوو چونکه
 ده‌ستگیرویی زوری نه‌کردن، جگه له‌سه‌ی که‌س باوه‌ریان به‌خوا نه‌بوو، نه‌یوب له‌ناو
 کۆروکۆمه‌لیاندا دانه‌نیش و باسی خوی بۆ نه‌کردن. بیری له‌وه نه‌کرده‌وه ریگه‌ بدۆزته‌وه
 رزگاریان بکا له تاریکی بی‌باوه‌ری بۆلای رووناکی باوه‌په‌خوا.

شه‌یتان کاتی نه‌و ریزه‌ی نه‌یویی بینی له‌ناو نه‌اده‌میزادا و له‌ پرووی زه‌وی‌دا زوری
 بی‌ناخۆشبوو له‌گهل نه‌وه‌شدا لای خوا پله‌وپایه‌ی به‌رپه‌ره، سویندی خوارد به‌هه‌رجوری
 بۆ بکری توشی خراپه‌ی بکا. به‌لام باوه‌ر و ترسی نه‌یوب له‌خوا ریگه‌ی له شه‌یتان به‌ستبو نه‌ی
 نه‌توانی دوودلی بخاته ناو دلی نه‌یوب و لای‌بدا له‌په‌رستنی خوا.

ته‌فسیری زمناکویی

رۆژی له رۆژان شتیکی واری دا ریزی ئه یوب له ناو هندی له تاقمه که ی کهم بکاته وه و هه لی چاکی بۆ پێک هات گومان بخته ده روویان بۆ دابه زینی پله ی ئه یوب، ئه و شته یش ئه وه بوو هه ندی له تاقمه که ی پێسته یه کیان به پاشا هه بو، له گه ل ئه یوبا چون بۆلای هه تا یارمه تیمان بدا لای پاشا. به لām ئه یوب به یی دهنگی وه ستا و بیروپرای خۆی ده رنه پری و، پاشایش کاره که ی بۆ نه کردن، هه رچهنده کاره که یشیان خراب نه بوو، تاقمه که ی له دلدا له بی دهنگی ئه یوب توره بوون، شه یتان خسته بویه دهرونی تاقمه که ی ئه یوبه وه که ئه یوب پساویکی دووروه، دل و زمانی وه ک یه ک نین و، هه ر سو دی تایبه تی خۆی ئه و ی، بۆیه لای پاشا بی دهنگ بوو هه تا کاری خۆی به ئاسانی بپوا له لای پاشا.

له لایه تره وه کاره ساتی ناله بار روی کرد بۆلای ئه یوب، دارایی و ئاژال و کشت و کالی له ناوچو، خانه که ی روو خا به سه ر مندا له کانی دا و هه موویان مردن. خۆیشی نه خۆش که وت و درێژه ی کێشا ئه و نه خۆشیه زۆر گرانه ی ئه و، به لām هه ر سوپاسی ئه کرد و ئارامی ئه گرت و ئۆفیک ی نه کرد له بهرده م فه رمانی خوا دا، نه خۆشی یه که ی درێژه ی کێشا و، هه یج ده رمانی سو دی بی نه به خشی، ئه یوب به ئازاری خۆیه وه ئه تلایه وه، دۆست و خزم له ویان نه ئه پرسی و له بیریان چووبه وه جگه له ره هه می ژنی، ئه ویش هه یج دارایی به ده سه ته وه نه مایه کاری به یی بۆ به خێر کردنی خۆی و ئه یوب ناچار بوو په لکه یه له په لکه جوانه کانی خۆی بفروشی به مۆزه خاله و نرخه که به کار به یی.

شه یتان هه لی بۆ ره خسا و، خسته دهروونی ره هه می ژنی ئه یوب که به ئه یوب بلی: ئه و شتانه ی تووشی ئه بوون خوا به و ی نه کرده، شه یتان ئه و ی تووشی ئه و کاره ساتانه کرده. کهواته شتیکی و ابکات شه یتان رازی بکا، دوا یی ئه یوب به ده نگیک ی لاوازه وه ووتی: سویندم به خوا، ئه گه ر له م نه خۆشی یه رزگارم بوو، ئه بی سه د دارت لی بده م، ره هه می ژنی ئه یوب وازی له ئه یوب هه تا و، چو بۆلای ئه و سێ که سانه رۆژی له رۆژان دۆستی راسته قینه ی ئه یوب بون، هه تا گو ی بگرن له گفتوگو ی ئه یوب و، به ئه یوبیان ووت: ئه و شته ی به سه رتۆدا هاتوه به سه ر که سی تر دا نه هاتوه، چ شتی که کرده هه تا تووشی ئه م کاره بویت؟ هاوړیکانی شی وازیان له ئه یوب هه تا، ئه و کاره ی ئه وان و ژنه که ی کردیان ئازاری زۆری گه یاند به ئه یوب و زۆری لا گرانبو، بۆیه زۆر به نیازی پاکه وه له خوا پارایه وه، ووتی: ئه ی پهروه ردگاری من: به راستی من به هۆی شه یتانه وه تووشی ئازار بووم، تۆیش له هه موو که سی میهره بان تری، له م نه خۆشی یه رزگارم بکه هه تا بتوام یادی تۆ بکه م و بتوام په رستن بۆ تۆ بکه م.

خوای مه زن میهره بانی خۆی به کاره هه تا بۆ ئه یوب، سه روشی ئارده خواره وه بۆلای فه رموی: قاچی خۆت بده له زه و ی ناو ی دینه ده ره وه و خۆتی بی بشۆره، زامه کانت ساریژ ده بن و، بیخۆره وه ناوه وه شت رزگاری نه ییت. ئه یوب به و جوړه ی خوا فه رموی کردی رزگاری بوو له نه خۆشی و له جاران چاکتر و هه موو له شی ساریژ بووه.

تهفسیری زمانا کۆبی

رَحه ڙنى كه هاتوه بۆلاى سهبرى كرد پياويكى لهش ساغ له جيگه ئهيو بدياه و نهيناسى ههتا بانگى لى كرد، نهو كاته داواى لتيوردنى له ئهيو ب كرد، ئهيو ب ووتى خو تۆ ئهزانى منن سويندم خواردوه، نهگهر لهم نهخوشى به رزگارم بىي سهد درات لى بدهم. خواى مهزن سروشى نارد بۆلاى ئهيو ب و فهرموى: له بهر ئهوى سوينده كهت نهكهوى، سهد دارى بهجوك بيهسته بهيه كهوه و، بهيهك جار بيه لهو ڙنهى خو ت، دووايى خواى مهزن به دوو چهنانه مندا ل و دارايى و زهوى و زارى بىي بهخشيدهوه. بۆ روونكر دهنهوى ئهو رووداوانه خواى گهوهه ئه فهرموى:

﴿وَادْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسْنِي الشَّيْطَانَ يَنْصُبْ وَعَذَابٍ﴾ و تۆ پيرى ئهيو بى بهندهى ئيمه بكهروه، كاتى ئهيو ب ئهپارايهوه له پهروهردگارى خو ت و ئهيو ت: بهراستى من شهيتان نووشى ئازارى سهخت و سزاي گراني كردووم، ئهيهوى به بۆنهى ئهوى سامان و مندا له كايمان نهماون و، خو يشم نهخوشم بيروباورم بلهخشيئى، ناوهستى و بهههموو جو رى لهههولدايه بۆ ئهو مهبهستهى خو ت.

دواى ئهوى ئهيو ب نهخوشى بهكهى دريژهى كيشا و زۆرى ئازاردا پهناى برد بۆلاى خوا و پارايهوه لهو نهخوشى به رزگارى بكا، خواى مهزن پارانهوه كه وهرگرت و، فهرموى به ئهيو ب: ﴿ارْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ﴾ تۆ پى خو ت بده له زهوى، دوايى ئاويكى سارد و شيرين لهو زهويه دپته ده رى، بهو ئاوه خو ت بشۆره بريى دهروهوى لهشت سارپۆ ده بى و، بيشيخۆروه بريى ناوهوى لهشت ناميتى، وهك جارانت لى دپتهوه.

﴿وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِيُؤْلِي الْأَلْبَابَ﴾ وه ئيمه دواى ئهوى رزگارمان كرد له نهخوشى، ئيمه خيژانه كه بى و، وينيه ترى خيژانه كه يمان پيهخشى بهدوو چهنانه: له بهر ميه ره بانى له لايه ن ئيمه وه بۆ ئهيو ب و، له بهر ئامۆزگارى كردنى ئهوانهى خاوهنى ئه قللى ئهوان.

ئهيو ب له بهر ئهوى رچه له كاتى نهخوشى بهكهى دا گفتوگۆ به كهى نارهواى به ئهيو ب ووتبوو، سويندى خواردبوو نهگهر لهم نهخوشى به رزگارم بىي سهد دارت لى ئهدهم، له بهر ئهوى سوينده كهى نهشكى، خوا فهرموى:

﴿وَخَذَ يَدُكَ ضِعْفًا فَأَضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْتِثْ﴾ و تۆ كۆمه لى دارى ووردو جگهى درهخت بگه بهدهستهوه، دوايى تۆ ئهو كۆمه له درهخته ووردانه بده له رچه هى ڙنى خو ت و، سوينده كهت ناكهوى و گوناها رنابى.

﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ بهراستى ئيمه ئهيو مان دهست كهوتبوو به جو رى ئارامى گرتبوو له سهر ئه وهه مو ئازار و كاره ساتانهى تووشى بووبوو، ئهيو ب چاك بهندهيه كهى ئيمه يه. بهراستى ئهيو ب بهزۆرى نهگه پارايهوه بۆلاى خوا، پهناى بۆلاى خوا، پهناى بۆلاى ئهو نه برد بهته نها.

﴿وَاذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِيَ الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ﴾ وە تۆ بیری ئیبراهیم و ئیسحاق و یه عقیوبی به نده کانی ئیمه بکهره وه، هه موویان خاوه نی کرده وهی چاکی ئاشکرا و بیر کردنه وهی نه نی بوون، خاوه نی په رستن و زانی نی یاسای ئاین بوون و سوپاسی خویان نه کرد.

﴿إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ﴾ به راستی ته وان لهو پیاوه پاك و هه لێژپراوهی ناو ئاده میزاد بون بۆلای ئیمه. شایسته ی ته وه بون بگرتن به پیغمه ر و، فه رمانی ئیمه رابگه یه نن به ئاده میزاد.

﴿وَالْتَّهَمُ عِنْدَنَا لَعْنُ الْمُصْطَفَيْنِ الْأَخْيَارِ﴾ وە به راستی ته واثمان به جزیریکی پاك و بی گه رد دروست کرد بون بۆ ته وهی هه موو کانی بیر له رۆژی دوا یی بگه نه وه و کار بۆ ته و رۆژه بگه ن و، ئاده میزاد بانگ بگه ن بۆلای رۆژی دوا یی:

﴿وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ﴾ وە تۆ بیری ئیسماعیل و ئه لیه سه ع و زولکیفل بکهره وه و، هه موو یه کن له وان له پیاو چاکان و هه لێژاره ی ئاده میزاد بوون. بۆ زانی: ئه لیه سه ع کوری ئوختوبه، ئیلیاس کردی به جیگه دار ی خوی به سه ر به نو ئیسرائیلیه کاندای و، دوا یی گرا به پیغمه ر. زولکیفل ئاموزای ئه لیه سه ع، بۆیه ناوبرا وه به و ناوه یانی خاوه نی به خێو کردن؛ چونکه زۆربه ی پیغمه ران که رایان نه کرد خویان رزگار بگه ن له کوشتن به خێوی نه کردن و، مانای زۆر تریشی بۆ کرا وه.

هَذَا ذِكْرُ

وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّاتٍ عَدْنٍ مُمْتَحَنَةٌ لَهُمْ الْأَبْوَابُ

﴿٥٠﴾ مُتَكِبِينَ فِيهَا يُدْعَوْنَ فِيهَا بِفِكَهَةٍ كَثِيرٍ قُورَشَابٍ ﴿٥١﴾

﴿٥٢﴾ وَعِنْدَهُمْ قَصِيرَاتُ الْطَّرْفِ أَرَابٍ ﴿٥٣﴾ هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِيَوْمِ

الْحِسَابِ ﴿٥٤﴾ إِنَّ هَذَا الرِّزْقُ مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٥﴾ هَذَا وَابٍ

لِلطَّاعِينَ لَشَرِّ مَآبٍ ﴿٥٦﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَيَسَّرُ لِمَهَادٍ ﴿٥٧﴾ هَذَا

فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ ﴿٥٨﴾ وَآخِرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿٥٩﴾

هَذَا فَوْجٌ مُقْتَنِحٌ مَعَكُمْ لَا مَرْجَاءَ بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٦٠﴾

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْجَاءَ بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا فَيَسَّرُ الْقَرَارُ ﴿٦١﴾

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضَعُفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾
 وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ أَخَذَنَّهُمْ
 سِحْرِيًّا أَمْ رَآغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴿٦٣﴾ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ
 النَّارِ ﴿٦٤﴾

﴿هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّا لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنٌ مَّآبٍ﴾ ئەوەی باسکرا بو لەبارەى چاکەى پێغەمەدرانەوه
 رۆژێكى زۆر گەورەیه بۆتۆ كە نامۆژگارى نەتەوه كانی لەمەو یاشیان پێ بكەو، بەراستی بۆ ئەو
 كەسانە هەیه لەخواتەترسن و، خۆیان لەبێ فەرمانى خوا ئەیارێژن شیرین گەرانەوه و جینگەى
 چاك.

﴿جَنَّاتٍ عَذْنٌ مُّتَّحَةٌ لَهُمُ الْأَبْوَابُ﴾ ئەو جینگە شیرین و چاکە بریتیه لە چەندین بەهەشتى
 بەدین و جینگەى دانیشتنى بەردەوام، دەرگای ئەو بەهەشتیان بۆ كراوەتەوه، پاسەوان و
 دەرگاوانیان نیه، بە ئارەزووى خۆیان ئەچنە ناویان.

﴿مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ﴾ دائەنیشن لەناو ئەو بەهەشتانەدا زۆر
 بەخۆشى رانەبوێژن، لەناو ئەو بەهەشتانەدا داوى میوهى جوان ئەكەن، راخەرى نایابیان هەیه.
 ﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ أَثْرَابٌ﴾ وه لەلای ئەواندا چەندین ژنیان هەیه چاویان بۆ
 جگەى میردى خۆیان ناروانی و، هەموویان لەهەك تەمەندان.

﴿هَذَا مَا نُوْعِدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ﴾ بە باوەرداران ئەبێژى لە
 لایەن فریشتەکانەوه: ئەوانە ئەو شتانەن بەلێنى پێدرابوو لە جیهاندا بەدەرى بە ئێوه لە رۆژى
 پرسیار و پاداشت وەرگرتندا. بەراستی ئەوانە خوار دەمەنى و رابواردنى ئێمەیه و، دواھاتن و
 نەمان بۆ ئەو خوار دەمەنى یە نیه.

﴿هَذَا وَإِنَّا لِلطَّاغِينَ لَنُؤَرِّقُهُنَّ مَأْتَبٍ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمِهَادُ﴾ ئەو بەسکرا بەشى باوەردارانە
 و، بەراستی بۆ ئەو كەسانە هەیه لە سنوورى خوا لایانداوه، پێغەمەرەکانیان بەدرۆخستەتەوه
 خراپترین جینگەیه بۆی ئەگەر پێتەوه كە بریتى یە لە دۆزەخ ئەو تاوانبارانە ئەچنە ناوى، دواى ئەو
 جینگەیه خراپ راخەریكە بۆ ئەوان.

﴿هَذَا فَلْيَذوقُوهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ وَآخَرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ﴾ ئەوەى لە دۆزەخدا یە ئاوێكى زۆر
 گەرم و کیم و زوخی دانیشتوانى دۆزەخە، دزایی ئێوه با ئەو سزایە بچێژن و لەوانە بچۆن، ئەو
 سزایەى ئەوان هەر ئەوانە نیه و، بەلكو سزای تر لە وێنەى ئەو سزایانە بەجۆراوجۆر هەیه
 ئەچنە ناویان یەك لەدواى یەك.

﴿ هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴾ تا قمتی له تاوانباران له پیشهوه نه چنه ناو نهو دوزه خه، دواپی کاتی تا قمتی تر دواپی نهوان چونه ناو دوزه خه وه، له لایه ن فرشته کانه وه به تا قمه پیشهوه کان نه بیژری: نه مانه تا قمتی کن دینه ناو دوزه خ له گهل ئیوه، تا قمه پیشهوه کان به تا قمه دواپنه کان نه لین: خوشی و ناسایش بو ئیوه نه بی. به راستی نهوان نه چنه ناو دوزه خ و سزایان نه دری.

﴿ قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا فَبُئْسَ الْقَرَارُ ﴾ تا قمه ژیره سته کان که دواپی نه چنه ناو دوزه خ به تا قمه سهرو که کانیان نه لین که له پیشهوه چونه ته ناو دوزه خ: خوشی و ناسایش بو ئیوه نه بی چونکه ئیوه نهو سزایه پیشهوه شی ئیمه کردوه، داواپی بی باوه ریتان له ئیمه کرد، دواپی خراپ جیگه یه که ئیمه هه مو لایه کمان نه چینه ناوی و، نارامی تیدا نه گرین.

﴿ قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرَدُّهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴾ بی باوه ره ژیره سته کان نه لین: نهی پهروه دگاری ئیمه: دواپی تو زور تر بکه بو نهو که سهی بی باوه ری پیش کهش به ئیمه کردوه سزای دوو چنه نایان له ناو ناگری دوزه خدا، چونکه نهوان بون به هوئی گومرای ئیمه.

﴿ وَقَالُوا مَا لَنَا لَنَا نَرَى رَجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴾ وه ههردو ولای بی باوه ران له دوزه خدایه به یه کتری نه لین: چ شتیک په یذا بووه بو ئیمه چهنه پیاوی نابین ئیمه له جیهاندا به پیاو خراپ و بی نرخ نه مان ژماردن؟ جیگه ی سهر سورمانه لی ره نابینین، وا دیاره لی ره نین، مه به ستیان لهو پیاو خرایانه: سوه یب و بیلال و عه مار و خه باب و سه لما نبون.

﴿ أَخَذَتْهُمُ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴾ ئیمه له جیهاندا گالته مان بهو پیاوانه نه کرد، به راستی له سه ر راستی بوون و ئیمه له سه ر گومرایدا بووین. یا له گهل ئیمه دان له دوزه خدا. به لام چاوی ئیمه له وانی لا واداه و، ئیمه نایان بینین و، نازانین له چ جیگه یه کن. بیگومان نهو پیاوانه له به هه شتان و، بی باوه ران له دوزه خدان بو یه نایابینین.

﴿ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ ﴾ به راستی نهو شتانه ی باسکران له باره ی ههردو تا قمتی بی باوه ران و راست و بیگومانه، نه وانه یش گفتوگو و دوژمنایه تی دانیشتوانی دوزه خه له گهل یه کتری.

بو زانین: لای تاوانباران هه ر که سه ی به ماندو و بوونی خو ی بزی و له دزی سته مکاراندا راپه ری و داواپی یه کسان و ماف پهروه ری بکا پیاو خراپ و درنده یه. به لام سته مکاران و نیشتمان فروشان و نهو که سانه ی دانیشتوان بچه و سیئنه به ریژ و پیاو چاکن.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِنَّ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾
رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٦٦﴾ قُلْ هُوَ تَوْبًا

عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾ مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَائِكَةِ الْأَعْلَى إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٩﴾ إِنْ يُوحَىٰ إِلَىٰ إِلَّا أَنْتُمْ أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٧٠﴾ إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ﴿٧١﴾ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٧٢﴾ فَسَجَدَ الْمَلَأِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٧٣﴾ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيْدِي اسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ﴿٧٥﴾ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿٧٦﴾ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٧٧﴾ وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴿٧٨﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ ﴿٧٩﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٠﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلَصِينَ ﴿٨٣﴾ قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾ لَا مَلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَنَعْلَمَنَّ نَبَأَ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ﴾ بدراستی من نبیوه نه ترستیتم بهشتی توشی نبیوه نه بنی له روژی دوایدا، نه گهر نبیوه بدرده و امین له سدر بن باوهری خوتان و، له سدر بت په رستی.

﴿وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْغَفَّارُ﴾ و بدراستی من به نبیوهی رانه گه نیم هیچ نایینی نی به جگهی نایینی نیسلام و بدراستی هیچ خوا به نیه شایسته ی په رستی جگهی خوا به کی ته نه ای زور به ده سته لات، په روه رده کهر و به ربیوه به ری

ته فسیری زمانو بی

ناسمانه‌کان و و زهوی و شتی له‌نیوان نه‌واندان، خوایه‌که زۆر گه‌وره و، لی‌بوردرنی زۆره بۆ نه‌و که‌سانه‌ی به‌نیازی پاکه‌وه په‌شیمان نه‌بنه‌وه.

﴿قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ أَنتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ﴾ تۆ بلی به‌بی‌باوه‌ران: نه‌و شته‌ی من ئیوه‌ی بی‌نه‌ترسینم و نه‌لیم:

هیچ خوایه نه‌ی شایسته‌ی په‌رستنبی جگه‌ی خوای تاک و تهنه‌ها هه‌واییکی زۆر گه‌وره‌یه شایسته‌ی وه‌رگرتنه ئیوه‌ی وازی لی‌نه‌هینو بی‌ناگان له‌و هه‌واله‌ گه‌وره‌یه.

﴿مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى إِذْ يَخْتَصِمُونَ﴾ من هیچ جو‌ره زانیاریکم نه‌بووه به‌گفتوگۆی تاقمه‌ پایه‌به‌رزه‌کان له‌ فریشته‌کان کاتی گفتوگۆیان نه‌کرد له‌گه‌ل یه‌کتری له‌باره‌ی دروست کردنی ئاده‌مه‌وه و، هیچ شتیکم له‌وباره‌یه‌وه نه‌نه‌زانی.

﴿إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ به‌راستی نه‌و گفتوگۆیه‌ی نه‌وام زانی به‌هوی سروشه‌وه بو‌خوا ناردی بۆلای من. به‌لام من هه‌ر پیغه‌مه‌ریکم ئیوه‌ نه‌ترسینم له‌ سزای خوای مه‌زن و بۆتانی روون نه‌که‌مه‌وه پاداشتی نه‌و شتانه‌ی ئیوه‌ بیکه‌ن و نه‌وانه‌ی ئیوه‌ نه‌یان که‌ن، هه‌رشتی خوا پیم نه‌فه‌رموی نایزم.

﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ﴾ تۆ بیری نه‌و کاته به‌که‌روه په‌روه‌ردگاری تۆ به‌ فریشته‌کانی فه‌رمو: به‌راستی من مروفتی دروست نه‌که‌م له‌خاک و ناوی نه‌دینم ئاده‌م، دوا‌ی کاتی من په‌یکه‌ر و نه‌خشه‌ی نه‌و مروفهم ریک‌خست به‌ته‌واوی، ژیانم کرد به‌له‌شیا، له‌و گیانه‌ی من دروستم کردوه و بو‌به‌ زینده‌وه‌ریکی ته‌واو، ئیوه‌ بکه‌ون به‌رودا له‌سه‌ر زه‌وی و، ریزی بگرن سوژده‌ی بۆ بیه‌ن.

﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ. إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ و دوا‌ی دروستکردنی ئاده‌م فریشته‌کان هه‌موویان سوژده‌یان برد بۆ ئاده‌م، جگه‌ له‌ ئیبلیس سوژده‌ بۆ نه‌برد و، خۆی به‌گه‌وره‌تر دانا که‌ نه‌و شنه‌ی فریشته‌کان ریزی ئاده‌میان پنگرت نه‌میش بیکا و، به‌و بۆنه‌وه خۆی برده‌ ریزی بی‌باوه‌رانه‌وه.

﴿قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيدِي اسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ﴾ خوا فه‌رمووی: نه‌ی ئیبلیس: چ شتی رینگه‌ی گرت و نه‌ی هیشت که‌تۆ سوژده‌ بیه‌ی بۆ شتیکی نه‌وتۆ من به‌هوی توانای خۆمه‌وه دروستم کردوه، نایا تۆ خۆت به‌گه‌وره‌ داناوه، به‌بی نه‌وه‌ی شایسته‌ی گه‌وره‌یی بی، نایا تۆ خۆت به‌به‌رزتر له‌و که‌سانه‌ داناوه شایسته‌ی به‌رزی بن، به‌وینده‌ی فریشته‌کان؟ نه‌و فه‌رموده‌ی خوایه: نه‌وه ناگه‌یه‌نی خوا دوو ده‌ستی هه‌بی، به‌لام زۆربه‌ی کاره‌کانی ئاده‌م‌زاد به‌دوو ده‌ست نه‌کری، بۆ بیرخسته‌نه‌وه‌ی نه‌وان به‌و جو‌ره‌ی فه‌رموه‌وه.

﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِمَّنْ خَلَقْتَنِي مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ﴾ ئیبلیس ووتی: بۆیه سوژده‌ی بۆ نابدم چونکه‌ من له‌و شته‌ چاک‌ترم، منت دروستکردوه له‌ ناگر و، نه‌و شته‌ت دروست کردوه له‌خاک، ناشکرايه ناگر چاک‌تره له‌ خاک، نه‌وه‌ی له‌بیره‌ما‌بوو بنچینه‌ی ژیان هه‌ر به‌هوی ناوه‌یه.

﴿ قَالَ فَأَخْرِجْ مِنْهَا فَأَنَّكَ رَحِيمٌ وَإِنْ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ﴾ خوا فدرموی به شهیتان: دوا بی تو له به هدشت و، له ناو ناسمانه کان و فریشته کان بر وره دهره وه، دوا بی تو به راستی دهر کراوه ی له به زهی من و له میهره بانی من و، به راستی بی به شبوون له به زهی من له سهر توبی، هدا رورزی پاداشت و پرسیار.

﴿ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴾ شدیتان ووتی: نه ی پهرورد گاری من: دوا بی تو دوا نجه و مؤلمه تی من بده و مه مرینه هدا رورزی هدموو گیانداران زیندوو نه کرینه وه، خوا فدرموی: به راستی تو به کی نه بی له و که سانه مؤله تیان نه دری، هدا رورزی کاتی دیاری کراو که رورزی نه فحده یه که مه و، هدموو گیانداران سی نه مری، به شهیتانیشه وه.

﴿ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلَصِينَ ﴾ نیلیس ووتی: دوا بی به گهره یی تو سویند نه خوم: به راستی من هدموو ناده میزاد سهر جهم لانه دهم له ریگدی پهرستی تو، جگه له و به ندانه ی تو نیاز پاک و هه لبژیرا و باوه دارن. نه وانه من ناتوام لایان بدهم له به ریگدی راست.

﴿ قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴾ خوا فدرموی: هدموو راستیه له منه وه پیدای نه بی و، من هدر به راستی نه لیم: به راستی من دوزه خ له تو و که سی دوا ی تو بکه وی له ناده میزاد پر نه کهم له وان به گشتی.

﴿ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴾ تو بلی: من له سهر را گه یانندی ناوهر و کی قورئان به ناده میزاد داوا ی پاداشت و کرئ له وان ناکهم و، من له و که سانه یش نیم له خومه وه نه و قورئانه دابیم و خوم هه لبیه ستم، نه و قورئانه هیچ شتی نه مه گدر ناموز گاری کردنه بو هدموو بوونه وهران.

﴿ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴾ وه به راستی ئیوه که قورئان به در و نه خه نه وه له دوا ی ماوه یه تری کهم، ئیوه نه زانن هه و اله کانی قورئان راسته و گومانی تیدا نه، ههر له جیهاندا بو تان روون نه بیته وه به چاوی خورتان نه ی بینن کومه له کومه له ناده میزاد دینه ناو ئایینی ئیسلام و، له رورزی دوا یشدا باشر راستیان بو دهر نه که وی.

به یاریده خوا رورزی یه ک شه ممه ۲۰-۷-۲۰۰۰ کوتایی پی هات

به ران بهر به یه کهم رورزی ره بیعی دوو ههمی سالی ۱۴۳۱ هجری کوچی

سوره تی زومەر

له مه كه هاتوته خواره وه. جگه له نایه ته كانی (۵۲-۵۳-۵۴) ژماره ی نایه ته كانی (۷۵)

نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ
الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾ أَلَا
لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ
مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ
فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ
كَفَّارٌ ﴿٣﴾ لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

﴿ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴾ ناردنه خواره وهی ئەم نامدیە لە لایەن خوائکی زۆر گەورە، هەموو شتێ لە جیگە ی شیاوی خۆیا دانەنی، لە لایەن کەسی ترەو نەهاتووە خواره وه.

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴾ بە راستی ئێمە ئەو نامە یەمان بە راستی ناردووە خواره وه، گومان ڕوی تی ناکا، دوا یی تۆ خوا بپەرستە، ئابن پاك بکەرە وه لە هەموو ناشایستە یە لەبەت پەرستی و دوور وویی.

﴿ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ ﴾ ئێو ناگادار بن هەر تەنها بۆ خوا یە ئاینی پاك لە هەموو خراپە و کاری ناشایستە و، کەسانیکی ئەو تۆ جگە ی خویان وەرگرتووە بە یاریدەر و بە خوا.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿ مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴾ ئەلەين ئىمە ئەو بتانە ناپەرستىن مەگەر ھەر لەبەر ئەوہ ئىمە نزيكمان بکەنەوہ بۆلاى خوا بەنزيکبونەوہى تەواو. بەراستى خوا فەرمان ئەدا لە نيوان باوەرداران و بى باوەراندان لەو شتەى ئەوان جياوازی بيروپرايان ھەيە لەودا، دواى باوەرداران ئەخاتە ناو بەھەشت و، بى باوەرپان ئەخاتە ناو دۆزەخ.

﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴾ بەراستى خوا ريگەى راست شارەزای کەسى ناکا درۆزنى و بلى: ئەو بتانە بۆم ئەپارێنەوہ، باوەردار نە؛ چونکە جگەى خواى پەرستوہ، دواى ئەوہى ئىمە ئەقلمان داوہتى و، ئەو جگەى خواى ھەلبژاردوہ بۆ خوايەتى خۆى.

﴿ لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴾ ئەگەر خوا بپويستايە کە منالى بۆخۆى وەرگري، بەراستى ھەلى ئەبژارد لەو شتەى خۆى دروستى ئەکا شتى ئارەزووى ھەبوايە و، ئەى کرد بە منال بۆخۆى، پاکی و دوورى بۆ خوايە کە منالى ھەبى، خوا ئەو خوايەيە تاک و تەنھايە، زۆر بەتوانايە، پويستى بەمنال و ھاوھەش نەيە.

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۖ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَأَنزَلَ لَكُمْ مِنْ الْأَنْعَامِ ثَمَنِيَّةً ۚ أَزْوَاجًا يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ۚ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُم لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآفَىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ۖ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا بِهِ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ
نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا
لِّيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ
النَّارِ ﴿٨﴾

﴿ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ﴾ خوا ئاسمانه کان و زهوی دروست کردون به خواهنی
سود؛ بو ئه‌وهی ئیوه بیانکدن به به‌لگه له‌سه‌ر توانای خوا و، بو ئه‌وه ئیوه ئاوه‌دانیان بکهنه‌وه بو
سوودی خو‌تان.

﴿ يُكْوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكْوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ ﴾ خوا کاتی هه‌ریه‌که له‌شه‌و و رۆژ نه‌کا
به‌ناو کاتی ئه‌وهی تریانا، هه‌ریه‌که‌یان درێژ بو ئه‌وهی تریان کورت نه‌بیته‌وه. شه‌و نه‌پێچینه‌وه
به‌سه‌ر رۆژدا و تاریکی ده‌ر نه‌که‌وی.

خواهنی (في ظلال القرآن) نه‌فه‌رموئ: ئهم رێستانه ئاماژهن بو خپری زه‌وی. (که به‌پراستی
زه‌وی نه‌سوپیته‌وه به‌ده‌وری خو‌ردا. ئه‌و به‌شه‌ی زه‌وی به‌رانبه‌ر به‌ خو‌ره‌ه‌ر پوناکی به‌که‌ی زه‌وی
دائه‌پوشتی و نه‌بی به‌رۆژ، ئه‌و به‌شه‌که‌ی تری نه‌بی به‌شه‌و) هه‌ر به‌و جو‌ره‌ شه‌و و رۆژ دین به
دوا‌ی یه‌کدا، کاتی شه‌و درێژ بو رۆژ کورت نه‌بیته‌وه، کاتی رۆژ درێژ بو گه‌رمای خو‌ر زۆتر
نه‌بی، نه‌بیته‌وه‌ی گه‌شه‌ پێکردنی به‌روبووم، کاتی شه‌و زۆر بو، نه‌بیته‌وه‌ی بارینی باران و
زۆربوونی ئاوی ده‌ریا‌کان و کانیه‌کان و ئاوه‌وه‌ی زه‌وی.

﴿ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴾ وه‌ خوا خو‌ر و
مانگی رام کردوه و، هه‌ریه‌که‌یان نه‌رۆن و نه‌سوپیته‌وه به‌ بازنه‌ی دیاری‌کراوی خو‌یا‌نا هه‌تا کاتی
بو‌یان دیاری‌کراوه که هاتی رۆژی دوا‌یه. به‌و رۆیشتنه‌ی ئه‌وان چوار وه‌رزه‌ په‌یدا نه‌بی: زستان.
به‌هارد. هاوین. پایز. به‌گۆیه‌ی سو‌رانی زه‌وی به‌ده‌وری خو‌یا، هه‌روه‌ها مانگ هه‌مو شه‌و و
رۆژی نه‌سوپیته‌وه به‌ده‌وری زه‌وی‌دا و (١٢) مانگ په‌یدا نه‌بی، ئه‌وانه هه‌مویان بو سودی
ئاده‌میزاده و، بو بو‌ژانه‌وه‌ی دره‌خت و گیا و شتی تر. ئیوه‌ی ئاده‌میزاد ئاگاداربن خوا زۆر
گه‌وره و به‌ده‌سته‌لا‌ته، لی‌خو‌شبوونی زۆره‌ بو ئه‌و که‌سانه په‌شیمان نه‌بنه‌وه و داوا‌ی لی‌بو‌ردن له
خوا نه‌کدن.

﴿ خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا ﴾ خوا ئیوه‌ی ئاده‌میزادی دروست‌کردوه له
تا‌که که‌سه‌ی وه‌ک ئاده‌م به‌ه‌وی دل‌زویی ئاوه‌وه له‌لای پیاوه‌وه نه‌چینه‌ منال‌دانی ژن. له‌ پاشا خوا
دروستی کردوه له‌سه‌ر شیوه‌ی ئه‌و که‌سه‌ ژنکه‌ی خۆی که‌ حه‌وا‌یه.

ته‌فسیری زمان‌کۆیی

﴿ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ ﴾ وه خوا دروستی کردوه بۆ سودی ئیوه: له جوارین بهسه زمانه کان ههشت جۆره هاوجوت: له هوشتر نیرو مییه. له ره شه وولاخ دووان. له مهر دووان. له بز ن دووان. هه رچه نده هه مو گیاندارئ دوو جۆرن. به لام ئاده میزاد به زۆری نهو جوارینانه به کاردینن.

﴿ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ﴾ خوا ئیوهی زینده وهرانی دروست کردوه له ناو منالدهانی دایکه کانتانا دروستکردن له دواى دروستکردن. یه کهم تۆوی ژن و پیاو، دواتر به خوین، دواى به گوشت و ئیسک، دواى به ئاده میزادیکی تهواو، له ناو سئ تاریکی دا: تاریکی منالدهان. تاریکی سکی دایک. تاریکی هاوړئ منال.

﴿ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَى تُصْرَفُونَ ﴾ نهو کهسهی نهو هه موه شتانهی دروست کردوه خوايه که پهروه ردگاری ئیوهیه، هه ر بۆ خوايه نهو بونه وه ره زۆرانه و، نهو خاوه نیانه، هیچ خوا نیه شایانی په رستنبی مه گه ر هه ر نهو، دواى ئایا ئیوه بۆ لادران له په رستنی خوا و، بیر له په رستنی جگه خوا نه که نه وه؟

﴿ إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ ﴾ نه گه ر ئیوه به رده وامن له سه ربی باوه ری و سوپاس نه کردنی خوا، دواى به راستی خوا پیوستی به نوێژ و رۆژووی ئیوه نیه، سودی نهوانه بۆ خۆتانه و، خوا رازی نیه به بی باوه ری بۆ به نده کانی و لای په سه ند نیه و، نه گه ر ئیوه سوپاسی خوا به کن خوا رازی یه بهو سوپاسکردنه ی ئیوه و پاداشتان نه داته وه.

﴿ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ ﴾ وه هیچ کهسئ هه لئاگرئ باری گوناھی که سیکی تر و: هیچ کهسئ سزای نادری به هۆی گوناھی که سیکی تره وه، هه مو کهسئ پاداشت و تۆله ی کرده وه ی خۆی وه نه گرئ، له پاشا ئیوه گه رانه وه تان بۆلای پهروه ردگاری خۆتانه.

﴿ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴾ دواى پهروه ردگاری ئیوه هه وائ نه دا به ئیوه به شتی نه یکه نه له جیهاندا. به راستی پهروه ردگاری ئیوه نه زانی به شتی له دلتانایه و په نهانتان داوه.

﴿ وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ﴾ وه هه رکاتی ئازار توشی ئاده میزاد ببوايه له هه ر جۆری بوايه نه پارایه وه له پهروه ردگاری خۆی، هه ر بۆلای نهو نه گه راپه وه نه که بۆلای که سایکی تر.

﴿ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلُ ﴾ له پاشا کاتی پهروه ردگار به خشی بهو کهسه چاکه و خۆشیه له لایه ن خۆیه وه له بیرى نه چوه وه ئازاری توشی نهو بوبو له وه وه ره نه پارایه وه خوا لایبا له سه ری.

﴿ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ﴾ وه دای نهنا بو خوا چه نندین هاوینه به بو خوا
له پهرستندا، له بدر نه وهی که سانی تر جاوی لی بکن و لایانیدا له ریگهی نایینی خوا.
﴿ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴾ تو بلی بهو بی باوه ره: تو بهو
بی باوه ری بهی خوته وه رابویره و بهر خوردار به له که منی کات له جیهاندا بهو ته منه کورته وه.
به راستی تو دوی مردنت له دانیش توانی ناو ناگری دوزه خی و، به توندی پرسیمارت لی نه کری
لهو روژدها.

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ
الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْمُونَ وَالَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَؤُا الْأَلْبَابِ ﴿١﴾ قُلْ يَعْبَادِ الَّذِينَ
ءَامَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ
وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾
قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ
أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ
﴿١٣﴾ قُلِ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾ فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ
قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَلَا
ذَلِكَ هُوَ الْخَسِرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾ لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ
وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَعْبَادُونَ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾

﴿ أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ ﴾ نایا که سی
بهردوام بی له بدر پهرستی خوا له هه مو کاته کانی شهودا به سوژده بردن بو خوا، یا
بهراوه ستانه وه بو نوژ کردن، له روژی دواپی بزسی و، به نومیدی بهزه بی و میهره بانی
پهروردگاری خوی بی، وه که سی وایه له شهودا بخهوی و له خوا نه ترسی و به نومیدی
پاداشتی پهروردگاری خوی نه بی له پاشه روژدا؟

تهفسیری زمانا کوی

﴿ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴾ ﴿ تَوْبَتِ: نایا که سانیکی نهوتو بزنان به شتی خوا نامادهی کرده له پاداشت و له سزا و، که سانیکی نهوتو بهو شتانه نهزنان و و باوهریان بییان نه بی وهك يدك وان. بیگومان وینهی یهك نین. به راستی نهو که سانهی خاوهنی نهقلن پهندو ناموزگاری وهرئه گرن و بیر له گهورهیی و میهره بانی خوا نه که نهوه.﴾

بۆ زانین: مدهست له زانا لهو نایه ته دا نهو زانایه ن خویان نه که ن به قوربانی بنۆ به ختیاری ئاده میزاد له ههر دوو جیهاندا و، بۆ رزگار کردنیان له چدرمه سهری و چه وساندانه وهی تاوانباران و داگیر که ران و، نه خوینده واری و ههزاری له ناویانا هه لگرن. مدهست نهو که سانه نین نامه ی زۆر بخوینن و فیروی جوړه ها زانست و زانیاری بین و، هیتری سروشت بجنه کار و نهقلی نه له که ژوونی و کۆمپیوتر و چه کی کۆمه ل کۆژ دروست بکه ن و، گازی کیمیای و بریژن به سه ر بی تاوانانا.

﴿ قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ﴾ ﴿ تَوْبَتِ: نهی نهو به ندانه ی نهوتو باوه رتان هیناوه: ئیوه له پهروه ردگاری خۆتان بترسن و خۆتان له بی فه رمانی خوا پاریژن. نیشانه ی باوه ردار نهویه له خوا بترسن، بۆ که سانیکی نهوتو هدیسه له م جیهانه دا چاکه بکه ن پاداشتیکی زۆر و گهوره له رۆژی دوایدا و نه چینه ناو به هه شت.

﴿ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴾ ﴿ وه زهوی خوا فراوانه. که واته نه گهر بۆ ئیوه ئاسان نه بو له جینگه یه خوا په رستی بکه ن، ئیوه کۆچ بکه ن بۆ جینگه تر بتوانن خوا په رستی بکه ن: له بهر نه وهی سوودی هه ردوو جیهان په ره بسیتی، نه گهر جینگه کانی تریش وینه ی نیشتمانی خۆتان بو، پۆسته توانای خنۆتان بجنه کار بۆ پاراستنی بیروباوه ری خۆتان به هه ر جوړی بی و بهرگری له خراپه بکه ن، په وشتی بهرز بکه ن به چه کی خۆتان، په نا مده ن بۆلای کوشتن و دهست دریژی بۆ سه ر دانیشنوان و، سته م به کار بهینن و گوند و شاره کان پروخین. ئارام گرتن چاکترین چه که، به راستی به بی ژماره به ته واری پاداشت نه درئ بهو که سانه ئارام نه گرن له سه ر ئازار و نایینی خۆیان نه پاریژن.

﴿ قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴾ ﴿ تَوْبَتِ: به راستی من فه رمانم پی دراوه که خوا به ته نها په رستم به نیازی پاکه وه ناین هه ر بۆ خوا به کار نه هیتم و، دووری له هاو به شدانان بۆ خوا و دوو روویی تیدا نه بی.

﴿ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴾ ﴿ وه من فه رمانم پی دراوه: بۆ نه وهی یه که مین که س ب م موسلمان ب م له ناو ئومه تی خۆمدا و، نیاز پاکترین موسلمان ب م، مل که چی فه رمانی خوا ب م له هه ردوو جیهاندا.

﴿ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴾ ﴿ تَوْبَتِ: به راستی من نه ترسم له سزایه کی زۆر گهوره نه گهر من بی فه رمانی پهروه ردگاری خۆم بکه ن. ئیتر ئیوه چۆن داوا نه که ن له من هاو به شیتان بکه م له بت په رستندا و، واز له خوا په رستی بهیتم؟

﴿ قُلِ اللَّهُ أَغْبَدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي فاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ ﴾ تو بلی دووباره به بت پرستان: من هدر به تهنها خوا ئه پهرستم، به نیازی پاکه وه به بی هاوبه شدانان و دوو رووی، ناین پهرستم هدر بۆ خوا به، دوا بی ئیوه ی بت پهرست هدر شتی ناره زوتان له جگه ی خوا به پهرست، هدر خوتان توشی سزا ئه بن.

﴿ قُلِ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴾ تو بلی: به راستی ئه وه که سانه ی توشی زیان ئه بن ئه وه که سانه ی ئه وتون زیانیان له خویانداه به چونیان بۆ ناو ناگری دۆزه خ و، زیانیان له خیزانه کانی خویانداه و، له رینگه ی راست لایان داو و، هه موویان توشی زیان ئه بن له رۆژی دوا ییدا. ئیوه ناگاردار بن: ئه وه زیانه زیانیکی ناشکرایه بۆ بی باوه ران.

﴿ لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ﴾ بۆ ئه وه زیانومه ندانه هه به چه ند چینی له ناگروه به سیدر و سه ره خهر له زوریانه وه و، له ژیریشیانه تاقمی تر له ناگر به وه به ژیره خه ریان.

﴿ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونَ ﴾ ئه وه شیوه ناگره ی باسکرا خوا به نده کانی خزی به و ناگره ئه تر سینی ئه ی به نده کانی ئیمه: ئیوه له خوا به تر سن و خوتان له و سزا گه وره به به ریزن.

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى

فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾

لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ هُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّيْنَةٌ تَنْحَرِي

مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾ أَلَمْ تَرَ

أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ

يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيَجُ فَرَّتْهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ

يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فَبَشِّرْ عِبَادَ﴾ ﴿وَهُ
كِهِ سَانِيكِي﴾ **تھو تو خویانیان دورخستہ تہو لہ بہہ کان کہ تھوان بیانپہرست و، گہراونہ تہو**
یولای خوا، بڑ تھو کہ سانہ ہدیہ موڑدہ کی زور خوش لہ لایہن فریشتہ کانہو بہ پاداشتی
خوای مہزن بڑیان، دواپی تو موڑدہ بدہ بہ بہندہ کانی من.

﴿الَّذِينَ يَسْتَعِينُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾ کہ سانیکی نہ تو گوئی لہ فہرمودہی قورئان
 نہ گرن و لہ مہ بہستہ کہدی نہ گدن و، دواپی نہو کہ سانہ پہ پیرہوی نہوہیان نہ کہن چاکترہ و
 پاداشتی زورترہ و سود بہ خشرہ بز ہر دوو جہان.

بۆ نمونه: خوا فەرمانی داوه به کردنی نوێژ به چوار ڕکات و، به کورت کردنهوی له کارواندا و، ههردووکیان چاکن. به لām کورتکردنهوی چاکتره و، نه گهر مستهمی لی کردی ئه توانی تۆلهی لی بکه یتهوه. به لām لی بیوری چاکتره. ههروه را گفتوگۆی ئاده میزادیش بیسه و، کامیان چاکتر و خاوهن سودتربو، ئه وه یان بکه، فەرموده ی خوا هه مووی چاکه، هه رکه سی بیلی، با وه کر که سیکی خرایش بی.

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ ئەو كەسانەى دواى چاكترين
فەرمودەى خوا ئە كەون كەسانىكى ئەوتۆن خوا راغمووبى كردوون بۆلاى رېگەى راستى ئايىن و،
ئەو كەسانە ئەوانەن خواوەنى ئەقلن و چاك و چاكتر لە يەك جوئ ئە كەنەوه.

﴿ أَقْمَنَ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي الثَّارِ ﴾ نایا دوائی کهستی خوا پیوستی کردی فرموده سزادانی خوی لهسهری، وینهی کهسینکه خوا موزدهی دابی به رزگار کردنی. بیگومان وینهی یهك نین. نایا دوائی تو رزگار نه کهی کهستی لهناو ناگری دوزهخدایه بههوی بی باوهری یهوه، خوا نهقلی پیداه، بیگومان تو ناستوانی رزگاری بکهی، چونکه رزگار بوون بههوی باوهروه نه بی.

﴿ لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعِندَ اللَّهِ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴾ بهلام كه سانیکی نهوتو له خوا ترساوان و خوځانیان پاراستوه له بی فدرمانی پدروهر دگاری خوځیان، بو نهو كه سانه هدی له به ههشتا جهندين كوشكي بهرز له سهر نهو كوشكانه وه جهندين كوشكي تری بهرز دروست كراون، نهروا به ژیریا نا و بدم لاوایاندا جهندين روباری ناوی شیرین و پاك و بهتام، ندوانه یش به لیتیكه خواى مهزن داویه بهوان، خوا پیچهوانه به لینی خوئی ناكا و، بویان ساخته نه هیئی و نه یانداتی.

﴿ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ﴾ نایا تَو نه ترانیوه بهدراستی
خو ناردویه تیه خواره وه له هه ورری ناسمانده ناوبی، زهوی نهو ناوه نه مزئی و نه چیتیه ناوی و،
دروستی کردوه له ناو زهوی دا.

﴿ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِلَّذِينَ أَلْبَسُوا ﴾ له پاشا خوا دهره هیتنی بهوی نهو ناوه و رووه کی، رهنکه کانیان جیوازه:

هه‌یانه سه‌وزه، هه‌یانه سوره. هه‌یانه زه‌رده، هه‌یانه سپه. قه‌واره و، به‌روبو میشیان جیا‌وازه. له پاشا نه‌و پروه‌که ووشک نه‌بی و، دوا‌یی تو نه‌و پروه‌که نه‌بینی زه‌رد هه‌لنه‌گه‌ری، له پاشا نه‌شکن به‌یه‌کا و ورد نه‌بی، به‌راستی له بارینی باران و دروستیونی پروه‌ک، گۆرانی به‌و جو‌ره نامۆز‌گاری و ته‌می کردن، بو نه‌و که‌سانه خاوه‌نی نه‌قلن و بیر له توانای خوا نه‌که‌نده‌و.

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّنْ رَبِّهِ ۚ فَوَيْلٌ
لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾
اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَبِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ
جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ
إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ ۚ مَن يَشَاءُ وَمَن
يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَن يَتَّبِعِ بَوَاجِهَهُ سَوْءَ
الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ
﴿٢٤﴾

﴿ أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّنْ رَبِّهِ ﴾ ئایا که‌سی خوا دلی فراوان کردی بو وەر‌گرتنی ئیسلام، دوا‌یی نه‌و که‌سه له‌سه‌ر بر‌وا‌یه‌کی یی‌گومان‌بی له لایه‌ن به‌روه‌رد‌گاری خو‌یه‌وه و، رانوم‌وی وەر‌گرتنی بو‌لای با‌وه‌په‌تیان و، رێ‌ژ‌دار‌بی لای نه‌و، وه‌ک عه‌ما‌ری کو‌ری یاسر، وینه‌ی که‌سی‌که دلی ره‌قی و هیچ چا‌که‌یه وەر‌نه‌گرێ وه‌ک نه‌بو‌جه‌هل، یی‌گومان وینه‌ی یه‌ک نین.

﴿ فَوَيْلٌ لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِّنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾ دوا‌یی سزای زۆر سه‌خت بو که‌سانیک‌ی نه‌وت‌زیه دلیان له ناستی قورنانی خوادا ره‌ق و ووش‌که و، رێ‌گه‌ی راست وەر‌نا‌گرن له‌گه‌ل نه‌و هه‌موو به‌ل‌گانه‌دا، نه‌و که‌سانه له ناو گو‌مر‌ایه‌کی زۆر نا‌شکر‌ادان، پتو‌ستیان به‌بیر‌کردنه‌وه نیه، نه‌ونده گو‌مران.

﴿ اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِي ﴾ ﴿ خوا نار دویه تیه وه خواره وه شیرین ترین گفتوگو له باره یاسا و بیرو باوه ره وه، هه مو کاریکی له جیگه ی شیای خویا داناه، نه و گفتوگو یه نامه یه که هه مو ناوه ره و که که ی وینه ی یه کن و دژایه تی له ناو مانا کانیا نی یه، هه مو یان له سه ر یه ک جورن له ماناو په ک خستی بی باوه ران، ناموز گاری یه کانیا و باسه کانی ته می کردنی ناده می زاد هه مو کاتی دوویات نه کرنه وه له سه ر زمان، به بی نه وه ی ماندوبوونی تیدابی، باسی به هه شتی کرد، باسی دوزه خیش نه کا، هه وه ها به و جو ره .

﴿ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ﴾ ﴿ پیستی نه و که سانه له په ره وردگاری خویان نه ترسن له کاتی خویندنی نایه ته کانی موزده دان و هدر شه کردن و بیستینا نه که ونه له رزین و له په ره وردگاری خویان نه ترسن و بیر له توانای خوا نه که ونه وه .

﴿ ثُمَّ تَلِيْنُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوْبُهُمْ اِلٰى ذِكْرِ اللَّهِ ﴾ ﴿ له پاشا دهروویان ئارام نه گری و، پس و شاراه ی دلین گهش نه بیته وه له کاتی خویندنی نایه ته کانی لی خوشبوونی قورنای خوادا و له کاتی بیستینا .

﴿ ذَلِكَ هُدٰى اللَّهُ يَهْدِي بِهٖ مَنْ يَّشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلْ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴾ ﴿ نه و قورنانه سه ر جاوه ی شاره زا کردنی خوا یه . ریگه ی راست نیشان نه دا به هه ر که سی ئاره زوی بو به هوی نه و قورنانه وه و، هه ر که سی خوا لای بدا له ریگه ی راست، دوا یی هیچ که سی نیه شاره زای نه و که سه بکا، چونکه خوا نه قلی پیدا وه به سه ر بهستی خوی ریگه ی چه وتی بز خوی هه لیزارد وه .

﴿ اَفَمَنْ يَّتَّقِيْ بَوَجهِ سُوْءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ﴾ ﴿ نایا دوا یی هه ر که سی خوی بیاریزی له سه ختی سزا و له گه رمای زوری ناگری دوزه خ به هوی رومه تییه وه له رۆزی دوا ییدا . نه ک به ده ست و قاچی، چونکه نه وان به سرا ونه ته وه به ملیانا . وینه ی که سی که به ئاسو ده یی دانیشی و چاکه ی کرد بی و، بو بیته هوی رزگار بوونی سزا له رۆزی دوا ییدا . بیگومان وینه ی یه ک نین . ﴿ وَقِيلَ لِلظَّالِمِيْنَ ذُقُوْا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُوْنَ ﴾ ﴿ و به سه مکاران نه بیژری له لایه ن فریسته کانه وه له رۆزی دوا ییدا : ئیوه به جیژن سزای شتی ئیوه کردو تانه له جیهاندا .

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَنْتَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾ فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخُرْىَ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابُ الْآخِرَةَ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْءَانِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَّعَلَّهُمْ يَنْذَكُرُونَ ﴿٢٧﴾ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا

غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ
شُرَكَاءُ مُتَشَكِّسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا
الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾ إِنَّكَ مِيتٌ وَإِنَّهُمْ مَمِيتُونَ
﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

﴿ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاتَّاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ خِثٍّ لَا يَشْعُرُونَ ﴾ كه سانكي نه وتو له پيش
بتهرستاني مه كه وه بوون پيغمه ره كاني خويانيان به دروژ خسته وه، دواي سزاي سخت چو
بولاى نه وان له لايه كه وه نه وان ههستي پي نه كه ون، بهي ترس دانيشتبون.
﴿ فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴾ دواي كاتي
خوا چيشتي به وان رسواي له جيهاندا وه كوشتن و روچووني زهوي و، بهراستي سزاي روژي
دواي زور گه وره تره نه گهر بيانزانياه توشيان نه پي و گه وره تره باوه ريان نه هينا له جيهاندا.
﴿ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾ وه به راستي نيمه لهو
قورئانه دا رووغان كروه ته وه بو ناده ميزاد هه مو وينيه و هه مو شتي پيوستيان پي هه پي له
فهرمانه كاندا و، له كاروباري جيهانيان، ناگادار يشمان كروون له به سه رهاتي گهلاني پيشو
كه پيغمه ره كاني خويانيان به دروژ نه خسته وه له بهر نه وه ي ناموزگاري وه ريگري و باوه بهي.
﴿ قُرْآنًا غَرِيبًا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴾ نهو قورئانه نيمه نارودو مانه قورئانيكه هه مو وي
به زماني عه ره بي پاراوه قورئانيكه مروفايه تي و نايينشه، بو كات و جيگيه نيه، بو هه مو كات
و جيگيه كه، دورره له ره گه زبردستي و چينايه تي و، خوار و په نهاني تيدا نيه و، مانا كاني دري
يه كزي نين: له بهر نه وه له خواب ترسن و له بي فهرماني خوا خويان بپاريزن.
بو ناگاداري: نايا دروسته قورئان بگوري بولاى زماني جگه ي عه ره بي، نايا دواي گوريني
وهك قورئان ته ماشاي نهو گورپراوه نه كوي و نابي بهي دهست نوپزه وه دهستي لي بدرئ پانه؟
بيگومان قورئان هه رچه ننده به زماني عه ره بي هاتوه ته خواره وه. به لام بو سوودي مروفايه تي
هاتوه ته خواره وه، له باره ي نايين ياسا و بيرو باوه ريان پوزانه ي ناده ميزاد، بو تنه نه ته وه يه
نه هاتوه ته خواره وه، دوره له ره گه زايه تي، چونكه قورئان په يامي خوايه بولاى هه مو ناده ميزاد
و، گورانيشي كاريكي سه ره كي يه بو بلا و بو نه وه ي ناييني پيروزي نيسلام. زور كس به بو نه ي
گوريني قورئانه وه موسلمان بوون، نه وه ي شاياني باسي قورئان گورپراوه بولاى (٢٧) زمان.
دواي گوريني دروسته بهي دهست نوپزه وه دهستي لي بدرئ، چونكه نهو گورپراوه راسته وخو
قورئان نيه. بهلكو ماناي قورئانه. نهو گورپراوه به وينيه قورئان په كي زماني بي باوه ريان ناخا و
نه توانن وينيه گورپراوه كه دابنين.

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ﴾ خوا روونی کرده تدهو بۆ ئەو کەسانەى بت پەرستبوو باوەرداران. وێنەى پیاوی، چەند کەسێ هاوبەشین لەو پیاوەدا، ئەو پیاوە بەندەى ئەوان بێ، ئەو کەسانە لەناو خۆیاندا بێ ئاژاو و ناکوکیان: هەر یەکیان داواى ئەو بەکا ئەو پیاوە بەندەى ئەو و، هەولێ ئەو ئەدا بە تاییەتى بۆ خۆى بێ، ئەک بۆ ئەوانى تر، ئە وئاژاویە ئەبێتە هۆى ئەو ئەو پیاوە لە دەست هەموویان دەر بچێ و، ئەوان سوود لە پیاوە وەر نەگرن و، نە ئەویش سود لەوانیش وەر نەگرێ.

﴿وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ وه به پیاویکی باوەردار و بەندەى یەک گەوره بێ و یەک خواى هەبێ و، کەسى تر لەو پیاوەدا هاوبەشى ئەو گەوره نەبێ، خۆى هەر بە بچوکی ئەو کەسە دابنێ، ئایا ئەو دوو پیاوانە وێنەى یەکن لە غووندا و لەبەسەر هاتا. ییگومان وێنەى یەک نین.

یانى بت پەرستان چەند خواپەکیان هەیه و، داواى یارمەتى لەو بتانە ئەکەن، ئەگەر بریار بدەین ئەو خواپانە درەخت و بەرد نەبن. بەلکو خاوەنى هەست و هۆشبن، ییگومان زۆرجاران لەسەر یەک شت پێک نایەن و، هەر یەکیان داواى شتیکی جیاواز ئەکا لەو هۆى تریان، ئەو دوو شتە جیاوازانە ناگونجێ هەردووکیان جێ بەجێ بکری. کەواتە بەسەر گەردانی ئەسورپنەو و، نازانن کامیان بکەن. بەلام باوەرداران یەک خواپان هەیه و، خواپش هەر داواى یەک شتیان لێ ئەکا و، بە ئاسانى و بەبێ سەر گەردانی ئەتوانن فەرمانەکەى جێ بەجێ بکەن و بۆیە باوەرداران ئەلین:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ هەمو سوپاس و ستایشێ هەر بۆ خواپە و، هاوبەشى نیه، هەر ئەو خاوەنى هەموو چاکەپەکە و، هەموو شتیکی بۆ ئادەمیزاد روون کردووە تدهو. بەلام زۆرترین لە ئادەمیزاد لەبەر نەزانینى خۆیان نازانن هەر خواشایستەى پەرستنه.

﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ﴾ بەراستى تۆ ئەمرى ئەوانیش ئەمرن، چونکە مردن بەشى هەمو گیاندارانە بەبێ جیاوازی لە نیوان پیغمەهران. بەلام تۆی پیغمەەر کە مردى، بەسەر بەرزى ئەمرى و جینگەت بەهەشتە و، ناوت بە چاکە باس ئەکری لە هەردوو جیهاندا. بەلام بت پەرستان لە هەردوو جیهاندا رساو بێ نرخن و، جینگەیان دۆزەخە و، ناویان بەستەمکار ئەبرێ لە هەردوو جیهاندا.

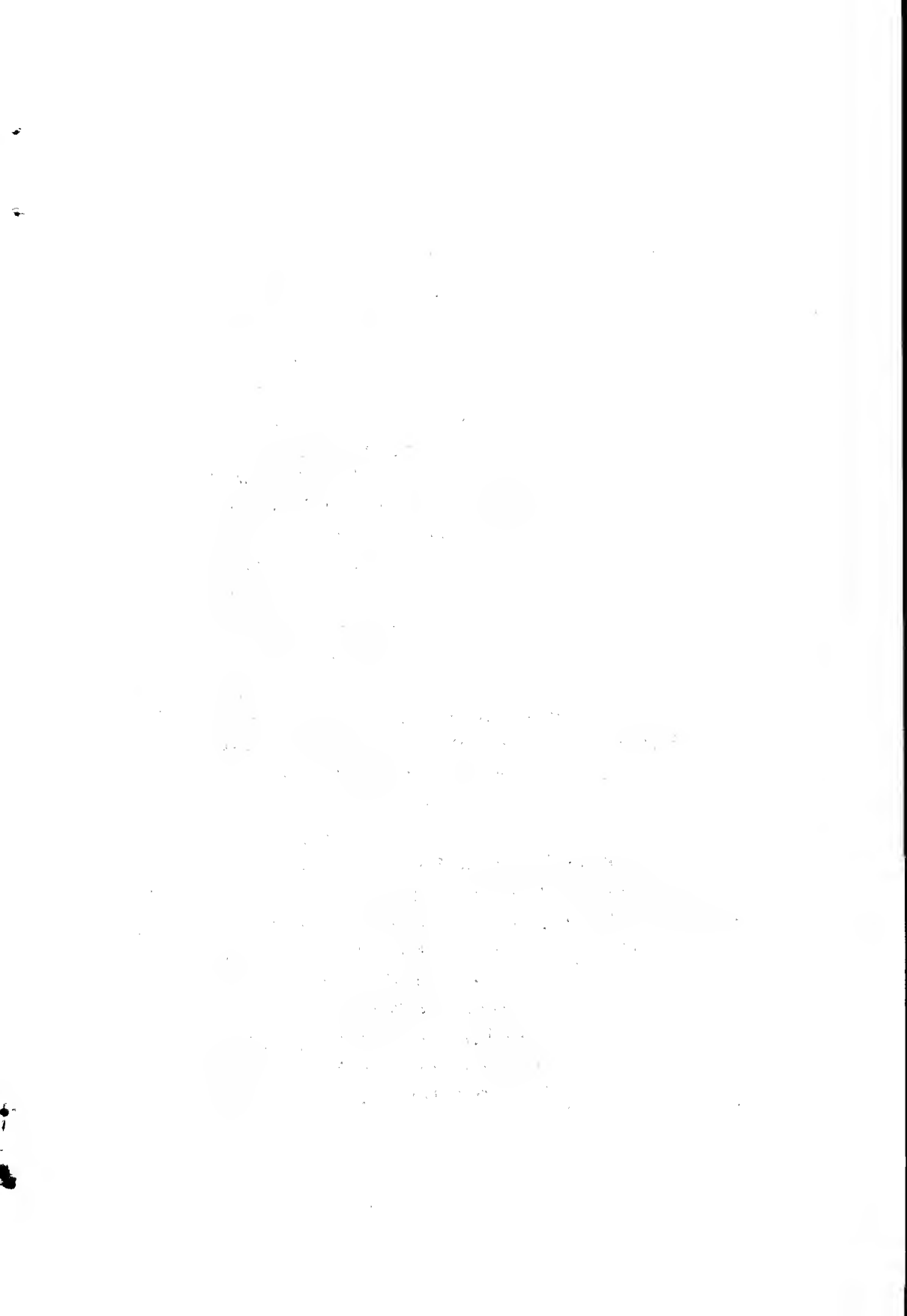
﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ لە پاشا بەراستى ئێو لە رۆژى دوایدا لە لای پەرەردگارى خۆتان ئەکەونە گفتوگۆ لەگەڵ یەکترى و، باوەردار و بێ باوەر کۆ ئەبنەو لە خزمەت خوادا. تۆ شایەتى ئەدەى لەسەر بێ باوەران کە فەرمانى خوات بەوان راگەیانددووه. چاک و خراپ و باوەردار و بێ باوەر جوی ئەبنەو.

به یاریدهى خوا کوتایی به نووسینی ئەم جزمه هات لە ۲۰۰۰/۷/۴ ی زایینی

بەرانبەر بە (۳) ی رەبیعی دووهمەم سالی (۱۴۲۱) ی کۆچی

﴿ پیرست ﴾

لاڀږه	باسدکان و بابتدگان
۱۰	باسی ماناو چۆنهیتی (دابۀ الأرض)
۱۳	چدنډجار فو لډکړئ بدسوردا سور چۆنه
۱۳	نایا رۆیشتنی کپوه لډ جیهاندا نهی یا لډ دوا رۆژدا
۱۸	ناوی دایکی موساتان (موکاییدی)
۲۰	چاکړین ژنان چندنډ
۳۰	بۆنهمانی ترس دهستان دابین لډ سنگتان
۳۳	باسی مانای فیرعدون به زمانی جووه کان
۵۶	تدماشای جیاوازی نیوان (الف سنة إلا حسین عاماً) لډ گډل (تسمعة وحسین و) تدمنی نوح چندن بووه
۵۷	باسی باو باپیری لیراهیم و کوچ کردنی
۶۴	بدریتانیاو رهوا کردنی نیربازی لاهان
۱۰۱	ناوی باو باپیری لوقمان و تدمنی نایا پیغمدره
۱۰۳	باسی هندن لډ زیړه کی لوقمان و کاره چاکه کانی
۱۲۵	باسی نه حزاب یا خندوق
۱۳۱	باسی مانای یسرب
۱۳۸	نایا پیغمدره (د.خ) ستمی کرد لډ کوشتنی پیاوانی بدنی قورهیزه
۱۴۰	هممو ژند کانی پیغمدر بیوه ژنبون جگه عایشه، سودی ژن هینانی زور پیغمدر
۱۴۱-۱۴۹	هدروه باسی ژن هینانی پیغمدر نه کړئ لډ گډل ناوی ژند کانی
۱۴۲	سودی ژن هینانی پیغمدر چوار شق
۱۴۳	نایا ژن شهینانی لهی
۱۵۶	هممو شۆرشې بۆ پدیه پندانی زانیاری بی نایینی نیسلام پیروزبایی لی لډکا
۲۱۲	باسی شاری لډتاکیدو نارذنی دورو نویندري عیسا بۆلای دانیشتوانی لډو شاره
۲۳۶	بۆ خوا پاداشتی پیاوان لډدا به ژنی جوان. بۆ پاداشتی ژنان به کوږی جوان بی دهنکی کردوه بۆ لهی لډ بهدهشت پیاو چندن ژنی هدی. بهلام ژن هدریک پیاوی هدی.
۲۴۰	ناوی کوږه کانی نوح و مانای ووشد کانیان
۲۴۱	نایا راسته لډستیره کان سدرچاوهی هممو شتیکن
۲۴۲	لیراهیم لډ چ جیگه به بووه دواپی کوچی کردوه
۲۶۲	رون کردنوهی مانای داوودو سولیمان به زمانی عبری
۲۸۳	نایا دروسته قورنان بگوردری بۆلای جگدی عدره بی؟

خویندري هیژا لهم جزمدها نهرکی چاویاخشانی نهم هه‌لانه بگره نه‌ستوی خوت

هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر	هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر
هاوینه	هاو وینه	٤	٢٦	نیو	نیوه	١٠٠	٢٢
بێگرێ	بگیرین	٥	١٥	رابیست	راست	١٠١	١٤
باوه‌شان	باوه‌ران	٧	٨	سوه	سوده	١٠١	١٦
به‌گوری	زیاده‌یه	٩	١٢	دوژمنایه‌تی و	دوژمنایه‌تی و	١٠٥	٩
نه‌وتوی بو	نه‌وتو	٩	١٦	بو	بو	١٢١	٢٤
توی	قورنانی	٩	١٧	کورشی	کوری	١٢٢	٣
په‌روه‌دگاری	په‌روه‌دگاری تو	٩	١٦	به‌نه‌وان	نه‌وان	١٢٥	١٦
به‌فه‌رمان	فه‌رمان	٩	١٧	خه‌نه‌قدال	خه‌نه‌قدال	١٢٦	١٣
نایه‌یی	نایی	٩	٢٤	زیاده‌یه	زیاده‌یه	١٢٦	١٣
نه‌و نه	نه	٩	٢٤	خه‌نه‌قه‌وه	خه‌نه‌قه‌وه	١٢٦	١٨
باراز	به‌رار	١٠	٢٨	جوبه‌ی	جوبه‌ی	١٢٧	١١
نه‌خوری	نه‌خوری	١١	١٤	نه‌وتالیب	کوری نه‌بو تالیب	١٢٧	٢٦
نه‌وان	نه‌وه‌ی	١٢	١٣	هه‌چه‌نده	هه‌چه‌نده	١٢٩	٨
وشزگاریان	رزگاریان	١٧	٨	دوای	دوایی	١٣٤	١٢
نه‌دان	نه‌وان و	١٨	١٩	ال‌اخراب	الأحزاب	١٣٤	١٨
فه‌ه	فه‌ی	١٩	١٣	له‌ناودا	له‌ناودا دانا	١٣٧	١٠
له‌به	له	٢٤	١٥	التقفیه	التقفیه	١٣٨	٢٠
و جولا	جولا	٢٥	٢٣	ریژه‌ی	ژیژ	١٣٨	٢٣
مویا	موسا	٢٧	١٩	خوای	خوا	١٣٨	٢٤
غیرعه‌ون	فیرعه‌ون	٣٣	١٠	نه‌دایه	نه‌دایه‌وه	١٤٣	١٢
خوشی	خوشبێ	٣٤	١٣	بیزارو	بیزراو	١٤٣	٢٤
به‌ئیمه	به‌نیوه	٣٨	٢٠	دوای	دوایی	١٤٤	٢١
چاکه‌یه‌ی	چاکه‌ی	٣٩	٢٤	باره‌ی	خوا ماره‌ی	١٤٤	٢٥
بدری	دئ	٤٠	٢٣	ناده‌ی	ناده‌ی	١٥٦	٩
هاتوه	نه‌هاتوه	٤٢	٢٠	سوده‌که	سوده	١٦٢	٨
ره‌وانی	ره‌وایی	٤٣	١٧	نازاریان	نازاریان	١٦٧	١٣
به‌ر	به	٥٠	١٧	له‌خوژی	له‌خویو	١٧١	٧
بنه‌وموئ	بفه‌رموئ	٥٠	٢٧	دانه‌ویله‌ دانه‌ویله	له‌تزوئ دانه‌ویله‌و	١٧٣	٨
به‌یی	زیاده‌یه	٧٦	١٧	بوخاته	بوختانه	١٧٤	٢١
هه‌ولیان	هه‌والیان	٧٩	٢٧	پیاوکی پیاوکی	پیاوکی	١٧٦	٦
هه‌ورا	هه‌ور	٨٥	١٥	دولیی	دوایی	١٧٧	١٧
جا	جار	٨٦	١١	قه‌حنات	قه‌حنان	١٧٨	١٣
راموی	راشمویی	٨٧	١٥	ئێوی	ئێوه‌ی	١٨٧	١١
بی‌ختیار	به‌ختیار	٨٨	٨	(الملائکه)	الملائکه	١٩٣	٧
قه‌دغه	قه‌ده‌غه‌ی	٩٢	٨	یفرنکم	یفرنکم	١٩٥	٧
روژه‌ی	روژه‌که‌ی	٩٢	١٤	یفرنکم	یفرنکم	١٩٥	
نیه	یه	٩٢	١٤	بزانی	بزانی	١٩٥	٢٢
پله‌یه‌ له	پله به‌ پله	٩٦	١٤	فاحینا	فاحینا	١٩٦	١٣
نه‌گرێ	نه‌کا	٩٩	١٤	ویو‌حی‌اللیل	ویو‌حی‌اللیل	١٩٨	٢٣
هه‌یه‌ر	حیره	٩٩	٢١	ویو‌حی‌التهار	ویو‌حی‌التهار	١٩٨	٢٣

خویندیری هیژا لهم جزمه‌دا نهر کی چاویباخشانی ئەم هه‌لانه بگره نه‌ستوی خۆت

هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر	هه‌له	راست	لاپه‌ره	دێر
(تذکی)	تزکی	٢٠٠	١٧	(نارا)	نارام	٢٤٣	٢٣
الضلمات	الظلمات	٢٠١	١٠	منا	متعا	٢٤٦	٥
بیبسی	بیبسنی	٢٠١	٢١	بین پیاد	به پیاو	٢٤٧	٦
ئه‌وته‌ی	ئه‌وه‌ی	٢٠٥	٢	خواو	خوا	٢٥٠	١٧
نازری	نازاری	٢٠٥	٥	ذکره	ذکرا	٢٥١	١٢
(الأخسار)	(الأمقنا)	٢٠٦	٢٠	نایه‌نتله‌و	نابته‌ له‌و	٢٥٣	١٨
شتی	شتی	٢٠٧	١٨	مانی	مانای	٢٥٣	٢١
(ومکر السیء)	(ومکر السیء)	٢٠٨	١١	سه‌مسور	سه‌ر	٢٥٤	١٤
حه‌یس	حه‌یش	٢١٢	٢٥	به‌ره‌ا	به‌ره‌وا	٢٥٨	٨
به‌ندکردنیان	به‌ندیان کردن	٢١٤	١٦	به‌شی	به‌به‌شی	٢٥٩	٤
ئه‌گه	ئه‌گه‌ر	٢١٨	١٩	بۆنا	بۆتان	٢٦٠	٣
داویی	دوای	٢٢٣	١٢	دامان	دامان نا	٢٦٣	٧
(حقا)	(حیا)	٢٢٥	٢٧	به‌هارد	به‌هار	٢٧٥	٢٠
(او إذا)	(وإذا)	٢٣٢	١٢	خه‌نۆتان	خۆتان	٢٧٨	١٩
داوایان	دوای	٢٣٣	٦	بکه‌ن	بکه‌م	٢٧٨	٣١
(ففع‌ل)	(نفع‌ل)	٢٣٤	١٩				